İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

TÜRKİYE'DE EĞİTİM, İSTİHDAM VE YETİŞTİRMEDE OLMAYAN GENÇLER

YOUTH NOT IN EMPLOYMENT, EDUCATION OR TRAINING (NEET) IN TURKEY

EDİTÖRLER / EDITORS
Levent ŞAHİN, M. Erkam KOCAKAYA, Osman AKGÜL

TÜRKİYE'DE EĞİTİM, İSTİHDAM VE YETİŞTİRMEDE OLMAYAN GENÇLER

YOUTH NOT IN EMPLOYMENT, EDUCATION OR TRAINING (NEET) IN TURKEY

EDİTÖRLER / EDITORS

Levent ŞAHİN

Prof. Dr., Istanbul University, Faculty of Economics, Department of Labour Economics and Industrial Relations, Istanbul, Turkey

M. Erkam KOCAKAYA

Ress. Asst, PhD., Istanbul University, Faculty of Economics, Department of Labour Economics and Industrial Relations, Istanbul, Turkey

Osman AKGÜL

Assoc. Prof. Dr., Istanbul University, Faculty of Economics, Department of Labour Economics and Industrial Relations, Istanbul, Turkey

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Yayıncı / *Published by*
İstanbul Üniversitesi Yayınevi / *Istanbul University Press*
İstanbul Üniversitesi Merkez Kampüsü, 34452 Beyazıt, Fatih / İstanbul - Türkiye

https://iupress.istanbul.edu.tr

Türkiye'de Eğitim, İstihdam ve Yetiştirmede Olmayan Gençler /
Youth not in Employment, Education or Training (NEET) in Turkey

Editörler / *Editors*: Levent Şahin, M. Erkam Kocakaya, Osman Akgül

E-ISBN: 978-605-07-0807-3

DOI: 10.26650/B/SS46.2021.014

İstanbul Üniversitesi Yayın No / *Istanbul University Publication No*: 5297
İktisat Fakültesi Yayın No / *Faculty of Economics Publication No:* 662

Online Yayın Tarihi Kasım, 2021 / *Published Online in November, 2021*

Bu çalışmaya atıfta bulunurken, referansa DOI numarasının dahil edilmesi önerilir.
It is recommended that a reference to the DOI is included when citing this work.

Bu çalışma Creative Commons Atıf-GayrıTicari 4.0 Uluslararası (CC BY-NC 4.0) lisansı altında online olarak yayındadır.
This work is published online under the terms of Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC 4.0)
https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/

Kitabın telif hakkı bulunmaktadır. Online olarak yayınlanan Creative Commons versiyonu haricinde, yasal istisnalar ve geçerli lisans sözleşmelerinin koşulları dikkate alınmalıdır.
This work is copyrighted. Except for the Creative Commons version published online, the legal exceptions and the terms of the applicable license agreements shall be taken into account.

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

ÖNSÖZ v
PREFACE vi
GİRİŞ vii
INTRODUCTION ix

1. BÖLÜM / CHAPTER 1
NEDEN VE ETKİ BOYUTLARIYLA "NE EĞİTİMDE NE İSTİHDAMDA NE DE YETİŞTİRMEDE (NEİY)" OLAN GENÇLER
"YOUTH NOT IN EMPLOYMENT, EDUCATION OR TRAINING (NEET)" WITH THE CAUSE AND EFFECT DIMENSIONS
Yüsra AK, Kübra POLAT, Demet TOKTAŞ, Sevilay ŞAHİN SÖYLEMEZ 1

2. BÖLÜM / CHAPTER 2
TÜRKİYE'DE "NE EĞİTİMDE, NE İSTİHDAMDA NE DE YETİŞTİRMEDE" (NEİY) OLAN GENÇLER PROFİL ARAŞTIRMASI
PROFILE RESEARCH OF "YOUTH NOT IN EMPLOYMENT, EDUCATION OR TRAINING" (NEET) IN TURKEY
Levent ŞAHİN, M. Erkam KOCAKAYA, İbrahim DEMİR, Osman AKGÜL, Yüsra AK, Kübra POLAT, A. Miraç BÜKEY, Demet TOKTAŞ, Abdullah ONAL, Halim BAŞ, Sevilay ŞAHİN SÖYLEMEZ, Ömer AKGÜL 125

3. BÖLÜM / CHAPTER 3
TÜRKİYE'NİN ULUSAL NEİY STRATEJİSİ: KURUMSAL YAKLAŞIM VE ÖNERİLER
TURKEY'S NATIONAL NEET STRATEGY: INSTITUTIONAL APPROACH AND SUGGESTIONS
Levent ŞAHİN, M. Erkam KOCAKAYA, Osman AKGÜL 251

ÖNSÖZ

İktisadi, sosyal ve siyasal açıdan ülkelerin geleceği için öne çıkan nüfus grubu ve sosyal gelişmenin itici gücü olan gençlerin karşılaştığı sorunlar, üzerinde en fazla çözüm uğraşısı gösterilen konuların başında gelmektedir. Bunlar içerisinde hemen ilk akla gelen şüphesiz gençlerin işsizliği olmaktadır. Gençlerin karşılaştıkları sosyo-ekonomik zorluklar ve riskler hem bireysel hem de toplumsal gelişimi önemli oranda olumsuz etkilemekte ve bir ülkenin geleceğine yönelik endişeleri artırmaktadır. Bununla birlikte son yıllarda özellikle gelişmiş ülkelerin dikkatini üzerinde yoğunlaştırdığı konuların başında genç işsizliği kadar önemli fakat ondan daha derin ve karmaşık bir bağlamı içeren "ne eğitimde, ne istihdamda ne de yetiştirmede olan gençler (NEİY)" gelmektedir.

NEİY kavramı, literatürde gücendirilmiş veya cesareti kırılmış olarak ifade edilen gençlerin yanı sıra hastalık, engellilik, bakım sorumluluğu ve ev işlerine katılma gibi çoğu "istem dışı" nedenlerle ekonomik olarak aktif olmayan ve eğitime katılmayan bireyleri de içermektedir. Dolayısıyla kavram, son dört hafta içerisinde herhangi bir eğitim veya yetiştirme sürecine katılmamış ve aynı zamanda istihdamda bulunmayan önemli bir nüfusa işaret etmektedir. Hem işsizlerin hem de işgücüne dahil olmayanların içerisinde eğitime devam etmeyen bu kesişim kümesi, emek piyasası politikalarının etkinliği ve sürdürülebilirliği açısından ön plana çıkmaktadır.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) ve Avrupa İstatistik Kurumu (EUROSTAT) tarafından her yıl istatistikleri de açıklanan NEİY gençler ile ilgili profil analizi yapılması NEİY statüsünde olmalarının nedenleri ve etkilerinin belirlenmesine yönelik bir araştırma yürütülmesi ihtiyacı tespit edilmiştir. Bu kapsamda T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı Eğitim Araştırma ve Koordinasyon Genel Müdürlüğünce, İstanbul Üniversitesi'nin ilgili alanda uzman akademisyenlerinin yürütücülüğünde "Eğitim ve İstihdam Dışı Gençler Profil Araştırması" gerçekleştirilmiştir. Elinizdeki bu eser, Türkiye'de "ne eğitimde ne istihdamda ne de yetiştirmede (NEİY)" olan 15-29 yaş grubundaki gençlerin NEİY olmalarının nedenleri ve etkilerini inceleyen ilk kapsamlı çalışma niteliğindedir. 07.09.2020 - 31.12.2020 tarihleri arasında saha çalışmaları gerçekleşen bu araştırmanın en önemli yönü, geçerlik ve güvenirliği ispatlanmış NEİY olmanın nedenleri ve etkileri ölçeklerinin geliştirilmiş olmasıdır.

Covid-19 küresel salgının risklerine rağmen NEİY gençlerin ülke gündemine taşınması, konuya ilişkin risklerin tespit edilerek çözüm önerilerinin geliştirilmesine yönelik örnek bir işbirliği geliştiren Eğitim Araştırma ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü yetkililerimize ve İstanbul Üniversitesi akademisyenlerine teşekkürlerimi sunuyorum.

Gençlerin sorunlarına yönelik önleyici tedbirleri almanın gayretiyle hareket eden ve yenilikçi politikaları bilimsel araştırmalara dayalı olarak geliştiren T.C. Gençlik ve Spor Bakanı sayın Dr. Mehmet Muharrem KASAPOĞLU öncülüğünde, ülkemizin önemli sorunlarına yenilikçi projeler geliştirmeye devam edeceğiz. İstanbul Üniversitesi ile Bakanlığımız arasındaki işbirliği protokolünün ilk somut ürünü olan ve İstanbul Üniversitesi Yayınları tarafından neşredilen bu eserin araştırmacılar ve uygulayıcılar için faydalı olmasını dilerim

Prof. Dr. Halis Yunus ERSÖZ
T.C. Gençlik ve Spor Bakan Yardımcısı

PREFACE

The issues that are addressed the most are the problems faced by population groups that stand out for the future of the countries in economic, social, and political terms and young people, who are the driving force of social development. Among these problems, the unemployment of young people is undoubtedly the first issue that comes to mind. Socioeconomic difficulties and risks faced by young people have a significant and negative effect on both individuals and social development and exacerbate concerns about the future of a country. However, in recent years, "young people who are not in education, employment, or training" (NEET), which is related to phenomena such as youth unemployment and other more complex phenomena, is one of the topics that developed countries have focused on.

The category of NEET includes young people who are described as being offended or discouraged in the literature as well as individuals who are economically inactive and do not participate in education for mostly "involuntary" reasons, such as illness, disability, and being responsible for providing care and household chores. Therefore, the concept refers to a significant portion of the population that has not received any education or participated in child rearing in the last four weeks and is also not employed. These intersections between the unemployed and those who are not included in the labor force and are not continuing their education comes to the fore in terms of the effectiveness and sustainability of labor market policies.

It has been determined that there is a need to conduct a profile analysis of NEET youth and conduct research to determine the causes and effects of their NEET status. Statistics regarding NEET youth are announced every year by the Turkish Statistical Institute (TUIK) and the European Statistical Institute. In this context, the General Directorate of Educational Research and Coordination of the Ministry of Youth and Sports conducted a "Profile Research of Young People Not in Education and Employment" under the management of academics at Istanbul University who specialize in this field. This is the first comprehensive study to examine the causes and effects of young people being NEET status in Turkey aged 15–29. The field work for this study was carried out between September 7, 2020 and December 12, 2020, and the most important aspect of the research is the development of the scales of causes and effects of being NEET with proven validity and reliability.

Despite the risks presented by the global COVID-19 epidemic, I would like to thank the officials of the General Directorate of Education, Research, and Coordination and the academics at Istanbul University, who have exemplary a cooperated to define the risks and develop solution proposals.

We will continue to develop innovative projects related to important problems in our country under the leadership of the Minister of Youth and Sports Dr. Mehmet Muharrem KASAPOGLU, who has been zealously crafting preventive measures aimed at solving the problems of young people and developing innovative policies based on scientific research. I hope that this work, which is the first study to result from the cooperation between Istanbul University and our ministry and has been published by Istanbul University Publications, will be useful for researchers and practitioners.

Prof. Dr. Halis Yunus ERSÖZ
T.C. Deputy Minister of Youth and Sports

GİRİŞ

"Ne eğitimde ne istihdamda ne de yetiştirmede (NEİY)" kavramı halihazırda bir işi olmayan, yetiştirmede bulunmayan ve bir eğitime kayıtlı olmayan gençleri ifade etmektedir. Bu nedenle kavram, eğitim fırsatlarına erişemeyen, işsiz ve/veya aktif olmayan "risk altındaki gençleri" içermektedir. Gençlik dönemleri arasındaki geçiş sürecinin karmaşıklaşması, eğitim veya yetiştirmede tam zamanlı olarak kalmada yaşanan güçlükler, yarı zamanlı ve karma iş modellerinin gelişmesi, emek piyasasındaki değişiklikler ve mevcut işlere erişim ile ilgili zorluklar NEİY olmaya sebep olmaktadır.

Literatürdeki çalışmaların kapsamına bakıldığında farklı gerekçeler nedeniyle 15-17, 15-19, 15-24, 15-34, 18-24, 20-24, 20-34, 25-29 gibi çeşitli yaş gruplarının baz alındığı görülmektedir. Bununla beraber, genç nüfus denilince ilk olarak akla 15-24 yaş arasındaki nüfus gelmektedir. Ancak yaşanan iktisadi ve sosyal krizlerin 25-29 yaş grubu üzerindeki güçlü etkisi ve yükseköğretimden istihdama geçişte yaşanan sorunlar nedeniyle NEİY çalışmalarının kapsamı 25-29 yaş grubunu da içerecek şekilde 15-29 olarak genişletilebilmektedir. Araştırmada NEİY kapsamı için 15-29 yaş grubu referans alınmıştır.

Araştırma bulgularından hareketle hazırlanan bu eser, Türkiye'de "ne eğitimde ne istihdamda ne de yetiştirmede (NEİY)" olan gençlerin profil araştırması sonuçlarını içermektedir. Bu amaç doğrultusunda Türkiye'nin 15-29 yaş grubu nüfusu özelinde NEİY olmanın nedenleri ve etkilerinin belirlenmesi hedeflenmiştir. Araştırmanın eğitim ve istihdam dışında olan gruba yönelik bilimsel ve istatistiki yöntemler ışığında neden ve etki analizine dayalı olması önemini; doğrudan ve dolaylı profil araştırmalarını taraması, derinlemesine incelemesi ve yine neden ve etki boyutlarıyla özgün ve uluslararası nitelikte bir literatüre sahip olması ise güçlü yönünü ortaya koymaktadır.

T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından desteklenen proje kapsamında yürütülen nicel (anket) saha araştırması, Türkiye İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflaması (İBBS) – II çerçevesinde 26 alt bölge içerisindeki bölgelere adını veren 26 ilde gerçekleştirilmiştir. Bu illerde ikamet eden 15-29 yaş grubundaki gençlerin "ne eğitimde ne istihdamda ne de yetiştirmede (NEİY)" olma nedenleri ve etkilerinin analiz edilmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda 26 ilde TÜİK'ten temin edilen hane başlangıç adresine gidilerek bu noktalar ve çevresinde toplam 3.100 NEİY gençle yüz yüze anket çalışması gerçekleştirilmesi hedeflenmiş, çalışma sonunda 3.158 NEİY genç ile geçerli anket görüşmesi tamamlanmıştır. Anket çalışması sonucunda NEİY olma nedenleri ve etkilerini içeren soruların evrensel nitelikte bir ölçek oluşturup oluşturmadığı analiz edilmiş ve ölçek geliştirme çalışmaları sonucunda yüksek düzeyde geçerlik ve güvenirlik elde edilmiştir. Konunun bilimsel yönü ve literatüre katkısı açısından oldukça önemli olan bu gelişme, bu alana yapılan özgün katkılardan biri olarak literatüre geçmiştir.

Proje kapsamında yürütülen ikinci saha araştırması nitel yöntemle gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın amacı Türkiye'de 15-29 yaş grubunda yer alan ve NEİY statüsünde bulunan gençlerin NEİY olma nedenleri ve NEİY olmanın gençler üzerindeki etkilerine ilişkin nicel araştırmadan elde edilen bulguların derinlemesine analizine imkan verecek bilgilere ulaşmaktır. Derinlemesine görüşmeler sonucunda 15-29 yaş grubu gençlerin eğitim ve istihdam imkanlarına erişim durumları, eğitim ve istihdama katılım istekleri, eğitim ve istihdam süreçlerindeki tecrübeleri, eğitim ve istihdama yönelik beklentileri ve genel olarak mikro ve makro düzeyde görüşlerinin ve mutluluk düzeylerinin belirlenmesi

hedeflenmiştir. Görüşme yapılacak kişilerin belirlenmesinde ise amaçlı örnekleme yöntemlerinden "kritik durum" ve "maksimum çeşitlilik" yöntemleri tercih edilmiştir. Bu çerçevede İBBS-II sınıflandırmasında 26 alt bölgeyi temsilen 26 ilde toplam 152 derinlemesine görüşme gerçekleştirilmiştir. 152 NEİY durumundaki genç bireyin belirlenmesinde bölgelere göre yaş, cinsiyet, eğitim, medeni durum, gelir düzeyi, sağlık durumu, sosyal dışlanma, göç, bireysel faktörler ve farklı dezavantajlar dikkate alınmıştır. 26 ilde görüşülecek kişi sayısı belirlenirken illerin 15-29 yaş grubu güncel nüfus verileri dikkate alınmış ve bu veriler TÜİK web sitesindeki Adrese Dayılı Nüfus Kayıt Sistemi'nden temin edilmiştir.

"Ne eğitimde ne istihdamda ne de yetiştirmede (NEİY)" olan gençler ile yapılan nicel ve nitel saha araştırmalarının tamamlanmasının ardından çevrim içi (online) çalıştay gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda edilen veri, bulgu, analiz ve raporlar, çalıştaya katılan bilim insanları, bürokratlar, sivil toplum temsilcileri ve araştırmacılar ile paylaşılmıştır. Bu eser katılımcıların görüş, öneri ve eleştirileri dikkate alınarak hazırlanmıştır. Çalıştay, geliştirilen öneri ve model tasarımlarının uygulanabilir ve sürdürülebilir yönünü güçlendirmiştir.

Araştırma bulgularının detaylı ve bilimsel analizleri sonrasında hazırlanan bu eser, Türkiye'de 15-29 yaş grubu genç nüfusun "ne eğitimde ne istihdamda ne de yetiştirmede (NEİY)" olmalarının nedenleri ve etkilerini bütüncül bir yaklaşımla ele alan literatür ve saha araştırmalarının sonuçlarını içermektedir. Türkiye'nin NEİY gençlerinin profili, çeşitlenen nedenler ve oluşan farklı risklerden dolayı tek bir gösterge üzerinden ifade edilememektedir. Özellikle cinsiyet, yaş grupları, eğitim düzeyi, gelir düzeyi, aile yapısı, çevre ile etkileşimin niteliği, yaşanılan bölge koşulları ve emek piyasasına ilişkin bilgi, tecrübe ve erişim kanallarını kullanım becerileri gibi bir dizi faktör ile ilişkili olan NEİY statüsü, sadece işsiz veya işgücü dışında olma durumu olarak ifade edilememektedir. NEİY statüsünü belirleyen nedenlerin bireysel, çevresel ve bölgesel ya da içsel ve dışsal koşul, risk ve fırsatlara göre farklılaşması profilin de çeşitlenmesine neden olmaktadır.

Prof. Dr. Levent ŞAHİN
İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi,
Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, İstanbul, Türkiye

INTRODUCTION

The concept of "not in education, employment, or training" (NEET) refers to young people who do not have a job, are not engaged in education, and are not registered in an education. Therefore, the concept includes "at-risk youth" who are unemployed or inactive and do not have access to educational opportunities. The existence of NEET youth is attributable to the complexity of the transmission process between youth, difficulties related to maintaining full-time enrollment in an educational or training environment, the development of part-time and mixed business models, changes in the labor market, and difficulties in accessing existing jobs.

Existing studies in this field indicate that various age groups, such as those ages 15–17, 15–19, 15–24, 15–34, 18–24, 20–24, 20–34, 25–29, are taken as a basis due to different reasons according to countries. However, the young population age group of 15–24 is mentioned most prominently in studies. However, due to the strong impact of the economic and social crises on those aged 25–29 and the problems they experience when transitioning from higher education to employment, the scope of NEET studies should be extended to include those aged 15–29, which would include the 25–29 age group. In this study, the 15–29 age group was treated as a reference group for studying NEET.

This study, which is based on research findings, includes the results of profile research on young people in Turkey who are of NEET status. The paper aims to determine the causes and effects of being NEET among those aged 15–29 in Turkey. It is important that the research be based on cause-and-effect analysis that applies scientific and statistical methods for the group that is neither receiving education nor employed. The fact that the research scans and examines direct and indirect profile studies in-depth and references original studies from around the globe with its cause and effect dimensions reveals its strengths.

Quantitative (survey) field research carried out within the scope of the project supported by the Ministry of Youth and Sports was carried out in 26 provinces that gave their names to the regions within the 26 sub-regions within the framework of the Turkish Statistical Regional Units Classification (NUTS) - II. It is aimed to analyze the reasons and effects of being NEET of young people residing in these provinces in the age group of 15-29. In this context, face-to-face surveys were conducted with a total of 3,100 NEET youth in and around these locations by going to the survey starting address of the households obtained from TUIK in 26 provinces, and valid questionnaire interviews were completed with 3,158 NEET youth by the end of the study.

The survey results were analyzed to determine whether the questions including the causes and effects of NEET form a universal scale, and a high level of validity and reliability was obtained because of the scale development studies. This development, which is very important in terms of the scientific aspect of the subject and its contribution to the literature, has been included in the literature as an original contributions to the field.

Additional field work was carried out within the scope of the project using qualitative methods. The aim of the research was to obtain information that will enable an in-depth analysis of the findings obtained from the quantitative research on the reasons and the effects of NEET youth in Turkey aged

15–29. The in-depth interviews were intended to determine how much access young people between the ages of 15–29 have to education and employment opportunities, their desire to participate in education and employment, their experience in education and employment processes, their expectations regarding education and employment, and their opinions and level of happiness at micro and macro levels in general. When determining which people would be interviewed, "critical situation" and "maximum diversity" methods, which constitute purposive sampling methods, were preferred. Using this framework, a total of 152 in-depth interviews were conducted in 26 provinces, representing 26 sub-regions in the NUTS-II classification. Age, gender, education, marital status, income level, health status, social exclusion, migration, individual factors, and different disadvantages were considered when selecting the 152 NEET youth. While determining the number of people to be interviewed in 26 provinces, the current population data of the 15–29 age group of the provinces were considered, and these data were obtained from the Address Based Population Registration System on the Turkstat website.

After the completion of the quantitative and qualitative field studies, an online workshop was held. The data, findings, analyzes, and reports obtained through the research were shared with scientists, bureaucrats, civil society representatives, and researchers who participated in the workshop. This study was drafted while considering the opinions, suggestions, and criticisms of the participants. The workshop strengthened the applicable and sustainable aspects of the proposal, and model designs were developed. This study, which was drafted after a detailed and scientific analysis of the research findings, includes the results of reports and field studies that deal with the causes and effects of the young population between the ages of 15–29 who are NEET status. There are a diversity of reasons and risks that affect NEET; therefore, the status of Turkey's NEET youth cannot be expressed using a single indicator. NEET status, which is related to several factors, such as gender, age, education level, income level, family structure, nature of interaction with the environment, local conditions, knowledge, experience, and ability to use access channels, cannot be defined solely as the state of being unemployed or out of the workforce. Differentiating between the reasons an individual becomes NEET by identifying individual, environmental, regional, and internal and external conditions, risks, and opportunities reveals that NEET status is diverse.

Prof. Dr. Levent ŞAHİN
Istanbul University, Faculty of Economics,
Department of Labour Economics and Industrial Relations, Istanbul, Turkey

1. BÖLÜM / CHAPTER 1

NEDEN VE ETKİ BOYUTLARIYLA "NE EĞİTİMDE NE İSTİHDAMDA NE DE YETİŞTİRMEDE (NEİY)" OLAN GENÇLER

"YOUTH NOT IN EMPLOYMENT, EDUCATION OR TRAINING (NEET)" WITH THE CAUSE AND EFFECT DIMENSIONS

Yüsra AK[1], Kübra POLAT[2], Demet TOKTAŞ[3], Sevilay ŞAHİN SÖYLEMEZ[4]

[1]Doktora Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, İstanbul, Türkiye
E-mail: YsraAk@gmail.com

[2]Araştırma Görevlisi, İstanbul Üniversitesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, İstanbul, Türkiye
E-mail: kubra.polat@istanbul.edu.tr

[3]Araştırma Görevlisi, İnönü Üniversitesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, Malatya, Türkiye
E-mail: demet.toktas@inonu.edu.tr

[4]Yüksek Lisans Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, İstanbul, Türkiye
E-mail: sevilaysahintr@gmail.com

DOI: 10.26650/B/SS46.2021.014.01

ÖZ

NEİY statüsü, istihdamda, eğitimde ya da yetiştirmede bulunmayan gençleri ifade etmektedir. NEİY olgusunun yaygınlaşması ve NEİY statüsünün bireye, topluma ve ülke ekonomisine yönelik çeşitli olumsuz sonuçlar doğurması bu olguya yönelik ilgiyi arttırmaktadır. Bu nedenle, bu çalışmada NEİY olgusunun nedenlerini, etkilerini ve mücadele politikalarını incelemek amaçlanmıştır. Söz konusu faktörlerin tespiti için literatür taraması yoluyla NEİY gençlere yönelik yapılan araştırmalar sınıflandırılmış ve incelenmiştir. Çalışmanın sonucunda NEİY olgusunun heterojen bir yapıya sahip olduğu ve NEİY tanımlarının, nedenlerinin, etkilerinin ve mücadele yöntemlerinin pek çok faktöre bağlı olarak geliştiği ve birbirinden farklılaştığı tespit edilmiştir. Tüm bu farklılıklar göz önünde bulundurularak yapılan sınıflandırmada, NEİY olma nedenlerinin bireysel özelliklerden, aileden, çevreden ve emek piyasasından kaynaklı olduğu görülürken; NEİY olmanın birey, aile, çevre, politik yaklaşım ve emek piyasası

üzerinde etkileri olduğu tespit edilmiştir. Yapılan inceleme sonucunda geniş çaplı olumsuz etkileri nedeniyle NEİY olgusuyla mücadelenin oldukça önemli olduğu, buna karşın doğrudan NEİY gençlere yönelik programların sayısının kısıtlı olduğu görülmüştür. Her ne kadar gençlere yönelik politikalar NEİY gençleri de kapsıyor olsa da bu gençler özelinde politikalar geliştirilmesine ihtiyaç duyulduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Genç, Gençlik, Gençlik programları, Ne eğitimde ne istihdamda ne yetiştirmede (NEİY), NEİY nedenleri, NEİY etkileri

ABSTRACT

NEET status refers to young people who are not in employment, education or training. The growing prevalence of NEET and the negative consequences of the NEET status for the individuals, societies, and economies of countries increase the relevance of this phenomenon. Therefore, this study aims to examine the causes and effects of the NEET phenomenon and the policies required to overcome the same. To determine the factors in question, studies on NEET youth were classified through a literature review and then analyzed. The study concludes that the phenomenon of NEET has a heterogeneous structure and the definitions, causes, and effects of NEET as well as the strategies to control the same develop distinctly and differ from each other depending on many factors. The classification made by considering all of these differences reveals that the predominant reasons for individuals falling into the NEET category are individual, familial, environmental, and labor-market factors. It has also been ascertained that being NEET has an impact at the individual, familial, environmental, political participation, and labor market levels. This study has established that owing to the negative consequences of NEET at various levels, it is crucial to eradicate the NEET phenomenon. However, the study also notes that at present, the number of programs aimed directly at NEET youth is limited. Although general youth policies also incorporate initiatives for the NEET youth, it has been concluded that there is a need to develop policies specific to individuals falling in this category.

Keywords: Young, Youth, Youth programs, Not in employment, education nor training (NEET), Causes of NEET, Effects of NEET

Extended Abstract

NEET, in its most general terms, refers to young people who do not have a job at present, are not enrolled in an education program, and are not in training. The definition of NEET is quite broad and encompasses a heterogeneous group. It also has various causes, characteristics, and effects. Nonetheless, an evaluation of the prevalence of NEET and the number of individuals in this category are important indicators of young people's status in terms of education and in the labor market. Therefore, the NEET phenomenon is becoming an increasingly important topic for several countries. To deal with the NEET phenomenon, it is important to understand the causes and effects of the NEET status. Accordingly, the causes and effects of NEET, the prevalence rates of NEET among young people, and the policies and programs for the NEET youth were examined in this study. The study determined that the primary causes for persons being NEET are individual factors, including gender, age, health status, personal characteristics, and income levels. In terms of gender, women are

more susceptible to falling in the NEET category than are men. Owing to their domestic and familial responsibilities, married women and mothers are typically even more vulnerable to NEET. In terms of age, older youth are more susceptible to NEET as the younger ones are still in the process of completing their education. It has been observed from the personal point of view, individuals with mental and/or physical disabilities, individuals lacking perseverance and ambition, and those with low levels of self-efficacy and self-respect are at a higher risk of becoming NEET. From a financial perspective, individuals with low income levels are at a potentially higher risk. Familial factors, including parents' education levels and family structures are also significant factors; it has been found that young people whose parents are not well-educated and those living in broken or single-parent family households are at higher risks of being NEET. Educational factors, including an early dropout from school and low education and academic achievement levels, as well as very high education levels at the other end of the continuum, increase one's risk of becoming NEET. In addition, the mismatch between individuals' education levels and the labor market requirements also increases the risk factors for NEET among the youth. Environmental factors also play a significant role in determining one's susceptibility to NEET. In terms of social environment and place of residence, young individuals exposed to negative peer influence and/or peer exclusion are more likely to become NEET. Moreover, the risk is higher for those hailing from rural areas and financially disadvantaged backgrounds. Economic crises also increase the risk factors causing young people to become NEET. Inadequate, incomplete, or very strict labor market regulations and efforts to deregulate the labor markets have also been identified as risk factors contributing to NEET among youth. In addition, high unemployment rates, exposure to discrimination in labor markets, and lack of work experience among the youth increase the risk of NEET. As with the causes leading to becoming NEET, the effects of being NEET differ by country and region as well as at an individual level. There are severe ramifications for NEET—including lower levels of life satisfaction and contentment—at an individual level. In addition, NEET has the potential to adversely affect the physical and mental health of young people. Moreover, young individuals falling in the NEET category are at a higher risk of smoking and alcohol addiction as well as substance abuse. Young people in NEET status are also faced with a loss of income, which increases their risk of becoming impoverished. The NEET phenomenon has repercussions at the familial as well as individual levels. NEET negatively affects the family relationships of young people while also potentially decreasing marriage and birth rates. At the social and economic levels, the NEET status increases one's risk for social exclusion and contributes to one's inability to integrate within the society. From the environmental perspective, NEET adversely affects an individual's intention to emigrate.

It also hampers individuals' political participation, political and social commitment, and level of trust. Finally, the NEET status also has various adverse effects on the labor market. In this regard, the working conditions that young people in NEET are exposed to, even if they are employed later, increase the risk of precarization and perpetuate low wages in the long run. On the other hand, the NEET phenomenon causes a potentially productive labor force to remain idle, negatively affecting the individual at the social and economic levels. Such unemployment also levies a serious burden on public finances. The negative consequences of NEET at various levels necessitate the need to overcome this issue. For this reason, countries have been preparing policies and implementing programs for NEET youth to participate in education, employment, and training. European Union-level documents and Youth Guarantee Programs are significant initiatives included in the development and implementation of youth policies. In addition, each country implements various policies and programs unique to itself. In this direction, compensatory education programs, financial support programs, public employment services, vocational training and work experience programs, guidance and counseling programs, and various programs to eliminate the challenges faced by disadvantaged groups are implemented for individuals falling in the NEET category. However, an assessment of these programs reveals that they are insufficient and disorganized even if they are successful within themselves. Although many general programs for young people include NEET young people by default, programs directly aimed at young people in NEET are very limited. There is a need for effective policies and programs to be developed for this group with a due consideration of the causes and effects of NEET.

1. Kavramsal Çerçeve ve Kapsam

Eğitim, yetiştirme ve istihdam, emek piyasası politikalarının merkezinde yer alan, iktisadi ve sosyal gelişmenin ayrılmaz birer parçasıdır. 1980'li yılların sonlarına kadar birbirinden ayrı politika ve uygulamalara dönüşen bu kavramlar, bu yıllardan sonra bir bütün olarak "ne eğitimde ne istihdamda ne de yetiştirmede (NEİY)" olan bireyleri ifade etmek için kullanılmaya başlanmıştır. Bu kullanımın ilk örneği, 1980'lerin sonunda Birleşik Krallık'ta eğitimde ve istihdamda olmayan ve işsizlik yardımlarına erişemeyen 16-18 yaş grubundaki gençler için "Not in Education, Employment or Training, NEET" (Eğitimde, İstihdamda veya Yetiştirmede Olmayan) yapılan tanımlamadır (Furlong, 2007). Esasında İngiltere'de gençlerle ilgili yapılan ve bu konuda dönüm noktası olarak kabul edilen bir çalışmada[1] NEİY'leri ifade etmek için kullanılan ilk kavram "Status Zer0" (Statü 0) olmuştur. Buna göre Statü 1, eğitimde olan 16 yaşın üzerindeki gençleri, Statü 2, yetiştirmede olanları, Statü 3 ise çalışanları ifade etmektedir. Kavramın doğrudan statü eksikliğine yönelik olumsuz çağrışımlarda bulunması ve durumun doğası ile özelliklerine doğrudan dikkat çekebilmek amacıyla kavram NEET/NEİY olarak değiştirilmiştir (Eurofound, 2012: 19). Ancak, NEİY kavramı hala gençlerin kimlik duygusunu yitirdikleri bir süreç ve istenmeyen bir deneyim olarak olumsuz anlam çağrıştırmaya devam etmektedir (Caroleo, et al., 2020: 996).

NEİY kavramı Birleşik Krallık'ın dışında da hızla önem kazanmış ve neredeyse tüm Avrupa Birliği (AB) ülkeleri NEİY kavramına ilişkin eşdeğer tanımlar kabul etmiştir. Buna karşın Japonya, Yeni Zelanda, Tayvan gibi ülkeler kendi NEİY tanımlarını geliştirmiştir (Eurofound, 2012: 20). Birleşik Krallık'ta NEİY kavramı hala istihdamda, eğitimde veya yetiştirmede olmayan 16-18 yaş grubundaki gençler olarak tanımlanırken, Japonya'da eğitimde ve istihdamda olmayan, iş aramayan ve evli olmayan 15-34 yaşındakileri içerecek şekilde genişletilmiştir. Kore'de ise NEİY kavramı, Japonya'daki tanımdan daha da geniş olarak ele alınmakta ve evli olmayan, çalışmayan, okula veya mesleki yetiştirme programına gitmeyen, iş aramayan ve ailevi sorumluluklarını yerine getirmeyen 15-34 yaş arası bireyler olarak tanımlanmaktadır (Susanlı, 2016: 43). Dolayısıyla literatür incelendiğinde, NEİY kavramına dair özellikler, zaman ve yaş grubu konusunda ortak bir tanım ya da bilginin olmadığı görülmektedir (Samoilenko & Carter, 2015: 2). Bununla birlikte, genel olarak bir tanım yapmak ve NEİY kavramının sınırlarını çizmek gerekirse; NEİY statüsü, halihazırda bir işi olmayan, yetiştirmede bulunmayan ve bir eğitime kayıtlı olmayan gençleri ifade etmektedir. Bu bağlamda kavram, eğitim fırsatlarına erişemeyen, işsiz ve/veya aktif

1 Bkz. D. Istance, G. Rees, and H. Williamson, **Young People not in Education, Training or Employment in South Glamorgan**, South Glamorgan Training and Enterprise Council, Cardiff, 1994.

olmayan "risk altındaki gençleri" içermektedir. Gençlik dönemleri arasındaki geçiş sürecinin karmaşıklaşması, eğitim veya yetiştirmede tam zamanlı olarak kalmada yaşanan güçlükler, yarı zamanlı ve karma iş modellerinin gelişmesi, emek piyasasındaki değişiklikler ve mevcut işlere erişim ile ilgili zorluklar NEİY olmaya sebep olmaktadır (ETF, 2015: 9). NEİY kavramının kapsamını genel olarak Şekil 1'deki gibi özetlemek mümkündür.

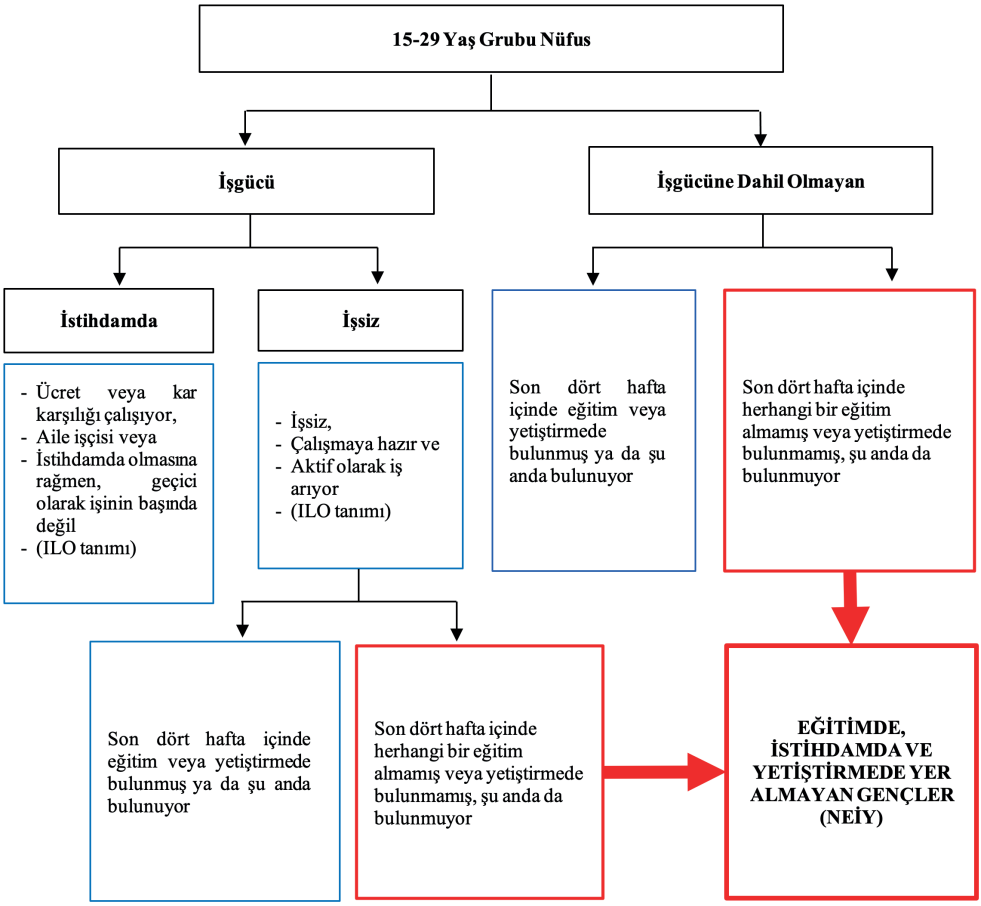

Şekil 1: NEİY kapsamı

Kaynak: ETF, **Young People Not in Employment, Education or Training (NEET): An Overview in ETF Partner Countries**, 2015, p. 10.

Şekil 1'de de görüldüğü üzere NEİY gençlerin oranı istihdam edilmeyen, yetiştirmede olmayan ve bir eğitime dahil olmayan 15-29 yaşlarındaki gençlerin 15-29 yaş grubu genel nüfusu içerisindeki payı olarak ifade edilebilir.

NEİY kavramının yaş olarak sınırları çizilmek istendiğinde, farklı amaçlar doğrultusunda 15-17, 15-19, 15-24, 15-34, 18-24, 20-24, 20-34, 25-29 gibi çok farklı grupları içeren

çalışmalara rastlanmaktadır (European Commission Employment Committee, 2011: 2). Bununla beraber, genç nüfus denilince akla ilk olarak 15-24 yaş arasındaki nüfus gelmektedir. Ancak yaşanan iktisadi ve sosyal krizlerin 25-29 yaş grubu üzerindeki güçlü etkisi ve yükseköğretimden istihdama geçişte yaşanan sorunlar nedeniyle NEİY yaş grubu 25-29 yaş grubunu da içerecek şekilde 15-29 yaş grubu olarak genişletilebilmektedir[2] (Salvà-Mut, et. al., 2018: 3).

NEİY kavramı, işsiz gençleri de kapsaması nedeniyle genç işsizliği ile karıştırılabilmesi muhtemel bir kavramdır. Esasında iki kavram birbiriyle ilişkili kavramlardır ancak aralarında önemli farklılıklar da bulunmaktadır (Eurofound, 2012: 23). Genç işsizliği, gençlerin emek piyasasında yaşadıkları zorlukları temsil eden önemli bir gösterge olmasına karşın eğitim veya yetiştirmede olmayan gençlerin durumunu bütünüyle yansıtmamaktadır (Susanlı, 2016: 42). NEİY gençler tanımlaması, eğitim sistemi dışında olan, yetiştirmede ve istihdamda olmayan gençlere yönelik bir ölçüt vermekle birlikte, emek piyasasına girme potansiyeli olan gençleri de içermesi nedeniyle genç işsizliğinden daha geniş kapsamlı bir kavramdır (ILO, 2013a: 38).

İşsizlik oranı ve istihdam oranı, işgücünün emek piyasası durumunu göstermesi nedeniyle öne çıkan göstergelerdir. Ancak gençlerin emek piyasasına girişlerini geciktiren etkenler fazla olduğu gibi işgücünden ayrılma ve işgücü dışında kalma ihtimalleri de yüksektir. Bu durumda olan gençler, politika yapıcılar tarafından yüksek riskli grup olarak görülmemektedir. NEİY oranı ise eğitim ve yetiştirme süreci dışında kalmış, işsiz ve işgücüne dahil olmayan nüfusun toplamını kapsamaktadır (OECD, 2015: 33-34).

Şekil 2'de, genç işsizliği ve NEİY oranları arasındaki kapsam farkı daha açıkça görülmektedir. Genç işsizliği çeşitli nedenlerle iş bulamamış, işten çıkarılmış ya da çıkmış, iş arayan ve iş bulması halinde belirli bir süre içinde işbaşı yapabilecek bireyleri ifade etmektedir.

2 Türkiye'de son yıllarda yükseköğretime katılma oranlarının artışı ve yükseköğretim mezunlarının işgücü dışında kalma veya işgücü içerisinde işsiz olma sayılarındaki artış nedeniyle bu çalışmada NEİY kapsamında yaş grubu, alt yaş gruplarını da içerecek şekilde 15-29 olarak belirlenmiştir.

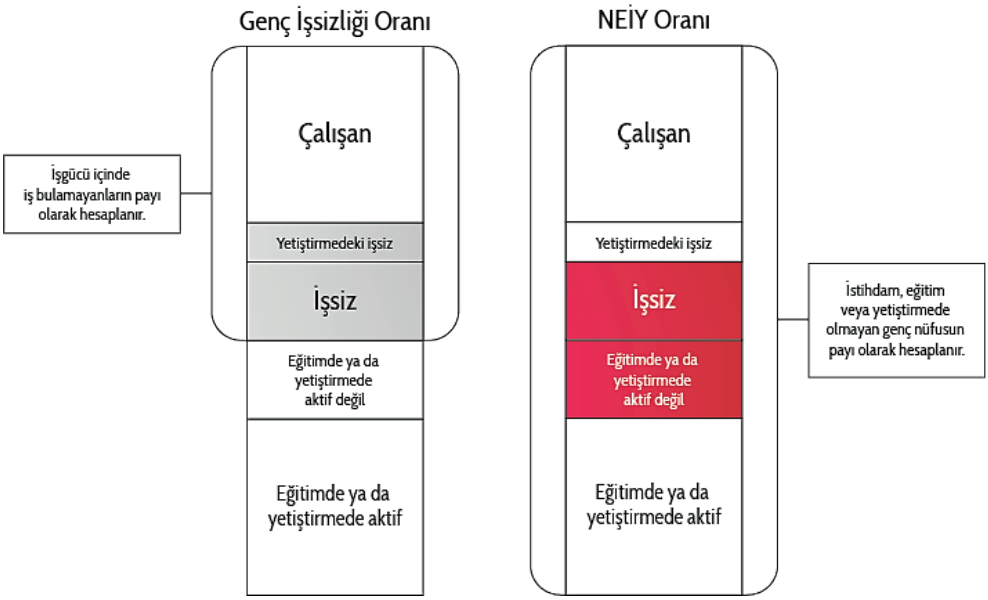

Şekil 2: Genç işsizliği oranı- NEİY oranı farkı
Kaynak: Eurofound, **NEETs – Young People not in Employment, Education or Training: Characteristics, Costs and Policy Responses in Europe**, Luxembourg: Publications Office of the European Union. 2012, p. 23.

Genç işsizlik oranı ise genç işsizlerin genç işgücü içindeki payını göstermektedir. Bireyler cesaretleri kırıldığı ya da gücendirildiği için iş aramaya ara verebilir ya da tamamen vazgeçebilir. Bu karar, esasında hala çalışma istek ve yeterliliğinde olmasına karşın iş aramayı bırakan gençleri, ekonomik olarak aktif durumda olmamasına karşın genç işsizliği tanımından ve dolayısıyla genç işsizliği oranından çıkarmaktadır. Buna karşın NEİY kavramı ve dolayısıyla NEİY oranı eğitim kurumlarından ve emek piyasasından ayrılmış olan, diğer bir ifadeyle aktif olmayan tüm gençleri ve bu gençlerin toplam nüfus içindeki payını ifade etmektedir. Dolayısıyla iki kavramın paydası birbirinden farklıdır ve bu nedenle iki oran doğrudan birbirleri ile karşılaştırılamaz (Eurofound, 2012: 23).

NEİY kavramı, gücendirilmiş - cesareti kırılmış gençlerin yanı sıra, hastalık, engellilik, bakım sorumluluğu ve ev işlerine katılma gibi istem dışı nedenlerle ekonomik olarak aktif olmayan bireyleri de içermektedir (ILO, 2013a: 38). Dolayısıyla NEİY kavramı, işgücüne katılım ve işsizlik gibi daha dar kapsamlı alternatiflerine karşın oldukça geniş bir kitleyi temsil etmektedir (Susanlı, 2016: 43).

NEİY kavramı ortaya çıktığı zamandan itibaren çeşitli gruplar için farklı anlamlarda kullanılıyor olmasına karşın kavramın değişmeyen ve ortak kabul edilebilecek bir yönü bulunmaktadır. Bu yön, kavramın heterojen doğasıdır. Diğer bir ifadeyle, NEİY'ler homojen

olmaktan oldukça uzak, ülkeden ülkeye ve hatta aynı ülke içinde farklı özellikler taşıyan bir yapıya sahiptir (Carcillo, et al., 2015: 19). Zira NEİY olma ortak paydasında birleşen bu gençlerin, NEİY olmalarının arkasında istihdamda ya da eğitimde olmamalarına ve bununla başa çıkma yollarına göre farklılaşan çok çeşitli nedenleri bulunmaktadır (Dias & Vasconcelos, 2020: 211). Dolayısıyla NEİY olmanın nedenleri, etkileri ve NEİY'lerin ihtiyaç ve beklentileri, eğitim, yaş, vasıf, sağlık durumu, medeni durum gibi pek çok değişkene göre farklılık göstermektedir. NEİY nüfusunun heterojenliği yalnızca bu statünün neden ve koşullarını değil aynı zamanda ölçülmesini de zorlaştırmaktadır (Caroleo, et al., 2020: 992). Aşağıda Şekil 3'te, NEİY nüfusunun heterojen doğasını görmek mümkündür.

Şekil 3: NEİY nüfusunun heterojenliği
Kaynak: Eurofound, **NEETs – Young People not in Employment, Education or Training: Characteristics, Costs and Policy Responses in Europe**, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2012, p. 25.

Şekil 3'te, NEİY nüfusunun beş temel alt grubu görülmektedir. Bu gruplardan ilki, işsizlerdir. Kısa ve uzun vadeli olmak üzere ikiye ayrılabilecek bu grubun, NEİY kavramının en büyük alt grubunu oluşturduğunu ifade etmek mümkündür. Müsait olmayanlar ya da erişilemez olanlar olarak adlandırılabilecek ikinci alt grup ise çocuk bakımı konusunda desteğe erişemeyen genç anneleri, aile sorumlulukları olan gençleri ve hasta veya engelli gençleri içermektedir. Diğer yandan müsait olmayanların aksine, başka yükümlülükler veya yetersizlikler nedeniyle alıkonulmadığı halde eğitim fırsatlarından yararlanmayan ve iş aramayan gençler de bulunmaktadır. NEİY kavramı altında sınıflandırılan üçüncü alt grup olan gençler ise serbest ya

da bağlantısız olanlar olarak adlandırılmaktadır. Bu grupta cesareti kırılmış gençlerin yanı sıra asosyal bir yaşam tarzını benimseyen diğer gençler de yer almaktadır. Diğer yandan, aktif olarak eğitim fırsatları ve iş arayan gençler de bulunmaktadır. Fırsat arayanlar olarak sınıflandırılan bu gençler ise istek ve yetkinliklerine uygun fırsatları aramakta ve beklemektedirler. NEİY kavramının beşinci ve son alt grubunu ise gönüllü NEİY'ler oluşturmaktadır. Gönüllü NEİY alt grubu ise seyahat eden ya da kendi kendine öğrenme sürecini destekleyen çeşitli aktivitelerle meşgul olan gençlerden oluşmaktadır (Eurofound, 2012: 24).

NEİY nüfusunun söz konusu bu alt gruplarının üyeleri birbirlerinden farklı deneyimlere, özelliklere ve ihtiyaçlara sahip olabilmektedir. Örneğin; sanatsal bir faaliyet ile uğraşmak istediği için istihdamda bulunmayan bir üniversite mezunu ile gönülsüz olarak istihdamda bulunmayan engelli bir genç aynı sorunları yaşamamaktadır. Bu nedenle, NEİY grubunun beşinci alt grubunu oluşturan "gönüllü NEİY'ler" kendini gerçekleştirmeye öncelik verme kararı almış olabilecekleri için "savunmasız" olarak kabul edilmemektedir ve çoğunlukla herhangi bir desteğe ihtiyaç duymamaktadırlar (ETF, 2015: 11). NEİY nüfusunun alt gruplarının oranları ve NEİY profil ve durumları da ülkeden ülkeye oldukça farklılık göstermektedir. Aşağıda Tablo 1'de bu farklılıklar görülmektedir.

Tablo 1. AB (28) ülkeleri karşılaştırmalı NEİY profilleri (15-29 yaş, 2013)

Ülke	NEİY Grubuna Dâhil Olanlar	NEİY Durumu
Avusturya	*Kısa süreli işsizler (%31,3) *Uzun süreli işsizler (%8,9) *Cesareti kırılmış işçiler (%1,8) *Aile sorumlulukları olanlar (%25,1) *Hastalık veya engellilik durumu olanlar (%13,2) *Diğer NEİY'ler (%11,4) *Eğitime, istihdama ya da yetiştirmeye yeniden girecek olanlar (%8,4)	*NEİY gençlerin %60'ından fazlası kamu istihdam hizmetlerine kayıtlıdır.
Belçika	*Kısa süreli işsizler (%28,4) *Uzun süreli işsizler (%18,6) *Cesareti kırılmış işçiler (%2,1) *Aile sorumlulukları olanlar (%14,2) *Hastalık veya engellilik durumu olanlar (%8,1) *Diğer NEİY'ler (%20,8) *Eğitime, istihdama ya da yetiştirmeye yeniden girecek olanlar (%8,7)	*NEİY gençlerin %37,2'si sosyal yardım veya diğer mali yardımlardan faydalanmaktadır. *NEİY gençlerin yaklaşık %60'ı kamu istihdam hizmetlerine kayıtlıdır.
Bulgaristan	*Kısa süreli işsizler (%15,6) *Uzun süreli işsizler (%22,5) *Cesareti kırılmış işçiler (%21,1) *Aile sorumlulukları olanlar (%25,5) *Hastalık veya engellilik durumu olanlar (%4,5) *Eğitime, istihdama ya da yetiştirmeye yeniden girecek olanlar (%2,3)	*Her 5 NEİY gençten birisi kamu istihdam hizmetlerine kayıtlıdır. Ancak kısa süreli işsiz olan NEİY grubunda, kamu istihdam hizmetlerine kayıt oranı iki kat daha fazladır. *NEİY gençlerin %4,2'si sosyal yardım veya diğer mali yardımlardan faydalanmaktadır.

Hırvatistan	*Kısa süreli işsizler (%29) *Uzun süreli işsizler (%39) *Cesareti kırılmış işçiler (%7,6) *Aile sorumlulukları olanlar (%14,3) *Hastalık veya engellilik durumu olanlar (%0,8) *Diğer NEİY'ler (%6,5) *Eğitime, istihdama ya da yetiştirmeye yeniden girecek olanlar (%2,5)	*NEİY gençlerin %74,6'sı kamu istihdam hizmetlerine kayıtlıdır. *NEİY gençlerin %7,2'si sosyal yardım veya diğer mali yardımlardan faydalanmaktadır.
Kıbrıs	*Kısa süreli işsizler (%36,3) *Uzun süreli işsizler (%28,5) *Cesareti kırılmış işçiler (%2,7) *Aile sorumlulukları olanlar (%12,6) *Hastalık veya engellilik durumu olanlar (%5,8) *Diğer NEİY'ler (%6) *Eğitime, istihdama ya da yetiştirmeye yeniden girecek olanlar (%8,21)	*NEİY gençlerin %38,8'i kamu istihdam hizmetlerine kayıtlıdır. *NEİY gençlerin %7,3'ü sosyal yardım veya diğer mali yardımlardan faydalanmaktadır.
Çek Cumhuriyeti	*Kısa süreli işsizler (%29,3) *Uzun süreli işsizler (%12) *Cesareti kırılmış işçiler (%0,4) *Aile sorumlulukları olanlar (%44,9) *Hastalık veya engellilik durumu olanlar (%2,9)	*NEİY gençlerin %37,5'i kamu istihdam hizmetlerine kayıtlıdır. Bu oran, kısa ve uzun süreli işsizlerde oldukça yüksektir. *NEİY gençlerin %8,2'si sosyal yardım veya diğer mali yardımlardan faydalanmaktadır.
Danimarka	*Kısa süreli işsizler (%27,8) *Uzun süreli işsizler (%6,5) *Cesareti kırılmış işçiler (%1,1) *Aile sorumlulukları olanlar (%10,8) *Hastalık veya engellilik durumu olanlar (%20,6) *Diğer NEİY'ler (%21,2) *Eğitime, istihdama ya da yetiştirmeye yeniden girecek olanlar (%12)	*NEİY gençlerin %33,6'sı kamu istihdam hizmetlerine kayıtlıdır. Bu oran, kısa süreli işsizlerde %70,7 iken, uzun süreli işsizlerde %90,7'dir. *NEİY gençlerin %23,5'i sosyal yardım veya diğer mali yardımlardan faydalanmaktadır.
Estonya	*Kısa süreli işsizler (%24,4) *Uzun süreli işsizler (%17,1) *Cesareti kırılmış işçiler (%3,5) *Aile sorumlulukları olanlar (%40,5) *Hastalık veya engellilik durumu olanlar (%9,4) *Eğitime, istihdama ya da yetiştirmeye yeniden girecek olanlar (%0,1)	*Her 5 NEİY gençten birisi kamu istihdam hizmetlerine kayıtlıdır. Bu oran, kısa süreli işsizlerde %45,6 iken, uzun süreli işsizlerde %45,8'dir. *NEİY gençlerin %8'i mali yardımlardan faydalanmaktadır.
Finlandiya	*Kısa süreli işsizler (%28,8) *Uzun süreli işsizler (%5,9) *Cesareti kırılmış işçiler (%3,7) *Aile sorumlulukları olanlar (%22,5) *Hastalık veya engellilik durumu olanlar (%16,4) *Diğer NEİY'ler (%15,1) *Eğitime, istihdama ya da yetiştirmeye yeniden girecek olanlar (%7,7)	*NEİY gençlerin %47,2'si kamu istihdam hizmetlerine kayıtlıdır. Bu oran, kısa süreli işsizlerde %88,7 iken, uzun süreli işsizlerde %95,1'dir. *NEİY gençlerin %36,6'sı sosyal yardım veya diğer mali yardımlardan faydalanmaktadır.
Fransa	*Kısa süreli işsizler (%29,8) *Uzun süreli işsizler (%20,1) *Cesareti kırılmış işçiler (%2,3) *Aile sorumlulukları olanlar (%13,4) *Diğer NEİY'ler (%16,5) *Eğitime, istihdama ya da yetiştirmeye yeniden girecek olanlar (%12,2)	*NEİY gençlerin %57,9'u kamu istihdam hizmetlerine kayıtlıdır. Bu oran, kısa ve uzun süreli işsizlerde oldukça yüksektir. *NEİY gençlerin %24,7'si sosyal yardım veya diğer mali yardımlardan faydalanmaktadır.

Almanya	*Kısa süreli işsizler (%25,9) *Uzun süreli işsizler (%13,6) *Cesareti kırılmış işçiler (%0,7) *Aile sorumlulukları olanlar (%28,5) *Hastalık veya engellilik durumu olanlar (%9,6) *Eğitime, istihdama ya da yetiştirmeye yeniden girecek olanlar (%8,2)	*Her saniyede bir NEİY genç kamu istihdam hizmetlerine kaydolmaktadır. Bu oran, kısa süreli işsizlerde %87 iken, uzun süreli işsizlerde %89,6'dır. *NEİY gençlerin %75,9'u mali yardımlardan faydalanmaktadır.
Yunanistan	*Kısa süreli işsizler (%28) *Uzun süreli işsizler (%48,5) *Cesareti kırılmış işçiler (%0,9) *Aile sorumlulukları olanlar (%8) *Hastalık veya engellilik durumu olanlar (%2,2) *Diğer NEİY'ler (%11,4) *Eğitime, istihdama ya da yetiştirmeye yeniden girecek olanlar (%1,1)	*NEİY gençlerin %54,3'ü kamu istihdam hizmetlerine kayıtlıdır. Bu oran, kısa ve uzun süreli işsizlerde ve eğitime, istihdama ya da yetiştirmeye yeniden girenlerde oldukça yüksektir (%65 üzerinde) *NEİY gençlerin %7,1'i sosyal yardım veya diğer mali yardımlardan faydalanmaktadır.
Macaristan	*Kısa süreli işsizler (%24,1) *Uzun süreli işsizler (%) *Cesareti kırılmış işçiler (%11,9) *Aile sorumlulukları olanlar (%26,2) *Hastalık veya engellilik durumu olanlar (%5,9) *Diğer NEİY'ler (%10,3) *Eğitime, istihdama ya da yetiştirmeye yeniden girecek olanlar (%5,2)	*NEİY gençlerin %36,7'si kamu istihdam hizmetlerine kayıtlıdır. Bu oran, kısa süreli işsizlerde %62,9 iken, uzun süreli işsizlerde %64,8'dir. *NEİY gençlerin %14,5'i mali yardımlardan faydalanmaktadır.
İrlanda	*Kısa süreli işsizler (%22,2) *Uzun süreli işsizler (%28,7) *Cesareti kırılmış işçiler (%) *Aile sorumlulukları olanlar (%19,3) *Hastalık veya engellilik durumu olanlar (%8,2) *Diğer NEİY'ler (%4,5) *Eğitime, istihdama ya da yetiştirmeye yeniden girecek olanlar (%13,5)	*15-19 yaş arası NEİY gençlerin %40'ı, 20-25 yaş arası NEİY gençlerin %88,8'i kamu istihdam hizmetlerine kayıtlıdır.
İtalya	*Kısa süreli işsizler (%14,8) *Uzun süreli işsizler (%26,3) *Cesareti kırılmış işçiler (%14,1) *Aile sorumlulukları olanlar (%15) *Hastalık veya engellilik durumu olanlar (%3,6) *Diğer NEİY'ler (%15,1) *Eğitime, istihdama ya da yetiştirmeye yeniden girecek olanlar (%11,1)	*NEİY gençlerin %34,8'i kamu istihdam hizmetlerine kayıtlıdır. *NEİY gençlerin %2,4'ü sosyal yardım veya diğer mali yardımlardan faydalanmaktadır.
Letonya	*Kısa süreli işsizler (%28,8) *Uzun süreli işsizler (%18,9) *Cesareti kırılmış işçiler (%5,7) *Aile sorumlulukları olanlar (%29,6) *Hastalık veya engellilik durumu olanlar (%7,2) *Diğer NEİY'ler (%6,4) *Eğitime, istihdama ya da yetiştirmeye yeniden girecek olanlar (%3,4)	*NEİY gençlerin %25,3'ü kamu istihdam hizmetlerine kayıtlıdır. Bu oran, kısa süreli işsizlerde %40,3 iken, uzun süreli işsizlerde %33,9'dur. *NEİY gençlerin %5,8'i sosyal yardım veya diğer mali yardımlardan faydalanmaktadır.

Litvanya	*Kısa süreli işsizler (%38,8) *Uzun süreli işsizler (%14) *Cesareti kırılmış işçiler (%2,8) *Aile sorumlulukları olanlar (%22,6) *Diğer NEİY'ler (%8,9) *Eğitime, istihdama ya da yetiştirmeye yeniden girecek olanlar (%1,3)	*NEİY gençlerin %43,3'ü kamu istihdam hizmetlerine kayıtlıdır. Bu oran, kısa süreli işsizlerde %68,3 iken, uzun süreli işsizlerde %84,1'dir. *NEİY gençlerin %14,3'ü sosyal yardım veya diğer mali yardımlardan faydalanmaktadır.
Lüksemburg	*Kısa süreli işsizler (%39,1) *Uzun süreli işsizler (%9,7) *Aile sorumlulukları olanlar (%14,1) *Hastalık veya engellilik durumu olanlar (%3,7) *Diğer NEİY'ler (%12) *Eğitime, istihdama ya da yetiştirmeye yeniden girecek olanlar (%21,5)	*NEİY gençlerin %40'ı kamu istihdam hizmetlerine kayıtlıdır. Bu oran, kısa süreli işsizlerde %59,5 iken, uzun süreli işsizlerde %77'dir. *NEİY gençlerin %12,7'si sosyal yardım veya diğer mali yardımlardan faydalanmaktadır.
Malta	*Kısa süreli işsizler (%24,6) *Uzun süreli işsizler (%17,2) *Cesareti kırılmış işçiler (%0,7) *Aile sorumlulukları olanlar (%28,4) *Hastalık veya engellilik durumu olanlar (%4,2) *Diğer NEİY'ler (%14,7) *Eğitime, istihdama ya da yetiştirmeye yeniden girecek olanlar (%10,3)	*NEİY gençlerin %16,8'i kamu istihdam hizmetlerine kayıtlıdır. Bu oran, kısa süreli işsizlerde %29,4 iken, uzun süreli işsizlerde %50,3'tür. *NEİY gençlerin %6'sı sosyal yardım veya diğer mali yardımlardan faydalanmaktadır.
Hollanda	*Kısa süreli işsizler (%29,9) *Uzun süreli işsizler (%10,2) *Cesareti kırılmış işçiler (%4,4) *Aile sorumlulukları olanlar (%9,7) *Hastalık veya engellilik durumu olanlar (%20,1) *Diğer NEİY'ler (%19,9) *Eğitime, istihdama ya da yetiştirmeye yeniden girecek olanlar (%5,8)	*NEİY gençlerin %22,6'sı kamu istihdam hizmetlerine kayıtlıdır.
Polonya	*Kısa süreli işsizler (%30,3) *Uzun süreli işsizler (%18,8) *Cesareti kırılmış işçiler (%6) *Aile sorumlulukları olanlar (%31,1) *Hastalık veya engellilik durumu olanlar (%9,2) *Diğer NEİY'ler (%1,2) *Eğitime, istihdama ya da yetiştirmeye yeniden girecek olanlar (%2,7)	*NEİY gençlerin %49,5'i kamu istihdam hizmetlerine kayıtlıdır. Bu oran, kısa süreli işsizlerde %71,9 iken, uzun süreli işsizlerde %73,1'dir. *NEİY gençlerin %4,3'ü sosyal yardım veya diğer mali yardımlardan faydalanmaktadır.
Portekiz	*Kısa süreli işsizler (%31,4) *Uzun süreli işsizler (%36,3) *Cesareti kırılmış işçiler (%6,8) *Aile sorumlulukları olanlar (%7,2) *Hastalık veya engellilik durumu olanlar (%6,8) *Diğer NEİY'ler (%6,8) *Eğitime, istihdama ya da yetiştirmeye yeniden girecek olanlar (%4,9)	*NEİY gençlerin %58,5'i kamu istihdam hizmetlerine kayıtlıdır. Bu oran, kısa süreli işsizlerde %68,1 iken, uzun süreli işsizlerde %78'dir. *NEİY gençlerin %9,9'u sosyal yardım veya diğer mali yardımlardan faydalanmaktadır.

Romanya	*Kısa süreli işsizler (%17,2) *Uzun süreli işsizler (%15,3) *Cesareti kırılmış işçiler (%13,5) *Aile sorumlulukları olanlar (%21,8) *Hastalık veya engellilik durumu olanlar (%3,3) *Diğer NEİY'ler (%28,5) *Eğitime, istihdama ya da yetiştirmeye yeniden girecek olanlar (%0,4)	*NEİY gençlerin %8,1'i kamu istihdam hizmetlerine kayıtlıdır. Bu oran, kısa süreli işsizlerde %27,9 iken, uzun süreli işsizlerde %19,8'dir. *NEİY gençlerin %4,8'i sosyal yardım veya diğer mali yardımlardan faydalanmaktadır.
Slovakya	*Kısa süreli işsizler (%20,9) *Uzun süreli işsizler (%40,8) *Cesareti kırılmış işçiler (%0,6) *Aile sorumlulukları olanlar (%30,2) *Hastalık veya engellilik durumu olanlar (%6,6) *Diğer NEİY'ler (%0,3) *Eğitime, istihdama ya da yetiştirmeye yeniden girecek olanlar (%0,6)	*NEİY gençlerin %60,2'si kamu istihdam hizmetlerine kayıtlıdır. Bu oran, kısa süreli işsizlerde %89,5 iken, uzun süreli işsizlerde %90,9'dur. *NEİY gençlerin %2,5'i mali yardımlardan faydalanmaktadır.
Slovenya	*Kısa süreli işsizler (%29,9) *Uzun süreli işsizler (%29,6) *Cesareti kırılmış işçiler (%3) *Aile sorumlulukları olanlar (%15,6) *Hastalık veya engellilik durumu olanlar (%5,8) *Diğer NEİY'ler (%7,7) *Eğitime, istihdama ya da yetiştirmeye yeniden girecek olanlar (%8,4)	*NEİY gençlerin %55,4'ü kamu istihdam hizmetlerine kayıtlıdır. Bu oran, kısa süreli işsizlerde %71,3 iken, uzun süreli işsizlerde %69,7'dir. *NEİY gençlerin %8,2'si sosyal yardım veya diğer mali yardımlardan faydalanmaktadır.
İspanya	*Kısa süreli işsizler (%29,3) *Uzun süreli işsizler (%39,9) *Cesareti kırılmış işçiler (%4) *Aile sorumlulukları olanlar (%10,1) *Diğer NEİY'ler (%6,4) *Eğitime, istihdama ya da yetiştirmeye yeniden girecek olanlar (%4,9)	*NEİY gençlerin %66,3'ü kamu istihdam hizmetlerine kayıtlıdır. Bu oran kısa ve uzun süreli işsizlerde oldukça yüksektir. (%80 üzerinde) *NEİY gençlerin %13,4'ü sosyal yardım veya diğer mali yardımlardan faydalanmaktadır.
İsveç	*Kısa süreli işsizler (%35,5) *Uzun süreli işsizler (%8,5) *Cesareti kırılmış işçiler (%2,3) *Aile sorumlulukları olanlar (%13,8) *Hastalık veya engellilik durumu olanlar (%16,1) *Diğer NEİY'ler (%14,6) *Eğitime, istihdama ya da yetiştirmeye yeniden girecek olanlar (%9,1)	*NEİY gençlerin %38,2'si kamu istihdam hizmetlerine kayıtlıdır. Bu oran, kısa süreli işsizlerde %71,4 iken, uzun süreli işsizlerde %77,4'tür. *NEİY gençlerin %13,2'si sosyal yardım veya diğer mali yardımlardan faydalanmaktadır.
Birleşik Krallık	*Kısa süreli işsizler (%30,1) *Uzun süreli işsizler (%16,6) *Cesareti kırılmış işçiler (%0,2) *Aile sorumlulukları olanlar (%30,2) *Hastalık veya engellilik durumu olanlar (%11,6) *Eğitime, istihdama ya da yetiştirmeye yeniden girecek olanlar (%4,1)	*NEİY gençlerin %24,6'sı kamu istihdam hizmetlerine kayıtlıdır. Bu oran, kısa süreli işsizlerde %60,8 iken, uzun süreli işsizlerde %38,6'dır. *NEİY gençlerin %24,6'sı sosyal yardım veya diğer mali yardımlardan faydalanmaktadır.
Kaynak: Eurofound, **Exploring the Diversity of NEETs: Country Profiles**, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2016.		

NEİY gençlerin söz konusu heterojen yapılarından dolayı, NEİY olma nedenleri ve etkileri de farklılaşmaktadır. Örneğin; Salvà-Mut ve diğerleri, NEİY olan ve olmayan bireylerin karşılaştırmalı bir analizine dayanarak, İspanyol NEİY gençlerin özelliklerini belirleyen faktörleri tespit etmeyi amaçladıkları bir çalışma yapmışlardır. Çalışmanın sonucunda elde edilen verilere dayanarak NEİY içinde işsizler/iş arayanlar, cesareti kırılmış olanlar ve bakıma muhtaç olanlar/bakmakla yükümlü olanlar olmak üzere üç alt grup tanımlanmıştır. Çalışmada her bir alt grubun farklı bir karakteri ve her alt grup için farklı belirleyiciler olduğu tespit edilmiştir. Buna göre ilk grup olan işsizler/iş arayanlar, düşük eğitim düzeyi, göçmen olma ve kötü bir ekonomik duruma sahip olma vb; bakıma muhtaç olanlar/bakmakla yükümlü olanlar, düşük eğitim düzeyi, kadın olmak, iyi eğitimli bir baba ve/veya anneye sahip olmamak, evli olmak ve çocuk sahibi olmak gibi özellikler taşımaktadır. Son grup olan cesareti kırılmış olanlar için belirleyici olarak ortaya çıkan temel özellikler ise düşük bir eğitim seviyesine sahip olmak ve yaşamlarında önemli bir bağımlılığın varlığıdır (Salvà-Mut, et al., 2017). Görüldüğü gibi tek bir ülke için bile NEİY olmanın neden ve etkileri farklılaştığından evrensel olarak açıklanabilecek ortak neden ve etkilerden bahsetmek de mümkün olmamaktadır. Bu çalışma kapsamında ulusal ve uluslararası literatürde yer alan çalışmalar incelenerek, Tablo 2'de de ifade edilen NEİY olmaya neden olan ortak faktörler ve NEİY olmanın ortak etkileri ele alınmaya çalışılmıştır.

Tablo 2. NEİY nedenleri ve etkileri

NEDENLER	Bireysel nedenler	Cinsiyet, yaş, sağlık durumu, kişisel özellikler, gelir düzeyi
	Aile kaynaklı nedenler	Ebeveynlerin eğitim düzeyi, aile yapısı ve hane büyüklüğü, aile gelir düzeyi, bireylerin medeni durumu
	Eğitim kaynaklı nedenler	Eğitim düzeyi ve akademik başarı, okulu erken bırakma, eğitim – emek piyasası uyumsuzluğu
	Çevresel nedenler	Sosyal çevre faktörleri, yaşanılan bölgenin dezavantajları, yoksulluk, ekonomik krizler
	Emek piyasası kaynaklı nedenler	Emek piyasası düzenlemeleri, emek piyasasında ayrımcılık, işsizlik ve iş tecrübesi(zliği)
ETKİLER	Aile üzerine etkileri	Aile ilişkilerine etkileri, evlilik ve doğum oranlarında azalma
	Bireysel etkiler	Yaşam doyumu üzerine etkileri, yaşam kalitesi üzerine etkileri, fiziksel ve ruhsal sağlık üzerine etkileri, bağımlılık, gelir kaybı
	Çevresel etkiler	Sosyal dışlanma ve uyumsuzluk, yoksullaşma, göç niyeti
	Politik yaklaşıma etkiler	Düşük siyasi katılım, kayıtsızlık, emek piyasası ve eğitim politikalarını yetersiz olarak değerlendirme
	Emek piyasası etkileri	Ücret düzeyine etkisi, verimli insan gücünün atıl kalması / beşeri sermayeden faydalanamamak, güvencesizleşme (prekaryalaşma), kamu maliyesi zararı

Literatür taraması sonucunda NEİY olma nedenleri; "bireysel nedenler", "aile kaynaklı nedenler", "eğitim kaynaklı nedenler", "çevresel nedenler" ve "emek piyasası kaynaklı nedenler" şeklinde ele alınmıştır. Bireysel nedenler; cinsiyet, yaş, sağlık durumu, kişisel özellikler ve gelir düzeyi olarak sıralanmıştır. Çevresel nedenler; sosyal çevre, yaşanılan bölge, yoksulluk ve ekonomik krizler olarak sınıflandırılmıştır. Aile kaynaklı nedenler; ebeveynlerin eğitim düzeyini, aile yapısı ve hane büyüklüğünü, aile gelir düzeyini ve bireylerin medeni durumunu içermektedir. Eğitim kaynaklı nedenlere bakıldığında bireyin eğitim düzeyi ve akademik başarısı, okulu erken bırakma durumu, eğitim-emek piyasası uyumsuzluğu gibi faktörler öne çıkmaktadır. Bir başka boyut olarak emek piyasası kaynaklı nedenler ise emek piyasası düzenlemelerinin yetersiz ve eksik oluşu, emek piyasasında maruz kalınan ayrımcılık, gençlerin işsizliği ve iş tecrübesinin olmaması emek piyasası kaynaklı nedenleri oluşturan faktörler olarak sayılabilmektedir.

NEİY olma nedenlerinde olduğu gibi NEİY olma etkileri de ülkelere, bölgelere ve hatta kişilere göre farklılık gösterebilmektedir. NEİY olmanın gençler üzerinde yaşam kalitesi, gelecek beklentisi, fiziksel ve ruhsal sağlık gibi bireysel nitelikte etkileri olabileceği gibi sosyal siyasi ve iktisadi sonuçları olan çevresel nitelikte etkileri de söz konusudur. Literatürde yapılan çalışmalar bireysel ve çevresel faktörlere odaklanmışken bu çalışma kapsamında NEİY olma etkileri; "aile üzerine etkiler", "bireysel etkiler", "çevresel etkiler", "politik yaklaşıma etkileri" ve "emek piyasası etkileri" şeklinde sınıflandırılmıştır.

NEİY olmanın bireysel etkileri; yaşam doyumu, yaşam kalitesi, fiziksel ve ruhsal sağlık, bağımlılık ve gelir kaybı şeklinde ele alınmıştır. NEİY olmanın olumsuz etkileri sadece bireyi ve ailesini değil, bir bütün olarak toplumu ve piyasaları da etkilemektedir. NEİY gençlerin topluma olan etkisi farklı şekillerde ortaya çıkmakta, her bir etkinin topluma olan maliyeti farklı boyutta gerçekleşmektedir. Bu kapsamda NEİY olmanın çevresel etkileri; sosyal dışlanma ve uyumsuzluk, yoksullaşma ve göç niyeti olarak belirlenmiştir. Diğer yandan NEİY statüsünde olmak genel olarak gençlerin eğitim ve istihdam kurumları, politikaları ve uygulamaları ile ilgili tutum ve davranışlarına da etki etmektedir. Bu nedenle çalışmada NEİY olmanın gençlerin politik yaklaşımları üzerine etkileri düşük siyasi katılım, eğitim ve istihdam kurumları ve politikalarına yönelik değerlendirmeleri, göçmen politikalarına yaklaşımları ve kayıtsızlık durumları üzerinden incelenmiştir.

Literatür incelendiğinde NEİY olmanın makro düzeyde emek piyasaları üzerinde de etkileri gözlemlenmektedir. Emek arzı ve talebinin dengede olması beklenen emek piyasası, makro ve mikro birçok gelişme ve faktörün etkisi altındadır. Emek piyasasının dinamik yapısını belirleyen ana unsurlarından birisi olan emek arzı, özellikle aktif genç nüfusu

yüksek olan ülkeler için fırsat pencereleri sunmaktadır. Diğer yandan atıl, iş bulma umudunu kaybetmiş, iş deneyimi olmayan, yetkinlik ve mesleki eğitim düzeyi düşük profildeki gençlerin sayıca fazla olması, o emek piyasasında katma değeri yüksek işlerin gerçekleşmesini engellemekte ve emeğin gelirinin yüksek bir alım gücünde olmasını da zora sokmaktadır. Yoksullaşan ve kendine yatırım yapamayan potansiyel emeğin kamu politikaları ve araçları ile güçlendirilmesi kaynakların etkin kullanımı açısından tartışmalı bir durumu ifade etmektedir. Zira emek piyasası politikalarının emeği güçlendirmeyen sonuçları kamusal zararları da beraberinde getirmektedir. Bu noktada gençlerin NEİY durumunun yüksek olmasının, emeğin geliri (ücretler), beşeri sermaye, prekaryalaşma (güvencesizleşme) ve kamu zararı üzerinde sonuçları olmaktadır. NEİY olmanın emek piyasasına etkileri bu kapsam çerçevesinde ifade edibilir. Ancak NEİY gençler üzerinde yapılan bu araştırma NEİY olmanın emek piyasası üzerine etkilerini doğrudan ölçme imkanı vermemektedir.

2. Gençlerin NEİY Olma Nedenleri

2.1. Bireysel Nedenler

Birey, kendisine ait olan ve müdahale edemediği veya müdahale edebilmesinin zor olduğu özelliklerinden dolayı NEİY statüsünde olabilmektedir. Literatürdeki çalışmalardan yola çıkılarak NEİY olmanın bireysel nedenleri; “cinsiyet”, “yaş”, “sağlık durumu”, “kişisel özellikler” ve “gelir düzeyi” başlıkları altında ele alınmıştır.

2.1.1. Cinsiyet

Literatürdeki çalışmalar, kadınların erkeklere göre NEİY olma durumlarının daha fazla olduğunu ortaya koymaktadır. Sri Lanka’da yapılan bir çalışmada, kadınların NEİY oranının erkeklere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Wickremeratne & Dunusinghe, 2018). Meksika’da NEİY gençler üzerine yapılan bir çalışmada kadınların NEİY olma olasılıklarının erkeklere göre daha yüksek olduğu buna karşılık istihdamda olma olasılıklarının daha düşük olduğu görülmüştür (Ranzani & Rosati, 2013). Avusturya’daki 16-24 yaş grubundaki gençler üzerine yapılan bir çalışmada NEİY gençlerin, özellikle göçmen kökenli, şehirlerde yaşayan ve eğitim düzeyi düşük olan kadınlar olduğu görülmüştür (Tamesberger & Bacher, 2014).

NEİY gençler üzerine Quintano ve diğerleri tarafından İtalya’da yapılan bir çalışma ise 15-34 yaş grubundaki bireyler arasında NEİY durumunun belirleyicilerini tespit etmeyi amaçlamıştır. Çalışmanın sonucunda, eğitim düzeyi ve çalışma alanına bakılmaksızın NEİY’lerin oranının kadınlar ve göçmenler için daha yüksek olduğu görülmüştür (Quintano, et al., 2018). Endonezya’daki 15-24 yaş grubundaki NEİY gençler üzerine yapılan bir

başka çalışma, genellikle yüksek riskli ve savunmasız bir durumda yaşayan ve birçoğu sosyal adaletsizlikle karşı karşıya olan gençler arasında NEİY yaygınlığını tespit etmeyi amaçlamıştır. Çalışmanın sonucunda kadınlarda NEİY olma olasılığının erkeklerden iki kat daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Pattinasarany, 2019).

De Luca ve diğerlerinin İtalya ve İspanya'daki NEİY gençleri kapsayan çalışmasında kadınların erkeklere göre NEİY durumunda uzun süre kalma ihtimallerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (De Luca, et al., 2020). Yine, TÜİK'in 2012 yılı Hanehalkı İşgücü Anketi üzerinden 15-24 yaş grubundaki gençlere ilişkin veriler esas alınarak yapılan bir çalışmada Türkiye'de NEİY olan gençlerin çoğunluğunu kadınların oluşturduğu, yaş ilerledikçe de NEİY olma olasılığının arttığı, fakat bu durumun cinsiyete göre değişiklik gösterdiği sonuçlarına ulaşılmıştır (Kılıç, 2014). Benzer şekilde, Erdoğan ve diğerlerinin çalışmasında da NEİY olmanın en önemli belirleyicisinin cinsiyet olduğu, kadınların NEİY olma olasılığının diğer değişkenlerden bağımsız olarak kendileriyle aynı durumdaki erkeklerden dört kat daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Erdoğan vd., 2017).

Dias ve Vasconcelos tarafından, Brezilya'da 15-29 yaş grubundaki NEİY gençler üzerine yapılan çalışmada NEİY olmanın her durumda "boşta olmak" ile bağdaştırılamayacağı ifade edilmiştir. Buna göre özellikle kadınlar boşta olmaktan ziyade, saatlerce "görünmez emek" sarf etmektedirler (Dias & Vasconcelos, 2020). Nitekim NEİY olma durumunun kadınlar arasında da demografik özelliklerine göre farklılaştığını gösteren çalışmalara rastlanmaktadır. Evli olmak, aile sorumlulukları, bakım yükümlülükleri gibi etkenler kadınlarda NEİY olma durumunu artıran faktörler olarak öne çıkmaktadır. Yang'ın, Çin'de yaşayan 16-35 yaş grubundaki nüfus içerisindeki NEİY gençlerin yaygınlığını, özelliklerini ve NEİY olma ile ilişkili risk faktörlerini incelemeyi amaçladığı çalışmasında, kadınların NEİY olma olasılığının daha yüksek olduğu görülürken kadınlar içerisinde de evli kadınların ve göçmen kadınların NEİY olma risklerinin önemli derecede yüksek olduğu tespit edilmiştir (Yang, 2020). Benzer şekilde, Alfani ve diğerlerinin çalışmasında da NEİY olma olasılığının özellikle evli ve/veya çocuklu kadınlar için çok daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Alfani et. al., 2020). British Council önderliğinde 18-30 yaş grubunu kapsayacak şekilde yapılan bir araştırmanın sonucunda ise NEİY statüsündeki genç erkeklerin %8,9'u, NEİY statüsündeki genç kadınların %11,9'u "çocuk sorunlarını" Türkiye'nin en önemli üç sorunu arasında göstermiş ve bu sonuç, çocuk bakımı sorumluluğunun erkeklere kıyasla kadınlara yüklendiğini de ortaya koymuştur (Bristish Council, 2017).

Kadınların NEİY olma olasılıklarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılan bir diğer çalışma ise Abayasekara ve Gunasekara'nın Sri Lanka için yaptıkları çalışmadır. Bu çalışmada

Sri Lanka'da NEİY'lerin %67'sinin kadınlardan oluştuğu ve evli olmanın ve/veya beş yaşın altında çocuğa sahip olmasının kadınlar için NEİY olma olasılığını önemli ölçüde arttırdığı tespit edilmiştir (Abayasekara & Gunasekara, 2019). Malta'da NEİY gençler üzerine yapılan bir çalışmanın sonucunda da katılımcıların %11,1'inin ebeveyn olduğu belirtilmiştir. Bu durum, çocukları büyütmek için çalışamayacakları ve aynı zamanda çocuklarını nereye bırakacaklarını büyük bir sorun olarak gördükleri yönünde değerlendirilmektedir (Youth Guarantee Programme, 2013).

Susanlı, Hanehalkı İşgücü Anketlerinden elde edilen verilerden yararlandığı çalışmasında, Türkiye'deki 15-24 yaş grubundaki gençler için NEİY statüsünün belirleyicilerini incelemeyi amaçlamıştır. Çalışmadan elde edilen bulgular, cinsiyet ve eğitimsel kazanımın NEİY durumunu açıklamak için anahtar faktörler olduğunu; bu faktörlerin ise kadınlar üzerinde daha etkili olduğunu göstermiştir. Bununla beraber, evliliğin kadınlar açısından NEİY statüsünün önemli bir belirleyicisi olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, NEİY grubunun çoğunluğunun aktif olmayan kişilerden oluştuğu ve bu durumun kadınlar için büyük ölçüde kalıcı olduğu belirlenmiştir (Susanlı, 2016). Türkiye'de yapılan bir başka çalışmada da evli olmanın NEİY statüsünün önemli bir belirleyicisi olduğu görülmüştür (Erdoğan vd., 2017). Özellikle ev içi sorumluluklar ve aile içi bakım rolleri kadınların NEİY olma durumunu önemli ölçüde etkilemektedir. Avrupa Eğitim Vakfı'yla iş birliği içinde olan ülkelerdeki NEİY gençler üzerine yapılmış olan çalışma sonucunda aile içi bakım rolleri sebebiyle NEİY gençlerin büyük çoğunluğunun kadınlar olduğu görülmüştür (Bardak, et al., 2015). Bununla beraber, Gutiérrez-Garcia ve diğerleri tarafından yapılan çalışmada NEİY olan ev kadınlarından yalnızca %6,3'ünün NEİY olmayı kendisinin seçtiği görülmüştür. Bu grup arasında NEİY olmanın en çok bildirilen nedenlerinin ise %64,5 ile evdeki işleri olduğu tespit edilmiştir (Gutiérrez-Garcia, et al., 2018).

NEİY gençler üzerine yapılan bir diğer çalışma ise Harun ve diğerleri tarafından Malezya'daki NEİY durumunun belirleyicilerini ve ana özelliklerini tanımlamayı içerecek şekilde yapılan çalışmadır. Bu çalışmada genç kadınların NEİY olma oranlarının daha yüksek oldukları görülmüş ve bu durumun nedenlerinin; kadınların ev işlerine katılımları ve emek piyasasına katılmalarını sınırlayan güçlü kurumsal engellerin varlığı olduğu ifade edilmiştir (Harun, et al. 2020). NEİY gençlere ilişkin Everington ve diğerlerinin çalışmasında ise NEİY olmaya ilişkin risk faktörlerini belirlemek amacıyla İskoçya'daki 16-19 yaş grubundaki gençleri içeren bir analiz yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda NEİY olma durumu ile ilişkili faktörlerden birinin genç yaştaki hamilelik olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Everington et al., 2019).

2.1.2.Yaş

Yaş, NEİY olmanın bir diğer bireysel nedenini oluşturmaktadır. Yapılan çalışmalar incelendiğinde yaş grubunun NEİY olma riski üzerinde ortak bir etkisinden bahsetmenin mümkün olmadığı, aksine yaş grubu etkisinin diğer pek çok faktöre bağlı ve değişken olduğu görülmektedir. Ancak, genel itibarıyla yaş ilerledikçe NEİY olma olasılığının arttığı söylenebilmektedir. Bunun sebebi daha erken yaştaki gençlerin eğitime devam etmeleri şeklinde açıklanmaktadır. Örneğin, Wickremeratne ve Dunusinghe tarafından yapılan çalışmada yaş ile NEİY olma olasılığı arasında bir ilişki olduğu ve yaş arttıkça NEİY olma riskinin de arttığı görülmüştür. Buna göre yaştaki bir yıllık artış NEİY olma olasılığını %21 arttırmaktadır (Wickremeratne & Dunusinghe, 2018).

Bir diğer çalışmada daha büyük yaş gruplarının NEİY olmakla pozitif olarak ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Buna göre, 20-24 ve 25-29 yaşlarındaki gençlerin 15-19 yaşlarındaki gençlere kıyasla NEİY olma olasılıkları daha yüksektir (De Lannoy & Mudiriza, 2019). Benzer şekilde Avrupa Eğitim Vakfı tarafından yapılmış çalışmada ise bireylerin yaşları ilerledikçe, NEİY olma oranlarının arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmadan elde edilen bulgulara göre; 15-19 yaş grubu ile karşılaştırıldığında, 20-24 yaş grubu arasındaki gençlerin lise ve/veya yüksek öğrenimi tamamladıkları için NEİY oranlarında önemli bir artış gözlemlenmekte ve 25-29 yaş grubunda ise oran daha da artmaktadır (Bardak, et al., 2015). Benzer şekilde, Niknami ve diğerleri tarafından Danimarka, Finlandiya, Norveç ve İsveç'te NEİY gençler üzerine yapılan bir diğer çalışmanın bulgularına göre yaş, NEİY olma olasılığını belirleyen faktörlerden biridir. Buna göre çalışmada 24-28 yaş grubu arasındaki gençler arasında NEİY oranı daha yüksektir. Bu sonuç, yaş ilerledikçe NEİY olma olasılığının arttığını göstermektedir. Bu sonucun potansiyel nedenini ise daha erken yaşlardaki gençlerin eğitim kurumlarında olma olasılığı oluşturmaktadır (Niknami, et al., 2019).

NEİY olmada yaş faktörünün etkisini ele alan bir diğer çalışma ise Vancea ve Utzet'in İspanyol NEİY'lerin temel özelliklerini tespit etmeye yönelik çalışmasıdır. Çalışmada 18-35 yaş arası bireyler ele alınmış ve bu bireyler 18-24; 25-29; 30-35 olmak üzere üç grupta incelenmiştir. Çalışmada ele alınan örneklemde 25-29 yaş arası ve 30-35 yaş arası kadınların daha yüksek bir NEİY oranına sahip olduğu görülmüştür (Vancea & Utzet, 2018). Sri Lanka'da NEİY gençlere yönelik yapılan bir başka çalışma ise 20-24 yaş grubuna mensup olmanın NEİY olma olasılığını arttırdığını göstermektedir (Abayasekara & Gunasekara, 2019). Başka bir çalışmada yaşın doğrusal olmayan bir etkiye sahip olduğu ve 22-25 yaş grubundaki gençlerin NEİY olma riski en yüksek grup olduğu tespit edilmiştir (Yang, 2020).

Erdoğan ve diğerlerinin Türkiye'de NEİY olmanın belirleyicilerini incelemek amacıyla yaptıkları çalışmada bireyin yaşının NEİY olma hususunda önemli bir faktör olarak öne çıktığı görülmüştür. Çalışmada elde edilen bulgulara göre; 18-19 yaş arası katılımcıların NEİY olma olasılığı diğerlerine nazaran daha düşükken, 20-24 ve 25-29 yaş gruplarındaki katılımcılar arasında ise NEİY olma olasılığı açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır (Erdoğan vd., 2017).

2.1.3. Sağlık Durumu

NEİY olmayı etkileyen bireysel nedenlerden bir diğeri bireyin sağlık durumudur. Bireyin yaşadığı ruhsal ve fiziksel sağlık problemleri NEİY olma olasılığını artırmaktadır. Örneğin, De Lannoy ve Mudiriza tarafından Güney Afrika'da yapılan çalışmada NEİY olmanın sağlık durumu ile ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Buna göre, sağlık durumunun kötü olması NEİY olmanın nedenlerinden birini oluşturmaktadır (De Lannoy & Mudiriza, 2019). Benzer şekilde Kanada'da NEİY gençliği hakkında genel bir profil çıkarma amacı taşıyan bir çalışmanın sonucunda bazı gençlerin okuldan işe geçişlerinde geçici olarak NEİY statüsündeyken, gençlerin NEİY olmasına yol açan daha karmaşık durumların da var olduğu görülmüştür. Gençlerin birçoğu zorlayıcı yaşam koşullarını çözmek durumunda olduğu için çalışmamaktadır. NEİY olan gençlerin çoğu ise nispeten uzun süreler boyunca bu statüde kalmaktadır. Söz konusu çalışmada eğitim ve istihdam hedeflerine ulaşma yolunda ilerlemek için birçok NEİY gencin yaşadıkları zihinsel ve fiziksel sağlık sorunları gibi sorunlarla baş etmek için yardıma ihtiyaç duydukları tespit edilmiştir (Sierra, et al., 2018). Yine, Avustralya ve Japonya'da NEİY gençlerin mukayese edildiği bir çalışmada Avustralya'daki NEİY gençlerin Japonya'dakilere kıyasla sağlık durumlarını daha kötü olarak değerlendirdikleri ve genellikle yorgun hissettikleri görülmüştür (Wong, 2016).

Engelli veya hasta gençler, NEİY grubunda fazlasıyla temsil edilmektedir. Buna göre, genç erkeklerin %4'ü ve kadınların %9'u NEİY olmalarının temel nedeninin engellilik veya sağlık sorunları olduğunu ifade etmektedir (Copps & Keen, 2009: 9). Senegal'de NEİY gençleri değerlendiren bir çalışmada da NEİY olmaya ilişkin temel nedenlerden birinin fiziksel ve zihinsel bir engelin varlığı olduğu görülmüştür. Nitekim engelli olmak NEİY olma riskini %116,9 arttırmaktadır. Ancak engelli bireylerin NEİY olma riski farklı birtakım faktörlere göre de değişiklik göstermektedir. Buna göre, engelli bireyler arasında da kadınlara kıyasla erkeklerin ve kentsel bölgede yaşayanlara kıyasla kırsal bölgede yaşayanların NEİY olma riski daha yüksektir (Cabral, 2018). İngiltere'de NEİY gençlerin analizinin yapıldığı bir diğer çalışmada ise kısıtlayıcı bir engellilik hali bulunmasının NEİY statüsünde bulunma ihtimalini yükselten bir faktör olduğu ifade edilmektedir (Rennison, et al., 2005). Dolayısıyla, engellilik başta olmak üzere fiziksel sağlık durumunun NEİY olma üzerinde etki gösterebildiği söylenebilmektedir.

NEİY statüsüne yalnızca fiziksel sağlık durumu neden olmamaktadır. Fiziksel sağlığın yanı sıra, ruhsal sağlık da gençlerin NEİY statüsüne girmelerine neden olabilmektedir. Nitekim Kessler'e göre ruhsal bozuklukların %75'i gibi büyük bir oranı 25 yaş öncesinde ortaya çıkmaktadır (Kessler, et al., 2005). Gençler de eğitime devam etme ya da istihdamda olma kararlarını söz konusu yaşlarda vermektedirler. Buradan yola çıkılarak ruhsal bozuklukların, gençlerin eğitimsel kazanımları veya işgücüne geçiş süreçleri ile ilgili akışı bozduğu söylenebilmektedir. Caruana ve diğerlerinin yaptığı bir çalışmada da ruhsal bozuklukların, eğitim ve istihdamda bulunmama üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Caruana, et al., 2019).

İsviçre'de 20'li yaşlarının başındaki gençlerle yapılan bir anket çalışmasında NEİY olan ve olmayan gençler arasında bir karşılaştırma yapılmıştır. Yapılan karşılaştırma sonucunda NEİY ve NEİY olmayan gruplar karşılaştırıldığında sadece madde kullanımı ve depresif semptomlar açısından iki grup arasında önemli farklılıklar olduğu ve ayrıca akıl sağlığı, madde bağımlılığı ve düzenli sigara kullanımının NEİY olma olasılığını artırdığı tespit edilmiştir (Baggio, et al., 2015). Avustralya'da yapılan bir diğer çalışmada da benzer sonuçlar bulunmuştur. Buna göre, ruh sağlığı sorunları için yardım/destek arayan her beş gençten birinin NEİY statüsünde olduğu görülmüştür. Bununla beraber, çalışmada NEİY'lerin, NEİY olmayan bireylere kıyasla cezai suçlama geçmişi olmasının, uyuşturucu madde kullanımının, depresyon ve engelli olma olasılığının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (O'Dea, et al., 2014).

2.1.4. Kişisel Özellikler

Gençlerin NEİY olmalarında cinsiyet ve yaş gibi nedenlerin yanı sıra kişisel özellikler de önemli bir rol oynamaktadır. Gençlerin NEİY olmalarına neden olan kişisel özellikler; istekler, beklentiler, sosyo-duygusal beceriler gibi etkenlerden oluşmaktadır. Bu noktada, Latin Amerika ve Karayipler'de bulunan 15-24 yaş grubundaki NEİY gençlerle yapılan bir çalışmada kişisel özellikler içinde bulunan istek, beklenti ve sosyo-duygusal beceriler ile NEİY olma olasılığı arasındaki bağlantı incelenmiştir. Yapılan analizler sonucunda bilişsel ve bilişsel olmayan beceriler ile gençlerin NEİY olma durumlarının negatif bir ilişki içerisinde bulunduğu görülmüştür. Başka bir ifadeyle, gençlerin öz yeterlilik, öz saygı, odaklanma kontrolü gibi becerilerinin NEİY olmaları üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Alvarado, et al., 2020). Finlay ve diğerleri, gençlerden istek ve beklenti düzeyleri düşük olanların yanı sıra yüksek olanların da bulunduğunu belirtmektedir. Ancak, İskoçya'da NEİY gençler üzerine yaptıkları çalışmada gençlerin istek ve beklenti düzeylerinin düşük olduğunu tespit etmişlerdir (Finlay, et al., 2010). Dayanıklılık, düşük benlik saygısı ve dışsal kontrol odağının gençler için eğitimden ve emek piyasasından ayrılma riski üzerindeki etkisini analiz

eden bir diğer çalışmada da 18-21 yaş grubu gençlerde kişilik özelliklerinin NEİY olma üzerinde güçlü bir etkiye sahip olduğu görülmüştür. Buna göre dayanıklılık (sebat), NEİY olma olasılığını önemli ölçüde azaltırken, düşük benlik saygısı ve dışsal kontrol odağı olan gençlerin NEİY olma olasılıklarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Mendolia & Walker, 2014).

2.1.5. Gelir Düzeyi

Gençlerin NEİY olma nedenlerinden bir diğerini gelirden kaynaklanan nedenler oluşturmaktadır. Genel itibarıyla düşük gelir düzeyinin gençlerin NEİY olma olasılıklarını artırdığı söylenebilmektedir. Ruesga-Benito ve diğerleri tarafından yapılan ve AB'deki 15-29 yaş grubundaki NEİY gençleri kapsayan bir çalışmada gençlerin NEİY olmalarını belirleyen temel faktörün savunmasızlık, yoksulluk ve sosyal dışlanma riski olduğu tespit edilmiştir (Ruesga-Benito et al., 2018). Yaş grubu olarak NEİY gençlerin büyük bir kısmının aile yanında yaşadıkları düşünüldüğünde hanehalkı gelirinin NEİY olma konusunda önemli bir faktör olduğu tespit edilmiştir (Cabral, 2018). Güney Afrika'da NEİY gençlerin özelliklerine ve NEİY olma nedenlerine odaklanan çalışmalarında De Lannoy ve Mudiriza, genç NEİY'lerin neredeyse %70'inin, ayda kişi başına 1183 Güney Afrika randından daha az bir gelire sahip hanelerde yaşadığı sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca söz konusu çalışmada yüksek gelire sahip hanelerde ve/veya aynı hanede çalışan bir kişiyle yaşamanın gençlerin NEİY olma olasılığını önemli ölçüde azalttığı tespit edilmiştir. Buna göre, hane gelirindeki %1'lik bir artışın NEİY olma olasılığını 6,6 puan azalttığı görülmüştür (De Lannoy & Mudiriza, 2019).

2.2. Aile Kaynaklı Nedenler

Aile toplumsallaşmanın ilk kurumu niteliğindedir ve zaman içinde sürece başka kaynaklar dahil olsa da toplumsal normları, değerleri ve kültürü çocuklara aktararak çocukların toplumsallaşması sürecinde önemli bir rol oynamaktadır. Aile kurumunun pek çok işlevi bulunmaktadır (Zencirkıran, 2019: 151). Bu işlevlerin yanı sıra aile yapısı, ailenin eğitim seviyesi ve gelir durumu gibi özellikler, gençlerin NEİY olmaları üzerinde etkili olmaktadır.

2.2.1. Ebeveynlerin Eğitim Düzeyi ve Akademik Başarısı

NEİY gençler üzerine yapılan birçok çalışma, çocukların eğitim çıktıları ile ebeveynlerin akademik başarılarının ilişkili olduğunu göstermektedir. Bu ilişki, çocukların eğitiminde ebeveyn ilgisi ve katılımıyla ilişkilendirilmektedir. Buna göre ebeveynler, çocuklarıyla kitap okumak ve onların okumasına destek olmak gibi yöntemlerle çocuklarına yardımcı olabilmektedir. Bununla birlikte ebeveynler, çocuğun eğitime devam ettiği süre boyunca

çocuğa duygusal olarak destek sağlamak, cesaretlendirmek, eğitimin değerini sürekli olarak hatırlatmak, çocuğun eğitim sürecini nasıl en verimli hale getireceğine dair bilgi vermek, onları ödev yapmaya teşvik etmek ve eğitim hayatlarıyla ilgili sorunlar için öğretmenleriyle beraber yapıcı çözümler sunmak gibi önemli bir rol oynamaktadır (Strelitz, 2003: 67).

Ancak ailelerinden destek alsalar dahi, NEİY gençler ebeveynlerinin eğitim düzeylerinden daha düşük eğitim seviyesine sahip olabilmekte, ebeveynlerini rol model olarak benimsemeyebilmektedirler. İtalya'da 25-34 yaş grubundaki gençlerle yapılan çalışmada NEİY'lerin doğdukları ailelerin ortalama eğitim seviyesinden daha düşük bir eğitim alma eğiliminde oldukları ve daha kötü finansal koşullara sahip oldukları tespit edilmiştir (Franzosi, 2015). Yine, Pemberton tarafından Liverpool Şehir Bölgesi ve Birleşik Krallıktaki 18-19 yaş aralığındaki gençler üzerine yapılan çalışmada kuşaklararası özelliklerin NEİY olma üzerindeki etkilerini incelemek amaçlanmıştır. Çalışmanın sonucunda NEİY gençlerin neredeyse tamamının ebeveynlerinden ve yakın akrabalarından daha az destek aldıkları ve genellikle rol modellerini dış kaynaklardan seçtikleri görülmüştür (Pemberton, 2008).

Ebeveynlerin eğitim düzeyi ile NEİY olma durumu arasındaki ilişkiye yönelik, Carcillo ve diğerleri tarafından yapılan çalışmanın sonuçlarına göre, tüm OECD ülkelerinde NEİY gençlerin ebeveynlerinin eğitim düzeyinin, NEİY olmayanların ebeveynlerine oranla daha düşük oranda olduğu görülmektedir (Carcillo, et al., 2015: 24). İtalya'da 18-29 yaş grubundaki gençlerle yapılan bir çalışmada da ebeveynlerin eğitim düzeyinin, gençlerin NEİY olma durumları üzerinde etkisi olduğu bulunmuştur (Alfieri, et al., 2015; Cabral, 2018).

Bynner ve Parsons tarafından İngiltere'de NEİY olma durumunun daha önceki eğitimsel başarı ve koşullarla ilişkisini incelemek amacıyla bir çalışma yapılmıştır. Söz konusu çalışmada ebeveynlerin çocuğun eğitimine ilgisinin olmamasının çocuğun NEİY olmasını önceden tahmin edilebilir kıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte, eğitimde ebeveyn ilgisinin olmamasının kadınların NEİY olmalarında önemli bir faktör olduğu da tespit edilmiştir (Bynner & Parsons, 2002). Karyda ve Jenkins de İngiltere'de 18-19 yaşları arasında NEİY gençler üzerinde yaptıkları çalışmalarında ise ebeveynleri eğitimsiz olan, yardım talep eden ve bekar bir ebeveyn olan gençlerin NEİY olma ihtimalinin daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir (Karyda & Jenkins, 2018).

ABD'de gençlerin bağlantısız (kopuk) olmasının nedenlerini irdeleyen bir çalışmada ebeveynleri lise diploması olmayan gençlerin (%40), ebeveynleri lisans ve üzeri derecesi olan gençlere (%7) göre daha yüksek bağlantısızlık (kopukluk) oranlarına sahip olduğu görülmüştür (Hair et al., 2009). Alfani ve diğerleri, Fas'taki 15-24 yaş grubundaki gençleri içeren ve Fas'ın

genç nüfusunun NEİY olmasının sosyoekonomik belirleyicilerini tespit etmeyi ve bu gruptaki bireylerin koşullarının zaman içinde nasıl değiştiğini açıklamayı amaçlayan çalışmalarında ailenin NEİY olma olasılığını etkilediğini tespit etmişlerdir. Buna göre, diğer tüm şartlar eşitken, ebeveynlerinin eğitim seviyesinin yüksek olması ve daha iyi ekonomik koşullar genç hane üyelerinin NEİY olma olasılığını azaltma eğilimindedir (Alfani et al., 2020).

Türkiye'de ise Erdoğan ve diğerleri tarafından, 18-29 yaş grubunu kapsayacak şekilde yapılan çalışmada Türkiye'de NEİY olmanın belirleyicilerinin güven, siyasi katılım ve siyasi etkinlik üzerindeki etkilerini incelemek amaçlanmıştır. Çalışma sonucunda sosyal statünün bir göstergesi olarak ebeveynlerin eğitim seviyelerinin de önemli bir etkiye sahip olduğu görülmüştür. Zira, nispeten iyi eğitimli ebeveynlerin çocukları arasında NEİY olma olasılığının, düşük eğitimli ebeveynlerin çocuklarından daha düşük olduğu görülmüştür (Erdoğan vd., 2017). Ebeveynlerin eğitim seviyeleri ile NEİY olma olasılığı arasındaki ilişkiye dikkat çeken bir diğer çalışma, Kevelson ve diğerlerine aittir. Buna göre ebeveynleri ortaokulu bitirmemiş olan üniversite mezunu gençlerin NEİY olma olasılığı daha yüksektir ve birtakım dezavantajların üstesinden gelmek için mücadele etmeleri gerekmektedir. Bu sonuç, eğitim düzeyi düşük bir aileden geliyorlarsa, üniversite mezunu olsalar dahi gençlerin emek piyasasına girebilmek için ek bir desteğe ihtiyaç duyabildiklerine işaret etmektedir (Kevelson, et al., 2020).

2.2.2. Aile Yapısı ve Hane Büyüklüğü

Ebeveynlerle birlikte yaşamak, tek ebeveyne sahip olmak gibi faktörlerler gençlerin NEİY olma durumları üzerinde belirleyici olmaktadır. Zira bağlantısız (kopuk) ailelerde yaşayan gençler ile tek ebeveyne sahip ailelerde yaşayan gençlerin NEİY olma olasılıkları daha yüksektir. Hair ve diğerleri tarafından yapılan bir çalışmada ebeveynleriyle beraber yaşayanların NEİY olma olasılıklarının yaklaşık %13, üvey ailelerle yaşayanların %27, tek ebeveynle yaşayanların %29 ve herhangi bir ebeveynle yaşamayan gençlerin oranının %33 olduğu tespit edilmiştir (Hair, et al., 2009). Cabral tarafından yapılan çalışmada ise ebeveynleri boşanmış olan gençlerin NEİY olma riskinin ebeveynleri boşanmamış olanlara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte, bir kadının reislik ettiği bir haneye mensup olanlar için NEİY olma olasılığının, bir erkeğin reislik ettiği bir hanede yaşayanlara göre daha düşük olduğu görülmüştür. (Cabral, 2018). Benzer şekilde Cusworth ve diğerleri de çalışmalarında yalnız bir ebeveynle yaşayan gençlerin NEİY olma olasılıklarının iki ebeveynle yaşayanlara göre daha yüksek oranda gerçekleştiğini ifade etmektedir (Cusworth, et al., 2009). İtalya'da 18-29 yaş grubundaki gençler üzerinde yapılan çalışma sonucunda aileleri tarafından müdahale ve baskıya maruz kalmanın kadınların NEİY olma olasılıklarını arttıran bir etken olduğu görülmüştür (Alfieri, et al., 2015).

Literatürde, hane büyüklüğünün NEİY olma durumu ile ilişkisini inceleyen çalışmalara da rastlanmaktadır. Meksika'da yapılan bir çalışmada hane büyüklüğünün NEİY olma olasılığı ile ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Buna göre, daha büyük hanelerde yaşayan gençlerin NEİY olma olasılığı daha yüksektir. Bununla birlikte, çalışmanın sonuçlarına göre hanede 0-4 yaş arası küçük çocukların varlığı da NEİY statüsünde olma olasılığını artırmaktadır. Diğer yandan, hanedeki en büyük çocuk olmanın da NEİY statüsünde olma olasılığını olumsuz etkilediği tespit edilmiştir (Ranzani & Rosati, 2013).

2.2.3. Aile Gelir Düzeyi

Aile gelir düzeyinin gençlerin NEİY olma durumunu etkileyen bir diğer faktör olduğu söylenebilmektedir. Aile gelir düzeyinin yüksek olması, gençlerin NEİY olma olasılıklarını azaltıcı etkide bulunmaktadır. Birleşik Krallık'ta yapılan bir çalışmada işsiz, tek gelirli ve iki gelirli aileye sahip olan gençlerin NEİY olma olasılıkları karşılaştırılmıştır. Çalışmada, ebeveynleri işsiz olan gençlerin, en az bir çalışan ebeveyni olan hanelerdeki bireylere kıyasla NEİY olma olasılığının daha yüksek olduğu görülmüştür. Bununla beraber iki gelirli bir aileye mensup olmanın diğer durumlara kıyasla, gençlerin NEİY olma olasılıklarını önemli ölçüde azalttığı görülmüştür (Zuccotti & O'Reilly, 2019). Benzer şekilde genç işsizliği ve uzun vadeli yoksulluğa yol açan faktörlerin daha iyi anlaşılmasını sağlamak için NEİY gençlerin Güney Kore'deki durumunu incelemeyi amaçlayan bir çalışmanın sonucunda ergenlik döneminde yaşanan aile yoksulluğunun, erken yetişkinlik döneminde NEİY olmaya neden olan önemli bir risk faktörü olduğu tespit edilmiştir (Noh & Lee, 2017). Ayrıca yoksulluğun yanı sıra aile içi ilişkilerdeki çatışmanın şiddete dönüşmesi durumları da NEİY olmayı tetiklemektedir. Ebeveynlerinin işsiz olduğu veya hane gelir düzeyinin düşük olduğu bir ailede yaşamak gibi aile içi şiddete maruz kalmak da eğitimden ayrılmanın belirleyicilerinden birisidir (Flisi, et al., 2015: 9).

NEİY olmak her zaman yalnızca düşük gelir seviyesi ile bağlantılı olmamakta, yüksek gelir de gençlerin NEİY olma olasılıklarını arttırabilmektedir. Japonya'da yapılan bir çalışmada yüksek gelirli hanelerde gençleri çalışmayı istemekten alıkoyan bir gelir etkisi de tespit edilmiştir. Ancak sözü edilen gelir etkisinin özellikle erkekler için gittikçe azaldığı da belirtilmektedir. Aynı çalışmada yoksul ailelerden gelen gençlerin ise çalışma umutlarını kaybetmeleri sonucunda NEİY statüsüne geçmelerinin daha olası olduğu ifade edilmektedir (Genda, 2007).

Aile gelir düzeyini gösteren imkanlar üzerine yapılan bir çalışmada, evdeki imkanların (bilgisayar ve internet erişimi gibi) zengin ve yoksul hanelerden gelen gençler arasındaki

eğitimsel kazanımdaki boşluğu açıklamada önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Chowdry, et al., 2009). Zengin hanelerde yaşayan gençler eğitime daha kolay erişebilmekte, yoksul hanelerde bu imkân daha kısıtlı olmaktadır. İmkanların yetersizliği de gençlerin NEİY olmalarıyla sonuçlanabilmektedir.

2.2.4. Medeni Durum

Bireylerin medeni durumları NEİY olma durumunu etkileyen bir diğer faktör olarak ortaya çıkmaktadır. Sri Lanka'da yapılan bir çalışma sonuçlarına göre, en yüksek NEİY oranlarına evli ve dul olan gençler sahipken; en düşük NEİY oranlarına hiç evlenmemiş gençlerin sahip olduğu görülmüştür. Bu nedenle söz konusu çalışmada medeni durumun Sri Lanka özelinde NEİY olmanın önemli bir belirleyicisi olduğu ifade edilmektedir (Wickremeratne & Dunusinghe, 2018).

2.3. Eğitim Kaynaklı Nedenler

Eğitim, gençlerin NEİY olmalarını genel itibarıyla iki yönlü olarak etkilemektedir. Bunlardan ilki; okulu erken bırakma, düşük akademik başarı gibi kişinin kendi tercihlerinden doğan mikro nedenlerden kaynaklanırken; ikincisi, ülkenin eğitim sisteminde yaşanan sorunlar, eğitim-emek piyasası uyumsuzluğu gibi makro nedenlerden kaynaklanmaktadır. Nihayetinde eğitime ilişkin gerek mikro gerekse makro nedenler gençlerin hem mevcut durumlarını hem de geleceklerini önemli ölçüde etkilemektedir. Eğitim, emek piyasalarına katılım için kilit bir rol oynamaktadır. Ancak eğitimin önemi yalnızca bununla sınırlı kalmamakta, hayatın neredeyse tüm yönlerinde önemli bir etkisi bulunmaktadır. Zira eğitim, bireyin bilişsel, duygusal, entelektüel ve ahlaki gelişimine büyük ölçüde etki etmektedir. Dahası, matematik ve okuryazarlık gibi temel beceriler bireyin topluma tam katılım sağlayabilmesi için de esastır (Strelitz, 2003: 57-58).

2.3.1. Eğitim Düzeyi ve Akademik Başarı

Düşük eğitim düzeyi ve düşük akademik başarı gençlerin NEİY olmalarında önemli bir faktör olarak görümektedir. NEİY gençler üzerine yapılmış bir araştırmada, en fazla lise diplomasına sahip olan düşük eğitimli gençlerin NEİY olma olasılığının daha yüksek olduğu vurgulanmaktadır (Canon, et al., 2015). TÜİK'in 2012 yılındaki Hanehalkı ve İşgücü Anketi'ne dayanarak yapılan bir çalışmada, düşük eğitim düzeyinin NEİY olmayı önemli ölçüde arttırdığı sonucuna varılmıştır (Kılıç, 2014). Erdoğan ve diğerlerinin çalışmasında da NEİY olma olasılığı en yüksek olan grubun temel eğitimi tamamlamayanlar olduğu görülmüştür (Erdoğan vd., 2017).

NEİY gençleri işsizliğe ve aktif olmamaya karşı savunmasız kılan en önemli unsur, "düşük beceriler" olarak açıklanabilir. OECD araştırması sonuçlarına göre ortaöğretim ve altı eğitim düzeyinden mezun gençlerin NEİY olma olasılığı, üniversite düzeyi diplomaya sahip olanlardan üç kat daha fazladır (OECD, 2019: 88). Karyda ve Jenkins'in çalışmasında düşük eğitim düzeyi ve başarısının NEİY olmayı belirleyen önemli bir faktör olarak öne çıkmıştır. Söz konusu çalışma, okuldan kaçmanın, okulda sıkılmış hissetmenin ve matematikte kendi kendine algılama yeteneğinin düşük olmasının NEİY olmanın önemli belirleyicileri olduğunu göstermiştir (Karyda & Jenkins, 2018).

OECD ülkelerinin neredeyse tamamında NEİY olan gençlerin çoğunluğunu düşük eğitimli gençlerin oluşturduğu görülmektedir (Carcillo, et al., 2015: 20). Yine, Meksika'da NEİY gençler üzerine yapılan bir çalışmada eğitim seviyesi ile NEİY olma arasında negatif bir ilişki olduğu görülmüştür. Buna göre, daha yüksek eğitim seviyesine sahip bir gencin, düşük eğitimli gençlere oranla NEİY olma olasılıkları %3 oranla daha azdır (Ranzani & Rosati, 2013). Youth Guarantee Programme (Gençlik Garanti Programı) tarafından yapılan araştırmada, Malta'da yaşayan 16-24 yaş grubundaki NEİY gençlerin kişisel ve sosyo-demografik özelliklerinin neler olduğu, eğitimle ilişkileri, iş deneyimleri, kariyer planlarının neler olduğu sorularına cevap bulmaya çalışılmıştır. Çalışmanın sonucunda katılımcıların büyük çoğunluğunun ilkokul diplomasına sahip olduğu, buna karşılık yalnızca küçük bir kısmının yükseköğretim seviyesinde olduğu görülmüştür (Youth Guarantee Programme, 2013).

NEİY gençlerin eğitim başarılarıyla ilgili bir diğer çalışma Bynner ve Parsons tarafından yapılmıştır. Çalışmanın sonucunda NEİY statüsünde olmada düşük eğitim başarısının en önemli faktör olduğu görülmüştür (Bynner & Parsons, 2002). Bir başka çalışmada da iş aramaktan vazgeçen ve bu nedenle daha az aktif ve muhtemelen daha az motivasyona sahip olan gençlerin genellikle diğerlerinden daha düşük akademik niteliklere sahip olduğu gözlemlenmiştir (Franzosi, 2015). Yine, Dichaba tarafından yapılan bir çalışmada, okulda bulunduğu süre içinde "yavaş öğrenenler" olarak adlandırılan öğrencilerin başarısını incelemek ve söz konusu gençlerin gelecekte emek piyasasına nasıl hizmet sunacaklarını sorgulamak amaçlanmıştır. Ayrıca, örgün eğitim başarısızlıklarının nihayetinde okuldan ayrılma süreçlerini ve sonrasında ne yaptıklarını takip etmek de çalışmanın bir diğer amacıdır. Çalışma sonunda okulu bırakmanın gençlerin bulundukları çevre ile ilişkili pek çok etkene atfedilebileceği; aynı zamanda düşük başarı düzeyi ve aşağılanmanın, öğrencilerin okulu bırakmalarına neden olan önemli faktörler olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır (Dichaba, 2013).

Düşük eğitim düzeyinin NEİY olma olasılığını her zaman artırmadığı, yüksek eğitim düzeyinin de gençlerin NEİY olma olasılıklarını artırdığı görülmektedir. Nitekim gelişmiş

ve gelişmekte olan ülkelerin işsizlik oranları incelendiğinde genç işsizlik oranlarının, genel işsizlik oranlarının oldukça üstünde olması ve beklentilerin aksine yüksek eğitim düzeyine sahip olan gençlerin işsizliğinin daha yüksek seviyelerde seyretmesi de dikkat çeken bir durumdur (Abdioğlu & Albayrak, 2018:8). Bu nedenle iyi bir eğitimin hemen ücretli bir işe girmeyi garanti ettiği söylenememektedir (Murat, 1996:325). Aynı zamanda, gençlerin yükseköğretim taleplerinin artış göstermesinin istihdama katılmamalarının nedenlerinden bir diğerini oluşturduğu söylenebilmektedir. Sri Lanka'da yapılan bir çalışmada, çok düşük eğitim seviyesinin yanı sıra eğitim seviyesinin çok yüksek olmasının NEİY olma olasılığını arttırdığı görülmüştür (Abayasekara & Gunasekara, 2019). Wong ise farklı ülkelerde yaşayan NEİY gençlerin karşılaştırılmasına imkân veren çalışmasında, Avustralya ve Japonya'da NEİY gençlerin sosyoekonomik özelliklerinin karşılaştırılmasını amaçlamıştır. Buna göre, Japonya'da NEİY olan gençlerin Avustralya'ya kıyasla daha yüksek eğitim seviyesine sahip olduğu görülmüştür (Wong, 2016). Yüksek eğitim düzeyine sahip gençlerin, daha düşük eğitim düzeyine sahip gençlere nazaran daha zor istihdam edilmesinin sebebinin teknik donanım yetersizliği ve tecrübe eksikliği olduğu düşünülmektedir (Köleoğlu, 2019:132). Bunlara ek olarak, yüksek eğitim düzeyine sahip gençlerin yüksek ücret ve çalışma koşullarının iyi olmasına yönelik beklentileri de istihdam edilmelerini zorlaştırabilmektedir.

Yükseköğretim okullaşma oranındaki artış da istihdam edilememenin bir başka nedenini oluşturmaktadır. Türkiye'de 1988-2015 döneminde genç işsizlik oranı, nüfus artış hızı ve yükseköğretim okullaşma oranı arasındaki uzun dönemli ilişkiyi analiz eden bir çalışmada, yükseköğretim okullaşma oranı ve nüfus artış hızının genç işsizliğiyle arasında uzun dönemde pozitif bir ilişkinin varlığı tespit edilmiştir. Sözü geçen değişkenlerden yükseköğretim okullaşma oranının genç işsizliği üzerinde daha önemli bir etkisi olduğu tespit edilmiştir. Buna göre, yükseköğretim okullaşma oranı arttıkça nitelikli işgücü arzı da arttığından genç işsizlik oranları yükselmektedir (Arı & Yıldız, 2017).

2.3.2. Okulu Erken Bırakma

Eğitimden kaynaklı NEİY olma nedenlerinden bir diğerini okulu erken bırakma faktörü oluşturmaktadır. Okuldan işe geçiş aşamaları ve süresi ülkeden ülkeye farklılık göstermekle birlikte, gençlerin birçoğu eğitim hayatlarından sonra iş yaşamına katılmak istemektedir. Gençlerin okulu terk etmeleri veya bir üst eğitime geçmemeleri ise istihdama katılamamalarının belirleyicilerinden biri olarak kendisini göstermektedir (Berlin et al., 2020: 1-2). Nitekim Avusturya'daki gençler üzerine yapılmış bir çalışmaya göre, NEİY olma durumunu etkileyen ana faktör okulu erken bırakmadır. Zira NEİY olma riski, erken okulu bırakanlar için daha yüksek eğitim seviyesine sahip gençlere göre önemli ölçüde daha

yüksektir (Tamesberger & Bacher, 2014). Bu noktada literatürde bazı çalışmaların gençlerin okulu bırakma nedenlerine odaklandığı görülmektedir. Ogresta ve diğerleri tarafından gençlerin okul deneyimlerini ve yaşam koşullarını nasıl gördüklerini değerlendirmek ve okulu bırakma nedenlerini incelemek amacıyla bir çalışma yapılmıştır. Buna göre lisede okulu bırakma; düşük akademik başarı, içe kapanma, uyumsuzluk ve stres kaynaklı olmak üzere dört biçimde gerçekleşmektedir. Çalışmanın sonucunda özellikle akademik başarı düzeyinin düşük olması ve uyum sorunlarının okulu bırakma üzerinde etkili olduğu görülmüştür (Ogresta et al., 2020).

Gençlerin okulu neden erkenden bıraktıklarını incelemek amacıyla Bridgeland ve diğerleri tarafından Amerika'da yapılan bir çalışmada, liseli gençlerin okulu bırakmalarının tek bir nedene bağlanamayacağı görülmüştür. Okulu bırakma kararı karmaşık bir süreç olmakla birlikte, okulu bırakmanın sonucu her öğrenci için kişiseldir. Zira bu kararı vermek, her bir gencin kendine has yaşam koşullarına dayalıdır. Bununla birlikte çalışmada, gençlerin bazı ortak yanıtları da olduğu da görülmüştür. Buna göre okulu bırakma kararı akademik çevre, kişinin yaşam koşulları ve kişisel motivasyonun yanında, dış motivasyon ve rehberlik kaynaklarının eksikliği ile de ortaya çıkmaktadır. Çalışmaya katılan gençlerin %69'u çalışmak için motive olmadıklarını veya ilham almadıklarını belirtirken, birçoğu ilham almaktan hoşlanacaklarını belirtmiştir. Yine aynı çalışmada okulu bırakmanın ani bir karar değil, genellikle hem akademik hem de sosyal olarak yavaş gelişen bir süreç olduğunu da doğrulamaktadır. Çalışmada öğrencilerin liseyi bırakmadan önceki deneyimleri incelenmiş ve okuldan ayrılmadan önce en az bir ila üç yıl boyunca bu öğrencilerin okula olan ilgilerini kaybettiğine dair açık uyarı işaretleri olduğu görülmüştür. Bir başka bulgu ise araştırmaya katılan gençlerin %32'sinin iş bulmak ve çalışmak, %22'sinin ailesini geçindirmek zorunda olduğu için okulu bırakmışlardır (Bridgeland, et al., 2006).

Türkiye'de Taylı tarafından okulu bırakma sorununun nedenlerini ve sonuçlarını belirlemek amacıyla yapılan çalışmada ise okulu bırakmanın çevresel, ailesel, kişisel ve toplumsal birçok nedeni olduğu ve söz konusu nedenlerin olumsuz sonuçlara sebep olduğu vurgulanmıştır. Bu olumsuz sonuçların ise genel itibarıyla düşük gelir, düşük vergi ve düşük meslek statüsü, işsizlik, suçluluk, uyumsuzluk ve anti sosyal davranışlar, depresif ruh hali, intihar, toplumla bağın kopuk olması, düşük özsaygı ve sağlık sorunları olduğu belirtilmiştir (Taylı, 2008).

Gençlerin okulu bırakma nedenleri konusunda bir diğer çalışma, Alivernini ve Lucini tarafından yapılmıştır. Buna göre, İtalya'da ortalama 14-17 yaş aralığındaki öğrencilerin liseden ayrılma kararlarında öğrencilerin motivasyonlarının rolünü belirlemek amaçlanmıştır.

Çalışmanın sonucunda ise öğrencilerin öz yeterliliklerinin hem kendi motivasyonlarını sağlama hem de akademik performans düzeyi üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu ve öğretmenlerin desteklerinin de okulu bırakma niyetinin belirleyicilerinden olduğu görülmüştür (Alivernini & Lucini, 2011). Bu sonucu destekleyen bir başka çalışma ise Şimşek tarafından yapılmıştır. Çalışmada, öğrencilerin okulu bırakma eğilimlerini ve buna etki eden faktörleri tespit etmek amaçlanmıştır. Çalışma sonunda okulu bırakma eğiliminin başta kişisel özellikler olmak üzere, aile özellikleri, eğitim sistemi, okul ve öğretmen gibi çeşitli değişkenlerden etkilendiği; kız öğrencilerde erkek öğrencilere oranla okulu bırakma eğiliminin belirgin biçimde düşük olduğu; çok çocuklu ailelerden gelen lise öğrencilerinin okulu bırakma eğilimlerinin az çocuklu aileden gelenlere oranla daha yüksek olduğu ve öğretmenden ve okuldan memnuniyet oranı azaldıkça, okulu bırakma olasılığının belirgin biçimde arttığı sonuçlarına ulaşılmıştır (Şimşek, 2011).

2.3.3. Eğitim – Emek Piyasası Uyumsuzluğu

Gençlerin NEİY olmalarında öne çıkan bir diğer önemli neden eğitim-emek piyasası uyumsuzluğudur. Eğitim, gençlerin hayatlarını biçimlendirebilecekleri bilgi, tutum, değerler ve beceriler kazanmaları için bir araç konumundadır. Eğitim, gençlere öğrenme, yeni fırsatlara erişebilme, değişimlere ayak uydurabilme imkanları verdiği gibi temel ihtiyaçların karşılanması meselesinde de önemli bir araçtır (Durkaya & Hüsnüoğlu, 2018: 55). Bu noktada gençler, kendilerine en kısa sürede en uygun iş imkânı sağlayacak eğitim programının içinde bulunmak isterler. Burada eğitim-emek piyasası ilişkisinin güçlü olması gereği ön plana çıkmaktadır. Eğitim-emek piyasası uyumsuzluğu, gençlerin emek piyasası içinde bulunmalarını zorlaştıracaktır. Nitekim 16-29 yaş grubundaki Litvanyalı gençler ile yapılan bir çalışmada NEİY gençlerin emek piyasasındaki deneyimlerini değerlendirmek amaçlanmıştır. Çalışma sonucunda gençlerin emek piyasasında bulunmamalarının ana nedenleri arasında eğitim ve emek piyasası uyumsuzluğu ile işe uygun eğitim eksikliğinin bulunduğu tespit edilmiştir (Braziene, et al., 2013). Türkiye'de de eğitim ve emek piyasası arasındaki ilişkiye bakıldığında eğitim sisteminde örgün eğitimin ağırlıkta olduğu ve emek piyasası-eğitim sistemi arasında bir kopukluk olduğu görülmektedir. Gençlerin eğitim kurumlarından mezun olduktan sonra emek piyasasına geçişlerinin güçleşmesi önündeki en büyük engel, mezunların edindikleri bilgi, beceri ve tutumların emek piyasasının talep ettikleri özelliklerden çok farklı olmasıdır (İçli, 2001:68). Bu noktada eğitim sisteminin yetersizliği, eğitimcilerin iş piyasasından kopuk olması, mesleki eğitime yeteri kadar önem verilmemesi, gençlerin sahip olduğu yetenekler ile işverenlerin beklentilerinin uyuşmaması gibi nedenler eğitim-emek piyasası uyumsuzluğunu artıran etkenler olarak görülmektedir.

2.4. Çevresel Nedenler

NEİY olma nedenlerinden bir diğerini çevresel nedenler oluşturmaktadır. Çevresel nedenler gençlerin içinde bulunduğu "sosyal çevre", "yaşanılan bölge", "yoksulluk koşulları" ve "ekonomik krizler" olarak ele alınabilir.

2.4.1. Sosyal Çevre Yaklaşımı: Akran Etkisi ve Dışlanma

Sosyal çevre kapsamında gençler için akran etkisi önemli bir NEİY faktör olarak görülmektedir. Pemberton'ın çalışmasında gençlerin NEİY olmalarında akranlarının önemli bir etkisi olduğu görülmüştür. Çalışmada, akran etkisinden kadınlara kıyasla erkeklerin daha fazla etkilendiği tespit edilmiştir (Pemberton, 2008). Benzer şekilde Londra'da 15-17 yaş grubundaki gençlerin kimliklerini ve isteklerini inceleyen bir çalışmada, akran gruplarının gençlerin okul katılımını olumsuz etkileyebileceği ve eğitime devam etme isteklerini azaltabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte, söz konusu çalışmada akran gruplarının gençlerin eğitime odaklanması konusunda teşvik edici etkisi olabileceği de görülmüştür (Halsall et al., 2005).

Ne var ki gençlerin NEİY statüsüne girme hususunda yalnızca akran etkisinden bahsetmek yeterli olmamaktadır. Zira akran etkisine maruz kalmanın yanı sıra akranlar tarafından dışlanmak da gençlerin NEİY olmalarına neden olabilmektedir. Karyda ve Jenkins'in çalışmasında arkadaş gruplarından dışlanma gibi akran grubu faktörlerinin NEİY olma olasılığını arttırdığı görülmüştür (Karyda & Jenkins, 2018). Bunun yanında zorbalık, duygusal ve manevi destek eksikliği gibi okul ortamıyla ilgili faktörler de gençlerin bir üst eğitim seviyesine başarılı geçişini zorlaştırabilmektedir (Copps & Keen, 2009: 9). Callanan ve Morrell tarafından yapılan çalışmada da 16 yaşında okulu bırakıp iş aramayı tercih eden gençlerin bu tercihleri için birtakım nedenler ileri sürdüğü görülmüştür. Buna göre, olumsuz okul deneyimleri (zorbalık, öğretmenler ve akranlarla zayıf ilişkiler) bu gençleri eğitimde kalmaktan caydırmış ve iş arama kararlarını etkilemiştir (Callanan & Morrell, 2011: 22).

2.4.2. Yaşanılan Bölgenin Dezavantajları

Gençlerin NEİY olmalarında "yaşanılan bölge" faktörü kırsal kesim ve yoksul bölgeler olmak üzere iki şekilde incelenmektedir. Buna göre, kırsal kesimde yaşayan gençlerin NEİY olma olasılıkları kentlerde yaşayan bireylere nazaran daha yüksektir. Kırsal kesimde yaşayan NEİY'lerin mesleki gelişim beklentileri daha düşük olmakla birlikte eğitime erişme ve meslek sahibi olma imkanları da kısıtlıdır (De Almeida & Simões, 2020: 2). De Lannoy ve Mudiriza, Güney Afrika'da yaptıkları çalışmalarında kişinin yaşadığı alanın NEİY olmanın

belirleyicilerinden olduğunu tespit etmişlerdir. Buna göre, köyde yaşamak NEİY olma olasılığını arttıran faktörlerden birisidir. Söz konusu çalışmada kentsel bir alanda yaşayan gençlerin NEİY olma olasılıklarının kırsal alanlarda yaşayan diğer gençlere kıyasla %7,5 daha az olduğu görülmüştür (De Lannoy & Mudiriza, 2019). Yine, Sri Lanka'da yapılan bir diğer çalışmada kırsal alanlarda yaşayan gençler arasında NEİY olma olasılığının nispeten daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Kentsel alanlarda yaşayan gençlere kıyasla kırsal alanda yaşayan gençler arasında NEİY olma olasılığı %35,5 artmaktadır (Wickremeratne & Dunusinghe, 2018).

Alfani ve diğerleri de çalışmalarında orta ölçekli kasabalarda NEİY olma olasılığının daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Zira büyük şehirlerde gençlerin okula devam etmeleri veya iş bulmaları daha kolaydır (Alfani et al., 2020). Kanada'da yapılan bir çalışmada NEİY gençlerin kendilerine fayda sağlayabilecek hizmetlerin farkında olmadıkları veya bu hizmetlerin yaşadıkları yerde mevcut olmadığı görülmüştür. Buna ek olarak bazı gençler, geçmişte bu hizmetlere başvurduklarında ihtiyaç duydukları yardımı alamadıklarını da belirtmişlerdir (Sierra, et al., 2018). Görülmektedir ki, kırsal kesimdeki imkân yetersizlikleri, gençlerin NEİY olmalarında önemli bir belirleyicidir. Bu noktada sosyal eşitsizlikler vurgusu ön plana çıkmaktadır. Nitekim gelişmekte olan ülkelerde genç işsizliğini etkileyen faktörlerin belirlenmesini amaçlayan bir çalışmanın bulguları, ekonomik ve sosyal eşitsizliklerin gelişmekte olan ülkelerdeki genç işsizliğinde en önemli rolü oynadığını göstermiştir (Zhang et al., 2020).

Literatürde yoksul mahallelerde yaşayan gençlerin NEİY olma olasılıklarının arttığını gösteren çalışmalara rastlanmaktadır. Bynner ve Parsons tarafından İngiltere'de yapılan bir çalışmanın sonucunda şehir içindeki yoksul mahallelerde yaşamanın erkekler için NEİY olmada önemli bir faktör olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Bynner & Parsons, 2002). Yine, İngiltere'de yapılan bir diğer çalışmada da dezavantajlı bir mahallede yaşamanın NEİY olma hususunda rol oynadığı tespit edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda dezavantajlı mahallelerde yaşayan yoksul bireylerin, dezavantajlı olmayan mahallelerde yaşayan yoksul bireylere göre önemli ölçüde daha fazla NEİY oldukları görülmüştür (Chowdry, et al., 2009). Yeni Zelanda'da yapılan bir diğer çalışmada ise 16-21 yaşları arasında en yoksul mahallelerin %30'unda, gençlerin uzun vadeli NEİY olma olasılığının en az yoksul mahallerinkinden yaklaşık bir buçuk kat daha fazla olduğu görülmüştür (Dixon, 2013). Bir diğer araştırmanın sonuçlarına göre Londra'nın daha yoksun bölgelerindeki NEİY gençlerin oranı, İngiltere ortalamasına göre daha yüksektir. Buna göre Doğu Londra'da 16-24 yaş grubundaki NEİY oranı %18-20 arasındayken Kuzey-Doğu Londra'da %20'nin üzerinde seyretmektedir. Bireyin gençlik döneminde yaşadığı işsizlik deneyiminin sonraki dönemlerde de istihdam fırsatları

üzerinde olumsuz bir etki göstereceği için bu durum endişe verici olarak nitelendirilmektedir (Bloomer, et al., 2012).

Rendón tarafından ABD'de yapılan bir çalışmada yaşanılan mahallenin okulu bırakma üzerindeki etkisi incelenmiştir. Çalışmaya göre gençlerin eğitimi terk etme davranışını dezavantajlı mahallelerde daha yoğun bir biçimde görülmektedir (Rendón, 2014). Karyda ve Jenkins de İngiltere'de 18-19 yaşları arasında NEİY gençlerin yaşadıkları çevrenin (semt, mahalle vb.) NEİY olma durumundaki etkilerini araştırmayı amaçlamışlardır. Çalışmanın sonucu, yüksek suç oranlarının olduğu bölgelerde yaşayan gençlerin diğer bölgelerde yaşayan gençlere kıyasla NEİY olma olasılıklarının daha yüksek olduğunu göstermiştir (Karyda & Jenkins, 2018). Bununla birlikte Everington ve diğerleri çalışmalarında nispeten yüksek NEİY seviyesinin olduğu bir bölgede yaşamanın NEİY olma ile ilişkili faktörlerden biri olduğunu tespit etmiştir (Everington et al., 2019).

2.4.3. Yoksulluk

Yoksulluk birey ve hane üzerinde NEİY durumunu derinleştiren bir etkendir. Özellikle sosyo-ekonomik ve siyasal kriz dönemlerinde bozulan gelir dağılımı birey ve hane düzeyinde eğitim, istihdam ve yetiştirmeye katılımı zorlaştırmaktadır. Çevresel nedenlerden beslenen ve aşılamayan yoksulluk durumu hane bireyleri üzerinde olumsuz etki yapmaktadır. Liseyi terk eden ve liseyi tamamlayan öğrencilerin özelliklerini karşılaştırmak ABD'de yapılan bir çalışmada sonucunda yoksul aileden gelen öğrencilerin, yüksek gelir grubuna mensup aileden gelen öğrencilere oranla okulu terk etme olasılıklarının 10 kat daha fazla olduğu belirlenmiştir (National Center for Educational Statistics, 2007). Powdthavee ve Vignoles tarafından İngiltere'de sosyo-ekonomik durumu kötü olan öğrencilerin sosyo-ekonomik durumu daha iyi olan akranlarına kıyasla üniversiteyi terk etme oranlarının yüksek olup olmadığını sorgulamak amacıyla okul ve üniversitelerin verilerinden yararlanarak bir çalışma yapılmıştır. Çalışma sonucunda sosyo-ekonomik durumu daha kötü olan öğrencilerin üniversitenin ilk yıllarından sonra okulu bırakma oranının yüksek olduğu görülmüştür (Powdthavee & Vignoles, 2009). Benzer şekilde, Türkiye'de de Erdoğan ve diğerlerinin çalışmasında, NEİY olma olasılığında aile gelirinin önemli olduğu tespit edilmiştir. Buna göre nispeten zengin hanelerden gelen gençlerin NEİY olma olasılıklarının, yoksul hanelerde yaşayanlardan daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Erdoğan vd., 2017).

ABD'de yapılan bir çalışmada, hane gelir düzeyi yoksulluk sınırı altında olan gençlerden yaklaşık dört kişiden birinin; buna karşılık hane geliri yoksulluk sınırının dört katı veya üzerinde olan gençlerden yalnızca yaklaşık 10 kişiden birinin bağlantısız olduğu

görülmüştür. Aynı çalışmanın bir diğer bulgusu ise sosyal yardım alanlara yöneliktir. Buna göre sosyal yardım alan bir ailede yaşamak bağlantısız (kopuk) olmakla yüksek oranda ilişkilendirilmektedir (Hair et al., 2009). Bu sonucu destekleyen bir diğer çalışma Maguire ve Rennison tarafından İngiltere'de yapılmıştır. Bu çalışmada NEİY grubuna girmeden önce gençlerin okulda kalmaları için yapılan finansal teşviklerin, olumlu bir etkisi olduğu, ancak NEİY statüsünde olduktan sonra bu teşviklerle tam zamanlı eğitime geri dönen gençler için başarılı olmadığı görülmüştür (Maguire & Rennison, 2005). Dolayısıyla yoksulluğun NEİY olma durumunu önemli ölçüde etkileyen bir faktör olduğu ve bu durumdan çıkmak için yalnızca yardım yapmanın yeterli olmadığı aynı zamanda yapılacak yardımların miktarı ve zamanının da oldukça önemli olduğu söylenebilmektedir.

2.4.4. Ekonomik Krizler

Çevresel nedenlerden bir diğeri sektör, bölge, ülke ve küresel düzeylerde ortaya çıkan ekonomik krizlerdir. Türkiye'nin acı reçetelerle üstesinden geldiği 2001 krizi ve küresel finans krizi olarak tarihe geçen 2008 krizi, emek piyasaları başta olmak üzere birçok alanda olumsuz sonuçlar meydana getirmiştir. 2008 yılı krizinde yaşanan küresel durgunluğun etkileri çok çeşitli olmasına rağmen, bu krizden sürekli ve en çok etkilenen gençler olmuştur. 17 orta gelirli ülke üzerinde yapılan bir araştırma sonucuna göre 2008 krizinden kadınlar ve kırsalda yaşayan gençler doğrudan etkilenmiş, 17 ülkeden 15'inde ücret oranları da oldukça düşmüştür. OECD ise ilk defa en büyük yoksulluk riski altında olan grubu gençler olarak tanımlamıştır. Diğer yandan Avrupa ülkelerinin çoğunda uzun süreli genç işsizliği toplam genç işsizliğinin üçte birinden fazlasını oluşturmuştur. ILO'nun 2015 raporuna göre gençler, kayıt dışı sektörde riskli ve tehlikeli istihdam biçimlerini kabul etmeye zorlanmışlardır. 25 ülkedeki ILO anket bulguları genel olarak genç kadınların, genç erkeklere göre düzgün bir iş bulmakta daha çok zorlandığını ve 2008 ekonomik krizinin, kadınlar için daha yüksek oranlarda güvencesiz istihdam sağladığını göstermektedir (OXFAM, 2016: 10-11).

Türkiye'de yapılan bir araştırmada da NEİY gençlerin ekonomik kriz ve iş bulamamaları arasındaki ilişkiyi nasıl yorumladıkları gözlemlenmiştir. Buna göre gençler iş bulamamalarının en önemli nedeni olarak ekonomik krizi ifade etmişlerdir (BEBKA, 2020: 39).

2.5. Emek Piyasası Kaynaklı Nedenler

Emek piyasası kaynaklı nedenler, gençlerin NEİY olmalarında bir diğer önemli nedeni oluşturmaktadır. Emek piyasası düzenlemelerinin yetersiz ve eksik olması, emek piyasasında maruz kalınan ayrımcılık, gençlerin işsizliği ve iş tecrübesi eksikliği emek piyasasından kaynaklanan nedenleri oluşturan faktörler olarak sayılabilmektedir.

2.5.1. Emek Piyasası Düzenlemeleri

Emek piyasası kaynaklı nedenlerden ilkini, emek piyasası düzenlemeleri oluşturmaktadır. Pek çok araştırmacı, gençlerin yüksek işsizlik oranlarının emek piyasası düzenlemelerinden kaynaklandığını ileri sürmektedir. Buna göre, emek piyasası düzenlemeleri bir yandan işçileri işten çıkarmayı zorlaştırarak işsizliğin artmasını önlerken, diğer yandan işverenlerin işten çıkarma maliyetini göz önünde bulundurarak işçi istihdam etmekten kaçınmalarına yol açabilmektedir. Ancak bu durum tüm ülkelerde aynı seyretmemekte, gençler yaşadıkları ülkelerdeki düzenlemelere göre emek piyasası düzenlemelerinden farklı şekillerde ve ölçülerde etkilenmektedir (Breen, 2005: 125-126).

Emek piyasasına dair dikkat çeken diğer bir husus ise kuralsızlaştırmadır. Kuralsızlaştırma bağlamında ele alınabilecek sözleşme türlerinden biri olan geçici sözleşmeler de NEİY olma durumunu etkilemektedir. Buna göre, geçici sözleşmeler bir yandan gençlerin emek piyasasına entegrasyonunu mümkün kılarken, diğer yandan gençlerin geçici işlerde istihdam edilmeleri emek piyasalarında kalıcı şekilde yer almalarını zorlaştırmaktadır. Bu konuda yapılan çalışmaların pek çoğu da katı istihdam koruma düzenlemelerine sahip ülkelerde genç işsizlik oranlarının daha yüksek ve genç istihdam oranlarının daha düşük olduğunu, buna karşılık gençler için iş arama sürelerinin daha uzun ve iş bulma şansının daha düşük olduğunu göstermektedir (Eurofound, 2012: 42). Bu doğrultuda yapılan çalışmalardan biri Breen'e aittir. Breen'in 1990'ların sonundaki OECD verilerini kullanarak, kurumsal faktörler olarak emek piyasası düzenlemelerinin derecesi ve eğitim sistemini baz alarak geliştirdiği modelin sonucunda kurumsal faktörlerin OECD ülkelerinde genç işsizlik seviyelerini etkilediğini tespit etmiştir. Breen, bu sonucun belirli becerileri öğreten ve güçlü şekilde bir işe dayalı unsurları içeren mesleki eğitim sistemlerinin, işten çıkarmaya karşı işçilerin korunmasının olumsuz etkilerini dengeleyerek genç işsizliğine karşı bir önlem sağladığı görüşünü güçlendirdiğini ifade etmektedir (Breen, 2005). Caroleo ve diğerlerinin Avrupa ülkelerinde 19-30 yaş grubundaki gençler için NEİY statüsünün belirleyicilerini analiz ettiği çalışmanın sonucunda NEİY olma riskinin, emek piyasasının yapısal olumsuz koşulları ve işsizlere sağlanan pasif sübvansiyonlar ile bağlantılı olduğu ve GSYİH büyüme hızı, aktif emek piyasası politikaları ve eğitime yapılan yatırımlar ile negatif yönde ilişkili olduğu tespit edilmiştir (Caroleo et al., 2020). Dias ve Vasconcelos'un çalışmalarının sonucunda da NEİY gençlerin önemli bir kısmının yapısal sorunlar ve sosyal eşitsizlik nedeniyle bu statüde oldukları belirlenmiştir. (Dias & Vasconcelos, 2020).

Emek piyasalarında NEİY olma durumunu etkileyebilen diğer bir düzenleme ise asgari ücrettir. Asgari ücretin yüksek olması, gençlerin eğitime yatırım yapması konusunda

caydırıcı bir etki yaratarak okulu bırakma ve işgücüne katılım oranlarını arttırabilmektedir. Zira asgari ücretin yükselmesi eğitim yatırımının göreceli etkisini azaltıcı yönde bir durum sergilemektedir. Bununla birlikte, gençlerden beklenen üretkenlikle mevcut seviyeleri arasındaki farkı derinleştirerek gençlerin emek piyasasına girme cesaretini kırabilmekte ya da işsizliği arttırabilmektedir (Bassanini & Duval, 2006: 49; Eurofound, 2012: 45). Bu doğrultuda yapılan bazı çalışmalarda asgari ücretlerin gençlerin istihdamı üzerinde olumsuz etki yarattığı tespit edilmiştir. Neumark ve Wascher'ın 1975-2000 dönemi için 17 OECD ülkesini kapsayan bir veri seti kullanarak ulusal asgari ücretlerdeki değişikliklerin istihdam üzerindeki etkilerini tespit etmeye yönelik çalışmasında, ülkeler arasında önemli farklılıklar bulunmakla beraber, asgari ücretler ile genç istihdamı arasında negatif bir ilişki olduğu; asgari ücretlerin genç nüfus arasında istihdam oranlarını düşürme eğiliminde olduğu tespit edilmiştir (Neumark & Wascher, 2004). Benzer şekilde, Eurofound tarafından yapılan bir çalışmanın sonucunda da çok yüksek bir asgari ücret seviyesinin, gençlerin emek piyasasına entegrasyonunu engellediğine yönelik sonuçlar çıktığı görülmüştür (Eurofound, 2012). Ancak asgari ücretin genç istihdamına etkilerine yönelik yapılan tüm çalışmalarda aynı sonuç elde edilmemektedir. Zira asgari ücretin işgücüne katılım oranlarını olumlu etkilediği durumların olduğu da göz ardı edilmemelidir. Bu nedenle, asgari ücretlerin gençlerin istihdamı üzerindeki etkisine ilişkin analizlerden doğru ve güçlü bir politika çıkarımı yapılması da mümkün görünmemektedir (Bassanini & Duval, 2006: 51).

Gençlerin NEİY durumunu etkileyebilecek bir diğer emek piyasası düzenlemesi ise aktif emek piyasası politikalarıdır. Zira aktif emek piyasası politikaları genç istihdamı için potansiyel bir çözüm olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda emek piyasası eğitim programları, iş arama yardımı ve izleme, kamu kesimi çalışma programları ve ücret sübvansiyonları olmak üzere dört yaygın program türü mevcuttur. Caliendo ve Schmidl, bahsi geçen programların genç istihdamını nasıl etkilediğini görmek amacıyla yaptıkları çalışmada farklı aktif emek piyasası politikalarının farklı sonuçlar doğurduğunu tespit etmiştir. Buna göre, emek piyasası eğitim programlarının yarısından azının olumlu etkiler gösterdiği, çoğunluğunun ise olumsuz etkileri olabileceği görülmüştür. Olumsuz etkilerin bu programların kısa ve orta vadede emek piyasasına entegrasyon şanslarını iyileştirmek için yeterli olmamasından kaynaklanabileceği şeklinde yorumlanmıştır. Bununla birlikte, iş arama yardımlarının çoğunlukla olumlu bir etkiyle sonuçlandığı görülmüştür. Kamu kesimi çalışma programlarının ise düzenli istihdam için bir köprü sağlamak yerine kilitlenme ve hatta damgalama etkileri içermesi nedeniyle beklentileri karşılayamadığı tespit edilmiştir. Buna karşılık, ücret sübvansiyonlarının genç istihdamı üzerindeki etkileri her zaman olumlu

olarak değerlendirilmiştir. Bu durum sübvanse edilmiş "gerçek" iş deneyiminin, gençlerin istihdamı için bir basamak olarak değerlendirildiğini göstermektedir (Caliendo & Schmidl, 2016). Dolayısıyla aktif emek piyasası programları doğru seçilip uygulandığında gençlerin emek piyasasına girmelerini sağlayacak etkiler gösterebilmektedir. Özellikle gönülsüz NEİY'ler (diğer bir ifadeyle emek piyasasına girmek için yeterli deneyimi olmayan, çeşitli nedenlerle iş bulamayan ve dolayısıyla gayri iradi bir şekilde NEİY statüsünde bulunanlar) açısından yaşadıkları ülkelerde aktif emek piyasası politikalarının doğru ve yeterli olarak uygulanamaması NEİY statüsü için bir neden olarak değerlendirilebilir.

2.5.2. Emek Piyasasında Ayrımcılık

NEİY olmada emek piyasasından kaynaklanan nedenlerden ikincisini emek piyasasında ayrımcılık oluşturmaktadır. Ayrımcılık olgusu temelde adil olmayan davranışlara işaret etmektedir. İlk sosyologlar ayrımcılığı kendisiyle benzer olmayandan hoşlanmama şeklinde bir kültürel olgu olarak değerlendirmiştir (Marshall, 2005: 50-51). Diğer bir ifadeyle ayrımcılık, herhangi bir gruba veya grubun üyelerine önyargılar nedeniyle sergilenen, grup veya grup üyelerinden hoşlanmamaya, hor görmeye, uzak durmaya ve hatta nefret etmeye kadar uzanan olumsuz tutumlar olarak tanımlanmaktadır (Göregenli, 2012: 21-22). Ayrımcılık bireyleri hayatın pek çok alanında etkilemektedir. Bu alanlardan biri de emek piyasasıdır. Bu noktada cinsiyet, ırk, kültürel kimlik, dini kimlik, yaş gibi faktörler nedeniyle maruz kalınan ayrımcılık gençlerin NEİY olmalarında rol oynamaktadır. Nitekim Kanada'da konu üzerine yapılan çalışmaları inceleyen bir araştırmada da bu faktörlerin gençlerin emek piyasası sonuçlarında belirleyici olduğu ifade edilmektedir. Buna göre, Kanada emek piyasasında ırkçılık, azınlık gençlerin karşılaştığı önemli sorunlardan biridir. Irkçılığın yanı sıra cinsiyet, yaş, Kanada'da kalış süresi gibi faktörler de bu durumda etkilidir (Kutsyuruba vd., 2019: 19-20). Yine, Sri Lanka'da yapılan bir çalışmada, farklı etnik gruplar arasında NEİY olma riskleri açısından farklılıklar olduğu görülmüştür. Buna göre en düşük NEİY oranına Burgher'lerin, en yüksek NEİY oranına ise Müslüman'ların sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Wickremeratne & Dunusinghe, 2018).

Pek çok türü bulunan ayrımcılık olgusunun en önemli türlerinden biri de yaşa dayalı ayrımcılık / yaşçılıktır. Yaşa dayalı ayrımcılık ilk kez Robert Butler tarafından "bir yaş grubunun diğer yaş gruplarına karşı önyargıları" şeklinde tanımlanmıştır. Butler çalışmasında orta yaş grubunun genç ve yaşlılara yönelik ayrımcı tutumlarda bulunduğunu savunmuştur (Butler, 1969: 243). Yaş ayrımcılığı, sosyal ve toplumsal yaşamda ortaya çıkabildiği gibi çalışma yaşamında da karşılaşılabilen bir meseledir (Çayır, 2012: 171). O kadar ki hem gençlerin hem de yaşlıların maruz kalabileceği yaşa dayalı ayrımcılığın bilhassa emek piyasasında ortaya

çıktığı da ifade edilmektedir (Buz, 2015: 269). Bu ayrımcılığın sonuçlarından biri ise NEİY olarak kendisini göstermektedir. Nitekim Snape ve Redman'ın algılanan yaş ayrımcılığının tutumsal sonuçlarını inceledikleri çalışmasında, yaş ayrımcılığının algısal olmasına ve etki büyüklüklerinin nispeten mütevazı olmasına karşın bir bireyin yaş ayrımcılığına maruz kalma oranı ile iş tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür (Snape & Redman, 2003).

2.5.3. İşsizlik ve İş Tecrübesi(zliği)

NEİY olmada emek piyasasından kaynaklanan nedenlerden sonuncusunu işsizlik ve iş tecrübesi(zliği) oluşturmaktadır. Gençler, eğitimden emek piyasasına geçiş sürecinde işsizlik riski ile karşı karşıya kalma konusunda yetişkinlere göre daha dezavantajlı bir konumdadır. Gençlerin istihdam edilmesinde genel itibarıyla ilk iş için iş araştırma süreci önemli bir yerde durmaktadır. Söz konusu süreç uzun süreli bir işsizlikle beraber beceri kazanma kapasitelerinin düşmesine sebep olmaktadır (Murat, 1996: 324). Nitekim Alfani ve diğerlerinin çalışmasında, 2010 yılında NEİY olanların büyük çoğunluğunun, 10 yıl geçtikten sonra bile hala emek piyasasının ve eğitimin dışında kalma eğiliminde oldukları ve çok az hareket etme şansı buldukları görülmüştür (Alfani et al., 2020). Yine, Meksika'da NEİY gençler üzerine yapılan bir çalışmada, bugün NEİY statüsünde olmanın bir yıl sonra NEİY statüsünde olma olasılığını arttırırken istihdamda olma olasılığını azalttığı sonucuna ulaşılmıştır (Ranzani & Rosati, 2013).

Gençlerin istihdam edilebilirliğini analiz etmeyi amaçlayan bir çalışmada gençlerin iş ararken karşılaştıkları sorunlar, kısıtlar, işverenlerin gençlerden beklentileri, gençlerin ne tür beceri ve özellikler sunabildikleri, girişimcilikle ilgili fırsat ve kısıtlamalara da bakıp genç girişimciliğinin etkileri incelenmiştir. Çalışmanın sonucunda gençlerin istihdamda olmama nedenlerinin; bilgiye erişimde eksiklik, işverenler ve dezavantajlı gençler arasında etkileşim eksikliği, muhafazakâr iş arkadaşlarının yıldırmaları, adaletsiz maaş politikası, eğitim sistemindeki kısıtlamalar, dezavantajlı gençlerin beceri eksikliği, istihdama girişteki engeller, dezavantajların hiyerarşisi, yükseköğretimin bir avantaj olmaması ve dezavantajlı gruplara karşı kayıtsızlık şeklinde olduğu belirtilmiştir (Habitat Kalkınma ve Yönetişim Derneği, 2013).

De Luca ve diğerlerinin 2007-2017 yılları arasında NEİY dinamiklerinin belirleyicilerini analiz etmeyi amaçlayan çalışması İtalya ve İspanya'daki NEİY gençleri kapsamaktadır. Çalışmanın bulguları, İspanya'da NEİY olgusunun esas olarak işsizlikle bağlantılı olduğunu ve bu nedenle ekonomik döngüden daha fazla etkilendiğini, İtalya'da ise aktif olmama

faktörünün de önemli ve NEİY olgusunun daha kalıcı olduğunu göstermektedir (De Luca et al., 2020). Diğer bir çalışmada 19-24 yaş grubundaki NEİY'lerin işsiz olmaktan ziyade pasif durumda oldukları görülmüştür. Bu sonuç, daha genç NEİY'lerin iş aramaya daha az motive oldukları ya da hala yapmak istedikleri işleri bulmaya çalıştıkları şeklinde yorumlanmıştır (Vancea & Utzet, 2018).

Gençlerin iş tecrübesinin olmaması da NEİY olmanın önemli belirleyicilerinden birini oluşturmaktadır. Bynner ve Parsons tarafından yapılan çalışmanın sonucunda genç erkeklerin NEİY olmaları, ağırlıklı olarak emek piyasasındaki kötü deneyimleriyle ve deneyimsizlikleriyle ilişkilendirilmektedir (Bynner & Parsons, 2002). Benzer biçimde TÜİK'in yapmış olduğu Hanehalkı İşgücü Anketi sonucunda da NEİY gençlerin önemli bir kısmını daha önce iş deneyimi olmayanların oluşturduğu sonucuna ulaşılmıştır (Kılıç, 2014).

Ham ve diğerleri Kolombiya'da gençlerin emek piyasasındaki durumunu inceledikleri çalışmalarında her ne kadar emek piyasasına geçiş hala zorlu olsa da işgücüne katılım, işsizlik ve kayıt dışılık da dahil olmak üzere gençlerin emek piyasasındaki durumunun son zamanlarda iyileştiğini tespit etmişlerdir. Bununla beraber kadın, kırsal kesimde yaşayan, daha düşük vasıflı, sosyo-ekonomik durumu kötü olan ve iş tecrübesi olmayan gençlerin emek piyasasında diğerlerine nazaran daha savunmasız oldukları ifade edilmiştir. Bu grupların emek piyasasına girmeleri ise ücretsiz ve kayıt dışı işlerin artmasına bağlanmış ve buna dayanarak gençliğin mevcut sorununun emek piyasasına katılıp katılmamak değil, katılma biçimi olduğu ifade edilmiştir (Ham, et al., 2020). Malta'da yapılan bir diğer çalışmada ise NEİY gençlerin çoğunun kariyerleri veya potansiyel iş fırsatları için planları olduğu, ancak yalnızca %41'inin tam zamanlı bir iş tecrübesi bulunduğu görülmüştür (Youth Guarantee Programme, 2013). Görülmektedir ki iş tecrübesinin olmaması gençlerin NEİY olmalarında önemli bir faktördür. Emek piyasasında aranan iş tecrübesi henüz eğitimini yeni bitiren ve herhangi bir iş tecrübesine sahip olmayan gençlerin istihdam dışı kalmalarıyla sonuçlanmaktadır.

3. NEİY Olmanın Gençler Üzerindeki Etkileri

NEİY olma nedenlerinde olduğu gibi NEİY olma etkileri de ülkelere, bölgelere ve hatta kişilere göre farklılık gösterebilmektedir. NEİY olmanın gençler üzerinde yaşam kalitesi, gelecek beklentisi, fiziksel ve ruhsal sağlık gibi bireysel nitelikte etkileri olabileceği gibi sosyal siyasi ve iktisadi sonuçları olan çevresel nitelikte etkileri de söz konusudur. Diğer yandan bu çalışmada Türkiye gerçekleri dikkate alındığında birey ve çevre arasında aile ve emek piyasası boyutu ayrışmakta, NEİY olmanın etkileri ile ilgili dört boyutun incelenmesini gerekli kılmaktadır. Literatürde yer alan çalışmalar bireysel ve çevresel konulara odaklanmışken bu

çalışmada aile, politik yaklaşım ve emek piyasası boyutlarını da ele alan bütüncül ve kapsamlı bir literatür taraması yapılmaya çalışılmıştır. Bu çalışma kapsamında NEİY olma etkileri; aile üzerine etkiler, bireysel etkiler, çevresel etkiler, politik yaklaşım üzerine etkiler ve emek piyasası etkileri şeklinde sınıflandırılmıştır.

3.1. Aile Üzerine Etkileri

Gençlerin NEİY olma durumlarının belirleyicisi olarak aile yapısı, iletişimi ve etkileşim gücü ile önem arz etmektedir. Bununla birlikte aile bireylerinin eğitim ve istihdam dışında olmasının etkilerinin de en yoğun gözlemlendiği toplumsal bir birimdir. Hem etkileyen hem de etkilenen durumunda olan aile, NEİY gençler için bir sığınak, aile bireyleri için ise dinamik bir süreç içermektedir. Bu başlık altında NEİY olma durumunun gençlerin aileleri ile ilişkilerine olan etkileri ve yeni bir aile kurma, evlilik ve doğum kararı alma konularındaki tutum ve tercihlerini belirleme gücü incelenmektedir.

3.1.1. Aile İlişkilerine Etkileri

NEİY gençlerin aile bağları üzerinden herhangi bir sosyal ilişkisi ve iletişimi yoksa yaşları ilerledikçe geçimini sağlamakta büyük zorluklarla karşılaşabilmektedirler (Genda, 2007: 40). NEİY gençlerin en öncelikli arayışı güven atmosferidir. Türkiye genelinde 2017 yılında yapılan bir araştırmada NEİY gençlerin güven kaynakları incelendiğinde aile ve akrabalar en önde gelmektedir. NEİY gençler ihtiyaçları olduğunda destek aldıkları kişilerin aile bireyleri ve akrabaları olduklarını ifade etmişlerdir (Genç Hayat Vakfı, 2017: 65).

NEİY olmanın aileye en önemli yansıması düşük eğitim ve işsizliğin getirdiği umutsuzluk, gelir yoksulluğu, memnuniyetsizlik ve öfke gibi hallerin aile içi iletişimi olumsuz etkilemesidir. Ancak bu durum aile yapılarının sosyo-kültürel değer kodlarının etkisi ile her ülke ve toplumda farklılaşmaktadır. Gençlerin işsiz olmalarının aile içi ilişkilere etkisini incelemek üzere 2020 yılında Türkiye TR41 bölgesinde gerçekleştirilen bir araştırmada gençlerin geneli için işsiz olmanın aile içi ilişkilerini olumsuz etkilemediği görülmüştür. Beklenenin aksine Türk aile yapısı içerisinde işsiz olan gençlerin çoğunluğu aile içerisinde dışlanmış ya da izole olmuş hissetmemektedir. Sağlıklı bir toplumun inşası için önemli bir veri olan bu durum aile içi ilişkilerinin olumsuz etkilendiğini söyleyenler açısından irdelendiğinde ise işsiz gençlerin özellikle maddi anlamda olumsuz etkilendiği tespit edilmektedir. Bu durum cinsiyet bazında değerlendirildiğinde; işsiz olma ve iş bulma baskısının erkekleri kadınlara göre daha fazla etkilediği; yaş grubu bazında değerlendirildiğinde ise yaş ilerledikçe aile içi ilişkilerin olumsuz etkilendiğini vurgulayanların oranının yükseldiği görülmektedir (BEBKA, 2020:20).

Gençlerin NEİY olma durumları üzerinde için aile bireyleri arası iletişimin ve desteğin düzeyi önemlidir. Gençleri yüksek düzeyde destekleyen aile yapılarında, gençlerin uzun eğitimli olduğu, okulu terk etmedikleri, en azından lise eğitimini tamamladıkları görülmektedir. Ancak aile desteği olan gençlerin işsiz olabildikleri ve uygun bir iş buluncaya kadar aileleri tarafından desteklenmeye devam edildikleri gözlemlenmektedir. Bu durum gençler için işsizlik süresini uzatıcı bir etki oluşturmakla birlikte gencin eğitim ve becerilerinin altında olan işlerde istihdam olmalarını da engellemektedir (Genç Hayat Vakfı, 2017: 98-99). Elbette bu durum maddi anlamda güçlü aileler için geçerli olmakla birlikte NEİY gençlerin aile içi iletişim ve etkilerinin ailenin gelir düzeyi ve imkanları ile ilgili olduğunu göstermektedir.

3.1.2. Evlilik ve Doğum Oranlarında Azalma

NEİY olmanın bir diğer etkisi evlilik ve doğum oranlarına ilişkindir. Bu noktada "aile" kavramı ön plana çıkmaktadır. Aile kavramı en genel ifadeyle "akraba bağlarıyla doğrudan bağlı olan ve yetişkin üyelerin çocuk bakma sorumluluğunu üstlendiği yapı" şeklinde tanımlanmaktadır. Akrabalık bağı ise aile kavramı ile ilişkili bir kavram olup bireyler arasında evlilik ya da kan bağı yoluyla kurulan bağı ifade etmektedir (Giddens, 2012: 246). Aile kavramı ile ilişkili kavramlardan bir diğeri olan evlilik ise tarafların beraber yaşamayı onamak ve topluma duyurma amacı taşıyan bir sözleşme niteliğindedir. Bu sözleşme ile ailenin kuruluşu gerçekleşmiş olur. Bu bağlamda evlilik, ailenin temelidir (Canatan, 2011).

Aile ve evlilik arasında olduğu gibi bu kavramlarla işsizlik arasında da kuvvetli bir bağ söz konusudur. Emek piyasasında olmamak beraberinde evlenme kararının ertelenmesini ya da bu kararın alınmamasını da getirmektedir. Zira işsiz olmak çoğunlukla bir gelir yoksunluğuna işaret etmekte ve gelecek kaygısını beraberinde getirmektedir. Evlilik ise bireye tüketim konusunda sorumluluk yükleyerek, bireyin hane gelirine katkıda bulunmasını bir gereklilik ve bazen de bir zorunluluk haline getirmektedir (Dinler, 2019: 93-94). Diğer bir ifadeyle, ücretin pek çok birey için tek geçim kaynağı olması ve bireyin geçim için gerekli olan bu gelirden yoksun olması evlilik kararını da olumsuz olarak etkilemektedir (Genda, 2007: 39). Elbette evlilik kararı yalnızca ekonomik nedenlerle verilmemektedir. Ancak ekonomik nedenlerin bu karar için oldukça önemli olduğu da bir gerçektir. Bu nedenle gençler için istikrarlı bir iş sahibi olmanın, bir aile kurmanın da ön koşulunu oluşturduğu ifade edilmektedir (Carcillo, et al., 2015). Evlilik kararı noktasında gençler arasında erkeklerin büyük çoğunluğunun evlenmek ve kendi ailelerini kurmak istedikleri görülmektedir. Ancak erkeklerin bir ailenin geçim sorumluluğunu alabilecek ekonomik imkanlara sahip oluncaya kadar evlilik kararını erteleme davranışı gösterdikleri belirlenmiştir (Genç Hayat Vakfı, 2017: 114).

NEİY ve evlilik arasındaki ilişki yalnızca ekonomik nedenlere de indirgenmemelidir. NEİY'lerin evlilik oranlarını etkileyen bir diğer neden, NEİY gençlerin mevcut şartlarda eş bulma fırsatlarını da kaybetmesidir. Zira insanların okul arkadaşları, iş arkadaşları ya da bu yolla sosyalleşerek eş bulma olasılığı oldukça yüksektir (Genda, 2007: 39). Gençlerin eğitimde ve/veya istihdamda olmayışı, onları söz konusu bu sosyal ortamlardan da alıkoyacak ve doğal olarak eş bulma şanslarını azaltacaktır. Bu bağlamda İngiltere, Fransa, Almanya, İspanya, Portekiz, İtalya ve Yunanistan olmak üzere yedi Avrupa ülkesindeki 16-24 yaş grubundaki NEİY'ler üzerine yapılan bir çalışmada gençlere spor, eğlence, mahalle grubu, parti vb. gibi herhangi bir kulübe üye olup olmadıkları ve katılımcıların arkadaşlarıyla ne sıklıkla buluştukları sorulmuştur. Çalışmanın sonucunda NEİY olmanın hem kulüp üyeliği ile hem de arkadaşlarla buluma sıklığıyla olumsuz ilişkilendirildiği görülmüştür (Robson, 2008).

Evlilik için sayılan nedenlerin doğurganlık konusunda da etkili olması beklenmektedir. Nitekim Avrupa'daki Büyük Durgunluk öncesinde ve sırasında emek piyasası koşulları ve ekonomik büyümedeki değişikliklerin doğurganlıkla nasıl ilişkili olduğunu araştıran bir çalışmada, doğurganlık düşüşünün işsizlik artışıyla güçlü bir şekilde ilişkili olduğu görülmüştür. Ancak aynı çalışmada NEİY'lerin payındaki değişikliklerin, işsizlik oranı ve uzun vadeli işsizlikle birlikte düşünüldüğünde doğurganlıktaki değişikliklerle sadece zayıf bir şekilde ilişkili olduğu da görülmüştür. Dolayısıyla sonuçlar esas olarak istihdamla ilgili koşullar yoluyla doğurganlıkla ilgili olduğunu göstermektedir (Matysiak, et al., 2020). Sonuç olarak, NEİY gençlerin evlilik oranlarındaki azalma doğal olarak doğurganlık oranını da azaltacaktır. Söz konusu bu durum ise yalnızca bireyi değil, tüm toplumu etkileyebilen bir sorun teşkil etmektedir.

3.2. Bireysel Etkiler

NEİY olma etkilerinden ikincisi bireysel etkilerdir. NEİY olmak öncelikle gençler üzerinde olumsuz etki yaratmakta, bu etki zaman içerisinde topluma yansımaktadır. NEİY olmak gençlerin ruhsal ve fiziksel sağlıklarını etkilediği gibi bireyleri "bağımlılık" gibi içinden çıkılması zor durumlara da sokmaktadır. Nitekim Samoilenko ve Kristie tarafından, Yeni Zelanda'da 15-24 yaş grubundaki NEİY olan ve olmayan gençlerin durumlarının incelendiği çalışmanın sonucunda gençlik dönemlerinde uzun süre NEİY olan gençlerin, ilk iki yıldan sonra NEİY olmayanlara göre nispeten daha kötü sonuçlar yaşadığı tespit edilmiştir (Samoilenko & Kristie, 2015). Bu doğrultuda, bu çalışma kapsamında da ulusal ve uluslararası literatür incelenerek NEİY olmanın gençler üzerindeki etkileri incelenmeye çalışılmıştır. Nihayetinde bu çalışmada NEİY olma üzerindeki bireysel etkiler; yaşam doyumu, yaşam kalitesi, fiziksel ve ruhsal sağlık, bağımlılık ve gelir kaybı şeklinde ele alınmıştır.

3.2.1. Yaşam Doyumu Üzerine Etkileri

NEİY statüsünde olmak bireyin yaşam doyumunu etkilemektedir. Yaşam doyumu "*bilişsel bir yargılama sürecini*" ifade etmektedir. Bireylerin tatmin yargıları ise kendi tercihleri ile mevcut durumlarının karşılaştırılarak değerlendirilmesine dayalıdır. Bireyin yaşam doyumu için belirlediği standartlar kendi tercihleri sonucunda oluşmakta, dışarıdan empoze edilememektedir (Diener, et al., 1985: 71). Bu nedenle yaşam doyumu, statik bir süreçten ziyade dinamik bir süreci ifade etmektedir (Bonanomi ve Rosina, 2020: 1).

Gençlik döneminde yaşanan ve uzun süren işsizliğin pek çok olumsuz etkisinin yanında yaşam memnuniyetini düşürmesi durumu literatürde *yara izi* olarak da isimlendirilmektedir (Public Health England, 2014). NEİY olmak ise bu süreci etkileyerek yaşam doyumunda ciddi bir azalmaya neden olabilmektedir. Nitekim OECD'nin bir çalışması da NEİY gençlerin, NEİY olmayan gençlere kıyasla daha yüksek düzeyde bir memnuniyetsizlik düzeyine sahip olduklarını göstermektedir (OECD, 2016). Benzer şekilde genç işsizliğinden en çok etkilenen ülkelerden olan Portekiz, İspanya ve Yunanistan'da hem 15-24 yaş hem de 25-29 yaş grubundakiler için mutluluk seviyelerinin düştüğü, bu düşüşün 25-29 yaş grubundakiler için oldukça keskin olduğu ifade edilmektedir (Bell & Blanchflower, 2015: 22). Literatürde NEİY gençlerin mutluluk seviyelerinin, işsiz gençlerden daha yüksek olduğu sonucuna yer veren çalışmalara da rastlanmaktadır. British Council önderliğinde 18-30 yaş grubunu kapsayacak şekilde yapılan araştırmanın sonucunda gençlerin görece yüksek mutluluk düzeyine sahip oldukları görülmüştür. Buna göre, bir ila 10 üzerinden ne kadar mutlu olduklarının puanlanmasını isteyen gençlerin mutluluk seviyelerine dair ortalama puanları 6,43 olurken, genç kadınların genç erkeklere kıyasla daha mutlu oldukları görülmüştür. Ancak söz konusu çalışmada işsiz gençlerin mutluluk düzeyleri 6 puanın altında çıkmıştır. İş aramayan işsiz gençler de dahil olmak üzere NEİY kategorisinin ortalama mutluluk puanı ise genç kadınlarda 6,33 ve genç erkeklerde 5,76 olmuştur ve bu sonucun işsiz gençler kategorisinin ortalama puanından daha yüksek olduğu görülmüştür (Bristish Council, 2017).

3.2.2. Yaşam Kalitesi Üzerine Etkileri

Gençlerin NEİY olmalarının bir diğer etkisi gençlerin yaşam kalitesi üzerinedir. Yaşam kalitesinin net bir tanımı olmamakla birlikte (Bilir, vd., 2005: 663); Dünya Sağlık Örgütü yaşam kalitesini "bireyin yaşadığı kültür ve değer sistemleri bağlamında hedefleri, beklentileri, yaşam standartları ve çıkarlarına göre kendi yaşamlarına ilişkin algısı" şeklinde tanımlamaktadır. Söz konusu kavram, kişilerin fiziksel sağlıklarını, psikolojik durumlarını,

bağımsızlık düzeylerini, sosyal ilişkilerini, kişisel inançlarını ve sosyal çevresini birleştiren kapsamlı bir kavramdır (WHO, 2012: 3).

Bu doğrultuda İsveç'te yapılan bir çalışmada, işsiz ve istihdam edilen 20-25 yaş grubundaki gençlerin yaşam kalitesi değerlendirilmiş ve işsiz gençlerin istihdam edilenlere kıyasla yaşam kalitelerinin daha düşük olduğu görülmüştür. Ancak söz konusu çalışmada, bir grup genç yetişkinin yaşam kalitesinde işsizliğin olumlu bir etkisinin olduğu da belirtilmektedir (Axelsson, et al., 2007). Benzer şekilde Bonanomi ve Rosina tarafından İtalya'da yapılan bir çalışmada ise İtalyan gençlerindeki NEİY durumunun; tatminsizlik ve halsizlik durumuna, özgüveninin çökmesine ve geleceğin daha zor ve karmaşık olarak algılanmasına yol açtığı sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmada NEİY'lerin memnuniyetsizliklerinin genellikle işsizlik ve mali sorunlardan kaynaklandığı belirtilmiştir. Gençler, yaşam kalitelerini iyileştirmek için önemli bir iş değişikliğini, iyi oluş ve mutlulukları için önemli bir faktör olarak görmekte olduklarını ifade etmiştir. Buna bağlı olarak NEİY durumunun uzaması ise kişilerde tahrip edici etkiler yaratmaktadır. Bununla birlikte uzun süreli işsizlerin, "öğrenme arzusu" ve "gerçekleştirme arzusu" söz konusu olduğunda en kötü sonuçları gösterdiği ve uzun süreli hareketsizliğin bireysel refahı azalttığı görülmüştür (Bonanomi ve Rosina, 2019).

Yaşam kalitesini analiz eden Kuzey İsveç'teki bir diğer çalışmada ise genç işsizlerin istihdam edilen gençlere göre daha kötü yaşam kalitesi sergilediği ve bu durumu yol açan en büyük etkinin mali durumları ile ilgili olduğu tespit edilmiştir (Hultman, & Hemlin, 2008). Benzer şekilde bir diğer çalışmada da eğitim ve emek piyasası faaliyetleri ile iyi oluş arasında bir ilişki olduğu görülmüştür. Avustralya'da hazırlanan bir raporda yaşam kalitesinden "memnun", "hoşnut" veya "çoğunlukla tatmin olmuş" olduğunu bildirenlerin çok büyük bir oranının istihdam edilen 18 ila 24 yaş grubundaki gençlerden oluştuğu buna karşılık hayatlarının kalitesini göz önünde bulundurarak "çoğunlukla tatminsiz", "mutsuz" veya "kötü" hissettiğini söyleyenlerin en yüksek oranının işsizler (%8) ve işgücüne dahil olmayanlardan (%4) oluştuğu tespit edilmiştir (Hillman, & McMillan, 2005: 1).

3.2.3. Fiziksel ve Ruhsal Sağlık Üzerine Etkileri

Bireylerin refah ve sağlık durumları arasında bir bağlantı olduğu bilinmektedir (De Witte, et al., 2012: 237). Bu doğrultuda gençlerin özellikle gayri iradi olarak NEİY olmalarının sağlık durumları açısından önemli bir risk faktörü olduğu söylenebilmektedir. Özellikle istihdamda yer almamanın yol açtığı sorunlardan olan gelir kaybı ve bir iş sahibi olamamaktan kaynaklanan kimlik ve statü kaybı gençlerin ruhsal sağlığı üzerinde olumsuz etki yaratmaktadır (Kurt, 2006: 376).

NEİY olanlar yaş itibariyle ergenlikte ya da genç yetişkinlik dönemlerinde olduğundan ruhsal sağlık sorunları yaygın olarak görülmektedir. Gençlerin maruz kaldıkları ruhsal sağlık sorunlarının oldukça ciddi olmasının yanı sıra maruz kalınan süre de uzun olabilmektedir. Özellikle erken başlayan depresyon yaşam boyu tekrarlayabilmekte ve bu sorun hem birey hem de toplum üzerinde olumsuz etkiler gösterebilmektedir. Zira birey hem ömür boyu sürme riskine sahip bir hastalık yükü taşımak zorunda kalmakta, hem de bu durum topluma da maliyet yüklemektedir (Robertson, 2019: 397).

Nitekim literatür incelendiğinde NEİY olmanın gençlerin özellikle ruhsal sağlıkları üzerinde olumsuz etkiler yarattığı ve bu etkinin de daha çok gençlerin istihdamda bulunmamaları ile ilişkilendirildiği görülmektedir. Clark tarafından işsiz gençlere yönelik yapılan çalışmada işsiz gençlerin psikolojik sorunlar yaşama durumlarının işsiz olma süresi ile doğru orantılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Söz konusu çalışmada işsizliğin gençlerin psikolojisi üzerinde olumsuz sonuçlara neden olduğu ortaya konulmuş ve psikolojik sorunların depresyon, gerginlik, yetersizlik hissi, özgüvensizlik, korku, endişe vb. şeklinde kendisini gösterdiği vurgulanmıştır (Clark, 2003).

Esasında NEİY statüsü ile ruhsal sağlık arasındaki ilişki iki yönlü olarak gerçekleşebilmektedir. Buna göre, NEİY olmak ruhsal bozukluk riskini arttırırken ruhsal bozukluklar da NEİY olmaya neden olabilmektedir (Iyer et al., 2018). Goldman-Mellor, NEİY olma ve ruhsal sağlık sorunları arasındaki ilişkiyi; çalışmak isteyip çalışamamanın verdiği stres, işverenlerin işe alım noktasında daha sağlıklı görünen başvuru sahiplerini işe alma eğiliminde olması ve ciddi ruhsal sağlık belirtilerinin eğitim ve istihdamdan ayrılmaya neden olabilmesi şeklinde üç nedene bağlamaktadır (Goldman-Mellor et al., 2016: 200). Scott ve diğerleri ise bu dönemde yaşanan ruhsal sağlık sorunlarının sosyal davranışlarda değişiklik ile karakterize olduğunu ifade etmektedir (Scott et al., 2013: 17). Konu üzerine yapılan bir diğer çalışmada, NEİY gençlerin emek piyasasına geçişte zorluklarla karşılaşmadan önce yaşamlarının erken dönemlerinde ruhsal sağlık sorunları yaşamaya meyilli oldukları gözlemlenmiştir (Goldman-Mellor et al., 2016). Yine, Bynner ve Parsons tarafından yapılan çalışmada çoğunluğu genç anne olan kadınlar için NEİY olmanın psikolojik duruma etki ettiğini göstermiştir (Bynner & Parsons, 2002).

Literatüre bakıldığında NEİY olmanın gençlerin ruhsal sağlıkları üzerinde yarattığı etkiyi görebilmek amacıyla NEİY olan ve NEİY olmayan gençlerin karşılaştırıldığı çalışmalara da rastlanmaktadır. Örneğin, Nordenmark ve diğerleri tarafından NEİY olmanın gençlerin sağlık durumlarını ne ölçüde etkilediğini incelemek amacıyla bir çalışma yapılmıştır. Çalışmada NEİY içerisinde yer alan gençler çeşitli alt gruplara ayrılmış ve bu çalışma kapsamında en

marjinal ve pasif olarak görülen "disengaged" (boş, serbest) gruba odaklanılmıştır. Çalışma sonucunda söz konusu NEİY grubunun sağlık durumlarının istihdamda olan, eğitim gören ve işsiz olan gençlerden daha kötü olduğu tespit edilmiştir (Nordenmark, 2015). Benzer şekilde Gutiérrez-Garcia ve diğerleri tarafından Meksika'da yapılan bir çalışmada NEİY olan gençlerin çalışan, okuyan ya da her ikisini birden yapan akranlarına kıyasla ruh sağlığı ve sosyo-demografik özellikleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışmanın sonucunda önemli sayıda NEİY'in klinik olarak anlamlı tanı ölçütlerine karşılık gelen semptom düzeylerine sahip olduğu görülmüştür (Gutiérrez-Garcia et al., 2018). Iyer ve diğerlerinin çalışmasında da NEİY olmayan gençlerle karşılaştırıldığında, NEİY gençlerin %34 daha yüksek negatif semptom puanlarına, daha uzun ön belirtilere (ortalama 52 haftaya karşı 24 hafta) sahip oldukları ve psikoz başlangıcına kadar ilk psikiyatrik değişimlerinden sonra daha sık hasta oldukları (%62'ye karşı %45) sonucuna varılmıştır (Iyer et al., 2018).

İngiltere'de yapılan diğer bir çalışmada depresyonun aynı bölgede yaşayan NEİY olmayan öğrencilerle karşılaştırıldığında, NEİY gençler arasında daha yaygın olduğu görülmüştür (Berry, et al., 2019). Yine, Fransa'da yapılan ve NEİY gençlerin NEİY olmayan akranlarıyla ruhsal sağlık durumlarını karşılaştırmayı amaçlayan bir diğer çalışmada diğer risk faktörlerinden bağımsız olarak NEİY olmayan akranlarına kıyasla NEİY gençlerin ruh sağlığı bozukluk yaygınlığının daha yüksek olduğu görülmüştür (Kovess-Masfety, et al., 2016). Scott ve diğerlerinin çalışmalarındaki bir diğer sonuç ise uzun süreli ekonomik hareketsizliğin ruhsal sağlık üzerinde derin olumsuz etkileri olduğu ve bu gençlerin depresyon risklerinin aktif akranlarına kıyasla önemli ölçüde arttığı yönünde olmuştur. Bununla beraber ekonomik hareketsizliği önlemek veya sınırlamanın, yaygın ruhsal bozukluk riski oranlarını %8-17 azaltabileceği ancak tamamen çözemeyeceği ifade edilmiştir (Scott et al., 2013: 17).

NEİY olmak gençlerin yalnızca ruhsal sağlıkları üzerinde olumsuz etki yaratmamakta, onların fiziksel sağlıkları da bu durumdan olumsuz etkilenmektedir. NEİY olmanın fiziksel sağlık üzerinde yarattığı olumsuz etki de -ruhsal sağlıkta olduğu gibi- genellikle gençlerin istihdamda bulunmamalarıyla ilişkilendirilmektedir. Vancea ve Utzet tarafından yapılan çalışmada işsizliğin fiziksel ve ruhsal sağlık üzerinde olumsuz etkileri olduğu tespit edilmiştir. Söz konusu çalışmada en yaygın olumsuz sağlık sorunları ise ruh sağlığı bozuklukları, fiziksel sağlığa yönelik riskli davranışlar ve düşük yaşam kalitesi olarak kendisini göstermiştir (Vancea & Utzet, 2017). Benzer şekilde İngiltere Halk Sağlığı Kurumu'nun raporuna göre işsizlik fiziksel ve ruhsal sağlık üzerinde önemli etkilere sahiptir. Söz konusu etkilerin ise kötü sağlık durumu, erken ölüm, ruh sağlığında bozulma ve intihar riski ile bağlantılı olduğu vurgulanmaktadır (Public Health England, 2014). NEİY olmanın etkileri üzerine yapılan bir

diğer çalışma Feng ve diğerlerine aittir. Bu çalışmada İskoçya'da 1991'den 2010'a kadar 16-19 yaş grubundaki yaklaşık 14.000 genci takip ederek gençlerin NEİY statüsünde oldukları dönemlerde fiziksel ve zihinsel sağlıklarında bir kötüleşme olup olmadığı araştırılmıştır. Çalışmanın sonucunda NEİY olmanın yüksek ölüm oranları, hastaneye yatış sıklığı ve akıl sağlığının zayıflaması gibi risklerle ilişkili olduğu tespit edilmiştir (Feng, et al., 2018). Görülmektedir ki, NEİY olmak gençlerin sağlık durumu açısından ciddi bir risk faktörüdür. Kuşkusuz, sağlıklı toplum sağlıklı bireylerden oluşacağından bireysel etkiler zamanla sosyal / toplumsal etkiler olarak da kendisini gösterecektir.

3.2.4. Bağımlılık

NEİY olmanın birey üzerinde yarattığı bir diğer olumsuz etki, bağımlılık meselesidir. Buna göre NEİY gençlerin, NEİY olmayanlara kıyasla madde bağımlılığı eğiliminin, alkol ve sigara içme ve yasadışı uyuşturucu kullanma olasılıklarının daha yüksek olabileceği ileri sürülmektedir. Literatüre bakıldığında bu etkinin doğrulandığını gösteren çalışmalara rastlanmaktadır. Scott ve diğerlerinin çalışmasında uzun süreli ekonomik hareketsizliğin ruh sağlığı üzerinde derin etkileri olduğu belirtilmekte ve aktif olmayan gençlerin depresyon risklerinin, alkol veya madde kullanımının ve intihar girişimlerinin ekonomik olarak aktif akranlarına kıyasla önemli ölçüde yüksek olduğu ifade edilmektedir (Scott et al., 2013: 17). NEİY gençler üzerine yapılan bir diğer çalışmada da 18 yaşındaki NEİY gençlerin, NEİY olmayan akranlarına kıyasla teşhis edilen psikiyatrik bozuklukları, madde kullanımları ve sigara içme olasılıklarının önemli ölçüde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Goldman-Mellor et al., 2016).

Henderson ve diğerleri tarafından NEİY gençler üzerine yapılan çalışmada da NEİY gençlerin sosyo-demografik özellikleri ve zihinsel sağlık sorunlarını NEİY olmayan akranları ile karşılaştırmak amaçlanmıştır. Çalışmada NEİY gençlerin çoklu psikososyal risk faktörleri gösterdiği ve NEİY olmayan akranlarına göre madde kullanımı ile suça ve şiddete eğilim olasılıklarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Henderson et al., 2017). Gutiérrez-Garcia ve diğerlerinin çalışmasında da benzer bir sonuca ulaşılmıştır. Çalışmada hayatta ne yapacağını bilemediği için NEİY olanların, diğer NEİY'lere kıyasla ruh hali bozukluğu, davranış bozukluğu, madde bağımlılığı, alkol kullanımı, tütün kullanımı, yasadışı uyuşturucu kullanımı ve intihar girişiminde bulunma olasılığının daha yüksek olduğu görülmüştür (Gutiérrez-Garcia et al., 2018). Diğer yandan Lee ve diğerlerinin işsizliğin genç yetişkinlerin dönemsel içki, sigara ve esrar kullanımının belirleyicileri olup olmadığını analiz ettikleri çalışmalarında, işsizliğin genç yetişkinlerin dönemsel içki içme ve sigara kullanımıyla ilişkili olduğu, ancak esrar kullanımıyla ilişkili olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Lee, et al., 2015). Bir

başka çalışmanın sonucunda da işsizlikten kaynaklı sosyal destek eksikliğinin alkol ve sigara içme gibi davranışlarda artışa sebep olduğu belirtilmektedir (Public Health England, 2014).

3.2.5. Gelir Kaybı

NEİY gençler üzerindeki bir diğer bireysel etki, gelir kaybıdır. Zira emek piyasasında yer almamak sanayileşmiş toplumda temel gelir kaynağı olan ücretten de mahrumiyeti ifade etmektedir (Alcock, 1997: 184). Bu mahrumiyetin en büyük sonucu ise gençlerin yoksullaşmasıdır (UNDP, 2012: 100). Gelir kaybı veya yokluğu gençlerin iktisadi ve sosyal hareketliliğini azaltıcı niteliktedir. Bu süreçte özellikle hane gelirinin de düşük olduğu ailelerde yaşayan NEİY gençler için kısa vadeli tek çözüm olarak sosyal yardımlar öne çıkmaktadır. Ancak NEİY gençler arasındaki riskli gruplar için kısa vadede gelir kayıplarını telafi etmek için nakit yardımlar ciddi bir pansuman etkisi oluştursa da özellikle nitelikli olmayan veya düşük nitelikli olanlar ve daha önce hiç çalışmamış olanlar için "yardım bağımlılığını" ve "iş arama süresinin uzamasını" tetikleme riski de bulunmaktadır (Carcillo, et al., 2015: 68).

Çalışma çağına gelmiş ve aile ekonomisine katkı vererek kendi ayakları üzerinde durması beklenen gençlerin gelir elde edememesi hane gelir düzeyi açısından da önemli bir kayıptır. Bu durum aile yoksulluğuna dönüştüğünde gencin de ailesine benzer bir yaşama dahil olmasına yol açmakta, eğitim ile toplumsal hiyerarşide ilerleme ihtimalini ortadan kaldırmaktadır (Genç Hayat Vakfı, 2017: 99).

3.3. Çevresel Etkiler

NEİY olmanın olumsuz etkileri sadece bireyi ve ailesini değil, aynı zamanda bir bütün olarak toplumu ve piyasaları da etkilemektedir (Bălan, 2016: 84). NEİY gençlerin topluma olan etkisi farklı şekillerde ortaya çıkmakta, her bir etkinin topluma olan maliyeti farklı boyutta gerçekleşmektedir. Bu kapsamda söz konusu bu çalışmada çevresel etkiler; sosyal dışlanma ve uyumsuzluk, düşük siyasi katılım, yoksullaşma ve göç niyeti şeklinde ele alınmıştır.

3.3.1. Sosyal Dışlanma ve Uyumsuzluk

Dışlanma olgusu, statü kaybı, yeterince tanınmama ve sıklıkla aşağılama ile ilişkilidir (Silver, 2007: 2) ve insanların grup olarak yaşadıkları neredeyse her yerin ve her devrin kaçınılmaz bir parçası olagelmiştir. Olgunun bir ucunda dışlayanlar, diğer ucunda dışlananlar yer almaktadır. Neredeyse tüm bireyler yaşamları boyunca bu iki uçtan birini, zaman zaman her ikisini tecrübe etmektedir (Solak & Teközel, 2019: 294). Sosyal dışlanma kavramının ise halen üzerinde fikir birliğine varılmış evrensel bir tanımı bulunmamaktadır. Kavram

sosyologlar tarafından eşitsizlik kaynaklarına atıfta bulunmak için geliştirilmiştir ve en genel ifadeyle, "bireyle toplumun bütünleşmesinin önündeki engeller" şeklinde tanımlanmıştır (Giddens, 2009: 498).

Emek piyasası sosyal dışlanmanın merkezinde yer almakradır (Karataşoğlu & İslamoğlu, 2016: 16). Emek piyasasına katılımda yaşanan aksaklık ve eksiklikler de sosyal dışlanmanın önemli göstergelerinden biridir. Emek piyasasına ilişkin öne çıkan durumlardan biri ise bireyin uzun süre emek piyasasına katılmaması, diğer bir ifadeyle uzun dönem işsizliktir. Zira emek piyasalarına katılımda yaşanan sorunlar sosyal dışlanmaya neden olabilecek yoksulluk, evsizlik, fiziksel, ruhsal ve zihinsel engellilik gibi pek çok diğer unsur için de itici bir güç oluşturmaktadır (Bradshaw, et al., 2004: 25). Bununla birlikte emek piyasasından dışlanmak ücretten mahrum olmanın yanında emeklilik ve sigorta gibi diğer araçlardan mahrumiyeti de beraberinde getirmektedir (Alcock, 1997: 184-186). Bu da birey açısından sosyal dışlanma riskini arttırmaktadır.

İstihdamda olmak bireyin sosyal dışlanmaya karşı en iyi savunma yolu olarak nitelendirilmektedir (Social Exclusion Unit, 1999: 6). İş, birey için yalnızca maddi bir kaynak değil, aynı zamanda sosyal bir ortam sağlaması yönüyle manevi bir kaynak niteliğindedir. Bu nedenle kişinin bir iş sahibi olması yalnızca gelir elde ettiğinin değil, sosyal işlevselliğinin de bir göstergesi olarak kabul edilmektedir. Buradan yola çıkarak çalışmanın/işin bireyin kendisini topluma kabul ettirebilmesinin bir yolu olduğu düşünülmektedir. Kişinin işsiz olması üretici rolünü yerine getiremediği gibi tüketici rolünü de daraltıcı etki göstermektedir. Bireyin hem üretim hem de tüketimde pasif kalması piyasa dışına itilmesi eğitim, sağlık, sosyal hayat gibi alanlara erişememesi ve pek çok hizmetten mahrum olması anlamına gelmektedir (Aktaş, 2014: 19). Doğal olarak genç bireylerin eğitim, istihdam ve/veya yetiştirme dışında kalmaları, onların sosyal dışlanma riskleriyle karşı karşıya kalmalarıyla da sonuçlanabilecektir.

Bu noktada NEİY olmanın sonuçları sosyal dışlanmaya giden yollara dikkat çekmektedir (Bynner & Parsons, 2002: 301). Diğer bir ifadeyle, NEİY gençlerin hem emek piyasası hem de eğitim kurumlarının dışında olması, bireyin sosyal dışlanma riskini artırırken yeniden istihdam edilme şanslarını da azaltmaktadır (Bălan, 2016:84). Özellikle ekonomik gerileme dönemlerinde, NEİY gençler önemli dezavantajlı gruplardan biri niteliğinde olmakta ve başta ruhsal olmak üzere sağlıklarında yaşanan sorunlar fark edilmedikçe ve ihtiyaçları doğrudan hedeflenmedikçe yaşam boyu sosyal dışlanma ve ekonomik marjinalleşme riskiyle karşı karşıya kalabilmektedirler (Scott et al., 2013: 17). Nitekim İspanya'da yapılan bir çalışmada da NEİY olmanın sosyal dışlanma riskiyle ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Serracant, 2014).

NEİY olmak ile sosyal dışlanma arasında iki yönlü bir ilişki bulunmaktadır. Bu ilişkinin ilk yönünü NEİY olanların sosyal dışlanmaya maruz kalması oluşturmaktadır. NEİY'ler arasında gelecekteki sosyal dışlanma riskini ve bu riskin gençlikten yetişkinliğe geçişin nasıl değiştiğini analiz eden bir çalışmanın sonucunda NEİY grubunun sosyal dışlanma riski bağlamında hem kısa hem de uzun vadede istihdam edilenlerden veya öğrencilerden belirgin şekilde daha kötü durumda olduğu görülmüştür. Uzun vadede NEİY grubunun sosyal dışlanma riskinin çekirdek işgücü üyeleri veya öğrencilerinkinden iki ila dört kat daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Çalışmada NEİY gençlerin emek piyasasındaki durumları iyileşmedikçe gelecek nesillerin büyük bir bölümünün de emek piyasasında bir yer bulmakta ciddi zorluklar yaşama riskiyle karşı karşıya kalacakları, sadece gençlikten yetişkinliğe geçişin ilk aşamasında değil, aynı zamanda daha uzun vadede yaşam standartları üzerinde olumsuz bir etkisi olacağı da ifade edilmektedir (Bäckman & Nilsson, 2016). Diğer bir çalışmada NEİY'lerin sosyal dışlanma risklerinin de heterojen olduğu görülmektedir. Buna göre bazı NEİY gençler yüksek bir sosyal dışlanma riskiyle karşı karşıya iken, diğer bazı NEİY gençler sistemden kısa süreli olarak dışlanabilmekte ve bu yönden daha az savunmasız görünmektedirler (Bonnard, et al., 2020: 148).

NEİY olmak ile sosyal dışlanma arasındaki ilişkinin ikinci yönünü ise NEİY olanların toplumu dışlaması oluşturmaktadır. NEİY gençler kendilerini toplumdan soyutlama yoluyla toplumdan uzaklaşabilmekte ve topluma olan güvenlerinin azalması söz konusu olabilmektedir. Nitekim OECD'nin raporuna göre NEİY olmak, gençlerin kendini toplumdan izole etmesine ve güvensizlik hissine yol açabilmektedir. Söz konusu raporda gençlerin güven düzeyleri için verilen oranlara göre NEİY olmayan gençlerin %29'u başkalarına güvendiklerini ifade ederken, NEİY gençlerin yalnızca %18'i aynı düşüncededir (OECD, 2016). Bunun yanında NEİY gençlerin iş sahibi olan arkadaşları başta olmak üzere sosyal çevrelerinden uzaklaşmaları da muhtemeldir. NEİY ve belirtilen olumsuz etkiler arasındaki ilişki ise NEİY olmanın genç üzerinde yarattığı duygu durumu ile ilişkilendirilmektedir. Buna göre NEİY olmak gençte stres, panik, kaygı gibi duygular ve buna bağlı olarak hayal kırıklığı, öfke ve anksiyetenin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bu durumlar hem ilgili genç hem de çevresiyle ilişkisi üzerinde de birtakım sonuçlar doğurmakta ve kişilerarası ilişkiler çok sayıda zarar verici faaliyet aracılığıyla NEİY gencin davranışları tarafından tehdit edilebilmektedir (Bălan, 2016: 84). Diğer bir ifadeyle, genç nüfusun NEİY olması toplumsal birtakım olumsuzluklara da yol açmakta ve toplumsal huzurun oluşmasında risk faktörü olarak belirginleşmektedir (Dama, 2017: 7). Buna göre özellikle uzun vadede işsiz olma ve hareketsiz bir durumda olma, diğer pek çok sorunun yanında toplumdan soyutlanma ve nihayetinde çeteleşme, suça eğilim gibi

olumsuz sonuçlara yol açabilmektedir (Carcillo, et al., 2015; Gündoğan, 1999:71). Nitekim Özer ve Topal da çalışmalarında Türkiye'nin 26 istatistiki bölgesine ait 2004 yılı sonrası verilerini kullanarak bir toplumsal sorun olan genç işsizliği ile suç, göç, intihar ve boşanma gibi diğer toplumsal sorunlar arasındaki ilişkileri incelemeyi amaçlamıştır. Çalışma sonucunda genç işsizliği ile suç, göç, intihar ve boşanma olguları arasında güçlü ve anlamlı bir istatistiksel ilişki olduğu belirlenmiştir. Çalışmada genç işsizliğinin göç, intihar ve boşanma gibi toplumsal sorunların bir nedeni olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Özer & Topal, 2017). Görülmektedir ki, NEİY olmanın gençler üzerinde yarattığı sosyal dışlanma ve/veya toplumdan soyutlanma riskleri beraberinde birçok toplumsal sorunu da getirebilmektedir.

Son olarak belirtmek gerekir ki bu çalışma NEİY gençlere odaklanmaktadır. Ancak, sosyal dışlanma riskinden etkilenen tek grup NEİY gençler değildir. Aksine Atkinson, istihdamın sosyal dışlanmadan korunmak için yeterli bir kalkan oluşturmadığını belirtmektedir. Buna ilaveten hala her seviyeden eğitimde olan ve bütünleşme ya da sosyal içerilme beklentisi olmayan veya istikrarsız bir durumda olan gençler de sosyal dışlanma riski ile karşı karşıya kalabilmektedirler (Bonnard, et al., 2020: 148). Dolayısıyla, NEİY olmak ve sosyal dışlanma arasında bir nedensellik döngüsü olduğu iddia edilmemekte, yalnızca NEİY olmanın sosyal dışlanma riskini arttırabileceğinin altı çizilmektedir.

3.3.2. Yoksullaşma

Yoksulluk meselesi literatürde farklı yönleriyle ele alınmaktadır. Ancak genel itibarıyla yoksulluğu "mutlak" ve "göreli" olmak üzere iki şekilde sınıflandırmak mümkündür. Göreli yoksulluk, "bireylerin, toplumun ortalama refah düzeyinin belli bir oranının altında olması durumu" şeklinde ifade edilmektedir (Ensari, 2010: 9). Mutlak yoksulluk ise "bireylerin yaşamak için gereksinim duyduğu asgari refah seviyesine erişememesi durumu" olarak tanımlanabilmektedir. Mutlak yoksulluğa ilişkin "gıda" ve "temel ihtiyaçlar" olmak üzere iki yaklaşım bulunmaktadır (Yüksel Arabacı, 2013: 176-177). Gıda yaklaşımı ile bağlantılı olarak ele alınabilecek meselelerden birini ise "gıda güvencesizliği" oluşturmaktadır. Gıda güvencesizliği, "bireyin beslenme ihtiyacını karşılayan yeterli, güvenli ve besleyici gıdaya fiziksel, sosyal ve ekonomik erişiminin olmaması" şeklinde tanımlanmaktadır (FAO, 2018).

Bu bağlamda ele alındığında ILO, 24 Afrika ülkesinden oluşan bir örneklemden yola çıkarak çalışan gençlerin %49'unun günde 1,25 ABD Dolarından daha az ve %73'ünün ise günde 2 ABD Dolarından daha az parayla yaşadığını tahmin etmektedir. Gıda güvencesizliği maddi refahın bir ölçüsü olarak değerlendirildiğinde 22 ülkede çalışan gençlerin %41'i gıda güvencesine erişememektedir. Bu gençlerin %15'i ise ciddi şekilde gıda güvencesizliği

yaşamaktadır. Diğer bir ifadeyle, gençlerin birçoğu besin ihtiyaçlarını karşılayacak yeterli ve güvenli gıdaya erişememektedir (UNDP, 2012: 111). Bu bağlamda NEİY gençlerin gıda güvencesizliğinin oldukça yüksek olduğu da bilinmektedir (UNDP, 2012: 109).

NEİY gençler gıda güvencesizliği yaşamıyor olsa da gelirle ilişkili farklı sorunlar yaşayabilmektedirler. NEİY gençlerin aile üyeliği yoluyla herhangi bir sosyal ilişkisi de yoksa yaşları ilerledikçe geçimini sağlamakta büyük zorluklarla karşılaşabilmektedirler (Genda, 2007: 40). Gençlerin istihdam fırsatlarının olmaması yoksullaşmalarına, ekonomik açıdan bağımlı ve savunmasız olmalarına yol açabilmektedir. Bu sebepten dolayı gençler genellikle yalnız yaşayamamakta, ebeveynleriyle kalmayı tercih etmekte ve bağımsız yaşamı ertelemektedirler (Eurofound, 2016: 23). Özellikle İskandinav ülkelerinde olduğu gibi gençlerin ebeveynlerinin evini erken terk etme eğiliminde olduğu ülkelerde ise hanede başka gelir getiren bireyin bulunmaması durumunda NEİY gençler artan bir yoksulluk riskiyle karşı karşıya kalmaktadırlar (Carcillo, et al., 2015: 26). Nitekim literatürde yer alan çalışmalara bakıldığında da NEİY gençlerin yoksulluk riskine maruz kaldıkları görülmektedir. Örneğin; AB-28 ülkede, 2010-2016 dönemini kapsayan istatistiksel verilerin kullanıldığı bir çalışmada NEİY gençlerin, AB'de yoksulluk riski üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Çalışma sonunda AB'de NEİY oranının yoksulluk oranı üzerindeki etkisinin pozitif olduğu görülmüştür (Jianu, 2019: 1-2). Nihayetinde NEİY gençler ücretten mahrum olduklarından gelir kaybına uğramakta, bu durum ise gençlerin yoksulluk riskiyle karşı karşıya kalmalarıyla sonuçlanabilmektedir.

3.3.3. Göç Niyeti

NEİY olmanın bir diğer önemli etkisi, özellikle kendi isteği dışında NEİY olan gençlerin göç niyetlerini etkilemesidir. NEİY gençler içinde bulundukları durumdan kurtulmak ümidiyle halihazırda yaşadıkları ülke veya bölgelerden göç etmek istemektedirler. Nitekim Orta Doğu ve Kuzey Afrika'da NEİY gençlerin göç etme niyetlerinin belirleyicilerini analiz etmeyi amaçlayan bir çalışmanın sonucu, NEİY gençlerin önemli bir kısmının iş bulmak için iç veya dış göçe istekli olduklarını göstermiştir (Ramos, 2017). Dolayısıyla gençler ailelerinden, çevrelerinden, doğup büyüdükleri yerlerden ayrılmak durumunda kalmaktadır. Bu da hem bütünlük ve uyum bağlamında NEİY genç ve ailesini etkilemekte, hem de göç veren ülke için çeşitli sonuçlar yaratmaktadır (Bălan, 2016: 84). Ancak, bu etkiler yalnızca sosyal faktörlerle sınırlı kalmamakta ve ekonomi, siyaset gibi birçok farklı alanı da etkilemektedir.

NEİY gençleri göç düşüncesine ya da göç etmeye iten başat neden, yaşadıkları ülkenin eğitim seviyesi yüksek ve nitelikli bireylere istihdam yaratma konusunda sıkıntı yaşaması durumu olabilmektedir. Böyle olması durumunda sözü edilen insan gücünü yitirmenin ülke

için çok büyük bir kayıp olduğu inkâr edilemez bir gerçektir. Zira nitelikli/vasıflı bireylerin göçüyle toplumun esasında en dinamik kesimi yitirilmektedir. Bu süreç kişilerin birbirini teşvik etmesi ile sürekli hale gelmekte ve ülkede kalanlar da gidenlerin cesaretlerini örnek alarak göç etmeye niyetlenmektedir. Bu kesimin yitirilmesiyle toplumun sosyo-kültürel gelişiminde yaşanacak eksiklerin yanı sıra yeni iş alanları yaratma konusunda da geri sıralara düşülmektedir (Fişek, 2009).

Bununla birlikte nitelikli bireyleri göç veren ülkelerde yoksulluk oranları da artmaktadır. Gerçekten de araştırmalar bir toplumdaki ortalama beşeri sermaye düzeyinin verimlilik ve büyüme üzerinde olumlu etkileri olduğunu ortaya koymaktadır. Diğer taraftan yapılan ampirik araştırmalarda Doğu Avrupa'nın ekonomik büyümesinin 1990'larda yüksek vasıflı göç vermeleri nedeniyle yavaşladığı tespit edilmiştir. Ülkede kalan diğer yüksek vasıflı kişilerin de göç etmemesi için ücret artışı baskısı oluşacak ve diğerleri ile aralarında büyük bir ücret farkı meydana gelecektir. Dolayısıyla göç veren ülkelerde yoksulluğun yanı sıra eşitsizlik de artmaktadır (Lowell & Findlay, 2001: 6-7).

Yetenekli kişilerin kaybedilmesi çoğu zaman verimlilik ve yönetişim konusundaki fikirlerin kaybına da neden olmaktadır. Bu aynı zamanda göç eden kişilerin meslektaşlarına, potansiyel öğrencilerine ve diğer vatandaşlara sağlayabilecekleri yararların da kaybını ifade etmektedir (OECD, 2008: 70). Son olarak, yüksek vasıflı göçmenlerin eğitimlerinin ülkedeki vatandaşlarca finanse edildiği buna karşın bu kişilerin göç etmeleriyle beraber vergi sistemine geri katkıda bulunmamaları da olumsuz bir sonuç olarak değerlendirilmektedir (Gibson & Mckenzie, 2012: 359).

3.4. Politik Yaklaşım Üzerine Etkileri

Demokrasi tüm sosyal grupların siyasi karar alma sürecine eşit katılımını gerektirmektedir. Zira bireyler ihtiyaç ve talep konusunda seslerini duyurabilecekleri ve çözüm bulacağına inandıkları bir yönetimin varlığına güvenmek istemektedirler. Bu sayede tüm toplumun istek ve beklentileri politikalarda temsil edilmiş olur. Temsil edilmek ise halihazırda NEİY olup herhangi bir sosyal desteği olmayanlar ve bu nedenle devlet desteğine ihtiyaç duyan gençler için -savunmasız olmaları nedeniyle- özellikle önem arz etmektedir. Ancak literatürdeki çalışmalar incelendiğinde, gençlerin siyasi katılımının toplam nüfusa oranla daha az olduğu görülmektedir. Buna göre, gençlerin oy kullanma ve siyasi partiye üye olma oranları giderek azalmaktadır. Oysa toplumda siyasi katılımın azalması, temsiliyeti azaltmakla birlikte toplumların temelini zayıflatabilecek bir etki göstereceğinden, dikkate alınması gereken bir meseledir (Eurofound, 2012: 85).

NEİY gençlerin soyutlanması yalnızca sosyal çevrelerle sınırlı kalmamakta, düşük siyasi katılım göstererek vatandaşlık bağlamında da bir soyutlanma gözlemlenebilmektedir. Bu doğrultuda ABD ve Birleşik Krallık'ta eğitimin siyasi olarak dahil olma olasılığı üzerindeki etkisinin ölçüldüğü bir çalışmada, ABD'de eğitim ve oy verme arasında güçlü bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Çalışmanın diğer bir bulgusu ise hem ABD'de hem de İngiltere'de, eğitimin vatandaşların kamu işlerine ve siyaseti takip etmeye olan ilgisini artırdığını göstermiştir. Buna göre, daha eğitimli vatandaşlar, adaylar ve kampanyalar hakkında daha fazla bilgiye sahip olma eğilimindedir. Elde edilen bulgular, eğitimin siyaset üzerinde de olumlu dışsallıkları olduğu fikrini destekler niteliktedir (Milligan, et al., 2004). Benzer şekilde OECD raporunda yer alan gençlerin siyasetle ilgilenme durumları incelendiğinde, NEİY olmayan gençlerin %40'ının siyasetle ilgilendiği görülürken, NEİY gençlerde bu oranın üçte birinin de altında olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte NEİY gençlerin %37'si ülkedeki herkese hizmet sağlamanın siyasal yönetimin sorumluluğunda olduğunu belirtmektedir (OECD, 2016). Bununla birlikte Türkiye'de gerçekleştirilmiş bir araştırmada da NEİY gençlerin sosyal ve siyasal hayata katılımının oldukça düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Genç Hayat Vakfı, 2017).

Eurofound'un NEİY ve NEİY olmayan gençlerin muhalefet ve politik marjinalleşme riskini araştırdığı çalışmasında da Avrupa düzeyinde NEİY gençlerin, NEİY olmayan gençlere kıyasla önemli ölçüde daha düşük düzeyde siyasi ve sosyal bağlılığa ve daha düşük bir güven düzeyine sahip oldukları görülmüştür. Bu sonuçlar, NEİY gençlerin sadece emek piyasasından ve eğitim sisteminden değil aynı zamanda yaşadıkları toplumlardan da kopuk olmaları ve hem siyasi hem de sosyal olarak yabancılaşma risklerinin yüksek olduğu şeklinde değerlendirilmektedir (Eurofound, 2012: 105-106).

3.5. Emek Piyasası Etkileri

Emek arzı ve talebinin dengede olması beklenen emek piyasası, makro ve mikro birçok gelişme ve faktörün etkisi altındır. Emek piyasasının dinamik yapısını belirleyen ana unsurlarından birisi olan emek arzı özellikle aktif genç nüfusu yüksek olan ülkeler için fırsat pencereleri sunmaktadır. Diğer yandan atıl, iş bulma umudunu kaybetmiş, iş deneyimi olmayan, yetkinlik ve mesleki eğitim düzeyi düşük profildeki gençlerin sayıca fazla olması o emek piyasasında katma değeri yüksek işlerin gerçekleşmesini engellemekte ve emeğin gelirinin yüksek bir alım gücünde olmasını da zora sokmaktadır. NEİY olmak sadece birey için değil, aynı zamanda bir bütün olarak toplumlar ve ekonomiler için de sorun teşkil etmektedir (Eurofound, 2015: 4). Yoksullaşan ve kendine yatırım yapamayan potansiyel emeğin kamu politikaları ve araçları ile güçlendirilmesi kaynakların etkin kullanımı açısından tartışmalı bir

durumu ifade etmektedir. Zira emek piyasası politikalarının emeği güçlendirmeyen sonuçları kamusal zararları da beraberinde getirmektedir. Bu noktada gençlerin NEİY durumunun yüksek olmasının emeğin geliri (ücretler), beşeri sermaye, prekaryalaşma (güvencesizleşme) ve kamu zararı üzerinde sonuçları olmaktadır. NEİY olmanın emek piyasasına etkileri bu kapsam çerçevesinde ele alınmıştır.

3.5.1. Ücret Düzeyine Etkisi

Gençlerin istihdamda olmamaları, halihazırdaki ekonomik durumlarına etki etmekle kalmayıp yaşamlarının ilerleyen dönemlerindeki ekonomik durumlarının da belirleyicisi olabilmektedir. Nitekim ABD ve 12 Batı Avrupa ülkesinde yapılan bir çalışmada, genç yaşlarda yaşanan işsizliğin ilerleyen yaşlarda da işsizlik yaşama riskini artırdığı gözlemlenmiştir. Çalışmada genç yaşlardaki işsizliğin bireyin gelecekte kazanacağı ücretleri de düşürebileceği ortaya konulmuştur (Gangl, 2006). İngiltere'de yapılan bir çalışmada daha önce işsizlik veya aktif olmamak gibi "kötü" emek piyasası durumlarını tecrübe eden bireylerin kısır döngüye yakalanma olasılıklarının önemli ölçüde yüksek olduğu görülmüştür. Bununla birlikte birey bu yönde bir kısır döngüye yakalanmasa dahi gelecek yaşamında bu durumun olumsuz etkilerini görebilmektedir (Quarina, 2017). Benzer şekilde genç işsizliğinin, bireyin yaşamının sonraki dönemlerinde emek piyasasındaki durumları üzerindeki etkilerini inceleyen bir diğer çalışmada, yılda 2000 saat ve 2002 ABD Doları üzerinden değerlendirildiğinde 22 yaşında yaşanan 26 haftalık bir işsizlik döneminin 26 yaşında 1.400-1.650 ABD Doları arasında, 30 yaşında ise 1.050-1.150 ABD Doları arasında bir gelir kaybına neden olacağı tespit edilmiştir. Genç yaşlarda yaşanan işsizliğin bu kalıcı etkileri, genç işsizliğinin tamamen geçici bir olgu olamayabileceğini göstermesi yönünden önem arz etmektedir (Mroz & Savage, 2006).

3.5.2. Verimli İnsan Gücünün Atıl Kalması

NEİY olmanın önemli emek piyasası etkisi, verimli insan gücünün atıl kalması / beşeri sermayeden faydalanamamaktır. Bu noktada bireylerin atıl kaldığı süre boyunca beşeri sermayeden de faydalanılamayacağı söylenebilmektedir. Ayrıca işveren bakış açısına göre uzun süreli istihdamda olmamanın, bireyin genel üretkenliğini düşüren bir unsur olarak görüldüğü de belirtilmelidir (Carroll, 2006).

Genç nüfus, ülkelerin ekonomik ve sosyal gelişmelerinde önemli bir avantajdır. Bu nedenle bir ülkedeki genç nüfusun eğitime, istihdama ve/veya yetiştirmeye katılması ülkenin kalkınmasında da önemli rol oynamaktadır (Dama, 2017: 7). Bu noktada genç nüfusa sahip olan ülkelerin önemli bir avantaja sahip oldukları ve bu potansiyellerini kullanabilmelerinin elzem olduğu açıktır. Özellikle demografik fırsat penceresine sahip olan ülkelerin, söz konusu

bu dönemlerini iyi değerlendirmeleri gerekmektedir. Demografik fırsat penceresi, ülkelerin kalkınma süreçlerinde, ülke nüfusunun bağımlılık oranının çok düşük düzeyde kaldığı geçici dönemi ifade etmektedir (Özdemir, 2019: 9).

Demografik fırsat penceresi, ülkelerin tarihleri boyunca yalnızca bir kez karşılaşacakları bir durum olmakla birlikte toplumun geçirdiği yaş yapısındaki değişimler ile ilişkili olmaktadır. Bu değişimler; başlangıç, orta ve son evre olarak adlandırılabilmektedir. Başlangıç evrelerinde genç nüfusun ağırlığı yüksekken, orta evrede çalışma çağındaki nüfus ağırlıktadır. Buna karşılık son evrede ise yaşlı nüfusun ağırlığı yüksektir. Bu noktada demografik fırsat penceresi orta evrede görülmektedir. Orta evrede çalışma çağındaki nüfus ağırlıklı olmakla birlikte, toplam bağımlılık oranı düşüktür. Çalışma çağındaki nüfus, çalışma, üretme ve kazanma potansiyeline sahip olduğundan bu nüfusun artması ülkeler açısından da bir kazanım olarak görülmektedir. Ülkedeki çalışan nüfusunun artması vergi tabanının genişlemesi ve böylece kamu tasarruflarının artmasıyla sonuçlanacaktır. Bu durum ise ülkelerin toplumsal ve ekonomik gelişmeye daha çok yatırım yapabilmesine yol açacaktır. Aynı zamanda, bağımlı genç nüfus oranının azalması eğitimde nicelik yerine niteliğe yoğunlaşması fırsatı doğuracaktır. Bunun yanında doğurganlık oranının düşmesi ailelerin sahip oldukları çocuk sayısını azaltacağından aileler eğitim ve sağlığa daha çok harcama yapabilecektir. Tüm bu durumlar ise geleceğin işgücünün daha sağlıklı, eğitimli ve verimli olabilmesine sebep olabilecektir (Köksel, 2016: 2014).

Nitekim Türkiye'nin halihazırda demografik fırsat penceresine sahip ülke konumunda olduğu bilinmektedir. Türkiye, sahip olduğu aktif yaş grubundaki genç nüfus oranının yüksekliği sayesinde önümüzdeki 20-30 yıl boyunca demografide "fırsat penceresi" adıyla adlandıran süreci yaşamaya devam edecektir. Türkiye'nin bu potansiyelini kullanabilmesi ise yetişmekte olan genç nüfusun eğitim ve istihdam problemlerinin çözülmesi ile mümkün olacaktır (Aysan & Avcı, 2015: 119). Bu noktada Türkiye'nin NEİY genç nüfus oranını azaltması demografik fırsat penceresi şansından faydalanmasıyla sonuçlanacaktır. Nitekim NEİY gençlerin artmasının ülkelerin beşerî sermayelerinden yeterince yararlanamadıkları sonucunu verdiği bilinmektedir. Literatürde de söz konusu bu durumu yansıtan sonuçları içerecek çalışmalara rastlanmaktadır. De Almeida ve Simoes tarafından yapılan çalışmanın sonuçlarına göre; kırsal kesimde yaşayan NEİY gençlerin oranının artmasıyla birlikte, yerel ve ulusal büyüme için beşeri sermayeden yeterince faydalanamamaktadır (De Almeida & Simões, 2020:2).

Bir diğer çalışma ise gençler arasında erken dönem ekonomik hareketsizliğin potansiyel etkilerini ölçmek amacıyla Yeni Zelanda'da yapılmıştır. Söz konusu çalışmada 16, 18 ve 21 yaşlarındaki ekonomik hareketsizliğin, 25 yaşında ekonomik olarak hareketsiz

kalma olasılığını ne ölçüde etkilediği incelenmiştir. Çalışma sonucunda daha erken yaşta hareketsizlik belirtilerinin, daha sonraki yaşlarda daha yüksek hareketsizlik olasılığına neden olacağı sonucuna ulaşılmıştır (Maloney, 2004). Sonuç olarak, verimli insan gücünün atıl kalmasını önlemenin ve beşeri sermayeden yeterince faydalanılabilmenin bir yolunun NEİY genç nüfusu azaltmaktan geçtiği söylenebilmektedir.

3.5.3. Güvencesizleşme (Prekaryalaşma)

Gençler eğitimden ayrıldıktan veya mezun olduktan sonra bulundukları statülerine ilişkin üç durum söz konusu olmaktadır. Buna göre gençler ya eğitimlerine devam etmekte (kaldıkları yerden devam ya da bir üst eğitime katılım şeklinde) ya istihdama katılmakta ya da işsizlik sürecine dahil olmaktadır. Ancak son dönemlerde bu üç duruma bir yenisi daha eklenmiştir. Artık gençler geçici ve güvencesiz işlerde düşük ücretle çalışmaya yönelebilmektedir. Bu yeni durum prekarya tartışmalarını da beraberinde getirmiştir. NEİY gençlerin bu yeni durumlarının uzun sürmesi onları prekaryanın adeta bir parçası haline getirmektedir. Özellikle 1990'lı yıllarda tam zamanlı olmayan işlerin artmasıyla gençlerin gerçek istihdam koşullarını tanımlamak zorlaşmaya başlamıştır. Nitekim 1990'lı yılların sonlarında Japon Eğitim Bakanlığı'nın "işsiz" kategorisini "diğerleri" olarak değiştirmesinin nedeni de bu durumdur (Inui, 2005:244). Gerçekten de Japonya'da İngilizce "free" ve Almanca "arbeiter" kavramlarının sentezinden oluşan ve "freeter" olarak tanınan bireyler, geçici ve güvencesiz işlerde çalışmaya zorlanan genç işçileri tarif etmektedir (Standing, 2017: 25).

Daha önce de ifade edildiği üzere NEİY gençler halihazırda istihdamda ve yetiştirmede bulunmayan ve herhangi bir eğitime kayıtlı olmayan gençlerdir. Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Çözümleri Ağı'na göre, istihdamda olmayan bu gençler, kayıt dışı sektöre veya part time işler gibi "güvencesiz işlere" yönelmektedir. Ancak, NEİY gençlerin istihdamıyla ilgili kayıtlı veya kayıt dışı, güvencesiz veya güvenceli işlerde olma durumlarına ilişkin bir bilgiye ulaşılması oldukça zordur. Yine de NEİY gençler arasında cesaretsizlik, işsizlik veya marjinalleşme / dışlanma sorunlarının yaygın olduğu yönünde bir yorum rahatlıkla yapılabilmektedir (ILO, 2015:3).

NEİY oranı, gençlerin emek piyasasındaki savunmasızlığını da ortaya koymaktadır. Emek piyasalarındaki bu savunmasızlık NEİY gençlerin genellikle güvencesiz istihdam biçimlerinde bulunmalarıyla sonuçlanmaktadır. Söz konusu güvencesiz istihdam biçimlerinin genel özellikleri; kayıt dışılık, asgari ücretin altında gelir ve kısa süreli işler şeklinde sıralanabilmektedir. Bu durumda NEİY gençlerin insana yakışır işe geçişin zor olduğu bir ekonomik istikrarsızlık durumu ile karşı karşıya kaldıkları söylenebilmektedir (Alcázar, 2019).

1980'lerden bu yana pek çok ülkede üretimin küreselleşmesi, neoliberalizm ve hizmet sektörünün büyümesiyle birlikte iş güvencesi giderek azalmaya başlamıştır (Kalleberg, 2009: 2). Bu durum Standing'e göre emeğe sağlanan "emek piyasası güvencesi", "istihdam güvencesi", "iş güvencesi", "çalışma güvencesi", "vasıfların yeniden üretiminin güvencesi", "gelir güvencesi" ve "temsil güvencesi" olmak üzere yedi güvencenin yok olması sonucunda ortaya çıkmış ve prekaryanın genişlemesine neden olmuştur (Man, 2019: 271). Dolayısıyla prekarya, kısa vadeli sözleşmeli çalışanların yanı sıra geçici veya kalıcı olarak işsiz kalan herkesi kapsamaktadır. NEİY gençler, stajyerler ve çıraklar da bu gruba zamanla eklenmektedir. Nihayetinde genişleyen prekarya emek gücünün daha genç olduğu bir işçi sınıfı topluluğunu da tarif etmektedir (Foti, 2017: 9).

NEİY gençlerin prekaryalaşması, onların standart dışı olarak tanımlanan çalışma biçimlerine yönelmesine neden olmaktadır. Nitekim Resolution Foundation, sıfır saat sözleşmesiyle çalışanların %37'sinin 16 ila 24 yaşları arasında olduğunu tahmin etmektedir. Bu durum gençlerin iş bulduklarında genellikle güvencesiz ve geçici işlere dahil olduklarını göstermektedir (Blackham, 2015: 246). Bu ise NEİY nüfusunun önemli miktarının gelecekte kayıt dışı çalışmaya, güvencesiz ve düşük ücretli istihdama maruz kalacağına işaret etmektedir (Matysiak, et al., 2020: 8). Sonuç olarak, NEİY olan gençlerin yaklaşık %40 kadarının genellikle uzun vadeli güvenceden yoksun olan ve zayıf eğitim ve düşük ücretlerle karakterize edilen yemek hizmetleri, güvenlik işleri ve ev içi istihdam gibi kişisel ve koruyucu hizmetlerde iş bulacağı öngörülmektedir (Furlong, 2006: 566). Bu durum olağanüstü dönemlerde (Covid-19 Pandemisi gibi) NEİY gençleri ekonomik olarak daha fazla etkilemektedir. Çünkü kriz ve olağanüstü dönemlerden en çok etkilenenler geçici sözleşmelerle veya diğer güvencesiz çalışma biçimlerinde istihdam edilenler olmaktadır. Bu ise gençlerin işten çıkarılmaları veya çalışma sürelerinin kısaltılmalarına yol açarak gençleri uzun süreli işsizlik riskiyle daha fazla karşı karşıya bırakmakta veya işgücü piyasasına girişlerini engellemektedir (Eurofound, 2020).

Almanya'nın batısındaki bir şehirde 16-20 yaş grubundaki gençler üzerinde okuldan işe geçişlerde ortaokuldan ayrılanların mevcut durumlarıyla başa çıkma stratejileri hakkında bir araştırma yapılmıştır. Çalışmada gençlerin NEİY olmalarının sorunlu yönlerinin farkında oldukları ve doğal olarak mevcut durumlarından hoşnut olmadıkları ve bu durumdan çıkmak adına güvencesiz ve niteliksizleştirici faaliyetleri kabul ettikleri görülmüştür (Reiter & Schlimbach, 2015). Yeni Zelanda'da NEİY gençlerin istatistiklerine dayanarak oluşturulmuş bir çalışmada uzun süreli ekonomik hareketsizlik dönemi geçiren gençlerin gelecekte de hareketsizlik dönemleri yaşama ihtimallerinin çok daha yüksek olduğu belirtilmektedir. Ayrıca

bu ekonomik hareketsizlik dönemlerinin gençlerin eğitim ve istihdam beklentileri üzerinde zaman içinde devam eden korkutucu bir etki oluşturduğu vurgulanmaktadır. Dahası uzun süre istihdamda olmamak daha düşük ücretli işlere razı olmayı beraberinde getirebilmektedir. Dolayısıyla bu durum uzun vadede daha düşük kazanç ve gelir kaybına sebep olabilmektedir (Samoilenko & Carter, 2015). Sonuç olarak, NEİY gençlerin artık "prekaryalaşma" olarak adlandırılan yeni bir riskle daha karşı karşıya oldukları söylenebilmektedir.

3.5.4. Kamu Maliyesi Zararı

NEİY olma durumu, ekonomik açıdan bireyi etkilediği gibi kamu maliyesine de olumsuz etkilerde bulunmaktadır. Diğer bir ifadeyle NEİY olmak, bir bütün olarak devleti ve doğal olarak toplumu da etkilemektedir. Nitekim İngiltere'de hazırlanmış bir raporda da NEİY gençlerin kamu maliyesine zararlarının en iyi tahminle 12 milyar sterlin olduğu belirtilmiştir. NEİY olmanın kamu maliyesine verdiği zarar ise işsizlik ödemeleri ve vergi kayıpları meselesinde ortaya çıkmaktadır (Coles, et al., 2010). Bunun yanında, NEİY gençlere yönelik yapılan sosyal yardımlar, iş arama yardımları, eğitim harcamaları, nakit yardımları gibi araçlar da kamu maliyesine zarar olarak yansımaktadır. Dolayısıyla, NEİY olan gençlerin ülke ekonomisine katkıda bulunmamalarının yanı sıra, ciddi boyutta maliyete neden oldukları söylenebilmektedir. Nitekim Yeni Zelanda'da yapılan bir çalışmada gençlerin dışlanmaları ve emek piyasasında yetersiz oranda yer almalarının ekonomi için kısa vadeli maliyetlerin yanı sıra, toplum üzerinde uzun vadeli etkilere sahip olduğu da belirtilmektedir. Bu doğrultuda çalışmada, Yeni Zelanda'da NEİY gençlerin kamu maliyesi için beklenen maliyeti tahmin edilmeye çalışılmıştır. Çalışmanın sonucunda Yeni Zelanda'daki her NEİY gencin, kişi başına maliyetinin yaklaşık 26,847 dolar olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Pacheco & Dye, 2013).

Birleşik Krallık'ta 2007 ve 2010 yıllarında tekrarlanarak gerçekleştirilen çalışmada genç işsizliği, suç ve eğitim başarısızlığının tahmini maliyetlerini kullanarak 16-24 yaş grubundaki gençlerin sosyal dışlanmalarının maliyeti hesaplanmaya çalışılmıştır. Söz konusu maliyetler ise iş arama ödeneği de dahil olmak üzere doğrudan yardım maliyetleri (ücretsiz okul yemekleri, sağlık yardımları, maksimum belediye vergisi ödeneği, maksimum konut yardımı ve kişiye bağlı olarak belirli sosyal fon ödemeleri gibi ilişkili yardımlar) olarak hesaplanmıştır. Çalışmanın 2007 yılına ait sonuçlarında genç işsizliğinin maliyetinin iş arayanlar için haftalık 20 milyon sterlin ve üretkenlik kaybı için haftalık 70 milyon sterlin üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte Birleşik Krallık'ta vergi mükelleflerinin, genç işsizliği nedeniyle haftada 90 milyon sterlin ödediği görülmüştür. 2010 yılında ise özellikle gençleri kötü etkileyen ekonomik kriz bağlamında çalışma tekrarlandığında, Birleşik Krallık'ta vergi mükelleflerinin

iş arama ödeneği olarak haftada 22 milyon sterlin ve verimlilik kaybı açısından haftada 133 milyon sterlin olduğu tespitine ulaşılmıştır. Ulaşılan bu sonuçlara göre, eğitim başarısızlığının Birleşik Krallık ekonomisine maliyeti 2007 araştırmasında yaklaşık 18 milyar sterlin ve 2010 araştırmasında 22 milyar sterlin olmuştur. Çalışmanın bir diğer sonucu ise eğitimin sağlığı olumlu yönde etkilediği iddiası da taşıdığı yönündedir. 2007 yılında gerçekleştirilen çalışmanın sonuçlarına göre, gençlik depresyonundaki sağlık maliyetlerinin ulusal sağlık sistemine yılda 11 ila 28 milyon sterlin arasında mal olabileceği tahmin edilmektedir (Prince's Trust, 2007, 2010'dan aktaran Eurofound, 2012: 64). Godfrey ve diğerleri tarafından yapılan, 2000/01 fiyatları ile 16-18 yaşında NEİY olmanın maliyetinin hesaplanmasını amaçlayan çalışmada ise NEİY olmanın toplam tahmini ömür boyu maliyetinin 7 milyar sterlin kaynak maliyeti ve ihtiyatlı bir tahminle 8,1 milyar sterlin kamu finansman maliyeti olarak tahmin edilmiştir. Tasarruf bakımından ise 10.000 kişinin NEİY grubundan çıkarılmasıyla birlikte, toplam cari tasarruf kaynak maliyetlerinin 53 milyon sterlin ve kamu finansmanı maliyetlerinin ise 55 milyon sterlin olacağı öngörülmüştür (Godfrey et al., 2002).

Eurofound tarafından yapılan bir başka analizde gençlerin emek piyasasından kopması nedeniyle tahmini kaybın önemli düzeyde olduğu görülmektedir. Buna göre 2008'de 26 üye ülke Avrupa GSYİH'nın neredeyse %1'ine karşılık gelen yaklaşık 120 milyar Euro kaybetmiştir. Son ekonomik kriz ve NEİY nüfusunun 2008 ile 2011 yılları arasındaki artışı hesaba katıldığında bu kaybın daha da büyük olacağı ifade edilmektedir. Bu doğrultuda Eurofound tarafından NEİY'lerin 2011'deki maliyetini tahmin etmek için 2008–2011 İşgücü Anketleri kullanılmış ve NEİY olmanın yüklediği maliyet Avrupa'da GSYİH'nın %1,2'sinden fazlasına karşılık gelen 153 milyar Euro olarak hesaplanmıştır. Gençlerin emek piyasasından ayrılmasından kaynaklanan 2011'deki bu kaybın sözü edilen 26 AB ülkesinin GSYİH'sının %2'si veya daha fazlasına eşit olduğu ifade edilmektedir (Eurofound, 2012: 81).

Yeni Zelanda'da yapılan bir çalışmada odak noktası bir ila üç yıllık bir zaman çerçevesine eşit olan kısa vadeli maliyetlerdir. Çalışma sonucunda kısa vadede (1-3 yıl), kişi başına maliyetin (hem üretkenlik kaybı hem de kamu maliyesi üzerindeki yük açısından) 21,969 dolar olacağı tahmin edilmiştir. Buna göre 15-19 yaş grubunun NEİY olmasının maliyeti 10,084 dolarken, 20-24 yaş grubunun NEİY olmasının maliyeti ise 27,911 dolar olarak hesaplanmıştır (Pacheco, & Dye'dan aktaran Pacheco, & Westhuizen, 2016: 18-19). 2000-2016 yılları arasında Türkiye'de eğitim harcamaları ve ekonomik büyüme ile genç işsizlik arasındaki ilişkilerin incelendiği bir çalışmada yapılan analiz ise eğitim harcamalarının GSYH'ya oranındaki bir artışın genç işsizliğini artırdığını, GSHY'daki büyümenin ise işsizliği azalttığını göstermiştir (Çondur & Cömertler Şimşir, 2017).

NEİY gençlerin kamu maliyesine verdikleri bir diğer zarar ise vergi konusunda ortaya çıkmaktadır. Buna göre, bu gençlerden hem mevcut durumları nedeniyle hem de ileride istihdam edilmeleri halinde istenen seviyede vergi alınamamaktadır. Zira daha önce bahsedildiği üzere, bireyin mevcut hareketsizliği gelecekteki ücretini (gelirini) azaltıcı yönde bir etki göstermektedir (Salto-Youth Inclusion Resource Centre, 2015: 29).

NEİY olmanın vergi konusunda verdiği zararın yanı sıra sosyal güvenlik sistemi üzerinde de olumsuz etkileri mevcuttur. Nitekim Türkiye açısından bakıldığında, genç nüfus sosyal güvenlik sistemine katkı yapacak kesim olarak değerlendirilmektedir. Bu noktada sosyal güvenlik sisteminin işleyişini sürdürmesi için genç nüfusa istihdam olanaklarının sağlanması gerekmektedir (Gökbayrak, 2010). Dolayısıyla NEİY gençlerin sosyal güvenlik sistemine katkı yapması gerekirken sistemin dışında olmaları sosyal güvenlik sistemi açısından da ciddi bir problem teşkil etmektedir. Diğer taraftan, istihdama geç katılım ve erken emeklilik gibi temel etkenlerin sosyal güvenlik sistemi üzerindeki aktif-pasif dengesini bozduğu ve dolayısıyla her yıl sosyal güvenliğe bütçeden ayrılan payın arttığı da bilinmektedir (Aysan & Avcı, 2015: 119). Refah devletleri için sosyal güvenlik sisteminin devamlılığı açısından genç nüfus önemli bir zenginliktir. Bu noktada sosyal güvenlik sisteminin düzgün bir şekilde işleyebilmesi, istihdama katılan nüfus ile emeklilik imkanlarından faydalanan nüfusun dengelenmesiyle mümkündür (Aysan & Avcı, 2015: 131). Dolayısıyla sosyal güvenlik sisteminin düzgün işleyebilmesinin bir yolu da NEİY gençlerin istihdama katılımlarının artırılmasından geçmektedir.

NEİY gençlere yönelik yapılan ve kamu maliyesi üzerinde ciddi bir yük oluşturan sosyal yardımlar konusunun tartışmalı olduğuna da değinmek gerekmektedir. Sosyal yardımların NEİY gençlerin yoksulluk sorunlarının çözümünde ve aşırı yoksulluk içinde yaşayan insan sayısının azaltılmasında nasıl bir rol oynayabileceği belirsizliğini korumaktadır (Riddell, 2010: 31). Halihazırda sosyal yardım alanlar arasında gençleri belirlemenin de kolay olmadığı bir gerçektir. Bunun yanında çoğu ülkede sosyal programlar açıkça gençleri hedeflememektedir. Yaş kriteri genellikle çocuklar, öğrenciler ve yaşlılar için bir uygunluk kriteri olarak değerlendirilmektedir (Carcillo, et al., 2015: 37). Diğer taraftan, riskli gruplar için kısa vadede yoksulluk oranlarını düşürmek için nakit yardımlar kullanılabilse de özellikle nitelikli olmayan veya düşük nitelikli olanlar ve daha önce hiç çalışmamış olanlar için yardım bağımlılığını tetikleme riski de bulunmaktadır (Carcillo, et al., 2015: 68).

Sosyal yardımlar açısından bir başka husus ise sosyal yardımların transfer gelirleri içerisinde yer almasıdır. Transfer gelirleri niteliği itibarıyla gelir eşitsizliğini azaltması ve gelir dağılımına pozitif bir etki yaratması beklenirken bu gelirler, gelir eşitsizliğini artırıcı

bir etki yaratabilmektedir. (Çetin, 2013: 312; Selim, vd., 2014: 102). Gelir eşitsizliğini artırmasının temel nedeni ise transfer gelirlerinin ihtiyaç duyanlara değil, daha yüksek gelir grubuna sahip olanlara aktarılmasından kaynaklandığı ifade edilmektedir. Bu durum transfer gelirlerini yoksulluğa ilişkin sunulan bir mücadele yöntemi olarak etkinliğini sorgulatmakta ve yeni sorunları da beraberinde getirmektedir (Gürsel vd., 2000: 60). Sonuç olarak belirtmek gerekir ki, NEİY gençlere yönelik yapılan harcamalar kamu maliyesi üzerinde ciddi bir yük oluşturacağından, söz konusu gençlere yönelik yapılan harcamaların niteliğinin iyi analiz edilmesi gerekmektedir.

4. NEİY Gençlere Yönelik Politika ve Programlar

4.1. Politikaların Genel Çerçevesi ve AB Üyesi Ülke Örnekleri

NEİY gençlerin sayısı özellikle gelişmiş ülkelerde 2008 kriziyle birlikte görünür hale gelmiş ve endişe yaratmaya başlamıştır. Bu durum hükümetlerin acil gündem maddesi olarak söz konusu gruba dahil olan gençlerin oranını azaltmaya yönelik etkili politika ve uygulamalar üretme çabalarıyla sonuçlanmıştır (Maguire, 2015: 122). Daha önce de belirtildiği üzere NEİY gençler heterojen bir gruptur. Grubun heterojen doğası beraberinde birbirlerinden çok farklı tecrübeleri, özellikleri ve ihtiyaçları getirmektedir (Furlong, 2006: 554-555). Bu nedenle söz konusu gençleri eğitime ve/veya istihdama dahil etmek için farklı profillere yönelik farklı politika ve uygulamaları içerecek şekilde düzenlemeler yapmak gerekmektedir. Diğer bir ifadeyle, NEİY olmanın nedenlerinin çeşitli olması, çözüm politikaların da çeşitliliğini zorunlu kılmaktadır.

Gençlik politikalarının üretilmesi ve faaliyete geçirilmesi noktasında AB ülkeleri öne çıkmaktadır. Temel olarak gençlik politikaları üretmek üye ülkelerin yetki alanında olmakla beraber AB ortak politika hedeflerini belirlemekte ve üye ülkelerin gençlik alanında iş birliği geliştirmelerini sağlamak istemektedir. Bu doğrultuda önemli belgelerden biri Avrupa 2020 Stratejisi'dir. Ekonomik krizden çıkmayı, kriz öncesi büyüme ivmesinin yeniden yakalanması ve 2020 yılına kadar karşılaşılacak sorunlara karşı güçlü bir Avrupa'nın inşasını hedefleyen Avrupa 2020 Strateji Belgesi üç öncelik, beş hedef ve yedi ana girişimden oluşmaktadır (Kocakaya, 2015: 97). Stratejinin "akıllı, sürdürülebilir ve kapsayıcı büyüme" önceliği doğrultusunda belirlediği beş hedeften biri 20-64 yaş arası nüfusun istihdam oranının %69 seviyesinden %75 seviyesine çıkarılmasıdır. Diğer bir hedef ise okulu erken bırakanların oranının %15 seviyesinden %10 seviyesine düşürülmesi ve 30-34 yaş arası yükseköğrenim mezunu nüfus oranlarının ise %31 seviyesinden %40 seviyesine yükseltilmesidir (Selek Öz, Karagöz, 2015: 112).

Bu hedeflerin gerçekleştirilebilmesi amacıyla uygulamaya konulan ve "Amiral gemisi" olarak da isimlendirilen yedi girişimden biri Hareket Halindeki Gençlik (Youth on the Move) girişimidir. Hareket Halindeki Gençlik girişimi kapsamında tüm gençlerin potansiyelini ortaya çıkarmak hedeflenmiş ve NEİY sorununa odaklanmanın da önemi vurgulanmıştır (Eurofound, 2012: 20). Bu girişim kapsamında hayat boyu öğrenme sisteminin geliştirilmesi, yüksek eğitim ve öğretimin kalite ve verimliliğinin artırılması, öğrenim hareketliliğinin AB çapında desteklenmesi ve genç nüfusun istihdam olanaklarının geliştirilmesi olmak üzere dört ana hedef belirlenmiştir (Akses, 2014: 51). Bu hedeflerden eğitime yönelik olarak yapılacak çalışmaların başında ise "okul terk oranının düşürülmesi; genç nüfusun eğitim, öğretim ve kariyer olanakları konusunda bilgilendirilmesi; bilgi ekonomisi ve toplumu için temel becerilerin geliştirilmesi; hayat boyu öğrenmenin desteklenmesi, mesleki eğitim öğretim politikasının geliştirilmesi ve gençler için staj imkânlarının artırılması" gelmektedir (Akses, 2014: 52). Bununla beraber Avrupa Komisyonu gençlerin emek piyasasındaki durumlarını izlemek ve Avrupa 2020 Stratejisi bağlamında üye devletler arasında karşılaştırma yapılmasını kolaylaştırmak için NEİY oranı gibi yeni ancak yararlı göstergeler de getirmiştir. NEİY oranlarının bir gösterge olarak değerlendirilmesi NEİY gençlerin görünürlük kazanması bakımından önem arz etmektedir (Eurofound, 2012: 20).

Avrupa 2020 Stratrejisi ve Avrupa İstihdam Stratejileri kapsamında üye ülkelerden üstlenilmesi beklenen diğer bir program ise Gençlik Garanti Programı (Youth Guarantee)'dır. Gençlik Garanti Programı esasında Avrupa Komisyonu tarafından bir tavsiye niteliğindedir. Ancak programın bu niteliğine karşın gençlerin NEİY statüsüne geçiş sorununun gün geçtikçe büyümesi, programı AB çapında yaygın olarak uygulanan ve Komisyon tarafından izlenen bir program haline getirmiştir (Yıldız, 2016: 46). Nitekim belirlenen hedef doğrultusunda AB ülkelerinin tamamı kapsamlı Gençlik Garantisi Uygulama Politikalarına sahiptir. Söz konusu politikalar her üye devlette Gençlik Garantisinin uygulanması için alınacak önlemleri tanımlamaktadır. Ülkeler, gençlerin NEİY olmalarına çözüm bulmak amacıyla çeşitli politikalar uygulamaktadır.

Gençlik Garantisini uygulayacak ülkelerin dikkat etmesi gereken birtakım ilkeler mevcuttur. Bu ilkelerden ilki, gençlerin heterojen bir grup olmaları ve özellikle NEİY gençlere özel bir odaklanmaya ihtiyaç olduğunun göz önünde tutulmasıdır. Bir diğeri ise karşılıklı yükümlülüktür. Bu ilke bir istihdam hizmetine kaydolmanın Gençlik Garantisi kapsamında bir teklif almak için bir şart olarak koyulması şeklinde düşünülebilir. Diğer bir ilke ise uygulayacak olan ülkelerin hareketsizlik döngülerinin potansiyelini ele almalarıdır. Buna göre yapılacak planlar, gençlerin hareketsizlik döngülerini kırmak ve önlemek için

birtakım mekanizmalar veya eylemler içermelidir. Gençlik Garantisi programının gençlerin kendilerine bir teklif sunmak için istihdam hizmeti gibi harici bir kuruluşa güvenmeleri şeklinde manevi bir zarar potansiyeli taşıyabildiği de belirtilmektedir. Bununla beraber üye devletlerin Gençlik Garantisini hangi düzeyde uygulayacaklarına ve yöneteceklerine karar vermeleri gerekmektedir. Nihayetinde işsizliğin birey üzerinde bırakacağı olumsuz etkilerden kaçınmak için üye devletlerin Gençlik Garantisini, NEİY olduktan sonraki dört ay içinde tüm gençlere sunması önerilmektedir (European Commision, 2012: 3-5).

AB üyesi ülkelerin Gençlik Garantisi politikaları incelendiğinde Almanya'nın bu programları ileri düzeyde uyguladığı görülmektedir. Almanya, gençlere yönelik istihdam kurumu, eğitim araçlarının geliştirilmesinde sunduğu yardımlar ve yerel gençliği güçlendirme girişimleriyle Gençlik Garantisi politikalarına destek sağlamıştır. Bununla beraber İleri Eğitim Anlaşması ile yaşam boyu mesleki rehberlik uygulaması geliştirilmiştir. Bölgesel farklılıkların mevcut olduğu da belirtilmekle beraber genel itibarıyla stajların kalitesinin artmış olduğu ve eğitime yönlendirmenin başarılı olduğu görülmüştür (European Commission, 2020f). Gençlik Garantisi uygulamaları ileri düzey olarak nitelendirilebilecek bir diğer ülke Avusturya'dır. Avusturya'da NEİY olmaktan kaçınmaya yönelik ve dezavantajlı durumda bulunan gençlerin entegrasyonuna odaklanan çalışmalar mevuttur. Avusturya, uygulamaları değerlendirmek için iyi takip sistemlerinin yanı sıra, etkin değerlendirme sistemlerine de sahiptir. Ancak bu sistemlere rağmen ülke halen çok yönlü sorunları mevcut olan ve ulaşılabilirlikleri düşük olan gençler konusunda sıkıntı yaşamaktadır (European Commission, 2020w).

Belçika'da NEİY gençleri bölgesel düzeyde yapılan Gençlik Garantisi uygulamalarına çekme konusunda iyi bir performans sergilemektedir. Ne var ki dezavantajlı ve aktif olmayan NEİY gençlere yönelik sosyal yardım faaliyetleri bulunan ülkede NEİY gençlere erişimde yaşanan zorluklar hala devam etmektedir. Bununla birlikte Belçika'nın NEİY gençlere yönelik olarak eğitim sistemi ile bütünleşmiş bir takip sistemi geliştirme ve bireyselleştirilmiş rehberlik hizmeti sağlama noktasında eksikliklerini geliştirmesi gerektiği de belirtilmektedir (European Commission, 2020s).

AB üyesi diğer bir ülke olan Bulgaristan'da koordinasyon mekanizmalarının iyileştirilmesi, ortaklıkların güçlendirilmesi, okulu erken bırakan gençlerin payının azaltılması, sosyal erişim imkanlarının iyileştirilmesi, staj olanaklarının genişletilmesi için bir dizi girişimde bulunulmuştur. Ancak Gençlik Garantisi politikasının kapsamı diğer ülkelere kıyasla halen oldukça düşük olarak değerlendirilmektedir. Bu nedenle sosyal yardım ve aktivasyon önlemlerinin güçlendirilmesi gerektiği ifade edilmektedir. Özellikle savunmasız ve dezavantajlı gruplar için bütünleşmiş bir yaklaşım uygulamaya özel bir önem verse de bölgesel

eşitsizliklerin daha iyi ele alınmasının, Gençlik Garantisi yoluyla sağlanan işlerin kalitesinin, sürdürülebilirliğinin ve emek piyasası şartlarının iyileştirilmesinin, eğitim ve öğretim fırsatlarının geliştirilmesinin gerekli olduğu belirtilmektedir (European Commission, 2020k).

Çekya, düşük genç işsizlik seviyeleri bağlamında değerlendirildiğinde Gençlik Garantisi uygulamasında ilerleme kaydettiği görülen ülkelerden biridir. Ne var ki Gençlik Garantisi kapsamında gerçekleştirilen uygulamaların genellikle gençlere özgü olmaması nedeniyle NEİY gençlere bireyselleştirilmiş uygulamalar sağlanması Çekya için elzem görülmektedir. Diğer yandan stajyerlik ile ilgili uygulamalar her ne kadar gençlerin istihdamı için etkili olsa da bu programların gençler açısından çekiciliğinin arttırılması için revize edilmesi gerekmektedir (European Commission, 2020g).

Gençlik Garanti'sinin uygulanmasında çok gelişmiş ve köklü bir sisteme sahip olan Danimarka'da ise güçlü bir ortaklık yaklaşımı inşa edilmiştir. Her genç için sosyal yardım, sağlık hizmetleri ve çalışma alanlarında çeşitli uygulamalar sağlamak hedeflenmektedir. Bunun yanında sosyal yardım hakkı için etkili bir kayıt ve kapsamlı bir takip sistemi bulunmaktadır. Diğer yandan halen aktif olmayan NEİY gençlere erişim konusunda endişelerin devam etmekte olduğu ve NEİY gençlerin oranının son yıllarda artış gösterdiği de ifade edilmektedir (European Commission, 2020y).

Gençlik Garantisi politikasını hayata geçiren bir diğer ülke Estonya'dır. Estonya'da Gençlik Garantisi politikasının amacı, 25 yaşın altındaki gençlerin işsiz kaldıktan veya örgün eğitimden ayrıldıktan sonraki dört aylık süre içinde kaliteli bir iş, sürekli eğitim, çıraklık veya stajyerlik teklifi almalarını sağlamaktır. Gençlik Çalışma Stratejisi ve Yaşam Boyu Öğrenme Stratejisi politikalarıyla da desteklenen Gençlik Garantisi çeşitli hedef ve faaliyetleri içermektedir. Söz konusu hedef ve faaliyetler ise gençliğin yaratıcılığını, öz inisiyatifini ve iş birliği becerilerini geliştirme olanakları sağlamak, gençlerin istihdama katılımını arttırmak ve hazır olma durumunu geliştirmek; gençlerin topluma ve karar alma süreçlerine aktif katılımını arttırmak, nitelikli gençlik politikaları ve gençlik çalışmaları geliştirmek olarak sayılmaktadır. Ayrıca, Yaşam Boyu Öğrenme Stratejisi politikası da gençlerin okuldan istihdama geçişine yardımcı olmaya yönelik olarak emek piyasasının ihtiyaçlarına karşılık gelen yüksek kaliteli eğitimin erişilebilirliğini garanti etmek, eğitim organizasyonlarını geliştirmek, bilinçli tercihleri şekillendirmek için bilgi ve danışmanlık hizmetleri sunmak gibi ilkelere sahiptir. Gençlik Garantisi politikalarının uygulanmasıyla sosyal yardım stratejilerinde, bireyselleştirilmiş rehberlik hizmetlerinde ve tekliflerin zamanında sunulması gibi hususlarda ilerleme kaydedilmiştir. Ancak artan NEİY oranları Estonya için endişe verici olmaya devam etmektedir (European Commission, 2020b).

AB ülkelerinden Finlandiya'nın sunduğu Genlik Garantisi politikaları incelendiğinde genel itibariyle istihdam odaklı uygulamalar içerdiği görülmektedir. 25 yaş altındaki tüm gençler ile 25-29 yaş aralığındaki yeni mezun gençler için bir istihdam planı sunan Finlandiya Gençlik Garantisi, gençlerin istihdamda olmama süreleri üç ayı geçmemiş ise iş, eğitim, koçluk, başlangıç için finansal yardım, ücretli istihdam imkânı ve kariyer planlama hizmetleri vermektedir. Bununla beraber gençlerin istihdamda olmama süresinin üç ayı geçmesi durumunda da gençlere aktif olarak hizmet vermeye devam etmektedir (European Commission, 2020x).

Gençlik Garantisinin kapsamının oldukça gelişmiş olduğu bir diğer ülke Fransa'dır. Fransa özellikle dezavantajlı ve savunmasız konumda olan gençlere odaklanan kapsamlı önlemler sunmaktadır. Ayrıca 16-24 yaş aralığında bulunan ve "görünmez" olarak nitelendirilen NEİY gençler için sosyal yardım faaliyetleri de başlatılmıştır. Bunun yanında 16-18 yaş arasındaki gençler için eğitimde olmak zorunlu hale getirilmiştir. Ancak sunulan hizmetlerin izlenebilmesi ve geliştirilmesi açısından takip sistemi kurulması bir zorunluluk olarak değerlendirilmektedir (European Commission, 2020r).

Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nde de Gençlik Garantisi uygulamaları gelişmeye devam etmektedir. Söz konusu gelişmeler kamu istihdam hizmetlerinin ve özellikle etkinlik ve aktivasyonun güçlendirilmesi konularında yaşanmaktadır. Gençlere erişim noktasında geliştirilmiş ortaklıklar kabul edilmiş ve özellikle sosyal hizmetler de bu ortaklıklara dahil edilmiştir. Ayrıca Gençlik Garantisi hedeflerinin sağlanmasına yönelik olarak Gençlik Garantisi Akran Desteği Projesi ve Sosyal Yardım Projesi de uygulanmaya başlanmıştır. Ancak Gençlik Garantisi'nin uygulanmasında rol alan ortaklar arasında bilgi alışverişi ve NEİY gençlerin oranlarının azaltılması noktalarında halen zorluklar yaşandığı belirtilmektedir (European Commission, 2020aa).

Hırvatistan, Gençlik Garantisi politikasının uygulanması noktasında gelişmekle beraber halen birtakım zorluklar yaşamaktadır. Zira eğitim ve öğretim kurumları arasında ortaklıklar geliştirilmesine, kalıcı istihdam fırsatlarını teşvik etmek için önlemler alınmasına ve NEİY gençleri takip sistemini iyileştirerek tam olarak hayata geçirmek için de çaba gösterilmesine karşın aktif emek piyasası politikalarının gençlerin özel ihtiyaçlarına uyarlanması ve sosyal yardım faaliyetlerinin geliştirilmesi gerekliliği varlığını sürdürmektedir. Ayrıca Hırvatistan bünyesinde bireyselleştirilmiş rehberlik hizmeti konusunda da birtakım sorunlar bulunmaktadır (European Commission, 2020u).

Hollanda, Gençlik Garantisi politikasının uygulanmasında oldukça ileri düzeyde gelişmeler kaydetmiştir. NEİY gençlerin oranı %4 civarında seyreden Hollanda, AB

ülkelerinin ortalamasının çok altında bir orana sahiptir. Gençlik Garantisi Hollanda'da çeşitli bakanlıklar, yerel yönetim organları, sosyal taraflar ve diğer aktörler arasında kurulan ortaklıklara dayanmaktadır. Politikanın odak noktası genel itibarıyla genç işsizliği iken, dezavantajlı konumda bulunan gençleri destekleme ve eğitimden ayrılmalarını önlemeye yönelik önlemler eksenine diğer bir ifadeyle NEİY gençlere doğru kaymaktadır (European Commission, 2020m).

İngiltere'de NEİY olan veya NEİY olma riski taşıyan gençlere yönelik olarak eğitim üzerine özel bir politika oluşturulmuştur. Hükümetin benimsediği temel politika, gençlerin eğitim veya öğretimde bulunma yaşının yükseltilmesi üzerinedir. Buna göre, 2014 yılından itibaren 11. sınıfta okuldan ayrılan öğrencilerin tam zamanlı eğitim, çıraklık eğitimi ya da öğrenci çalışıyorsa yarı zamanlı eğitime devam etmesi gerekmektedir (ET-NEETs, 2016). Gençlik Garantisi uygulamalarında ilerleme kaydeden bir diğer ülke İrlanda'dır. İrlanda, özellikle aktivasyon hizmetlerine odaklanmış ve eğitim ve öğretim alanını da emek piyasası odaklı biçimde geliştirmeye yönelmiştir. İrlanda'nın uygulamalarının sürdürülebilir sonuçlar sağlama açısından oldukça iyi bir performans sergilediği şeklinde yorumlanmaktadır. Ancak İrlanda odağını iş arayan gençlere yönlendirdiği için aktif olmayan NEİY gençler İrlanda Gençlik Garantisi uygulamalarından faydalanamamaktadır. Bu nedenle İrlanda'nın mevcut önlemleri genişletmek, gençlere erişim noktasında iyileştirmeye gitmek, eğitimden erken ayrılmanın önüne geçmek bağlamında geliştirmesi gereken çeşitli yönleri olduğu belirtilmektedir (European Commission, 2020o).

İspanya'da Gençlik Garantisi politikası iyi düzeyde uygulama alanı bulmuş ve NEİY gençlere ulaşma ve NEİY oranlarını hedeflenen düzeye çekme noktasında önemli bir ilerleme sağlanmıştır. İspanya'da Gençlik Garantisini uygulama sistemi, geniş bir paydaş yelpazesi ve bunların tümünü sürece dahil etmek için gösterilen çabalar yönünden oldukça kapsamlıdır. Genç işsizliğini azaltma, aktiflik oranlarını artırma ve eğitimi teşvik etme hedefine sahip olan Gençlik İstihdamı Eylem Planı 2019-2021 de iyi bir politika aracı olarak ortaya konulmuştur. Ayrıca sosyal yardım faaliyetleri ve NEİY gençlerin kayıt altına alınması konularında eyalet düzeyinde alınan önlemlerle birlikte, Gençlik Garantisi politikasının görünürlüğünü arttırmak için sosyal medyanın kullanılması da göze çarpan faaliyetler arasında yer almaktadır. Diğer yandan aktif olmayan, düşük vasıflı ve dezavantajlı gençlere erişimde halen zorluklar yaşanmaktadır (European Commission, 2020q).

Gençlik Garantisi programını uygulayan ülkelerden bir diğeri olan İsveç, gençlerin istihdamını teşvik etmeye ve emek piyasasındaki durumlarını iyileştirmeye yönelik çeşitli önlemler almaktadır. Bu noktada alınan önlemler İsveç Hükümetinin yasalaştırılmış ve

planlanmış emek piyasası, vergi ve eğitim politikaları ile paralel olarak düzenlenmektedir. İstihdam Komitesinin 2019 raporuna göre İsveç'te Gençlik Garantisi politikaları oldukça fazla ilerleme kaydetmiştir. Gençlik Garantisi ile bireyselleştirilmiş rehberlik ve değerlendirme stratejilerinde gelişmeler sağlanmıştır. Söz konusu politikalar aracılığıyla, hareketsiz bulunan dezavantajlı konumdaki NEİY gençleri kapsayacak biçimde yardım tedbirlerinin kapsamının genişletilmesi de devam etmektedir (European Commission, 2020a).

İtalya, Gençlik Garantisi politikasını kapsamlı ortaklık stratejisine dayanan ancak bireyselleştirilmiş bir yaklaşım ile sürdürmektedir. AB ülkeleri arasında genç işsizliğinin ve NEİY gençlerin oranının en yüksek seyrettiği ülke olmasının yanı sıra ülkenin Kuzey ve Güney bölgelerindeki eşitsizlikler de devam etmektedir. Yine de farkındalık arttırıcı faaliyet uygulamalarını ve mevcut önlemleri yaymak için kamu medyasının kullanılması umut verici olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca bireyselleştirilmiş hizmetlerin de gelişme gösterdiği görülmektedir. Bununla birlike İtalya'nın sisteminin karmaşıklığı, karşılaşılması muhtemel en büyük zorluklardan biri olarak değerlendirilmektedir (European Commission, 2020t).

Gençlik Garantisi'nin iyi bir şekilde uygulandığı bir diğer ülke Letonya'dır. Letonya'da NEİY gençlere yönelik sosyal yardım önlemleri arttırılmakta ve farklı NEİY hedef grupları için şekillenmiş olan çeşitli programlar yerel yönetimler ve STK'lar ile iş birliği içinde uygulanmaktadır. Bu doğrultuda Letonya'da NEİY gençler için bir profilleme sistemi geliştirilerek bireysel eylem planları hazırlanmakta ve mentorluk hizmetleri sunulmaktadır. Bununla birlikte, Gençlik Garantisi politikaları çerçevesinde stajlar, yalnızca aktif emek piyasası politikalarının bir parçası olarak sunulmamaktadır. Letonya'da stajyerlik, eğitim sisteminin bir parçası olarak değerlendirilmekte ve işyerinde öğrenmeye daha çok odaklanılmaktadır. Letonya'da Gençlik Garantisi kapsamında ayrıca eğitim üzerine de uygulamalar hayata geçirilmiştir. Özellikle gençlere kariyer seçimlerinde yardımcı olmak için eğitim sağlayan gençlik atölyeleri buna önemli bir örnektir. Nihayetinde söz konusu uygulamaların Letonya'da NEİY gençlerinin oranını azalttığı görülmüştür. Ancak işverenleri istihdam teklifleri vermek için ikna etme ve NEİY gençlere ulaşma konularında yaşanan zorluklar halen devam etmektedir (European Commission, 2020c).

Gençlik Garantisi'nin uygulandığı diğer bir ülke olan Litvanya'da politikalar, paydaşlarla ortaklıklar kurularak merkezi bir noktadan hizmet sağlamak şeklinde sürdürülmektedir. NEİY gençler için profil oluşturma sistemi iyileştirilmiş, sosyal yardım tedbirleri için birtakım önlemler benimsenmiş ve farklı NEİY gruplarının ihtiyaçlarına göre uyarlanmış hizmet teklifleri geliştirilmiştir. Söz konusu politikalar sağlam bir takip ve değerlendirme sistemi ile desteklenmektedir. Diğer yandan çoğunluğu sabit bulunmayan NEİY gençlere ulaşmak

yine de bir zorluk olarak kendini göstermektedir (European Commission, 2020d). Gençlik Garantisi politikasının ileri düzeyde uygulandığı bir diğer ülke ise Lüksemburg'dur. Son incelemelere göre Lüksemburg, sosyal ortaklar da dahil olmak üzere tüm aktörleri içeren güçlü ortaklıklar ile bütünsel iş birliği temelli bir yaklaşım geliştirmiştir. Diğer yandan Lüksemburg'un, özellikle 25-29 yaş arasındaki NEİY gençler ile göçmen kökenli gençler için kayıt altına alma ve sosyal yardım faaliyetlerinde iyileştirmeye gitmesi gerektiği de ifade edilmektedir (European Commission, 2020n).

Gençlik Garantisi politikası Macaristan'da kamu istihdam ofisleriyle etkili bir biçimde uygulanmaktadır. Macaristan, politika tedbirlerinin zamanında ve etkili biçimde uygulanma oranıyla AB'de en iyi ülkeler arasındadır. Sosyal yardım konusunda fazla ve her geçen gün artan sayıda faaliyet mevcut olmakla beraber eğitim alanında iyileştirilmeye gidilmesi gerektiği de üzerinde durulması gereken bir durum olarak öne çıkmaktadır (European Commission, 2020i).

Malta, Gençlik Garantisinin gelişiminin iyi olduğu ülkeler arasında yer almaktadır. Malta, uygulamaların zamanında sunulması, sonuçların sürdürülebilirliği ve sunulan hizmetlerin kalitesi açısından etkili olarak değerlendirilmekte ve NEİY gençlerin oranının azaltılmasında ilerleme sağlandığı görülmektedir. Malta, etkili bir takip ve değerlendirme sistemine sahiptir. Ancak gençlere yönelik sosyal yardımlar konusunda zorluklar da bulunmaktadır. Buna göre Malta Gençlik Garantisi'nin kapsamının genişletilmesi, dezavantajlı kesimlere ulaşılması ve desteklenmesi, eğitimden erken ayrılanlara hitap eden önlemler alma noktalarında güçlendirilmesi gerektiği de ifade edilmektedir (European Commission, 2020z).

Gençlik Garantisi politikası Polonya'da iyi oturtulmuş bir takip sistemiyle ve gençlik STK'larının ortaklığında ilerlemektedir. Politikaların uygulanmasına diğer ülkelere göre daha geç başlayan Polonya, Gençlik Garantisi'nin kapsamını daha da genişletme çalışmaları yürütmektedir. Bu noktada özellikle dezavantajlı gruplara yönelik sosyal yardım faaliyetlerinin güçlendirilmesi gerektiği kanısına varılmıştır. Aynı zamanda NEİY gençlere bireyselleştirilmiş rehberlik, gençlere beceri kazandırma ve emek piyasasıyla ilgili geliştirme çalışmaları üzerinde durulmaktadır (European Commission, 2020e).

Polonya'da NEİY gençler üzerine politikalar oluşturması için kurulmuş olan Gönüllü Çalışma Kolları faaliyet göstermektedir. Bu kurum özellikle sosyal dışlanma riski taşıyan veya 25 yaş altındaki istihdamda olmayan gençler üzerine destek faaliyetlerinde uzmanlaşmış bir devlet organıdır. Gönüllü Çalışma Kolları'nın temel sorumluluklarından biri, gençlere mesleki nitelik kazandırılmasıdır. Kurum, ilk ve ortaokul seviyesinde iken eğitimleri kesintiye uğramış

gençlerin eğitimlerini tamamlamalarına yardımcı olmanın yanında gençleri mesleki eğitim ile destekleyerek istihdama yönlendirmeyi hedeflemektedir (ET-NEETs, 2016).

Portekiz'de Gençlik Garantisi politikasının uygulanması, genç işsizliği ve NEİY gençlerin oranlarının düşmesine katkıda bulunmuştur. Ulusal ve yerel düzeyde geniş ortaklıklar kurmuş olan Portekiz, sosyal yardım açısından da yeni bir ulusal sosyal yardım stratejisi yürütmektedir. Ayrıca diğer ülkelerden farklı olarak Portekiz'de web siteleri, cep telefonu uygulamaları ve sosyal medya aracılığıyla son teknolojiyi oldukça fazla kullanan NEİY gençler ile iletişim ağlarını çeşitlendirmeye dönük faaliyetler mevcuttur. İş birliği ağlarını optimize etmek ve ortaklıkları iyileştirmek halen üzerinde durulması gereken noktalardandır (European Commission, 2020p).

Gençlik Garantisi politikası kapsamında Romanya'da birtakım gelişmeler yaşanmakta ancak uygulamada önemli sorunlar bulunmaktadır. Örneğin INTESPO projesi, sosyal yardım açısından olumlu gelişmeler sağlamasına karşın bireyselleştirmiş rehberlik konusunda iyileştirmeye ihtiyaç duymaktadır. Eğitim alanında ise özellikle düşük eğitimli NEİY gençlerin ihtiyaçlarını karşılamada eksiklikler bulunmaktadır (European Commission, 2020j).

Slovakya'da Gençlik Garantisi politikası bölgesel eşitsizliklerin devam etmesine ve düşük vasıflı gençlerin işsizlik oranları ortalamanın üzerinde seyretmesine rağmen NEİY gençlerin istihdam edilmesinde önemli gelişmeler sağlamıştır. Buna göre birtakım ortaklıkların gelişmesi, gençlik örgütlerinin uygulamalara katılım sağlaması, emek piyasasının ihtiyaçları hakkında bilgi sağlama konularında ilerlemeler görülmüştür. Ancak Slovakya'da Gençlik Garantisi politikalarının uygulanmasında en büyük eksikliği eğitim kısmı oluşturmaktadır. Ülkede eğitimden ayrılan gençlerin oranı Gençlik Garantisi uygulamalarına rağmen yüksek seyretmekte, bu sebeple eğitim sistemleriyle bir koordinasyon eksikliği göze çarpmaktadır. Ayrıca NEİY gençlere erişim konusunda da daha stratejik yaklaşımlara ihtiyaç duyulduğu da ifade edilmektedir (European Commission, 2020h).

Slovenya'da Gençlik Garantisinin uygulanması oldukça ilerlemiştir. Slovenya bu ilerlemeyi hedef grubu gençler olan farklı programları bir araya getirmeye yönelik kapsamlı yaklaşımı sayesinde gerçekleştirmiştir. Ne var ki bireyselleştirilmiş rehberlik ve sosyal hizmet uzmanları ve okullar arasında iş birliğine ihtiyaç duyan dezavantajlı gençlere ulaşma noktalarında yaşanan zorluklar halen devam etmektedir (European Commission, 2020v).

Yunanistan ise Gençlik Garantisi politikasını uygulama noktasında ilerleme kaydetmeye devam etmektedir. Söz konusu politikanın uygulanmasıyla birlikte kamu ve özel sektör ortaklıkları gelişmiş ve etkinlikleri artmıştır. Ancak NEİY gençlerin daha hızlı bir şekilde aktif

hale getirilmesi için daha fazla çabaya ihtiyaç duyulduğu da belirtilmektedir. NEİY gençlere yönelik sosyal yardım faaliyetleri için medya kampanyaları düzenlenmekte fakat kayıtlı olmayan NEİY gençlere ulaşmakta halen güçlük çekilmektedir (European Commission, 2020).

4.2. Sınıflandırılmış Politikalar ve Programlar

Bir ülkede hedeflenen iktisadi ve sosyal gelişmenin zayıf ve güçlü yönler dikkate alınarak bir bütün olarak değerlendirilmesi ve ihtiyaçların tespit edilerek bu ihtiyaçları gidermeye yönelik sürdürülebilir, kapsayıcı ve yenilikçi programların icra edilmesi gerekmektedir. Şüphesiz ki bu programlar hedef kitleye doğru çözümler geliştirebilen merkezi bir planlama stratejisi, bölgesel uygulama becerisi ve kaynakları verimli kullanan bir paydaş yönetişim mekanizması ile istenilen sonuca ulaşabilir. Bu noktada Türkiye'nin Ulusal NEİY Stratejisi çalışmalarına katkı sağlayacağı düşünülen özel programlar, hedef kitle, amaç, uygulama içeriği ve nihayetinde elde edilen sonuç ve sosyal etki başlıkları ile detaylandırılmıştır. Bu kapsamda araştırma kapsamında ulaşılan program örnekleri aşağıdaki gibi sınıflandırılmıştır.

1) Kamu İstihdam Hizmetleri Örnekleri
2) Eğitimde Telafi Sınıfları / Derslerine Yönelik Programlar
3) Dezavantajlı Gençlere Yönelik Programlar
4) Finansal Destek Programları
5) Mesleki Eğitim/Çıraklık/İş Deneyimi Programları
6) Rehberlik ve Danışmanlık Programları

4.2.1. Kamu İstihdam Hizmetleri

Avrupa İstihdam Stratejisi temel alındığında NEİY gençler özelinde öne çıkan diğer bir konu genç nüfusun istihdamı için bir çerçevenin oluşturulmasıdır. Bu doğrultuda öne çıkan bir hedef ise gençlerin ilk işlerini bulmalarında ve kariyerlerine başlanmasında destek verilmesidir. Bu destek için kamu istihdam hizmetleri öne çıkmaktadır (Akses, 2014: 51). NEİY olmanın hem bireysel hem de toplumsal yönde kısa ve uzun vadeli olumsuz etkileri, NEİY gençlerin belirlenmesi ve bu statüden çıkmaları için desteklenmesi konusunda da beklenti yaratmaktadır. Bu konu üzerine AB'nin de çeşitli kararları bulunmaktadır. Gençlik Garantisi'nin sunulmasına ilişkin Kamu İstihdam Hizmetleri konsept belgesi de Kamu İstihdam Hizmetlerine Gençlik Garantisi'nin geniş kapsamını güvence altına almanın bir yolu olarak sosyal yardım çalışmalarını üstlenme kapasitesini artırmasını tavsiye etmektedir. Bu doğrultuda, AB genelinde doğrudan ya da dolaylı olarak Kamu İstihdam Hizmetleri'nden faydalanılmaktadır (Hall, Metcalfe, & Irving, 2015: 2-3). Aşağıda Tablo 8'de örnek uygulamalar yer almaktadır.

Tablo 8. Kamu istihdam hizmetleri örnekleri

Ülke	Program Adı	Hedef Kitle	Amaç	Uygulama	Etki
Avusturya	Youth Coaching (Jugendcoaching)	19 yaşında veya daha küçük NEİY'ler ve öğrenme güçlüğü çeken 25 yaş ve altı bireyler	Savunmasız gençlere özelleştirilmiş destek ve rehberlik sağlayarak, okulu erken bırakma oranlarını düşürmek, eğitimden emek piyasasına geçişi kolaylaştırmak.	Programda öncelikle genç için en uygun hedefleri ve destek türünü belirlemek amacıyla bir "bilgilendirme mülakatı" yapılmaktadır. İkinci aşamada ise genç bu mülakatlara bağlı olarak eğitime veya istihdama aktarılmaktadır. Genel olarak, gençler 3 aya kadar danışmanlık alma hakkına sahiptir. Ancak dezavantajlı durumdaki öğrenciler ve aileleri 1 yıla kadar destek alabilmektedir.	Pogramda, toplam 27.500 genç koçluktan yararlanmıştır. Katılımcıların %85'i için sonuçların başarılı olduğu görülmüştür. Katılımcıların %50'sinin somut kariyer planları iyileşirken, %33'ü daha motive olduklarını bildirmiştir.
Almanya	Gençlik İstihdam Bürosu	25 yaş altı grup	Desteğe ihtiyacı olan gençlerin profesyonel ve sosyal entegrasyonunu sağlamak.	-	İlk kez 2007 yılında açılan büro, toplam 147 lokasyonda açılmıştır ve bu sayı artmaya devam etmektedir.
Almanya	The PACE-Mobil Project	-	Hannover bölgesindeki iş arayan gençlere ve genç işsizlere mobil danışmanlık sunmak.	Programda iş merkezleri, belediyeler, STK'lar ve gençlik örgütleri ile eğitim ve öğretim kurumları, gençlere ağırlıklı olarak sosyal yardım çalışmaları, önemli toplantılarda gençleri desteklemek (örneğin, mahkeme duruşmaları ve kredi danışmanlığı) ve işe yerleştirme veya stajyerlik hizmetleri olmak üzere 3 tür gönüllü destek sağlamak için birlikte çalışmaktadır. Danışmanlar küçük bir otobüsle şehrin farklı bölgelerine ulaşmaktadır.	-
Bulgaristan	Activate Inactive Persons	-	Aktif olmayan ve işsiz gençleri (kayıtsız NEİY'ler, iş bulabileceklerine inanmayan işsiz gençler, kayıtlı işsiz Romanlar ve diğer işsiz gençler dahil) desteklemek.	Program, STK'lar, sosyal ortaklar ve eğitim kurumları ile iş birliği içinde uygulanmaktadır. Program, aktif olmayan işsizleri belirleyip kaydetmekte, aynı zamanda gençlere psikolojik destek, motivasyon eğitimi ve bireysel bir hizmet paketi sağlamaktadır. Program; hareketsiz kişilerle çalışmak, iş arayanlara işverenlerle tanışma fırsatı verecek iş/kariyer fuarları gerçekleştirmek, istihdam konusunda yerel yönetimlerin ve STK'ların teşvik edilmesi ve geliştirilmesi ve psikolojik destek, motivasyon eğitimi ve işsizlere kişiselleştirilmiş danışmanlık yapmak olmak üzere 4 bileşenden oluşmaktadır.	2014 yılının Ocak ve Ağustos ayları arasında 1.487'si 24 yaşına kadar, 2.094'ü 29 yaşına kadar olmak üzere; 7.630 kayıtlı işsizin faaliyete geçtiği görülmüştür. 5.522'sine psikolojik destek verilirken, 3.751 kişiye vaka yöneticileri tarafından bireysel danışmanlık verilmiştir.

Bulgaristan	İş Arama Atölyesi (Job Search Atelier)	30 yaşa kadar olan gençler	Bulgaristan'daki Roman toplumundan işsiz ve hareketsiz gençlerin emek piyasalarına girmelerini teşvik etmek ve desteklemek.	İstihdam danışmanları Roman arabulucular aracılığıyla risk altındaki gençlerin belirlenmesi ve etkinleştirilmesinde akran mentorluğu vasıtasıyla aktif olarak yer almaktadır.	
Belçika	Annual round table	-	NEİY'leri belirlemek için bir eylem ve iletişim planı oluşturmak ve kamu, özel ve diğer tüm kilit paydaşları bir araya getirerek NEİY'leri desteklemek.	Program yerel organları, sosyal kurumları, STK'ları, gençlerin temsilcilerini, sosyal ortakları ve eğitim ve öğretim kurumlarından gelenleri içermektedir. Programda, NEİY'lerin belirlenmesi ve desteklenmesine yönelik bir eylem planı taslağı hazırlanmakta ve gelecekteki iş birliği faaliyetlerinin finansmanı için bir temel oluşturulmaktadır.	NEİY'lerle ilgili bir dizi aktörden oluşan ilk toplantı 2014 yılında gerçekleştirilmiştir. Bu toplantıya yerel organlar, sosyal kurumlar, STK'lar / gençlik kuruluşları, kamu gençlik hizmetleri, sosyal ortaklar ve eğitim ve öğretim kurumları dahil olmak üzere çeşitli ortaklar katılmaktadır.
Belçika	Preliminary phase for vulnerable groups	25 yaş altı grup	FIND-BIND-MIND (veya Missing Link) yöntemi kullanılarak, ulaşılması zor NEİY'leri destekleyecek yollar bulmak ve bunları sağlamak.	FIND-BIND-MIND yöntemi, NEİY'leri aktif olarak tanımlama ve arama, önce gence yakın olan kuruluşlar tarafından özel rehberlik sunarak hazır olduklarında, onları uygun istihdam veya eğitim tekliflerine hazırlamak ve hedef grubu program sonrası takip etmek olmak üzere üç uygulama içermektedir.	176 katılımcının kamu istihdam hizmetlerine kaydolması sağlanmıştır. Ancak ulaşılması en zor gençlerin aktivasyonu zaman aldığından gerçek sonucun ilk izlemede görülenden daha yüksek olacağı düşünülmektedir.
Belçika	Seminar on problematic NEETs	-	Bu programda gerçekleştirilecek seminerlerle, NEİY grubun ihtiyaçlarını daha doğru belirlemek, anlamak ve bunlara göre hareket etmek.	Belçika'da Gençlik Garantisinin uygulanmasına dahil olan tüm aktörler katılacaktır. Etkinlik, Belçika Kamu İstihdam ve Mesleki Eğitim Hizmetleri Federasyonu tarafından organize edilmekte ve okuldan işe geçişin iyileştirilmesi, belirli hedef gruba nasıl ulaşılacağı ve işveren farkındalığı olmak üzere 3 özel temaya odaklanmaktadır.	-
Danimarka	Building Bridge to Education	22-24 yaş grubu	Sosyal zorluklarla karşılaşan ve düşük nitelikli gençlere staj imkânı sunmak, çeşitli eğitim alanlarında katılımcıları geliştirmek ve onlara bilgilerini, yetkinliklerini ve becerilerini geliştirme fırsatları sağlamak.	Birimler iş merkezleri, sağlık sektörü, sosyal hizmetler ve eğitim sektöründen temsilcilerden oluşmaktadır. Gençlere koordineli bir şekilde hizmet verilmeye çalışılmaktadır.	-

Estonya	Mobile Counselling	-	KİH hizmetlerine sınırlı erişimi olan ve uzak bölgelerde yaşayan gençlere iş arama konusunda bilgi ve rehberlik sağlamak, iş fırsatlarını keşfetmek ve istihdam hizmetleri konusunda farkındalıklarını arttırmak.	Mobil danışma, atölye şeklinde gerçekleşmektedir. Ancak ihtiyaç sahipleri için kariyer danışmanlığı ve psikolojik danışma gibi bireysel danışmanlık da verilmektedir. Yerel halkı ve ihtiyaçlarını bilen belediyeler ile yakın iş birliği içinde mobil danışma toplantıları düzenlenmektedir. Bu toplantılara yerel işverenler de katılım sağlamaktadır.	2013 yılı rakamları, büyük ölçüde okullarda veya gençlik merkezlerinde düzenlenen 73 gezici danışmanlık oturumuna toplam 1.396 katılımcının katıldığını göstermektedir.
Finlandiya	Youth outreach work	29 yaş altındaki grup	Sosyal dışlanma riski altında olan NEİY'lere yardım etmek ve topluma yeniden entegre etmek.	Okullardaki öğrenci ekipleriyle yakın temas kurulmakta ve okulu terk eden gençlere dair bir takip yapılmaktadır. Böylece gençler, sosyal hizmet uzmanları, sağlık kurumları, KİH ve gençlik atölyeleri gibi çeşitli kurumlara yönlendirilmektedirler. Sosyal yardım çalışanları, gençlere ulaşmak için çevrimiçi ortamda çok aktiftirler ve Facebook gibi sosyal medya uygulamalarını etkili bir şekilde kullanmaktadırlar.	2013 yılında 27.117 gençle iletişim kurulmuş ve 16.627'sine uzun vadeli destek sağlanmıştır. Gençlerin %15'i başka önlemlere veya rehabilitasyon faaliyetlerine sevk edilmiştir.
Fransa	Emplois d'avenir	-	Emek piyasasına erişimde engellerle karşılaşan gençlerin durumunu iyileştirmek.	Program daha düşük eğitim düzeyine sahip, dezavantajlı bölgelerden veya engelli gençlerin emek piyasasına katılımını sağlamaktadır. Bu doğrultuda, 3 yıllık sübvansiyonlu sözleşmeler kullanmakta ve süreç zorunlu eğitim (resmi yeterlilik ve yaygın) ve danışmanlık sağlanmasıyla tamamlanmaktadır. Programda gençlere işverenler tarafından rehberlik edilmektedir. Bu nedenle, programda hem işverenler hem de gençler, "doğru" eşleştirme sürecini yürüten bir personel aracılığıyla "işe alınmaktadır".	2012'nin sonundan bu yana 150.000 sözleşme imzalanmıştır.
Hırvatistan	Ortaklık Temelli Yaşam Boyu Kariyer Rehberlik Merkezleri (New Partnership-based Lifelong Career Guidance Centers -CISOK-)	15-29 yaş grubu	Tüm vatandaşlara (hem işsizler hem de istihdam edilenler), bireysel ihtiyaçlarına dayalı olarak kariyer rehberliği sağlamak.	Program, gençlerin kişisel durumlarına göre bireysel ve özel bir hizmet sunmaktadır. Bu hizmetler; koçluk yapmak, kendi kendine yardım hizmetleri, kısa yardımlı hizmetler, bireysel vaka yönetimli hizmetler, kariyerler hakkında bilgi ve personel eğitimi gibidir. Çeşitli paydaşlar tarafından NEİY'lerin belirlenmesi ve bunlara erişim için bir model oluşturulmaya çalışılmaktadır. Böylece bakanlıklar ve kurumlar arasında, gençlerle ilgili farklı veri tabanları birbirine bağlanmaya çalışılmaktadır. Veri alışverişi yaparak yetkililer gençleri takip etmektedir.	Şimdiye kadar 11 CISOK merkezi kurulmuş olup 2022 yılına kadar her bölgede kurulması planlanmaktadır.

İngiltere	Çete Danışmanları (Gang Advisers)	16-17 yaş grubu	İstihdamı çete üyeliğinden çıkmanın bir yolu olarak kullanarak savunmasız gençleri desteklemek.	Programda KİH'in çetelerle ve çete şiddetiyle mücadele için yürüttüğü projelerin bir parçası olarak çete danışmanları oluşturulmuştur. Gençleri eğitim, öğretim ya da istihdama sokma nihai amacı ile sürekli destek sağlanmaktadır. 33 proje uygulama alanında, çete danışmanları çalışmakta ve çete faaliyetine dahil olanları ve bu tür faaliyetlere katılma riski taşıyan kişileri tanımlamaktadırlar.	Toplam 6.000 dezavantajlı gence yardım edilmiş ve bunlardan 1.800'ü olumlu sonuçlanmıştır. Desteklenen gençlerin %30'u yeniden eğitim ve istihdama katılmıştır.
İspanya	National Youth Guarantee Scheme Website	-	İspanyol Gençlik Garanti Programına dahil olan herkes için tek bir irtibat noktası sunmak.	Gençlik Garantisi'ni tanıtmak için bir web sitesi kurulmuştur. Web sitesi program hakkında bilgi sağlayarak, kayıt ve erişimi kolaylaştırmayı hedeflemektedir. Web sitesinin farklı ihtiyaçları karşılamak için farklı alanları bulunmaktadır. İlk olarak, bilgi, başvuru formları ve rehberlik materyalleri sağlanmaktadır. Yasalar hakkında daha geniş bilgiler web sitesinde de bulunabilmektedir. Diğer yandan web sitesi, girişimcilik ve genç istihdamı stratejisi, genç işsizliğini azaltmayı amaçlayan önlemler hakkında bilgi de içermektedir. Bununla beraber, web sitesi e-öğrenmeye katılabilecekleri, kişisel bilgilerini güncelleyebilecekleri ve istihdam tekliflerini kontrol edebilecekleri gençlere yönelik özel bir alandır. İşverenler için de benzer bir alan mevcuttur. Son olarak, kamu idareleri ve resmi hizmet sağlayıcılar için kayıtlı gençlerle ilgili bilgileri kontrol edip yönetebilecekleri ve bilgileri güncelleyebilecekleri bir alan da mevcuttur.	Gençlere kullanıcı adı ve şifre ile sisteme erişim imkânı sağlanmıştır.
İsveç	Gençlik Entegrasyonu	16-24 yaş grubu	NEİY'lere işe veya eğitime dahil olma fırsatı sunmak.	Programda ana uygulayıcı organ olan kamu istihdam hizmetleri, belediyeler, sosyal kurumlar, STK'lar, sosyal ortaklar, okullar ve eğitim sağlayıcılar, polis, bakım hizmetleri ile iş birliği yaparak hedef grubunun ihtiyaçlarına ve koşullarına göre yapı ve çalışma yöntemleri geliştirmiştir. Bu doğrultuda bireysel danışmanlık ve rehberlik hizmeti sağlanmaktadır. Ayrıca NEİY'lere ulaşmak için sosyal medya ve diğer iletişim araçları kullanılmaktadır.	Haziran 2012'den Mayıs 2014'e kadar süren program, daha önce marjinalize olmuş 1133 genç ile iletişim ve güven tesis etme konularında başarılı olarak görülmüştür.

İtalya	Apprenticeships and Crafts in Traditional Sectors (AMVA project)	15-29 yaş grubu	Geleneksel sektörlerde ve el sanatlarında çıraklık ve eğitimi teşvik ederek gençlerin emek piyasasına geçişlerini kolaylaştırmanın yeni yollarını denemek.	Program uygulamada genç girişimciler için başlangıç teşvikleri sağlamaktadır. Bununla beraber firmaların yeni çırak almaları için mali teşvikler verilmektedir.	13.000'den fazla NEİY genç kayıt yaptırmış ve staj için başvurmuştur. 27.000'den fazla çıraklık yerleştirmesine aracılık edilmiş ve 6.500 firma programa dahil edilmiştir.
Litvanya	Trust Yourself	-	Gençlerin emek piyasasına ve eğitim sistemine entegrasyonunu teşvik etmek.	Program sosyal rehabilitasyon ve istihdama hazırlık yoluyla gençlerin iş dünyası, kariyer seçimleri, güven ve öz saygı eksikliği hakkında bilgi eksikliğini gidermek için yerel iş bulma ofislerindeki özel eğitimli personel tarafından destek sağlamaktadır. Bununla beraber gençler, emek piyasası programları için 3-6 aylık teorik ve pratik eğitimler almakta ve sosyal becerilerini geliştirebilmeleri için STK'larda pratik çalışmalara da katılmaktadırlar.	Programa şimdiye kadar 1.700 NEİY katılmıştır.
Macaristan	Hayat boyu rehberlik, kariyer yönelimi ve ilgili sosyal yardım faaliyetleri	İlk ve ortaöğretimdeki gençler	Hayat boyu rehberlik hizmetlerini ve araçlarını yenilemek ve sunmak, öğretmenlere kariyerler hakkında daha fazla bilgi sunmak ve gençlere gelecekteki olası mesleklere aşina olma fırsatları sağlamak.	Programın uygulamada üç yönü vardır. İlk olarak, araçlar ve hizmetler geliştirilmiştir. İkinci olarak, daha iyi tavsiyelerde bulunabilmelerini sağlamak için kariyer tavsiyeleri sunan (öğretmenler dahil) 4.000 profesyonele başlangıç eğitimi verilmiştir. Son olarak, kariyer seçimi sergileri, gençlere ticaret ve meslek okullarında okuyabilecekleri meslekler hakkında bilgi edinme fırsatı sunulmaktadır.	2013 yılında kariyer seçimi sergileri 126.000 ziyaretçi kabul almıştır.
Malta	Youth Guarantee Pilot Project		Programın amacı, NEİY'leri hedefleyerek kamu istihdamı alanında pilot uygulama başlatmaktır.	Program uzmanlar tarafından 350 NEİY'in profilini çıkaracak ve onlara bir gençlik çalışanıyla 30 saatlik doğrudan temas, 90 saatlik motivasyon ve davranış, emek piyasası oryantasyonu, CV yazma ve mülakat becerileri ve iletişim becerileri gibi alanlarda eğitim sağlamaktadır.	Ağustos 2014'e kadar 250 NEİY devreye alınmıştır.

Polonya	Voluntary Labour Corps	15-24 yaş grubu	Marjinalleşmiş NEİY gençlerin sosyal ve mesleki becerilerini geliştirmelerine yardımcı olmak.	Program, 15-17 yaşındakiler için eğitime odaklanmakta veya onları mesleki bir yeterlilik için çalışmaya teşvik etmekte ve temel sosyal yeterlilikleri edinmelerine yardımcı olmaktadır. 18-24 yaşındakilere yönelik olarak ise standart destek ve daha derin destek olmak üzere iki seviyede destek sağlanmaktadır. Standart destek işe yerleştirme ve staj ve çıraklıklarda desteği içermektedir. Bu doğrultuda, işe yerleştirme ve mesleki bilgiler ve etkin bir şekilde iş aramaya dair destek ve tavsiye sunulmaktadır. Daha derin destek ise emek piyasası ihtiyacını karşılayamayan nitelikler veya mesleki deneyim eksikliği gibi zor durumlarda olanlara sunulmaktadır. Bu destekte gençlere bir mesleği öğrenme, meslek değiştirme veya profesyonel deneyim kazanma fırsatı sağlanmaktadır.	2014 Ocak-Haziran arasında, yaklaşık 45.000 NEİY genç desteklenmiştir.
Portekiz	Platform Youth Guarantee	-	NEİY'leri belirleyecek, onlara müdahale edecek ve etkinleştirecek bir önlem oluşturmak.	Program NEİY gençleri Gençlik Garantisi'ne yönlendirmektedir. Bilgi ve danışmanlık faaliyetleriyle gençlerle ilgili bilgiler toplanmakta ve ortakların iletişim kurması için bir platform kurulmaktadır.	Gençler, Gençlik Garanti Programına katılmak için 9.420 talepte bulunmuştur. Bu gençlerin istihdam (4.835), staj (2.622), yurtdışında eğitim ve çalışma (429), eğitim (453), meslek öğrenme (318) ve rehberlik (763) talepleri gerçekleştirilmiştir.
Slovenya	PES and school collaboration	-	Okulu bırakma riski altında olan öğrencilere yönelik hizmetler hakkında bilgilendirme yapmak.	Kişisel verilerin korunması mevzuatı nedeniyle okullar, okulu terk edenleri veya eğitimi bitirmek üzere olanları KİH'e bildirememektedir. Bu nedenle okullar öğrencilerine ve ebeveynlerine tavsiyelerde bulunması için KİH hizmetlerini veya istihdam danışmanlarını okulda konuşma yapmaya davet etmektedirler.	-

Kaynak: Anne-Mari Hall, Helen Metcalfe, Pat Irving, **PES practices for the outreach and activation of NEETs**, Brussels, 2015'den derlenerek hazırlanmıştır.

4.2.2. Eğitimde Telafi Sınıflarına / Derslerine Yönelik Programlar

Gençlerin eğitim sonrası emek piyasalarına gir(e)memeleri çeşitli nedenlere dayanmaktadır. Nedenler çeşitlendikçe çözüm önerileri de çeşitlenmektedir. Bu sebeple AB ülkeleri başta olmak üzere gelişmiş ya da gelişen diğer ülkelerde de kamu istihdam hizmetlerinin yanı sıra devlet, özel sektör ya da STK tarafından çeşitli programlar hayata geçirilmektedir. Bu programlardan bazıları gençlerin NEİY olmalarını önlemek için erken müdahale niteliği taşırken, diğerleri NEİY olma durumu sonrası genci bu statüden çıkarmak için yapılan müdahaleleri içermektedir.

NEİY ile mücadelede erken müdahale olarak nitelendirilebilecek programlar, çoğunlukla eğitim sürecindeki gençler için uygulanmaktadır. Daha önce de belirtildiği üzere, eğitimden ayrılma kararı çoğunlukla bir sürecin sonunda ortaya çıkmaktadır. Yapılan bir çalışmada sürecin bir ila üç yıl arasında değiştiği ve bu gençlerin okulu bırakmaya dair açık işaretler gösterdiği görülmüştür (Bridgeland et al., 2006). Bu doğrultuda NEİY durumunun çözümü için bu durum ortaya çıktıktan sonra sonuçlarıyla mücadeleden ziyade bu durum ortaya çıkmadan önce nedenleriyle mücadele daha etkili bir yöntem olacaktır. Bu nedenle hangi gençlerin eğitimden ayrılma riski altında olduklarını ve bu riskin hangi nedenlere dayandığının anlaşılması ve zamanında müdahale edilmesi gerekmektedir. Zamanında müdahale etmenin etkili bir yolu ise eğitim için bir izleme ve uyarı sistemi kurmaktır. Bu sistemler bir yandan okuldan ayrılan öğrencilere ilişkin bilgi sağlarken, diğer yandan risk altındaki öğrencilerin belirlenmesi konusunda da yardımcı olacaktır. Ancak bu sistemler tespit ve müdahale için etkin olarak değerlendirilse de tek başına yeterli bulunmamaktadır. Zira gençlerin okulu bırakmalarını önlemek için tek bir yöntemden bahsetmek mümkün değildir (Eurofound, 2012). Diğer yandan eğitimden ayrılma riskini azaltma noktasında ise okullar da okulu bırakma riski taşıyan gençlerin kişilik özelliklerini ve yaşamlarını etkileyebilecek kapsamlı bir ortam sağlayabilme yönüyle öne çıkmaktadır. Nitekim okullar dezavantajlı öğrenci grupları için sınıfları daraltma, özel müfredat geliştirmek ya da mevcut olana eklemeler yapmak gibi çeşitli faaliyetler yürütebilmektedir (Carcillo, et al., 2015: 53). Bu doğrultuda ülkeler eğitim başarısı düşük ya da çeşitli nedenlerle öğrenmede güçlük yaşayan öğrencilere odaklanmakta ve onların mevcut eğitim düzeyini tamamlamaları ve bir üst eğitime geçişlerini sağlamak, diğer bir ifadeyle eğitim hayatlarını sürdürmeleri için çeşitli programlar uygulamaktadır. Aşağıda Tablo 9'da örnek uygulamalar yer almaktadır.

Tablo 9. Eğitimde telafi sınıflarına / derslerine yönelik programlar

Ülke	Program Adı	Hedef Kitle	Amaç	Uygulama	Etki
ABD	The Supplemental Literacy Interventions	14-15 yaş grubu	Dokuzuncu sınıfta zorluk yaşayan öğrencilerin okuduğunu anlama becerilerini ve okul performanslarını iyileştirmek.	Okuma konusunda sınıf seviyesinin 2-5 yıl altında olan öğrencilere, ayda ortalama 11 saat tamamlayıcı eğitim hizmeti sunan yıllık bir programdır.	Program katılımcılarının okuma testinden aldıkları puanlar, karşılaştırılabilir durumdaki katılımcı olmayan diğer öğrencilerden %23 artmıştır. Ayrıca program öğrencilerin İngilizce, sanat ve matematik sınavlarındaki performansına da olumlu etki etmiştir.
ABD	Career Academies	14-18 yaş grubu	Mümkün olan en fazla öğrenciye üniversiteye gitme seçeneği sunacak türden bir akademik hazırlık sağlamak.	Teorik ve pratik müfredat birleştirilmekte ve öğrencilere iş temelli öğrenme fırsatları sunulmaktadır.	Katılımcıların 18-27 yaşlarında yılda %11 daha fazla kazanç elde ettiği görülmüştür.
ABD (Kingsborough Community College, Brooklyn, New York)	Opening Doors / Bilgi Toplulukları	Telafi sınıflarında olanlar	Daha yüksek seviyeli kurslarla ilerleme oranlarını iyileştirmek.	Bir dönem boyunca, 25 kişiye kadar sınıflarda; İngilizce dersi, standart kurs, oryantasyon sınıfı, grup koordinatörlüğü, ders kitabı kuponları gibi hizmetler sunulmaktadır.	Program sırasında daha yüksek kurs geçme oranı, daha yüksek ders kredisi, not ortalamasında artış, İngilizcede daha yüksek başarı ve daha fazla etkileşim görülmüştür. Ancak etkiler programın ötesine geçememiştir.
ABD (Chaffey College, Güney Kaliforniya)	Opening Doors / Deneme Sürecindeki Öğrenciler İçin Geliştirilmiş Öğrenci Hizmetleri	18-34 yaş grubu	Akademik deneme sürecinde olan ve yetersiz akademik performans gösteren gençleri akademik denetim sürecinden çıkarmak ve üniversiteye kayıt ve devam oranlarını iyileştirmek.	Öğrencilerin 2 dönem katılma zorunluluğu bulunan zaman yönetimi, çalışma becerileri gibi eğitimler veren "öğrenci başarı kursları", okuma, yazma ve matematik gibi ek dersler veren "başarı merkezleri" ve danışmanlık şeklinde uygulanmaktadır.	Akademik deneme sürecinde olan öğrenci sayısında önemli bir azalma olmamasına karşın öğrencilerin not ortalamasının yükseldiği görülmüştür.
Almanya	Abschluss und Anschluss – Bildungsketten bis zum Ausbildungsabschluss	16 yaş civarı	Düşük performans gösteren öğrencilerin bir sonraki eğitim düzeyine sorunsuz bir geçiş yapmalarına yardımcı olmak ve okulu erken bırakmalarına engel olmak.	Mesleki potansiyeli olan gençleri tespit eden okuldan ayrılma/bırakmayı azaltmaya çalışan, orta eğitimden sonra mesleki eğitime daha sonra ise meslek hayatına geçişi iyileştirme ve nihayetinde piyasadaki nitelikli usta eksikliğini de bertaraf etmeyi hedefleyen 4 yıllık bir programdır. Program 1000'den fazla temel ve özel ortaokul içermektedir.	Okul notlarında önemli bir gelişme görülmezken mesleki hazırlık programlarına geçişlerin arttığı görülmüştür.

Birleşik Krallık	Temel Seviye Öğrenimi	14-19 yaş grubu	Genel orta öğretim sertifikası için başarılı olma olasılığı düşük gençlere temel nitelikler sağlamak, sosyal ve iş becerilerini geliştirmek ve daha fazla eğitim ya da istihdam için ilerlemelerini desteklemek.	Kişiselleştirilmiş eğitim programları dahilinde konu veya mesleki bilgi, becerileri, İngilizce, matematik ve bilişim teknolojilerinde işlevsel beceriler ve kişisel ve sosyal gelişim öğrenimi yer almaktadır.	Öğrenci ve personelden çoğunlukla destek alınmış ancak nitelik sonrası zayıf bir ilerleme olduğu ve kariyer rehberliği eksikliği tespit edilmiştir.
Birleşik Krallık	İstihdama Giriş	-	Öğrenme güçlüğü yaşayan, düşük beceri seviyesindeki gençlere eğitimde ilerleme için fırsat verecek beceriler / nitelikler sağlamak.	Kişiselleştirilmiş eğitim programları dahilinde, esnek bir şekilde, temel müfredatın çoğunu kapsamaktadır.	-
Bulgaristan **İspanya** **Polonya** **Romanya** **Slovakya** **Türkiye**	Best Teachers Best Students	-	Okul devamsızlığında ailelerle iş birliğinin rolünü araştırmak ile anketler ve kültürlerarası motivasyon oyunları yoluyla öğrencilerin okula devamlılığını sağlamak.	Lise öğrencileri, okulu neden sevdiklerini ya da sevmediklerini anlatmakta ve gençleri okulda tutmak için en sevdikleri etkinlikleri tartışmak için sürekli bir çevrimiçi foruma katılmaktadırlar.	-
Finlandiya	"Occupational start" (Ammattistartti)	-	-	Bu program, eğitim ve kariyer gidişatından emin olmayan gençlere, mevcut mesleki eğitim programları ile bağlantılı olarak öğrenme becerileri, farklı meslekler hakkında bilgi ve motivasyona odaklanan alternatif bir program sunmaktadır.	Personel ve diğer kurumlar arasında oluşturulan ağ ve bireysel yaklaşım sayesinde program başarıya ulaşmıştır.

Kaynak: Jack Britton, et al., **The Early Bird Preventing Young People from Becoming a NEET Statistic**, Bristol, 2011; Stéphane Carcillo, et al., **NEET Youth in the Aftermath of the Crisis: Challenges and Policies**, OECD Social, Employment and Migration No. 164, 2015, OECD, "The NEET challenge: What can be done for jobless and disengaged youth?", **Society at a Glance 2016: OECD Social Indicators**, Paris: OECD Publishing, 2016; Eurofound, **NEETs – Young People not in Employment, Education or Training: Characteristics, Costs and Policy Responses in Europe**. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2012; Benjamin Kutsyuruba, et al., **Needs of NEET youth: Pathways to positive outcomes**, Ontario: Social Program Evaluation Group, 2019; Michele Lonsdale, et al., **Evaluation of the Sporting Chance Program**, 2011; Andrew Wiegand, & Jesse Sussell, **Evaluation of the Re-Integration of Ex-Offenders (RExO) program**, Final impact reports, 2016; ECLAC. "JóvenES Con Todo Programme" Non-contributory Social Protection Programmes Database. https://dds.cepal.org/bpsnc/programme?id=153 18.11.2020; CSW, "Cornwall Skills for Young People", https://cswgroup.co.uk/cornwall-skills-for-young-people/, 25.11.2020; STAY IN, "Home", https://www.stayin-project.eu/index.html, 30.11.2020'den derlenerek hazırlanmıştır.

4.2.3. Dezavantajlı Gençlere Yönelik Programlar

Akademik başarıya odaklanan programların iki güçlü yönü bulunmaktadır. Bunlardan ilki, bu programların NEİY konusunda önleyici bir yaklaşım içermesidir. Müdahalenin erkenden yapılması, gençlerin NEİY olmaya neden olan dezavantajlardan etkilenmesinin önüne geçmesi yönünden önem teşkil etmektedir. Dezavantajların bireye ve topluma yüklediği maliyet de göz önüne alındığında, bu müdahalelerin önemi daha iyi anlaşılacaktır. Bir diğer güçlü yön ise ana akım eğitim metotlarının herkes için uygun olmayacağını kabul etmesi ve farklı ihtiyaçları olan kişilere bu ihtiyaçlara uygun bir seçenek sunulmasıdır. Ancak bu yöndeki desteklerin dar bir kapsama sahip olması ve sağlanan desteğin zayıf kalması gibi riskler de söz konusudur (Mascherini, 2017). Uygulama örnekleri incelendiğinde ise genellikle katılımcıların okul puanlarının yükseldiği görülmektedir. Bununla birlikte bazı uygulamaların olumlu etkilerinin program süreciyle sınırlı kaldığı da ifade edilmektedir.

Bu programların zayıf kalabilmesinin nedenlerinden biri, daha önce de bahsedildiği üzere, gençlerin eğitimden ayrılmalarının yalnızca akademik başarılarıyla ilişkili olmamasıdır. Gencin ebeveynlerinden arkadaşlarına, yaşadığı bölgeden geçmiş tecrübelerine kadar hemen her şey eğitimi bırakma kararında etkili olabilmektedir. Dahası bu nedenler gençlerin yalnızca eğitimden ayrılmalarına değil, emek piyasası tecrübelerine de etki etmektedir. Bu nedenle dezavantajlı bölgelerden gelen ya da dezavantajlı bir gruba mensup olan bireylerin de eğitimden ayrılmalarını önlemek ve NEİY olma risklerini azaltmak için programlara ihtiyaç bulunmaktadır (Eurofound, 2012: 111). Bu programlarda dezavantajların yaşanan bölgeden kaynaklanması durumunda çözüm önerisi genellikle gençleri eğitim ve diğer destek hizmetlerine katılırken yaşadıkları bölgeden uzaklaştırmaya odaklanılması yönünde olmaktadır (Britton, et al., 2011: 39). Bununla beraber evsizlere, engellilere, yaşadıkları bölgede azınlık olan kişiler gibi pek çok kişi ve gruba da odaklanılmakta ve eğitim sürecinde olanların eğitimine devam etmeleri, eğitim sürecinde olmayanların ise emek piyasasına girebilmeleri için çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. Örneğin; engellilik ile NEİY arasındaki ilişkinin zayıflatılması için engelli bireylere eğitim ve istihdam fırsatları sağlanması, erken yaşta anne olan kadınların NEİY olmasını önlemek için çocuk bakım hizmetleri sağlanması gibi hizmetler bu kapsamda değerlendirilebilir. Aşağıda Tablo 10'da örnek uygulamalar yer almaktadır.

Tablo 10. Dezavantajlı gençlere yönelik programlar

Ülke	Program Adı	Hedef Kitle	Amaç	Uygulama	Etki
ABD	Becoming A Man	-	Genç erkeklerin geleceklerini tehdit eden zor koşullarla başa çıkmalarına yardımcı olmak.	Programda davranış sorunları olan dezavantajlı gençlere okul yılı boyunca akademik olmayan bir destek sağlanmaktadır. Program bilişsel davranışçı terapi ve sporu birleştirerek bir sosyal beceri eğitimi sağlamaktadır.	Suç oranlarını azalttığı ve eğitim sonuçlarını iyileştirdiği tespit edilmiştir.
ABD	ChalleNGe	16-18 yaş grubu	Okulu terk eden risk altındaki gençlerin başarılı yetişkinler olmaları için beceri ve değerler sağlamak.	2 haftalık oryantasyon aşaması, 20 haftalık yatılı eğitim aşaması ve 1 yıllık yatılı eğitim sonrası aşaması olmak üzere, yarı askeri tarzda 3 aşamalı bir program uygulanmaktadır. Programda aynı zamanda katılımcılara1 yıl boyunca bir mentor da eşlik etmektedir.	9 aylık süreç daha fazla eğitim ve istihdamla sonuçlanırken; 21 aylık takipte daha karışık sonuçlar bulunmuştur. 3 yıllık takipte ise daha fazla istihdam ve kazanç sağlandığı görülmüştür.
ABD	Comer School Development Program	5-12 yaş grubu	Ebeveynler ve okul personeli arasında olumlu bir okul iklimini teşvik eden destekleyici bağlar kurarak yoksul, etnik azınlık olan gençlerin eğitim deneyimini iyileştirmek.	Programa katılan her okulda; Okul Planlama ve Yönetim Ekibi, Öğrenci ve Personel Destek Ekibi, Ebeveyn Ekibi, kapsamlı bir okul planı, personel geliştirme faaliyetleri, değerlendirme, problemleri çözmeye yönelik hatasız bir tutum, fikir birliği ile karar verme ve okul müdürünü aksatmayacak işbirlikçi katılım olmak üzere 9 bileşenden oluşan bir planlama ve yönetim grubu oluşturulur.	7. ve 8. sınıflar için başarı etkisi görülmemiştir.
ABD	Evaluation of the Re-Integration of Ex-Offenders (RExO)	14-24 yaş grubu	Gençleri istihdama dahil ederek, tekrar suç işlemeleri riskini azaltmak.	Bu program, ceza yargılama programına dahil olan gençlere çoğunlukla grup şeklinde, ancak aynı zamanda bire bir gerçekleştirilen mentorluk, işe hazırlık eğitimi, iş eğitimi, işe yerleştirme, geçici istihdam ve yerleştirme sonrası takip dahil olmak üzere istihdam hizmetleri ve çeşitli destekleyici hizmetleri sağlamıştır.	Programın, program grubu üyeleri tarafından alınan hizmetlerin sayısını ve türlerini artırdığı ve aynı zamanda emek piyasası sonuçlarını iyileştirdiği görülmüştür. Ancak bunun tekrar suç işleme üzerinde herhangi bir etkisi görülmemiştir.
ABD (Harlem, New York)	Harlem Children's Zone	-	Harlem'deki gençlerin eğitim çıktılarını geliştirmek, suç oranlarını düşürmek, üniversiteye katılımı teşvik etmek, sosyal gelişimi, kişisel gelişimi destekleyerek güven oluşturmak.	İlkokul, ortaokul ve lise için anaokulu, ebeveynlik sınıfları, okul sonrası programlar, istihdam ve teknoloji merkezi ve ücretsiz sağlık hizmeti sunulmaktadır.	Matematik puanlarındaki ırksal farklılıklar azalırken, İngilizce puanlarında önemli gelişmeler yaşanmıştır.
ABD	Success for All	5-10 yaş grubu	Dezavantajlı bireylerin okuryazarlık oranını arttırmak.	Okuma düzeyine yönelik yönergeler kullanılarak okuma problemlerinin erken tespitine ve müdahaleye odaklanmaktadır.	-

ABD	JOBSTART	17-21 yaş grubu	Düşük gelir ve beceri seviyesinde olup okulu terk eden gençlerin niteliklerini / beceri seviyelerini geliştirmek, istihdam edilebilirliklerini artırmak ve gelecekte daha yüksek kazançlar elde edebilmelerini sağlamak.	Akademik ve mesleki eğitim, bağımsız öğrenme ve iş yerleştirme faaliyetleri mevcuttur.	Eğitim sürelerinde ve kazanılan niteliklerde önemli bir artış yaşanırken; istihdam, kazanç veya suça bulaşma oranları üzerinde önemli bir etkisi görülmemiştir.
ABD	Knowledge Is Power Program (KIPP)	5-18 yaş grubu	Seçtikleri kariyerler için gençleri hazırlayarak onların tatmin edici bir yaşama kavuşmalarını sağlamak ve daha adil bir dünya kurmak.	Düşük performans gösteren bölgelerde, azınlık ve dezavantajlı gençler için davranışa, disipline, kararlılığa, küçük maddi ödüllere odaklanılmakta ve bu gençlerin okulda daha fazla zaman geçirmeleri sağlanmaktadır.	Başarı üzerinde etkisi olduğu görülmüştür. Bu etkinin en yüksek oranda gerçekleştiği kitle ise dezavantajlılıkları en fazla olan gençler olmuştur.
ABD	Quantum Opportunity Program	14-18 yaş grubu	Yoksul ailelerden gelen gençlerin engelleri aşmasını sağlamak, gençleri başarılı olmaya teşvik etmek ve güçlendirmek.	Lise öğrencilerinin 250 saatlik eğitime, 250 saatlik gelişim faaliyetlerine ve mentorluğa, 250 saat toplum hizmetine katılmaları sağlanmış ve öğrencilere maddi teşvikler verilmiştir.	Liseden mezun olan öğrenci oranı %33 olurken, programın tamamlanmasından 3 yıl sonra üniversiteye katılım %9 artmıştır.
ABD	The Jobs Corps	16-24 yaş grubu	Suç oranlarının yoğun olduğu, az gelişmiş mahallelerde yaşayan, düşük gelirli ve eğitim-öğretim konusunda eksiği bulunan gençlerin ileri eğitime erişimlerini ve istihdam edilebilirliklerini artırmak.	Çoğunlukla yatılı merkezlerde, akademik ve mesleki eğitim sağlanmakta; danışmanlık, işveren ve sendikaların katılımı ile kariyer ve işe yerleştirme hizmetleri sunulmaktadır.	Akademik başarı, sonraki kazançlar ve suça bulaşma oranı üzerinde önemli olumlu etkiler görülürken; üniversiteye katılım üzerinde önemli bir etki görülmemiştir.
ABD	Summer Training and Education Program (STEP)	14-15 yaş grubu	Yaz döneminde meydana gelen öğrenme kaybını ele alarak, genç ebeveynliği önlemek ve okulu bırakma oranlarını azaltmak.	Bu program, akademik olarak mücadele eden düşük gelirli öğrencilere yaşam becerilerini öğretmenin yanı sıra, okuma ve matematik konularında destek sağlamaktadır.	-
Almanya Avusturya Bulgaristan Finlandiya Hollanda İtalya Portekiz Türkiye	STAY IN	-	Mesleki Teknik Eğitimdeki (MTE) öğretmen ve eğitmenlere okulu erken terk etmeyi doğurabilecek potansiyel risk faktörlerini belirleme ve bunları önleme becerisi kazandırmak.	Projenin ana faaliyetlerini ebeveynler, öğrenciler, rehber öğretmenler vb. ile yapılan anket ve görüşmeler vasıtasıyla ihtiyaç analizi, yerelde uygulanabilecek eğitim programlarının belirlenmesi, karma eğitim faaliyetleri ile öğretmen ve eğitimcilerin eğitimi ve yaygınlaştırma faaliyetleri oluşturmaktadır.	-

Avrupa Çapında	Second Chance Schools	18-25 yaş grubu	Niteliksiz gençlerin nitelik edinmesini sağlamak, sosyal içermeyi teşvik etmek ve bu gençlerde özgüven ve özsaygıyı geliştirmek.	Yoksun bölgelerde bulunan okullarda yerel işletmelerle iş birliği içinde akademik ve mesleki eğitim karışımı bir eğitim sunulmaktadır.	Olumlu öğrenci geri bildirimlerinin yanı sıra, okul bırakma oranlarının düştüğü tespit edilmiştir.
Avustralya	Sporting Chance Program	-	Spor ve boş zaman faaliyetlerini kullanarak, Aborjin ve Torres Boğazı Adalı öğrenciler için eğitim çıktılarını iyileştirmek.	Programda ortaokul öğrencileri için okul tabanlı spor akademileri sağlanırken hem ilkokul hem de ortaokul öğrencileri için eğitim katılım stratejileri geliştirmektedir.	Yapılan anket ve mülakatlarda Aborjin ve Torres Boğazı Adalı öğrenciler okullarına karşı olumlu bir tutum bildirmiştir. Öğretmenler ve okul müdürleri de programın, katılım, başarı ve ebeveyn / toplum ilişkileri ile ilgili olarak öğrenciler üzerinde orta seviyede olumlu bir etkiye sahip olduğunu ileri sürmüştür.
Birleşik Krallık	Excellence in Cities (EIC)	6-18 yaş grubu	Öğrencilerin isteklerini ve başarılarını yükseltmek, hoşnutsuzluk, sosyal dışlanma, okuldan kaçma ve disiplinsizliğin üstesinden gelmek, ebeveynlerin şehirlere olan güvenini artırmak.	Program, ileri düzeydeki öğrencilere ek öğretim ve düşük performans gösteren okullardaki en az gelişim gösteren öğrencilere ek öğrenme desteği sağlamaktadır.	Matematikte ve sadece orta-üstü performans gösteren öğrencilerde sonuçların iyileştiği görülmüştür. İngilizcede ve ulaşılması zor öğrenciler için aynı etki görülmemiştir. En güçlü etki ise en dezavantajlı okullarda görülmüştür.
Birleşik Krallık	XL Programme	11-14 yaş grubu	Düşük başarı veya dışlanma riski taşıyan ortaokul öğrencilerinin motivasyon, güven, benlik saygısı, sosyal beceriler ve davranış gibi bilişsel olmayan becerilerini geliştirerek, onları bağımsız ve kendine güvenen bireyler haline getirmek	Gençlerin çeteleşmeden uzak durmaları için gençlere mentorler atanmakta, aynı zamanda gönüllü öğretmenlerle bu gençlerin okuryazarlık ve aritmetik becerilerini geliştirmeye odaklanılmaktadır.	Programın başlamasından sonra yapılan testlerde, programın okul performansı üzerinde çok küçük bir etkisi olduğu görülmüştür.
Birleşik Krallık	Ready to Work	16-24 yaş grubu	Gençlerin eğitim veya istihdama katılımını sağlamak, farkındalıklarını artırmak ve sorumluluk almalarına yardımcı olmak, aynı zamanda sabır, dayanıklılık ve güven gibi becerilerini geliştirmek.	Gençlerin uygun bir işe geçmeleri ve orada kalmalarının önünde duran engelleri aşmalarını sağlamak için CV yazma ve mülakat eğitimi gibi eğitimlerden oluşan 12 haftalık bir kurs yapılmaktadır.	-

Birleşik Krallık	Youth Can Do It	18-25 yaş grubu	-	Eski hükümlülere yönelik, girişimcilik ve liderlik gelişimi için çeşitli özel programlar bulunmaktadır. Çoğu program, yaşam becerilerini, temel akademik becerileri, aktif vatandaşlığı, işe hazırlığı, öz saygıyı ve toplum gelişimini öğreten 12 haftalık programlardır. Sadece saha dışı desteğe ihtiyacı olanları desteklemek için ise bir e-mentorluk programı da bulunmaktadır. Başarılı gençler aynı zamanda gezilere, stajlara ve mülakat provalarına da katılabilmektedir.	-
El Salvador	JóvenES Con Todo Programı	15-29 yaş grubu	Emek piyasası politikalarının entegrasyonu yoluyla, Salvadorlu savunmasız NEİY gençlerin emek piyasasına erişimini sağlamak.	Program hem çeşitli modüllerle siyasi, sosyal, ekonomik, kültürel, yurttaşlık hakları vb. hakkında bilgi edinimi, hem de mesleki eğitim, danışmanlık ve iş arama yardımı gibi bir dizi hizmet sunmaktadır. Kurslar 2 ay sürmekte olup toplam 64 saattir. Programın geneli ise 1 yıllık katılımı esas alır. Ancak özel durumlarda katılımcılara 2,5 yıla kadar destek sağlanır. Hizmetler, her katılımcının profiline ve durumuna göre farklılaştırılmış ve kişiselleştirilmiş bir şekilde uygulanmaktadır. Ayrıca program, katılımcıların programda kalıcılıklarını sağlamak için miktarı değişkenlik gösteren yiyecek ve ulaşım ücreti de vermektedir. Program 3 belediyede pilot olarak uygulanmaya başlamış olup daha sonra yaygınlaşmıştır. 2017 yılında 10.612 genç programa katılım sağlamıştır.	-
İngiltere (Doğu İngiltere)	Keystone Development Trust	-	Doğu İngiltere'deki gençlerin sosyal ve ekonomik olarak dışlanmalarının önüne geçmek ve sosyal girişim yoluyla gelir elde etmelerini sağlamak.	Küçük topluluk hibeleri, topluluk organizatörleri eğitimi, güvenli bir sosyalleşme alanı, kültür ve sanat programları gibi çeşitli planlar mevcuttur.	-
İngiltere	Really NEET	16-24 yaş grubu	Gençlere, gelecekteki hedeflerine ulaşmalarını ve daha geniş bir toplumun katkıda bulunan üyeleri olmalarını sağlayacak, yaşamlarında istikrar ve güvenlik yaratacak araçlar vererek, onlara olumlu bir değişim sağlamak.	Program; evsizlik, koruyucu aileden ayrılma, genç yaşta suç işleme veya genç ebeveynlik gibi engellerle karşılaşıp okulu bırakan veya mevcut okul yapılarında başarılı olamayan gençler için üniversite programı, akademik başarı, meslek eğitimi ve kişisel gelişim gibi birçok alanda kurslar sunmaktadır.	-

İngiltere (Cornwall)	Skills for Young People	15-24 yaş grubu	NEİY gençleri desteklemek.	Sosyal dışlanma riski taşıyan ve marjinal topluluklarda yaşayan gençlere odaklanılmaktadır. Programa katılmak için gençler, genç ebeveynlik, geçici veya daimi olarak okuldan ayrılma, akıl sağlığı sorunları ve diğer risk faktörlerine sahip olmalıdır. Katılımcılar işe hazırlık, kişisel gelişim, istihdam eğitimi, mentorluk, kişisel danışmanlık, çıraklık ve staj gibi konularda eğitim alırlar. Program süresince her gençle bir özel öğretmen / mentor çalışmaktadır.	-
İngiltere ve İskoçya	Working It Out	15-19 yaş grubu	Diğer kurumların yardım etmekte en çok zorlandığı NEİY gruplarda özgüven ve özsaygıyı geliştirmek, gençlerin gelecekte doğru ve sağlıklı kararlar vermelerine yardımcı olmak ve gençleri istihdam sürecine odaklamak.	Grup etkinliklerinin yanı sıra birebir müdahalelerde de bulunulmaktadır. Bu doğrultuda gençlere iletişim, takım çalışması, kariyer planlama, iş arama ve mülakat becerileri gibi istihdam edilebilirlik becerileri; özgeçmiş hazırlama ve başvuru mektubu yazma gibi konularda yardım edilmektedir. Görüşme için ulaşım konusunda yardım da dahil olmak üzere iş arama desteği, ehliyet gibi temel istihdam becerilerini kazanmak için mali destek de sağlanmaktadır. Bunun yanı sıra, birebir mentorluk ve koçluk, zorluklarla başa çıkmak için diğer destek kurumlarına yönlendirme ve gençlerin iş, eğitim veya yetiştirme hedeflerine ulaşmalarına yardımcı olmak için bir geçiş planı da hazırlanmaktadır.	Programın %80'i tamamlandığı zaman katılan gençlerin yaklaşık % 80'i eğitim, istihdam veya yetiştirmeye geçmiştir.
İrlanda	Youthreach	15-20 yaş grubu	Temel eğitim, kişisel gelişim, mesleki eğitim ve iş deneyimi sağlamak ve geliştirmek.	Program, iki gruba yönelik hizmet vermektedir. İlk grubu okulu terk edenler oluştururken; ikinci grubu yalnız ebeveynler, rehabilitasyon kurumundan sevk edilenler, gözaltına alınıp salıverilenler ve uyuşturucu mahkemesine çıkmış gençler gibi daha dezavantajlı bir grup oluşturmaktadır. Program tam zamanlıdır ve 1 ila 2 yıl sürmektedir. Program, tam zamanlı eğitimi bırakan ve istihdamda güvenli bir yer edinmesi zor olan niteliksiz gençlerin ihtiyaçlarına hitap eden entegre bir yaklaşım sunmaktadır. Bireyselleştirilmiş eğitim planlarının, kariyer danışmanlığının yanı sıra, iş yerleştirmeleri ve çıraklık için düzenlemelerin geliştirilmesini gerektirmektedir. Müfredat, bireysel ve yerel ihtiyaçlara uyum sağlayabilme açısından çok esnektir. Bununla birlikte, okuryazarlık ve matematik becerilerinin geliştirilmesi, kişisel gelişim ve sağlığın teşviki ile spor ve mesleki konulara yoğun bir şekilde odaklanmaktadır. Kurslar ise özel merkezlerde gerçekleşmektedir.	Programın hedef öğrenci grubunu çekme konusunda etkili olduğu belirtilmiştir. Bununla beraber akademik, kişisel veya sosyal açıdan, neredeyse tüm öğrencilerin katıldıkları merkezlerde bir dereceye kadar başarılı oldukları görülmüştür. Diğer bir çalışmada da katılımcıların %61'inin ileri eğitim, öğretim veya istihdama devam ettiği sonucuna varılmıştır.

Fransa	Internats d'excellence	11-18 yaş grubu	Gençler için sosyal ve bölgesel eşitsizlikleri azaltmak, gençlerin tüm potansiyelini kullanmasını sağlamak.	Okumaya elverişli bir ortamda yaşamayan ortaokul ve lise öğrencilerine güçlendirilmiş bir eğitim programları ve uygun çalışma koşulları sağlayan yatılı okul imkanı sunulmaktadır.	Öğrencilerin üniversiteye hazırlık dersleri almak istediklerini söyleme olasılıkları yaklaşık 3 kat, yüksek lisans derecesi almak istediklerini söyleme olasılıkları %25 artmıştır. Ayrıca 2 yıl sonra, öğrencilerin ortalama matematik puanlarında artış görülmüştür.
Fransa	Zones d'Éducation Prioritaire	-	Fırsat eşitliği sağlamak ve başarıyı teşvik etmek.	Program, dezavantajlı bölgelerdeki okullara ek kaynak aktarmakta ve yeni öğretim projelerinin geliştirilmesini teşvik etmektedir.	Diploma alma, 8. sınıfa ulaşma ve 10. sınıfa ulaşma olasılığı üzerinde etkisi tespit edilmemiştir.
Portekiz	Priority Intervention Educational Territories Program (TEIP)	-	Sosyal dışlanma riski altındaki çocukları içeren dezavantajlı bölgelerde bulunan okullarda eğitime katılımı teşvik etmek.	TEIP programı, okul bırakma riski yüksek olan gençler için geleneksel okullara alternatif olarak belli dezavantajlı bölgelerde "öncelikli okullar" ile diğer kamu ve özel kuruluşlar (sağlık merkezleri, dernekler, çeşitli kurumlar gibi) arasında ortaklıklar kurmaktadır. Ayrıca, her okul için zorunlu bir eğitim projesini, farklı alanlardaki sonuçların periyodik değerlendirmesini (yetersiz başarı ve okul terk oranları, öğrencilerin titizliği ve davranışı) ve uzmanlar tarafından nitelikli danışmanlığı içermektedir.	Okul başarısızlığı oranları, programın uygulanmasından sonra kademeli olarak azalmış ve 4 yıl sonra, 2010'da ulusal oranlarla aynı seviyeye gelmiştir.
Kanada	Genç ve Genç Yetişkin Programı (Youth and Young Adult Program)	16-29 yaş grubu	Ruh sağlığı sorunları olan genç ve genç yetişkinlere iş bulma veya okul programlarına girme konusunda destek sağlamak.	Programda gençlere; mesleki/psikolojik değerlendirme, istihdam öncesi hazırlık oturumları (birebir veya grup), mülakat becerileri uygulaması, istihdam kariyer danışmanlığı, gönüllü çalışma, iş denemeleri ve / veya iş deneyimi yerleştirmeleri, bilgisayar eğitim oturumları, kariyer ve eğitim araştırmaları, işe yerleştirme konusunda yardım, okula veya beceri eğitim programlarına giriş veya yeniden giriş yardımı, akran desteği gibi destekler sağlanmaktadır.	-
Kanada	Sokak Gençliği İstihdam Girişimi (Street Youth Job Action)	-	Risk altında, yoksul, evsiz, bağımlı vb. tüm dezavantajlı gençleri ücretli çalışma yoluyla istihdam becerisi ve deneyimleri kazanmaları için desteklemek.	Programda gençlere yeni yaşam becerileri sağlama, hayatta kalma amacının ötesine geçme, kişisel koçluk desteği, madde kullanımından kaynaklanan zararı en aza indirmek için sağlık desteği, istihdama hazır olma konusunda kendine güven kazandırma, özgeçmiş oluşturma ve iş bulma, istihdam programları veya eğitimde ilerleme konularında destek sağlanmaktadır.	2018 yılında programa 238 genç dahil olmuştur. Bu gençlerden 82'si kendini eğitim hayatında geliştirmekteyken, 147'si ücretli bir işte ya da işe alım sürecinde bulunmaktadır.

Kanada	TeenWork	15-19 yaş grubu	Engelli ve zihinsel sağlık sorunları olan gençlerin liseye devam ederken, yarı zamanlı ücretli iş bulmalarına ve sürdürmelerine yardımcı olmak.	TeenWork programı engelli gençlere grup şeklinde olabileceği gibi birebir de destekler sağlamaktadır. Her ikisinde de kişisel farkındalık ve beceri geliştirme atölyeleri ve etkinlikleri sunmaktadır ve bir pozisyon bulunduğunda işyerlerinde de birebir, yerinde iş koçluğu sağlamaktadır. TeenWork iş koçları, gençlerin işe hazır olma becerilerini geliştirmelerine, bağımsızlığa ulaşmalarına, işyerinde ve ötesinde başarılı olmak için gereken özgüveni geliştirmelerine yardımcı olmaktadır.	-
Kanada	Wraparound Program	13-17 yaş grubu	Güney ve Doğu Vancouver'da yaşayan ve olumsuz ve cezai faaliyetlere katılma riski yüksek olan gençlere, güçlerini geliştirmeleri ve dirençlerini artırmaları için kapsamlı bir destek sunmak.	Program kapsamında görevli personeller, ihtiyaçlarını karşılamak ve planlarını gerçekleştirmeye yönelik stratejiler üzerinde birlikte çalışabilecek bireyselleştirilmiş destek ekipleri oluşturmak için gençlerle birlikte çalışmaktadır. Destek ekipleri, bireyin tercihlerine uyacak şekilde özelleştirilmekte ve hem resmi olmayan (aile, arkadaşlar, akranlar gibi) hem de resmi (okul danışmanları, okul irtibat görevlileri, toplum hizmeti sağlayıcıları gibi) desteklerden oluşabilmektedir.	-
Kanada	Strive Youth-in-Care Program	17-24 yaş grubu	Koruyucu aileden ayrılan ya da geçiş döneminde bulunan gençlerin yaşam ve istihdam edilebilirlik becerilerine yardımcı olmak.	Program gençlere, 4 haftalık çalıştaylara (haftada 4 gün) katılmak için eğitim ödeneği (haftada 160 Dolar), yardım, YWCA Health + Fitness Center'a erişim (Covid-19 sırasında çevrimiçi ve sonrasında tam erişim), sertifika programları (WHIMIS, Accenture Eğitimi vb.), kişiselleştirilmiş hedef planları ve kaynak yönlendirmesi için gençlik çalışanlarına erişim, ücretsiz olarak bir danışmana erişim, WorkBC istihdam danışmanlarına ve finansmanına erişim ve isteğe bağlı olarak 8 haftalık ücretli iş yerleştirmesi sağlamaktadır.	-
Kanada	YouthBeat	17-29 yaş grubu	İstihdama yönelik akıl sağlığı engelleri olan gençleri desteklemek.	Foundry ve Chilliwack Gençlik Sağlık Merkezi ile ortaklaşa yürütülen bu program, akıl sağlığı sorunları olan gençleri istihdama ve eğitime geçişe yönlendirmekle beraber, kariyerlerine başlamak için gereken güven, beceri ve deneyime sahip olmalarını desteklemektedir.	-
Kanada	Futures Forward	15-29 yaş grubu	Ruh sağlığı sorunları olanlar için erişilebilir hizmetler ve geçiş destekleri sunmak.	Program, gençlere ruh sağlığı destekleri, eğitime geçiş için ayni/maddi yardımlar, istihdama geçiş için eğitim ve danışmanlık hizmetleri ve mali danışmanlık hizmetleri sağlamaktadır.	-

Kanada	Eva's Phoenix Employment and Training Program	16-24 yaş grubu	Evsiz ve risk altındaki gençlere kariyer hedeflerini belirlemelerine, uygulamalı eğitime erişmelerine, iş başında eğitime yerleştirme ile bağlantı kurmalarına yardımcı olabilecek becerilere dayalı, deneyimsel eğitim sağlamak.	Eva's Phoenix 50 yataklı geçici bir barınma merkezi olmakla beraber, program, istihdam ve/veya sosyal hizmetlerden gelir elde etme üzerinde çalışma, istihdam, kariyer ve/veya eğitimle ilgili hedefler üzerinde çalışma veya geliştirme, aile ve arkadaşlarla sağlıklı ilişkiler, kişisel bakım, yemek pişirme, ev idaresi ve finansal okuryazarlık gibi yaşam becerileri geliştirme, zihinsel ve fiziksel olarak sağlıklı olma konularında gençlere destekler sağlamaktadır.	Eva's Phoenix Merkezi'nde her yıl 150 genç bulunmakta ve söz konusu programlardan faydalanmaktadır.
Kanada	Sokaktan İşe (Streets to Jobs)	-	Evsiz gençleri kalıcı barınma ve daha fazla finansal kendi kendine yeterlilik için olumlu adımlar atma konusunda desteklemek.	Bir istihdam danışmanının/iş geliştiricinin bireysel desteği ile gençlere istihdam öncesi yaşam becerileri eğitimi, iş arama yardımı, mali teşvikler, iş geliştirme hizmetleri, sübvansiyonlu işe yerleştirmeler ve destekleyici yönlendirmelerle yardım edilmektedir.	-
Kanada	YESAbility	-	Engelli gençlere ve yetişkinlere istihdam imkanı sağlamak.	YESAbility gençlere, kişiselleştirilmiş eylem planlaması, kariyer danışmanlığı, özel iş geliştirme, işgücü piyasası bilgileri, işe yerleştirme fırsatları, konaklama desteği, iş başında koçluk sağlamaktadır. Program ayrıca, öğrencilerin ve yeni mezunların rekabetçi bir işgücü piyasasında gelişmek için eğitilmelerini ve daha donanımlı hale gelmelerini sağlamak için ulaşım ve yardımcı teknolojiler dahil ODSP İstihdam Destekleri aracılığıyla ek yardımlara erişim sağlar. YESAbility ayrıca tercümanlar, işaret dili uzmanları, gerekli cihazları ve hizmetleri de sağlamaktadır. YESAbility aynı zamanda işverenler için de engellilik bilinci sağlamaktadır.	-

Kaynak: Jack Britton, et al., **The Early Bird Preventing Young People from Becoming a NEET Statistic**, Bristol, 2011; Stéphane Carcillo, et al., **NEET Youth in the Aftermath of the Crisis: Challenges and Policies**, OECD Social, Employment and Migration No. 164, 2015, OECD, "The NEET challenge: What can be done for jobless and disengaged youth?", **Society at a Glance 2016: OECD Social Indicators**, Paris: OECD Publishing, 2016; Eurofound, **NEETs – Young People not in Employment, Education or Training: Characteristics, Costs and Policy Responses in Europe**. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2012; Benjamin Kutsyuruba, et al., **Needs of NEET youth: Pathways to positive outcomes**, Ontario: Social Program Evaluation Group, 2019; Michele Lonsdale, et al., **Evaluation of the Sporting Chance Program**, 2011; Andrew Wiegand, & Jesse Sussell, **Evaluation of the Re-Integration of Ex-Offenders (RExO) program**, Final impact reports, 2016; ECLAC. "JóvenES Con Todo Programme" Non-contributory Social Protection Programmes Database. https://dds.cepal.org/bpsnc/programme?id=153 18.11.2020; CSW, "Cornwall Skills for Young People", https://cswgroup.co.uk/cornwall-skills-for-young-people/, 25.11.2020; STAY IN, "Home", https://www.stayin-project.eu/index.html, 30.11.2020'den derlenerek hazırlanmıştır.

4.2.4. Finansal Destek Programları

Dezavantajlı gençlere odaklanan bu tip programlar NEİY olmanın önüne geçmek için olumlu birtakım sonuçlarla beraber bazı riskleri de barındırmaktadır. Bu programların öne çıkan özelliği, NEİY olma bakımından en yüksek riske sahip gruplara veya coğrafi bölgelere uygulandığı takdirde, NEİY ile mücadelede en etkili yöntemlerden biri olmasıdır (Carcillo et al., 2015: 65). Zira bazı bölgelerin ve bazı grupların diğerlerinden daha dezavantajlı olduğu ve bu dezavantajları ortadan kaldırmak için ek bir desteğe ihtiyaç duyabildikleri kabul edilmelidir. Ancak bu programlar her zaman doğru gruba odaklanamama riskiyle de karşı karşıyadır. Nitekim bir gruba odaklanan bu tip programlarda risk altındaki diğer gruplar gözden kaçabilmektedir. Diğer yandan doğru bir hedef gruba odaklanılsa dahi bu grup içinde desteğe en çok ihtiyaç duyan gençlere ulaşılamaması ihtimali de mevcuttur (Eurofound, 2012: 115). Uygulanan programların etkileri incelendiğinde ise bu programlardan büyük bir kısmının olumlu sonuçlar doğurduğu, ancak diğer bir kısmının hedef kitle üzerinde önemli bir etkisinin olmadığı görülmektedir. Bu doğrultuda hedef kitlenin ve program içeriğinin doğru belirlenmesinin önemini dikkate almak gerekmektedir.

NEİY gençlere ulaşabilmek için eğitim ve öğretim sistemlerinin kalitesini iyileştirmenin yanı sıra, emek piyasasına katılımı caydırmadan sosyal koruma sistemlerini iyileştirmek, bireylere ya da ailelerine gelir desteği sağlamak, diğer bir ifadeyle finansal yardım yapmak NEİY ile mücadelede kullanılan bir diğer yöntemdir (Jianu, 2019: 13). Bu doğrultuda finansal yardımlar bireylerin eğitimde kalmaları veya katılım çabalarını arttırmayı amaçlamakta ve genellikle bireylere doğrudan ödemeleri kapsamaktadır (Britton, et al., 2011: 39). Aşağıda Tablo 11'de örnek uygulamalar yer almaktadır.

Tablo 11. Finansal destek programları

Ülke	Program Adı	Hedef Kitle	Amaç	Uygulama	Etki
ABD	Learnfare	13-19 yaş grubu	Gençlerin okula kayıt ve devam oranlarını iyileştirmek, lise mezuniyetini veya lise denklik programlarını tamamlamalarını sağlamak.	Bu bir şartlı nakit transferi programıdır. Programın, ailedeki gençlerin okula devam hedeflerini karşılamaması durumunda ailenin aldığı hibenin tamamı veya bir kısmı kesilir.	Programın okula kayıt ve devam oranlarını arttırdığı görülmüştür.
ABD (Chaffey College, Güney Kaliforniya)	Opening Doors / Geliştirilmiş Öğrenci Hizmetleri	18-34 yaş grubu	Düşük gelirli olan ve düşük başarı gösteren gençlerin üniversiteye kayıt ve devam oranlarını iyileştirmek.	Öğrencilere danışman atanmakta ve öğrencilerle dönem başında en az 2 kere görüşme düzenlenmektedir. Öğrenciler her görüşmede 150 dolar burs almaktadır. Program 2 dönem sürmektedir.	Programın ilk dönem için etkisi görülmezken; ikinci dönem için kazanım ve kayıt üzerinde orta düzeyde etkisi olduğu görülmüştür. Ancak etkiler, programdan sonra hızla kaybolmuştur.
ABD (New Orleans)	Opening Doors / Performansa Dayalı Burslar	<19 yaş	Üniversiteye kayıt ve devam oranlarını iyileştirmek	Gelir seviyesine, devam oranına ve başarıya bağlı olarak dönem başına 1000 dolarlık ödeme yapılır. Burs süresi 2 dönemdir.	Kayıt ve devam oranları iyileşmiştir. Öğrencilerin daha yüksek notlar aldığı görülmüştür.
ABD (Batı Virginia)	PROMISE	Üniversite birinci sınıf öğrencileri	Üniversiteye kayıt ve devam oranlarını iyileştirmek.	Minimum not ortalaması ve kredi sayısını sağlayan öğrencilere eyalet üniversitesi veya özel üniversite tarafından harç tutarına eşdeğer burslar ödenmektedir.	Alınan kredi sayısında, not ortalamasında ve üniversiteyi tamamlama oranlarında önemli artışlar görülmüştür.
Avustralya	ABSTUDY	16<yaş	Eğitimin gencin evinden uzakta olması gerekiyorsa; eğitim, barınma ve yaşam masraflarına yardımcı olarak eğitimdeki dezavantajları gidermek.	Eğitime veya çıraklığa kaydolan 16 yaş ve üzerindeki genç Aborjinlere mali destek sağlanmaktadır. Program okumak için seyahat etmesi gereken gençlerin, eğitim masrafları ve konaklama masrafları konusunda yardımcı olmaktadır. Destek, okula devam şartına bağlıdır.	-
Bangladeş	Higher Secondary Stipend Programme (HSSP)	-	Yoksul öğrencilerin daha yüksek bir eğitim seviyesine ulaşmalarını sağlamak ve erkekler ve kadınlar arasındaki eşitsizliği azaltmak.	Engelliler, yetimler, afetten etkilenenler veya sıkıntılı hanelerde yaşayan çocuklara nakit ödemeler yapılır ve sınav ücretleri ödenir. Özellikle kız öğrenciler hedeflendiği için katılan öğrenciler ortaokul / lise başarı sınavına veya eşdeğer bir sınava kadar bekar kalmalı ve bir akademik yılda yapılan derslerin %75'ine katılmalıdır. Kız öğrenciler derslerine ara vermeden devam etmelidir.	-

İngiltere (Londra)	NEET Community Engagement Program	En az 16 yaşındaki NEİY gençler	-	Program, haftanın 2 günü sınıf temelli olmak üzere 12 haftalık bir programdır. Katılımcılar, önce ilk yardım, sağlık ve güvenlik konularında temel eğitimi tamamlamakta; sonrasında istihdam ve kişisel gelişim kurslarına katılmaktadırlar. Programın başarıyla tamamlanmasının ardından, katılımcılar bir kutlama gezisine katılabilmekte ve ek eğitim kursları almaya hak kazanabilmektedirler. Uygun katılımcılara 400 Euro'ya kadar da burs sağlanabilmektedir.	-
Guatemala	Programa Beca Social	11-28 yaş grubu	Örgün eğitim-öğretime ve kayıtlı emek piyasasına erişim, süreklilik ve kalıcılığı sağlamak.	Program dahilinde, İlk İş Sosyal Yardımı: Yoksulluk veya aşırı yoksulluk durumunda ve işsiz 16-25 yaş arası ergenler ve gençlere 2000 Guatemala Quetzalına kadar; Orta Öğretim Sosyal Ödeneği: Yoksulluk veya aşırı yoksulluk durumları nedeniyle orta eğitim düzeyindeki eğitimde kalıcılığı ve devamlılığı konusunda sorun yaşayan 11-24 yaş arası ergenler ve gençlere 2500 Guatemala Quetzalına kadar; Yüksek Öğrenim Sosyal Desteği: Yoksulluk veya aşırı yoksulluk durumları nedeniyle, daha yüksek bir eğitim düzeyinde kalıcılığı ve devamlılığı konusunda sorun yaşayan 16-28 yaş arası gençlere 2500 Guatemala Quetzalına kadar 5 ay boyunca nakit yardım yapılır.	-
Birleşik Krallık	Educational Maintenance Allowance	16-19 yaş grubu	Düşük gelirli ailelerin çocukları için zorunlu katılım ve kazanımları geliştirmek.	Gelir seviyesine, devama ve başarıya bağlı olarak haftalık 30 Euro'ya kadar ödeme yapılmaktadır. Ek ödemeler de mevcuttur.	Gruplara göre değişmekle birlikte, katılım ve kazanım üzerinde olumlu etki bırakmaktadır.
Meksika	Jóvenes construyendo el futuro	18-29 yaş grubu	NEİY gençlerin sosyal ve üretken katılımını teşvik etmek, işsizliği azaltmak ve gençlerin verimli gelişimi için özel sektörü sosyal sorumluluk faaliyetlerine dahil etmek.	Aylık 3.600 Meksika Pesosu karşılığında, gençlerin bir çalışma ortamında en fazla 12 aylık bir süre için teknik ve sosyal beceriler kazanmaları beklenmektedir. Katılımcılar ayrıca programda kaldıkları süre boyunca kaza, hastalık, doğum ve iş sağlığı ve güvenliği risklerini kapsayan sağlık sigortasından da faydalanırlar.	-

Kaynak: Jack Britton, et al., **The Early Bird Preventing Young People from Becoming a NEET Statistic**, Bristol, 2011; Stéphane Carcillo, et al., **NEET Youth in the Aftermath of the Crisis: Challenges and Policies**, OECD Social, Employment and Migration No. 164, 2015; Socialprotection.org, "Higher Secondary Stipend Programme, HSSP", https://socialprotection.org/discover/programmes/higher-secondary-stipend-programme-hssp 18.11.2020; ECLAC. "Programa Beca Social" Non-contributory Social Protection Programmes Database. https://dds.cepal.org/bpsnc/programme?id=168, 18.11.2020'den derlenerek hazırlanmıştır.

4.2.5. Mesleki Eğitim/Çıraklık/İş Deneyimi Programları

Finansal desteklerin etkileri incelendiğinde bu desteklerin maddi nedenlerle eğitimden ayrılmayı önleme ya da halihazırda ayrılmış olanlarla yeniden ilişki kurulmasında olumlu etkilerinin mümkün olduğu görülmektedir (Eurofound, 2012: 120). Ne var ki finansal yardımlar, yüksek maliyetli olması ve sağlanacak olan desteklerin dezavantajları ortadan kaldırarak beklenen etkiyi yaratmaya yeterli olamaması yönüyle tartışmalıdır. Dahası sağlanan yardımların gerçekten en çok ihtiyaç duyan gençlere fayda sağlayacağı da şüpheli bulunmaktadır (Mascherini, 2017). Ancak uygulama örnekleri incelendiğinde, finansal yardımın etkilerinin genellikle olumlu olduğu görülmektedir. Ne var ki gençlerin NEİY olmalarının önüne geçmek ya da gençleri NEİY durumundan çıkarmak her zaman örgün eğitimde tutmakla mümkün olmamaktadır. Zira önleyici müdahaleleri içeren programlar uygulansa dahi eğitimini yarıda bırakan gençler olacaktır ve bu gençler eğitimlerini yarıda bıraktıkları için niteliklerini resmi olarak belgeleyememeleri nedeniyle emek piyasasında dezavantajlı bir konumda olacaktır (Eurofound, 2012: 120). Bilindiği üzere gençlerin nitelikleri ve emek piyasasının ihtiyaçları arasındaki uyumsuzluk, genç işsizliğinin yüksek olmasının en önemli nedenlerinden birini oluşturmaktadır. Bu sorun daha okul yıllarında başlamakta, eğitim sisteminin gençlere istihdam için gerekli nitelikleri kazandıramaması gençlerin emek piyasasına hazırlıksız bir şekilde atılmalarına ve uygun bağlantıları kuramamalarına neden olmaktadır. Bununla beraber işverenler rekabet avantajı sağlayabilmek için teknolojik gelişmelerin hızına da bağlı olarak sürekli öğrenmeye açık ve buna uygun kişileri istihdam etmek istemektedir. Bu nedenle gençlerin eğitim hayatından uygun bir donanımla ayrılsa dahi yetkinliklerini sürekli geliştirmeleri ihtiyacı doğmaktadır (Kutsyuruba et al., 2019: 26). Bu doğrultuda mesleki eğitim gençleri emek piyasasına hazırlayan önemli bir araç olarak öne çıkmaktadır. Mesleki eğitim ile mesleki bilgi ve becerilerini geliştiren gençler, "yetişmiş" olarak emek piyasalarına geçiş yapabilmektedir. Ancak tek başına mesleki eğitim de yeterli gelmemektedir. Gençlerin iyi bir mesleki eğitim ile donatılarak emek piyasasına girebilmelerinin bir yolu da okul-sanayi iş birliğinin sağlanması ve gençlere öğrencilik zamanlarında uzun dönemli staj olanaklarının sağlanmasıdır (Cansever & Namal, 2019: 114).

Mesleki eğitimin yanı sıra hem genel beceriler hem de firmaların/işverenlerin ihtiyaçlarına uygun olarak beceri geliştirme amacı taşıyan çıraklık sistemi de NEİY olmanın önüne geçmek için uygulanan yöntemlerden biridir. Zira çıraklık sistemi, firmaların ihtiyaç duyduğu becerileri doğru tespit edip gençlere sağladığı ve iş başında eğitim ile örgün eğitimi birleştirdiği ölçüde gençlerin emek piyasasına girmelerinde etkili olmaktadır (Carcillo et al., 2015: 59). İş başında

eğitim ya da iş deneyimi sağlanması da gençlerin gelecekleri hakkında karar vermeleri ve çalışma hayatına dair hem fikir vermeleri hem de deneyim sağlamaları açısından önemli bir bileşendir (Eurofound, 2012: 123). Bu nedenle NEİY riski ya da statüsü ile mücadelede genellikle iş deneyimi ile birleştirilen mesleki eğitimler ve çıraklık da uygulanan yöntemlerdir. Aşağıda Tablo 12'de örnek uygulamalar yer almaktadır.

Tablo 12. Mesleki eğitim/çıraklık/iş deneyimi programları

Ülke	Program Adı	Hedef Kitle	Amaç	Uygulama	Etki
ABD	Career Academies	9/10. sınıflardan 12. sınıflara kadar	Mesleki eğitim eğilimi olan gençler için tipik "mesleki eğitim" programları damgalamasını ve yalnızca alt sınıf meslek odağını kaldırarak, akademik ve teknik müfredatı bir kariyer teması etrafında birleştirmek.	Okul / işveren iş birlikleri ile sınıfta ve işbaşında eğitim, stajyerlik ve belirli bir kariyere yönelik akademik eğitim dahil tüm eğitimler uygulanmaktadır.	Kısa vadede eğitime etkisi görülmezken, uzun vadede (hem 4 hem de 8 yıllık takiplerde) ücrete önemli etkileri görülmüştür.
ABD (Washington, DC)	The Out-of-School Program	16-24 yaş grubu	NEİY gençlerin ilgili mesleki beceri eğitimi ve rehberliği yoluyla, kısa ve uzun vadeli eğitim ve istihdam edilebilirlik hedeflerine ulaşmalarına yardımcı olmak.	Program hem kısa hem de uzun vadeli mesleki hedeflere odaklanmaktadır. Programda bilgi teknolojisi, perakende hizmetleri, konaklama ve turizm, mutfak sanatları ve otomotiv hizmetlerinde verilen mesleki eğitimlerin yanı sıra danışmanlık, staj deneyimi vb. hizmetler de sunulmaktadır.	-
ABD	YouthBuild	16-24 yaş grubu	Dezavantajlı ve düşük gelirli gençlere, ekonomik olarak kendi kendine yetebilmeleri için yerelde yüksek talep gören işlerde eğitim ve istihdam becerileri edinme fırsatı sağlamak.	Program, akademik ve işe özel eğitim sağlamaktadır. Program ayrıca, liderlik gelişimi, akademik beceriler, mesleki beceriler ve yaşam becerilerinin bir kombinasyonuna da odaklanmaktadır. Gençler iş başında eğitim alırken Genel Öğretim Geliştirme diplomalarını da (lise denklik) alabilmektedirler. Program ek olarak danışmanlık ve mentorluk, toplum ve hizmet-öğrenme deneyimleri, sivil katılım projeleri ve rehberlik de sunmaktadır.	-
Arjantin	PROEMPLEAR	-	Gençlerin ve işsiz yetişkinlerin işgücüne dahil edilmesini teşvik etmek ve kolaylaştırmak.	Program; Üretken İyileştirme Programı, İstihdam Hizmetleri, İşe Yerleştirme Programı ve Yerinde Eğitim Programı dahil olmak üzere bir dizi araçla mesleki eğitim vermekte ve dolaylı olarak istihdam yaratmaktadır.	-

Arjantin	PROGRESAR	18-24 yaş grubu	Gelirleri asgari ücretin üç kat altında olan işsiz veya kayıtdışı çalışan gençlerin eğitimlerine, herhangi bir eğitim seviyesinde başlamaları veya tamamlamaları için destek olmak.	Program, Çalışma Bakanlığı aracılığıyla gençlerin mevcut iş ve staj fırsatlarından yeni veya daha iyi bir pozisyon bulmaları için bir mesleki eğitim programına, oryantasyon seanslarına ve iş bulma kurumlarına kaydolma konusunda yardım sunmaktadır. Ayrıca, program Sosyal Gelişim Bakanlığı aracılığı ile çocuk bakım hizmeti sağlamakta veya uygun bir çocuk bakım merkezi bulmaya yardımcı olmaktadır.	-
Avustralya	Infrastructure Skills Legacy Program	Dezavantajlı gruplar, gençler ve kadınlar	Hükümet tarafından, vasıflı inşaat işçilerinin sayısını arttırılması.	Program başlangıç itibariyle üç tanıtım projesine odaklanarak, gençlerin yeni beceriler öğrenmesini sağlayacak mesleki eğitimler vermektedir.	Program neticesinde, yaklaşık 16.500 işçinin eğitimler sayesinde yeni beceriler öğrenmesi veya beş yıl boyunca üç tanıtım projesi aracılığıyla inşaat sektörüne girmesi beklenmektedir.
Avustralya	Apprenticeship Guarantee	-	Ekonomik sürdürülebilirliği ve rekabet edebilirliği destekleyen yüksek vasıflı ve uygun işgücünün geliştirilmesine katkıda bulunmak.	Bir işyerinde düzenli bir çıraklık fırsatı bulamayanlar için belirli eğitim tesislerinde çıraklık imkanı sunulmaktadır.	-
Avustralya	Young Apprenticeships	15-24 yaş grubu	Gençler için uygun mesleki seçenekler sunmak ve ortaöğretime devam oranlarını arttırmak.	Okul / işveren iş birlikleri ile sınıfta ve işbaşında eğitim, stajyerlik ve çıraklık şeklinde uygulanmaktadır.	Söz konusu gençlerin okulda kalma ve istihdamda bulunma şansları artmıştır.

Avustralya	Transition to Work	15-24 yaş grubu	Gençlerin becerilerini, özgüvenlerini, mesleki eğitim alma ve istihdama (çıraklık ve staj dahil) geçişe hazır olma durumlarını geliştirmek.	Programda başarılı biçimde işe geçişin sağlanabilmesi için şu adımlar takip edilmektedir: 1) Bir iş bulmak için pratik beceriler geliştirilmesi 2) Eğitim veya öğretimle bağlantı kurulmasını sağlama 3) İş deneyimi elde etmek için yerleştirilme ve tamamlama 4) Yerel bölgede iş fırsatları bulma 5) İlgili yerel toplum hizmetleriyle bağlantı kurma	31 Mayıs 2020 itibariyle, programa 36.000 mesleki eğitim ve öğretim faaliyeti kaydedilmiştir.
Avustralya	Youth Jobs PaTH	<24 yaş	İş arayan gençleri işe hazır hale getirmek ve işverenleri söz konusu gençleri istihdam etmeye teşvik etmek.	Program üç aşama ile ilerlemektedir. 1) Hazırlık Aşaması: İstihdam Becerileri Eğitimi ile gençlerin yoğun bir istihdam dönemine girmeden önce işe hazırlanmaları sağlanır. Buna göre gençlere iki tür kurs sunulmaktadır. Gençler kurslardan birini veya ikisini birden seçebilmektedir. Üç hafta boyunca toplamda 75 saat süren eğitimler yüz yüze gerçekleşmektedir. İlk kurs türü gençlerin özgeçmişlerini geliştirmelerine ve iş hazırlığı ve iş arama becerilerine odaklanarak mülakat tekniklerini geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. İkinci tür kurs ise işverenlerin beklentilerini karşılamak için işyeri becerileri ve bilgisi, problem çözme ve iletişim becerilerine odaklanmaktadır. 2) Deneme Aşaması: Deneme: Gençlere, Avustralya işletmelerinde gerçek iş deneyimi kazanmalarına yardımcı olmak için gönüllü bir staj fırsatı sunulmaktadır. İşverenler, ekibe nasıl uyduklarını ve istihdamın sürekliliği için uygun olup olmadıklarını görmek için bir genci stajda 4 ila 12 hafta süreyle deneyebilmektedir. Stajyerlerin ücretleri ise iki haftada bir hükümet tarafından ödenen bir teşvik ile ödenmektedir. 3) İşe Alma Aşaması: Uygun niteliklere sahip genç iş arayanları, işe alan işverenlere 10.000 dolara kadar mali teşvikler sağlanmaktadır.	PaTH programı,1 Nisan 2017 ile 31 Mart 2018 tarihleri arasında 4498 gence staj yapma imkanı sağlamıştır. Jobactive, İşe Geçiş ve Engelli İstihdam Hizmetleri kapsamındaki stajyerlerin yaklaşık yarısı, PaTH stajının bitimini takip eden üç ay içinde işe yerleştirilmiştir. Hizmet sağlayanlar ve gençler, söz konusu eğitim ve stajların işe dönüşmese bile, gençlere iş deneyimi sağladığını, özgüvenlerini geliştirdiğini ve onlara yeni beceriler öğrettiğini belirtmiştir.

Birleşik Krallık	Young Apprenticeships	14 yaşındakiler ve 16 yaşında tam zamanlı çıraklığa başlamak isteyenler	Gençler için uygun mesleki seçenekler sunmak ve okuldan emek piyasalarını geçişlerini kolaylaştırmak.	Üniversitelerin ve işverenlerin ortaklığında haftada 3 gün temel müfredat ve haftada 2 gün çıraklık olmak üzere eğitimler verilmektedir.	Tamamlama oranı %92 iken, tam zamanlı çıraklık eğitimine devam etme oranı %27 olmuştur. Öğrenci başarısında da gelişmeler görülmüştür.
Birleşik Krallık	Diplomas	14-19 yaş grubu	Mesleki öğrenim eğilimi olan gençlere uygun mesleki seçenekler sunmak ve mesleki ve akademik nitelikler arasında eşit saygıya ulaşmak.	Okul, üniversite ve işverenler ile iş birlikleri yapılmaktadır.	Öğrenciler yüksek oranda memnun kalmıştır ve yüksek öğretime katılım için istek düzeylerinde belirgin bir artış yaşanmıştır.
Fransa	École de la 2e chance	16-25 yaş grubu	Okulu erken bırakmaya karşı mücadele etmek ve gençlerin sosyal hayata ve çalışma hayatına entegrasyonunu sağlamak.	Program; her katılımcının ihtiyacına göre değişkenlik göstermekte ve kademeli bir entegrasyon dönemi ile değerlendirme ve eğitim planı, şirketlerde staj ve temel bilgilerin pekiştirilmesi, profesyonel kazanımlar, istihdam ve eğitim için hazırlık ve programdan ayrıldıktan sonra 1 yıla kadar takip ve destek olmak üzere 5 aşama içermektedir	-
İngiltere (Oxford)	Back on Track	14-17 yaş grubu	NEİY olma riski taşıyan veya yakın zamanda NEİY olmuş gençlerin yaşamlarını dönüştürme için yardımcı olmak.	Program, katılımcıların eğitimde kalmak için özgüven ve motivasyonlarını geliştirmelerini desteklemektedir. Yapılan destek, bireysel ihtiyaçları karşılayacak şekilde özelleştirilmektedir. Ancak program genel itibariyle şunları içermektedir: İlçe çapında bire bir rehberlik ve gençler, ebeveynler ve okullar için bilgi ve tavsiyeler, program ortakları aracılığıyla gönüllülük ve iş deneyimi, yaz etkinlikleri programları, güven ve liderlik becerilerini geliştirmek için bir haftalık bir konut dışı program, okullar için ekip kurma günleri dahil olmak üzere akran danışmanlığı, açık hava etkinlikleri ve NEİY olan gençler için İngilizce, Matematik ve iş deneyimi fırsatları dahil ek kısa kurslar.	-

İngiltere (Oxford)	City of Oxford NEET program	16-24 yaş grubu	NEİY olma riski taşıyan gençleri desteklemek.	Katılımcılar programa haftada bir gün sınıf ortamında katılmakta ve diğer günlerini işyeri ortamlarında geçirmektedirler. Mesleki ortamlar arasında inşaat, otomotiv, mutfak sanatları vb. yer almaktadır. Gençlere istihdam eğitimi, danışmanlık ve akademik beceri eğitimi verilmektedir.	-
İngiltere (Londra)	Links 2 Work	16-24 yaş grubu	Öğrencilerin eğitim ve öğretim ihtiyaçlarını karşılamak, çalışanların vasıflarını artırmak ve işsizlere fırsat sağlamak.	Katılımcılar, rehberlik ve danışmanlık desteği sunan bir gençlik çalışanı ile eşleştirilmektedir. Katılımcılara iş ve çıraklık fırsatlarına erişim sağlanmakta, iş başvurusu ve mülakat becerileri konusunda eğitim verilmekte ve katılımcıların uygun olmaları halinde staj programlarına yönlendirilmektedirler.	-
İngiltere (Londra)	Vital Regeneration	-	Başta gençler olmak üzere yerel halkın kullanabileceği kaynakları ve hizmetleri iyileştirmek.	Hizmetler; öğrenme ve beceri gelişimi, istihdam edilebilirlik ve girişimcilik olmak üzere 3'e bölünmüştür. Bununla beraber, kariyer tavsiyeleri ve müzik prodüksiyon kursları da verilmektedir.	-
İngiltere	vTalent Year	16-24 yaş grubu	NEİY gençlere olumlu sosyal deneyimler ve iş deneyimi kazandırmak ve nitelik geliştirmek için çalışma fırsatları vermek.	Programda gönüllülere bir üniversiteye veya başka bir hizmet sağlayıcıya bir dizi yerleştirme yapmanın yanı sıra, ortak görevler üzerinde birlikte çalışma (örneğin, bir bağış toplama etkinliği organize etme) fırsatları verilmektedir.	Programın küçük ölçekli bir değerlendirmesine göre program; katılımcıların bazı yeteneklerini, özellikle farklı iş ve sosyal ortamlarda gezinme güvenlerini, empati kurma yeteneklerini ve kendi geleceklerini etkileyebilme duygusunu olumlu yönde etkilemektedir.
İngiltere (Birmingham)	Sport for Life	11-29 yaş grubu	NEİY gençlerin spor temalı rehberlik ve eğitim yoluyla istihdam edilebilirliklerini geliştirmek ve onların sürdürülebilir bir eğitim, yetiştirme ya da istihdama girmelerine yardımcı olmak.	Katılımcılar özgeçmiş hazırlama, iş görüşmesi yapma ve çeşitli nitelik kazanma becerilerini öğrenmektedirler. Buna ek olarak katılımcılar, mülakat provaları, bire bir rehberlik, yapılandırılmış spor seansları ve sosyal eylem projelerine katılma fırsatına da sahiptirler.	NEİY hizmetlerinden faydalanan gençlerin %77'sinin istihdama geçtiği belirtilmektedir. Program hala devam etmekte olup şu ana kadar 926 genç desteklenmiştir.

Kanada	BladeRunners	19-30 yaş grubu	Risk altındaki gençlere, inşaat sektöründe giriş seviyesi işler için eğitimler vermek ve ardından söz konusu gençlere tam zamanlı işler sağlamak.	Programa katılan gençlere üç iş koçu destek vermekte ve gençlerin mesleğe yönelik bilgilendirme amacıyla 2 haftalık temel güvenlik eğitimi sonrasında işe yerleştirmeleri sağlanmaktadır.	-
Kanada	Bridging The Gap	15-30 yaş grubu	Gençlerin iş piyasasına daha iyi hazırlanmaları için eğitimler vermek.	Program, uygulamaya dönük eğitimler ve 12 haftalık bir işe yerleştirme kombinasyonu ile toplamda 20 haftada Albertalı gençlerin becerilerini geliştirmeye yönelik bir işe hazırlık programıdır. Programa katılan gençler, İlk Yardım, CPR ve WHMIS gibi sertifikalar kazanabilmekte ve iş piyasasına iyi hazırlanmak için iş yeri iletişimi, bilgisayar okuryazarlığı, müşteri ilişkileri ve kişisel gelişim gibi konularda eğitimler almaktadır.	-
Kanada	Çalışmaya Hazır Gençlik Programı (Ready to Work Youth Program)	15-30 yaş grubu	Gençlere, inşaat sektöründe istihdam edilmelerine yönelik mesleki eğitimler vermek.	12 haftalık bir eğitim programıyla inşaat sektörüne işçi yetiştirmeyi amaçlayan program, gençlere marangozluk, elektrik, alçıpan ve sıhhi tesisatta uygulamalı atölyeler; THRESHOLD topluluk binası projesinde yerinde iş deneyimi, acil durum ilk yardım ve yüksekte çalışmayı içeren güvenlik eğitimi, istihdam seminerleri, inşaat matematik atölyeleri vermektedir. Program, Kanada hükümeti tarafından finanse edilmektedir.	-

Kanada	The Frames Film Program	16-30 yaş grubu	Bir film prodüksiyonu ve yaşam becerileri programı olarak, gençlere destekleyici, güvenli ve eğlenceli bir ortamda film yapımının temellerini öğrenmeleri için fırsatlar sunmak.	Program, gençlerin her 10 haftalık döngü ile haftalık dersleri ve katılımcıların yaşam ve istihdam becerilerini takip etmelerini sağlamaktadır. Ayrıca, konuk konuşmacılardan endüstri bilgisi ve teknik film yapım becerilerini öğrenerek, hafta sonlarını içerecek şekilde iki çekim ve düzenleme yapılmasına olanak vermektedir.	Programdan faydalanan birçok gencin kısa filmleri, film festivallerinde büyük başarı elde etmiştir. "Where We Sleep (2012)" filmi, Reel 2 Real Film Festival for Youth'da gösterilmiş ve En İyi Yönetmenlik ödülünü kazanmıştır. Bunun yanında "Ev Nedir? (2013)" filmi, Surrey Evsizlik ve Konut Derneği'nin Gençlik Film Yarışması'nda En İyi Film ödülünü kazanmış ve Vancouver Uluslararası Film Festivali'nde PSA'nın galasını yapan ve dünya çapında 30'dan fazla ülkeyi gezen Reel Gençlik Film Festivali'nin resmi seçkisi olmuştur.
Kanada	Kamloops: Jobs in Demand	18-24 yaş grubu	Gençlere ilgi duydukları herhangi bir sektöre yönelik mesleki eğitim vermek.	Program, istihdam noktasında engelleri olan gençlere sekiz haftalık ücretsiz, etkileşimli ve entegre bir beceri programı sunmaktadır. Eğitimler, gençleri istihdama hazırlamak amacıyla grup atölyeleri, çevrimiçi eğitim ve birebir destek yoluyla verilmektedir.	-
Kanada	Learn 2 Earn	15-30 yaş grubu	Dezavantajlı konumda bulunan gençlere istihdam edilmeye giden yolda eğitimler vermek.	Learn 2 Earn, 22 haftalık bir beceri geliştirme programına sahiptir. İlk 10 haftada kişisel gelişim eğitimlerinin yanında mesleğe yönelik eğitimler de verilmektedir. Kalan 12 haftada ise katılımcılara iş deneyimi sağlanmaktadır.	-

Kanada	Skills Compass	18-30 yaş grubu	NEİY gençlerin okula geri dönmeleri ve bir kariyere hazırlanmaları için ihtiyaç duydukları yaşam becerilerini, temel becerileri ve kariyer hazırlığını geliştirmelerine yardımcı olmak.	Program, hizmet sağlayıcıları, topluluk ortakları ve işverenleri, üniversiteleri ve enstitüleri bir araya getirmekte ve eğitim ve istihdamın önündeki engellerin belirlenmesine ve ele alınmasına yardımcı olmaktadır. 150'ye kadar genç, projenin 5 ortak üniversite ve enstitüsünden birinde ihtiyaçlarına göre hazırlanmış eğitim ve beceri eğitimini alarak programdan doğrudan yararlanacaktır. Ayrıca program katılımcıların iş başında eğitim ve iş deneyimi kazanmasına imkan tanıyan işe yerleştirmeleri de içermektedir. Proje boyunca, üniversiteler ve enstitüler, katılımcı gençlerin muhafazasını ve programın tamamlanmasını desteklemek ve mentorluk, kültürel destek ve kapsamlı hizmetler sağlamak için toplum temelli gençlik hizmet ajanslarıyla da çalışacaktır.	-
Kanada	Youth Challenge Fund	-	Öncelikli alanlardaki gençlerin katılımını, eğitimini ve istihdamını teşvik etmek ve gençlik fırsatlarını iyileştirmek ve geliştirmek. Aynı zamanda suç ve çete kültürüyle mücadele etmek.	Burslar, spor tesisleri, okul sonrası dersler, müzik / medya atölyesi gibi çok sayıda topluluk temelli proje finanse edilmektedir.	-
Kanada	YWCA Accelerate	15-30 yaş grubu	Tam zamanlı eğitimde ve istihdamda olmayan gençleri yönetim ve müşteri hizmetlerinde anlamlı işler bulmaları için desteklemek.	Program; altı haftalık çevrimiçi beceri eğitimi (katılımcılara çevrimiçi grup atölyelerine katılırken iki haftada bir ödeme yapılır), ardından sekiz haftalık profesyonel iş deneyimi, devamındaki 12 hafta boyunca takip desteği, program tamamlandıktan sonra 400 Dolara kadar ekstra ödeme, isteğe bağlı profesyonel sertifikalar (SuperHost, İlk Yardım, Doğru Hizmet, İstihdam Standartları, OnTrack Bilgisayar Eğitimi gibi), ek olarak diğer YWCA hizmetlerine erişim gibi hizmetler sağlamaktadır.	-

Kanada	YWCA Gear Up	16-30 yaş grubu	Gençlere bisiklet tamircisi olarak çalışmak için gerekli beceriler, sertifikalar ve işveren bağlantılarıyla donatan mesleki eğitimler vermek.	Program, Seviye 1 Bisiklet Mekaniği Sertifikası dahil olmak üzere iki haftalık sınıf içi beceri geliştirme atölyeleri ve eğitim ödeneği verilerek yerel bir bisiklet tamir atölyesinde altı haftalık iş deneyimi ve iki haftalık birebir iş arama desteği sağlamaktadır.	-
Peru	Jóvenes productivos	15-29 yaş grubu	Belirli çalışma alanlarında emek piyasasının taleplerine göre, gençlerin eğitimini iyileştirmek ve eğitim, girişimcilik için teknik yardım ve işe yerleştirmek için aracılık yoluyla gençler için emek piyasasına erişimi kolaylaştırmak.	Program kentsel alanlarda, ücretli istihdamı ve serbest mesleği teşvik eden işgücü yerleştirme faaliyetlerine ve eğitime odaklanırken; kırsal alanlarda, serbest meslek işleri için eğitime ve ekonomik ve kalkınma faaliyetlerine odaklanmıştır. Bu doğrultuda, işsiz ve yoksul gençlere teknik ve mesleki eğitim ile beraber bağımsız çalışma desteği verilmektedir.	-

Kaynak: Jack Britton, et al., **The Early Bird Preventing Young People from Becoming a NEET Statistic**, Bristol, 2011; Stéphane Carcillo, et al., **NEET Youth in the Aftermath of the Crisis: Challenges and Policies**, OECD Social, Employment and Migration No. 164, 2015, OECD, "The NEET challenge: What can be done for jobless and disengaged youth?", **Society at a Glance 2016: OECD Social Indicators**, Paris: OECD Publishing, 2016; Benjamin Kutsyuruba, et al., **Needs of NEET youth: Pathways to positive outcomes**, Ontario: Social Program Evaluation Group, 2019; City of Oxford NEET program, "Supporting NEETs", https://www.activatelearning.ac.uk/supporting-you/student-support/how-will-you-support-me/supporting-neets 21.11.2020; Colleges and Institutes Canada, "Skills Compass", https://www.collegesinstitutes.ca/what-we-do/canadian-partnerships/skills-compass/ 19.11.2020; Aboriginal Community Career Employment Services Society, "BladeRunners", https://accessfutures.com/bladerunners, (Online), 25.11.2020; DC.gov, "Out-of-School Program", https://does.dc.gov/service/out-school-program, 25.11.2020; Department of Education, Skills and Employment, "Transition to Work", https://www.employment.gov.au/transition-work, (Online), 25.11.2020; Department of Education, Skills and Employment. (2020). Youth Jobs PaTH Evaluation Report. https://docs.employment.gov.au/system/files/doc/other/path_evaluation_report.pdf; ECLAC. "Jóvenes construyendo el futuro" Non-contributory Social Protection Programmes Database. https://dds.cepal.org/bpsnc/programme?id=171 18.11.2020; ECLAC. "Support for Argentine Students Programme, PROGRESAR" Non-contributory Social Protection Programmes Database. https://dds.cepal.org/bpsnc/programme?id=89 18.11.2020; ECLAC. "PROEMPLEAR" Non-contributory Social Protection Programmes Database. https://dds.cepal.org/bpsnc/programme?id=103 18.11.2020; ECLAC. "Jóvenes productivos" Non-contributory Social Protection Programmes Database. https://dds.cepal.org/bpsnc/programme?id=79 18.11.2020; Employ Abilities, "Learn 2 Earn", https://employabilities.ab.ca/programs-edmonton-and-greater-area-landing-page/learn-2-earn/, (Online), 25.11.2020; Frog Hollow Neighbourhood House, City of Vancouver, &University of British Columbia, "The Frames Film Program", (Online), https://www.framesfilmprogram.com/, 25.11.2020; Links 2 Work, "About", http://links2work.co.uk/about/, 21.11.2020; NSW Government, "Infrastructure Skills Legacy Program", https://www.business.nsw.gov.au/__data/assets/pdf_file/0005/249206/Infrastructure-Skills-Legacy-Program.pdf, 25.11.2020; Nelson, J., & O'Donnell, L. (2012). Approaches to supporting young people not in education, employment or training, a review. National Foundation for Educational Research; Open Door Group, "Kamloops: Jobs in Demand", (Online), http://www.opendoorgroup.org/programs/jid/kamloopsyouth/, 25.11.2020; Threshold School of Building, "Ready to Work Youth Program", (Online), http://www.tsob.ca/ready-to-work-youth-program/, 25.11.2020; YMCA of Nothern Alberta, "Bridging The Gap", (Online), https://northernalberta.ymca.ca/ymca-services/Community-and-Housing/Employment-Services/Bridging-the-Gap, 25.11.2020; YWCA, "YWCA Accelerate", (Online), https://ywcavan.org/accelerate, 25.11.2020; YWCA, "YWCA Gear Up", (Online), https://ywcavan.org/gear-up, 25.11.2020'den derlenerek hazırlanmıştır.

4.2.6. Rehberlik ve Danışmanlık Programları

Mesleki eğitim programlarına katılmaya ilişkin önyargıları kırmak, damgalamayı azaltmak ve istihdam için bu alternatif yolların işverenler tarafından bilinmesini ve değerlendirilmesini sağlamak, NEİY gençlerin bu statüden çıkarılması açısından önemlidir. Bu nedenle bu programlar tasarlanırken işverenlerle iş birlikleri yapmak, onların ihtiyaç ve beklentilerini dikkate alarak içeriği geliştirmek faydalı olacaktır (Eurofound, 2012: 120). İş deneyimleri sağlanması da eğitim ve istihdam arasında bir köprü niteliği taşıması nedeniyle eğitimden emek piyasasına geçişi kolaylaştırıcı bir etki gösterebilmektedir. Bu deneyimler teorik bilginin, uygulamayla desteklenmesini sağlaması yönüyle gençlerin yapacakları işe dair fikir sahibi olmasını ve yapacakları seçimlerde daha bilinçli hareket etmelerine imkân verecektir. Ne var ki bu programlar gençlere oldukça kısa bir fikir verme ve işverenlerin daimi statüde istihdam sağlamak yerine bu yollarla sağlanan ucuz işgücünden faydalanması gibi riskler taşımaktadır (Eurofound, 2012: 128). Uygulama örneklerinin etkileri incelendiğinde ise bu programların gençler üzerinde gerek eğitim gerek istihdam gerekse ücretler konusunda olumlu etkisi olduğu görülmüştür.

NEİY gençlerin istihdam edilmek için kendilerini yetersiz görmeleri durumunda bu sorunu çözebilmek için mesleki eğitim ve iş deneyimlerinin yanı sıra bu gençlere yönelik danışmanlık programlarına ağırlık verilmesi de gerekmektedir. Söz konusu programlar, özellikle dezavantajlı gençler için başarılı rol modelleri sunması yönüyle önemlidir (Powers, 1994). Eğitim sürecinde verilen rehberlik gençlerin eğitimden ayrılma riskini azaltıcı yönde etki göstermesinin yanı sıra gençlerin kendileri için yanlış tercihler yapmasının da önüne geçecektir (Eurofound, 2012: 113). Zira NEİY gençlerin karşılaştıkları bir diğer zorluk, kariyer planlarının esasında uzun ve yoğun bir süreç olması gerekirken, bu dönemlerde yeterince destek alamamalarıdır. Gençlerin bilgiye dayalı seçimler yapmaları ve seçenekler hakkında tavsiye, bilgi ve rehberlikten faydalanmaları NEİY olmalarını engellemede faydalı olacaktır (Kutsyuruba vd., 2019: 27). Aşağıda Tablo 13'te örnek uygulamalar yer almaktadır.

Tablo 13. Rehberlik ve danışmanlık programları

Ülke	Program Adı	Hedef Kitle	Amaç	Uygulama	Etki
ABD	Big Brothers Big Sisters (BBBS)	6-18 yaş grubu	Olumlu rol modeller ile gençlere arkadaşlık, duygusal destek ve birebir rehberlik / mentorluk sağlamak.	Başvuran çocuğun / gencin hedefleri, ebeveyn ve çocuk ile yapılan ilk görüşme sırasında BBBS personeli ile belirlenmektedir. BBBS personeli, ortak ilgi alanları dahil olmak üzere çeşitli faktörler temelinde yetişkin gönüllüleri gençlerle eşleştirmektedir. Gönüllü mentor ise çocukla / gençle haftada yaklaşık 3-5 saat olmak üzere en az 1 yıl geçirmeyi taahhüt etmektedir.	1 yıl veya daha uzun süren ilişkilerdeki ergenler, akademik, psikososyal ve davranışsal çıktı olarak büyük gelişmeler bildirmiştir.
ABD (Chaffey College, Güney Kaliforniya)	Opening Doors / Geliştirilmiş Öğrenci Hizmetleri	18-34 yaş grubu	Düşük gelirli ve düşük bir başarı gösteren gençlerin üniversiteye kayıt ve devam oranlarını iyileştirmek.	Öğrencilere danışman atanmakta ve dönem başında en az 2 görüşme düzenlenmektedir. Öğrenciler her görüşmede 150 Dolar burs almaktadır. Program 2 dönem sürmektedir.	Programın ilk dönem için etkisi görülmezken, ikinci dönem kazanım ve kayıt üzerinde orta düzeyde etkisi olduğu görülmüştür. Ancak etkiler, programdan sonra hızla kaybolmuştur.
ABD	Quantum Opportunity Program	14-18 yaş grubu	Yoksul ailelerden gelen gençlerin engelleri aşmasını sağlamak, gençleri başarılı olmaya teşvik etmek ve güçlendirmek.	Lise öğrencilerinin 250 saatlik eğitime, 250 saatlik gelişim faaliyetlerine ve mentorluğa, 250 saat toplum hizmetine katılmaları sağlanmış ve öğrencilere maddi teşvikler verilmiştir.	Liseden mezun olan öğrenci oranı %33 olurken; programın tamamlanmasından 3 yıl sonra üniversiteye katılım %9 artmıştır.
ABD (Kaliforniya)	Youth Employment Opportunity Program (YEOP)	15-25 yaş grubu	Gençlerin eğitim ve mesleki hedeflerine ulaşmalarına yardımcı olmak.	Programa okuldan ayrılmış olan gençler katılabileceği gibi hala okula kayıtlı olan ancak okulu bırakma riski yüksek olan gençler de katılabilmektedir. Katılımcılar okul kayıt durumu ile beraber genç hamilelik, gençken suç işlemek, düşük okuryazarlık, çete katılımı, engellilik, azınlık statüsü veya evsiz olmaları gibi çeşitli risk faktörlerine göre seçilmektedir. Programda bu gençlere akran danışmanlığı, yönlendirmeler, eğitim ve kariyer danışmanlığı, iş eğitimi atölyeleri ve yönlendirmeler için akademik beceriler sağlanmakla birlikte; program mentor ve istihdam uzmanı desteği de vermektedir.	-

Avustralya	Empowering YOUth Initiatives	15-14 yaş grubu	Program, uzun vadeli işsiz gençlerin becerilerini geliştirmelerine ve sürdürülebilir istihdama doğru ilerlemelerine yardımcı olmak için yeni, yenilikçi yaklaşımları denemeyi ve gençlere istihdam politika ve programları hakkında bilgi vermeyi amaçlamaktadır.	Program kendi bünyesinde Avustralya'nın çeşitli yerlerinde iki yıla kadar süren 39 projeyi finanse etmiştir. Program mentorluk, uzmanlık atölyeleri, kariyer gelişimi, iş deneyimi ve sosyal girişimleri içeren bir dizi faaliyet yoluyla gençlere destek sağlamaktadır.	-
Avustralya	Opportunity Hub	5-12. sınıf öğrencileri	Aborjin veya Torres Boğazı Adalı 5-12. sınıf öğrencilerinin ortaöğretimden yüksek öğretime, mesleki eğitime ve / veya istihdama kadar desteklenmesini sağlamak.	Programda 5-8. sınıf öğrencilerine grup atölyeleri, 9-12. sınıf öğrencilerine ise birebir oturumlarla destekler sağlanmaktadır. Fırsat Merkezi, öğrencilerin kariyer hedefleri oluşturmalarına, kariyer yollarını keşfetmelerine, istihdama geçiş için plan yapmalarına ve eğitim ve öğretimle meşgul olmalarına yardımcı olmaktadır. Sağlanan destekler, her öğrencinin ihtiyaçlarına bağlı olarak şekillenmektedir.	-
Avusturya	Jugendcoaching	9.sınıftakiler, 19 yaşına kadar olan NEİY'ler ve özel eğitim ihtiyacı olan ya da engelli gençler	Dezavantajlı gençleri eğitim sisteminde tutmak ve istihdam, NEİY gençlerin yeniden entegrasyonuna yardımcı olmak.	Programda ilk görüşme, danışmanlık ve destek olmak üzere üç aşama bulunmaktadır. Bu aşamalardan ilk görüşmede, gençlerden kapsamlı olarak temel bilgiler alınmaktadır. Gerekli görülmesi durumunda, öğrencilerin ebeveynleri veya öğretmenleri de önemli referans kişiler olarak dahil edilebilmektedirler. Danışmanlık aşamasının odak noktasını, yönelimde sorunlar yaşayan ve okul açıkları ile mücadele eden gençler oluşturmaktadır. Gençlerin daha fazla önlem alması gerekiyorsa, gençlik koçları nitelikli bir aktarımın yapılmasını ve takibin olabildiğince sorunsuz gerçekleşmesini sağlamaktadır. Destek aşamasında ise çeşitli sorunları nedeniyle kapsamlı desteğe ihtiyaç duyan gençler için ihtiyaç odaklı mentorluk sunulmaktadır.	2012 Viyana ve Steiermark pilot projesi olarak başlamış, 2013 yılında Avusturya'nın geri kalanına genişletilmesi planlanmıştır. 27.000 yeni katılımcı ile 2013 yılında yaklaşık 29.000 genç bu programdan (1-3. aşamalar) yararlanmıştır.
Birleşik Krallık	Aimhigher	-	Yükseköğretimde yeterince temsil edilmeyen gruplardaki yetenekli gençlerin yükseköğretim isteğini ve farkındalığını geliştirmek ve yükseköğretime katılımda sosyal sınıflar arasındaki boşluğu kapatmak, daha yüksek bir yükseköğretim öğrenci nüfusuna ulaşmak.	Okul, üniversite ve işverenler ile iş birlikleri ile etkinlikler, konferanslar, kariyer tavsiyeleri ve ziyaretler yapılmaktadır. Yöntem bölgelere göre şekillenmekte ve bireysel yaklaşım sunulmaktadır.	Etkinliklerde algılanan farkındalık üzerinde anında olumlu etki görülmüştür. Programın etkisi belirsiz olmasına karşın, 2000'den beri yükseköğretim öğrenci nüfusu artış göstermiştir.

İngiltere (Oxford)	Back on Track	14-17 yaş grubu	NEİY olma riski taşıyan veya yakın zamanda NEİY olmuş gençlerin yaşamlarını dönüştürmeye yardımcı olmak.	Program, katılımcıların eğitimde kalmak için özgüven ve motivasyonlarını geliştirmelerini desteklemektedir. Yapılan destek, bireysel ihtiyaçları karşılayacak şekilde özelleştirilmektedir. Ancak genel itibariyle şunları içermektedir: İlçe çapında bire bir rehberlik ve gençler, ebeveynler ve okullar için bilgi ve tavsiyeler, program ortakları aracılığıyla gönüllülük ve iş deneyimi, yaz etkinlikleri programları, güven ve liderlik becerilerini geliştirmek için bir haftalık bir konut dışı program, okullar için ekip kurma günleri dahil olmak üzere akran danışmanlığı ve açık hava etkinlikleri ve NEİY olan gençler için İngilizce, Matematik ve iş deneyimi fırsatları dahil ek kısa kurslar.	-
İngiltere (Manchester)	Career Connect	15-19 yaş grubu Engelli gençler için üst sınır: 24	NEİY gençler arasında işgücüne katılımı artırmak.	Program; kişiselleştirilmiş ihtiyaç temelli müdahaleler, danışmanlık ve rehberlik, beceri geliştirme eğitimi, dezavantajlı gruplar (azınlıklar, engelliler vb.) için ek destek sunmakta ve yerel işverenlerle ortaklıklar yapmaktadır.	-
İngiltere (Manchester)	Inspired to Aspire	16-24 yaş grubu	NEİY gençlere eğitim, istihdam veya yetiştirme ile yeniden etkileşime geçmeleri için ilham vermek.	Program katılımcılara kişiselleştirilmiş bire bir mentorluk desteğine ve pratik çalışma deneyimlerine erişim sağlamaktadır. Programda kişiselleştirilmiş desteğe ek olarak, duyguları yönetme, uyuşturucu ve alkol farkındalığı ve istihdam edilebilirlik becerileri ve tutumu gibi konularda grup oturumları da düzenlenmektedir.	-
İngiltere (Londra)	Links 2 Work	16-24 yaş grubu	Öğrenicilerin eğitim ve öğretim ihtiyaçlarını karşılamak, çalışanların vasıflarını artırmak ve işsizlere fırsat sağlamak.	Katılımcılar, rehberlik ve danışmanlık desteği sunan bir gençlik çalışanı ile eşleştirilmektedir. Katılımcılara iş ve çıraklık fırsatlarına erişim sağlanmakta, iş başvurusu ve mülakat becerileri konusunda eğitim verilmekte ve uygun olmaları halinde staj programlarına yönlendirilmektedir.	-
İngiltere (Liverpool)	Working Futures	16-29 yaş grubu	NEİY gençlerin istihdam edilebilirlik becerilerini, özgüvenlerini, temel akademik becerilerini ve çalışma alışkanlıklarını geliştirmek.	Programda ilk değerlendirme sonrası katılımcılara belirli hedefleri içeren bir Bireysel Eylem Planı (BEP) verilmektedir. Bu BEP düzenli aralıklarla gözden geçirilmektedir. Bununla beraber, istihdam becerilerine odaklanan bir eğitim paketi bulunmaktadır. Bu paket CV hazırlama, mülakat hazırlığı ve işe özgü becerileri içermektedir. İstihdam edilen katılımcılara, 3 aya kadar mentorluk desteği sağlanmaktadır.	-

İsveç	Jobbgaranti för ungdomar	16-25 yaş grubu	Gençlerin iş bulabilmelerini ve mümkün olan en kısa sürede çalışmaya başlamalarını sağlamak.	Son 4 ayda en az 90 gündür işsiz olan, son 3 aydır yapabileceğinden daha az çalışmış olan, kamu istihdam hizmetlerine en az 3 ay süreyle kaydolan, belirtilen yaş grubundaki herkes, staj, çıraklık, rehberlik ve koçluğu içeren programa katılabilmektedir.	Programa katılan 24 yaşındaki gençler, 2008 yılında kamu istihdam hizmetlerine kaydolan yaşlılardan daha hızlı bir şekilde iş bulmayı başarmıştır.
Kanada	Lighthouse Project	-	Tam zamanlı iş arama veya sürdürme konusunda stresli veya endişeli olabilecek gençlere yardımcı olmak.	Programa katılan gençler uygun bir iş bulup sürdürmek ve kariyer hedeflerine ulaşmak için kapsamlı yardım almaktadırlar. Ayrıca her adımda iş başında destek, eğitim ve kişiselleştirilmiş koçluktan yararlanmaktadırlar.	-
Kanada	Youth Employment Services	-	Gençlere kariyerlerini planlama, iş arama becerileri kazanma ve iş bulma / sürdürme konularında yardımcı olmak.	Programda, Çocuk ve Aile Hizmetleri veya Engelli Çocuklar için Aile Destekleri Hizmetleri'nden gelen gençlere yönelik olarak kariyer keşfi, bilgilendirici mülakatlar, kariyer turları, iş arama araçlarının tanınması, eğitim ve öğretim fırsatlarının araştırılması konularında danışmanlık hizmetleri verilmektedir.	-
Kanada	Youth Collaboration	15-30 yaş grubu	Okula gitmeyen, işsiz ve iş bulmanın önünde engellerle karşılaşan NEİY gençlere, bütünsel hizmetler sunmak ve grup bazlı istihdam edilebilirlik becerileri eğitimi ve bir iş deneyimi sağlamak.	Program, iki veya üç haftalık grup bazlı istihdam edilebilirlik ve yaşam becerileri atölyeleri ile başlamaktadır. Gençler asgari ücret ulaşım jetonları kullanmaktadır. Eğitim döneminin başarılı bir şekilde tamamlanmasının ardından gençler, yerleştirme süresinin sonunda kalıcı istihdam amacıyla maksimum on haftaya kadar ücretli bir işe yerleştirme hakkı kazanabilmektedirler.	-
Kanada	Youth Programs	-	Manitoba ili genelinde gençlere istihdam ve eğitim destekleri ve hizmetleri sağlamak, iş etiği ve toplum katılımı bilinci aşılamak, kariyer keşfi için fırsatlar sağlamak ve istihdam edilebilirlik ile yaşam becerilerini geliştirmek.	Programlar, sosyal gelişimi desteklemekte ve kariyer keşfi, beceri geliştirme, iş deneyimi, istihdama hazırlık, iş arama destekleri ve girişimcilik için fırsatlar sunarak yaşam boyu öğrenmeyi teşvik etmektedir.	-

Kanada	Onyxworks	13-18 yaş grubu	Gençlerin toplum bağlantılarını geliştiren, dayanıklılığını artıran, okula olan ilgiyi yenileyen ve nihayetinde daha güvenli, daha sağlıklı bir yaşam tarzının benimsenmesini teşvik eden bir deneyimin yanı sıra, gençlere meşru bir gelir sağlamak.	Program toplam 5 bileşenden oluşmaktadır. 1) İşe Hazırlık Eğitimi: Özgeçmiş taslağını hazırlamayı, iş görüşmesine hazırlanmayı, uygun şekilde giyinmeyi, iş arkadaşları ile etkileşime girmeyi ve ilk iş gününden ne bekleneceğini içeren bir eğitimdir. 2) Öğrenme Fırsatları: Bilgisayar Okuryazarlığı, Gıda Güvenliği, İlk Yardım, Forklift Operatörü Sertifikası ve İşyeri Tehlikeli Malzemeler Bilgi Sistemi (WHMIS) gibi mesleki eğitimler sağlamaktadır. 3) Ücretli İşe Yerleştirme: Gençlerin ilgili bir sektörde 10 hafta boyunca haftada ortalama 16 saat üzerinde iş deneyimi kazanmasını sağlamaktadır. 4) Mentorluk: Gençlere olumlu bir rol model destek olmakta, koçluk ve denetim ile işbaşında öğrenim fırsatları sunmaktadır. 5) Birebir Destek ve Eğitim: Barınma, ulaşım ve sağlık bakımı ile ilgili sorunlar gibi ortaya çıkabilecek pratik sorunların üstesinden gelmelerine yardımcı olmayı içermektedir.	Programa katılım her yıl artış göstermekte ve ortalama katılımcı yaşı 15 olarak seyretmektedir. Program erken yaşta hizmet ihtiyacını yansıtacak biçimde başarılı bir biçimde ilerlemektedir.
Kanada	Chance to Choose	15-30 yaş grubu	Değerlendirmeler, grup temelli beceri geliştirme ve yerel işverenlerle iş deneyimi yoluyla gençlerin istihdamlarının önündeki engelleri aşmalarına yardımcı olmak.	Programda gençlere ilk yardım gibi kısa dönemli sertifikalar dahil dört haftalık yaşam ve istihdam becerileri eğitimi, sekiz haftalık ücretli iş deneyimi, iş arama için birebir koçluk, iş deneyimi için yerleştirmeyi tamamladıktan sonra ise on iki haftalık takip desteği sağlanmaktadır.	-
Portekiz	Empresários pela Inclusão Social, (EPIS)	13-15 yaş grubu	Portekiz'deki gençlerin sosyal katılımını teşvik etmek.	Program, eğitimli profesyonellerle birebir görüşmelerden veya küçük gruplar halinde gerçekleşen toplantılardan oluşur ve içerik motivasyon, benlik saygısı, çalışma becerileri gibi konularda her katılımcının bireysel bilişsel olmayan beceri ihtiyacına göre şekillenir.	Sınıf tekrarını %10 azaltma konusunda uygun maliyetli olarak değerlendirilmektedir.

Kaynak: Jack Britton, et al., **The Early Bird Preventing Young People from Becoming a NEET Statistic**, Bristol, 2011; Stéphane Carcillo, et al., **NEET Youth in the Aftermath of the Crisis: Challenges and Policies**, OECD Social, Employment and Migration No. 164, 2015, OECD, "The NEET challenge: What can be done for jobless and disengaged youth?", **Society at a Glance 2016: OECD Social Indicators**, Paris: OECD Publishing, 2016; Benjamin Kutsyuruba, et al., **Needs of NEET youth: Pathways to positive outcomes**, Ontario: Social Program Evaluation Group, 2019; City of Oxford NEET program, "Supporting NEETs", https://www.activatelearning.ac.uk/supporting-you/student-support/how-will-you-support-me/supporting-neets 21.11.2020; Department of Education, Skills and Employment, "Empowering Youth Initiatives", https://www.employment.gov.au/empowering-youth-initiatives, (Online), 25.11.2020; Employment Development Department, "Youth Employment Opportunity Program", https://edd.ca.gov/Jobs_and_Training/Youth_Employment_Opportunity_Program.htm, 25.11.2020; Employment Placement & Support Services, "Youth Employment Services", https://epssreddeer.com/services/yes, (Online), 25.11.2020; Links 2 Work, "About", http://links2work.co.uk/about/, 21.11.2020; Metis Employment and Training, "Youth Programs", (Online), http://www.mmfemployment.ca/youth.php, 25.11.2020; MTC Australia, "Opportunity Hub for Aboriginal & Torres Strait Islander Students", https://www.mtcaustralia.com.au/youth-community/opportunity-hub/, 25.11.2020; Salford Foundation, "College Support", https://www.salfordfoundation.org.uk/services/young-people/college-support/, 21.11.2020; SUCCESS, "Chance To Choose", https://successbc.ca/c2c/, (Online), 25.11.2020; PLEA Community Services. (2020). Onyx Vancouver Coastal Annual Program Report 2019-20. https://www.plea.ca/wp-content/uploads/2020/05/2019-2020-Onyx-Annual-Program-Report-2.pdf.; PLEA Community Services. (2020). Onyx Vancouver Coastal Annual Program Report 2019-20. https://www.plea.ca/wp-content/uploads/2020/05/2019-2020-Onyx-Annual-Program-Report-2.pdf.; Youth Employment Services, "Lighthouse Project", (Online), https://www.yes.on.ca/lighthouse/, 25.11.2020; Youth Employment Services, "Youth Collaboration", (Online), https://www.yes.on.ca/youth-collab/, 25.11.2020; KEEP ON, "Youth coaching" http://keepon-project.eu/online-digital-database/resource/youth-coaching/; 30.11.2020; Sozial Ministerium, **Youth and Work in Austria, Reporting Year 2013/2014**, Vienna: Federal Ministry of Labour, Social Affairs and Consumer Protection; European Commission, **Proposal for a Council Recommendation on Establishing a Youth Guarantee**, Brussels, 2012'den derlenerek hazırlanmıştır.

Kaynakça / References

Abayasekara, A., & Gunasekara, N. (2019). Determinants of youth not in education, employment or training: evidence from Sri Lanka. *Review of Development Economics*, *23*(4), 1840–1862. https://doi.org/10.1111/rode.12615.

Abdioğlu, Z., & Albayrak, N. (2018). Genç işsizlik, eğitim ve ekonomik büyüme: Türkiye örneği. *Global Journal of Economics and Business Studies*, *7*(13), 8-20.

Aboriginal Community Career Employment Services Society BladeRunners. (t.y.). Retrieved from https://accessfutures.com/bladerunners.

Akses, S. (2014). *Avrupa 2020 stratejisi.* İstanbul: İktisadi Kalkınma Vakfı Yayınları.

Alcázar, L. (2019). Meeting the left behind youth in Peru. Retrieved from http://southernvoice.org/meeting-the-left-behind-youth-in-peru/.

Alcock, P. (1997). *Understanding poverty* (2nd ed.). New York: Palgrave.

Alfani, F., Clementi, F., Fabiani, M., Molini, V., & Valentini, E. (2020). Once NEET, always NEET? A synthetic panel approach to analyze the moroccan labor market. *World Bank Group Poverty and Equity Global Practice Policy Research Working Paper*.

Alfieri, S., Sironi, E., Marta, E., Rosina, A., & Marzana, D. (2015). Young Italian NEETs (not in employment, education, or training) and the ınfluence of their family background*. Europe's Journal of Psychology, 11(2), 311–322.* doi:10.5964/ejop.v11i2.901.

Alivernini, F., & Lucidi, F. (2011). Relationship between social context, self-efficacy, motivation, academic achievement, and ıntention to drop out of high school: a longitudinal study. *The Journal of Educational Research, 104(4),* 241–252. doi:10.1080/00220671003728062.

Alvarado, A., Conde, B., Novella, R., & Repetto, A. (2020). Youths not in education, employment or training in Latin America and the caribbean: Skills, aspirations, and ınformation. *Journal of International Development*. doi: 10.1002/jid.3503.

Anastasi, A. & Urbina, F. (1997). *Psychological testing.* (7th ed.). New York: Prentice-Hall.

Arı E. ve Yıldız, A. (2017). Eşbütünleşme analizi ile genç işsizliği etkileyen değişkenlerin araştırılması. *Alphanumeric Journal*, 2, 309-316.

Axelsson, L., Andersson, I. H., Edén, L., & Ejlertsson, G. (2007). Inequalities of quality of life in unemployed young adults: A population-based questionnaire study. *International Journal for Equity in Health, 6(1),*1-9. doi:10.1186/1475-9276-6-1.

Aysan, M. F., ve Avcı, S. (2015). Türkiye'de gençliğin refahı sosyal politikalar ve kurumlar. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 3, 109-143.

Bäckman, O., & Nilsson, A. (2016). Long-term consequences of being not in employment, education or training as a young adult. Stability and change in three Swedish birth cohorts. *European Societies*, *18*(2), 136–157. https://doi.org/10.1080/14616696.2016.1153699.

Baggio, S., Iglesias K., Deline S., Studer J., Henchoz Y., Mohler-Kuo M. & Gmel G. (2015). Not in education, employment, or training status among swiss men. Longitudinal associations with mental health and substance use. *Journal of Adolescent Health, 56,* 238-243.

Bălan, M. (2016). Economic and social consequences triggered by the NEET youth. *Knowledge Horizons-Economics*, *8*(2), 80–87.

Bardak, U., Maseda, M. R., Rosso F., & ETF. (2015). *Young people not in employment, education or training (NEET): An Overview in ETF Partner Countries*. European Training Foundation.

Bassanini, A., & Duval, R. (2006). *Employment Patterns in OECD Countries: Reassessing the Role of Policies and Institutions* (OECD Social, Employment and Migration Working Papers No. 35). Paris. https://doi.org/10.1787/702031136412.

Baş, H. (2017a). Bir sosyal belediyecilik uygulaması olarak İstanbul Esenler Belediyesi Gençlik Merkezi örneği. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 17*(1), 149-175.

Baş, H. (2017b). Türkiye'de genç nüfus: sorunlar ve politikalar. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2*(27), 255-288.

Baykul, Y. (2000) *Eğitim ve psikolojide ölçme*. Ankara: ÖSYM Yayınları.

BEBKA. (2020). TR41 bölgesinde il düzeyinde çalışmayan, eğitim ve öğrenimde olmayan gençlik (NEET) araştırması raporu. Bursa: T.C. Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı.

Bell, D. N., & Blanchflower, D. G. (2015). Youth unemployment in Greece: measuring the challenge. *IZA Journal of European Labor Studies*, *4*(1).

Berlin, M., Kääriälä, A., Lausten, M., Andersson, G., & Brännström, L. (2020). Long-term NEET among young adults with experience of out-of-home care: A comparative study of three Nordic countries. *International Journal of Social Welfare*, 1–14. https://doi.org/10.1111/ijsw.12463.

Berry, C., Easterbrook, M. J., Empson, L., & Fowler, D. (2019). Structured activity and multiple group memberships as mechanisms of increased depression amongst young people not in employment, education or training. *Early Intervention in Psychiatry*, *13*(6), 1480–1487. https://doi.org/10.1111/eip.12798.

Bilir, N., Özcebe, H., Vaizoğlu, S. A., Aslan, D., Subaşı, N. ve Telatar, T.G. (2005). Van ilinde 15 yaş üzeri erkeklerde sf-36 ile yaşam kalitesinin değerlendirilmesi. *1. Sağlıkta Yaşam Kalitesi Sempozyumu*.

Blackham, A. (2015). Falling on their feet: young workers, employment and age discrimination. *Industrial Law Journal, 44*(2), *246–261.* doi:10.1093/indlaw/dwv003.

Bloomer, E., Allen, J., Donkin, A., Findlay, G., & Gamsu, M. (2012). *The impact of the economic downturn and policy changes on health inequalities in London*. London: UCL Institute of Health Equity.

Bonanomi, A., & Rosina, A. (2020). Employment status and well-being: a longitudinal study on young Italian people. *Social Indicators Research*, https://doi.org/10.1007/s11205-020-02376-x.

Bonnard, C., Giret, J. F., & Kossi, Y. (2020). Risk of social exclusion and resources of young NEETs. *Economie et Statistique / Economics and Statistics*, *514-515–5*, 133–154.

Bradshaw, J., Kemp, P., Baldwin, S., & Rowe, A. (2004). *The drivers of social exclusion: review of the literature for the social exclusion unit in the breaking the cycle series*. London: Social Exclusion Unit.

Braziene, R., Dorelaitiene, A. & Zalkauskaite, U. (2013). Youth not in education, employment, or training in Lithuania: Subjective evaluation of experiences and possibilities in the labour market, *81* (3), 4-37. http://dx.doi.org/10.5755/j01.ss.81.3.5792.

Breen, R. (2005). Explaining cross-national variation in youth unemployment. *European Sociological Review, 21(2), 125–134.* doi:10.1093/esr/jci008.

Bridgeland, J. M., Dilulio, J. J., & Morison, K. B. (2006). *The silent epidemic: Perspectives of high school dropouts*. Washington, DC: Civic Enterprises.

British Council (2017). Next Generation Türkiye. Erişim adresi: https://www.britishcouncil.org.tr/nextgeneration/turkey.

Britton, J., Gregg, P., Macmillan, L., & Mitchell, S. (2011). *The early bird preventing young people from becoming a NEET Statistic*. Bristol.

Butler, R. N. (1969). Age-ism: Another form of bigotry. *the gerontologist*, *9*(4), 243–246. https://doi.org/10.1093/geront/9.4_part_1.243.

Buz, S. (2015). Yaşlı bireylere yönelik yaş ayrımcılığı. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, *14*(53), 268–278.

Bynner, J., & Parsons, S. (2002). Social exclusion and the transition from school to work: The Case of young people not in education, employment, or training (NEET). *Journal of Vocational Behavior, 60*(2), *289–309.* doi:10.1006/jvbe.2001.1868.

Cabral, F. J. (2018). Key drivers of NEET phenomenon among youth people in Senegal. Economics Bulletin, *38*(1), 248-261.

Calderon, E. R. (2004). Getting young people into work: A challenge and an opportunity. *In Policy Proposals for Decent Work and Employment for Young People*. ILO, No.136, 65-76.

Caliendo, M., & Schmidl, R. (2016). *Youth unemployment and active labor market policies in Europe. IZA Journal of Labor Policy, 5(1).* doi:10.1186/s40173-016-0057-x.

Callanan, M., & Morrell, G. (2011). *Influences on post-16 participation: The views of 16-to 18-year-olds studying part-time in further education (FE) or not in employment, education or training (NEET)*. Centre for Analysis of Youth Transitions Report No. 5, Institute for Fiscal Studies.

Canatan, K. (2011). Aile sosyolojisi: konuları, perspektifi ve gelişimi. K. Canatan & E. Yıldırım (Ed.), *Aile sosyolojisi kitabı* içinde (2. bs). İstanbul: Açılımkitap.

Canon, M., Kudlyak, M., & Liu, Y. (2015). Youth labor force participation continues to fall, but it might be for a good reason. *Regional Economist-The St. Louis FED, Saint Louis*.

Cansever E.B., Namal M.K. (2019). İşgücünün görünmeyen dezavantajlıları: ne işte ne de eğitimde olmayan gençler. Mustafa Koçancı, Hazal Yerlikaya (Eds.), *Sosyal Politika ve Çalışma İlişkilerinde Güncel Sorunlar II. Kitap kitabı* içinde (111-134). Ankara: Gazi Kitabevi.

Carcillo, S., Fernández, R., Königs, S., & Minea, A. (2015). *NEET youth in the aftermath of the crisis: Challenges and policies* (OECD Social, Employment and Migration No. 164). *OECD Social, Employment and Migration Working Papers*. https://doi.org/10.2139/ssrn.2573655.

Caroleo, F.E., Rocca, A., Mazzocchi, P. et al. (2020). Being NEET in Europe before and after the economic crisis: An analysis of the micro and macro determinants. *Soc Indic Res* 149, 991–1024. https://doi.org/10.1007/s11205-020-02270-6.

Carroll, N. (2006). Explaining unemployment duration in Australia. *Economic Record*, 82(258), 298-314.

Caruana, E., Allott, K., Farhall, J., Parrish, E. M., Davey, C. G., Chanen, A. M., Killackey, E., & Cotton, S. M. (2019). Vocational engagement among young people entering mental health treatment compared with their general population peers. *Early Intervention in Psychiatry*, *13*(3), 692-696.

Chowdry, H, Crawford, C., & Goodman, A. (2009). *Drivers and barriers to educational success*. Department for Children, School and Families Research Report DCSF-RR102.

CIPD. What are zero-hours contracts?. Retrieved from https://www.cipd.co.uk/knowledge/fundamentals/emp-law/terms-conditions/zero-hours-factsheet#.

City of Oxford NEET program. Supporting NEETs. Retrieved from https://www.activatelearning.ac.uk/supporting-you/student-support/how-will-you-support-me/supporting-neets.

Clark, A. E. (2013). Unemployment as a social norm: Psychological evidence from panel data. *Journal of Labor Economics*, *21*(2), 323-351.

Coles, B. (2008). Gençler. P. Alcock, M. May, & K. Rowlingson (Ed.), *Sosyal politika: Kuramlar ve uygulamalar kitabı* içinde (B. Yıldırım, B. Mercan, O.C. Taştan, O. Tezgel ve Ş. Gökbayrak, Çev.), (502-511). İstanbul: Siyasal Kitabevi.

Coles, B., Godfrey, C., Keung, A., Parrott, S., & Bradshaw, J. (2010). *Estimating the life-time cost of NEET: 16–18 year olds not in education, employment or training.* York: University of York.

Colleges and Institutes Canada. Skills Compass. Retrieved from https://www.collegesinstitutes.ca/what-we-do/canadian-partnerships/skills-compass/

Copps, J., & Keen, S. (2009). *Getting back on track: Helping young people not in education, employment or training in England*. London: New Philanthropy Capital.

CSW. Cornwall skills for young people. Retrieved from https://cswgroup.co.uk/cornwall-skills-for-young-people/.

Cusworth, L., Bradshaw, J., Coles, B., Keung, A., & Chzhen, Y. (2009). U*nderstanding the risks of social exclusion across the life course: Youth and young adulthood, social exclusion task force*. London: Cabinet Office.

Çayır, K. (2012). Yaşçılık/yaşa dayalı ayrımcılık. K. Çayır & M. Ayan Ceyhan (Ed.), *Ayrımcılık çok boyutlu yaklaşımlar kitabı* içinde (s. 163–174). İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayınları.

Çetin, B. I. (2013). *İktisadi sistemler bağlamında gelir dağılımı – kredi ekonomi ilişkisi ve Türkiye*. Ankara: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim ve Araştırma Merkezi Yayınları.

Çetinkaya, E. (2010). Genç işsizliğinin teorik açıklamaları. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, *58,* 45- 57.

Çondur, F., & Cömertler Şimşir, N. (2017). An analysis of the relationship between educational expenditures, economic growth and youth unemployment in Turkey. *The Journal of International Scientific Researches*, *2*(6), 44-59. doi:10.23834/isrjournal.306855.

Dama, N. (2017). *Türkiye'nin eğitim, öğrenim ve çalışma sürecinde olmayan gençleri*. İstanbul: SETA. *198.*

DC.gov. Out-of-school program. Retrieved from https://does.dc.gov/service/out-school-program.

De Almeida, A. N., & Simões, F. (2020). Professional development perspectives across gender and age groups of under-qualified rural NEETs. *Journal of Community Psychology*, 1–17. https://doi.org/10.1002/jcop.22356.

De Lannoy, A., & Mudiriza, G. (2019). A profile of young NEETs: Unpacking the heterogeneous nature of young people not in employment, education or training in South Africa Cape Town: SALDRU, UCT. (SALDRU Working Paper No. 249).

De Luca, G., Mazzocchi, P., Quintano, C., & Rocca, A. (2020). Going behind the high rates of NEETs in Italy and Spain: The role of early school leavers. *Social Indicators Research.* doi:10.1007/s11205-020-02370-3.

De Witte, H., Rothmann, S., & Jackson, L. T. B. (2012). The psychological consequences of unemployment in South Africa. *South African Journal of Economic and Management Sciences*, (3).

Department of Education, Skills and Employment. (2020). *Youth jobs path evaluation report*. Retrieved from https://docs.employment.gov.au/system/files/doc/other/path_evaluation_report.pdf.

Department of Education, Skills and Employment. Empowering YOUth initiatives. Retrieved from https://www.employment.gov.au/empowering-youth-initiatives.

Department of Education, Skills and Employment. Transition to work. Retrieved from https://www.employment.gov.au/transition-work.

Dias, T. S. & Vasconcelos, A. M. N. (2020). Heterogeneity among young people neither in employment nor in education in Brazil. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science,* 688(1), 208–224. doi:10.1177/0002716220913234.

Dichaba, M. (2013). School drop-out and success in the trades: A paradox or a reality of South African youths? *Journal of Social Sciences, 35(2),* 89–96. doi:10.1080/09718923.2013.11893150.

Diener, E., Emmons, R. A., Larsen, R. J., & Griffin, S. (1985). The satisfaction with life scale. *Journal of Personality Assessment, 49(1),* 71–75. doi:10.1207/s15327752jpa4901_13.

Dinler, E. (2019). Uzun süreli genç işsizliğinin sosyo-ekonomik belirleyicileri: İstanbul ili üzerine bir alan araştırması (Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Dixon, S. (2013). *Not in employment, education or training: The long-term NEET spells of young people in New Zealand*. Ministry of Business, Innovation and Employment (MBIE).

Durkaya, M. ve Hüsnüoğlu, N. (2018). İstihdamda eğitimin rolü. *Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Dergisi, 19*(41), 51-70.

ECLAC. Programa Beca Social Non-contributory Social Protection Programmes Database. Retrieved from https://dds.cepal.org/bpsnc/programme?id=168.

ECLAC. JóvenES Con Todo Programme. Non-contributory Social Protection Programmes Database. Retrieved from https://dds.cepal.org/bpsnc/programme?id=153.

ECLAC. Jóvenes construyendo el futuro. Non-contributory Social Protection Programmes Database. Retrieved from https://dds.cepal.org/bpsnc/programme?id=171.

ECLAC. Jóvenes productivos. Non-contributory Social Protection Programmes Database. Retrieved from https://dds.cepal.org/bpsnc/programme?id=79.

ECLAC. PROEMPLEAR. Non-contributory Social Protection Programmes Database. Retrieved from https://dds.cepal.org/bpsnc/programme?id=103.

ECLAC. Support for Argentine Students Programme, PROGRESAR. Non-contributory Social Protection Programmes Database. Retrieved from https://dds.cepal.org/bpsnc/programme?id=89.

ECLAC. Support for Argentine Students Programme, PROGRESAR. Non-contributory Social Protection Programmes Database. Retrieved from https://dds.cepal.org/bpsnc/programme?id=89.

Emirgil, B.F. (2014). Gençlere yönelik sosyal politikalar. A.Tokol, Y.Alper (Ed.), *Sosyal politika kitabı* içinde (s. 387-404). Bursa: Dora Yayınları.

Employ Abilities, Learn 2 earn. Retrieved from https://employabilities.ab.ca/programs-edmonton-and-greater-area-landing-page/learn-2-earn/.

Employment Development Department. Youth employment opportunity program. Retrieved from https://edd.ca.gov/Jobs_and_Training/Youth_Employment_Opportunity_Program.htm.

Employment Placement & Support Services. Youth employment services. Retrieved from https://epssreddeer.com/services/yes.

Ensari, S. (2010). TÜİK'in yoksulluk analizleri üzerine. *Maliye Finans Yazıları*, *24*(87), 9-15.

Erdoğan, E., Yentürk, N., Akyüz, A. A., Kurtaran, Y., Yurttagüler, L., Dursun, K., & Oy, B. (2017). *Being a NEET in Turkey: Determinants and consequences*. Working Paper No: 30.

Erikli, S. (2018). *Üniversite mezunu uzun süreli genç işsizlerin çalışma yaşamına ilişkin beklentilerinin incelenmesi: Ankara ili örneği* (Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

ETF. (2015). *Young people not in employment, education or training (NEET): An overview in ETF partner countries*. Retrieved from https://www.etf.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/young-people-not-employment-education-or-training-neet.

ET-NEETs. (2016). Youth national policy. Retrieved from https://www.et-

Eurofound. (2012). *NEETs – Young people not in employment, education or training: Characteristics, costs and policy responses in Europe*. *Publications Office of the European Union*. Luxembourg. https://doi.org/10.2806/41578.

Eurofound. (2015). *Young people and NEETs in Europe: First findings*. European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions. Ireland.

Eurofound. (2016). *Exploring the diversity of NEETs: Country profiles*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

Eurofound. (2020). NEETs. Retrieved from https://www.eurofound.europa.eu/topic/neets

European Commission Employment Committee. (2011). *Youth neither in employment nor education and training (NEET) Presentation of data for the 27 Member States.*

European Commission. (2012). Proposal for a council recommendation on establishing a youth guarantee. Brussels.

European Commission. (2020a). *Youth guarantee country by country: Sweden*. Employment, Social Affairs & Inclusion.

European Commission. (2020aa). *Youth guarantee country by country: Cyprus*. Employment, Social Affairs & Inclusion.

European Commission. (2020b). *Youth guarantee country by country: Estonia*. Employment, Social Affairs & Inclusion.

European Commission. (2020c). *Youth guarantee country by country: Latvia*. Employment, Social Affairs & Inclusion.

European Commission. (2020d). *Youth guarantee country by country: Lithuania*. Employment, Social Affairs & Inclusion.

European Commission. (2020e). *Youth guarantee country by country: Poland*. Employment, Social Affairs & Inclusion.

European Commission. (2020f). *Youth guarantee country by country: Germany*. Employment, Social Affairs & Inclusion.

European Commission. (2020g). *Youth guarantee country by country: Czechia*. Employment, Social Affairs & Inclusion.

European Commission. (2020h). *Youth guarantee country by country: Slovakia*. Employment, Social Affairs & Inclusion.

European Commission. (2020i). *Youth guarantee country by country: Hungary*. Employment, Social Affairs & Inclusion.

European Commission. (2020j). *Youth guarantee country by country: Romania*. Employment, Social Affairs & Inclusion.

European Commission. (2020k). *Youth guarantee country by country: Bulgaria*. Employment, Social Affairs & Inclusion.

European Commission. (2020l). *Youth guarantee country by country: Greece*. Employment, Social Affairs & Inclusion.

European Commission. (2020m). *Youth guarantee country by country: Netherlands*. Employment, Social Affairs & Inclusion.

European Commission. (2020n). *Youth guarantee country by country: Luxembourg*. Employment, Social Affairs & Inclusion.

European Commission. (2020o). *Youth guarantee country by country: Ireland*. Employment, Social Affairs & Inclusion.

European Commission. (2020p). *Youth guarantee country by country: Portugal*. Employment, Social Affairs & Inclusion.

European Commission. (2020q). *Youth guarantee country by country: Spain*. Employment, Social Affairs & Inclusion.

European Commission. (2020r). *Youth guarantee country by country: France*. Employment, Social Affairs & Inclusion.

European Commission. (2020s). *Youth guarantee country by country: Belgium*. Employment, Social Affairs & Inclusion.

European Commission. (2020t). *Youth guarantee country by country: Italy*. Employment, Social Affairs & Inclusion.

European Commission. (2020u). *Youth guarantee country by country: Croatia*. Employment, Social Affairs & Inclusion.

European Commission. (2020v). *Youth guarantee country by country: Slovenia*. Employment, Social Affairs & Inclusion.

European Commission. (2020w). *Youth guarantee country by country: Austria*. Employment, Social Affairs & Inclusion.

European Commission. (2020x). *Youth guarantee country by country: Finland*. Employment, Social Affairs & Inclusion.

European Commission. (2020y). *Youth guarantee country by country: Denmark*. Employment, Social Affairs & Inclusion.

European Commission. (2020z). *Youth guarantee country by country: Malta*. Employment, Social Affairs & Inclusion.

Everington, D., Feng, Z., Ralston, K, & Dibben, C. (2019). Risk factors for young people not in education, employment or training (NEET) using the Scottish longitudinal study. *International Journal of Population Data Science*, 4:3:138. https://doi.org/10.23889/ijpds.v4i3.1302.

FAO (2018). Food security: concepts and measurement. Retrieved from http://www.fao.org/docrep/005/y4671e/y4671e06.htm.

Feng, Z., Ralston, K., Everington, D., & Dibben, C. (2018). Long term health effects of NEET experiences: evidence from Scotland. *Journal of Epidemiology and Community Health*, *72*(Suppl 1), A65 LP-A66. https://doi.org/10.1136/jech-2018-SSMabstracts.136.

Finlay, I., Sheridan, M., McKay, J., & Nudzor, H. (2010). Young people on the margins: In need of more choices and more chances in twenty-first century scotland. *British Educational Research Journal*, *36*(5), 851–867. https://doi.org/10.1080/01411920903168532.

Fişek, A. G. (2009). Bir danışıklı döğüş: Beyin göçü. *Eğitime Bakış*, *5*(13), 35–37.

Flisi, S., Goglio, V., Meroni, E. C., & Vera-Toscano, E. (2015). School-to-work transition of young individuals: what can the ELET and NEET indicators tell us?. Luxembourg: Publications Office of the European Union, EUR-Scientific and Technical Research Reports.

Foti, A. (2017). *General theory of the precariat*. Amsterdam: Institute of Network Cultures.

Franzosi, C. (2015). *Being NEET. Neither in education nor in employment. First results from a sociological survey*, ISFOL, giugno 2014. Isfol OA.

Frog Hollow Neighbourhood House, City of Vancouver, & University of British Columbia. The Frames Film Program. Retrieved from https://www.framesfilmprogram.com/.

Furlong, A. (2006). Not a very NEET solution: Representing problematic labour market transitions among early school-leavers. *Work, Employment and Society*, *20*(3), 553–569. https://doi.org/10.1177/0950017006067001.

Furlong, A. (2007). The zone of precarity and discourses of vulnerability: NEET in the UK. *Journal of Social Sciences and Humanities*, *381*, 101–121.

Gangl, Markus. (2006). Scar effects of unemployment: An Assessment of Institutional Complementarities. *American Sociological Review*, *71*(6), 986-1013.

Genç Hayat Vakfı. (2017). *Sessiz ve görünmeyen gençler araştırması projesi raporu: Okumayan ve çalışmayan gençliğin durumu ve çözüm önerileri*. İstanbul: Genç Hayat Yayınları.

Genda, Y. (2007). Jobless youths and the NEET problem in Japan. *Social Science Japan Journal*, *10*(1), 23–40. https://doi.org/10.1093/ssjj/jym029.

Gibson, J., & Mckenzie, D. (2012). The economic consequences of 'Brain Drain' of the best and brightest : Microeconomic evidence from five countries. *Economic Journal*, *122*, 339–375. https://doi.org/10.1111/j.1468-0297.2012.02498.x.

Giddens, A. (2009). *Sociology* (6nd ed.). Cambridge: Polity Press.

Giddens, A. (2012). *Sosyoloji*. İstanbul: Kırmızı Yayınları.

Godfrey, C., Hutton, S., Bradshaw, J., Coles, B., Craig, G., & Johnson, J. (2002). *Estimating the cost of being "Not in education, employment or training" at age 16-18*. http://dera.ioe.ac.uk/4619/1/RR347.pdf.

Goldman-Mellor, S., Caspi, A., Arseneault, L., Ajala, N., Ambler, A., Danese, A., … Moffitt, T. E. (2016). Committed to work but vulnerable: self-perceptions and mental health in NEET 18-year olds from a contemporary British cohort. *Journal of Child Psychology and Psychiatry and Allied Disciplines*, *57*(2), 196–203. https://doi.org/10.1111/jcpp.12459.

Gökbayrak, Ş. (2010). Türkiye'de sosyal güvenliğin dönüşümü. *Çalışma ve Toplum Dergisi*, *(2),* 141-162.

Göregenli, M. (2012). Temel kavramlar: Önyargı, kalıpyargı ve ayrımcılık. K. Çayır & M. Ayan Ceyhan (Ed.), *Ayrımcılık çok boyutlu yaklaşımlar kitabı* içinde (s. 17–28). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Gutiérrez-García, R. A., Benjet, C., Borges, G., Méndez Ríos, E., & Medina-Mora, M. E. (2018). Emerging adults not in education, employment or training (NEET): Socio-demographic characteristics, mental health and reasons for being NEET. *BMC Public Health, 18(1).*10.1186/s12889-018-6103-4.

Gün, S. (2017). Aktif işgücü piyasası politikaları bağlamında yerleşik emek rejiminin dönüşümü (Sahadan notlar). *Çalışma İlişkileri Dergisi*, *8*(1), 62-77.

Gündoğan, N. (1999). Genç işsizliği ve Avrupa Birliği'ne üye ülkelerde uygulanan genç istihdam politikaları. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, *54*(1), 63-79.

Habitat Kalkınma ve Yönetişim Derneği (2013). Gençlik istihdam edilebilirliği: Türkiye'de işverenler ve dezavantajlı gençleri buluşturmak. *Uluslararası Genç Liderler Akademisi Projesi,* 6-36.

Hair, E. C., Moore, K. A., Ling, T. J., McPhee-Baker, C., & Brown, B. V. (2009). *Youth who are "disconnected" and those who then reconnect: Assessing the influence of family, programs, peers and communities* (Research Brief No. 2009–37). Washington DC.

Hall, A.-M., Metcalfe, H., & Irving, P. (2015). *PES practices for the outreach and activation of NEETs*. Brussels.

Halsall, A., Hollingworth, S., & Mendick, H. (2005) *'Dropping out and drifting away': An investigation of factors affecting inner-city pupils' identities, aspirations and post-16 routes*. London: Institute for Policy Studies in Education (IPSE).

Ham, A., Maldonado, D., & Guzman-Gutierrez, C.S. (2020). *Recent trends in the youth labor market in Colombia: Diagnosis and policy challenges*. Working papers 32, Red Investigadores de Economía, 1-50.

Harun M. S., Ali, N.M., & Khan, L.N.M, (2020), The determinants of Malaysian's youth not in employment, education or training. 2020 Asia–Pacific Statistics Week, 15-19 June, Thailand.

Henderson, Joanna L. vd. (2017). Not in employment, education or training: mental health, substance use and disengagement in multi-sectoral sample of service-seeking Canadian youth. *Children and Youth Services Review*, (75), 138-145. https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2017.02.024.

Hillman, K., & McMillan, J. (2005). Life satisfaction of young Australians: Relationships between further education, training and employment and general and career satisfaction. *LSAY Research Reports*, 47.

Hultman B, & Hemlin S. (2008). Self-rated quality of life among the young unemployed and the young in work in Northern Sweden. *Work*, 30(4), 461-72.

ILO. (2015). What does NEETs mean and why is the concept so easily misinterpreted? *Technical Brief* , No.1.

ILO. (2013a). *Decent work indicators: guidelines for producers and users of statistical and legal framework indicators*. Geneva.

ILO. (2013b). *Youth labour market analysis: A training package on youth labour market information*. Geneva: International Labour Office, Employment Policy Department.

Inui, A. (2005). Why freeter and NEET are misunderstood: Recognizing the new precarious conditions of Japanese youth. *Social Work & Society, 3*(2), 244-251.

Istance, D., Rees, G. & Williamson. H. (1994). *Young people not in education, training or employment in South Glamorgan*. Cardiff: South Glamorgan Training and Enterprise Council.

Iyer, S., Mustafa, S., Gariépy, G., Shah, J., Joober, R., Lepage, M., & Malla, A. (2018). A NEET distinction: Youths not in employment, education or training follow different pathways to illness and care in psychosis. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, *53*(12), 1401–1411. https://doi.org/10.1007/s00127-018-1565-3.

İçli, G. (2001). Eğitim, istihdam ve teknoloji. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9, 65-71.

Jianu, I. (2019). The effect of young people not in employment, education or training, on poverty rate in European Union. *Journal of Eastern Europe Research in Business and Economics,* 1-14.

Kalleberg, A.L. (2009). Precarious work, insecure workers: employment relations in transition. *American Sociological Review, 74*(1), 1-22. https://doi.org/10.1177/000312240907400101

Kapar, R. (2006). Aktif işgücü piyasası politikaları. *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*, *55*(1), 341-371.

Karataşoğlu, S. ve İslamoğlu, E. (2016). Gelir seviyesi ile sosyal dışlanma ilişkisi üzerine bir araştırma. *Çalışma İlişkileri Dergisi*, *7*(1), 12–41.

Karyda, M., & Jenkins, A. (2018). Disadvantaged neighbourhoods and young people not in education, employment or training at the ages of 18 to 19 in England. *Journal of Education and Work*, *31*(3), 307–319. https://doi.org/10.1080/13639080.2018.1475725

KEEP ON. Best teachers best students. Retrieved from http://keepon-project.eu/online-digital-database/resource/best-teachers-best-students/.

KEEP ON. Youth coaching. Retrieved from http://keepon-project.eu/online-digital-database/resource/youth-coaching/

Kessler, R. C., Berglund, P., Demler, O., Jin, R., Merikangas, K. R., & Walters, E. E. (2005). Lifetime prevalence and age-of-onset distributions of DSM-IV disorders in the National Comorbidity Survey Replication. *Archives of General Psychiatry*, *62*(6), 593-602. https://doi.org/10.1001/archpsyc.62.7.768

Kevelson, M. J. C., Marconi, G., Millett, C. M., & Zhelyazkova, N. (2020). *College educated yet disconnected: Exploring disconnection from education and employment in oecd countries, with a comparative focus on the U.S.* ETS Research Report Series. https://doi.org/10.1002/ets2.12305.

Kılıç, Y. (2014). Türkiye'de ne eğitimde ne istihdamda ne de yetiştirmede (NEİY) yer alan gençler. *Eğitim ve Bilim*, *39*(175), 121-135.

Kocakaya, M. E. (2015). *Avrupa Birliği katılım müzakere sürecinde Türkiye'nin istihdam stratejisi*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Kovess-Masfety, V., Leray, E., Denis, L., Husky, M., Pitrou, I., & Bodeau-Livinec, F. (2016). Mental health of college students and their non-college-attending peers: results from a large French cross-sectional survey. *BMC Psychology, 4*(1). https://doi.org/10.1186/s40359-016-0124-5

Köksel, B. (2016). Demografik fırsat penceresi'nden Türkiye'de istihdam ve işsizlik. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, *9*(43), 2013–2022.

Köleoğlu, Y. (2019). *Yüksek eğitimli gençlerin işe alımında yetenek temelli karar destek sistemi önerisi.* (Doktora Tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Kurt, Ş. (2006). İşsizliğin psiko-sosyal sonuçları ve Türkiye üzerine muhtemel etkileri. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi, 0*(51), 357-379.

Kutsyuruba, B., Deluca, C., Godden, L., Hussain, A., Youmans, A., Stasel, R. S., … Nesbitt, H. (2019). *Needs of NEET youth : Pathways to positive outcomes*. Ontario: Social Program Evaluation Group.

Lee, J. O., Hill, K. G., Hartigan, L. A., Boden, J. M., Guttmannova, K., Kosterman, R., … Catalano, R. F. (2015). Unemployment and substance use problems among young adults: Does childhood low socioeconomic status exacerbate the effect? *Social Science & Medicine,* 143, 36–44. doi: 10.1016/j.socscimed.2015.08.016.

Links 2 Work. About. Retrieved from http://links2work.co.uk/about/.

Lonsdale, M., Wilkinson, J., Armstrong, S., McClay, D., Clerke, S., Cook, J., … Bramich, M. (2011). *Evaluation of the Sporting Chance Program*. Retrieved from https://research.acer.edu.au/policy_analysis_misc/14.

Loughlin, C., & Barling, J. (2001). Young workers' work values, attitudes, and behaviours. *Journal of Occupational and Organizational Psychology*, *74*(4), 543-558. https://doi.org/10.1348/096317901167514

Lowell, B. L., & Findlay, A. (2001). *Migration of highly skilled persons from developing countries: Impact and policy responses.* (International Migration Papers No. 44).

Lüküslü, D. (2008). Günümüz Türkiye gençliği: Ne kayıp bir kuşak ne de ülkenin aydınlık geleceği. N. Yentürk, Y. Kurtaran ve G. Nemutlu (Ed.), *Türkiye'de Gençlik Çalışması ve Politikaları kitabı* içinde (s. 287-297). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Maguire, S. (2015). NEET, unemployed, inactive or unknown–why does it matter? *Educational Research*, *57*(2), 121-132.

Maguire, Sue & Rennison, Jo. (2005). Two years on: The destinations of young people who are not in education, employment or training at 16. *Journal of Youth Studies*, *8*(2), 187-201. doi: 10.1080/13676260500149287.

Maloney, T. (2004). Isolating the scarring effects associated with the economic inactivity of youth in New Zealand: Evidence from the Christchurch health and development study. *Report to the Labour Market Policy Group New Zealand Department of Labour, Oakland*.

Man, F. (2019). *İnsan çalışma ve toplum çalışma sosyolojisine giriş*. Sakarya: Sakarya Yayıncılık.

Marshall, G. (2005). *Sosyoloji sözlüğü* (2. bs). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.

Marshall, G., & Scott, J. (2009). *A dictionary of sociology* (3th ed.). New York: Oxford University Press.

Mascherini, M. (2017). Good practices in dealing with young people who are NEETs: Policy responses at european level. Retrieved from http://www.pass.va/content/scienzesociali/en/publications/acta/participatorysociety/mascherini.html.

Matysiak, A., Sobotka, T., & Vignoli, D. (2020). The great recession and fertility in Europe: A sub-national analysis. *European Journal of Population*, *37*(1), 29–64. https://doi.org/10.1007/s10680-020-09556-y.

Mendolia, S., & Walker, I. (2014). *Do NEETs need grit?* (No. 8740). IZA Discussion Paper.

Metis Employment and Training. Youth programs. Retrieved from http://www.mmfemployment.ca/youth.php.

Milligan, K., Moretti, E., & Oreopoulos, P. (2004). Does education improve citizenship? Evidence from the United States and the United Kingdom. *Journal of Public Economics*, *88*(9-10), 1667–1695. doi: 10.1016/j.jpubeco.2003.10.005.

Mroz, T. A., & Savage, T. H. (2006). The long-term effects of youth unemployment. *Journal of Human Resources*, *41*(2), 259–293. https://doi.org/10.3368/jhr.xli.2.259.

MTC Australia. Opportunity hub for Aboriginal & Torres Strait Islander students. Retrieved from https://www.mtcaustralia.com.au/youth-community/opportunity-hub/.

Murat, S. (1996). Gelişmekte olan ülkelerde gençlerin sosyo-demografik, istihdam ve eğitim özellikleri. *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*, 46, 317-340.

Murat, S., & Şahin, L. (2011). Nedenleri ve sonuçları bakımından gençler arasında yaygınlaşan işsizlik. *Sosyoloji Konferansları* (44), 1-48.

National Center for Education Statistics. (2007). *The condition of education*. Washington, DC: U.S. Government Printing Office.

Nelson, J., & O'Donnell, L. (2012). *Approaches to supporting young people not in education, employment or training: A review*. Slough: National Foundation for Educational Research.

Neumark, D., & Wascher, W. (2004). Minimum wages, labor market ınstitutions, and youth employment: A cross-national analysis. *Industrial and Labor Relations Review*, *57*(2), 223. https://doi:10.2307/4126618.

Niknami, S., Schroder, L., & Wadensjo, E. (2019). Ethnic minority youths in the labour markets in Denmark, Finland, Norway and Sweden. *Dıscussıon Paper Serıes*, No. 12274.

Noh, H., & Lee, B. J. (2017). Risk factors of NEET (not in employment, education or training) in South Korea: An empirical study using panel data. *Asia Pacific Journal of Social Work and Development, 27*(1), 28–38. doi:10.1080/02185385.2017.1289860.

Nordenmark, Mikael et al. (2015). Self-rated health among young Europeans not in employment, education or training- with a focus on the conventionally unemployed and the disengaged. *Society, Health & Vulnerability*, *6*(1), 1-17, https://doi.org/10.3402/vgi.v6.25824.

NSW Government. Infrastructure Skills Legacy Program. Retrieved from https://www.business.nsw.gov.au/__data/assets/pdf_file/0005/249206/Infrastructure-Skills-Legacy-Program.pdf.

O'Dea, B., Glozier, N., Purcell, R., McGorry, P. D., Scott, J., Feilds, K.-L., … Hickie, I. B. (2014). A cross-sectional exploration of the clinical characteristics of disengaged (NEET) young people in primary mental healthcare. *BMJ Open, 4*(12), e006378. doi:10.1136/bmjopen-2014-006378.

O'Higgins, N. (2017). *Rising to the youth employment challenge: Rising to the youth employment challenge.*, Geneva: International Labour Office.

OECD. (2008). The brain drain and negative social effects: When is the home country hurt? *Policy Coherence for Development 2007: Migration and Developing Countries,* OECD Publishing.

OECD. (2015). *Education at a glance ınterim report: Update of employment and educational attainment ındicators*. Paris.

OECD. (2016). *Society at a glance 2016: OECD social indicators*, Paris: OECD Publishing. http://dx.doi.org/10.1787/9789264261488-en.

OECD. (2019). *Society at a glance 2019: OECD social indıcators.* Paris.

OECD. (t.y.). Youth unemployment rate. Retrieved from https://data.oecd.org/unemp/youth-unemployment-rate.htm.

Ogresta, J., Rezo, I., Kožljan, P., Paré, M. H., & Ajduković, M. (2020). Why do we drop out? Typology of dropping out of high school. *Youth & Society*, 1-21. doi:10.1177/0044118X20918435.

Open Door Group. Kamloops: Jobs in demand. Retrieved from http://www.opendoorgroup.org/programs/jid/kamloopsyouth/.

OXFAM (2016). *Youth and inequality: Time to support youth as agents of their own future*. Oxfam Briefing Paper.

Özdemir, C. (2019). Türkiye'de demografik fırsat penceresi ve eğitimin yaygınlaşmasının sosyoekonomik etkileri. *Nüfusbilim Dergisi*, *41*(1), 7-25.

Özer, U. ve Topal, M. (2017). Genç işsizliği, suç, göç, intihar ve boşanma düzeyleri ile ilişkili midir? Türkiye'den ampirik bir kanıt. *Kırklareli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 6*(5), 50-63.

Pacheco, G., & Dye, J. (2013). Estimating the cost of youth disengagement in New Zealand. *New Zealand Journal of Employment Relations, 38*(2), 47-63.

Pacheco, G., & Van Der Westhuizen, D. W. (2016). *Y-NEET empirical evidence for New Zealand*. Vodafone New Zealand Foundation.

Palmer, C., Clancy, S., Hazledine, R., Atkin, J., & Qu, R. (2020). Maslow, Meaning and Data: Applying interdisciplinary approaches to evaluating a personalised youth employment programme. 1-25. doi: https://doi.org/10.31235/osf.io/rjgdu

Pattinasarany, I. R. I. (2019). Not in employment, education or training (NEET) Among the youth in Indonesia: The effects of social activities, access to ınformation, and language skills on NEET youth. *MASYARAKAT: Jurnal Sosiologi, 24(1).* doi:10.7454/mjs. v24i1.10308.

Pemberton, S. (2008). Tackling the NEET generation and the ability of policy to generate a "NEET" solution—evidence from the UK. *Environment and Planning C: Government and Policy, 26*(1)*,* 243–259. doi:10.1068/c0654.

PLEA Community Services. (2020*). Onyx Vancouver Coastal Annual Program Report 2019-20.* Retrieved from https://www.plea.ca/wp-content/uploads/2020/05/2019-2020-Onyx-Annual-Program-Report-2.pdf.

Powdthavee, N., & Vignoles, A. (2009). The socioeconomic gap in university dropouts. *The B. E. Journal of Economic Analysis & Policy*, *9*(1), 1-36. doi: 10.2202/1935-1682.2051.

Powers, D. A. (1994). Transitions into idleness among white, black, and Hispanic youth: Some determinants and policy implications of weak labor force attachment. *Sociological Perspectives*, *37*(2), 183-201.

Prince's Trust. (2007). *The cost of exclusion: Counting the cost of youth disadvantage in the UK*, London: Prince's Trust.

Public Health England/UCL Institute of Health Equity. (2014). Local action on health inequalities: Reducing the number of young people not in employment, education or training. *Health Equity Evidence Review 3*.

Quarina, Q. (2017). An analysis of the determinants and scarring effects of economic inactivity and unemployment in the UK. (PhD thesis).

Quintano, C., Mazzocchi, P., & Rocca, A. (2018). The determinants of Italian NEETs and the effects of the economic crisis. *Genus, 74*(1). doi:10.1186/s41118-018-0031-0.

Ramos, R. (2017). *Migration aspirations among NEETs in selected MENA countries* (Discussion Paper Series No. 11146). IZA Discussion Papers.

Ranzani, M. & Rosati, F. (2013). *The NEET trap: A dynamic analysis for Mexico.* Understanding Children's Work (UCW) Project.

Reiter, H., & Schlimbach, T. (2015). NEET in disguise? Rival narratives in troubled youth transitions. *Educational Research*, *57*(2), 133-150.

Rendón, M. G. (2014). Drop out and "disconnected" young adults: Examining the impact of neighborhood and school contexts. *The Urban Review*, *46*(2), 169–196. https://doi.org/10.1007/s11256-013-0251-8.

Rennison, J., Maguire, S., Middleton, & Ashworth, K. (2005). *Young people not in education, employment or training: Evidence from the education maintenance allowance pilots database* (Research Report No 628). Centre for Research in Social Policy (CRSP).

Riddell, R. C. (2010). Poverty, disability and aid: International development cooperation. T. Barron & J. M. Ncube (Eds.), *Poverty and Disability* (p. 26–110). London: Leonard Cheshire Disability UCL.

Robertson, P. J. (2019). The casualties of transition: The health impact of NEET status and some approaches to managing it. *British Journal of Guidance and Counselling*, *47*(3), 390–402. https://doi.org/10.1080/03069885.2018.1455168.

Robson, K. (2008). *Becoming NEET in Europe: A comparison of predictors and later-life outcomes*. Paper presented at the Global Network on Inequality Mini-Conference, New York.

Ruesga-Benito, S., González-Laxe, F., & Picatoste, X. (2018). Sustainable development, poverty, and risk of exclusion for young people in the European Union: The case of NEETs. *Sustainability, 10(12), 4708.* doi:10.3390/su10124708.

Salford Foundation. College support. Retrieved from https://www.salfordfoundation.org.uk/services/young-people/college-support/

SALTO-YOUTH Inclusion Resource Centre. (2015). Different youth work approaches for different NEET situations. Retrieved from https://www.salto-youth.net/rc/inclusion/inclusionpublications/ontrack/

Salvà-Mut, F., Tugores-Ques, M., & Quintana-Murci, E. (2017). NEETs in Spain: An analysis in a context of economic crisis. *International Journal of Lifelong Education*, *37*(2), 168–183. https://doi.org/10.1080/02601370.2017.1382016.

Samoilenko, A. & Carter, K. (2015). Economic outcomes of youth not in education, employment or training (NEET). *New Zealand Treasury Working Paper*, *15*(1).

Scott, J., Fowler, D., McGorry, P., Birchwood, M., Killackey, E., Christensen, H., … Hickie, I. (2013). Adolescents and young adults who are not in employment, education, or training: Their problems are more than economic. *BMJ (Online)*, 347(7925), 17–19. https://doi.org/10.1136/bmj.f5270.

Selek Öz, C., Karagöz, S. (2015). Avrupa 2020 hedeflerinin Avrupa İstihdam Stratejisi çerçevesinde değerlendirilmesi. *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi*, (1), 99-122.

Selim, R., Günçavdı, Ö., & Bayar, A. A. (2014). *Türkiye'de bireysel gelir dağılımı eşitsizlikleri: Fonksiyonel gelir kaynakları ve bölgesel eşitsizlikler*. İstanbul: TÜSİAD.

Serracant, P. (2014). A brute indicator for a NEET case: Genesis and evolution of a problematic concept and results from an alternative indicator. *Social Indicators Research*, *117*(2), 401–419. doi:10.1007/s11205-013-0352-5.

Sierra, C. Jose David, Colin H-L., Mark MK., Simon H., & Max P. (2018). *Towards a better understanding of NEET youth in Ontario: Findings from the "Made in Ontario" NEET youth research initiative*. Toronto, ON: Ontario Ministry of Children, Community and Social Services.

Silver, H. (2007). *The process of social exclusion: The dynamics of an evolving concept* (CPRC Working Paper No. 95). Rhode Island.

Snape, E., & Redman, T. (2003). Too old or too young? The impact of perceived age discrimination. *Human Resource Management Journal, 13*(1), 78–89. doi:10.1111/j.1748-8583.2003.tb00085.x.

Social Exclusion Unit. (1999). *Bridging the gap: New opportunities for 16-18 year olds not in education, employment or training*. London: Stationery Office.

Socialprotection.org. Higher secondary stipend programme. Retrieved from https://socialprotection.org/discover/programmes/higher-secondary-stipend-programme-hssp

Solak, Ç., & Teközel, M. (2019). Sosyal dışlanma olgusu üzerine genel bir inceleme. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, *17*(4), 293–315.

Sozial Ministerium. (2014). *Youth and work in Austria*. Federal Ministry of Labour, Social Affairs and Consumer Protection. Vienna.

Standing, G. (2017). *Prekarya: Yeni tehlikeli sınıf*, (Çev. Ergin Bulut), (4. bs), İstanbul: İletişim Yayınları.

Statistics New Zealand. (2011). *Introducing the youth not in employment, education, or training indicator*. Wellington: Statistics New Zealand, 1-17.

STAY IN. Home. Retrieved from https://www.stayin-project.eu/index.html.

Strelitz, J. (2003). Tackling disadvantage: Education. D. Darton & J. Strelitz (Eds.), *Tackling UK Poverty and Disadvantage in The Twenty-first Century: An Exploration of The Issues* (p. 57–75). York: Joseph Rowntree Foundation.

SUCCESS. Chance to choose. Retrieved from https://successbc.ca/c2c/.

Susanlı, Z. B. (2016). Understanding the NEET in Turkey, *Eurasian Journal of Economics and Finance*, *4*(2), 42-57. doi: 10.15604/ejef.2016.04.02.004.

Şahin, L. (2010). *Avrupa Birliği'ne uyum sürecinde Türkiye'de genç işsizlik sorunu*. (Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Şen, Mustafa (2016). Aktif işgücü piyasası politikaları kapsamında Türkiye'de mesleki eğitim kurslarının analizi. *Uluslararası Ekonomi ve Yenilik Dergisi*, *2*(1), 67-89.

Şimşek, H. (2011). Lise öğrencilerinde okulu bırakma eğilimi ve nedenleri. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, *1*(2), 27-47.

Tamesberger, D., & Bacher, J. (2014). NEET youth in Austria: A typology including socio-demography, labour market behaviour and permanence. *Journal of Youth Studies, 17*(9), 1239–1259. doi:10.1080/13676261.2014.901492.

Taylı, A. (2008). Eğitim sisteminde önemli bir sorun: Okulu bırakma. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*. *3*(30), 89-101.

Threshold School of Building. Ready to work youth program. Retrieved from http://www.tsob.ca/ready-to-work-youth-program/.

Traub, E. R. (1994). *Reliability for the social sciences: Theory and applications, measurement methods for the social sciences*. London: Sage Publications.

TÜİK 2020 Nüfus İstatistikleri.

UNDP. (2012). *African economic outlook 2012, special theme: Promoting youth employment*. African Development Bank, Organisation for Economic Co-operation and Development, United Nations Development Programme, United Nations Economic Commission for Africa.

UNESCO. (2018). *World youth report: Youth and the 2030 agenda for sustainable development*. New York: United Nations.

UNESCO. (2020). *World youth report: Youth social entrepreneurship and the 2030 agenda*. New York: United Nations.

Vancea, M., & Utzet, M. (2018). School-to-work transition: the case of Spanish NEETs. *Journal of Youth Studies, 21*(7), 869–887. doi:10.1080/13676261.2017.1421313.

WHO. (2012). *The World Health Organization quality of life (WHOQOL)*. WHO/HIS/HSI Rev.2012.03.

WHO. (2018). *Engaging young people for health and the world health sustainable development*. Geneva: World Health Organization.

Wickremeratne, N., & Dunusinghe, P. (2018). Youth not in education, employment and training (NEET) in Sri Lanka. *Advances in Economics and Business*, *6*(5), 339-352.

Wiegand, A. & Sussell, J. (2016). *Evaluation of the re-integration of ex-offenders (RExO) program*. Final impact reports.

Wong, M. (2016). *The characteristics of youth not in education, employment or training (NEET) in Australia and Japan*. Japan Institute for Labour Policy and Training, Tokyo.

Wyn, J., & White, R. (1997). *Rethinking youth*. Crows Nest NSW: Allen & Unwin Pty.

Yang, Y. (2020). China's youth in NEET (Not in education, employment, or training): Evidence from a national survey. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science, 688*(1), 171–189. doi:10.1177/0002716220909807.

Yıldız, E. (2016). Eğitimde ve istihdamda yer almayan gençler (NEET): Avrupa Birliği Gençlik Garanti Programı ve Türkiye için öneriler. (Uzmanlık Tezi). Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Ankara.

YMCA of Nothern Alberta. Bridging the gap. Retrieved from https://northernalberta.ymca.ca/ymca-services/Community-and-Housing/Employment-Services/Bridging-the-Gap.

Youth Employment Services. Lighthouse project. Retrieved from https://www.yes.on.ca/lighthouse/.

Youth Employment Services. Youth collaboration. Retrieved from https://www.yes.on.ca/youth-collab/.

Youth Guarantee Programme (2013). *Census on youths NEET: Report on findings operational programme II – cohesion policy 2007-2013 empowering people for more jobs and a better quality of life*, ESF3.231.

Yüksel Arabacı, R. (2013). Gelir ve yoksulluk. Tokol, A. ve Alper, Y. (Ed.), *Sosyal Politika kitabı* içinde (s. 171–196). Bursa: Dora Yayınları.

YWCA. YWCA accelerate. Retrieved from https://ywcavan.org/accelerate.

YWCA. YWCA gear Up. Retrieved from https://ywcavan.org/gear-up.

Zaim, S. (1992). *Çalışma ekonomisi* (10. bs.). İstanbul: Filiz Kitabevi.

Zencirkıran M. (2019). *Türkiye'nin toplumsal yapısı*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Zhang, G., Zhou, S., Xia, X., Yüksel, S., Baş, H., & Dincer, H. (2020). Strategic mapping of youth unemployment with interval-valued intuitionistic hesitant fuzzy DEMATEL based on 2-tuple linguistic values. *IEEE Access*, 8, 25706-25721.

Zuccotti, V.C., & O'Reilly, J. (2019). Ethnicity, gender and household effects on becoming NEET: An intersectional analysis. *Work, Employment and Society, 33*(3), 351–373.

2. BÖLÜM / CHAPTER 2

TÜRKİYE'DE "NE EĞİTİMDE, NE İSTİHDAMDA NE DE YETİŞTİRMEDE" (NEİY) OLAN GENÇLER PROFİL ARAŞTIRMASI

PROFILE RESEARCH OF "YOUTH NOT IN EMPLOYMENT, EDUCATION OR TRAINING" (NEET) IN TURKEY

Levent ŞAHİN[1], M. Erkam KOCAKAYA[2], İbrahim DEMİR[3], Osman AKGÜL[4], Yüsra AK[5], Kübra POLAT[6], A. Miraç BÜKEY[7], Demet TOKTAŞ[8], Abdullah ONAL[9], Halim BAŞ[10], Sevilay ŞAHİN SÖYLEMEZ[11], Ömer AKGÜL[12]

[1]Prof. Dr., İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, İstanbul, Türkiye
E-mail: levent.sahin@istanbul.edu.tr

[2]Araş. Gör., İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, İstanbul, Türkiye
E-mail: muhammed.kocakaya@istanbul.edu.tr

[3]Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Uygulamalı İstatistik Bölümü, İstanbul, Türkiye
E-mail: idemir@yildiz.edu.tr

[4]Doç. Dr., İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, İstanbul, Türkiye
E-mail: osman.akgul@istanbul.edu.tr

[5]Doktora Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, İstanbul, Türkiye
E-mail: YsraAk@gmail.com

[6]Araştırma Görevlisi, İstanbul Üniversitesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, İstanbul, Türkiye
E-mail: kubra.polat@istanbul.edu.tr

[7]Araştırma Görevlisi, İstanbul Üniversitesi, İktisat Bölümü, İstanbul, Türkiye
E-mail: abdullahmiracbukey1@istanbul.edu.tr

8 Araştırma Görevlisi, İnönü Üniversitesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, Malatya, Türkiye
E-mail: demet.toktas@inonu.edu.tr

[9]Araştırma Görevlisi, Kırklareli Üniversitesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, Kırklareli, Türkiye
E-mail: abdullahonal.onal@gmail.com

[10]Öğretim Görevlisi, İstanbul Medipol Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, İstanbul, Türkiye
E-mail: h.bas@medipol.edu.tr

[11]Yüksek Lisans Mezunu, İstanbul Üniversitesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, İstanbul, Türkiye
E-mail: sevilaysahintr@gmail.com

[12]Dr. Öğr. Görevlisi, Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul, Türkiye
E-mail: omer.akgul@sbu.edu.tr

DOI: 10.26650/B/SS46.2021.014.02

ÖZ

Ne istihdamda, ne eğitimde ne de yetiştirmede olan gençler (bundan böyle "NEİY gençler" olarak anılacaktır), sosyal, ekonomik ve politik etki ve nedenleri bakımından dünyada giderek artan bir sorun alanı olarak görülmektedir. Bu bakımdan kamu politikalarının planlanması ve programlanması açısından bir ülke nüfusu içerisindeki konumunun netliğe kavuşturulması önem arz etmektedir. Bu kapsamda farklı denge unsurları olabileceği düşünülerek, sistematik stratejilerin üretilebilmesi ve hayata geçirilebilmesi adına ne NEİY gençlere ilişkin detaylı bir profil araştırması hayati bir önem taşımaktadır. Bu çalışmada, NEİY gençlerin karma yönteme başvurularak kapsamlı bir analize tabi tutulmuştur. İlk olarak, detaylı bir literatür taraması sonucunda elde edilen sorun kümelerinin evrensellik gösterip göstermediği geliştirilen ölçeklerle sınanmış ve yüksek düzeyde geçerlik ve güvenirlik elde edilmiştir. Söz konusu ölçeklerin geçerliği ve güvenirliği 3158 NEİY gençle yapılan yüz yüze görüşmelerden elde edilen verilerle sağlanmıştır. Metodolojinin tamamlayıcı diğer ayağında ise yarı yapılandırımış mülakat tekniğine başvurularak 152 NEİY gençten veri temin edilmiştir. Her iki yöntem tatbik edilirken, Türkiye'de İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflaması (İBBS) – II çerçevesinde 26 alt bölge içerisinde bölgelere adını veren 26 ilde ikamet eden 15-29 yaş grubundaki NEİY olan gençler hedeflenmiştir. Çalışmadan elde edilen bulgulara göre, NEİY gençlerin genel profili içerisinde lise düzeyi ön planda, aile profili açısından büyük oranda çalışmayan babaların varlığının NEİY gençler için risk olabileceği ve gençlerin büyük bölümünün hiçbir iş deneyiminin olmadığı saptanmıştır. Ayrıca NEİY olmayı belirleyen "neden" ve "etki" faktörleri ana boyut ve alt boyutlarıyla kapsamlı bir şekilde irdelenmiş, analiz sonuçlarının araştırmacılara ve politika yapıcılara yol göstermesi amaçlanmıştır. Böylelikle, bulgulardan yola çıkarak hazırlanacak kapsamlı ve sistematik stratejiler ülkenin ekonomik ve sosyal açıdan kalkınmasına katkı sağlayabilecektir.

Anahtar Kelimeler: Ne eğitimde ne istihdamda ne de yetiştirmede (NEİY), Gençlik profili, Ekonomik ve sosyal kalkınma, NEİY Neden, NEİY Etki, NEİY Araştırması

ABSTRACT

Young people who are not in employment, education, or training (hereinafter "NEET youth") are seen as an increasing problem in the world in terms of social, economic, and political causes and effects. In this respect, it is important to clarify the position in country's population for the planning of public policies. Considering that there may be different balance elements, a detailed profile research on NEET youth is vital to produce and implement systematic strategies. In this study, NEET youth were subjected to a comprehensive analysis using mixed methods. First, whether the problem clusters obtained as a result of a detailed literature review show universality was tested with the developed scale, and high levels of validity and reliability were obtained. The validity and reliability of the scale in question were provided by the data obtained from face-to-face interviews with 3158 NEET youth. In the other complementary part of the methodology, data were obtained from 152 NEET youth by using a semi-structured interview technique. In applying both methods, NEET youth in the 15-29 years age group residing in 26 provinces in 26 sub-regions within the framework of the Statistical Regional Units Classification (NUTS)-II in Turkey were targeted. The study findings indicate that high school level is at the forefront in the general profile of NEET youth, the presence of unemployed fathers in terms of family profile may be a risk factor, and most young people have no work experience. Further, the cause and effect factors affecting NEET youth have been comprehensively examined to identify main dimensions and sub-dimensions, and the results of the analysis aim to guide researchers and policymakers. Thus, future comprehensive and systematic strategies to be prepared based on the findings will contribute to the economic and social development of the country.

Keywords: Not in employment, education, or training (NEET) Turkey, Youth profile, Economic and Social Development, Causes of NEET, NEET effects, Research of NEET

Extended Abstract

As a result of economic and political interactions between countries, many positive and negative developments are happening around the world. Common economic systems, embodied by the articulation of financial capitalism within the framework of economic interaction, unavoidably result in many vulnerabilities, including distribution of income. Demographic structure and transition, which can also be seen in social terms, can be explained as another effect of these vulnerabilities. In this sense, population structures in various age groups in different countries can be directly affected by such vulnerabilities over their natural course. Countries that are in a strong position in terms of their youth population potential, especially developing countries, also face the vulnerabilities and inequalities set out in projections in terms of future workforce planning and sustainability. Among these vulnerabilities, the existence of young people aged 15–29 years who are "not in education, employment, or training" (hereinafter "NEET youth") and their definition as a social problem area is a relatively new phenomenon. It is known that the comprehensive and systematic strategies put forward on this issue are as yet not extensive, and there are different instances of implementation because of the structural differences of countries. Viewed in this manner, the prospect of implementing a universal policy on NEET youth is of vital importance. This study comprehensively examines policy examples and practices from around the world to determine whether the problem clusters that determine being NEET have a universal character for NEET youth with relevant characteristics. A mixed-methods methodology was employed. At the initial stage, the aim was to analyze the causes and effects of young people aged 15–29 years residing in the 26 provinces that give their names to the 26 subregions in the framework of Nomenclature of Territorial Units for Statistics of Turkey (NUTS)–II being NEET and to identify risks factors. Data were collected through a face-to-face survey with 3158 NEET youth, and frequency and percentage analyses were conducted based on the survey results. During the development of the scale used in the survey method, an extensive literature review was conducted, the items were derived from various scales and articles, and a pilot study was carried out. Item, reliability, and validity analyses and interpretation of scores were employed. In accordance with the scope of the research, "cause" and "effect" scales were developed and applied separately. Another method used is qualitative field research. In-depth face-to-face interviews were conducted with NEET youth in the (NUTS)–II provinces. As a result of field interviews conducted in the 26 provinces, 152 semi-structured interviews (in-depth interviews) were carried out with NEET youth. The data, findings, analyses, and reports obtained through the survey and qualitative field research were presented to experienced

scientists, public sector officials, civil society representatives, and researchers specializing in the field in an online workshop, and significant support was provided by the relevant stakeholders in the determination of the roadmap to be followed with the research report. According to the results of the study, environmental factors are at the forefront in the general NEET profile, and the sub-dimensions of environmental causes such as economic crises in the country, barriers to equal opportunities, and a lack of access to social networks that could lead to work opportunities are the most prominent factors. Further, in the general profile, the majority consisted of high school graduates with regard to the education factor, those whose parents are mostly wage workers or retired, and housewives in terms of the family factor, those who have no work experience in the labor market factor. The most important contribution of this study is that it contains an original and international literature review that scans and examines the direct and indirect, local and regional profile studies on the NEET cohort and examines the cause and effect dimensions of the NEET phenomenon detailed in these studies. Accordingly, the implementation of comprehensive and systematic strategies in addition to long-term planning will contribute to the social and economic development of the country in terms of minimizing the new inequalities projected in the future and eliminating social and economic vulnerabilities.

1. Profil Araştırması: Metodoloji ve Örneklem

Proje kapsamında nicel ve nitel saha araştırmaları birlikte yürütülmüş ve akabinde konu ile ilgili araştırmacıların ve uygulayıcının görüş ve önerilerinin alındığı bir çalıştay gerçekleştirilmiştir. Genel olarak proje süreci Şekil 1'de görüleceği üzere farklı aşamalardan oluşmaktadır.

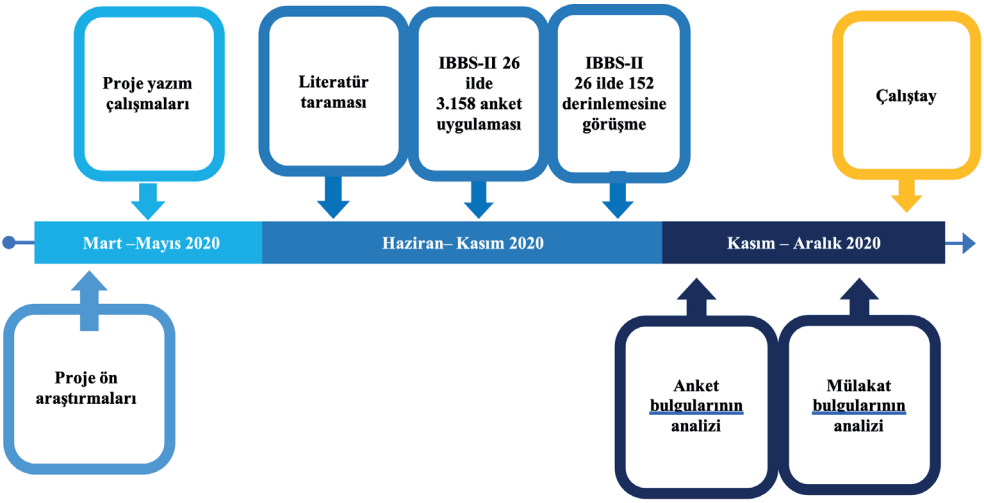

Şekil 1: Eğitim ve istihdam dışı gençler profil araştırması proje süreci

Araştırma, "ne eğitimde ne istihdamda ne de yetiştirmede (NEİY)" gençler konusunda doğrudan ve dolaylı yerel ve bölgesel profil araştırmalarını tarayan, inceleyen ve tüm bu araştırmalardan neden ve etki boyutlarını meydana getiren özgün ve uluslararası nitelikte bir literatür çalışması içermektedir. Bununla birlikte yürütülen anket çalışması sonucunda NEİY olma nedenleri ve etkilerini içeren soruların evrensel nitelikte bir ölçek oluşturup oluşturmadığı analiz edilmiş ve ölçek geliştirme çalışmaları sonucunda her iki ölçek için yüksek düzeyde geçerlik ve güvenirlik elde edilmiştir. Oldukça önemli olan bu gelişme, Türkiye'nin alana yaptığı özgün katkılardan biri olarak literatüre geçmiştir.

Konuya ilişkin risklerin ve çözüm önerilerinin istatiksel ve bilimsel bulgularla güçlendirilmesi ve bu profildeki gençlerin ülke gündemine taşınması için Covid-19 salgınının sağlık risklerine rağmen kısa zamanda proje tamamlanmış ve Şekil 2'de özetlenen sonuçlara ulaşılmıştır.

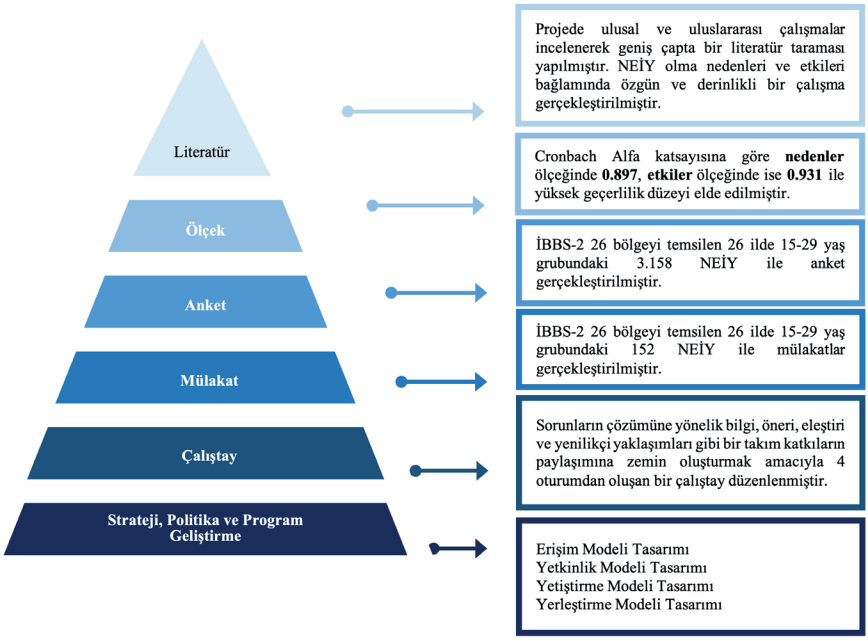

Şekil 2: Eğitim ve istihdam dışı gençler profil araştırması projenin sonuçları

1.1. Nicel Araştırma Metodolojisi

Proje kapsamında yürütülen nicel (anket) saha araştırması, Türkiye İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflaması (İBBS) – II çerçevesinde 26 alt bölge içerisindeki bölgelere adını veren 26 ilde ikamet eden 15-29 yaş grubundaki gençlerin "ne eğitimde ne istihdamda ne de yetiştirmede (NEİY)" olma nedenleri ve etkilerinin analiz edilerek risklerin tanımlanmasını içermektedir. Bu kapsamda 26 ilde TÜİK'ten temin edilen hane başlangıç adresine gidilerek bu noktalar ve çevresinde toplam 3.100 NEİY gençle yüz yüze anket çalışması gerçekleştirilmesi hedeflenmiş, çalışma sonunda 3.158 NEİY genç ile geçerli anket görüşmesi tamamlanmıştır.

1.1.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Türkiye'de "ne eğitimde ne istihdamda ne de yetiştirmede (NEİY)" olan gençlerin profil araştırmasının gerçekleştirilmesi için 15-29 yaş grubu özelinde NEİY olmanın nedenleri ve etkilerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın en önemli yönü eğitim ve istihdam dışında olan bu gruba yönelik bilimsel ve istatistiki yöntemler vasıtasıyla neden ve etki analizi içeriyor olmasıdır. Araştırma ne eğitimde ne istihdamda ne de yetiştirmede (NEİY)" statüsünün neden ve etkilerini boyutlandıran özgün ve uluslararası nitelikte bir literatür çalışması içermektedir. Bu çalışma üzerine bina edilen nicel araştırma anket uygulaması ise boyutları

ile birlikte yüksek düzey geçerlik ve güvenirlik sonuçlarına ulaşan iki ölçek geliştirilmesi ile sonuçlanmıştır. Bu kapsamda iyi tasnif edilmiş bir literatür üzerine Türkiye'nin NEİY profilini analiz eden bu araştırmanın nihai olarak Türkiye'nin Ulusal NEİY Stratejisi için referans olabilecek bir kaynak niteliğine sahip olduğu düşünülmektedir.

1.1.2. Araştırmanın Yöntemi ve Örneklemi

Nicel araştırmanın evreni, Türkiye genelinde 15 – 29 yaş grubunda yer alan ve NEİY olan gençlerdir. TÜİK Adrese Dayılı Nüfus Kayıt Sistemi verilerine göre Türkiye geneli 15-29 yaş grubu kurumsal olmayan çalışma çağı nüfus 17.723 bin kişi iken, EUROSTAT 2019 verileri ile bunların %29,5'i yani 5.228 bin kişisi NEİY olan gençler olarak tahmin edilmektedir. TÜİK ve EUROSTAT verilerine göre 15 – 29 yaş grubunda NEİY olan gençlerin oranı aşağıdaki Tablo 1'de belirtildiği gibidir.

Tablo 1. Yaş grubuna göre Türkiye'de NEİY oranı, %, 2019

Yaş Grubu	NEİY Nüfus, Bin Kişi	Yaş Grubu Nüfus İçinde %	15-29 NEİY İçinde %
15 – 19 yaş grubu	1.100	18,1	21,0
20 – 24 yaş grubu	1.940	34,7	37,1
25 – 29 yaş grubu	2.186	36,1	41,8
15 – 29 yaş grubu	**5.228**	**29,5**	**100**
Kaynak: Eurostat NEET Statistics verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.			

Nicel araştırma metodolojisine dayalı birinci araştırmada TÜİK IBBS-II sınıflandırmasına göre 26 bölgede ikamet eden 15-29 yaş aralığındaki genel nüfusta başlangıç noktası olarak belirlenen hanelerin ziyaretleri yapılarak 3.158 NEİY genç ile yüz yüze gerçekleştirilmiştir. TÜİK'ten alınan hane adresleri; İstanbul, Tekirdağ, Balıkesir, İzmir, Aydın, Manisa, Bursa, Kocaeli, Ankara, Konya, Antalya, Adana, Hatay, Kırıkkale, Kayseri, Zonguldak, Kastamonu, Samsun, Trabzon, Erzurum, Ağrı, Malatya, Van, Gaziantep, Urfa ve Mardin olmak üzere 26 ilin adresleridir. Örneklem dağılımı bölgesel anlamda güçlü analizler elde etmek üzere 3.100 olarak belirlenmiş ve 26 ilde yapılacak anket sayısı EUROSTAT tarafından açıklanan NEİY oranı (%29,5) baz alınarak, 15-29 yaş grubu il nüfuslarına göre dağıtılmıştır. Toplamda 3.158 geçerli anket görüşmesi yapılmıştır.

1.1.3. Araştırmanın Kısıtları

Araştırma örneklemine erişim noktasındaki öne çıkan kısıt, hedef kitlenin doğası gereği kendiliğinden kotalı bir yapıda olmasıdır. Ulaşılmak istenilen hedef kitle 15-29 yaş grubu içerisinde yer alan hem eğitim hem de istihdam dışında olması beklenen gençlerdir. Diğer

yandan iki önemli neden bu gençlerle hanelerde görüşme sürecini zorlaştırmıştır. Bunlardan ilki hanede bulunan NEİY gençlerin ve aile bireylerinin Covid-19 salgını nedeniyle anket görüşmesini kabul etmemesi (özellikle kadınlar), ikincisi ise farklı NEİY profilindeki gençlerin çoğunlukla sokağa çıkma yasağı olmadığı gündüz saatlerinde ev dışında vakit geçirmeleridir.

Bu noktada araştırma sürecinde görüşülen ve anket yapılabilen kişi sayılarının detayları önem arz etmektedir. Anketörlerin başlangıç noktasındaki haneye gitmelerinden itibaren hedef kitleye uygun kişiyi bulma ve bulunan kişinin anket yapılmasını kabul etmesi durumunda anketin gerçekleştirmesi arasında geçen sürede anket yapabilmek için kaç kişi ile görüştüğünün bilgisi de kayda alınmıştır. Bu verilere göre saha süresince yapılan 3.158 anketin ortalaması 9.9'uncu yani yaklaşık 10'uncu kişi ile anket yapılabildiğini göstermektedir. 10 kişi ve sonrasında 29'uncu kişiye kadar yapılabilen anketlerin oranı %48,7'dir. Anketlerin yalnızca %4,3'ü ilk gidilen başlangıç noktasındaki kişi ile yapılabilmiştir. En yüksek sayı olarak ise 29'uncu kişi de anketörün hedef kitleye uygun kişiyle anket yapabildiği görülmektedir. Toplamda 15 anket başlangıç noktasından itibaren görüşülen 29'uncu kişi ile yapılabilmiştir. Anketlerin %6,4'ü ise 20'nci kişi ve sonrasında yapılabilen anketlerin oranıdır. Bu veriler 15-29 yaş grubu NEİY gençlere saha süreçlerinde ulaşmanın zorluğunu göstermesi bakımından önemlidir. Şüphesiz ki bu zorluğun önde gelen sebebi hedef kitlenin sağlığını da riske sokan Covid-19 salgını ve illerde hem kurumların hem de vatandaşların alınan tedbirler neticesinde kimse ile görüşmek istememesidir.

1.1.4. Veri Toplama ve Analiz Yöntemi

Anketler CAPI (Computer Assisted Personal Interview- Bilgisayar Destekli Yüz yüze Görüşme) yöntemi kullanılarak "yüz yüze görüşmelerde anket uygulaması" şeklinde başlangıç noktası adresi ve çevresinde hanelerde veya aynı adada 26 ilde toplam 3.158 NEİY genç ile gerçekleştirilmiştir. CAPI görüşmeleri tablet bilgisayarlar kullanılarak gerçekleştirilmektedir. Soru formu, tablet bilgisayarlar üzerinden kullanılabilen bir yazılım yardımıyla veri giriş programı haline getirilerek verinin derlenmesi sağlanır. Bu yöntemin avantajları, hızlı veri derlenmesi, kaliteli veri derlenmesi, veri derleme ve veri girişinin eş zamanlı yapılabilmesi ve karmaşık soru formlarında uygulama kolaylığı sağlaması olarak özetlenebilir (Worldbank, 2020). Bu uygulamada anket soruları script kuralları ve rotasyon uygulanarak tabletlere yüklenmiştir.

Anket soru formu süresi ortalama 19 dakika olarak tespit edilmiştir. En düşük 12 dakika en yüksek ise 26 dakika sürdüğü gözlemlenmiştir. Yapılan anketlerin rassal şekilde %30'unun telefon kontörlü yapılarak, %5'inin ise 26 ilde saha uygulamasına canlı eşlik edilerek saha süreçleri ayrıca denetlenmiş ve toplamda 243 anket doğru hedef kitleye ait olmaması nedeniyle

iptal edilmiştir. Diğer yandan CAPI yazılımı üzerinden anketörlerin TÜİK başlangıç noktasına gidip gitmemeleri kontrol edilmiş ve bir uyumsuzluk görülmemiştir. Anketörlerin başlangıç noktasına gitmelerinden itibaren hedef kitleye uygun kişiyi bulma ve bulunan kişinin anket yapmak istemesi durumunda anketi gerçekleştirmesi arasında anket yapabilmek için kaç kişi ile görüştüğünün bilgisi de araştırma süresince tutulmuştur.

Anket çalışmasında elde edilen 3.158 NEİY gence ilişkin saha bulguları SPSS programı 25. sürüm kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda bulguların analizi demografik, sosyo-ekonomik ve bölgesel kırılımları içerecek şekilde gerçekleştirilmiştir. Araştırmada Türkiye'de NEİY statüsünda olan gençlerin demografik özellikleri, NEİY olma nedenleri ve NEİY olmalarının etkilerine ilişkin boyutlar ve bu boyutları oluşturan maddeler frekans ve yüzde analizi ile incelenmektedir. Bu araştırma kapsamında verilerin toplanması amacıyla hazırlanan neden ve etki ölçeklerinde yer alan ifadeler 5'li Likert ölçeği üzerinde seçenekli olarak sunulmuştur. Anket esnasında neden ve etki cümleleri rotasyona tabi tutularak her anket için farklı sırada sorulmuştur.

Anket çalışması sonucunda NEİY olma nedenleri ve etkilerini içeren soruların evrensel nitelikte bir ölçek oluşturup oluşturmadığı analiz edilmiş ve ölçek geliştirme çalışmaları sonucunda yüksek düzeyde geçerlik ve güvenirlik elde edilmiştir.

1.1.5. Nicel Araştırmaya Katılanların Demografisi

Tablo 2. Nicel araştırmaya katılan NEİY gençlerin demografik yapısı

Demografik göstergeler		N	%
Cinsiyet	Kadın	1.388	44,0
	Erkek	1.770	56,0
Yaş grubu	15-19	864	27,4
	20-24	1.166	36,9
	25-29	1.128	35,7
Medeni durum	Evli	512	16,2
	Bekar	2.611	82,7
	Dul/boşanmış	35	1,1
Eğitim durumu	Okur yazar değil	13	0,4
	İlkokul	110	3,5
	İlköğretim	752	23,8
	Lise	1.417	44,9
	Meslek lisesi	132	4,2
	Ön lisans	221	7,0
	Lisans ve üstü	513	16,2
	Toplam	**3.158**	**100,0**

Tablo 2'de araştırmaya katılan NEİY gençlerin demografik özellikleri detaylı biçimde görülebilmektedir. Cinsiyete göre araştırmaya katılan gençlerin %56'sı erkek, %44'ü kadındır. Yaş grubu bağlamında ise en yüksek katılımın %36,9 oranı ile 20-24 yaş grubunda gerçekleştiği ve bunu %35,7 oranı ile 25-29 yaş grubunun takip ettiği görülmektedir. Araştırmaya en düşük katılımı ise %27,4 oranı ile 15-19 yaş grubundakiler oluşturmaktadır. Pek çok ülkede gençlik tanımının karşılığı olan 15-24 yaş grubu ise 2.030 kişi ve toplam görüşülen katılımcıların %64,3'üne karşılık gelmektedir. Araştırmaya katılan gençlerin medeni durumlarına göre dağılımlarına bakıldığında ise katılımcıların %16,2'si evli, %82,7'si bekar ve %1,1'i dul/boşanmıştır. Ayrıca katılımcıların eğitim durumları incelendiğinde en yüksek katılımın %44,9 oranı ile lise mezunlarından oluştuğu, bunu %23,8 oranı ile ilköğretim mezunlarının ve %16,2 oranı ile lisans ve üstü mezunlarının takip ettiği görülmüştür. En düşük katılım ise %0,4 oranı ile okuryazar olmayan NEİY gençlerden oluşmaktadır.

Tablo 3. Nicel araştırmaya katılan NEİY gençlerin bölgelere göre dağılımları (7 bölge)

Bölgeler	**N**	**%**
Marmara	1.025	32,5
Ege	353	11,2
Akdeniz	374	11,8
İç Anadolu	458	14,5
Karadeniz	260	8,2
Doğu Anadolu	278	8,8
Güneydoğu Anadolu	410	13,0
Toplam	**3.158**	**100,0**

Tablo 3'te araştırmaya katılanların yaşadıkları bölgelere göre dağılımları verilmiştir. Buna göre en çok katılımın %32,5 ile Marmara Bölgesi'nden olduğu görülürken, Marmara Bölgesini %14,5 ile İç Anadolu, %13 ile Güneydoğu Anadolu, %11,8 ile Akdeniz, %11,2 ile Ege, %8,8 ile Doğu Anadolu ve %8,2 ile Karadeniz bölgeleri takip etmektedir.

Tablo 4. Nicel araştırmaya katılan NEİY gençlerin cinsiyete göre yaş dağılımları

Yaş	Cinsiyet					
	Kadın		Erkek		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
15	18	1,3	36	2,0	54	1,7
16	48	3,5	66	3,7	114	3,6
17	68	4,9	99	5,6	167	5,3
18	107	7,7	176	9,9	283	9,0
19	115	8,3	131	7,4	246	7,8
20	105	7,6	133	7,5	238	7,5
21	97	7,0	110	6,2	207	6,6
22	100	7,2	128	7,2	228	7,2
23	112	8,1	160	9,0	272	8,6
24	108	7,8	113	6,4	221	7,0
25	118	8,5	139	7,9	257	8,1
26	81	5,8	111	6,3	192	6,1
27	80	5,8	78	4,4	158	5,0
28	118	8,5	107	6,0	225	7,1
29	113	8,1	183	10,3	296	9,4
Toplam	**1.388**	**100,0**	**1.770**	**100,0**	**3.158**	**100,0**

Tablo 4'te araştırmaya katılanların cinsiyete göre yaş dağılımları verilmiştir. Buna göre kadınlar içinde en yüksek katılımın %8,5 ile 25 yaş ve 28 yaş, %8,3 ile 19 yaş olduğu, en düşük katılımın ise %1,3 ile 15 yaş ve %3,5 ile 16 yaş olduğu görülmektedir. Erkekler içinde ise en yüksek katılım %10,3 ile 29 yaş ve %9,9 ile 18; en düşük katılım ise %2 ile 15 yaş ve %3,7 ile 16 yaştır.

1.2. Nitel Araştırma Metodolojisi

Türkiye'nin NEİY profilini belirlemeye yönelik olarak proje kapsamında gerçekleştirilen ikinci yöntem nitel saha araştırmasıdır. Bu araştırma Türkiye'de İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflaması (İBBS) – II çerçevesinde 26 alt bölge içerisinde bölgelere adını veren 26 ilde ikamet eden 15-29 yaş grubundaki NEİY olan gençlerle yüz yüze derinlemesine görüşmeler yapılarak gerçekleştirilmiştir. 26 ilde gerçekleşen saha görüşmeleri sonucunda toplam 152 NEİY genç ile yarı yapılandırılmış mülakat (derinlemesine görüşme) tamamlanmıştır.

1.2.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Araştırmanın amacı, Türkiye'de 15-29 yaş grubunda yer alan ve NEİY statüsünde bulunan gençlerin NEİY olma nedenleri ve NEİY olmanın gençler üzerindeki etkilerine

ilişkin nicel araştırmadan elde edilen bulguların daha derinlemesine analizine imkan verecek bilgilere ulaşmaktır. Derinlemesine görüşmeler sonucunda 15-29 yaş grubu gençlerin eğitim ve istihdam imkanlarına erişim durumları, eğitim ve istihdama katılım istekleri, eğitim ve istihdam süreçlerindeki tecrübeleri, eğitim ve istihdama yönelik beklentileri ve genel olarak mikro ve makro düzeyde düşünce ve mutluluk düzeylerinin belirlenmesi hedeflenmiştir. Gençlerin eğitim ve istihdama katılımlarını artırma, kolaylaştırma ve sürdürülebilir kılmaya yönelik çözüm önerilerinin geliştirilmesi ise araştırmalar sonunda ulaşılması istenilen bir başka hedeftir. Böylece NEİY gençler için fırsatlar, riskler ve bölgesel stratejiler belirlenebilecektir.

1.2.2. Araştırmanın Yöntemi ve Örneklemi

Görüşme yapılacak kişilerin belirlenmesinde ise amaçlı örnekleme yöntemlerinden "kritik durum" ve "maksimum çeşitlilik" yöntemleri tercih edilmiştir. Bu çerçevede İBBS-II sınıflandırmasında 26 alt bölgeyi temsilen 26 ilde toplam 152 derinlemesine görüşme gerçekleştirilmiştir. 152 NEİY durumundaki genç bireyin belirlenmesinde bölgelere göre yaş, cinsiyet, eğitim, medeni durum, gelir düzeyi, sağlık durumu, sosyal dışlanma, göç, bireysel faktörler ve farklı dezavantajlar dikkate alınmıştır. 26 ilde görüşülecek kişi sayısı belirlenirken illerin 15-29 yaş grubu güncel nüfus verileri dikkate alınmış ve bu veriler TÜİK'in web sitesinde Adrese Dayılı Nüfus Kayıt Sistemi'nden temin edilmiştir. Yarı yapılandırılmış mülakatların gerçekleştirildiği iller ve bu illerde yapılan görüşme sayısı aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 5. Yarı yapılandırılmış mülakat yapılan iller ve görüşülen NEİY genç sayıları

26 İL	N	Yüzde %
İstanbul	29	19,2
Ankara	11	7,2
İzmir	9	5,9
Trabzon	8	5,3
Adana	7	4,6
Konya	7	4,6
Bursa	6	3,9
Gaziantep	6	3,9
Kocaeli	6	3,9
Şanlıurfa	6	3,9
Hatay	5	3,3
Manisa	5	3,3
Mardin	5	3,3
Samsun	5	3,3

Van	5	3,3
Antalya	4	2,6
Aydın	4	2,6
Kayseri	4	2,6
Ağrı	3	2,0
Balıkesir	3	2,0
Kırıkkale	3	2,0
Malatya	3	2,0
Tekirdağ	3	2,0
Kastamonu	2	1,3
Zonguldak	2	1,3
Erzurum	1	0,7
Toplam	**152**	**100**

Türkiye genelinde 26 il ve bu illere bağlı ilçelerde, hedef kitle tanımına uyan 15-29 yaş grubundaki NEİY gençler ile görüşülmüştür. Görüşmelerin yapıldığı il ve ilçelere ait bilgiler aşağıda belirtildiği gibidir;

- İstanbul; Ataşehir, Avcılar, Bahçelievler, Bayrampaşa, Çekmeköy, Esenler, Gaziosmanpaşa, Güngören, Kartal, Küçükçekmece, Sancaktepe, Sarıyer, Tuzla, Ümraniye, Ümraniye, Üsküdar ve Zeytinburnu'nda (16 ilçe) 29 görüşme,
- Ankara; Altındağ, Çankaya, Elmadağ, Gölbaşı, Keçiören ve Mamak'ta (6 ilçe) 11 görüşme,
- İzmir; Aliağa, Bayraklı, Çiğli, Gaziemir, Karabağlar, Menemen ve Torbalı'da (7 ilçe) 9 görüşme,
- Trabzon; Vakfıkebir, Araklı, Boztepe, Of ve Ortahisar'da (5 ilçe) 8 görüşme,
- Adana; Yüreğir, Ceyhan ve Seyhan'da 7 görüşme,
- Konya; Karatay, Meram ve Selçuklu'da 7 görüşme,
- Bursa; Gemlik, Nilüfer ve Osmangazi'de 6 görüşme,
- Gaziantep; Şahinbey ve Şehitkamil'de 6 görüşme,
- Kocaeli; Başiskele, Derince ve Karamürsel'de 6 görüşme,
- Şanlıurfa; Eyyübiye, Haliliye ve Karaköprü'de 6 görüşme,
- Hatay; Merkez'de ve Antakya'da 5 görüşme,
- Manisa; Akhisar, Yunus Emre, Karaağaç ve Kula'da 5 görüşme,
- Mardin; Artuklu ve Kızıltepe'de 5 görüşme,
- Samsun; Çarşamba, Vezirköprü, Atakum ve İlkadım'da 5 görüşme,
- Van; Tuşba, Çatak, Erciş ve İpekyolu'da 5 görüşme,

- Antalya; İbradı, Kepez, Konyaaltı, Kumluca'da 4 görüşme,
- Aydın; Efeler'de 4 görüşme,
- Kayseri; Melikgazi ve Talas'ta 4 görüşme,
- Ağrı; Merkez ve Eleşkirt'te 3 görüşme,
- Balıkesir; Merkez, Bahçelievler ve Bandırma'da 3 görüşme,
- Kırıkkale; Merkez, Yahşihan ve Yenişehir'de 3 görüşme,
- Malatya; Yeşilyurt ve Doğanyol'da 3 görüşme,
- Tekirdağ; Süleymanpaşa'da 3 görüşme,
- Zonguldak; Ereğli ve Devrek'te 2 görüşme,
- Kastamonu; Araç ve Taşköprü'de 2 görüşme,
- Erzurum; Aşkale'de 1 görüşme

yapılmıştır.

1.2.3. Araştırmanın Kısıtları

Araştırmanın en önemli kısıtları; 2020 yılından itibaren dünyanın hemen her yerinde etkisini gösteren Covid-19 küresel salgın sürecinin etkisiyle araştırmanın yapıldığı dönemde 20 yaş altı genlerin dışarıyla çıkmalarının yasak olması, görüşülecek kişilerin sağlık riski nedeniyle görüşme yapmaya çekinmesi, görüşme mekanlarının sosyal mesafe ve sağlık tedbilerlerine uygun şekilde hazırlanma zorunluluğu, proje ekibinin ulaşım ve sağlık riskleri olarak sıralanabilir. Diğer yandan ulaşılması hedeflenen kitlenin hem eğitim hem de istihdam dışında olan kotalı bir örneklem olması bir başka önemli kısıt olmuştur. Özellikle Covid-19 küresel salgını nedeniyle sağlık tedbirleri açısından yüz yüze görüşmek istemeyen gençler ile çevrimiçi (Zoom uygulaması) ile birebir derinlemesine görüşme gerçekleştirilmiştir. Bunun nedeni amaçlı örnekleme yöntemi kapsamında maksimum çeşitliliğe ulaşmada çoklu dezavantaj sahibi gençlerin sağlıklarının riske atılmamasıdır. Bu talep, görüşülecek kişinin yüz yüze mülakatı sağlık tedbirleri nedeniyle istememesi durumunda değerlendirilmiştir.

1.2.4. Veri Toplama ve Analiz Yöntemi

Saha araştırmasının ikinci kısmı nitel araştırma yöntemi olarak yüz yüze gerçekleştirilmiş derinlemesine yarı yapılandırılmış görüşmelerden oluşmaktadır. Bu görüşmeler nitel veri yöntemlerinden "görüşme tekniği" ile yapılmıştır. Görüşme tekniği, kendi içerisinde "yapılandırılmış", "yarı yapılandırılmış" ve "yapılandırılmamış görüşmeler" olarak ayrışmaktadır. Bu görüşme tekniklerinden yarı yapılandırılmış görüşmede sorular önceden hazırlanır ve bu sorularla veri elde edilmeye çalışılır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler sahip olduğu belli düzeydeki standartlığı ve esnekliği dolayısıyla aynı zamanda belirli bir

konuda derinlemesine analiz yapma imkanı sunması nedeniyle sıklıkla tercih edilmektedir. Bu araştırmada söz konusu derinlemesine bilgi edinme amacına en uygun yöntem olarak yarı yapılandırılmış görüşme tekniği tercih edilmiş ve hazırlanan açık uçlu soru formları ile sahadan veri toplanılmıştır.

Nitel görüşmelerde görüşülen kişilerin izni ve onayı da alınarak görüşmelerin ses kaydı tutulmuş ve deşifresi gerçekleştirilmiştir. Elde edilen bilgi ve bulgular betimsel analiz yöntemi ile yarı yapılandırılmış soru formu hazırlanırken de dikkat edilen temalandırmaya uygun olarak tasnif edilerek yorumlanmıştır.

1.2.5. Nitel Araştırmaya Katılanların Demografisi

Tablo 6. Nitel araştırmaya katılan NEİY gençlerin demografik yapısı

Demografik göstergeler		**N**	**%**
Cinsiyet	Kadın	76	50,0
	Erkek	76	50,0
Yaş grubu	15-19	20	13,2
	20-24	78	51,3
	25-29	54	35,5
Medeni durum	Bekar	133	87,5
	Evli	16	10,5
	Dul/boşanmış	3	2,0
Eğitim durumu	İlkokul	1	0,7
	İlköğretim	20	13,2
	Lise	37	24,3
	Meslek lisesi	6	3,9
	Ön lisans	21	13,8
	Lisans	65	42,8
	Yüksek lisans	2	1,3
	Toplam	**152**	**100,0**

Araştırma kapsamında görüşülen 152 NEİY gencin cinsiyet, yaş, eğitim ve medeni durumları Tablo 6'da yer almaktadır. Cinsiyet bazında bakıldığında katılımcıların %50'si kadın (76 kişi), %50'si erkektir (76 kişi). Yaş grupları bazında ise katılımcıların %13,2'si 15-19 yaş grubunda, %51,3'ü 20-24 yaş grubunda, %35,5'i 25-29 yaş grubundadır. Medeni durumu açısından görüşülen kişilerin %87,5'i bekar, %10,5'i evli ve %2'si ise boşanmıştır. Eğitim durumları değerlendirildiğinde katılımcıların %0,7'si 5 yıllık eğitim aldığını ve ilkokul mezunu olduğunu, %13,2'si 8 yıllık eğitim aldığını ve ilköğretim veya ortaokul mezunu olduğunu, %24,3'ü lise, %3,9'u meslek lisesi, %13,8'i ön lisans, %42,8'i lisans ve %1,3'ü yüksek lisans mezunu olduğunu belirtmiştir.

Tablo 7. Görüşülen NEİY gençlerin yaş dağılımları

Yaş	N	%
16 yaş	1	0,7
17 yaş	1	0,7
18 yaş	9	5,9
19 yaş	9	5,9
20 yaş	11	7,2
21 yaş	8	5,3
22 yaş	17	11,2
23 yaş	22	14,4
24 yaş	20	13,2
25 yaş	15	9,9
26 yaş	12	7,9
27 yaş	11	7,2
28 yaş	6	3,9
29 yaş	10	6,6
Toplam	**152**	**100**

Tablo 7'de ise nitel araştırmaya katılanların yaş grupları açık olarak verilmiştir. Araştırma süresince hem zorunlu eğitimin 12 yıl olması hem de Covid-19 salgın sürecinde 20 yaş altı gençler için sokağa çıkma yasaklarının bulunması bu gençlerin katılım sayısının düşük olmasında belirleyici olmuştur. Ancak yine de 2019 yılı verisiyle %18,1 olan 15-19 yaş grubundaki NEİY oranına uzak olmayan bir örnekleme (%13,2) ulaşılmıştır.

1.2.6. Çalıştayın Kapsamı ve Yöntemi

"Ne eğitimde ne istihdamda ne de yetiştirmede (NEİY)" olan gençler ile yapılacak nicel ve nitel saha araştırmalarının tamamlanmasının ardından elde edilen veri, bulgu, analiz ve raporlar düzenlenen çevrim içi (online) çalıştayda alanında uzman ve deneyimli bilim insanları, bürokratlar, sivil toplum temsilcileri ve araştırmacılar ile paylaşılmıştır. İlgili katılımcıların görüş, öneri ve eleştirileri dikkate alınarak proje araştırma raporu hazırlanmıştır. Çalıştayın araştırma raporunun uygulanabilir, hızlı ve etkin çözüm önerilerini belirleme ve tasarlamada önemli bir katkısı olmuştur. Bu noktada çalıştay ile akademisyenler ve uygulayıcılardan katılım sağlayan ilgili uzman tarafların bilgi, deneyim ve önerilerini içerecek, bütüncül ve sürdürülebilir politikalar ve programlar tespit edilmeye çalışılmıştır.

İçişleri Bakanlığı tarafından yayınlanan "Koronavirüs Ek Tedbirler" genelgesi kapsamında 2 Ekim 2020 tarihinden 1 Aralık 2020 tarine kadar geniş katılımlı toplantılar yasaklamıştır.

Söz konusu tedbirler kapsamında çalıştay 5 Aralık 2020 tarihinde bir tam gün içerisinde 11 ayrı çevrimiçi oturum ile gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda çalıştaya davet edilen kurum ve temsilciler şöyledir:

1) Gençlik ve Spor Bakanlığı Bölge/İl Müdürlükleri ve
2) Milli Eğitimi Bakanlığı Bölge/İl Müdürlükleri
3) Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Bölge/İl Müdürlükleri ve İlgili Kuruluşları
4) Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) Türkiye Temsiciliği
5) Gençlik, genç işsizliği, gençlerin eğitimi, mesleki eğitim konularında çalışan akademisyenler ve araştırmacılar
6) Büyükşehir belediyelerinin sosyal işler ve gençlik çalışmalarından sorumlu başkan yardımcıları veya ilgili müdürleri
7) Gençlik, eğitim, mesleki eğitim alanında faaliyette bulunan dernek, ticaret odası, meslek kuruluşu vb. sivil toplum örgütlerinin temsilcileri

2. Ölçek Geliştirme: NEİY Neden ve Etki Ölçekleri

Araştırma kapsamında NEİY Olma Nedenleri Ölçeği ve NEİY Olmanın Etkileri ölçeği geliştirilmiştir. Bu ölçeklerin geliştirilme aşamaları ve geçerlik – güvenirlik sonuçları bu başlık altında açıklanmaktadır.

2.1. Ölçek Geliştirme Aşamaları

Ölçek geliştirme aşamaları öncelikle anket soru formuna ilişkin soruların hazırlanmasına yönelik olarak NEİY olma nedenleri ve NEİY olmanın etkileri üzerine literatür araştırmalarının yapılması şeklinde olmuştur. Literatür çalışması sonrası belirlenen soruların sahada pilot uygulaması gerçekleştirilerek soru formu tekrar revize edilmiştir. Akabinde uygulanan anket formu sonuçları geçerlik ve güvenirlik analizine tabi tutularak neden ve etki ölçekleri ile boyutlarının geçerlik ve güvenirlik hesaplaması yapılmıştır.

2.2. Soruların Hazırlanması Aşaması

Belirli özellikleri ölçmek amacıyla ölçme araçlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Bunun için ya var olan bir ölçek kullanılır, ya yabancı dilde geliştirilen ölçek uyarlanır ya da bir ölçek geliştirilir. Dolayısıyla mevcut olan ölçekler mi kullanılmalı yoksa yeni bir ölçek mi geliştirilmeli sorusuna cevap aranmalıdır. Mevcut ölçeklerin istenilen kavram veya yapı için uygun olmaması durumlarda yeni bir ölçek geliştirmek kaçınılmaz olmaktadır.

Bir özelliği ölçmek için kullanılacak olan ölçeklerin geliştirilmesinde takip edilmesi gereken çeşitli aşamalar bulunmaktadır. Bunun için farklı yazarlar farklı yöntemler

önermişlerdir (Tezbaşaran, 2008; Şeker ve Gençdoğan, 2014; Yurdabakan ve Çüm, 2017; Kan, 2013; Erkuş, 2007). Burada süreç olarak Erkuş'un önerileri doğrultusunda ilerleme yapılmıştır. Buna göre ölçülmek istenen örtük değişkenlerin kavramsal tanımları belirlenmiş, literatür taranarak çeşitli ölçek ve makalelerden maddeler üretilmiş, pilot çalışması yapılmış, Madde Analizi, Güvenirlik Analizi, Geçerlik Analizi ve puanların yorumlanmasına gidilmiştir.

Ölçekte kullanılacak maddeler oluşturulurken 5'li likert tipli sorular şeklinde oluşturulmasına karar verilmiştir. Literatür incelenirken NEİY ile ilgili değişkenler madde havuzu oluşturacak şekilde toplanmıştır. Daha sonra bu sorularla anket tasarlanmış ve pilot çalışmada bazı soruların çalışmadığı gözlenerek ana çalışmada anketten çıkarılmıştır. Maddeler oluşturulurken aşağıdaki özelliklerin kapsanmasına dikkat edilmiştir. (Şeker ve Gençdoğan, 2014; Tavşancıl, 2014; Yurdabakan ve Çüm, 2017).

- Ölçmek istenen amaca yönelik olmalı
- Her bir madde sadece bir özelliği ölçmeli
- Karmaşık kelime ve ifadelerden kaçınılmalı
- Maddeler mümkün olduğunca az kelimeden oluşmalı
- Maddeler düz metin şeklinde olmalı

Bu ve benzeri kurallar çerçevesinde madde havuzu uzmanlara sunulmuş ve uzmanları görüşü dahilinde anket soruları oluşturulmuştur. NEİY ile ilgili soru geliştirme işlemi aşağıdaki gibi gerçekleşmiştir.

2.3. NEİY Olmanın Nedenleri ile İlgili Çalışma Aşaması

NEİY olmanın nedenlerine ilişkin literatür incelendiğinde nedenlerin pek çok faktöre bağlı olduğu dolayısıyla kişiden kişiye değişiklik gösterdiği görülmüştür. Ancak her ne kadar ortaya çıkış biçimleri, zamanları, bireyi etkiledikleri süre ve etkileme şekli değişiklik gösterse de bazı nedenlerin NEİY olma konusunda öne çıktığı ve genellikle ortaklaştığı görülmektedir. Bu sebeple NEİY olma nedenlerine ve etkilerine yönelik sorular oluşturulurken öne çıkan ve diğerlerine nazaran daha kapsayıcı olan bu faktörlerden yola çıkılmıştır. Bu doğrultuda NEİY gençlere yönelik olarak yapılan çalışmalarda kullanılan çeşitli anketlerden maddeler göz önünde bulundurulduğu gibi bahsi geçen göstergeyi ölçmek için kullanılan çeşitli ölçeklerdeki faktörlerden de faydalanılmıştır.

Bu bağlamda öne çıkan nedenlerden biri bireysel nedenlerdir. Bireysel nedenlerin neler olduğu ve bu nedenleri ölçmeye yönelik sorular ise yine literatürdeki çalışmalar incelenerek belirlenmiştir. Buna göre öne çıkan bireysel nedenlerden ilki cinsiyettir. Cinsiyet başlı başına

bir neden olarak değerlendirilmekle beraber medeni durum ve yaştan da etkilenmektedir. Bu nedenle bu boyut belirlenirken pek çok farklı çalışma göz önünde bulundurulmuştur. (Ranzani ve Rosati, 2013; Tamesberger ve Bacher, 2014; Susanlı, 2016; Gutiérrez-Garcia, Benjet, Borges, Méndez Ríos ve Medina-Mora, 2018; Wickremeratne ve Dunusinghe, 2018; Quintano, Mazzocchi ve Rocca, 2018; Abayasekara ve Gunasekara, 2019; Pattinasarany, 2019; Dias ve Vasconcelos, 2020; Yang, 2020). Bireysel nedenlerden bir diğerini ise yaş oluşturmaktadır. Ancak çalışmalar incelendiğinde hangi yaş grubunun daha riskli olduğuna ilişkin ortak bir sonuç çıkmadığı görülmektedir. Dolayısıyla bu değişkenin de ölçülmesi gerekmektedir (Vancea ve Utzet, 2018; Abayasekara ve Gunasekara, 2019; De Lannoy ve Mudiriza, 2019; Wickremeratne ve Dunusinghe, 2018; Niknami, Lena ve Eskil, 2019; Yang, 2020). Bireysel nedenlerden bir diğerini ise sağlık durumu oluşturmaktadır. Bu doğrultuda ifadeler hazırlanırken literatür incelenmiş ve hem fiziksel hem de ruhsal sağlığın bu yönde bir etki göstereceği göz önünde bulundurulmuş ve bu doğrultudaki pek çok çalışmanın bulgularından yararlanılmıştır (Kessler et al., 2005; Rennison, Maguire, Middleton ve Ashworth, 2005; Copps ve Keen, 2009; O'Dea et al., 2014; Baggio et al., 2015; Wong, 2016; Cabral, 2018; Sierra et al., 2018; Caruana et al., 2019; De Lannoy ve Mudiriza, 2019). Literatür incelendiğinde kişisel özelliklerin de bireysel nedenlerden biri olduğu ve çeşitli yönlerden NEİY olma ile ilişkili olduğu da görülmüş ve sorular hazırlanırken bu çalışmalardaki bulgular göz önünde bulundurulmuştur (Finlay, Sheridan, McKay ve Nudzor, 2010; Mendolia ve Walker, 2014; Alvarado, Conde, Novella ve Repetto, 2020). İlaveten kişisel özellikler alt boyunda Palmer ve diğerlerinin (2020) çalışmasındaki maddeler incelenmiştir. Bireysel nedenler altında incelenen NEİY olmayla ilişkilendirilen diğer bir neden ise gelir durumudur. Bu nedenle literatürdeki pek çok çalışmanın gelire ilişkin bulguları incelenmiştir ve sorular hazırlanırken düşük gelir seviyesi ve yüksek gelir seviyesine ilişkin bulguların tümü göz önünde bulundurulmuştur (Genda, 2007; Powdthavee ve Vignoles, 2009; Ruesga-Benito, González-Laxe ve Picatoste, 2018; De Lannoy ve Mudiriza, 2019). Bu çalışmaların bulgularına ilaveten gelir alt boyutlarında Nordenmark ve arkadaşlarının (2015) çalışmasındaki maddelerden de faydalanılmıştır.

NEİY olma riski konusunda öne çıkan bir diğer neden ise aile içi ilişkilerden ailenin yapısına ve büyüklüğüne; ebeveynlerin eğitim seviyesinden, ebeveynlerin gösterdiği ilgi seviyesine kadar pek çok farklı yönüyle aile olmuştur. Sorulara yönelik boyutlar ve alt boyutlar belirlenirken aileye ilişkin tüm bu faktörler incelenmiştir (Bynner ve Parsons, 2002; Strelitz, 2003; Pemberton, 2008; Ranzani ve Rosati, 2013; Alfieri, Sironi, Marta, Rosina ve Marzana, 2015; Carcillo, Fernández, Königs ve Minea, 2015; Franzosi, 2015; Cabral, 2018; Karyda ve

Jenkins, 2018; Zuccotti ve O'Reilly, 2019; Kevelson, Marconi, Millett ve Zhelyazkova, 2020). Aynı zamanda çalışmanın aile boyutu içinde ebeveyn yaklaşımı alt boyutu için; Ebeveynlerle İlişki Kalitesi Ölçeği (Quality of the Relationship with Parents Scale) ve Ebeveynlerden Algılanan Özerklik-Destek Ölçeğindeki (Autonomy Support Scale of the Perceptions of Parents Scale) maddeler ve Franzosi'nin (2005) çalışması incelenmiştir. Aile boyutunda sorumluluk alt boyutunda ise Palmer ve diğerlerinin (2020) çalışması incelenmiştir.

NEİY olmanın öne çıkan bir diğer nedeni de eğitimdir. Bu nedenle sorular hazırlanırken eğitime ilişkin pek çok çalışmanın bulguları göz önünde bulundurulmuştur. Bu doğrultuda eğitimde kalma süresinden, eğitimden ayrılma nedenlerine ve zamanına; eğitimde kalınan süreçteki akademik çevreden eğitim sürecindeki akademik başarıya kadar pek çok faktör tespit edilmiştir (Bynner ve Parsons, 2002; Strelitz, 2003; Bridgeland, Dilulio ve Morison, 2006; Ranzani ve Rosati, 2013; Tamesberger ve Bacher, 2014; Canon, Kudlyak ve Liu, 2015; Carcillo et al., 2015; Karyda ve Jenkins, 2018; OECD, 2019; Berlin, Kääriälä, Lausten, Andersson ve Brännström, 2020; Ogresta, Rezo, Kožljan, Paré ve Ajduković, 2020). Aynı zamanda çalışmada, eğitim boyutu için kişinin eğitim durumunu yetersiz bulmasını ölçmeye yönelik ifadelerde, Braziene ve diğerlerinin (2013) çalışmasında yer alan İstihdam Edilebilirlik Değerlendirme Ölçeğindeki (Employability Appraisal Scale) maddeler göz önünde bulundurulmuştur. İlaveten, eğitim tercihlerine yönelik olarak Franzosi'nin (2005) çalışması incelenen diğer bir çalışma olmuştur.

Çalışmada NEİY olmanın diğer bir boyutunu ise çevresel nedenler oluşturmaktadır. Buna göre kişinin yaşadığı bölgeden, içinde bulunduğu sosyal çevreye kadar pek çok çevresel faktör NEİY olmakla ilişkili olabilmektedir. Literatür incelendiğinde öne çıkan bu faktörler sosyal boyuta yönelik sorular oluşturulurken göz önünde bulundurulmuştur (Copps ve Keen, 2009: 9; Callanan ve Morrell, 2011: 22; Dixon, 2013; Karyda ve Jenkins, 2018; Wickremeratne ve Dunusinghe, 2018; De Lannoy ve Mudiriza, 2019; Alfani et al., 2020; De Almeida ve Simões, 2020; Zhang et al., 2020). İncelenen tüm çalışmaların yanı sıra çevresel boyut için İstihdam Edilebilirlik Değerlendirme Ölçeğindeki (Employability Appraisal Scale) ve Nordenmark'ın (2015) maddelerden de faydalanılmıştır.

NEİY olma hususunda öne çıkan diğer bir neden ise emek piyasasından kaynaklanan nedenler olmuştur. Bu doğrultuda pek çok çalışmanın emek piyasasına yönelik bulguları göz önünde bulundurulmuştur. (Snape ve Redman, 2003; Bassanini ve Duval, 2006; Caliendo ve Schmidl, 2016; Wickremeratne ve Dunusinghe, 2018; Caroleo et al., 2020; Dias ve Vasconcelos, 2020). Dahası, emek piyasası boyutunun iş deneyimi alt boyutunda ise İlk Uygun İş Bulma Engelleri Ölçeği (The Scale of Suitable First Labour Finding Obstacles)

ve İlk İşteki Zorluklar Ölçeğindeki (The Scale of Difficulties in The First Job) maddeler incelenmiştir. Emek piyasası boyutundaki diğer bir alt boyut olan eğitim-emek piyasası uyumsuzluğunda ise İstihdam Edilebilirlik Değerlendirme Ölçeğindeki (Employability Appraisal Scale) maddelerden faydalanılmıştır. Son olarak emek piyasasına ilişkin diğer bazı hususlarda ise Emek Piyasasındaki Olasılıklar Ölçeğindeki (The Scale of Possibilities on the Labour Market) ifadelerden faydalanılmıştır.

2.4. NEİY Olmanın Etkileri İle İlgili Çalışma Aşaması

NEİY olmanın nedenleri gibi etkileri de kişiden kişiye farklılık göstermektedir. Bu nedenle tıpkı NEİY olmanın nedenleri gibi etkilerini de genellemek kolay gözükmemektedir. Ancak literatür incelendiğinde nedenlerde olduğu gibi diğerlerine nazaran öne çıkan ve daha kapsayıcı olan birtakım etkiler söz konusudur. Bu bağlamda NEİY olmanın bireysel, sosyal ve ekonomik olmak üzere üç farklı yönde etkisi olduğu görülmüştür. Sözü edilen üç ana etkinin altında ise çeşitli alt etkiler olduğu görülmektedir. Çalışmada bu etkiler başlıklarına göre değil, hissedilen etkilere göre yeniden sınıflandırılmıştır. Bu doğrultuda etki soruları bireysel etkiler, aile üzerine etkiler, çevresel etkiler ve politik yaklaşım üzerine etkiler olmak üzere dört ana boyuttan oluşmaktadır. Sözü edilen etkileri ölçmeye yönelik sorular hazırlanırken NEİY olmanın etkilerine yönelik çalışmaların bulgularının yanı sıra her bir sonuca yönelik çeşitli anketlerdeki maddeler de göz önünde bulundurulmuştur.

NEİY olmanın etkilerinden ilkini bireysel etkiler oluşturmaktadır. Bireysel etkiler ise oldukça çeşitlidir. Buna göre NEİY olmanın bireysel etkilerinden ilki sağlık üzerinde görülmektedir. Bireyin fiziksel sağlığının da bu statüden etkilenmesine karşın asıl etkinin çoğunlukla ruhsal yönden yaşandığı görülmektedir. NEİY olmak bireyin ruhsal sağlığını NEİY olmayan akranlarına kıyasla olumsuz etkilemektedir. Bu etkiyi ölçmeye yönelik hazırlanan ifadelerde literatürde bu ilişkiyi inceleyen çalışmaların bulguları dikkate alınmıştır (Bynner ve Parsons, 2002; Clark, 2003; Nordenmark, 2015; Berry, Easterbrook, Empson ve Fowler, 2019; Kovess-Masfety et al.., 2016; Vancea ve Utzet, 2017; Feng, et al., 2018). Bireysel diğer bir etki ise NEİY olmanın gençlerin yaşam doyumunu önemli ölçüde azalttığı yönündedir. Bununla beraber NEİY statüsü gençlerin beklentilerini düşürmekte, umutsuz olmalarına yol açmakta ve öz saygılarını etkilemektedir. Nitekim literatürde bu ilişkiyi inceleyen çalışmaların genelinde bu olumsuz etki tespit edilmiş ve ifadeler hazırlanırken bu çalışmalardan yola çıkılmıştır (Axelsson, Andersson, Edén ve Ejlertsson, 2007; Hultman ve Hemlin, 2008; OECD, 2016; British Council, 2017; Palmer, et al., 2020). Aynı zamanda yaşam doyumuna yönelik ifadelerde Yaşam Doyumu Ölçeğindeki (The Satisfaction with Life Scale) ifadelerden de faydalanılmıştır. NEİY olmanın en önemli bireysel etkilerinden bir diğeri ise gelir kaybıdır.

Bu nedenle NEİY gençler geçimlerini sağlamakta zorlanmakta ve yoksulluk riskiyle karşı karşıya kalmaktadırlar. Bu doğrultuda ifadeler incelenirken bu konuda yapılan çalışmaların bulguları değerlendirilmiştir (Genda, 2007, s. 40; Carcillo et al., 2015; Jianu, 2019).

NEİY olmanın bir diğer etkisi ise aile üzerinde görülmektedir. Aile üzerine etkiler ise oldukça çeşitlidir. Aile kurmaktan, aile içi ilişkilere kadar pek çok farklı etki görülmektedir. Bu doğrultuda çalışmadaki ifadeler hazırlanırken aileye ilişkin çalışmalar da incelenmiştir (Genda, 2007; Robson, 2008). İlaveten Franzosi'nin (2005) çalışmasındaki maddelerden de faydalanılmıştır.

NEİY olmanın çevresel etkileri de söz konusudur. Çevresel etkiler NEİY gençlerin sosyal dışlanmaya maruz kalması ya da sosyal uyum konusunda zorlanması şeklinde görülmektedir (Serracant, 2014; Bălan, 2016, s. 84; OECD, 2016; Bonnard, Giret ve Kossi, 2020). Bununla beraber bu ifadeler oluşturulurken Youth Guarantee (2015)'deki ve Franzosi (2005)'deki maddelerden de faydalanılmıştır. NEİY olmanın diğer bir etkisi ise gençlerin sosyal ve siyasi katılımı üzerinde görülmektedir. Buna göre NEİY olmak gençlerin kayıtsızlaşmasına yol açmakta ve katılımlarını azaltmaktadır (Milligan, et al., 2004; Eurofound, 2012; OECD, 2016). Çalışmada tüm bu bulguların yanı sıra Nordenmak ve diğerlerinin çalışmasındaki (2005) ifadelerden de faydalanılmıştır.

Nihayetinde NEİY olmanın diğer bir etkisini ise politik yaklaşım üzerine etkiler oluşturmaktadır. Bu etkilere yönelik ifadeler hazırlanırken incelenen çalışmaların yanı sıra Milligan vd. tarafından yapılan çalışma (2004), OECD raporu (2016), Genç Hayat Vakfı araştırması (2017) ve Eurofound raporu (2012) dikkate alınmıştır.

Özetle araştırma kapsamında bir kişinin NEİY olması için nedenler araştırılırken literatürdeki bireysel, aile, eğitim, çevre ve emek boyutları; NEİY olmanın etkileri araştırılırken de aile, bireysel, çevresel ve politik yaklaşım boyutları dikkate alınarak sorular seçilmiştir. Emek piyasası etkileri makro düzeyde farklı bir alan araştırması gerektirdiği için araştırma sorularına ve ölçek geliştirme çalışmalarına dahil edilmemiştir. Bu soruların cinsiyet, yaş, eğitim, gelir, bölge, anne – baba eğitimi, anne – baba mesleği, çalışma deneyimi, işsizlik süresi, sağlık durumu gibi değişkenlere göre farklılık oluşturup oluşturmadığı araştırılmıştır.

2.5. Geçerlik ve Güvenirlik Analizi

Bir bilginin bilimsel bir nitelik kazanması için doğru olması ve bu bilginin deneylerle her defasında aynı şekilde gözlenmesi gereklidir. Bir varsayım test edilirken veya değişkenler

arası nedensellik ilişkisinin kurulduğu araştırma verileri ancak güvenirlik ve geçerlik analizleri yapıldığında güç kazanır. Güvenirlik ve geçerlik kavramları bilimsel ölçüm ve araştırmalarda çoğunlukla birlikte kullanılmaktadır ve bu kavramlar bize herhangi bir şeyin uygun ve sağlam olduğu hakkında bilgi verir (Şencan, 2005).

Bir ölçüm aracının geçerli olması ölçüm amacına uygun olmasına bağlıdır. Geçerlik ile güvenirlik arasında birbiriyle iç içe geçmiş, bazı noktalarda kesişen ve bazılarında ayrılabilen bir ilişki vardır. Geçerlik olmadan güvenirlikten söze edilemez; fakat geçerlik güvenirliği de kapsayabilmektedir (Erkuş, 2006). Güvenirlik bir yönüyle yapısal geçerlikle ilgilidir. Bir test veya ölçeğin güvenirliğini belirlemek için maddelerin iç tutarlılığından söz edildiğinde bu aynı zamanda yapısal geçerlik konusuyla kesişir ancak bu güvenirlik tek başına geçerliği belirlemede yeterli olmaz.

2.5.1. Geçerlik

Kullanılacak olan veri toplama araçları için gerekli olan en temel niteliklerden biridir ve belirli bir kullanıma yönelik olarak test puanlarının ve diğer değerlendirme sonuçlarının uygunluğuna işaret etmektedir.

Geçerlik kavramı bir aracın ölçmek için tasarlandığı değişkeni veya değişkenleri ölçmesine yönelik tutarlılıktır (Blood ve Budd, 1972). Buna göre geçerliliğe ilişkin iki durum söz konusudur. Bunlardan ilki ölçümün tutarlılığı diğeri ise kullanılan aracın ölçmek için tasarlandığı değişkeni veya değişkenleri ne ölçüde ölçüldüğü ile ilgilidir. Yani bir araç ile yapılan ölçümlerin geçerli olabilmesi için araç ile yapılan ölçümlerin güvenilir olması gerekmektedir (Çarkçı, 2020).

Testlerde aranan temel özellikler geçerlik, güvenirlik ve kullanışlılık olmasına rağmen öncelik geçerlik kavramıdır. Çünkü bir test güvenilir olabilir ancak geçerli olmayabilir. Ancak geçerli olan testin güvenilir sonuç verme olasılığı daha yüksektir.

Geliştirilen bir ölçekte geçerliği etkileyen en önemli faktörler; madde belirsizliği, madde güçlüğü, madde ayırıcılık gücü ve güvenirliktir. Bu çalışmada bu problemlerin üstesinden gelmek için yukarıda belirtildiği gibi maddeler yalın ve kısa ifade edilmiş, alt ve üst grup ayrıştırması yapılmış, bütün sorulara aynı cevap alınan maddeler anketten çıkarılmış ve her alt boyutun güvenirliği ayrıca incelenmiştir.

Kapsam geçerliği, ölçüt geçerliği ve yapı geçerliği olmak üzere üç tane geçerlik türü vardır. Bazıları görünüş geçerliğini de ifade etmişlerse de literatürde tam bir görüş birliği olmamıştır (Demir, 2020).

Kapsam geçerliği: Testin içeriğine odaklanmakta olup ölçme aracının değerlendirme içindeki tüm alanların ve boyutların uygun bir şekilde kapsanıp kapsanmadığını içermektedir (Brown, 2000). Kapsam geçerliğini sağlamak bir bakıma testin güvenirliğini sağlamaktır. Kapsam geçerliliği için uzman görüşü alma, belirtke tablosundan faydalanma ve gözlemden yararlanma yöntemleri kullanılır (Şeker ve Gençdoğan, 2014). Bu çalışmada literatür taraması yapıldığı ve konunun uzmanları tarafından soru havuzundan sorular seçildiği için uzman görüşü alınarak ve belirtke tabloları kullanılarak kapsam geçerliliği sağlanmıştır.

Ölçüt geçerliği: Bir testin geçerliği daha önceden test edilmiş, aynı amaç ve özelliklere sahip başka bir test ile ilişkisidir. Ölçüt geçerliği için iki yöntem kullanılmaktadır. Birincisi tanımda ifade edildiği gibi geçerliği test edilen araçla geçerliği daha önceden kanıtlanmış benzer ile karşılaştırmak, diğeri ise ölçme aracının ölçmeyi amaçladığı nitelik açısından iyi olan grupla zayıf olan grubun karşılaştırmasıdır. Bu çalışmada ölçeklerin toplam değerleri küçükten büyüğe sıralanarak alt ve üstten %27'lik grupların karşılaştırması yapılarak ölçüt geçerliği sağlanmıştır.

Yapı Geçerliği: Ölçme aracının ölçtüğü şeyin arkasındaki teorik yapıyı ölçüp ölçmediğini araştırmaktır (Brown, 2000). Başka bir ifade ile geleneksel olarak bir testin ölçtüğü iddia edilen yapıyı gerçekten ölçüp ölçmediğini deneysel olarak göstermektir. Yapısal geçerlik; içerik analizi, iç tutarlılık analizi, dış testler, grup farklılıkları, açıklayıcı faktör analizi ve doğrulayıcı faktör analizi yöntemiyle test edilebilir (Şencan, 2005). Bu çalışmada iç tutarlılık analizi ve grup farklılıkları analizi ile yapı geçerliği incelenmiştir.

2.5.2. Güvenirlik

Belirli bir amaca yönelik bireyler veya gruplar arasında değişkenliğin incelendiği çok sayıda sorulardan (maddelerden) oluşan ve geliştirilen sorulara test veya ölçek denir. Geliştirilen bu psikolojik ölçekler bireylerin yetenek, beceri, tutum vb. belirli bir davranışını standart koşullarda ölçülmesini sağlamaktadırlar. Bu testlerin birey veya grupların davranışlarını tahmin etmedeki başarısı büyük ölçüde testin, gerçekte testten elde edilen puanlarının geçerli ve güvenilir olmasına bağlıdır. Ölçme ile elde edilen sonuçların farklı ölçümler sonucunda aynı olması, sonuçlarının güvenirliliği ve tesadüfi olmaması ile alakalıdır. Güvenirlik, ölçeği oluşturan soruların yapılan çalışmanın doğrulunu ortaya çıkarabilecek nitelikte, birbirleriyle ilişkili, tutarlı, anlaşılır ve yeterli sayıda olması gibi noktalar üzerinde çalışılan analizdir. Güvenirlik analizi yapılan her ölçek için gereklidir. Çünkü anket sorularının tutarlılığını ve ilgilenilen sorunu (problemi) ne derece yansıttığını ifade eder ve elde edilen sonuçların rastlantısal mı yoksa gerçek değerlerden mi oluştuğunu ortaya koyar (Demir, 2020).

Güvenirlik analizi ölçmede kullanılan testlerin (ölçeklerin) özelliklerini ve güvenilirliklerini değerlendirmek üzere geliştirilmiş bir yöntem olup bireylerin test sorularına verdikleri cevaplar arasındaki tutarlılığı ölçer ve testin ölçmek istediği özelliği ne derece doğru ölçtüğünü belirler.

Güvenirlik katsayısı korelasyona dayalı bir katsayı olup 0 ile 1 arasında değer alır. Güvenirlik katsayısını hesaplamak için farklı yöntemler kullanılır. Likert ölçek düzeyindeki sorular için Cronbach alfa (α) kullanılırken ikili (evet-hayır, olumlu-olumsuz, doğru-yanlış, vb.) düzeydeki sorular için Kuder Richardson-20 veya Kuder Richardson-21 kullanılır.

Cronbach alfa (α) : Ölçekteki soruların homojen bir yapı gösterip göstermediğini araştırır. Ölçekte yer alan soruların varyansları toplamının genel varyansa oranlanması ile bulunur. Katsayının negatif çıkması güvenilirlik modelinin bozulmasına neden olur. Katsayılar aşağıdaki gibi yorumlanır.

Test-Tekrar Test Güvenirliği, Paralel (Eşdeğer) Form Güvenirliği ve İki Yarı Test Güvenirliği olmak üzere üç tane güvenirlik türü vardır (Demir, 2020).

Test-Tekrar Test Güvenirliği: Bir testin güvenirliği için aranılan temel ölçüt, "değişik zamanlarda elde edilen sonuçlar arasındaki tutarlık" olarak açıklanabilir. Test-Tekrar Test Güvenirliği, Bir testin aynı gruba belli aralıklarla iki kez uygulanmasıyla elde edilen puanlar arasındaki ilişkidir. İki toplam puan arasındaki ilişki, Pearson korelasyon katsayısı ile hesaplanır. Bu çalışmada bu yöntem zaman kısıtlılığı sebebi ile uygulanmamıştır.

Paralel (Eşdeğer) Form Güvenirliği: Aynı özelliği ölçmeye yönelik hazırlanan iki eşdeğer formun bir gruba aynı zamanda veya iki farklı zamanda uygulanmasıyla elde edilen test puanları arasındaki ilişkidir. İki paralel formdan elde edilen toplam puanlar arasındaki ilişki, varsayımları karşılaması durumunda Pearson korelasyon katsayısı ile hesaplanır. Bu çalışmada bu yöntem örneklem hacminin büyük olması, zaman kısıtlılığı ve ankette soru sayısının fazla olması sebebiyle uygulanmamıştır.

İki Yarı Test Güvenirliği: Testi yarılama yöntemi olarak da bilinen iki yarı test güvenirliği, elde edilen test puanları arasındaki tutarlılığı gösterir. Testin soruların iki eş yarıya ayrılarak testin iki yarısı arasındaki ilişkiden hareketle Spearman Brown formülü kullanılarak testin tamamı için hesaplanan korelasyon katsayısıdır. İkiye ayırma işleminde SPSS, ilk yarı ve son yarı olarak ayırmaktadır. Bu çalışmada hem nedenler hem etkiler için iki yarı test güvenliği ölçeklerin tutarlılığı için kullanılmıştır.

2.5.3. Madde Ayırt Ediciliği

Madde ayırt ediciliği test içindeki maddelerin belirli bir niteliği ölçüp ölçmediğini ayırt etmede maddelerin "ayırt etme gücünün" analiz edilmesidir. Bunun için faktör analizindeki faktör yükleri, bir maddenin diğer maddeler tarafından toplam açıklayıcılığı, madde bütün korelasyonu (Item –Total Correlation), bir maddenin toplam puanla korelasyonu, alt üst- grup (%27) ortalama farkı, madde güçlük derecesi (p), madde ayırt edicilik derecesi (r) ve taban - tavan etkisi gibi yöntemlerle incelenebilir. Madde güçlük derecesi (p), madde ayırt edicilik derecesi (r) genellikle bir test sorusu uygulamasında kullanılmaktadır.

Bir maddenin toplam puanla korelasyonunun küçük olması o maddenin farklı bir niteliği ölçtüğünü gösterir. Başka bir değişle bu maddenin bireyler arasında fark yaratmadığını gösterir. Bu da testin güvenirliğini düşürücü etki yaratır.

Bir madde ile bütün arasındaki korelasyon, geriye kalan maddelerle o maddenin aynı şeyi ölçüp ölçmediğini belirler. Bu korelasyonun 0.25 küçük ve negatif olmaması gerekir.

Madde ayırt ediliciğinin belirlenmesinde kullanılan yöntem alt üst grup (%27) arasındaki farkın önemlilik testidir. Buna göre her madde için üst gruptaki bireyler ile alt gruptaki bireylerin ortalamalarının birbirinden farklı olması beklenir. Farklı çıkmadığı takdirde madde ölçeğe alınmaz. Burada elde edilen t değerine madde ayırt edicilik gücü denir.

Taban ve tavan etkisi; ölçeğin toplam puandan alınabilecek olan en düşük ve en yüksek puanı alan bireylerin yüzdesi %5-20 arasında olması gerekir. Bu değerden yüksek olması durumunda ölçekteki maddelere verilen cevapların ya yüksek ya da düşük puan olduğunu bu da ölçeğin çalışmadığını göstermektedir.

Bu çalışmada bir maddenin ayırt edici özelliğe sahip olup olmadığı veya sorunun ölçekten çıkarılıp çıkarılmayacağı madde-bütün korelasyonu, madde toplam korelasyonu ve alt-üst ortalama farkı yöntemleri ile incelenmiştir.

2.5.4. NEİY Neden ve Etki Ölçeklerinin Geçerlik ve Güvenirlik Analizi

NEİY olma nedenleri ölçeği "eğitim", "birey", "aile", "çevre" ve "emek piyasası" boyutlarından ve toplamda 29 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin boyutları ve boyutlarla ilgili soru maddeleri Tablo 8,9,10,11,12'de yer almaktadır.

Tablo 8. NEİY olma nedenleri ölçeği eğitim boyutu ve maddeleri

Boyut		Nedenler
1	Eğitim Kaynaklı Nedenler	Eğitimim yarıda kaldı.
2	Eğitim Kaynaklı Nedenler	Okulumu/bölümümü/alanımı sevmediğim için eğitimime devam etmek istemedim.
3	Eğitim Kaynaklı Nedenler	Eğitim kurumlarına erişemediğim/ulaşamadığım için eğitimime devam edemedim/ edemiyorum.

Tablo 9. NEİY olma nedenleri ölçeği birey boyutu ve maddeleri

Boyut		Nedenler
1	Bireysel Nedenler	Tercihen eğitimime devam etmedim/etmiyorum.
2	Bireysel Nedenler	Maddi durumum yeterli olmadığı için eğitimime devam edemedim/ edemiyorum.
3	Bireysel Nedenler	Engelli olduğum için eğitimime devam edemedim ve/veya iş bulamadım/ bulamıyorum.
4	Bireysel Nedenler	Sağlık durumum elvermediği için eğitimime devam edemedim ve/veya iş bulamadım/bulamıyorum.
5	Bireysel Nedenler	Eğitim dışında olmamın tek sorumlusu benim.
6	Bireysel Nedenler	İstihdam dışında olmamın tek sorumlusu benim.
7	Bireysel Nedenler	Herhangi bir kişi ya da kurum istihdam imkanı sağlasa da çalışmak istemedim/istemiyorum.
8	Bireysel Nedenler	Maddi durumum yeterli olduğu için çalışmak/istihdam edilmek istemiyorum.
9	Bireysel Nedenler	Çalışma hayatında yer alacak özgüvene sahip değilim.

Tablo 10. NEİY olma nedenleri ölçeği çevre boyutu ve maddeleri

Boyut		Nedenler
1	Çevresel Nedenler	Eğitim dışında olmamda yakın çevrem (ebeveyn, kardeş, eş, arkadaş) etkili oldu/oluyor.
2	Çevresel Nedenler	İstihdam dışında olmamda yakın çevrem (ebeveyn, kardeş, eş, arkadaş) etkili oldu/oluyor.
3	Çevresel Nedenler	Gerekli sosyal bağlantılarım olmadığı için iş bulamadım/bulamıyorum.
4	Çevresel Nedenler	Ülkede yaşanan ekonomik krizler nedeniyle iş bulamadım/bulamıyorum.
5	Çevresel Nedenler	Ülkedeki sosyal eşitsizlikler (fırsat eşitliği olmaması, ayrımcılık vb.) nedeniyle iş bulamadım/bulamıyorum.

Tablo 11. NEİY olma nedenleri ölçeği aile boyutu ve maddeleri

Boyut		Nedenler
1	Aile Kaynaklı Nedenler	Ebeveynlerimin yaklaşımının eğitimim üzerinde olumsuz etkileri olduğunu düşünüyorum.
2	Aile Kaynaklı Nedenler	Bakmakla yükümlü olduğum çocuk/engelli/yaşlı olduğu için eğitimime devam edemedim/edemiyorum.
3	Aile Kaynaklı Nedenler	Bakmakla yükümlü olduğum çocuk/engelli/yaşlı olduğu için iş bulamadım/bulamıyorum.

Tablo 12. NEİY olma nedenleri ölçeği emek piyasası boyutu ve maddeleri

Boyut		Nedenler
1	Emek Piyasası Kaynaklı Nedenler	Eğitim aldığım/yetiştirildiğim uzmanlık alanında iş bulamadım/bulamıyorum.
2	Emek Piyasası Kaynaklı Nedenler	Yeterli eğitime sahip olmadığım için iş bulamadım/bulamıyorum.
3	Emek Piyasası Kaynaklı Nedenler	Bir iş tecrübem olmadığı için iş bulamadım/bulamıyorum.
4	Emek Piyasası Kaynaklı Nedenler	İş bulmak için hangi iş arama kanallarını kullanmam gerektiğini bilmiyorum.
5	Emek Piyasası Kaynaklı Nedenler	İş bulma umudumu kaybettiğim için iş aramıyorum.
6	Emek Piyasası Kaynaklı Nedenler	Yaşadığım bölgede eğitimim ve yetkinliklerime uygun başvurabileceğim bir iş olduğunu düşünmüyorum.
7	Emek Piyasası Kaynaklı Nedenler	Başka bir şehirde veya başka bir bölgede iş arayabilirim, ama o bölgedeki sosyal ve ekonomik belirsizlikler iş arama engel oluyor.
8	Emek Piyasası Kaynaklı Nedenler	Düşük ücretle bir işte çalışmaktansa, çalışmamayı tercih ederim.
9	Emek Piyasası Kaynaklı Nedenler	Çalışma koşulları beni çok zorladığı için çalışmak/istihdam edilmek istemiyorum.

Tablo 13. Neden ölçeği için kullanılan soruların betimsel istatistiği ve cronbach alfa değerleri

	N	Minimum	Maksimum	Ortalama	Std. Sapma	Cronbach Alfa
Neden Ölçeği	3.158	29	145	69,0	17,24	**0.897**
Eğitim	3.158	4	20	9,4	3,34	0.671
Bireysel	3.158	8	40	17,2	6,01	0.730
Aile	3.158	3	15	6,0	2,67	0.757
Çevresel	3.158	5	25	14,1	3,80	0.584
Emek	3.158	9	45	22,3	6,05	0.770

Ölçek geliştirmek için öncelikle ölçekteki soruların kendi arasındaki uyumuna bakılması gerekir. Tablo 13'te NEİY olmaya neden olan maddelerin kendi içinde tutarlı ve uyumlu olup olmadığı güvenirlik analizi ile incelenmiştir. Nedenleri oluşturan soruların güvenirliğinin (Cronbach Alpha) test edilmesi amacıyla güvenirlik analizi uygulanmıştır. Nedenlerle ile ilgili ölçeğin güvenilirlik analizi sonucunda verilerin genel güvenilirlik değeri (Cronbach Alpha Katsayısı) 0.897 olarak tespit edilmiştir. Bu sonuç nedenleri oluşturan soruların yüksek derecede güvenirliğe sahip olduğunu göstermektedir.

Güvenirlik analizinde elde edilen değerler;

□ $0,00 \leq \alpha < 0,40$ ise ölçek güvenilir değildir.

□ $0,40 \leq \alpha < 0,60$ ise ölçeğin güvenilirliği düşüktür.

□ $0,60 \leq \alpha < 0,80$ ise ölçek oldukça güvenilirdir.

□ $0,80 \leq \alpha < 1.00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilirdir.

şeklinde değerlendirilir. Test yarılama yöntemi ile elde edilen Alpha sayıları ise sırasıyla 0.869 ve 0.776 olarak elde edilmiştir. Spearman Brown katsayısı 0.821, Guttmann katsayısı 0.810 olarak bulunmuştur. Bu değerlerin birbirine yakın olması test puanları arasındaki tutarlılığı göstermektedir (Alpar, 2018).

Güvenirlik analizi yapılırken madde ayırt edicilik indeksine bakılması gerekmektedir. Buradaki korelasyon katsayısının 0.25'ten küçük veya negatif olmaması gerekir. Bu durum ölçeğin toplanabilirlik (additivity) özelliğini bozmaktadır. Bu kurala uymayan anket formundaki soruların/maddelerin ölçekten çıkarılması gerekir. Bir sorunun *("Eğitim düzeyimi yeterli görüyorum")* madde ayırt edicilik korelasyonu 0.25'den düşük çıktığı için NEİY olma nedenleri oluştururken toplam puana dahil edilmemiştir.

Ölçeği oluşturan sorular değerlendirilirken 1 ile 5 arası kademeli olarak azdan çoğa doğru puan verilerek ölçüm yapılmıştır (1- Hiç katılmıyorum, 2- Katılmıyorum, 3- Kararsızım, 4- Katılıyorum, 5- Kesinlikle katılıyorum). Değerlendirme için ölçeğin toplam puanı elde edilmiştir. Neden ölçeğini oluşturan soruların toplam puanları 29-145 arasında olmaktadır. Puanlar arttıkça insanların NEİY durumları ağırlaşmaktadır. Yani birçok olumsuz sebep bir araya gelmiş demektir. Bu insanların iş bulma veya bir işte çalışma ihtimalleri düşmektedir.

Ayrıca NEİY olma nedenleri ölçeğinin alt boyutunu oluşturan soruların da kendi içinde tutarlı ve uyumlu olup olmadığı güvenirlik analizi ile incelenmiştir. Buna göre sonuçlar yukarıda Tablo 13'teki gibidir. Bu sonuç; bireysel alt boyutu oluşturan soruların yüksek derecede, diğer boyutları oluşturan soruların ise oldukça güvenirliğe sahip olduğunu göstermektedir.

NEİY olmanın etkileri ölçeği "aile", "birey", "çevre" ve "politik yaklaşım" boyutlarından ve toplamda 35 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin boyutları ve boyutlarla ilgili soru maddeleri Tablo 14,15,16 ve 17'de yer almaktadır.

Tablo 14. NEİY olmanın etkileri ölçeği aile boyutu ve maddeleri

Boyut		Nedenler
1	Aile Üzerindeki Etkiler	Eğitim veya istihdam dışında olmam aile içi huzursuzluklara yol açıyor.
2	Aile Üzerindeki Etkiler	Eğitim veya istihdam dışında olmam nedeniyle ailem bana baskı yapıyor.
3	Aile Üzerindeki Etkiler	Ailem eğitim veya istihdam dışında olmamla ilgilenmiyor.

Tablo 15. NEİY olmanın etkileri ölçeği birey boyutu ve maddeleri

Boyut		Nedenler
1	Bireysel Etkiler	Eğitim dışında olmak geleceğe dair umutsuz olmama sebep oluyor.
2	Bireysel Etkiler	İstihdam dışında olmak geleceğe dair umutsuz olmama sebep oluyor.
3	Bireysel Etkiler	Benim için hayat o kadar karmaşıklaştı ki bir çıkış bulmakta zorlanıyorum.
4	Bireysel Etkiler	Yaptıklarımın değerinin başkaları tarafından takdir edilmediğini hissediyorum.
5	Bireysel Etkiler	Eğer bugün ölecek olsam hayatımın boşa geçtiğini düşünürüm.
6	Bireysel Etkiler	Dünyaya yeniden gelseydim yaşamımda hemen hemen hiçbir şeyi değiştirmezdim.
7	Bireysel Etkiler	Benim için önemli olan konularda ileride başarılı olacağımı umuyorum.
8	Bireysel Etkiler	Geleceğe baktığımda şimdikine oranla daha mutlu olacağımı umuyorum.
9	Bireysel Etkiler	Hayatımdaki her şeyi düşündüğümde kendimi oldukça mutsuz hissediyorum.
10	Bireysel Etkiler	Eğitim veya istihdam dışında olmak kendime olan saygımı azaltıyor.
11	Bireysel Etkiler	Eğitim veya istihdam dışında olduğum için potansiyelimi ortaya çıkaramıyorum.
12	Bireysel Etkiler	Bazen hiçbir işe yaramadığımı düşünüyorum.
13	Bireysel Etkiler	Eğitim veya istihdam dışında olmamın ruh sağlığımı olumsuz yönde etkilediğini düşünüyorum.
14	Bireysel Etkiler	Eğitim veya istihdam dışında olmak kendime zarar verme isteği yaratıyor.
15	Bireysel Etkiler	Eğitim veya istihdam dışında olmak bana intiharı düşündürüyor.
16	Bireysel Etkiler	Eğitim veya istihdam dışında olduğum için kendimi değersiz hissediyorum.
17	Bireysel Etkiler	Eğitim veya istihdam dışında olmam nedeniyle bilgisayar-internet-sosyal medya bağımlısı oldum.
18	Bireysel Etkiler	İstihdam dışında olduğum için ihtiyaçlarımı karşılayamıyorum.
19	Bireysel Etkiler	İstihdam dışında olduğum için ailemden/sosyal çevremden maddi destek alıyorum.
20	Bireysel Etkiler	İstihdam dışında olduğum için yoksullaştığımı düşünüyorum.

Tablo 16. NEİY olmanın etkileri ölçeği çevre boyutu ve maddeleri

Boyut		Nedenler
1	Çevresel Etkiler	Eğitim veya istihdam dışında olmanın beni sosyal yaşantımdan (eğlenceli faaliyetlerden) uzaklaştırdığını düşünüyorum.
2	Çevresel Etkiler	Eğitim veya istihdam dışında kalmamın beni yalnızlaştırdığını düşünüyorum.
3	Çevresel Etkiler	Kendimi toplumdan dışlanmış hissediyorum.
4	Çevresel Etkiler	Sosyal çevreme (topluma) uyum sağlamakta zorlanıyorum.
5	Çevresel Etkiler	Bulunduğum ortamlarda yok sayılıyorum/dikkate alınmıyorum.
6	Çevresel Etkiler	Beni kötü örnek olarak tanımlayan insanlar var.

Tablo 17. NEİY olmanın etkileri ölçeği politik yaklaşım boyutu ve maddeleri

Boyut		Nedenler
1	Politik Yaklaşım Etkileri	Devletin istihdam politikalarını yeterli görmüyorum.
2	Politik Yaklaşım Etkileri	Devletin eğitim politikalarını yeterli görmüyorum.
3	Politik Yaklaşım Etkileri	İstihdam dışında olmam kamu politikalarına karşı olumsuz bir bakış açısına sahip olmama neden oluyor.
4	Politik Yaklaşım Etkileri	Ülkedeki gelişmelere kayıtsız bir tutum içerisindeyim.
5	Politik Yaklaşım Etkileri	İŞKUR üzerinden iş bulacağıma inanmıyorum
6	Politik Yaklaşım Etkileri	Devletin vatandaşları dışında ülkeye gelen kişilere (göçmen, sığınmacı vb) kaynak aktarmasını doğru bulmuyorum.

NEİY olmanın etkilerini oluşturan soruların güvenirliğinin (Cronbach Alpha) test edilmesi amacıyla güvenirlik analizi uygulanmıştır. Tablo 18'de görüleceği üzere NEİY olmanın etkileri ölçeğinin güvenilirlik analizi sonucunda verilerin genel güvenilirlik değeri (Cronbach Alpha Katsayısı) 0.931 olarak tespit edilmiştir. Bu sonuçlar etkileri oluşturan soruların yüksek derecede güvenirliğe sahip olduğunu göstermektedir. Test yarılama yöntemi ile elde edilen Alpha sayıları ise sırasıyla 0.882 ve 0.866 olarak elde edilmiştir. Spearman Brown katsayısı 0.926, Guttmann katsayısı 0.925 olarak bulunmuştur.

Tablo 18. NEİY olmanın etkileri ölçeği için kullanılan soruların betimsel istatistiği ve cronbach alfa değerleri

	N	Minimum	Maksimum	Ortalama	Std. Sapma	Cronbach Alfa
Etki Ölçeği	3.158	33	162	87.21	21.83	**0.931**
Aile etkisi	3.158	3	15	7.09	2.58	0.641
Bireysel etki	3.158	20	100	53.39	13.57	0.893
Çevresel etki	3.158	6	30	14.21	14.21	0.816
Politik yaklaşım etkisi	3.158	6	30	18.96	5.08	0.748

Toplam ölçekte anket formunda yer alan bir sorunun *("Yaşamımdan memnunum.")* iç korelasyonu alt boyutlarda 0.25'den düşük çıktığı için etkileri oluştururken toplam puana dahil edilmemiştir. Bununla birlikte üç sorunun *("Kişisel sorunlarımı yakın çevremle rahatlıkla paylaşabiliyorum.", "İŞKUR üzerinden iş bulacağıma inanmıyorum.", "Devletin, vatandaşları dışında ülkeye gelen kişilere (göçmen, sığınmacı vb) kaynak aktarmasını doğru bulmuyorum.")* iç korelasyon değerleri 0.25'in hemen altında çıkmasına rağmen ölçekten atıldığında ölçeğin Cronbach alfa değierinde ciddi bir değişiklik oluşturmadığı için ölçek toplam puanına dahil edilmiştir.

Değerlendirme için ölçeğin toplam puanı elde edilmiştir. Etki ölçeğini oluşturan soruların toplam puanları 33-162 arasında olmaktadır. Puanlar arttıkça insanların NEİY olmalarının etkileri ağırlaşmaktadır. Yani birçok olumsuz sonuç meydana gelmiş demektir. Bu insanların eğitim ve istihdama katılımı için güçlendirici desteklere ihtiyaç olabilir.

Aynı şekilde Tablo 18'de NEİY olmanın etkileri ölçeğinin alt boyutunu oluşturan soruların da kendi içinde tutarlı ve uyumlu olup olmadığı güvenirlik analizi ile incelenmiştir. Buna göre sonuçlar yukarıdaki tabloda verildiği gibidir. Bu sonuç; bireysel ve çevre alt boyutunu oluşturan soruların yüksek derecede, aile ve politik yaklaşım boyutlarını oluşturan soruların ise oldukça güvenirliğe sahip olduğunu göstermektedir.

Ölçüt Geçerliliği: Ölçek ile alt boyutlarının aynı davranışı ölçüp ölçmediğini incelemek için aralarındaki korelasyonlara bakmak gerekir. Aşağıdaki tablolar ölçeklerin korelasyonlarını vermektedir.

Tablo 19. NEİY olmanın nedenleri ve etkileri ölçeklerinin bazı temel değişkenlere göre güvenirlik katsayıları

Değişkenler	Kategori	Neden	Etki
Cinsiyet	Kadın	0.900	0.933
	Erkek	0.896	0.931
Yaş Gubu	15-19	0.896	0.929
	20-24	0.903	0.933
	25-29	0.894	0.932
Gelir Düzeyi	2500 Tl ve altı	0.899	0.931
	2501 - 5000 TL	0.900	0.929
	5001 - 8000 TL	0.879	0.935
	8001 ve üzeri	0.920	0.948
Eğitim Durumu	Okur yazar değil	0.928	0.968
	İlkokul	0.921	0.957
	İlköğretim	0.880	0.923
	Lise	0.897	0.934
	Meslek Lisesi	0.824	0.900
	Ön Lisans	0.925	0.931
	Lisans ve üstü	0.908	0.934
Bölgeler	Marmara	0.834	0.931
	Ege	0.882	0.819
	Akdeniz	0.904	0.921
	İç Anadolu	0.837	0.874
	Karadeniz	0.905	0.890
	Doğu Anadolu	0.923	0.957
	Güneydoğu Anadolu	0.955	0.970

Tablo 19 incelendiğinde, yapılan güvenirlik analizlerinin cinsiyet, yaş grubu, gelir düzeyi, eğitim durumu, bölgeler değişkenlerinin düzeyleri bazında da Cronbach alfa değerleri yüksek çıkmıştır. Genele bakıldığında NEİY neden ve etki ölçeğinin puanları için belirlenen değişkenlerin bütün düzeylerinde için Cronbach alfa değerlerinin tümü 0.80'ın üzerindedir. Bu sonuçlara göre örneklemin sadece genelinde değil belirli alt gruplarında da iç tutarlılığının çok yüksek olduğu saptanmıştır.

Tablo 20. NEİY olmanın nedenleri ölçeği ile alt boyutları arasındaki ilişki

		Eğitim	Bireysel	Aile	Çevresel	Emek Piyasası
Neden	Pearson correlation	0.798**	0.817**	0.766**	0.592**	0.887**
**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).						

Tablo 20'de NEİY olmanın nedenleri ölçeği ile alt boyutları arasındaki ilişkinin varlığı pearson momentler çarpımı korelasyonu ile bakılmıştır. Buna göre ölçek ile alt boyutları arasında anlamlı, yüksek ve pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur ($p<0.01$). Buna göre ölçek ve alt boyutlar aynı davranışı ölçmektedirler. Değişkenler arasındaki ilişki aşağıda verildiği gibi değerlendirilir (Demir,2020):

0,00 – 0,19 arasında çok zayıf
0,20 – 0,39 arasında zayıf
0,40 – 0,59 arasında orta
0,60 – 0,79 arasında güçlü (yüksek)
0,80 – 1,00 arasında çok güçlü (yüksek)

Tablo 21. NEİY olmanın etkileri ölçeği ile alt boyutları arasındaki ilişki

		Çevresel etki	Politik Yaklaşım etkisi	Aile etkisi	Bireysel etki
Etki	Pearson Correlation	0.854**	0.664**	0.720**	0.979**
**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).					

NEİY olmanın etkileri ölçeği ile alt boyutları arasındaki ilişkinin varlığı Pearson momentler çarpımı korelasyonu ile bakılmıştır. Buna göre ölçek ile alt boyutları arasında anlamlı, yüksek ve pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur ($p<0,01$). Yani ölçek ve alt boyutlar aynı davranışı ölçmektedirler. Ayrıca nedenler ölçeği ile etki ölçeği arasındaki ilişkide istatistiksel olarak anlamlı, yüksek ve pozitif yönlü çıkmıştır ($r=0,624$, $p<0,01$).

İç tutarlılık testi: İç tutarlılık, soruların ve toplam puanlarının ayırt edici özelliğinin olmasına bağlıdır. Bu test aynı zamanda yapı geçerliliğini de test etmektedir. Bunun için toplam puanlar elde edilir ve bu toplam puanların küçükten büyüğe doğru sıralandıktan sonra

alt kısmındaki (%27) değerler ile üst kısmındaki (%27) değerlerin ortalamalarının birbirinden farklı olup olmadığı incelenir. Grupların ortalamaları soru bazında da birbirinden farklı ise iç tutarlı olduğu kabul edilir. Aşağıdaki tabloda neden ölçeği ve alt boyutlarının alt ve üst gruplarının ortalamaları bağımsız örneklem t testi ile karşılaştırma sonuçları bulunmaktadır.

Tablo 22. Uç sınırlara göre NEİY olma nedenleri ölçeği ve boyutlarının ortalamalarının karşılaştırılması

	Grup	N	Mean	Std. Deviation	Sd	T	P
Neden Ölçeği	Alt	852	48.28	9.48	1702	-79.685	.000
	Üst	852	89.24	11.05			
Eğitim	Alt	852	5.97	1.95	1702	-57.073	.000
	Üst	852	12.56	2.63			
Bireysel	Alt	852	11.29	3.25	1702	-54.821	.000
	Üst	852	23.21	5.24			
Aile	Alt	852	3.77	1.22	1702	-49.362	.000
	Üst	852	8.76	2.59			
Çevresel	Alt	852	11.63	4.32	1702	-24.781	.000
	Üst	852	16.23	3.00			
Emek	Alt	852	15.63	4.02	1702	-63.359	.000
	Üst	852	28.48	4.12			

Tablo 22'de NEİY olma nedenleri ölçeği toplam puanlarının alt ve üst gruplarının ortalama puanları arasında fark olup olmadığı bağımsız örneklem t testi ile incelenmiştir. Buna göre neden ölçeğinin kendisi ve alt boyutlarının ortalamalarının alt ve üst gruplara göre farklı olduğu bulunmuştur ($p<0,01$). Tablo 22'deki sonuçlara göre ölçek ve alt boyutları ayırt edicilik özelliğine sahiptirler.

Tablo 23. Uç sınırlara göre NEİY olmanın etkileri ölçeği ve boyutlarının ortalamalarının karşılaştırılması

	Grup	N	Mean	Std. Deviation	Sd	T	P
Etki Ölçeği	Alt	852	60.2	13.4	1702	-85.569	0.000
	Üst	852	112.3	12.0			
Aile etkisi	Alt	852	4.9	1.7	1702	-46.433	0.000
	Üst	852	9.4	2.2			
Bireysel etki	Alt	852	36.6	8.4	1702	-81.114	0.000
	Üst	852	68.5	7.8			
Çevresel etki	Alt	852	9.4	2.6	1702	-63.621	0.000
	Üst	852	19.5	3.8			
Politik Yaklaşım etkisi	Alt	852	14.5	5.0	1702	-34.691	0.000
	Üst	852	22.0	3.9			

Tablo 23'te ise NEİY olmanın etkileri ölçeği toplam puanların alt ve üst gruplarının ortalama puanları arasında fark olup olmadığı bağımsız örneklem t testi ile incelenmiştir. Buna göre neden ölçeğinin kendisi ve alt boyutlarının ortalamalarının alt ve üst gruplara göre farklı olduğu bulunmuştur ($p<0,01$). Sonuçlar yukarıdaki tabloda verilmiştir. Bu sonuçlara göre ölçek ve alt boyutları ayırt edicilik özelliğine sahiptirler.

Madde ayırt ediciliği: Testin ölçmeyi hedeflediği davranışı içeren bir maddenin testin uygulandığı kişiler arasında doğru olarak farklılaşma derecesini ifade eder. Madde ayırt edicilik indeksi testteki her bir maddenin diğer maddelerle olan ilişkisini gösteren korelasyon katsayısıdır. Literatürde sonuçları birbirinden farklı olmayan 50'den fazla madde ayırt edicilik indeksi geliştirilmiştir, bu yüzden hangisinin kullanılacağı fark etmemektedir (Anastasi ve Urbina, 1997). Bu yöntemlerden bazıları uç grupların karşılaştırılması, küçük gruplarla basit analiz, ayırt edicilik indeksi, Phi katsayısı, biserial korelasyon katsayısıdır. Burada uç grupların karşılaştırılması yapılmıştır ve her bir maddenin ayırt edeci özelliği anlamlı çıkmıştır. Sonuçlar aşağıdaki tablolardadır. Tablo 24 ve 25'deki korelasyon katsayıları her bir maddenin toplam puanla olan korelasyonunu göstermektedir. Görüldüğü gibi bu korelasyonlarda anlamlı çıkmıştır.

Tablo 24. NEİY olma nedenleri ölçeğini oluşturan sonuçların uç sınırlara göre ortalamalarının karşılaştırılması

Neden		N	Ortalama	Std. Sapma	Korelasyon	T	Sd	P
Eğitimim yarıda kaldı	Alt	852	1.79	1.052	.511**	-29.262	1604	0.000
	Üst	852	3.37	1.110				
Tercihen eğitimime devam etmedim/ etmiyorum	Alt	852	1.71	1.056	.478**	-27.974	1604	0.000
	Üst	852	3.22	1.101				
Okulumu/bölümümü/alanımı sevmediğim için eğitimime devam etmek istemedim	Alt	852	1.44	0.745	.586**	-34.816	1604	0.000
	Üst	852	3.08	1.114				
Eğitim kurumlarına erişemediğim/ ulaşamadığım için eğitimime devam edemedim/ edemiyorum	Alt	852	1.34	0.652	.642**	-35.015	1604	0.000
	Üst	852	2.96	1.134				
Maddi durumum yeterli olmadığı için eğitimime devam edemedim/edemiyorum	Alt	852	1.40	0.791	.574**	-36.334	1604	0.000
	Üst	852	3.15	1.147				
Ebeveynlerimin yaklaşımının eğitimim üzerinde olumsuz etkileri olduğunu düşünüyorum	Alt	852	1.30	0.621	.632**	-37.940	1604	0.000
	Üst	852	3.03	1.135				

Bakmakla yükümlü olduğum çocuk/engelli/ yaşlı olduğu için eğitimime devam edemedim/ edemiyorum	Alt	852	1.22	0.512	.632**	-36.361	1604	0.000
	Üst	852	2.84	1.156				
Bakmakla yükümlü olduğum çocuk/engelli/ yaşlı olduğu için iş bulamadım/bulamıyorum	Alt	852	1.25	0.634	.619**	-34.104	1604	0.000
	Üst	852	2.89	1.198				
Eğitim aldığım /yetiştirildiğim uzmanlık alanında iş bulamadım/bulamıyorum	Alt	852	1.78	1.194	.464**	-25.999	1604	0.000
	Üst	852	3.22	1.020				
Yeterli eğitime sahip olmadığım için iş bulamadım/bulamıyorum	Alt	852	1.63	0.930	.546**	-33.090	1604	0.000
	Üst	852	3.30	1.083				
Engelli olduğum için eğitimime devam edemedim ve/veya iş bulamadım/ bulamıyorum	Alt	852	1.20	0.473	.610**	-30.908	1604	0.000
	Üst	852	2.67	1.263				
Sağlık durumum elvermediği için eğitimime devam edemedim ve/veya iş bulamadım/ bulamıyorum	Alt	852	1.23	0.501	.628**	-33.070	1604	0.000
	Üst	852	2.77	1.222				
Eğitim dışında olmamın tek sorumlusu benim	Alt	852	1.65	1.009	.465**	-27.558	1604	0.000
	Üst	852	3.11	1.115				
İstihdam dışında olmamın tek sorumlusu benim	Alt	852	1.49	0.842	.533**	-30.614	1604	0.000
	Üst	852	3.02	1.136				
Eğitim dışında olmamda yakın çevrem (ebeveyn, kardeş, eş, arkadaş) etkili oldu/ oluyor	Alt	852	1.41	0.833	.595**	-32.111	1604	0.000
	Üst	852	3.00	1.131				
İstihdam dışında olmamda yakın çevrem (ebeveyn, kardeş, eş, arkadaş) etkili oldu/ oluyor	Alt	852	1.43	0.809	.603**	-32.225	1604	0.000
	Üst	852	2.99	1.104				
Gerekli sosyal bağlantılarım olmadığı için iş bulamadım/bulamıyorum	Alt	852	2.56	1.551	.329**	-12.296	1604	0.000
	Üst	852	3.38	1.087				
Bir iş tecrübem olmadığı için iş bulamadım/ bulamıyorum	Alt	852	1.51	0.852	.563**	-33.331	1604	0.000
	Üst	852	3.17	1.121				
İş bulmak için hangi iş arama kanallarını kullanmam gerektiğini bilmiyorum	Alt	852	1.51	0.844	.570**	-34.922	1604	0.000
	Üst	852	3.18	1.066				
İş bulma umudumu kaybettiğim için iş bulamıyorum	Alt	852	1.44	0.717	.593**	-34.596	1604	0.000
	Üst	852	3.04	1.101				
Ülkede yaşanan ekonomik krizler nedeniyle iş bulamadım/bulamıyorum	Alt	852	3.17	1.633	.172**	-4.261	1604	0.000
	Üst	852	3.47	1.148				
Ülkedeki sosyal eşitsizlikler (fırsat eşitliği olmaması, ayrımcılık vb.) nedeniyle iş bulamadım/bulamıyorum	Alt	852	3.05	1.626	.195**	-4.698	1604	0.000
	Üst	852	3.38	1.148				
Yaşadığım bölgede eğitimim ve yetkinliklerime uygun başvurabileceğim bir iş olduğunu düşünmüyorum	Alt	852	1.92	1.072	.485**	-24.445	1604	0.000
	Üst	852	3.23	1.078				

Başka bir şehirde veya başka bir bölgede iş arayabilirim, ama o bölgedeki sosyal ve ekonomik belirsizlikler iş aramama engel oluyor	Alt	852	2.07	1.223	.409**	-19.327	1604	0.000
	Üst	852	3.20	1.098				
Herhangi bir kişi ya da kurum istihdam imkanı sağlasa da çalışmak istemedim/ istemiyorum	Alt	852	1.37	0.724	.556**	-30.232	1604	0.000
	Üst	852	2.80	1.136				
Düşük ücretle bir işte çalışmaktansa, çalışmamayı tercih ederim	Alt	852	2.45	1.552	.282**	-10.933	1604	0.000
	Üst	852	3.18	1.080				
Maddi durumum yeterli olduğu için çalışmak/ istihdam edilmek istemiyorum.	Alt	852	1.33	0.685	.562**	-29.246	1604	0.000
	Üst	852	2.73	1.169				
Çalışma koşulları beni çok zorladığı için çalışmak/istihdam edilmek istemiyorum	Alt	852	1.31	0.589	.633**	-36.645	1604	0.000
	Üst	852	2.96	1.133				
Çalışma hayatında yer alacak özgüvene sahip değilim	Alt	852	1.31	0.582	.610**	-34.707	1604	0.000
	Üst	852	2.89	1.148				

Tablo 25. NEİY olmanın etkileri ölçeğini oluşturan sonuçların uç sınırlara göre ortalamalarının karşılaştırılması

Etki		N	Ortalama	Std. Sapma	Korelasyon	t	sd	p
Eğitim dışında olmak geleceğe dair umutsuz olmama sebep oluyor	Alt	852	1.74	0.906	.663**	-40.116	1604	0.000
	Üst	852	3.63	0.983				
İstihdam dışında olmak geleceğe dair umutsuz olmama sebep oluyor	Alt	852	1.70	0.868	.674**	-44.333	1604	0.000
	Üst	852	3.68	0.923				
Benim için hayat o kadar karmaşıklaştı ki bir çıkış bulmakta zorlanıyorum	Alt	852	1.65	0.790	.656**	-39.354	1604	0.000
	Üst	852	3.46	1.033				
Yaptıklarımın değerinin başkaları tarafından takdir edilmediğini hissediyorum	Alt	852	1.66	0.801	.631**	-38.036	1604	0.000
	Üst	852	3.44	1.054				
Eğer bugün ölecek olsam hayatımın boşa geçtiğini düşünürüm	Alt	852	1.72	0.892	.584**	-34.061	1604	0.000
	Üst	852	3.43	1.110				
Dünyaya yeniden gelseydim yaşamımda hemen hemen hiçbir şeyi değiştirmezdim	Alt	852	1.86	0.991	.279**	-13.911	1604	0.000
	Üst	852	2.61	1.162				
Benim için önemli olan konularda ileride başarılı olacağımı umuyorum	Alt	852	2.66	1.424	.365**	-14.004	1604	0.000
	Üst	852	3.52	0.998				
Geleceğe baktığımda şimdikine oranla daha mutlu olacağımı umuyorum	Alt	852	2.59	1.340	.239**	-8.839	1604	0.000
	Üst	852	3.12	1.066				
Hayatımdaki herşeyi düşündüğümde kendimi oldukça mutsuz hissediyorum	Alt	852	1.71	0.836	.675**	-42.536	1604	0.000
	Üst	852	3.64	0.971				

Eğitimde ve istihdam dışında olmak kendime olan saygımı azaltıyor	Alt	852	1.57	0.723	.694**	-47.337	1604	0.000
	Üst	852	3.55	0.944				
Eğitimde ve istihdam dışında olduğum için potansiyelimi ortaya çıkaramıyorum	Alt	852	2.05	1.230	.578**	-32.310	1604	0.000
	Üst	852	3.83	0.953				
Bazen hiçbir işe yaramadığımı düşünüyorum	Alt	852	1.58	0.768	.632**	-38.715	1604	0.000
	Üst	852	3.38	1.064				
Eğitim veya istihdam dışında olmamın ruh sağlığımı olumsuz yönde etkilediğini düşünüyorum	Alt	852	1.64	0.840	.642**	-40.640	1604	0.000
	Üst	852	3.58	1.054				
Eğitim veya istihdam dışında olmak kendime zarar verme isteği yaratıyor	Alt	852	1.42	0.652	.535**	-28.886	1604	0.000
	Üst	852	2.83	1.226				
Eğitim veya istihdam dışında olmak bana intiharı düşündürüyor	Alt	852	1.37	0.624	.469**	-24.468	1604	0.000
	Üst	852	2.58	1.243				
Eğitim veya istihdam dışında olduğum için kendimi değersiz hissediyorum	Alt	852	1.51	0.680	.691**	-46.214	1604	0.000
	Üst	852	3.48	1.004				
Eğitim veya istihdam dışında olmam aile içi huzursuzluklara yol açıyor	Alt	852	1.61	0.800	.650**	-41.565	1604	0.000
	Üst	852	3.52	1.029				
Eğitim veya istihdam dışında olmam nedeniyle ailem bana baskı yapıyor	Alt	852	1.55	0.779	.559**	-32.392	1604	0.000
	Üst	852	3.16	1.166				
Ailem eğitim veya istihdam dışında olmamla ilgilenmiyor	Alt	852	1.71	0.929	.430**	-20.248	1604	0.000
	Üst	852	2.77	1.152				
Eğitim veya istihdam dışında olmam nedeniyle bilgisayar-internet-sosyal medya bağımlısı oldum	Alt	852	1.89	1.038	.492**	-26.940	1604	0.000
	Üst	852	3.31	1.072				
İstihdam dışında olduğum için ihtiyaçlarımı karşılayamıyorum	Alt	852	2.07	1.148	.614**	-35.348	1604	0.000
	Üst	852	3.95	0.969				
İstihdam dışında olduğum için ailemden/ sosyal çevremden maddi destek alıyorum	Alt	852	2.20	1.259	.494**	-24.060	1604	0.000
	Üst	852	3.63	1.104				
İstihdam dışında olduğum için yoksullaştığımı düşünüyorum	Alt	852	2.02	1.152	.625**	-35.575	1604	0.000
	Üst	852	3.91	0.973				
Eğitim ve istihdam dışında olmanın beni sosyal yaşantımdan (eğlenceli faaliyetlerden) uzaklaştırdığını düşünüyorum	Alt	852	1.92	1.043	.616**	-34.847	1604	0.000
	Üst	852	3.66	0.960				
Eğitim ve istihdam dışında kalmamın beni yalnızlaştırdığını düşünüyorum	Alt	852	1.61	0.798	.692**	-46.007	1604	0.000
	Üst	852	3.65	0.969				
Kendimi toplumdan dışlanmış hissediyorum	Alt	852	1.44	0.615	.640**	-39.132	1604	0.000
	Üst	852	3.17	1.098				
Sosyal çevreme topluma uyum sağlamakta zorlanıyorum	Alt	852	1.56	0.708	.628**	-34.117	1604	0.000
	Üst	852	3.16	1.119				
Bulunduğum ortamlarda yok sayılıyorum / dikkate alınmıyorum	Alt	852	1.48	0.667	.610**	-33.555	1604	0.000
	Üst	852	3.04	1.134				

Beni kötü örnek olarak tanımlayan insanlar var	Alt	852	1.43	0.640	.507**	-27.979	1604	0.000
	Üst	852	2.82	1.248				
Devletin istihdam politikalarını yeterli görmüyorum	Alt	852	2.71	1.433	.446**	-18.741	1604	0.000
	Üst	852	3.89	1.074				
Devletin eğitim politikalarını yeterli görmüyorum	Alt	852	2.74	1.441	.440**	-17.969	1604	0.000
	Üst	852	3.90	1.110				
İşkur üzerinden iş bulacağıma inanmıyorum	Alt	852	2.60	1.232	.226	-12.106	1604	0.000
	Üst	852	3.32	1.230				
Devletin vatandaşları dışında ülkeye gelen kişilere (göçmen, sığınmacı vb) kaynak aktarmasını doğru bulmuyorum.	Alt	852	2.82	1.512	.385	16.683	1604	0.000
	Üst	852	3.90	1.132				
İstihdam dışında olmam kamu politikalarına karşı olumsuz bir bakış açısına sahip olmama neden oluyor	Alt	852	1.92	1.073	.607**	-36.330	1604	0.000
	Üst	852	3.77	0.971				
Ülkedeki gelişmelere kayıtsız bir tutum içerisindeyim	Alt	852	1.90	0.982	.506**	-24.814	1604	0.000
	Üst	852	3.21	1.125				

3. Türkiye'de NEİY Genç Profili

Bu bölümde Türkiye'de "ne eğitimde ne istihdamda ne de yetiştirmede (NEİY)" olan gençlerin nicel ve nitel yöntemlerle gerçekleştirilmiş profil araştırması sonuçlarına yer verilmektedir. Türkiye'nin 15-29 yaş grubu nüfusu özelinde nicel ve nitel saha araştırmaları sonuçları ile NEİY olmanın nedenleri ve etkileri belirlenmiş ve bulgular literatürdeki çalışmaların bulguları ile güçlendirilmiştir. NEİY olmanın nedenleri ve etkilerinin anket ve derinlemesine görüşmeden elde edilen bulgularla detaylı analizinden önce genel olarak NEİY olan gençlerin eğitim, aile/hane ve işgücü profillerine yer verilmiştir.

3.1. NEİY Gençlerin Eğitim Profili

Türkiye'de 15-29 yaş grubunda ve NEİY statüsünde olan gençlerin eğitim profili Tablo 26'da görüleceği üzere "eğitim düzeyi", "eğitime devam etmeme sonrası geçen süre" ve "eğitim farkındalığı/yaklaşımı" üzerinden analiz edilmiştir.

Araştırmaya katılan NEİY gençlerin eğitim düzeyi lise ağırlıklı görünmektedir. Cinsiyet bazında bakıldığında kadınların %48,5'i erkeklerin de %49,8'i lise mezunu iken, yaş grupları bazında 20-24 yaş grubunun %54,1'i, 15-19 yaş grubunun %51,9'u ve 25-29 yaş grubunun %41,7'si lise mezunudur. Diğer yandan cinsiyet bazında oranlar biraz farklılaşsa da eğitim düzeyi olarak kadın ve erkek NEİY gençlerin liseden sonra en çok ilköğretim, ikinci olarak lisans ve üstü düzey eğitim grubunda yer aldıkları görünmektedir. Kadınlar için ilköğretim mezuniyeti %26,3 ve lisans ve üstü mezuniyet oranı %14,9 iken, erkekler için ilköğretim

mezuniyeti %20,7 ve lisans ve üstü mezuniyet oranı %17,9'dur. Bu verilerle erkeklerin kadınlara nazaran lise düzeyi dışında diğer düzeyler incelendiğinde daha yüksek düzeyde bir eğitim kurumundan mezunken NEİY oldukları söylenebilir.

Yaş grubu bazında bakıldığında da tüm yaş grupları için lise düzeyinde NEİY oranı en yüksek seviyede iken, yaş ilerledikçe lisans ve üstü mezuniyeti olanların NEİY oranı artmaktadır (20-24 yaş için %18,3; 25-29 yaş grubu için %26,3). Öne çıkan bir veri ise 25-29 yaş grubunda ilköğretim mezunu NEİY oranının (%18) 20-24 yaş grubuna (%14,8) göre fazla olmasıdır.

NEİY gençlerin eğitime devam etmememe sonrası geçen sürelerine bakıldığında kadın ve erkekler için benzer bir yapı ortaya çıkmaktadır. Sırasıyla NEİY gençlerin eğitime devam etmeme süreleri 0-1 yıl, 2-3 yıl, 4-5 yıl, 10 yıl ve üzeri, 6-7 yıl ve 8-9 yıldır. Bu noktada 10 yıl ve üzeri süredir eğitime devam etmiyor olmak, bu gençlerin eğitimden bu denli erken bir dönemde kopmalarına neden olan sebeplerin araştırılmasının gerekliliğini vurgulamaktadır.

Tablo 26. Yaş grubu ve cinsiyete göre ankete katılan NEİY gençlerin eğitim profili

Profil Göstergeleri	Değişkenler	Öne Çıkan Bulgu	%
Eğitim Düzeyi	Kadın	Lise	48,5
		İlköğretim	26,3
		Lisans ve üstü	14,9
	Erkek	Lise	49,8
		İlköğretim	20,7
		Lisans ve üstü	17,9
	15-19 Yaş Grubu	Lise	51,9
		İlköğretim	43,6
	20-24 Yaş Grubu	Lise	54,1
		Lisans ve üstü	18,3
		İlköğretim	14,8
		Ön lisans	10,5
	25-29 Yaş Grubu	Lise	41,7
		Lisans ve üstü	26,3
		İlköğretim	18,0
		Ön lisans	8,1

Eğitime Devam Etmeme Sonrası Geçen Süre	Kadın	0-1 yıl	30,7
		2-3 yıl	25,0
		4-5 yıl	14,7
		10 yıl ve üzeri	12,8
		6-7 yıl	9,7
		8-9 yıl	7,2
	Erkek	0-1 yıl	29,3
		2-3 yıl	25,3
		4-5 yıl	14,6
		10 yıl ve üzeri	13,2
		6-7 yıl	9,5
		8-9 yıl	8,0
Eğitim Farkındalığı ve Yaklaşımı	Kadın	Mesleki eğitim kurslarının iş bulmak için faydalı olacağını düşünüyorum	69,7
		Meslek sahibi olabileceğim bir eğitime katılmak isterim	60,3
		Ulaşabileceğim eğitim ve öğretim fırsatları hakkında yeterince bilgim var	53,1
		Yaşadığım yerdeki arkadaşlarımın çoğu eğitimde ve/veya istihdamda bulunuyor	52,0
	Erkek	Mesleki eğitim kurslarının iş bulmak için faydalı olacağını düşünüyorum	68,9
		Meslek sahibi olabileceğim bir eğitime katılmak isterim	59,3
		Ulaşabileceğim eğitim ve öğretim fırsatları hakkında yeterince bilgim var	54,6
		Yaşadığım yerdeki arkadaşlarımın çoğu eğitimde ve/veya istihdamda bulunuyor	54,2
	15-19 Yaş Grubu	Mesleki eğitim kurslarının iş bulmak için faydalı olacağını düşünüyorum	67,7
		Meslek sahibi olabileceğim bir eğitime katılmak isterim	61,7
		Yaşadığım yerdeki arkadaşlarımın çoğu eğitimde ve/veya istihdamda bulunuyor	50,6
		Ulaşabileceğim eğitim ve öğretim fırsatları hakkında yeterince bilgim var	44,3
	20-24 Yaş Grubu	Mesleki eğitim kurslarının iş bulmak için faydalı olacağını düşünüyorum	69,5
		Meslek sahibi olabileceğim bir eğitime katılmak isterim	60,4
		Ulaşabileceğim eğitim ve öğretim fırsatları hakkında yeterince bilgim var	55,6
		Yaşadığım yerdeki arkadaşlarımın çoğu eğitimde ve/veya istihdamda bulunuyor	52,7
	25-29 Yaş Grubu	Mesleki eğitim kurslarının iş bulmak için faydalı olacağını düşünüyorum	70,3
		Ulaşabileceğim eğitim ve öğretim fırsatları hakkında yeterince bilgim var	59,7
		Meslek sahibi olabileceğim bir eğitime katılmak isterim	57,5
		Yaşadığım yerdeki arkadaşlarımın çoğu eğitimde ve/veya istihdamda bulunuyor	55,8

NEİY gençlerin genel eğitim profilini analiz eden üçüncü gösterge eğitim farkındalığı ve yaklaşımı olarak Tablo 26'da yer almaktadır. Cinsiyet bazında hem erkekler hem de kadınlarda benzer oran ve sırada önceliklendirilmiştir:

1. Mesleki eğitim kurslarının iş bulmak için faydalı olacağını düşünüyorum
2. Meslek sahibi olabileceğim bir eğitime katılmak isterim
3. Ulaşabileceğim eğitim ve öğretim fırsatları hakkında yeterince bilgim var
4. Yaşadığım yerdeki arkadaşlarımın çoğu eğitimde ve/veya istihdamda bulunuyor

Yaş grupları bakımından değerlendirildiğinde tüm yaş gruplarında NEİY gençler "Mesleki eğitim kurslarının iş bulmak için faydalı olacağını düşünüyorum" ve "Meslek sahibi olabileceğim bir eğitime katılmak isterim" ifadelerine yüksek bir oranla katılırken 15-19 yaş grubu için "Ulaşabileceğim eğitim ve öğretim fırsatları hakkında yeterince bilgim var" ifadesine katılma oranı (%44,3) diğer yaş gruplarından oldukça düşük düzeydedir. Bu ifade 20-24 yaş grubu için üçüncü sırada iken 25-29 yaş grubu için ikinci sırada yer almaktadır. Buna göre yaş ilerledikçe NEİY gençlerin ulaşabilecekleri eğitim kurumları ve imkanlarından haberdar olma durumları ve bilgi düzeylerinin yükselmekte olduğu, 15-19 yaş grubunun ise bu konuda yönlendirme ve rehberlik desteğine ihtiyaç duyduğu söylenebilir.

Derinlemesine görüşülen NEİY gençlerin eğitim farkındalığı ve yaklaşımı

- Meslek sahibi olabileceği bir eğitim almak isteyeceğini belirtenlerin oranı %93,4'tür.
- Katılımcıların %86,8'i mesleki eğitim kurslarının faydalı olacağını düşünmektedir.
- Ulaşabileceğim eğitim ve öğretim fırsatları hakkında yeterince bilgi sahibi olanların oranı %62,5'tir.
- Yaşadığı yerdeki arkadaşlarının birçoğunun eğitimde ve/veya istihdamda yer aldığını belirtenlerin oranı %62,5'tir.

Gençlerin NEİY olma nedenlerin arasında eğitimden kaynaklanan sorunlar önemlidir. Bu bağlamda gençleri eğitim hayatında tutabilmek amacıyla öncelikle onlara güçlü amaçlar kazandırmak gerekmektedir. Aynı zamanda da gençlerin taleplerini karşılayan bir sistem de oluşturulmalıdır. Yaygın eğitim ile sadece okullarda değil mesleki eğitim kursları, çıraklık eğitimi gibi kurslarla NEİY gençler hedeflenmeli ve eğitime kazandırılmalıdırlar.

Tablo 27. Derinlemesine görüşülen NEİY gençlerin eğitim profili

Eğitim Durumu	**N**	**%**
Lisans	65	42,8
Lise	37	24,3
Ön lisans	21	13,8
İlköğretim (8 yıl) / ortaokul (3 yıl)	20	13,2
Meslek lisesi	6	3,9
Yüksek lisans	2	1,3
İlkokul (5 yıl)	1	0,7
Toplam	**152**	**100,0**

Tablo 27'de görüleceği üzere NEİY statüsünde görüşülen 152 gencin %42,8'i lisans, %24,3'ü lise, %13,8'i ön lisans, %13,2'si ilköğretim (8 yıl), %3,9'u meslek lisesi, %1,3'ü yüksek lisans %0,7'si ilkokul (5 yıl) mezunu olduğunu belirtmiştir.

Derinlemesine görüşülen NEİY gençlerin eğitimlerinin yarıda kaldığını düşünenlerin profili

Derinlemesine görüşmeler sonucunda NEİY statüsünde olan gençler arasında eğitiminin yarıda kaldığını düşünenlerin çoğunlukta olduğu tespit edilmiştir. NEİY gençlerin %67,8'i (103 kişi) eğitiminin yarıda kaldığını, %32,2'si (49 kişi) ise eğitiminin yarıda kalmadığını belirtmiştir. Eğitiminin yarım kaldığını düşünen gençlerin demografik dağılımlarına bakıldığında; %55,3'ü erkek iken %44,7'si kadındır. Yaş grupları açısından incelendiğinde %52,4'ü 20-24 yaş grubunda yer almaktadır. Eğitim düzeyine bakıldığında %35'i lisans mezunu iken %27,2'si lise mezunudur. Son olarak bu gençlerin %75,7'sinin iş aradığı belirlenmiştir. Gelir düzeyi incelendiğinde ise %41,7'sinin gelir düzeyi 2.500 TL'nin altında iken %43,7'sinin gelir düzeyi 2.501 - 5.000 TL arasındadır.

Eğitimin yarıda kalması ile ilgili katılımcıların ifadelerinde öne çıkan nedenler şöyledir;

- Eğitim sisteminin sorunlu veya yetersiz olması,
- Gelir yetersizliği,
- Covid-19 pandemi süreci,
- Ailevi sorunlar,
- Kişinin çalışmak zorunda olması,
- Yüksek lisans eğitiminin gerekli olmadığını düşünmesi .

Bunlar dışında kalan diğer sebepler en çok belirtilenden en az belirtilene doğru sıralandığında ilk sırada evlilik yer almıştır. Diğer katılımcıların ise nedenleri şöyledir;

kendi tercihi, öğretmenler veya okul yöneticilerinin hatalı davranışları, istediği bölümü kazanamaması, aile bireylerinden birinin vefat etmesi, öğrenciler arası siyasi anlaşmazlıklar, suça karışma ve üniversiteyi kazanamama.

Derinlemesine görüşülen NEİY gençlerin eğitimlerinin yarıda kalmadığını düşünenlerin profili

NEİY gençlerin %32,2'si (49 kişi) eğitimlerinin yarıda kalmadığı ve aldıkları eğitimin iyi ve yeterli olduğu kanaatindedir. Eğitiminin yarım kalmadığını düşünen bireylerin %44,9'u aldığı eğitimin yeterliliği veya iyi olma durumu hakkında fikir beyan etmemiştir. %24,5'i aldığı eğitimin yeterli olduğunu, %14,3'ü ise yetersiz bir eğitim olduğunu belirtmiştir. %12,2'si iyi bir eğitim almadığını %4'ü iyi bir eğitim olduğunu ifade etmiştir. Eğitiminin yarım kalmadığını düşünlerin %61,2'si kadın, %38,8'i erkektir. %49'u 20-24 yaş grubu içerisindedir ve %59,2'si lisans mezunudur.

Eğitiminin yarıda kalmadığını düşünen katılımcılar içinde çarpıcı bir diyalog ise şu şekildedir:

> *'... Hayır. Üniversite okumak istemiyorum. Evden ayrılmak istemiyorum. Dışardakilerin beni istismar edeceğinden korkuyorum…' (Şanlıurfa K131,19, K)*

Eğitiminin yarım kalmadığını ifade eden gençler arasında eğitimlerini yeterli veya iyi bulup bulmadıkları sorusuna fikir beyan etmeyenlerin çoğunluğu teşkil etmesi düşündürücüdür. Bu nedenle gençlere okulu/bölümü/alanı severek okuyup okumadıkları sorusu yöneltilmiştir.

Derinlemesine görüşülen NEİY gençlerin eğitim aldıkları okulu/bölümü/alanı sevme durumları

Eğitim aldıkları okulu/bölümü/alanı severek okuyanların oranı %55,3 (84 kişi), severek okumayanların oranı %19,7 (30 kişi), bu konuda fikrini beyan etmeyenlerin oranı %25 (38 kişi)'dir. Bu durumdan NEİY gençlerin yarısından fazlası severek okumuştur. Eğitim aldıkları okulu/bölümü/alanı severek okuyan katılımcıların %60,7'si kadın iken %39,3'ü erkektir. Severek okumadığını belirten katılımcıların %60'ı erkek iken %40'ı kadındır. Bu bağlamda değerlendirildiğinde kadınların erkeklere göre daha az istihdam edilmelerine rağmen eğitimlerini severek tamamlandıklarını göstermektedir.

Eğitim hayatının yarım kaldığını belirtenlerin %55,3'ü eğitim aldığı okulu/bölümü/alanı severek okuduğunu, %19,4'ü severek okumadığını belirtmiştir. %25,2'si ise bu konuda fikir beyan etmemiştir. Eğitim hayatının yarım kalmadığını belirtenlerin %55,1'i eğitim aldığı okulu/bölümü/alanı severek okuduğunu, %20,4'ü severek okumadığını belirtmiştir. %24,5'i ise bu konuda fikir beyan etmemiştir.

Okulu/bölümü/alanı severek okuduğunu ifade edenlerin %57,1'i lisans mezunu iken %20,2'si lise ve %10,7'si meslek lisesi mezunudur. Okulu/bölümü/alanı severek okumadığını ifade eden gençlerin % 33'ü lisans mezunu iken %23,3'ü lise mezunudur. Katılımcıların eğitim aldıkları severek okuyup okumamaları üzerinden bir çerçeve çizildiğinde ise genel olarak lisans bölümünün severek okunmadığı görülmektedir. Bu bağlamda, katılımcıların Türkiye'de üniversiteli olmak anlayışında sorunlu bir yön olarak bu durum zaman kaybı olarak görülebilmektedir. Genel durum içerisinde, istediği bölümü severek okumayanların, kendi mizacına ya da kimliğine, beklentilerini uygunluk göstermemesi söz konusu olabilmekte, ebeveynlerin katılımcılar üzerindeki tercih baskısı ayrı bir durum olarak dikkat çekmektedir. Esasında ebeveynin eğitim geçmişi ve aile içi iletişim faktörünün çıktısı olarak yorumlanabilmekte, katılımcının kendini tam olarak keşfedememiş olması en büyük sorun olabilmektedir. Eğitim aldığı okulu/bölümü/alanı severek okumayanlara ait bazı diyaloglar aşağıda belirtilmiştir.

> *'... Yeterli seviyede eğitim alamadım. İstediğim alan çok farklı bir şeydi. Aile baskısından dolayı İmam Hatip'e gönderildim. İmam Hatip yine bir şekilde güzeldi ama gerekli bilgiyi alamıyorduk. Öğretmenlerimden memnundum, sayısal öğretmenlerimin ders anlatımı güzeldi. İmam Hatipler'de Kur'an şu kadar saat olacak diye bir dayatma vardı. Matematiğe ve diğer derslere zaman kalmıyordu. Bu yüzden dolayı yetersiz kalıyordu. Severek okumadım. Şimdi olsa başka tercih yapardım…' (Ankara K19, 20, E)*

> *'...İnşaat Teknikerliğini bıraktım üniversitede. Babamla ters düştüğüm için. Ben üniversite sınavına ilk girdiğimde hemşirelik kazandım güzel bir puanım vardı. Kıbrıs'taydı ama. Kıbrıs'ta diye göndermedi. Sen kumar oynarsın, karı-kız ayakları yaparsın diye göndermedi. O zaman yıllık 8 bin liraydı ücreti. %50 burslu kazanmıştım. Benim abilerim hep yurtdışında okudu. Babam bana destek olmadı. Bir sene daha hazırlandım. İsteyerek girmedim sınava zaten çalışmadım da. İnşaat teknikerliği kazandım. Listeleri de ben yapmadım babam kendisi doldurdu. Bunları yazacaksın dedi. Sonra da babam sen okumazsın dedi. En son yine tartıştık, zaten eski polis ben de sinirlendim okulu bıraktım. Askere gittim. Severek okumadım bölümümü. Benim gönlüm hemşirelikten yanaydı…' (Samsun K126, 24, E)*

Bazı katılımcılar severek okumadıkları bölümleri belirli bir zaman sonra sevdiklerine ilişkin yorumda da bulunmuşlardır.

> *'...İki yıllık bir eğitimdi ve Mart ayında gelmek zorunda kaldım ve bu büyük eksiklik oldu. Ben Namık Kemal Hastanesi'nde de çalışıyordum. Stajım yarım kaldı. Ben tıbbi sekterlik okudum. Bana en faydası olacak zamanda okul bitti. Eğitimim yarım kaldı.*

Bölümü severek okumadım. Çevremde okuyan biri yoktu. Hocamın yanlış tercihiyle, yanlış yönlendirmesiyle gittim. İlk gittiğimde bilgisayar bile bilmiyordum. Çok zorlandım. Şu anda belki de doğru tercih yapmışımdır gibi hissediyorum. Bilmediğim bir meslek tercih ettim ama çok sevdim…' (Ağrı YK1, 20, K)

Görüşülen 152 NEİY gencin %36,2'si (55 kişi) zamanda geri gidilebilseydi farklı bir eğitim kurumu/bölümü/alanı tercihi olacağını, %28,9'u (44 kişi) farklı bir tercihi olmayacağını belirtmiştir. Bu konuda fikrini beyan etmeyen 53 kişi vardır. Gençlerin zamanda geri gidilebilseydi farklı bir tercihlerinin olmasının nedeni çeşitlilik gösterebilmektedir. Mezun olduktan sonra iş bulamama veya maddi yetersizlikten dolayı zamanında istenilen alanın/bölümün okunamaması gibi nedenlerin olduğu gözlenmiştir.

'…Babamın maddi- manevi katkısı olursa müzik öğretmeni olmak isterim. İki sene kaybettim lisede. 10. sınıfta okuldan ayrıldım. Açık öğretimden devam ettim. Dersleri anlamakta biraz zorlanmıştım. Sesim iyi ama maddi durumumuz kötü olduğu için gidemiyorum…' (Van K145, 18, E)

Zamanda geri gidilebilseydi farklı bir tercihi olacağını belirten katılımcıların %47,3'ü 20-24 yaş grubunda iken %43,6'sı 25-29 yaş grubundadır. Gençlerin mezun oldukları alanlarda iş bulamamaları farklı bir tercihte bulunmak istemeleri yorumunu güçlendirmektedir. Özellikle lisans eğitimi gibi uzun bir eğitim süresini tamamlayan gençler farklı bir tercihlerinin olabileceğini ifade etmişlerdir. Bu durumun nedenlerinin başında üniversitelerde alınan teorik eğitimin emek piyasasında bir karşılığının olmamasından kaynaklandığını göstermiştir.

Derinlemesine görüşülen NEİY gençlerin meslek edindirme kurslarına katılım durumu

NEİY gençler içerisinde, meslek edindirme kurslarına katılanların oranı %25 (38 kişi) iken, meslek edindirme kurslarına katılmayanların oranı %75 (114 kişi)'dir. Bu bağlamda NEİY gençlerin meslek edindirme kurslarına 2/3'ünün katılmadığı belirlenmiştir. Daha önce meslek edindirme kurslarına katılmadığını belirtenlerin 114 kişinin %51,8'i erkek iken %48,2'si kadındır. %51,8'i 20-24 yaş grubu aralığındadır. Meslek edindirme kurslarına katılmayanların %41,2'sinin lisans mezunu olduğu gözlenmiştir. Kurslara katılmayanların %74,6'sı iş aradığını belirtmiştir.

Meslek edindirme kurslarına katılmadığını belirtenler içerisinde, katılmama nedenleri hakkında 103 kişi detaylı bilgi vermiştir. Bu gençlerin %25,2'si fırsatı olmadığı için ve %14,6'sı okul devam ettiği için kurslara katılamamış, yani toplamda %39,8'i yeterli zamanı veya fırsatı olmadığı için katılamamıştır. Katılmak istediği halde kontenjan sorunu

nedeniyle katılamadığını belirtenlerin oranı %4,9 (5 kişi)'dur. Pandemi nedeniyle katılım gösteremeyenlerin oranı %3,9'dur. Mesleki eğitim kurslarına katılmama nedenlerinden diğerleri; yeterince bilgi sahibi olmama, kursun meslek ile uyuşmazlığı, daha önce düşünmemiş olmak, sağlayacağı fayda bakımından kuşkulu olma, çalışmak zorunda olması, ekonomik imkansızlıklar gibi nedenlerdir.

Mesleki eğitim kurslarına katılmayanlar içerisinde katılmayı düşünenler %65,8 ile çoğunluktadır. Katılmayı düşünmeyenlerin oranı ise %18,4'tür. Bu konu hakkında fikir belirtmeyen 18 kişi vardır (%15,8). Katılmayı düşündüğünü belirtenler içerisinde kadınlar, erkeklerden daha fazladır. 20-24 yaş grubunun oranı diğer yaş gruplarından daha yüksektir.

Meslek edindirme kurslarına katılanlar arasında kadınların bu kursları daha fazla önemseyerek zaman ayırdıkları görülmüştür. Meslek edindirme kurslarına katılmayan gençler içerisinde 15-19 yaş grubunun oranı diğer yaş gruplarına göre daha yüksektir. Meslek edindirme kurslarına katıldığını belirten 38 kişi içerisinde oransal olarak en çok belirtilen kurslar; "bilgisayar" ve "yabancı dil" kursları olmuştur. Gençlerin belirttikleri diğer yanıtlar; klavye kursu, dikiş kursu, grafik tasarımı, kuaförlük, asistanlık, diksiyon, ahşap, cam, emlakçılık, filigrafi, işaret dili, kaynakçılık, masörlük, moda tasarımı, mozaik, oto tamir, ön muhasebe, yaşlı bakımı, girişimcilik, çocuk gelişimi, boyama gibi kurslara katıldıklarını göstermektedir. Katılımcılardan meslek edindirme kurslarına katılanlar genel olarak kursları faydalı bulduklarını ve beğendiklerini dile getirmişlerdir. Meslek edindirme kurslarına katıldığını belirten 38 kişinin %73,4'ü (28 kişi) aldığı bu eğitimin yararlı olduğunu, %5,3'ü (2 kişi) faydalı olmadığını belirtmiştir. Bu konuda fikrini belirtmeyen ise 8 kişidir. Meslek edindirme kurslarına katılan bazı gençler kursların faydalı olduğunu belirtmiştir.

> *'...Belediyenin verdiği kurslara katıldım. Ama tamamlayamadım. Kurs saatlerinde ve ulaşımda ciddi problemler yaşadım. Kurslar faydalıydı...' (Antalya K20, 27, K)*

> *'...Lisedeyken İSMEK Microsoft eğitimini almıştım. Faydalı oldu. Özellikle Excel...' (İstanbul K65, 26, E)*

> *'...Mesleğim ile ilgili kurslara katıldım. Bazılarını faydalı, bazılarını faydasız buldum. Bazı eğitimler sadece parayla sertifika veriyorlar...' (Kocaeli K100, 24, K)*

Meslek edindirme kurslarına katılan bazı gençler ise iş aramalarında faydasının olmadığı veya kursların erişilebilirlerinin zor olduğunu belirtmişlerdir. Gençlerin meslek edindirme kurslarına katılımını teşvik etmek için ulaşılabilirliğinin kolay ve istihdam sağlaması önemlidir.

'...KOMEK'te diksiyona gittim. Çocuk gelişimi, muhasebe gibi şeyler arıyorum ama çok uzak ve yol ücretini veremem. Şu durum aşılsa katılırım…' (Konya YK2, 23, K)

'...Katıldım. Ön muhasebe ve boyama kurslarına katıldım. İş alanında yararlı olmadı. Ama bana faydası oldu…' (Şanlıurfa K130, 25, E)

Derinlemesine görüşülen NEİY gençlerin iş bulabilecekleri bir alanda mesleki eğitime katılma durumu

Derinlemesine görüşmelerde NEİY gençlere istihdam odaklı/iş bulabilecekleri bir alanda mesleki eğitim almayı isteyip istememeleri sorulmuştur. Mesleki eğitim almak isteyenlerin oranı %73,7 (122 kişi), eğitim almak istemeyenlerin oranı %26,3'tür (30 kişi). NEİY gençlerin yaklaşık 2/3'ü mesleki bir eğitime katılmayı tercih etmektedir. Burada kadın ve erkeklerin oranı hemen hemen birbirine yakındır. Mesleki eğitime katılmak isteyen gençlerin çoğu 20-24 yaş grubunda ve lisans mezunlarından oluşmaktadır. Bu durum lisans eğitimi ile emek piyasası uyumsuzluğuna işaret etmektedir. Zira aldıkları lisans eğitiminin iş bulmak için yeterli olmadığını düşünen NEİY'ler çoğunluğu oluşturmaktadır. Diğer yandan eğitim almak isteyenlerin ifadelerinden NEİY'lere yönelik verilecek istihdam odaklı işlerin niteliğinin nasıl olması gerektiği de anlaşılabilmektedir.

'...Para kazanacağım bir eğitim almak isterim. İş bulacaksam olur...' (Samsun K125, 23, E)

'...İş bulabileceğim bir alanda eğitim almak isterdim... (Ankara K18, 23, K)

'...Evet isterdim. Mesela aşçılık. Boş kaldığım dönemlerde otellerde çalışıyordum...' (Hatay K53, 25, E)

'...İstihdam odaklı mesleki eğitim almak isterim ama kendi alanımda meslek edinmeyi daha çok isterim...' (Manisa-K117, 27, E)

'...Evet isterim, genellikle motor üzerine ve bunu dijital platformlarda yayılacak şekilde eğitim almak isterim. Başka bir alanda, teknoloji tasarım alanı gibi eğitim olsa devam etmek isterim. Ülkemizin üretimi artırmak için bir eğitim olsa katılırım...' (Malatya K112, 19, E)

Derinlemesine görüşülen NEİY gençleri eğitime katılmaya teşvik eden unsurlar

NEİY gençlerin eğitime yeniden katılmaları için öncelikli olarak teşvik edici bir nedenin oluşturulması gerekmektedir. Bu bağlamda NEİY statüsünde olan gençler arasında eğitim imkân ve fırsatlarını aramaya teşvik eden unsurlar araştırılmak istenmiştir. Teşvik edici unsurların başında iş bulabilme düşüncesi gelmektedir. Bu oran tüm cevapların %11,2'sini

oluşturmaktadır. Bunu sırasıyla, %10,6 ile maddi durum, %7,5'ile kişinin kendisini geliştirmek istemesi, %3,1 (5 cevap) eğitimin kalitesi, %2,5'ile (4 cevap) maddi kazanç sağlamak, %1,9'ar puan ile gelecek kaygısının değişmesi, insanlara faydalı olma düşüncesi, %1,9'u kendi ayaklarının üstünde durmak istemesi, bağımsızlık kazanması, kişinin çocuklarına karşı kendisini yetersiz hissetmesi, geleceğine yatırım yapmak istemesi, kişinin eğitime dair bir motivasyonun olması takip etmektedir. Bu nedenler sınıflandırıldığında katılımcıların geneli için "maddi durum" ve "iş bulabilme" düşüncesinin etkili olduğu tespit edilmiştir.

'...Bir yere gelmek için aileme bakabileceğim iş olursa eğitime devam ederim...' (Trabzon KY2, 22, E)

'...Param olması lise eğitimime devam etmeme teşvik olabilir. Ailemin maddi bir geliri olmadığı için eğitim hayatımı etkiledi. Maddi imkanım olsa idi kafam rahat olurdu ve üniversite sınavını kazanırdım...' (Erzurum K40, 22, E)

'...Şu an yüksek lisansa başvurdum. Çaresizlik teşvik ediyor. 5 aydır iş arıyorum. Bu süreç içerisinde düğün yaptım ve borca girdim. İnsan bir yerden sonra acaba bende mi eksiklik var mı şeklinde hissediyor…' (Kocaeli K104, 27, E)

'...Gelecek kaygısı, istihdam çabası, işsiz kalmamak...' (Ağrı K9, 23, E)

'...İyi bir anne olmak için eğitime devam etmek, kendimi yetiştirmek isterim...' (İstanbul K59, 28, K)

'...Para ile ilgili değil. Tamamen kişisel gelişim olarak doyurucu olmak için okurum...' (Balıkesir K30, 30, E)

Bazı katılımcıları ise bireysel faktörler eğitim fırsatlarını aramaya teşvik etmektedir. Bu faktörler aile baskısı, bulunduğu yeri değiştirme düşüncesi, özgüven eksikliği, örnek aldığı kişiler ve burs imkanları olarak tespit edilmiştir. Özellikle umudu ve özgüveni kırılmış gençler psiko-sosyal açıdan güçlendirilirse eğitime devam etmeleri için teşvik edici bir unsur olabilir. Bu faktörler genel için geçerli olmasa da bireysel bazda teşvik edici etkiye sahiptir.

'...Benim okumamın hep bir amacı vardı. Bulunduğum yeri değiştirmek istiyorum. Ailemi, ailemin düşüncelerini ve yozlaşmayı kaldırmak istiyorum. Çünkü böyle bir yerde istediğim hayata erişemeyeceğimi biliyordum. Ben TV'de görüyordum ve ben neden böyle olmayayım ki diye sorguluyordum. Bizim en büyük örneklerimiz öğretmenlerimiz oldu. Kadın öğretmenlere ve anneme baktığımda aralarında uçurumlar vardı. Ve ben annem gibi olmak istemiyordum. Babam gibi bir kocam olmasın, her türlü şiddetten uzak kalayım diye mücadele verdim. Ben beni destekleyen bir eş istiyordum ve bunun için bile okumam gerektiğini biliyorum...' (Ağrı YK1, 20, K)

'...Çalışmaya gücüm var ama pişmanlığa gücüm kalmadı. Ya kendi başarısızlığımdan ya da ortamın güçlü olasından dolayı çok kaybettim. Artık kendime karşı yetersizlik bir önyargım oluştu. Özgüven kırıldı...' (Adana K7, 25, E)

Bir başka açıdan bireylerin evliliklerinin ve çocuklarının onları bu duruma teşvik ettiği anlaşılmaktadır.

'...Çocuğumun geleceği için daha iyi eğitim almak isterim...' (İstanbul K60, 29, K)

'...İyi bir anne olmak için eğitime devam etmek, kendimi yetiştirmek isterim...' (İstanbul K59, 28, K)

'...Çocuğumun eğitiminde kendimi yetersiz hissedersem okurum...' (İstanbul K55, 18, K)

Derinlemesine görüşülen NEİY gençlerin eğitim planları

Gençlere *Kendinize ait bir eğitim planınız var mı?* sorusu yöneltilmiştir. Gençlerin %55,9'unun (85 kişi) bir eğitim planı bulunmaktadır. Bu eğitim planı hem hayalindeki işe sahip olmak hem de kendisini geliştirmek içindir. %38,2'si (58 kişi) ise bir planı olmadığını söylemiştir. Bu soruya %5,9'luk (9 kişi) kesim cevap vermemiştir. Kendilerine ait bir eğitim planı olan gençlerin bir kısmının mevcut eğitimlerini güçlendirici planlar yaptığı gözlemlenmiştir.

'... Şuan ki sorunları aşabilirsem tamamen akademi olarak sosyoloji alanında uzmanlaşmak isterim...' (Ankara K10, 26, E)

'... Var, Kuran-ı Kerim'i güzel okuma, hitabet-diksiyon kursları almak istiyorum. Göreve başladıktan sonra açıktan üniversite okumak istiyorum...' (Manisa K 113, 23, E)

'... Bundan sonra çocuğum var diye boş durmayacağım. Muhasebe dalında ilerlemek istiyorum, İngilizce öğrenmek istiyorum. Bildiğim işi yapmak istiyorum...' (Bursa K33, 25, K)

Bazı katılımcılar ise eğitim planı yapabilmelerinin istihdam edilmelerine bağlı olarak gerçekleşeceğini ifade etmiştir. Bu durum eğitimde ve istihdamda olma durumunun birbirine bağlı iki statü olduğunu göstermektedir.

'...Çalıştığım meslekle ilgili akademisyenliğe kadar gitmeyi hayal ediyorum. Bazen de çocukluktan beri istediğim mesleği mi okusam diye düşünüyorum. Bu, para kazanmaya başlayınca belli olacak...' (Ağrı YK1, 20, K)

'...İşim olursa açık öğretimden okuyacağım. Dersleri bırakmıyorum. Sürekli çalışıyorum. Bilgilerimi taze tutmaya ve açık öğretimden kazanmaya çalışıyorum...' (Gaziantep K42, 20, K)

'Yok. Bunun için istihdam edilmem lazım...' (Antalya K20, 27, K)

3.2. NEİY Gençlerin Aile Profili

Türkiye'de 15-29 yaş grubunda ve NEİY statüsünde olan gençlerin aile yapısı ve hane gelir düzeyi profilleri, Tablo 28'de görüleceği üzere "ebeveyn çalışma durumu", "ebeveyn meslek durumu", "ebeveyn eğitim durumu", "hanedeki çalışan sayısı" ve "hane gelir düzeyi" üzerinden analiz edilmiştir. Annelerin %84,9'unun çalışmıyor, %15,1'inin çalışıyor; babaların ise %69,9'unun çalışıyor, %30,1'inin çalışmıyor olduğu görülmektedir. Burada babaların çalışmama oranın yüksek olduğu ve bu durumun gençlerin NEİY olma riskini ve sonuçlarını etkileyeceği söylenebilir.

NEİY gençlerin ebeveynlerinin hangi mesleklerde çalıştıkları da önemli bir veridir. Tablo 28'de yer alan verilere göre NEİY gençlerin annelerinin sırasıyla %79,6'sı ev hanımı, %11,1'i ücretli çalışan (işçi), %4,4'ü emekli, %2,2'si memur, %1,1'i işletme sahibi, %1,1'i çalışma engel durumu olan ve %0,6'sı iş arayan (işsiz) olarak görülmektedir. Babaların meslek durumuna bakıldığında ise sırasıyla %49,9'unun ücretli çalışan (işçi), %20,8'inin emekli, %11,9'unun işletme sahibi, %7'sinin memur, %6,1'inin çalışma engel durumu olan, %4,3'ünün ise iş arayan (işsiz) olduğu belirlenmiştir. Buna göre NEİY gençlerin büyük çoğunluğunun annesinin ev hanımı, bir kısmının ise ücretli çalışan, babalarının büyük çoğunluğunun ücretli çalışan ve emekli, bir kısmının ise işletme sahibi olduğu görülmektedir. Memur statüsündeki ebeveynlerin çocuklarının NEİY oranı oldukça az görünmektedir.

Tablo 28. NEİY gençlerin aile yapısı ve gelir düzeyi

Profil Göstergeleri	Değişkenler	Öne Çıkan Bulgu	%
Ebeveyn Çalışma Durumu	Anne	Çalışmıyor	84,9
		Çalışıyor	15,1
	Baba	Çalışıyor	69,9
		Çalışmıyor	30,1
Ebeveyn Meslek Durumu	Anne	Ev hanımı	79,6
		İşçi – ücretli çalışan	11,1
		Emekli	4,4
		Memur	2,2
		İşletme sahibi – iş insanı	1,1
		Çalışmaya engel durumu var	1,1
		İş arıyor	0,6
	Baba	İşçi – ücretli çalışan	49,9
		Emekli	20,8
		İşletme sahibi – iş insanı	11,9
		Memur	7,0
		Çalışmaya engel durumu var	6,1
		İş arıyor	4,3

Ebeveyn Eğitim Durumu	Anne	İlkokul (5 yıl)	43,2
		Okur yazar değil	17,1
		Ortaokul (3 yıl)	14,6
		Lise	14,6
		İlköğretim (8 yıl)	6,7
		Lisans	2,2
		Ön lisans	0,8
		Meslek lisesi	0,7
		Yüksek lisans	0,2
	Baba	İlkokul (5 yıl)	37,9
		Lise	21,6
		Ortaokul (3 yıl)	18,8
		İlköğretim (8 yıl)	8,3
		Okur yazar değil	5,1
		Lisans	4,9
		Meslek lisesi	2,2
		Ön lisans	1,2
		Yüksek lisans	0,2
Ailede Çalışan Sayısı		1 kişi çalışıyor	55,5
		2 kişi çalışıyor	25,8
		Kimse çalışmıyor	12,1
		3 ve üzeri kişi çalışıyor	6,6
Hane Gelir Düzeyi		2.501 TL – 5.000 TL	48,5
		2.500 TL ve Altı	28,8
		5.001 TL – 8.000 TL	18,0
		8.001 TL ve Üzeri	4,7

Bir diğer gösterge olarak ebeveynlerin eğitim durumlarının da sorgulaması yapılmştır. Zira literatürde ebeveynlerin eğitim durumlarının düşük olmasının gençlerin eğitim düzeyleri üzerinde belirleyici olduğunu gösteren çalışmalar mevcuttur. Buna göre ebeveynler arasında anne ve babaların büyük çoğunluğu ilkokul (5 yıl) eğitim düzeyindedir. Annelerin eğitim durumu incelendiğinde sırasıyla %43,2'sinin ilkokul (5 yıl), %17,1'inin okur-yazar olmayan, %21,3'ünün ortaokul/ilköğretim (5+3 yıl), %14,6'sının lise, %2,2'sinin ise lisans mezunu olduğu gözlemlenmektedir. Babaların eğitim durumu ise %37,9 ilkokul (5 yıl), %29,1 ortaokul/ilköğretim (8 yıl), %21,6 lise, %5,1 okuryazar olmayan, %4,9 lisans mezunu olarak sıralanmaktadır. Bu verilere göre NEİY gençlerin büyük çoğunluğunun anne babasının da ilkokul (5 yıl) düzeyinden mezun oldukları, diğer eğitim düzeylerine bakıldığında babaların annelere göre daha yüksek düzeyde eğitimli olduğu, annelerin ise üç katlık bir oranla babalara göre daha fazla okur-yazar olmadıkları tespit edilmiştir.

Bir başka boyut ise ailenin gelir düzeyidir. Bunu belirleyen en önemli gösterge ise ailedeki çalışan kişi sayısıdır. Buna göre NEİY gençlerin ailelerinin önemli bir kısmında (%55,5'inde) 1 kişi çalışmaktadır. 2 kişinin çalıştığı aileler %25,8 iken kimsenin çalışmadığı aileler %12,1 ve 3 ve üzeri kişinin çalıştığı aileler %6,6'dır. Bu bağlamda tek kişi çalışan ailelerde NEİY olma durumu daha yüksek görülürken, kimsenin çalışmadığı ailelerin de sayıca fazla olduğu ve bu ailelerde NEİY olmanın sonuçlarının derinleşebileceği söylenebilir.

NEİY gençlerin hane gelir düzeyi ise %77,3'ü için 5.000 TL ve altındadır. Bunların %48,5'i 2501-5.000 TL arasında bir gelire sahipken, %28,8'i 2.500 TL ve altında gelir elde etmektedir. Bu verilerle NEİY gençlerin daha çok yoksul ailelerde yoğunlaştığı söylenebilir. Bununla birlikte gençlerin %18'inin hane geliri 5.001-8.000 TL arasında, %4,7'sinin ise 8.001 TL ve üzeri olduğu görülmektedir. Bu veri ise Türkiye'de gelir yüksekliği nedeniyle eğitime ve istihdama katılmayan kitlenin sayı ve oran olarak çok az olduğunu göstermesi bakımından önemlidir.

Derinlemesine görüşülen NEİY gençlerin aile profilleri

Gençlerin NEİY durumundan kurtulması ailelerin yapısal özellikleri ve gelir durumları ile de ilgilidir. Araştırmaya katılanlar arasında babasının hayatta olduğunu belirten 137 gencin %59,9'unun babası çalışmakta iken %40,1'inin babası gelir getirici herhangi bir işte çalışmamaktadır. Annesinin hayatta olduğunu belirten 148 kişinin ise sadece %12,2'sinin annesinin çalıştığı belirlenmiştir. Çapraz bir değerlendirme yapıldığında babası çalışmayan gençlerin %90,4'ünün annesinin de çalışmadığı tespit edilmiştir. Bu verilerde gözlemlendiği üzere NEİY gençlerin ailelerinde diğer ailelere nazaran babaların çalışmama oranları daha yüksektir. Her iki ebeveynin çalışmadığı ailelerde gençlerin NEİY statüsü eğitime katılmayı zorlaştıran bir faktör olarak belirginleşmektedir.

Anne ve babaların mesleklerine bakıldığında babaların %34,3'ü işçi veya ücretli çalışan, %15,3'ü işletme sahibi veya iş insanı, %9,5'i memurdur. Emekli olduğunu belirtenlerin oranı %29,9 iken iş arayanlaların oranı %4,4'tür. Babasının çalışmaya engel bir durumu olduğunu belirtenlerin oranı %6,6'dır. Annelerin ise büyük bir çoğunluğu (%83) ev hanımıdır.

Görüşülen gençlere aynı hanede birlikte yaşadıkları kişiler sorularak aile tipi ile ilgili bilgi alınmıştır. Gençlerin verdikleri yanıtlar doğrultusunda aile tipi değişkeni oluşturulmuştur. Buna göre gençlerin %73,7'si anne-baba-çocuklardan oluşan veya evli bir çiftten oluşan çekirdek ailede yaşamaktadır. %13,2'sinin ise tek ebeveynli bir aile yapısında yer aldığı görülmüştür. Gençlerin ikamet ettikleri hanelerde ortalama kişi sayısı, 4,68'dir.

Hanelerde çalışan kişi sayısına bakıldığında hanelerin %25'inde hanede çalışan birey bulunmadığı, %49,3'ünde bir kişinin ve %19,7'sinde iki kişnin çalışıyor durumda olduğu belirlenmiştir. Bu anlamda NEİY statüsünü belirleyen ve kronik hale dönüştüren ana etkenlerden birisi de hanelerde çalışan kişilerin olmaması ya da sayıca az olmalarıdır. Burada çalışan kişilerin ücret düzeyleri de referans alındığında yoksulluk boyutunun NEİY nedeni olarak ortaya çıkması kaçınılmaz olmaktadır. Bu kapsamda ailelerin haneye giren toplam gelirlerine bakıldığında %45,4'ünün gelir düzeyi 2501-5000 TL arasında, %37,5'inin ise 2500 TL ve altındadır. Gelir düzeyi oranı 5001-8.000 arasında olanların oranı %13,2 iken 8001-10.000 TL arasında olanların oranı %2,6, 10.001-15.000 TL arasında olanların oranı ise %1,3'tür.

3.3. NEİY Gençlerin İşgücü ve Çalışma Profili

Türkiye'de 15-29 yaş grubunda ve NEİY statüsünde olan gençlerin işgcü profilleri, Tablo 29, 30, 31, 32 ve 33'te görüleceği üzere "toplam çalışma süresi ve deneyimleri", "toplam işsizlik süresi", "İŞKUR kaydı", "iş arama durumu" ve "çalışmak isteme durumu" üzerinden analiz edilmiştir.

3.3.1. Çalışma Süreleri ve Deneyimleri

Tablo 29. NEİY gençlerin toplam çalışma süresi

Profil Göstergeleri	Değişkenler	Öne Çıkan Bulgu	%
Toplam Çalışma Süresi	Kadın	İş tecrübem olmadı	37,5
		0-1 yıl	22,6
		2-3 yıl	20,6
		4-5 yıl	11,0
		6-7 yıl	4,3
		8-9 yıl	2,0
		10 ve üzeri	2,0
	Erkek	0-1 yıl	23,9
		İş tecrübem olmadı	22,7
		2-3 yıl	21,4
		4-5 yıl	13,7
		6-7 yıl	7,6
		10 ve üzeri	6,3
		8-9 yıl	4,5
	15-19 Yaş	İş tecrübem olmadı	45,4
		0-1 yıl	34,6
		2-3 yıl	13,8
		4-5 yıl	4,4
		6-7 yıl	1,2
		8-9 yıl	0,5
		10 ve üzeri	0,2
	20-24 Yaş	İş tecrübem olmadı	31,4
		0-1 yıl	26,7
		2-3 yıl	24,9
		4-5 yıl	11,3
		6-7 yıl	3,7
		10 ve üzeri	1,4
		8-9 yıl	0,7
	25-29 Yaş	2-3 yıl	22,7
		4-5 yıl	19,9
		İş tecrübem olmadı	14,5
		6-7 yıl	12,6
		0-1 yıl	11,2
		10 ve üzeri	10,7
		8-9 yıl	8,4

Tablo 29'da NEİY gençlerin toplam çalışma süreleri cinsiyet ve yaş boyutları ile analiz edilmiştir. Ankete katılan NEİY gençlerin %29,2'sinin iş tecrübesi olmadığı tespit edilmiştir. İş tecrübesi olanların süreleri ise %23,3'ü 0-1 yıl, %21,1'i 2-3 yıl, %12,5'i 4-5 yıl, %6,2'si 6-7 yıl, %4,4'ü 10 ve üzeri yıl ve %3,4'ü 8-9 yıl olarak görülmektedir. Tablo 29'daki verilere göre cinsiyet bazında bakıldığında kadın NEİY'lerin %37,5'inin iş tecrübesi olmadığı, %22,6'sının 0-1 yıl ve %20,6'sının 2-3 yıl iş deneyimi olduğu görülmektedir. NEİY gençler arasında 0-5 yıl deneyimi olanların oranı toplamda %46,9'dur. Erkeklere kıyasla kadınlar arasında iş tecrübesi olmayanların oranı oldukça yüksektir. Erkekler arasında 0-1 yıl iş deneyimi birinci (%23,9), iş tecrübesi olmaması (%22,7) ise ikinci yüksek oran olarak ortaya çıkmıştır. Bu verilere göre NEİY'lerin çoğunlukla iş deneyiminin bulunmadığı ancak cinsiyet bazında erkeklerin kadınlara nazaran tüm süreler için daha çok deneyime sahip oldukları görülmektedir.

Yaş grupları bazında bakıldığında 15-19 yaş (%45,4) ve 20-24 (%31,4) yaş gruplarında iş deneyimi sahibi olmama en yüksek oranda iken, 25-29 yaş gruplarında 2-3 yıl (%22,7) ve 4-5 yıl deneyim (%19,9) sahibi olma oranı en yüksek düzeydedir. 25-29 yaş grubunda iş deneyimi olmayanların oranı ise %14,5 olarak belirlenmiştir.

Tablo 30. NEİY gençlerin eğitime devam etmeme sürelerine göre toplam çalışma süreleri

	Eğitime Devam Etmeyeli/Eğitimi Bırakalı Geçen Süre						**TOPLAM %**
Toplam Çalışma Süresi	**0-1 Yıl %**	**2-3 Yıl %**	**4-5 Yıl %**	**6-7 Yıl %**	**8-9 Yıl %**	**10 Yıl ve Üzeri %**	
İş tecrübem olmadı	52,1	31,3	15,8	12,9	9,1	11,2	29,2
0-1 Yıl	31,6	36,2	18,6	10,9	5,8	4,1	23,3
2-3 Yıl	10,2	23,5	43,0	29,7	21,9	9,7	21,1
4-5 Yıl	4,3	6,3	16,0	27,4	31,0	17,5	12,5
6-7 Yıl	0,8	1,4	4,8	11,9	19,4	17,3	6,2
8-9 Yıl	0,5	0,5	0,6	2,6	7,0	17,0	3,4
10 ve Üzeri	0,4	0,8	1,3	4,6	5,8	23,1	4,4
Toplam	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**

İş deneyimi bağlamında Tablo 30'daki veriler incelendiğinde NEİY gençler arasında eğitim sonrası geçen süresi 0-1 yıl olanların %52,1'i, 2-3 yıl olanların %31,3'ü, 4-5 yıl olanların %15,8'i, 6-7 yıl olanların %12,9'u, 8-9 yıl olanların %9,1'i 10 ve üzeri yıl olanların %11,2'si hiç iş deneyimi olmadığını belirtmiştir.

Derinlemesine görüşülen NEİY gençlerin çalışma tecrübeleri

Derinlemesine görüşmelerde elde edilen bulgularda daha önce gelir getirici bir işte/işlerde çalıştığını belirten gençlerin oranı %80,9'dur (123 kişi). Çalışmadığını belirtenlerin oranı ise

%18,4'tür (28 kişi). 1 kişi bu soruya yanıt vermemiştir. Daha önce gelir getirici işte çalışan erkeklerin sayısı kadınlara göre daha fazladır. Yaş grupları açısından bakıldığında 20-24 yaş grubundaki gençlerin diğer yaş gruplarına göre daha fazla çalışma tecrübesi bulunmaktadır. Gelir getirici işlerde çalışanların çoğu lisans mezunudur ve iş tecrübelerinin büyük bir bölümü eğitimleri devam ederken olmuştur. Gelir durumu açısından incelendiğinde ise gençlerin %39'u (48 kişi) 2.500 TL ve altı gelir düzeyine sahipken %45,5'i (56 kişi) 2.500-5.000 TL hane gelir düzeyine sahiptir.

Derinlemesine görüşülen NEİY gençlerin çalışma koşulları

NEİY gençlerin gelir getirici işlerdeki tecrübelerine bakıldığında birçoğunun alanı dışında işlerde çalıştığı görülmektedir. Çalıştıkları işlerdeki çalışma koşullarını kabul etmelerinin nedenlerinden birinin "geçimini sağlayabilmek için gelir elde etme" ihtiyacı olduğu belirlenmiştir. Bu bağlamda NEİY gençler kendi alanlarında bir iş bulamadıklarında daha güvencesiz koşullarda çalışmayı kabul edebilmektedirler. Katılımcıların %71,9'u tam zamanlı çalışmışken, %20,1'i yarı zamanlı çalışmıştır. %2,9'u bu soruya tam olarak yanıt vermemiştir. %5'i geçici, haftanın birkaç günü, işbaşı eğitimleri gibi değişik çalışma koşullarında çalışmıştır. Tam zamanlı işlerde tecrübeleri olan NEİY gençlerin ise çalışma koşullarının zorlayıcı olduğu gözlenmektedir. Nitekim katılımcıların verdikleri cevaplar çalışma koşulları hakkında da çeşitli bilgilere ulaşmayı sağlamaktadır.

> *'...8:30-18:30 arasında çalışıyordum. Sırtımda rulo deri taşıyordum. Ofisimiz leş gibiydi biz temizlerdik (...) Birkaç ustayla da sorun yaşadığım için ayrıldım. Sonra başka firmada çalıştım. Haftanın 7 günü çalıştım, mesaiye kaldım ve 3000 TL maaş aldım. Yoğunluktan insan görmüyordum. Çalışma arkadaşlarımla da sorun yaşıyorduk. Departman arkadaşlarımla sorun yaşıyordum. Hesaplıyorum mesailersiz asgari ücretin altında çalışıyorum. Sözleşmenin nüshasını istedim esnek çalışma koşulları ile ilgili koşullara bakacaktım, vermek istemediler. 'Olmaz sizde bir nüshası vardı, olmaz' dediler falan. Problemler yaşadım. Cumartesi akşam 10'da 11'de eve gidiyordum Pazar da işe gidiyordum...' (İstanbul K64, 27, K)*

> *'...Tam zamanlı işlerde çalıştım. İŞKUR' da işbaşı eğitime başvurmuştum. Orada bir tek sağlık sigortam yatmıştı. Saatler de belirsizdi. Üniversitede çalışırken saatler çok belirsizdi. Diş hekimliğinde part time başlamıştım, fulltime döndü ama maaşım artmadı. Yemek yoktu. Sigortam part idi. Masrafım çoktu. Bu nedenle işi bırakmak zorunda kaldım...' (Antalya K20, 27, K)*

'...En çok sıkıntı çektiğim konu çalıştığın insanlar, üstündeki insanlar oluyor. Bu kadar iş yaparken aldığım hak bu mu diye sorguluyorsun. Bakıyorsun adam oturduğu yerden daha iyi maaş alabiliyor. Bakıyorsun müdür var şef var ama işi yapan 2, oturan 10 kişi (...) Beden yorgunluğu geçse de zihin yorgunluğu devam ediyor…' (İSTANBUL-K70, 26, E)

'...Temposu çoktu. Müşteri tüm gün oyalıyor bir şey almadan gidiyor. Ben de pek aktif konuşkan olmadığım için beni çok yordu. Ben de çıktım...' (İstanbul K61, 29, E)

'...Çok kötüydü. Yoğun çalışıyordum. Düşük ücret alıyordum. Sosyal hayatıma-eğitim hayatıma ayıracak vaktim kalmamıştı...' (Kocaeli K100, 24, K)

Derinlemesine görüşülen NEİY gençlerin işten ayrılma / çıkarılma nedenleri

Daha önce gelir getirici işlerde çalıştığını ifade eden NEİY gençlere işlerinden ayrılma/çıkarılma nedenleri sorulmuştur. Gençlerin işten çıkarılma nedenlerinin başında ilk sırada %24 (30 kişi) oranla "çalışma süresinin bitmesi" gelmektedir. NEİY statüsünde olan gençlerin esnek çalışma biçimleri ile güvencesiz işlerde çalıştırılmaları emek piyasalarında uzun süreli çalışmalarını engellemektedir. Diğer nedenlere bakıldığında %16,8'i (21 kişi) eğitim, %13,6'sı (17 kişi) maaşının az olması, %8'i (10 kişi) korona virüsü, %7,2'si (9 kişi) çalışma şartlarının ağır ve işin yorucu olması nedeniyle, %7,2'si (9 kişi) patronu ya da iş arkadaşlarıyla anlaşamamasından kaynaklı olarak işten çıkmış veya çıkarılmıştır. Bu soruya katılımcıların %4,8'i (6 kişi) yanıt vermemiştir. Geriye kalanlar başka sebeplerden dolayı işten çıkmış ya da çıkarılmıştır. Genel olarak bakıldığında eğitim nedeni dışındaki yer alan tüm nedenler bireyin iradesi dışında gerçekleşmiş ve istihdam dışında kalma nedenlerini oluşturmuştur.

'...Ben hiç çıkmadım. Hep iş bitti öyle ayrıldım. Para kazandığım sürece ben çalışırım...' (Aydın K26, 25, E)

'...Deneme süresi bittiği için...' (Ankara K17, 21, E)

Gençlerin bir kısmı ise çalışma koşullarının kötü ve ağır olduğunu, sigortasız çalıştıkları, düşük ücret aldıklarını ve çalışma arkadaşları ile ilişkilerinin kötü olduğunu ifade etmişlerdir. Bu faktörler gençlerin işten ayrılmalarına neden olmuştur.

'...İş yükü fazla, geliri azdı. Beklenti fazlaydı. Gururumun hiçe sayıldığı yerde en fazla 2 ay çalıştım. Daha fazla dayanamadım...' (Ağrı YK1, 20, K)

'...Yapılan haksızlıklardan dolayı ayrıldım. Yapılan emeğin karşılığını alamıyordum hem maddi hem manevi... Uzun zamandır çalışıyorken maaşımın aynı kalmasından dolayı... Eşitsizliğe maruz kaldım...' (Ankara K15, 22, K)

'...İnsanlar beni çok sert görüyor, ön yargılılar aslında. Oto yıkamadaydım mesela bana kötü davranıyorlardı. Ben de buna gelemiyordum. Patron da beni korumadı. İnşaatta da pis iş diye çalışmadım…' (Samsun K126, 24, E)

'...Sigortasız çalışmaktan dolayı ve sağlık sorunları nedeniyle. Sigorta olmayınca kazandığım parayı hastaneye yatırıyordum...' (Balıkesir K30, 26, E)

'...İş sigortasız olduğu için kavga dövüş ayrıldım. Şikayetçi de oldum ama sigortam olmadığı için hak iddia edemedim...' (İstanbul K73, 27, E)

Kimi gençler ise yaşamış oldukları bağımlılıklar veya kriminal suçlar nedeniyle işlerinden ayrılmak durumunda kaldıklarını ifade etmişlerdir. Dezavantajlı grup içerisinde değerlendirilen NEİY statüsündeki bu gençlerin istihdama yeniden kazandırılması için istihdam hizmetlerinin yanında rehabilite edici hizmetlerin verilmesi gerekmektedir.

'...Madde bağımlılığım nedeni ile...' (Gaziantep K45, 17, E)

'...Ücret, madde kullanımı, tedavi süreci, taşınma...' (İstanbul K79, 25, E)

'...Kazancım ailemi geçindirmeye yetmeyince kayıt dışı işlerle uğraştım. Hırsızlık gibi suçlara bulaştım. Cezaevine girdim...' (Trabzon YK2, 22, E)

Bazı katılımcıların işten ayrılma nedenlerinde ise kişisel özelliklerin ağır bastığı görülmektedir.

'...Bir okulda çalıştım ama oradan da evlilik durumunda ayrıldım...' (İstanbul K55, 27, K)

'...Eşimden ayrıldığım için işten ayrılmak zorunda kaldım...' (Trabzon K139, 26, K)

Gençlerin işten çıkarılma nedenleri ise çeşitlilik göstermektedir. Özellikle son dönemde yaşanan pandemi veya kişilerin yaşamış oldukları sağlık problemleri etkili olabilmektedir.

'...3 ay içinde ben ameliyat oldum. İŞKUR'un rapor süresi 5 günmüş bana 10 gün rapor verince otomatik olarak işten çıkarıldım. İŞKUR otomatik çıkış verdi...' (Antalya YK1, 21, K)

'...En son medikal işinde iş kazası oldu fabrika tamamen kapatıldı… (Manisa K116, 20, K)

Son olarak daha önce gelir getirici bir işte/işlerde çalışmadığını belirten 28 katılımcının %76,6'sı kadın iken %21,4'ü erkektir. Literatürdeki çalışmalar incelendiğinde de cinsiyetin NEİY olmada önemli bir belirleyici olduğu ve genç kadınların istihdamda olmama oranlarının erkeklere göre daha fazla olduğu görülmüştür. Çalışmadığını belirten kadınların çalışmama nedenleri bazen zorunluluk bazense kendi tercihlerinden kaynaklanmaktadır. Zorunluluktan

dolayı çalışamadığını ifade eden kadın katılımcılar genellikle ev içi sorumluluklarından dolayı veya iş bulamadıklarından çalışmadıklarını ifade etmişlerdir.

'...Zorunluluktan dolayı çalışmadım, sorumluluktan dolayı. Köy işleri var, yonca var, dut, ceviz, tarla gibi işlerden dolayı...' (Malatya K110, 19, K)

'...Ben çalışmak istedim ama eşim izin vermedi, zorunluluk. Çocuklarım olmadan önce çalışabilirdim 'benim yanımdaki kadın çalışamaz' dedi...' (İzmir K88, 23, K)

Kadın katılımcıların daha önce gelir getirici bir işte çalışmama nedenlerini kendi tercihleri de oluşturmaktadır.

'...Tercih, babam aldığım eğitimden düşük bir işte çalışmamı istemedi...' (Ankara K18, 23, K)

'...Tercihti. Ailem arkandayız diyordu. Bunu görmeseydim tabiki bende gelir getirici bir işte çalışmak zorunda kalabilirdim...' (İstanbul K74, 22, K)

Derinlemesine görüşülen NEİY gençlerin kayıt dışı çalışma durumu

NEİY gençlerin uzun, zorlu, düşük ücretli ve kısa süreli işlerdeki tecrübeleri iş bulma umutlarını azaltmakta, eğitimlerini sorgulamalarına ve güvencesiz işleri kabul etmelerine neden olabilmektedir. Nitekim *kayıt dışı istihdamda çalıştınız mı*? sorusuna gençlerin %66,1'i (82 kişi) çalıştığı dönemler içerisinde en az bir işyerinde kayıt dışı olarak çalıştım olarak cevap vermiştir. %29'u (36 kişi) ise kayıt dışı olarak çalışmamıştır. Bu soruya yanıt vermeyenler ise %4,8'dir (6 kişi). Gençlerin tecrübe elde edebilmek veya az da olsa bir miktar ücret kazanabilmek için kayıt dışı da olsa çalışmaya razı olabildikleri gözlenmektedir. Kayıt dışı çalışmanın hem mikro hem de makro etkileri olabilmektedir. Bireyin düşük ücret, kötü çalışma koşulları ve asgari geçim şartlarını bile sağlayamama gibi durumlarla karşı karşıya kalmalarının yanı sıra makro ölçekte ödenmeyen primler ve kullanılamayan nitelikli iş gücü kaybı olabilmektedir. Gençlerin kayıt dışı çalıştığı işyerlerine ilişkin ifadeleri incelendiğinde bu işlerin çeşitli sektörlerde tecrübe kazanmak ve gelir elde etmek üzere çalıştıkları gözlenmektedir.

'...Çok oldu. Yedek parça firması sigorta yaptım dedi ancak yapılmadı...' (Ankara K17, 21, E)

'...Çalıştığım yerlerin sadece birinde kayıtlıydım...' (İstanbul K67, 25, E)

'...İnşaatta çalıştım. Yaşım küçük olduğu için sigorta yapılmadı...' (Bursa K38, 18, E)

'...Askerden geldikten sonra 2 yıllık bir sigortasızlık çalıştığım oldu...' (Ankara YK1, 24, E)

3.3.2. İşsizlik ve İŞKUR'a Kayıt Durumları

NEİY profil analizinde bir diğer önemli işgücü verisi işsizlik süreleridir. Zira işsizlik süresi arttıkça gücenmiş, cesareti kırılmış ve iş bulma ümidi olmayan gençlerin sayısı artarak kronik sorunlar meydana gelebilmektedir. Bu kapsamda Tablo 31'de NEİY gençlerin işsizlik süreleri cinsiyet, yaş ve gelir boyutları ile analiz edilmiştir. NEİY gençlerin cinsiyet bazında işsizlik sürelerine bakıldığında kadınların erkeklere oranla daha uzun süreli işsiz durumunda oldukları görülmekedir. Oranlar sıralandığında kadınların %24,1'i 36 ay ve üzeri, %17'si 10-12 ay arası, %16,5'i 1-2 ay arası, %15,6'sı ise 3-6 ay arası süredir işsizdir. 12 ay üzeri uzun dönem işsizlik değerlendirildiğinde kadınların toplam %40,1'i 12 ay üzeri süredir işsizlik yaşamaktadır. Erkeklerde ise en yüksek işsizlik süresi %23,8 oranıyla 3-6 ay arası süren kısa dönem işsizliktir. Bu oranı sırasıyla %21,8 ile 1-2 ay arası, %18,2'i ile 10-12 ay arası, %11,4 ile 36 ay ve üzeri süredir işsiz olanlar izlemektedir. 12 ay üzeri uzun dönem işsizlik değerlendirildiğinde erkeklerin toplam %25,1'i 12 ay üzeri süredir işsizlik yaşamaktadır.

Yaş grupları bağlamında bakıldığında NEİY gençlerin yaşları ilerdikçe işsizlik süreleri de artmaktadır. 15-19 yaş grubundaki gençleri %27,2'si 1-2 ay arası, %24,8'i 3-6 ay arası, %14,9'u ise 10-12 ay arası süredir işsiz durumdadır. Yaş grubu 20-24 olduğunda gençlerin %19,7'si 3-6 ay arası, %19,4'ü 1-2 ay arası, %19'u 10-12 ay arası ve %15,3'ü 36 ay ve üzeri süredir işsizdir. 25-29 yaş grubunda işsizlik süresine bakıldığında uzun dönem işsizliğin ciddi bir oranda yükseldiği görülmektedir. Bu yaş grubunda NEİY gençlerin %21,2'si 36 ay ve üzeri, %18,4'ü 10-12 ay arası, %17,3'ü 3-6 ay arası ve %13,7'si 1-2 ay arası süredir işsizlik yaşamaktadır. 12 ay üzeri uzun dönem işsizlik değerlendirildiğinde 25-29 yaş grubundaki gençlerin toplam %39,2'si 12 ay üzeri süredir işsizlik yaşamaktadır.

NEİY gençlerin işsizlik süresi hane gelir durumuna göre de farklılaşmaktadır. Gelir seviyesi düşük olduğunda uzun dönem işsizlik NEİY gençler için oldukça yüksek tespit edilmiştir. 2500 TL ve altında hane geliri elde edenlerin %20,6'sı 36 ay ve üzeri, %19,6'sı 3-6 ay arası, %18,2'si 1-2 ay arası süredir işsiz statüsünde yer almaktadır. 12 ay üzeri uzun dönem işsizlik değerlendirildiğinde 2.500 TL ve altı düzeyde hane geliri olan gençlerin toplam %35,5'i 12 ay üzeri süredir işsizlik yaşamaktadır.

Diğer gelir seviyelerinde NEİY gençlerin işsizlik süreleri ise benzer sürelerde tespit edilmiştir. 2.501-5.000 TL arası hane gelir düzeyi olanların %20,2'si 1-2 ay arası, %19,7'si 3-6 ay arası, %17,9'u ise 10-12 ay arası süredir işsizdir. 5.001-8.000 TL arası hane gelir düzeyi elde edenlerin %21,2'si 3-6 ay arası, %20,2'si 1-2 ay arası, %18,8'i 10-12 ay arası süreyle işsizlik yaşamaktadır. 8.001 TL ve üzeri hane geliri olanlarda ise işsizlik süresi bir nebze artmaktadır. Bunda gelir

seviyesinin yükselmesi ile istenilen mesleklerde iş bulunmaması durumunda bekleyebilme toleransı neden olabilir. Bu kapsamda 8.001 TL ve üzeri gelir elde edenlerin %26,4'ü 3-6 ay arası, %21,6'sı 10-12 ay arası, %17,6'sı 1-2 ay arası süreyle işsizlik yaşamaktadır.

Tablo 31. NEİY gençlerin işsizlik süresi

Profil Göstergeleri	Değişkenler	Öne Çıkan Bulgu	%
İşsizlik Süresi	Kadın	36 ay ve üzeri	24,1
		10 – 12 ay	17,0
		1 – 2 ay	16,5
		3 – 6 ay	15,6
		7 – 9 ay	10,7
		24 – 35 ay	9,1
		13 – 23 ay	6,9
	Erkek	3 – 6 ay	23,8
		1 – 2 ay	21,8
		10 – 12 ay	18,2
		36 ay ve üzeri	11,4
		7 – 9 ay	11,1
		13 – 23 ay	7,1
		24 – 35 ay	6,6
	15-19 Yaş	1 – 2 ay	27,2
		3 – 6 ay	24,8
		10 – 12 ay	14,9
		36 ay ve üzeri	13,7
		7 – 9 ay	8,9
		24 – 35 ay	5,7
		13 – 23 ay	4,9
	20-24 Yaş	3 – 6 ay	19,7
		1 – 2 ay	19,4
		10 – 12 ay	19,0
		36 ay ve üzeri	15,3
		7 – 9 ay	11,9
		24 – 35 ay	7,6
		13 – 23 ay	7,0

İşsizlik Süresi	25-29 Yaş	36 ay ve üzeri	21,2
		10 – 12 ay	18,4
		3 – 6 ay	17,3
		1 – 2 ay	13,7
		7 – 9 ay	11,4
		24 – 35 ay	9,4
		13 – 23 ay	8,6
	2500 TL ve altı	36 ay ve üzeri	20,6
		3 – 6 ay	19,6
		1 – 2 ay	18,2
		10 – 12 ay	16,1
		7 – 9 ay	10,7
		13 – 23 ay	8,0
		24 – 35 ay	6,9
	2501 - 5000 TL	1 – 2 ay	20,2
		3 – 6 ay	19,7
		10 – 12 ay	17,9
		36 ay ve üzeri	16,4
		7 – 9 ay	11,0
		24 – 35 ay	8,0
		13 – 23 ay	6,9
	5001 - 8000 TL	3 – 6 ay	21,2
		1 – 2 ay	20,2
		10 – 12 ay	18,8
		36 ay ve üzeri	12,8
		7 – 9 ay	11,4
		24 – 35 ay	8,6
		13 – 23 ay	7,0
	8001 TL ve üzeri	3 – 6 ay	26,4
		10 – 12 ay	21,6
		1 – 2 ay	17,6
		36 ay ve üzeri	16,2
		7 – 9 ay	9,5
		24 – 35 ay	6,8
		13 – 23 ay	2,0

Tablo 32. NEİY gençlerin yaş, cinsiyet ve gelir durumuna göre işkur'a kayıtlı olma durumlarının dağılımı

		İŞKUR'a kayıtlı mısınız?			
Gösterge		**Evet**		**Hayır**	
		N	**%**	**N**	**%**
Cinsiyet	Kadın	436	31,4	952	68,6
	Erkek	579	32,7	1.191	67,3
	Toplam	**1.015**	**32,1**	**2.143**	**67,9**
Yaş grubu	15-19	95	11,0	769	89,0
	20-24	409	35,1	757	64,9
	25-29	511	45,3	617	54,7
	Toplam	**1.015**	**32,1**	**2.143**	**67,9**
Gelir durumu	2500 TL ve altı	343	37,7	566	62,3
	2501 – 5000 TL	467	30,5	1.064	69,5
	5001 – 8000 TL	180	31,6	390	68,4
	8001 ve üzeri	25	16,9	123	83,1

NEİY gençlerin işsizlik süreleri kadar iş arama davranışı gösterirken iş bulmayı kolaylaştıracak merkezlere başvurup başvurmadıkları da önemli bir veri olarak değerlendirilmektedir. Bu kapsamda Tablo 32'de NEİY gençlerin yaş, cinsiyet ve gelir durumlarına göre İŞKUR'a kayıtlı olma durumları verilmiştir. Buna göre NEİY gençlerin %32,1'i İŞKUR kaydı olduğunu beyan etmiştir. Cinsiyet bazında bakıldığında kadınların %31,4'ü, erkeklerin ise %32,7'si İŞKUR'a kayıtlı bulunmaktadır. Bu oran oldukça düşük düzeydedir ve NEİY gençlerin İŞKUR algısı, yaklaşımı ve farkındalığını işaret etmesi bakımından önem arz etmektedir.

Yaş grupları bağlamında incelendiğinde araştırmaya katılan gençler arasında İŞKUR'a kayıtlı olma durumu %45,3 oranı ile 25-29 yaş grubunda en yüksek düzeyde belirlenmiştir. Bunu %31,5 oranı ile 20-24 yaş grubu takip ederken, en düşük İŞKUR kayıt oranı %11 ile 15-19 yaş grubuna aittir.

Gelir durumuna göre NEİY gençlerin İŞKUR'a kayıtlı olma durumu incelendiğinde en yüksek kayıtlı olma durumu %37,7 oranı ile 2500 TL ve altı gelire sahip olanlarda görülmektedir. Bu oranı %31,6 ile 5001-8000 TL ve %30,5 ile 2501-5000 TL gelire sahip olanlar takip etmektedir.

Derinlemesine görüşülen NEİY gençlerin İŞKUR'a kayıt durumu

Gençlere *İŞKUR dahil herhangi bir iş bulma sitesine kayıtlı mısınız?* sorusu yönetilmiştir. Gençlerin %63,2'si (96 kişi) kaydının olduğunu belirtirken %27'si (41 kişi) kayıtlı olmadığı söylemiştir. %9,9'u (15 kişi) ise bu soruya yanıt vermemiştir. İŞKUR'a ve diğer iş bulma sitelerine üye olmayanların beyan ettikleri nedenler arasında daha çok İŞKUR hakkında bilgi sahibi olunmaması, iş aramama ve İŞKUR'a daha çok vasıfsız işler için başvurulacağı hakim yaklaşımı öne çıkmaktadır.

'...Yok. Ben pek inanmıyorum. Öyle sitelerinde komisyon aldığını düşünüyorum. Emek sömürüsü olduğu için ben tercih etmiyorum...' (Ağrı K9, 23, E)

'...Hayır değilim. Okumayan insanlara yönelik bir kurum olduğunu düşünüyorum ben. İŞKUR'a gidip kaymakam olamam veya hakim olamam...' (Ankara K10, 26, E)

'...Hiçbir yere kaydım yok. İş bulmak istesem bunlara kaydolurdum...' (Gaziantep K46, 18, K)

3.3.3. Çalışmak İsteme ve İş Arama Durumları

Tablo 33. NEİY gençlerin çalışmak isteme durumu

Profil göstergeleri	Değişkenler	Öne çıkan bulgu	Evet %	Hayır %
Düzenli gelir elde edebileceği bir işte çalışmak isteme durumu	Düzenli gelir elde edebileceği bir işte çalışmak isteyenler		82,6	17,4
	Cinsiyet	Kadın	78,9	21,1
		Erkek	85,5	14,5
	Yaş grubu	15-19	75,1	24,9
		20-24	83,1	16,9
		25-29	87,8	12,2
	Medeni durum	Evli	81,4	18,6
		Bekar	82,7	17,3
		Dul/boşanmış	91,4	8,6
	İŞKUR kaydı	İŞKUR'a kayıtlı olanlar	35,8	64,2
	İş arama durumu		**83,1**	**16,9**

NEİY gençlerin eğitim ve işgücü profilleri içerisinde diğer bir önemli gösterge çalışmayı isteme ve iş arama durumlarına ilişkin verilerdir. Tablo 33'te NEİY gençlerin düzenli bir işte çalışma isteme durumları cinsiyet, yaş, medeni durum, İŞKUR kaydı ve iş arama boyutları ile analiz edilmiştir. NEİY gençler arasında düzenli gelir elde edebileceği bir işte çalışmak isteyen gençlerin oranı %82,6'dır. Bu gençlerin cinsiyet dağılımında erkeklerin (%85,5) kadınlara (%78,9) göre daha çok düzenli bir işte çalışmak istedikleri görülmektedir. Derinlemesine görüşülen gençlerin ise %96,7'si düzenli gelir gelir elde edeceği bir işte çalışmak istediğini dile getirmiştir.

Yaş grupları bazında bakıldığında yaş ilerledikçe düzenli bir işte çalışmak isteği de artmaktadır. Nitekim bu oran 15-19 yaş grubunda %75,1, 20-24 yaş grubunda %83,1 ve 25-29 yaş grubunda %87,8 olarak belirlenmiştir. Medeni durum açısından incelendiğinde dul/boşanmış olanların %91,4'ü, bekarların %82,7'si, evlilerin ise %81,4'ü düzenli gelir elde edeceği bir işte çalışmak istemektedir.

İŞKUR kaydı ve iş arama durumları incelendiğinde düzenli gelir elde edeceği bir işte çalışmak isteyenlerin %35,8'i İŞKUR'a kayıtlı görünürken iş aradığını belirtenlerin oranı %83,1'dir. Bu noktada düzenli bir gelir talep eden gençlerin %26,9'u aktif olarak iş aramıyor görünmektedir. Bu kitlenin çalışmaya engel bir durumu/sorumluluğu veya iş bulma ümidini kaybederek gücenmiş olma ihitimali yüksek olarak düşünülmektedir.

Tablo 34. İş arayan NEİY gençler

Profil Göstergeleri	Değişkenler	Öne Çıkan Bulgu	Evet %	Hayır %
İş Arayan NEİY Gençler	Cinsiyet	Kadın	69,2	30,8
		Erkek	77,9	22,1
	Yaş Grubu	15-19	63,2	36,8
		20-24	76,4	23,6
		25-29	80,1	19,9
	Medeni Durum	Evli	70,1	29,9
		Bekar	74,8	25,2
		Dul/boşanmış	82,9	17,1
		Evli Kadın	60,4	39,6
		Evli Erkek	86,4	13,6
		Bekar Kadın	71,6	28,4
		Bekar Erkek	76,8	23,2
		Dul/boşanmış Kadın	82,6	17,4
		Dul/boşanmış Erkek	83,3	16,7
	İŞKUR Kaydı	İŞKUR'a Kayıtlı İş Arama	39,0	12,6
		İŞKUR'a Kayıtsız İş Arama	61,0	87,4
	İş Başı Yapma	İki Hafta İçinde İş Başı Yapabilme Durumu	84,3	15,7
	İş Arama Süresi	12 ay ve üzeri	31,4	
		3-6 ay	27,9	
		0-2 ay	18,5	
		7-9 ay	13	
		10-11 ay	9,1	

İş arayan NEİY gençlerin alt kırılımlara göre değerlendirilmesi yapıldığında Tablo 34'te NEİY gençlerin iş arama durumları cinsiyet, yaş, medeni durum, İŞKUR kaydı, işbaşı yapmaya hazır olma ve iş arama süresi boyutları ile analiz edilmiştir. NEİY gençler arasında iş arayanların oranı %74,1'dir (2.340 kişi). Bunlar arasında erkeklerin %77,9'u, kadınların %69,2'si iş aradıklarını beyan etmişlerdir. Yaş grupları bazında bakıldığında yaş ilerledikçe iş arama oranlarının arttığı görülmektedir. Buna göre 15-19 yaş grubunun %63,2'si, 20-24 yaş grubunun %76,4'sı ve 25-29 yaş grubunun %80,1'i aktif iş aramaktadır.

İş arayanların medeni durumuna bakıldığında dul/boşanmış kadınların %82,9'u, erkeklerin %83,3'ü iş aradıklarını ifade etmişlerdir. Bekarların %74,8'i iş ararken bunlar arasında erkeklerin oranı %76,8, kadınların oranı %71,6'dır. Evliler açısında bakıldığında iş arama oranı azalarak %70,1 olarak gerçekleşmiştir. Bu oran içerisinde kadınların %60,4'ü, erkeklerinse %86,4'ü aktif olarak iş aramaktadır. Bu açıdan evli kadınların erkeklerden daha az ancak beklenenden daha yüksek düzeyde iş arama tercihinde bulundukları tespit edilmiştir.

NEİY gençlerin %39'u İŞKUR'a kayıtlı olarak iş aramakta iken, %61'i İŞKUR'a kaydolmaksızın iş aramaktadır. İş arayan NEİY gençlerin %84,3'ü iki hafta içinde işbaşı yapabileceklerini belirtmişlerdir. İş arama sürelerine bakıldığında iş arayanların %31,4'ü 12 ay ve üzeri, %27,9'u 3-6 ay arası, %18,5'i 0-2 ay arası, %13'ü 7-9 ay arası, %9,1'i 10-11 ay arası süredir iş aradığını belirtmiştir. Buna göre iş aramaya devam edenlerin yaklaşık 3'te 1'i uzun süreli işsizdir.

Derinlemesine görüşülen gençlerin iş arama durumu

Derinlemesine görüşülen 15-29 yaş grubundaki NEİY gençlerin %77'si iş aradığını, %23'ü ise iş aramadığını belirtmiştir. Bu oran anket çalışması ile benzerlik göstermektedir. Genel olarak değerlendirildiğinde hanenin toplam aylık geliri arttıkça gençlerin iş arayışında bulunma oranı da azalmaktadır. İş arama süresine bakıldığında gençlerin %48,7'si 6 ay ve üzeri, %29'u ise 12 aydan fazladır iş aramaktadır. 6 ay ve altında iş arama sürelerine bakıldığında ise gençlerin %5,1'i 0-1 aydır, %18,8'i 1-3 aydır, %27,4'ü 3-6 aydır iş aramaktadır. İş arayanların %88,9'u (104 kişi) 2 hafta içerinde iş başı yapabileceklerini belirtmiştir. İki hafta içerisinde iş başı yapamayacağını belirtenlerin oranı ise %11,1 (13)'dir.

Derinlemesine görüşülen ve iş aramayan gençleri iş aramaya teşvik edecek unsurlar

NEİY gençlerle yapılan görüşmeler sonucunda onları iş aramaya teşvik edecek başlıca unsurlar; maddi sıkıntılar yaşamama isteği, iş fırsatının iyi bir maddi getiri sağlaması, para kazanma isteği, kendi ayakları üzerinde durabilme isteği, maddi bir güce sahip olma isteği,

aileye destek olma zorunluluğu, iş tecrübesinin olması, eğitim aldığı bölüm ile ilgili bir iş olması, ekonomik sorunlar yaşaması veya borçlarının olması ve hayatı bir düzene koyma arzusu olarak sınıflandırılabilir.

Derinlemesine görüşülen gençlerin iş arama yöntem ve araçları

İş arayan NEİY gençlerin genelde birden fazla iş arama yöntemini kullandığı görülmüştür. Gençlerin iş arama yolları arasında internet ilk sırada yer almakta olup %50,7'si internetteki kariyer siteleri aracılığı ile iş aradığını belirtmiştir. Arkadaş, aile, akraba veya tanıdıklar aracılığı ile iş arayanların oranı da yüksektir. Nitekim gençlerin %34,9'u çevresindekiler aracılığı ile iş aradığını belirtmiştir. İŞKUR aracılığı ile iş arayanların oranı ise oldukça düşük olup %19,7 düzeyindedir. Gençlerin bir kısmı da iş yerlerine CV bırakarak iş aramaktadır. KPSS'ye girerek devlet memuru olmak isteyenlerin oranı katılımcılar içerisinde çok fazla (%3,9) bulunmamaktadır.

Derinlemesine görüşülen gençlerin çalışmak istedikleri işlerin özellikleri

NEİY gençlere "*Nasıl bir işte çalışmak istersiniz?"* sorusu yöneltilmiştir. Gençler işsiz olmalarına rağmen ne iş olsa yaparım düşüncesi ile değil, önemsedikleri kriterlere sahip işleri aramaktadırlar. Gençlerin çalışmak istedikleri işlerin en önemli özelliği eğitim aldıkları alan/bölüm ile ilgili olmasıdır.

> *'...Kendi alanım da çalışmak, yarı zamanlı çalışıp tam verimli çalışacağım ve ücretin beni tatmin edeceği bir işte çalışmak istiyorum. Yarı zamanlı istememin nedeni yüksek lisansa devam etmek istemem…' (Ankara K15, 22, K)*

> *'...Pdr mezunuyum işimin gerekliliklerini sağlayan bir işte çalışmak isterim (...) Hayatımı geçindirebileceğim bir maaş isterim…' (Malatya K111, E, 22)*

> *'... Alanımla ilgili bir sektörde çalışmak isterim…' (Konya K106, K, 26)*

Gençlerin birçoğu ise istedikleri işin niteliklerini ön plana çıkaran cevaplar vermişlerdir. Gençler "tam zamanlı", "iyi ücretli", "yorulmayacakları" ve "güvenceli" işlerde çalışma istediklerini ifade etmişlerdir.

> *'...Tam zamanlı, gelir getirici ve sigortalı... Çalışma koşulları önemli. Uzun ve kötü çalışma koşullarında çalışmak istemem…" (Manisa K117, E, 27)*

> *'...Mesailerin ağır olmadığı bir iş…" (İstanbul K64, K, 27)*

> *'...Ben evliyim madden iyi, çalışma saatleri uygun işte çalışmak isterim..." (Kastamonu K90, E, 28)*

'...Ücret, çalışma koşulları iyi olsun, asgari ücretin üzerinde maaş..." (Bursa K38, E, 18)

'...Rahat çalışma şartları olan, iyi ücreti olan, anlaşabileceğim insanların olduğu işlerde çalışmak isterim..." (İstanbul K54, K, 24)

'...Düzenli ve ücretin düzenli ödendiği ve uzun çalışma saatlerinin olmadığı bir iş..." (Mardin YK2, E, 21)

Derinlemesine görüşülen gençlerin iş bulma ümidi

Mülakata katılan gençlere gelir getirici bir işte çalışmalarının ne kadarlık bir sürede olabileceğine yönelik bir soru yöneltilmiştir. Katılımcıların bir kısmı iş bulma konusunda diğerlerine göre daha umutsuzdur ve hiçbir zaman gelir getirici bir işte çalışamayacağını belirtenlerin oranı %4,6'dır. Ayrıca katılımcıların %21'i gelir getirici bir işte çalışmaya ne zaman başlayabileceği konusunda fikir sahibi değildir. Altı ay veya daha kısa sürede işe başlayabileceğini belirtenlerin oranı %34,9'dur. İş bulmasının bir iki yıl süreceğini düşünenlerin oranı ise %24,3'tür. Bazı katılımcılar (%5,9) ise iş bulmasının üç yıldan daha uzun sürebileceğini belirtmiştir. Son olarak pandemiden sonra iş bulabileceğini belirtenlerin oranı %2'dir. Gençlerin bir kısmı iş bulma konusunda umutsuz olmamalarına karşın iş bulma sürelerine ilişkin verdikleri zaman aralıkları uzundur. Bu bağlamda NEİY gençler bir yönüyle uzun süreli işsizlerden oluşabilmektedir. İş arama sürelerinin uzun olması iş başvurularından aldıkları cevaplarla da ilişkilidir.

4. Türkiye'de Gençler Neden NEİY?

Tablo 35. Ankete katılan 15-29 yaş grubu gençlerin öne çıkan NEİY olma nedenleri

Ana Boyut	Alt Boyut	Neden İfadeleri	%
Çevresel nedenler	Ekonomik Kriz	Ülkede yaşanan ekonomik krizler nedeniyle iş bulamadım/bulamıyorum	67,3
Çevresel nedenler	Sosyal eşitsizlikler	Ülkedeki sosyal eşitsizlikler (fırsat eşitliği olmaması, ayrımcılık vb.) nedeniyle iş bulamadım/bulamıyorum	64,4
Çevresel nedenler	Sosyal bağlantılar	Gerekli sosyal bağlantılarım olmadığı için iş bulamadım/bulamıyorum	53,1
Eğitim kaynaklı nedenler	Eğitimi yeterli görme	Eğitim düzeyimi yeterli görüyorum	42,8
Emek piyasası kaynaklı nedenler	Ücret düzeyi	Düşük ücretle bir işte çalışmaktansa, çalışmamayı tercih ederim	42,5
Eğitim kaynaklı nedenler	Eğitim düzeyi	Eğitimim yarıda kaldı	40,1
Emek piyasası kaynaklı nedenler	Sosyo-ekonomik belirsizlik	Başka bir şehirde veya başka bir bölgede iş arayabilirim, ama o bölgedeki sosyal ve ekonomik belirsizlikler iş aramama engel oluyor	39,5

Emek piyasası kaynaklı nedenler	Eğitim-emek piyasası uyumsuzluğu	Eğitim aldığım, yetiştirildiğim uzmanlık alanında iş bulamadım/bulamıyorum	39,0
Bireysel nedenler	Eğitim tercihi	Tercihen eğitimime devam etmedim/etmiyorum	36,6
Bireysel nedenler	Kişisel özellikler	Eğitim dışında olmamın tek sorumlusu benim	32,8
Çevresel nedenler	Yaşanılan bölge	Yaşadığım bölgede eğitimim ve yetkinliklerime uygun başvurabileceğim bir iş olduğunu düşünmüyorum	32,7
Eğitim kaynaklı nedenler	Eğitim yeterliliği	Yeterli eğitime sahip olmadığım için iş bulamadım/ bulamıyorum	31,9
Emek piyasası kaynaklı nedenler	İş tecrübesi	Bir iş tecrübem olmadığı için iş bulamadım/bulamıyorum	26,1
Emek piyasası kaynaklı nedenler	Bilgi ve yönlendirme Eksikliği	İş bulmak için hangi iş arama kanallarını kullanmam gerektiğini bilmiyorum	24,9
Bireysel nedenler	Düşük gelir düzeyi	Maddi durumum yeterli olmadığı için eğitimime devam edemedim/edemiyorum	24,7
Bireysel nedenler	Kişisel özellikler	İstihdam dışında olmamın tek sorumlusu benim	23,7
Eğitim kaynaklı nedenler	Eğitim niteliği	Okulumu/bölümümü/alanımı sevmediğim için eğitimime devam etmek istemedim	22,7
Çevresel nedenler	Sosyal çevre	Eğitim dışında olmamda yakın çevrem (ebeveyn, kardeş, eş, arkadaş) etkili oldu/oluyor	17,5
Emek piyasası kaynaklı nedenler	Umudunu kaybetme	İş bulma umudumu kaybettiğim için iş bulamıyorum	17,2
Aile kaynaklı nedenler	Ebeveyn yaklaşımı	Ebeveynlerimin yaklaşımının eğitimim üzerinde olumsuz etkileri olduğunu düşünüyorum	16,5
Çevresel nedenler	Sosyal çevre	İstihdam dışında olmamda yakın çevrem (ebeveyn, kardeş, eş, arkadaş) etkili oldu/oluyor	16,5
Emek piyasası kaynaklı nedenler	Çalışma koşulları	Çalışma koşulları beni çok zorladığı için çalışmak/ istihdam edilmek istemiyorum	14,2
Bireysel nedenler	Çalışmama tercihi	Herhangi bir kişi ya da kurum istihdam imkanı sağlasa da çalışmak istemedim/istemiyorum	14,2
Eğitim kaynaklı nedenler	Eğitime erişim	Eğitim kurumlarına erişemediğim/ulaşamadığım için eğitimime devam edemedim/ edemiyorum	13,8
Bireysel nedenler	Özgüven	Çalışma hayatında yer alacak özgüvene sahip değilim	13,1
Aile kaynaklı nedenler	Bakım sorumluluğu	Bakmakla yükümlü olduğum çocuk/engelli/yaşlı olduğu için iş bulamadım/bulamıyorum	12,7
Bireysel nedenler	Yüksek gelir düzeyi	Maddi durumum yeterli olduğu için çalışmak/istihdam edilmek istemiyorum.	12,2
Aile kaynaklı nedenler	Bakım sorumluluğu	Bakmakla yükümlü olduğum çocuk/engelli/yaşlı olduğu için eğitimime devam edemedim/edemiyorum	12,1
Bireysel nedenler	Genel sağlık durumu	Sağlık durumum elvermediği için eğitimime devam edemedim ve/veya iş bulamadım/bulamıyorum	10,5
Bireysel nedenler	Engellilik durumu	Engelli olduğum için eğitimime devam edemedim ve/ veya iş bulamadım/bulamıyorum	9,2

Gençlerin NEİY olma nedenleri farklılaşmaktadır. NEİY olmak yaş, cinsiyet ve sağlık durumu gibi bireysel yani mikro nedenlerden kaynaklanacağı gibi sosyal, ekonomik ve emek piyasası düzenlemeleri gibi makro nedenlerden de kaynaklanabilmektedir. Diğer bir ifadeyle, NEİY olma nedenleri ülkelere, bölgelere ve hatta kişilere göre farklılık gösterebilmektedir. Bu çalışma kapsamında ise alanda yapılan nicel ve nitel araştırmaların sonuçları dikkate alınarak NEİY olma nedenleri; "bireysel nedenler", "aile kaynaklı nedenler", "eğitim kaynaklı nedenler", "çevresel nedenler" ve "emek piyasası kaynaklı" nedenler şeklinde sınıflandırılmıştır.

Tablo 35'te bu sınıflandırmaya uygun olarak ankete katılan 15-29 yaş grubu NEİY genç profili belirleyen faktörler sıralanmaktadır. Bu faktörler arasında "*çevresel fakörler*" ve "*emek piyasası kaynaklı faktörler*" ön planda çıkmaktadır. Buna göre NEİY gençler için öncelikli olarak belirginleşen ilk 5 faktör şöyle sıralanmaktadır:

- Ekonomik krizlerin etkileri
- Sosyal eşitsizlikler (fırsat eşitliği olmaması, ayrımcılık vb.)
- Gerekli sosyal bağlantılarının olmaması
- Bulunduğu eğitim düzeyinin yeterli olduğunu düşünme
- Düşük ücretle bir işte çalışmaktansa, çalışmamayı tercih etme eğilimi

İlk 10 faktör özelinde bakılırsa yukarıdakilere ilaveten şu 5 faktör sırasıyla öne çıkmaktadır:

- Eğitiminin yarım kalmış olması/devam edememesi
- Başka bir şehirde veya başka bir bölgede iş aramaya bir engel olarak o bölgedeki sosyal ve ekonomik belirsizliklerin mevcut olması
- Eğitim-emek piyasası uyumsuzluğu / Eğitim alınan uzmanlık alanında iş bulamama
- Tercihen eğitimine devam etmeme
- Eğitim dışında olma kararının tek sorumlusu olma

Buradaki faktörlerin gençlerin eğitim ve istihdama katılımlarını ayrı ayrı nasıl etkilediğinin detaylı analizi derinlemesine görüşmelerden elde edilen bulgular üzerinden gerçekleştirilmiştir.

Derinlemesine görüşülen gençlerin eğitim hayatını olumsuz etkileyen faktörler

Genel olarak derinlemesine görüşmelerden elde edilen bulgular değerlendirildiğinde gençlerin eğitim ve istihdam dışında olma nedenleri irade dışı olarak gerçekleşmiş ve NEİY durumuna geçmelerinde en az bir zorlayıcı faktör bulunmuştur. Gençlerin eğitimlerinin

yarım kalmasına ilişkin verdikleri cevaplar değerlendirildiğinde genellikle ekonomik temelli nedenler, sistem yetersizliği ve ebeveynler gibi çeşitli alt faktörlerden bahsedilmiştir. Gençlerin bir kısmı ekonomik yetersizlikten dolayı bir üst eğitime devam edememekte bu sebeple çalışma hayatına girmek istemekte ancak eğitimleri yetersiz olduğu için de iş bulamamaktadırlar. Bu durumun her zaman bir kısır döngü yarattığı söylenemese de böylesi bir riski taşıdığı açıktır.

Görüşülen NEİY geneçlerin %79,6'sı (121 kişi) eğitim hayatını zorlayan bazı faktörler olduğunu, %20,4'ü (31 kişi) ise olmadığını belirtmiştir. Bu faktörler Şekil 3'te gösterilmektedir.

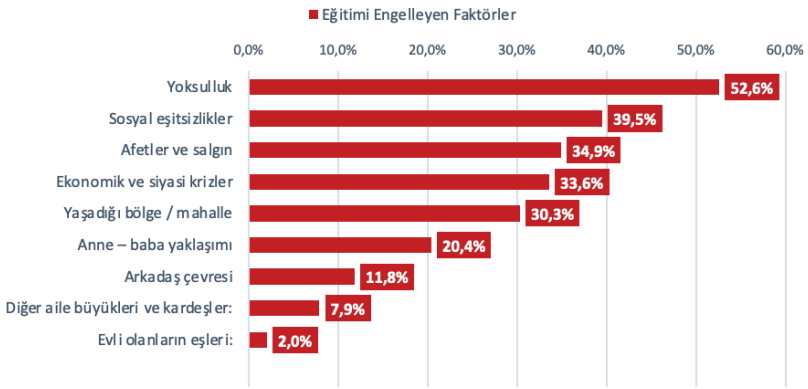

Şekil 3: Derinlemesine görüşülen NEİY gençlerin eğitimini engelleyen faktörler

Şekil 3'te görüldüğü üzere gençlerin eğitim hayatını zorlayan faktörlerin başında yoksulluk gelmektedir. Gençlerin yaklaşık olarak yarısı ekonomik şartlar nedeniyle eğitim hayatında sorunlar yaşamıştır. Eğitim hayatında olumsuz etkiler yaratan diğer faktörler en etkili olandan daha etkisiz olana doğru sıralandığında yoksulluktan sonra sosyal eşitsizlikler, salgın ve afetler, ekonomik ve siyasi krizler, yaşadıkları bölgenin/mahallenin olumsuz koşulları, aile üyelerinin (anne, baba, kardeş, eş vb.) etkisi gibi nedenler yer almıştır. Bu faktörler şöyle açıklanabilir:

- ***Yoksulluk***: Gençlerin %52,6'sı (80 kişi) yoksulluğun kendi eğitim hayatlarında olumsuz etkiler yarattığını belirtmiştir.
- ***Sosyal eşitsizlikler***: Gençlerin %39,5'i (60 kişi) sosyal eşitsizlikler nedeniyle eğitim hayatında sorunlar yaşadığından bahsetmiştir.
- ***Afetler ve salgın***: Gençlerin %34,9'u (53 kişi) salgın veya afetler nedeniyle eğitim hayatının zorlandığını düşünmektedir. Bu 53 kişinin %69,8'i (37 kişi) pandemi, %17'si (9 kişi) deprem, %5,7'si (3 kişi) ise sel nedeniyle eğitim hayatında sorunlar

yaşamıştır.

- ***Ekonomik ve siyasi krizler***: Ülkemizde yaşanan ekonomik ve siyasi krizlerden eğitim hayatının etkilendiğini belirtenlerin oranı %33,6'dır (51 kişi).
- ***Yaşanılan bölge / mahalle***: Gençlerin %30,3'ü yaşadıkları bölge veya mahallenin koşulları, imkansızlıkları nedeniyle eğitim hayatında zorluklar yaşadığını belirtmiştir.
- ***Anne – baba yaklaşımı***: Katılımcıların büyük bir çoğunluğu anne ve babasının eğitim konusunda kendisini desteklediğini ve teşvik ettiğini belirtmiştir. Ancak %20,4'ü anne ve babasının eğitim hayatında olumsuz etkiler yarattığını ifade etmiştir.
- ***Arkadaş çevresi***: Katılımcıların büyük bir çoğunluğu arkadaşlarının eğitim konusunda kendisini desteklediğini belirtmiştir. Ancak %11,8'i arkadaşlarının olumsuz etkiler yarattığını veya onların olumsuz özelliklerinin gençleri etkilediğini belirtmişlerdir.
- ***Diğer aile büyükleri ve kardeşler***: Gençlerin büyük bir çoğunluğu diğer aile büyükleri ve kardeşlerinin eğitim konusunda destekçi olduğunu belirtmiştir. Ancak %7,9'u aile büyüklerinin ve kardeşlerinin olumsuz etkiler yarattığını veya onların olumsuz özelliklerinin gençleri etkilediğini belirtmişlerdir.
- ***Evli olanların eşleri***: Gençlerin %10,5'i (16 kişi) evlidir ve bunlar içerisinde sadece 3 kişi eşinin eğitim hayatı üzerinde olumsuz etkiler oluşturduğunu düşünmektedir. Diğer iki kişi, eşler arası eğitim düzeyi farklılıklarının ve yeni evlenmiş olmanın getirdiği süreç nedeniyle sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Yoksulluğun, sosyal eşitsizliğin, ekonomik ve siyasi krizlerin eğitim hayatlarını zorladığını belirten katılımcıların cevaplarındaki ortak temaları; "gelir düzeyi" ve "maddi imkansızlıklar" oluşturmaktadır. Nitekim eğitim hayatını zorlayan faktörlerin mevcut olduğunu belirten 121 NEİY gencin (%41,1) toplam hane geliri 2501-5000 TL arasında iken %38'inin hane geliri 2.500 TL'nin altındandır.[1] Eğitim hayatını zorlayan faktörler olduğunu belirten gençlerin %52,9'u 20-24 yaş grubundadır.

Derinlemesine görüşülen gençlerin istihdamını olumsuz etkileyen faktörler

NEİY gençlerin eğitim dışında kalma nedenleri gibi istihdam dışında kalmalarının nedenleri de çeşitli olabilmektedir.

1 2020 yılı itibariyle Türkiye'de asgari ücret brüt 2 bin 943 TL iken net 2 bin 324 TL'dir.

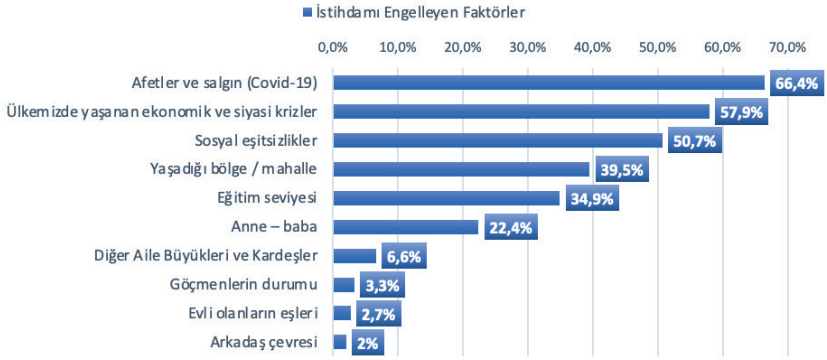

Şekil 4: Derinlemesine görüşülen NEİY gençlerin istihdamını engelleyen faktörler

Şekil 4'te görüleceği üzere gençlerin gelir getirici bir işte çalışmasına, istihdam edilmesine engel olan faktörlerin başında afetler ve salgın gelmektedir. Gençlerin %66,4'ü pandemi sürecinin ve afetlerin işsiz kalmasında etkili olduğunu belirtmiştir. Eğer pandemi olmasaydı en etkili faktörün afetler ve salgın değil, genel ekonomik durum olması beklenirdi. Araştırma sonuçlarına bakıldığında ekonomik ve siyasi krizler %57,9'luk oran ile ikinci sırada yer almıştır. Sosyal eşitsizlikler de yine işsizlik üzerinde önemli bir faktör olmuştur ve katılımcıların %50,7'si sosyal eşitsizlikler sebebiyle işsiz kaldığını belirtmiştir. Gençlerin %39,5'i ikamet ettiği bölge ve mahallenin olumsuz özellikleri nedeniyle işsiz kaldığını ifade etmiştir. Gençlerin eğitim düzeyi de yine işsizlik üzerinde etkili bir faktördür ancak en önemli faktörler arasında değildir. Buna göre gençlerin %34,9'u aldığı eğitimin yetersiz olması sebebiyle işsiz kaldığını düşünmektedir. Aile ve arkadaşlar genelde gençlerin iş bulması üzerinde olumlu etki oluşturmuş, Teşvik edici ve destekleyici olmuştur. Ancak katılımcıların %22,4'ü anne-babasının, %6,6'sı diğer aile büyüklerinin veya kardeşlerin %2'si arkadaşlarının, işsiz kalması üzerinde etkili olduğunu belirtmiştir. Gençler içerisinde 16 kişi evli olduğunu belirtmiştir. Evli gençler içerisinde 4 kişi işsiz kalmasına eşinin neden olduğunu düşünmektedir. Bu gençlerden 1 kişi erkek, 3 kişi kadındır. Katılımcılar arasında 10 kişi yurtdışından Türkiye'ye gelmiş göçmenlerdir, bunlar içerisinde 5 kişi göçmenliğin işsizliğe sebep olduğunu düşünmektedir.

4.1. Bireysel Nedenler

NEİY olma nedenlerinin mikro boyutunu bireysel nedenler oluşturmaktadır. Birey kendisine ait olan ve müdahale edemediği veya müdahale edebilmesinin zor olduğu özelliklerinden dolayı NEİY olabilmektedir. Araştırma kapsamında yapılan anket çalışmasında elde edilen bireysel neden faktörlerine ilişkin bulgular Tablo 36'da yer almaktadır. Sıralama

içerisinde oldukça gerilerde olan bireysel nedenler, mikro anlamda her birey özelinde kişisel özellikler, tercihler, sağlık durumu, gelir düzeyi, özgüven/saygı gibi birçok alt boyutta incelenebilmektedir.

Tablo 36. Ankete katılan 15-29 yaş grubu gençlerin NEİY olmalarını belirleyen bireysel faktörler

Alt Boyut	Neden İfadeleri	%
Eğitim tercihi	Tercihen eğitimime devam etmedim/etmiyorum	36,6%
Kişisel özellikler	Eğitim dışında olmamın tek sorumlusu benim	32,8%
Düşük gelir düzeyi	Maddi durumum yeterli olmadığı için eğitimime devam edemedim/ edemiyorum	24,7%
Kişisel özellikler	İstihdam dışında olmamın tek sorumlusu benim	23,7%
Çalışmama tercihi	Herhangi bir kişi ya da kurum istihdam imkanı sağlasa da çalışmak istemedim/istemiyorum	14,2%
Özgüven	Çalışma hayatında yer alacak özgüvene sahip değilim	13,1%
Yüksek gelir düzeyi	Maddi durumum yeterli olduğu için çalışmak/istihdam edilmek istemiyorum.	12,2%
Genel sağlık durumu	Sağlık durumum elvermediği için eğitimime devam edemedim ve/veya iş bulamadım/bulamıyorum	10,5%
Engellilik durumu	Engelli olduğum için eğitimime devam edemedim ve/veya iş bulamadım/ bulamıyorum	9,2%

Tablo 36'da gençlerin NEİY olmalarında belirleyici olarak bireysel faktörlere ilişkin tercihleri sıralı şekilde en etkiliden az etkiliye doğru ifade edilmektedir. Burada bilinçli olarak eğitim ve istihdamda olmama tercih edilen bir durum gibi görünse de genel anlamda öncelikli nedenler arasında yer almamakta büyük bir kitle için geçerli olmamaktadır. Bu kapsamda bu tablonun değerlendirilmesi bireysel tercihlerin kendi içerisinde bir sıralamasının yapılması şeklinde okunmalıdır. Bununla birlikte NEİY olmanın bireysel bir tercih mi yoksa mikro-bireysel faktörler bağlamında daha dışşal faktörlerin etkisiyle zorunlu bir durum mu olduğunu anlamaya yönelik olarak derinlemesine görüşmelerde detaylı analizler gerçekleştirilmiştir.

Derinlemesine görüşülen gençlerin NEİY olma durumları bir tercih mi yoksa zorunluluk mu?

Derinlemesine görüşmelerde NEİY gençlere bulundukları statünün bir tercih mi yoksa bir zorunluluk mu olduğu sorulmuştur. Gençlerin büyük bir çoğunluğu hem eğitim hem de istihdam dışı olmalarının bir zorunluluk olduğunu belirtmiştir (%64,5). Kendi tercihi olduğunu belirtenlerin oranı ise %24,3'tür. Gençlerin zorunlu olarak eğitim ve istihdam dışında kalma nedenlerinden birini yine pandemi oluşturmaktadır. Pandemi nedeniyle eğitim ve istihdam dışı kaldığını belirtenlerin oranı %19,1'dir.

'...Pandemi zamanı işten çıkarılma durumu gibi nedenlerden dolayı zorunluluk…' (Ankara YK1, 24, E)

'...Zorunluluk. İnsan bu kadar zahmete katlandığında iyi bir işte, iyi bir gelirde çalışmak istiyor. Bulunduğum ortam ve Pandemi bu durumu olumsuz etkiliyor şu an…' (Ağrı YK1, 20, K)

Gençlerin bir kısmı ise resmi sınavlardan aldıkları başarısız puanlarla zorunlu olarak eğitim ve istihdam dışında kaldıklarını ifade etmişlerdir.

'...Zorunluluk. KPSS ve Pandemi etkili…' (Adana YK1, 26, K)

'...Zorunluluk. Eğitimde DGS çok zordu dört yıllığa geçemedim. İş başvurularından da dönüş yok henüz.' (Antalya K22,20, K)

'İstihdam dışında olmam da zorunluluk. Özel hastane bana açık olunca çağırırız dediler ama ben çağırsalar dahi gitmeyeceğim dedim. Bu tercih ama sağlık ocaklarında alım olmadığı için de zorunluluk...' (Van K148, 22, K)

Derinlemesine görüşülen gençlerin NEİY olmasında gelir düzeyinin etkisi

Derinlemesine görüşmeler kapsamında gençlerin %52,6'sı (80 kişi) yoksulluğun kendi eğitim hayatlarında olumsuz etkiler yarattığını belirtmiştir. Bu konuda yaşadığı olumsuzluklardan bahseden gençlerin %75'i (60 kişi) eğitim hayatında maddi sorunlar yaşadığını belirtmiştir. Gençler arasında 7 kişi maddi sorunlar nedeniyle eğitim hayatının yarıda kaldığını belirtmiştir, 5 kişi okurken çalışmak zorunda kalmış ve bu konuda sorunlar yaşamıştır. Özel ders alamadığı veya dershaneye gidemediği için eğitim hayatında sorunlar yaşadığını belirten gençler de az sayıda (5 kişi) olsa da bulunmaktadır. Şehir dışında okumanın zorluklarından bahseden (2 kişi) ve fiyatların yüksek olmasından yakınan (1 kişi) gençler de bulunmaktadır.

'...Üniversite kazanımında, hazırlanırken bir ekonomik durumum yoktu. Ailem destek veremiyordu. Aç gidip geldiğim günler oldu. Belediye çorba dağıtıyordu ben aç olduğumda gidip çorba istiyordum. Dershaneye gidiyordum ama anne, baba para vermiyordu. Ablamın yanında kalıyordum bazen. Param olsaydı çok güzel yerlere gidebilirdim. Hala da istiyorum yine dünyaya gelsem ilk seçeceğim şey eğitim…' (Van K144, 22, E)

'...Özellikle maddi konuda çok zorlandım. Ailemin olmadığı şehirde okudum. Devlet yurdu çıkmadı bana. Özel yurtta kaldım. Çok zorlandım. İki sene özel yurtta kaldıktan

sonra arkadaşımla ayrı eve çıktım. Ama eve çıkınca maddi zorluklar çektim yine…' (*Adana K6, 25, K)*

'…Ben okurken son senemde annem ve babam işten çıkarılmıştı. Çalıştıkları yer kapandı. Ben okulu bitirdikten sonra kardeşim okul kazandı. Aramızda iki yaş var. O da Samsun'u kazandı. Onu da okutabilmek için ben de buralarda iş buldum kendime…' (Kastamonu K89, 29, K)

'…maddi durumumuz yüzünden okuyamadım açıkçası. Küçük yaştan beri çalışıyorum.' (Konya K108, 26, E)

'…ben yüksek lisans yapmak istedim. Hocalarım da çok destekledi. Başvur gerisini biz hallederiz dediler ama maddi durumdan dolayı yüksek lisans yapamadım. Maddi durumum olsa çok isterim devam etmeyi.' (Balıkesir K32, 23, E)

Eğitim sürecinde maddi imkanlara erişememek en temel sorun alanlarından biri olmaktadır. Diğer yandan maddi imkanlara sahip olmak, zaman zaman gerçek manada bir kazanım olarak da gerçekleşmemektedir. Dolayısıyla eğitim süreci aktif bir şekilde devam ederken, bu imkansızlıkların bertaraf edilmesi için önleyici uygulamaların, sağlıklı bir sonuç verebileceği aşikâr olmaktadır.

Diğer yandan bazı katılımcıların eğitimlerinin yarıda kalmasına neden olarak bireysel tercihlerini ve kişisel özelliklerini öne çıkardığı görülmektedir. Bireyin iradesi ile gerçekleşen bu durum sorgulandığında bireylerin tecrübe ve isteklerinin onları bu duruma yönlendirdiği anlaşılmaktadır. Bu doğrultuda gençlerin eğitimlerinin yarıda kalmasına neden olan kişisel özellikler olarak bireysel tecrübe ve isteklerinin etkili olduğu söylenebilmektedir.

'…bu benden kaynaklanıyor. Aslında bana ailem eğitim konusunda fırsat verdi ama ben değerlendiremedim…' (Adana YK3, 19, E)

'…Liseyi bitirdikten sonraki cahilliğim diyebilirim. Gezmeye, tozmaya, eğlenmeye fazla vakit ayırdım. Eğitimime devam etmek için çalışmaya zaman ayırmadım, orada büyük sıkıntılar yaşadım…' (Bursa K36, 26, E)

Tablo 37. NEİY gençlerin sağlık durumlarına göre dağılımı

		N	%
Engelli bir bireyim	Evet	38	1,2
	Hayır	3.120	98,8
Doktor tarafından teşhis edilmiş depresyon, anksiyete, panik atak veya benzeri bir rahatsızlığım var	Evet	130	4,1
	Hayır	3.028	95,9
Eski hükümlüyüm	Evet	38	1,2
	Hayır	3.120	98,8
Madde bağımlılığı yaşıyorum	Evet	39	1,2
	Hayır	3.119	98,8
Gün içinde çok fazla internet/oyun/sosyal medya kullanıyorum	Evet	1.501	47,5
	Hayır	1.657	52,5
Yakın çevremden fiziksel şiddet görüyorum	Evet	84	2,7
	Hayır	3.074	97,3
Sigara kullanıyorum	Evet	1.545	48,9
	Hayır	1.613	51,1
Alkol tüketiyorum	Evet	555	17,6
	Hayır	2.603	82,4

Tablo 37'de araştırmaya katılanların sağlık durumlarının dağılımı verilmiştir. Sağlık durumları NEİY olma durumunun sayısal olarak az ama etki bağlamında önemli bir nedenidir. Buna göre katılımcıların %1,2'si engelli bir bireyken, %4,1'inin doktor tarafından teşhis edilmiş depresyon, anksiyete, panik atak veya benzeri bir rahatsızlığı bulunmaktadır. Katılımcıların %17,6'sı alkol tükettiğini, %48,9'u ise sigara kullandığını beyan etmiştir. Bununla beraber katılımcıların %1,2'si madde bağımlılığı yaşadığını beyan etmiştir. Katılımcıların %47,5'i ise gün içinde çok fazla internet/oyun/sosyal medya kullandıklarını ifade etmiştir. Nihayetinde katılımcıların %1,2'si eski hükümlü olduğunu, %2,7'si yakın çevresinden fiziksel şiddet gördüğünü beyan etmiştir.

Derinlemesine görüşülen NEİY gençlerin sağlık durumları

- Görüşülen gençler içerisinde sigara kullanmayanlar çoğunluktadır. Sigara kullandığını belirtenlerin oranı %33,6, kullanmadığını belirtenlerin oranı ise %66,4'tür.
- Katılımcıların %17,1'i kendisinin internet/oyun/sosyal medya bağımlısı olduğunu belirtmiştir.
- Doktor tarafından teşhis edilmiş depresyon, anksiyete, panik atak veya benzeri bir rahatsızlığı olduğunu belirtenlerin oranı %8,6'dır.
- Katılımcıların %6,6'sını göçmenler oluşturmuştur.

- Katılımcıların %6,6'sı sosyal yardım almaktadır.
- Görüşmelere katılan gençlerin %5,3'ü engellidir.
- Madde bağımlısı olduğunu belirtenler %4,6'dır.
- Eski hükümlülerin oranı katılımcılar arasında %3,9'dur.
- Katılımcıların %2'si yakın çevresinden şiddet görmektedir.

4.2. Aile Kaynaklı Nedenler

Aile toplumsallaşmanın ilk kurumu niteliğindedir ve zaman içinde sürece başka kaynaklar dahil olsa da toplumsal normları, değerleri ve kültürü çocuklara aktararak çocukların toplumsallaşması sürecinde önemli bir rol oynamaktadır. Bu işlevlerin yanı sıra ailelerin sahip oldukları aile yapısı, eğitim seviyesi, gelir durumu gibi özellikler, gençlerin NEİY olmaları üzerinde etkili olmaktadır. Bu etkilerden ilki, ailelerin eğitim seviyelerinin çocuklarının akademik başarılarını etkilemesi şeklinde görülürken; bir diğeri zaman zaman ilk etkiyle bağlantılı olarak ailelerin çocuklarının eğitim hayatları ile yakından ilgilenmesi durumu şeklinde görülmektedir.

Tablo 38. Ankete katılan 15-29 yaş grubu gençlerin NEİY olmalarını belirleyen aile faktörleri

Alt Boyut	Neden İfadeleri	%
Ebeveyn yaklaşımı	Ebeveynlerimin yaklaşımının eğitimim üzerinde olumsuz etkileri olduğunu düşünüyorum	16,5
Bakım sorumluluğu	Bakmakla yükümlü olduğum çocuk/engelli/yaşlı olduğu için iş bulamadım/bulamıyorum	12,7
Bakım sorumluluğu	Bakmakla yükümlü olduğum çocuk/engelli/yaşlı olduğu için eğitimime devam edemedim/edemiyorum	12,1

NEİY olmanın nedenlerinden birisi de aile kaynaklı faktörlerdir. Tablo 38'de görüleceği üzere bu faktörler Türkiye'nin NEİY gençleri için öncelikli bir neden faktörü değildir. Ancak yine de ebeveynlerin yaklaşımının eğitimi üzerinde olumsuz etkileri olduğunu düşünen gençlerin oranı %16,5'tir. Bu faktörü, özellikle kadınlar için daha geçerli bir faktör olan, bakmakla yükümlü çocuk/engelli/yaşlı bir birey olduğu için eğitim ve istihdam imkanı bulamamak izlemektedir.

Derinlemesine görüşülen NEİY gençlerin eğitim hayatına ebeveynlerinin etkileri

Anne ve babanın gençlerin eğitim hayatına etkisi bazen zorlayıcı bazen de teşvik edici olabilmektedir. Nitekim katılımcıların büyük bir çoğunluğu anne ve babasının eğitim konusunda kendisini desteklediğini, teşvik ettiğini ve elinden gelen her şeyi yaptığını belirtmiştir. Ancak anket sonuçlarına benzer şekilde derinlemesine görüşülen gençlerin %20,4'ü (31 kişi) anne ve

babasının eğitim hayatında olumsuz etkiler yarattığını belirten ifadelerde bulunmuştur. NEİY olmanın aileden kaynaklanan nedenleri incelendiğinde, ebeveynlerin eğitim durumlarının gençlerin NEİY olma durumlarına etkisi olduğu görülmektedir. Nitekim bazı katılımcılar anne-babasının eğitimsiz olmasının, kendi eğitim hayatına da olumsuz yansıdığını belirtmiştir. Diğer yandan ebeveynlerin çocuklarına ilişkin ilgi, tutum ve alakaları da NEİY olma durumunu etkileyen faktörlerden olabilmektedir. Bu durum iki yönlü olarak gerçekleşebilmektedir. Öncelikli olarak, otoriter ebeveynlerin, genci istediği okula veya bölüme göndermemesi eğitim hayatını zorlaştırmıştır. Bir diğer yön ise bazı katılımcı diyaloglarından anlaşılacağı üzere babaların ilgisiz davranmış veya olumsuz davranışlarda bulunmuş olmasıdır. Diğer yandan ebeveynlerin erken vefat etmesi gençlere olumsuz yansımıştır. Son olarak anne-babanın geçimsizliği, ailevi sorunlar yaşanması gibi durumlar da yine olumsuz etkiler oluşturmuştur.

> *'...Annem babam eğitim almamış, yaşları 75-60 arası. Ailemde ilk okuyan bendim. Diğerlerinin bir eğitim durumları yoktu. Ben de bu yaşadıklarımdan çok etkilendim. Annem babam, maddi- manevi destek verse de bir düşünceyi göremiyor. Doğu'daki ve Batı'daki eğitim durumları farklı. Batı'daki aileler okurken çocuklarını takip ederken bizimkiler sormuyor. Okursun yeter diyorlar. Beni çok seviyorlar fakat eğitimin ne olduğunu hangi gruplara üyeler olunduğunu nelerin okutulduğunu bilmiyorlar. Çünkü bir eğitim almamış…' (Van K144, 22, E)*

> *'...Ben kendimi okumaya adamıştım. Her şey çok güzel gidiyordu hocalarım da bana inanıyordu. Belgesiz geçtiğim hiçbir dönem yoktu. Ulaşım problemleri oldu. Bir de babam hastalanınca okul çıkışı hastaneye gidiyorsun, orada kalıyorsunuz ve babanızın halini görüyorsunuz. Ben resmen okulda dersleri dinleyemez haldeydim, hiçbir şekilde kendimi toplayamadım…' (Gaziantep K47, 19, K)*

Göçmenler üzerinde anne ve babalarının etkisi ise daha farklı ve çok yönlü olabilmektedir.

> *'...İlk geldiğimden Demirkapıköy'e geldik. Babam gelmedi. Biz ilk altı ay savaş biter geri döneriz dedik. En zor olan ailen yanında değil...' (Balıkesi YK1, 28, K)*

Aileden kaynaklanan nedenlerle eğitimin yarım kalması NEİY olma nedenlerinden biridir. Hane büyüklüğü, hanede küçük yaşta çocukların olması veyahut ailenin ilk çocuğu olma gibi nedenler NEİY olma olasılığını arttırmaktadır.

> *'... Evet, biz evde 8 kişi yaşıyoruz. Diğer kardeşlerim benden küçük. Masraflarımız çok, ev kira. Faturalar falan çok yüksek geliyordu. Diğer kardeşlerin küçük olduğu için çalışabilecek durumda sadece evde ben ve babam vardık. Babam benden bir fedakârlık*

istedi. Okulu yarım bırakıp kaydımı sildirip artık yeni bir hayata sadece çalışmaya yönelik evden işe işten eve benden bunu istedi. Ben de ailem için bunu kabul etmek zorunda kaldım…' (İstanbul K58, 21, E)

Aileden kaynaklanan bir diğer neden ise daha önce bahsedildiği üzere, otoriter tutum takınan ebeveynler ve çocuklarının eğitim hayatları ile bağlantısı olabilmektedir.

'…Evet düşünüyorum. Bilmiyorum bizim orda çiftçilik vardı yani domates vardı… Babam bana dedi ki Anadolu Lisesi'ni kazanmazsan seni göndermem dedi. Ben de meslek lisesini tutturmuştum o zaman. Babam beni göndermedi ve eğitimimin yarım kaldığını düşünüyorum. Bir sene sonra nişanlandım. Bir üst seviyede eğitime devam etmeyi tabii ki de isterdim…' (İzmir K88, 23, K)

Ebeveynin eğitim düzeyi, gençler üzerinde yapıcı bir etki olarak değerlendirilebilir. Eğitim düzeyi yüksek olan ebeveynin yönlendirme noktasında farkındalıkları daha etkili olabilmektedir. Ancak determinist bir yaklaşımla eğitim düzeyi genç için doğru tercih ve sağlıklı bir süreç anlamına gelmeyebilmektedir. Bununla birlikte ilgisiz anne ya da baba figürü eğitim sürecinde destekten yoksun kalınmasına, düşük okul başarısına ve kopmasına yol açabilecek nitelikte olmaktadır. Anne ya da babadan birinin kaybı durumunda daha dramatik bir etki süreci devreye girmekte, gençlerin duygusal örselenmeleri, bağlanma ve aidiyet, sevgi eksikliği ve ilgisizlik faktörleri ile birleştiğinde, eğitim süreçleri başarılı geçmemekte ve sonraki yaşamı doğrudan etkilemektedir. Bu durumu en az kayıpla atlatabilmek önemlidir. Profesyonel destek hizmetlerinin bu durumda çoklu dezavantaj ortaya çıkmaması için önleyici bir şekilde uygulanması yerinde bir hamle olabilir.

Derinlemesine görüşülen NEİY gençlerin çalışma hayatınae beveynlerinin etkileri

Gençlerin büyük bir çoğunluğu anne ve babasının iş arama sürecinde kendini desteklediğini belirtmiştir. Ancak gençlerin %22,4'ü (34 kişi) ebeveynlerinin gelir getirici bir işte çalışmasına engel olan bir faktör olduğunu söylemiştir. Aileler genelde çocuklarının eğitim hayatına devam etmesini istedikleri, daha iyi işlerde çalışmasını istedikleri, eğitim aldığı alanda çalışmasını istedikleri için şu anda çalışmalarını istememektedir. Ancak bu şartlar her zaman gerçekleşmediği için gençlerin NEİY olma olasılıkları da yükselmektedir.

'… Babam mesleğinden başka alanda çalışmazsın diyor. Annen sen bir iş bul belki babanı ikna edebiliriz diyor…' (Ağrı YK1, 20, K)

'…Annem babam çalışma diyorlar. Meslek sahibi olmamı istiyorlar. Gerekli eğitimi al, bunun için biz elimizden gelen tüm imkânı sağlarız diyorlar…' (Bursa K37, 22, E)

'...Babam bu konuda herhangi bir fabrikada çalışmamı istemiyor. Çalıştığım yerin tanınmış olmasını istiyor. Güvenilir çalışma ortamı istiyor…' (Ankara K12, 22, K)

'...Babam aldığım eğitimden düşük bir işte çalışmamı istemedi…' (Ankara K18, 23, K)

'...Okuduğum bölümle ilgili bir alanda çalışmamı istiyorlar, boşa gitmesini istemiyorlar…' (Trabzon K142, 24, E)

Derinlemesine görüşülen gençlerden evli olanların eşlerinin eğitim hayatına etkisi:

NEİY olma nedenleri cinsiyet bağlamında değerlendirildiğinde kadın olmak ve nispeten evli kadın olmak NEİY olma olasılığını arttırmaktadır. Nitekim eşlerin eğitime ve istihdama bakış açıları bu noktada önemlidir. Bir diğer faktör ise çocuk sahibi olanların bakım sorumlulukları nedeniyle eğitime devam etmemeleridir. Derinlemesine görüşülen gençlerin %10,5'i (16 kişi) evlidir ve bunlar içerisinde sadece 3 kişi eşinin eğitim hayatı üzerinde olumsuz etkiler oluşturduğunu düşünmektedir. İki kişi, eşler arası eğitim düzeyi farklılıklarının ve yeni evlenmiş olmanın getirdiği süreç nedeniyle sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir.

'... Evet. Liseyi açık öğretimden devam ettim 2. Sınıfa kadar. Sonra yine kendisi istemediğini dile getirdi. Mecbur onu da bırakmak zorunda kaldım…' (Trabzon K139, 26, K)

'...Lisedeyken tanıştık zaten. O hep eğitimime destek oldu. Ama benim çok gidesim yoktu. Eşim de çalışmamı düşünmüyordu zaten...' (İstanbul K57, 27, K)

'...Eğitim hayatımdan sonra evlendim. Okusam destek olur ama çocuk var...' (İstanbul K59, 28, K)

Derinlemesine görüşülen evli NEİY gençlerin çalışma hayatına eşlerinin etkisi

NEİY gençlerin istihdam dışında olmalarının nedenlerinden birini kişisel özellikler oluşturmaktadır. Bu kişisel özellikler içerisinde ise cinsiyet ve medeni durum ayırt edici niteliktedir. Bu bağlamda katılımcılar içerisinde 16 kişi evli olduğunu belirtmiştir. Evli gençler içerisinde 4 kişi işsiz kalmasına eşinin neden olduğunu düşünmektedir. Bu gençlerden 1 kişi erkek, 3 kişi kadındır. Evli kadınların bakım sorumlulukları bu noktada önemli bir faktör olmaktadır.

'...Kısmen etkisi var. Bazı işlere evet, bazı işlere hayır diyebilir. Tamamen özgür bir şekilde istediğim yerlerde çalışabileceğimi düşünmüyorum. Daha bilindik, duyulduk, kurumsal işlerde çalışmam eşim için daha uygun olur…' (İstanbul YK3, 29, K)

'...Eşim çalışmamı istemedi. Çünkü çocuğum hep problemliydi. Bırakabileceğim kimse olmadığı için çalışmamı desteklemedi…' (İstanbul K57, 27, K)

Tablo 39. Araştırmaya katılanların anne ve baba eğitim durumuna göre son mezun oldukları eğitim düzeylerinin dağılımları

Anne ve baba Eğitim durumu		NEİY genç eğitim durumu						
		Okur yazar değil	İlkokul	İlköğretim	Lise	Meslek lisesi	Ön lisans	Lisans ve üstü
		%	%	%	%	%	%	%
Baba eğitim durumu	Okur yazar değil	61,5	17,3	6,1	3,5	3,8	4,5	4,7
	İlkokul (5 yıl)	38,5	57,3	46,3	33,4	37,1	42,5	32,0
	Ortaokul (3 yıl)	0,0	4,5	23,9	20,3	18,2	17,6	11,3
	İlköğretim (8 yıl)	0,0	7,0	7,4	8,9	9,8	8,6	7,6
	Lise	0,0	7,3	13,3	25,7	17,4	18,1	28,5
	Meslek lisesi	0,0	3,6	1,1	2,3	8,3	2,3	1,6
	Ön lisans	0,0	0,9	0,3	1,3	1,5	0,9	2,1
	Lisans	0,0	1,8	1,6	4,5	3,8	5,0	12,1
	Yüksek lisans	0,0	0,0	0,0	0,2	0,0	0,5	0,2
	Doktora	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Anne eğitim durumu	Okur yazar değil	92,3	35,5	19,9	13,3	17,4	19,0	16,4
	İlkokul (5 yıl)	7,7	51,8	50,9	41,2	43,2	43,4	36,5
	Ortaokul (3 yıl)	0,0	4,5	13,8	17,1	13,6	14,5	11,5
	İlköğretim (8 yıl)	0,0	4,5	4,8	7,9	5,3	5,4	7,8
	Lise	0,0	3,6	8,6	17,0	17,4	13,1	19,3
	Meslek lisesi	0,0	0,0	0,4	0,4	0,8	1,4	1,8
	Ön lisans	0,0	0,0	0,4	0,6	0,0	0,9	1,9
	Lisans	0,0	0,0	1,1	2,1	1,5	1,8	4,9
	Yüksek lisans	0,0	0,0	0,0	0,4	0,8	0,5	0,0
	Doktora	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Tablo 39'da araştırmaya katılanların anne ve baba eğitim durumuna göre son mezun oldukları eğitim düzeyi verilmiştir. Buna göre ilkokul mezunu NEİY gençlerin %57,3'ünün babası ve %51,8'inin annesi ilkokul mezunudur. İlköğretim mezunu NEİY gençlerin %46,3'ünün babası ve %50,9'unun annesi ilkokul mezunudur. Lise mezunu NEİY gençlerin %33,4'ünün babası ve %41,2'sinin annesi ilkokul mezunudur. Meslek lisesi mezunu NEİY gençlerin %37,1'inin babası ve %43,2'sinin annesi ilkokul mezunudur. Ön lisans mezunu NEİY gençlerin %42,5'inin babası ve %43,4'ünün annesi ilkokul mezunudur. Lisans ve üstü NEİY genlerin ise %32'sinin babası ve %36,5'inin annesi ilkokul mezunudur. Bu oranlar dikkate alındığında NEİY gençlerin ailelerinin genel itibarıyla ilkokul düzeyinde eğitime sahip oldukları anlaşılmakla beraber, ailelerin eğitim düzeyleri arttıkça NEİY gençlerin eğitim düzeylerinin arttığı da görülmektedir. Fakat ebeveynlerin eğitim düzeylerindeki söz konusu artış ön lisans ve lisans üstü mezunu NEİY gençlerde dahi lise mezuniyetini geçmemektedir.

4.3. Eğitim Kaynaklı Nedenler

Tablo 40. Ankete katılan 15-29 yaş grubu gençlerin NEİY olmalarını belirleyen eğitim faktörleri

Alt Boyut	Neden İfadeleri	%
Eğitimi yeterli görme	Eğitim düzeyimi yeterli görüyorum	42,8
Eğitim düzeyi	Eğitimim yarıda kaldı	40,1
Eğitim yeterliliği	Yeterli eğitime sahip olmadığım için iş bulamadım/bulamıyorum	31,9
Eğitim niteliği	Okulumu/bölümümü/alanımı sevmediğim için eğitimime devam etmek istemedim	22,7
Eğitime erişim	Eğitim kurumlarına erişemediğim/ulaşamadığım için eğitimime devam edemedim/ edemiyorum	13,8

Gençlerin NEİY statüsünde olmalarının nedenleri eğitim süreçlerinden kaynaklı da olabilmektedir. Tablo 40'da görüleceği üzere gençlerin eğitim düzeylerini yeterli görerek üst düzeye geçmemeleri, birtakım dışsallıklar nedeniyle eğitimlerinin yarıda kalması, yeterli eğitime sahip olmadığı için iş bulamama, okul/bölümü veya alanını sevmediği için eğitime devam etmeme ve son olarak eğitim kurumlarına erişemediği için eğitimin yarıda kalması araştırma kapsamında tespit edilen eğitim kaynaklı NEİY olma nedenleridir.

Derinlemesine görüşülen NEİY gençlerin eğitimlerinin yarıda kalma durumları:

Derinlemesine görüşmeler sonucunda NEİY statüsünde olan gençler arasında eğitiminin yarıda kaldığını düşünenlerin çoğunlukta olduğu tespit edilmiştir. NEİY gençlerin %67,8'i (103 kişi) eğitiminin yarıda kaldığını, %32,2'si (49 kişi) ise eğitiminin yarıda kalmadığını belirtmiştir.

> *'...Evet, eğitim sisteminden dolayı. Kişinin şahsından çok genel düşünüldüğü için eğitim sistemi hem yavaş hem geriden ilerliyor benim açımdan, çünkü kimi arkadaşlarım sanata yatkın kimi arkadaşlarım fiziki gücü yüksek. Kiminin aklı çalışıyor kiminin vücudu. Birisi sıkılıyor okulu bırakıyor. Kimisi kafası çalışıyor her şeye çalışmasa da o okulu zar zor bitiriyor. Ama ben mesela bedensel değil de akıllıca şeyler yapmayı yani tasarımdı, yazılımdır böyle şeylere yönelmek istiyorum. Okulda gördüğüm fizik, biyoloji beni ilerletecek bir şey değil. Yapmış olduğum meslekte beni ilerletecek bir şey yok. Web tasarım ile biyolojinin ne alakası var? Aldığım eğitim ve yapacağım iş birbirinden ayrılması gerekiyor. Üniversitedeki gibi olması gerekiyor…' (Ankara K17, 21, E)*

Derinlemesine görüşülen NEİY gençlerin ğitimin yetersiz olmasının istihdam durumları üzerindeki etkileri

NEİY gençlerin istihdam dışında olmalarının nedenlerinden biri de eğitim faktörüdür. Düşük eğitim seviyesine sahip olmak veya yetersiz eğitim almış olmak istihdam dışında

kalma ile sonuçlanmaktadır. Nitekim gençler içerisinde 53 kişi (%34,9) kendi aldığı eğitimi yetersiz olduğu için işsizlik sorunu ile karşı karşıya olduğunu düşünmektedir. NEİY gençlerin genel kanaatleri daha iyi bir eğitim almış olsalardı daha kolay iş bulabilecekleri yönündedir.

'...Anaokulu ve kreşlerde çalışmak istiyorum ama işe alımda üniversite mezunu olmayı şart koşuyorlar…' (Adana K2, 25, K)

'...başvurduğum hastaneler beni hemşire yardımcılığı okuduğum için hemşire olarak almıyorlar…' (İstanbul K62, 20, K)

'...Daha iyi üniversitede veya şehirde okusaydım belki daha fazla bağlantılarım olabilirdi. %50-50 diyebilirim…' (Kocaeli K103, 23, E)

'...Şu anda iş bulmak üniversite mezunlarına kalmış durumda. Bunların altındaki insanlar iş bulamıyor. Ortaokul mezunu ile yan yana getirilince ne iş yapacağı belli oluyor. Ben iş başvurusu yapınca sorulan şey dil ve eğitim durumu. İşi deneyimlememize fırsat vermedikleri için biz de kalakalıyoruz…' (Tekirdağ K138, 25, E)

4.4. Çevresel Nedenler

Tablo 41. Ankete katılan 15-29 yaş grubu gençlerin NEİY olmalarını belirleyen çevresel faktörler

Alt Boyut	Neden İfadeleri	%
Ekonomik Kriz	Ülkede yaşanan ekonomik krizler nedeniyle iş bulamadım/bulamıyorum	67,3
Sosyal eşitsizlikler	Ülkedeki sosyal eşitsizlikler (fırsat eşitliği olmaması, ayrımcılık vb.) nedeniyle iş bulamadım/bulamıyorum	64,4
Sosyal bağlantılar	Gerekli sosyal bağlantılarım olmadığı için iş bulamadım/bulamıyorum	53,1
Yaşanılan bölge	Yaşadığım bölgede eğitimim ve yetkinliklerime uygun başvurabileceğim bir iş olduğunu düşünmüyorum	32,7
Sosyal çevre	Eğitim dışında olmamda yakın çevrem (ebeveyn, kardeş, eş, arkadaş) etkili oldu/oluyor	17,5
Sosyal çevre	İstihdam dışında olmamda yakın çevrem (ebeveyn, kardeş, eş, arkadaş) etkili oldu/oluyor	16,5

Çevresel nedenler olarak ifade edilen ekonomik krizler, sosyal eşitsizlikler, sosyal bağlantı gerekliliği gibi durumlar NEİY olmanın öncelikli nedenleri arasında yer almaktadır. Araştırma kapsamında elde edilen bu sonuç literatürdeki nedensel önceliklerden Türkiye emek piyasalarını farklılaştırması bakımından önemlidir. Zira Türkiye özelinde ailevi etkenler ve bireysel nedenler beklenenden oldukça düşük çıkmıştır. Bu da Türkiye'nin NEİY genç profilini dışsal koşulların beslediğini göstermesi bakımından önemlidir. Diğer yandan Tablo 41'de görüleceği üzere NEİY olmanın belirleyicisi olan en yüksek çevresel nedenler ekonomik kriz nedeniyle iş bulamama, sosyal bağlantıları olmadığı için iş bulamama ve yakın

çevre (ebeveyn, kardeş, eş, arkadaş) etkisidir. Yaşanılan bölgede eğitim ve yetkinliklere uygun iş olmaması bir diğer faktör iken, sosyal çevrenin eğitim ve istihdam dışında olma üzerindeki etkisi oldukça sınırlıdır.

Derinlemesine görüşülen NEİY gençlerin eğitim hayatına ekonomik ve siyasi krizlerin etkileri

Ülkemizde yaşanan ekonomik ve siyasi krizlerin eğitim hayatlarında zorlayıcı bir faktör olduğunu ifade edenlerin oranı %33,6 (51 kişi)'dır. Krizler eğitim hayatlarında daha iyi imkanlara sahip olabilmeyi, eğitime devamı ve eğitim sonrası emek piyasasına geçişi zorlayıcı etkilere sahiptir.

> *'...Her şeye zam geliyor. Okurken de eğitim araçlarını alırken de seni zorluyor…' (Ağrı YK1, 20, K)*

> *'...Ülkemizin kriz adında geçmese bile alım gücünde düşüş oluyor. Eğitim hayatıma etkisi oldu. Örnek olarak öğrenci olarak yemek yiyeceksin 5 TL'ye yediğimiz yemek 10 TL oluyor…' (Kayseri K94, 24, E)*

Derinlemesine görüşülen NEİY gençlerin çalışma hayatına ekonomik ve siyasi krizlerin etkileri

Ülkemizde yaşanan ekonomik ve siyasi krizlerin çalışma hayatını etkilendiğini belirtenlerin oranı anket sonuçlarına benzer şekilde %57,9'dur (88 kişi). Ekonomik ve siyasi krizlerin en önemli etkisinin emek piyasalarında emek talep miktarını azaltmasıdır. Krizler, emek piyasasına ilk kez dahil olacak, iş tecrübesine sahip olmayan veya uzun süredir iş arayan gençler üzerinde daha yoğun bir etkiye sahiptir.

> *'...İşverenler o kadar maaş veremeyeceğini, maddi sıkıntıların olduğunun konusunda biz de olumsuz etkileniyoruz…' (Kastamonu K89, 29, K)*

> *'...Daha önce özel sektör de çalıştığım için kriz durumunda kimse kimsenin gözünün yaşına bakmıyor. Ücretli bir çalışan olduğu için direk sizden çıkmanızı istiyorlar…' (Kırıkkale K96, 20, K)*

> *'...Bana göre istihdam politikaları yeterli değil. Ekonomik kriz olunca iş bulma süreçlerini de olumsuz yönde etkiliyor…' (İzmir K87, 29, K)*

> *'...İş bulamama durumumu Türkiye'nin ekonomik durumu ile ilişkilendiriyorum…' (Van YK1, 27, K)*

Derinlemesine görüşülen NEİY gençlerin eğitim hayatına sosyal eşitsizliklerin etkileri

NEİY gençlerin eğitim hayatı üzerinde olumsuz etkileri olan diğer bir faktör ise sosyal eşitsizliklerdir. Sosyal eşitsizlikler başlığı altında ele alınan konular; fırsat eşitliği, ayrımcılık, gelir adaletsizliği, sınıf farklılıkları, azınlık olma, imkanlara erişim sorunu vb. durumlar yaşanmasıdır. Gençlerin %39,5'i (60 kişi) sosyal eşitsizlikler nedeniyle eğitim hayatında sorunlar yaşadığından bahsetmiştir. Bunlar arasında en fazla dikkat çeken durum gelir adaletsizliği olmuştur. Bazı gençler sadece referansı/sosyal çevresi olanların iyi imkanlara erişebildiğini düşünmektedir. Görüşülen gençler arasında sosyal ayrımcılık yaşadığını, cinsiyet ayrımcılığı yaşadığını, etnik kökeninden dolayı dışlandığını, göçmen olduğu için çeşitli sorunlar yaşadığını, görüş ayrılıkları nedeniyle sorunlar yaşadığını, Doğu'da yaşamanın getirdiği dezavantajların olduğunu belirtenler de bulunmaktadır. Bazı gençler kendi kişisel özellikleri veya sağlık sorunları nedeniyle diğer arkadaşları arasında alay konusu olduğunu ve eğitim hayatının bu durumdan olumsuz şekilde etkilendiğini ifade etmiştir. Sadece birer katılımcı tarafından belirtilen bazı yanıtlar ise; başörtüsü sorunu, bölüm ayrımı, kişinin çalışkan olması sebebiyle dışlanması, meslek lisesinde okumanın getirdiği dezavantajlar, öğretmenlerin tembel öğrencileri dışlaması gibi durumlardır.

> *'…Ayda cebime 1.200 TL geçiyor (…) İki yıllık okulu zor okudum, mümkün değil 4 yıllık okuyamam…' (İstanbul YK1, 20, K)*

> *'…Haksızlıklar olduğunu düşünüyorum insanlar arasında. Parası olan bir tık önde. Ben bölümümde güzel bir okuldan güzel bir ortalamayla mezun olmama rağmen işe girişlerde torpile ihtiyaç duyuyorum…' (Kocaeli K102, 23, K)*

> *'…4. sınıfta ırkçılığa maruz kaldım. Tanıdığım bir arkadaş sosyal medyada ırkçı söylemler paylaşınca da ben de engelledim. Bu durum beni olumsuz etkiledi, korktum açıkçası…' (Mardin K119, 28, K)*

> *'…Evet oldu, ortaokulda oldu hocamız vardı ben Kürt olduğum için ırkçılık yapıyordu. Sırf onun yüzünden Türkçe dersinden nefret ediyordum. Kötü konuşmuyordu ancak bariz biçimde belli ediyordu; 'sen oraya geç, sen buraya geç' gibi…' (Bursa K37, 22, E)*

Sosyal eşitsizliğin üretildiği diğer bir nokta ise gençlerin sahip oldukları olumlu özelliklerden kaynaklanmaktadır. Gençler bazen de sahip olduğu olumlu özellikler nedeniyle eğitim yaşamlarında sosyal eşitsizliğe maruz kalmalarına neden olmuştur. Bu gençlerin sayısı çok olmamakla birlikte ifadeleri genelin zıttı yöndedir.

> *'…İnsan bu zamanda destek arıyor. Beni çalışkan olduğum için aralarına almıyorlardı. Arkadaş edinene kadar çok zorlandım…' (İstanbul K72, 18, K)*

Bulgulardan hareketle, sosyal eşitsizlik üreten olguların çoğunlukla eğitim hayatı süresince tecrübe edildiği görülmektedir. Bu durumda, ayrımcılık ya da damgalanmaya maruz kalınan kalıp yargıların gençlerin algılarını dönüştürmede ve dışlanmasında büyük etkilere sahip olduğu görülmektedir. Bunun için önleyici uygulama örnekleri ile bütüncül bir şekilde, eğitimin en temel düzeyinden itibaren politika yahut stratejilere ihtiyaç duyulabilir. Özellikle okul sosyal hizmet anlayışının derinlikli nüfuz ettiği alanlar, gençlerin eğitimden kopmasını engelleyebilir. Diğer bir bulgu ise gelir adaletsizliğinden kaynaklı faktör olmaktadır. Ailenin gelir düzeyinden kaynaklı yaşanan dışsallıkların çözümü için daha makro bir bakış açısı gerekebilir. Bu bağlamda, eğitimde fırsat eşitliği uygulamalarının kapsayıcılığı ve doğru kişilere ulaşıp ulaşmadığı önemli bir husus olmaktadır. En azından gelirden kaynaklı fırsatlara erişim eksikliğinin, belli bir düzeye kadar da olsa giderilmesi elzem olmaktadır.

Derinlemesine görüşülen NEİY gençlerin çalışma hayatına sosyal eşitsizliklerin etkileri

Anket sonuçlarına paralel olarak, derinlemesine görüşülen NEİY gençlerin %50,7'si (77 kişi) istihdam edilmelerine engel olan faktörün sosyal eşitsizlikler olduğunu ifade etmiştir. Sosyal eşitsizlikler genellikle gençlerin maruz kaldığı fırsat eşitsizliği, ayrımcılık, gelir adaletsizliği, sınıf farklılıkları, azınlık olma, imkanlara erişim sorunu vb. durumlardan kaynaklanmaktadır. NEİY gençlerin yaklaşık olarak yarısı genel anlamda sosyal eşitsizlikler (%53,2) hakkında konuşmuştur, %33,8'i iş bulma sürecinde torpilin etkili olduğunu düşünmektedir. Bir kişi cinsiyet nedeniyle ayrımcılığa maruz kaldığını ifade etmiştir.

> *'...Kadınlara yönelik ayrımcılık var. İş olarak, aktivite yapma konusunda. Giyim konusunda pantolon giymemize, kafeye gitmemize karşılar…' (Van K148, 22, K)*

Gençlerin bir kısmı ise tesettürlerinden ötürü çalışma hayatında ayrımcı muamele gördüklerini ifade etmişlerdir.

> *'...Dini inancım ve giyimim de iş görüşmelerinde sorun oluyor. Önce telefonla konuşuyorum işverenle tesettür sizin için problem olur mu diye soruyorum. Eğer sorun oluyorsa hiç gitmiyorum görüşmeye. Etek giydiğimde bile sorun oluyor. Bazen işveren sen çok hanım hanımsın bize daha hiperaktif biri lazım şeklinde dönüşler bile oldu. Ben Ağrı kökenliyim, kardeş sayımız, Ağrı kökenli olmamız bazen ön yargı oldu benim için…' (Antalya K20, 27, K)*

Gençlerin birçoğu ise iş bulma sürecinde sosyal çevrenin oldukça etkili olduğunu hatta şu anki çalışamama durumlarını herhangi bir referansa sahip olamamalarına bağladığı gözlemlenmiştir.

'...Bazı insanlar bu alanları bilmese de referans, tanıdık vasıtasıyla daha iyi yerlere gelebiliyor...' (Ankara K19, 20, E)

'...Bandırma'da tanıdığınız varsa iş bulabiliyorsunuz. Tanıdığınız olmadan çalışmak istediğinizde insanlar size biraz daha güvensiz baktıkları için alımlar olmuyor...' (Balıkesir K30, 26, E)

'...Her yerde torpil işliyor. Başvurularda bile kimi alacakları önceden belli...' (Şanlıurfa K133, 19, E)

Derinlemesine görüşülen NEİY gençlerin eğitim hayatına yaşanılan bölge/mahalle şartlarının etkileri

Gençlerin NEİY olmalarında sosyal bir neden olarak değerlendirilen yaşanılan bölge önemli bir faktördür. Kırsal kesimde yaşamak, yoksul bir bölgede bulunmak ve ulaşımın zor olduğu bir mahalleden okula gitmek kentte yaşayan gençlere göre daha zor olmakta ve gençlerin NEİY olmalarına neden olan bir faktör olarak değerlendirilmektedir.

Nitekim araştırmaya katılan gençlerin %30,3'ü yaşadıkları bölge veya mahallenin koşulları, imkansızlıkları nedeniyle eğitim hayatında zorluklar yaşadığını belirtmiştir. Bu konuda başlıca sorun ulaşımdır. Toplamda 15 katılımcı okula ulaşım ile ilgili sorunları olan bölge veya mahallelerde ikamet ettiklerini belirtmiştir. Katılımcılar içerisinde 10 kişi ise kötü bir mahallede ikamet ettiğini ve bundan olumsuz etkilendiğini dile getirmiştir. Bunlar dışında daha az kişi tarafından belirtilen başka sebepler de vardır. Kırsal alanda, merkezi olamayan bir yerde veya Doğu illerinde yaşayanların eğitime erişim konusunda sorunlar yaşadığı görülmektedir. Yaşadığı çevrede madde bağımlılarının bulunduğunu ve bu kişilerden olumsuz etkilendiğini belirtenler vardır. Zaman zaman ikamet edilen yerdeki gürültülü ortam bile gençlerin eğitim hayatını zorlaştıran bir unsur olmuştur. Ayrıca yaşanılan bölgenin fiziki şartları dışında mevcut toplumsal baskı, dışlanmışlık hissi yaratmakta bu durum eğitim hayatında zorlayıcı bir etki olarak ortaya çıkmaktadır. Ayrıca engellilere yönelik yol düzenlemelerinin olmaması da gençlerin eğitim hayatında olumsuz etki oluşturmuştur.

'...Ulaşım sorunu var. Yollar karla kapalı gidemiyordum. İki senedir kazanamadığım için benim hakkımda konuşuyorlar...' (Malatya K110, 19, K)

'...Benim bulunduğum muhit biraz varoş. Çevremde arkadaşlık yaptığım kişilerde biraz sıkıntılı insanlardı, kötü alışkanlıkları vardı. Ya onlardan biri olacaktım ya da kopacaktım. Ben kopmayı seçtim. Eğitim hayatıma olumsuz etkisi oldu...' (Bursa K36, 26, E)

'...Ben Bahçelievler'de ikamet ediyorum. Şirinevler de okuduğum için inanılmaz şartlarda yaşadım. Oysa Ataköy'de yaşasaydım çok daha farklı şartlarda yaşayacaktım. Arada sadece bir köprü var...' (*İstanbul K63, 23, E,)*

'...Esenler'de oturuyorum. Bazı şeylere daha kolay ulaşabilirdim. Esenler'de genel olarak işçi kesimi var ve sizi geliştirebilecek unsurlar veya eğitime önem veren insanlar çok yok. Belki başka yerde olsaydım beni yönlendirebilen insanlar olabilirdi... (*İstanbul K64, 27, K)*

'...Köyde yaşarken internet olmuyor orada. Aile nereye atanıyorsa siz orada yaşıyorsunuz ve bu da sizin eğitim hayatınızı etkiliyor. Birinci sınıfta Doğu'da okumuştum ve orada dil-şive farklılığı olmuştu. Büyük kente gelince de bu sorun olmuştu. Size biraz ön yargılı oluyorlar...' (Balıkesir K30, 26, E)

'...Biz mumun altında çalıştık. Bomba, silah seslerinde ders çalıştık. Ben evlenirsem başka şehirde çalışacağım...' (Van K146, 24, E)

'...Okul evime 15 dakika uzaktı, ben gitmekte zorlandım (...) Engellilere yönelik bir hizmet yok...' (Şanlıurfa K130, 25, E)

Derinlemesine görüşülen NEİY gençlerin çalışma hayatına yaşanılan bölgen/mahalle şartlarının etkileri

Yaşanılan bölge/mahallenin şartları gençlerin eğitim dışı kalmalarında olduğu gibi istihdam dışı kalmalarını da etkileyen bir faktördür. Nitekim gençlerin %39,5'i (60 kişi) yaşadıkları bölge veya mahallenin koşulları ve imkansızlıklar nedeniyle işsiz kaldığını düşünmektedir. Bu kanaate sahip gençlerin %86,7'si (52 kişi) yaşadığı bölgede iş imkanlarının kısıtlı olduğunu ve bu sebeple iş bulmakta sıkıntı yaşadığını belirtmiştir. Yaşadığı bölgedeki insanların olumsuz etkileri nedeniyle işsiz kaldığını belirtenlerin oranı ise %11,6 (7 kişi)'dır.

'... Ağrıda bir tane devlet hastanesi var. Özel hastane yok. Benim atanmam lazım başla çarem yok. Çünkü şimdi çalışsam Ağrı'dan köye gelmek çok zor ve bu da beni kısıtlıyor...' (Ağrı YK1, 20, K)

'...uyuşturucu, kavga, dövüş o mahallede çok fazla vardı. İşten geç gelmem sorun oluyordu...' (Bursa K38, 18, E)

'...Çevremdeki insanlar etkiledi, laf söz olarak etkiliyor. Ulaşım sorunu yaşıyorum...' (Malatya K110, 19, K)

'...Çok sıkıntılı bir mahalle. Çok dedikoducu bir mahalle...' (Van K146, 24, E)

'...Bulunduğum bölgede ulaşım sorunu var... Çalıştığım bölgede iş imkânı olmadığı için uzak bölgelere başvurmak durumundayım...' (Ankara K15,22, K)

'...Kötü bir yerde yaşıyorum iş bulma konusunda. İş yok yabancı göçmenlerden dolayı. Daha ucuz olduğu için yabancı çalıştırıyor. Hem daha düşük ücret hem de uzun saat iş yaptırıyor...' (İstanbul K61, 29, E)

Derinlemesine görüşülen NEİY gençler üzerinde sosyal çevre faktörlerinin etkileri

Gençlerin eğitimlerinin yarıda kalma nedenlerinin bir diğerini sosyal nedenler oluşturmaktadır. Sosyal nedenler gençlerin içinde bulunduğu ortamdan ve yakın çevresindeki kişilerden oluşmaktadır.

'...Bir ortamda bir insanı oraya bağlayacak çevre ve ortam olması lazım. Farklı görüşteki insanların olmaması lazım. Evrensel düşünce olmadığı için ben kendimi yalnızlığa ittiğimi gördüm...' (Van K144, 22, E)

'...Normalde ben okulumu çok seviyordum. Çevre değiştikten sonra yeni arkadaşlar tanıdıktan sonra okula gitmemeye başladım. Okulun hocaları, müdürleri felan okulun adı kirlenmesin diye beni okuldan gönderdiler. Aileme söylediler 'bunu okuldan alın' diye. Ailem de beni okuldan aldı. Ben o sırada aile desteği olsun akraba desteği olsun görmediğim için kötü şeylere bulaştım, kendimi çok pislik yerlere getirdim. Sonra yine kendi çabamla annemin istediği bir çocuk olmaya çalıştım...' (Gaziantep K44, 18, E)

Derinlemesine görüşülen NEİY gençlerin eğitim ve çalışma hayatına arkadaşların etkileri

Gençlerin NEİY olma durumları üzerinde sosyal çevrelerinde yer alan arkadaşlarının etkisi önemlidir. Görüşülen gençlerin büyük bir çoğunluğu arkadaşlarının eğitim konusunda kendini desteklediğini belirtmiştir. Bu durum NEİY olmanın salt arkadaşlardan kaynaklanmadığını ancak yine de etkili olduğu yorumunu güçlendirmektedir. Gençlerin sadece %11,8'i arkadaşlarının olumsuz etkiler yarattığını veya onların olumsuz özelliklerinin kendilerini etkilediğini belirtmişlerdir. Gençlerin bazılarında arkadaşlarının uyuşturucu madde kullanması sebebiyle olumsuz etkiler mevcuttur. Siyasi görüş ayrılıkları, arkadaşların alay etmesi, derslerden alıkoyması gibi durumlar da gençleri olumsuz etkilemiştir.

'...Arkadaşlarım çok kötüydü okulda. Madde bağımlılarıydı. Hatta bende 2-3 yıl madde kullandım onlar yüzünden...' (Ankara K19, 20, E)

'...orta okul zamanın da arkadaşım gezelim şurada oturalım diyordu. Ben de meyilliydim. Meyilli olutsan arkadaşın seni avucuna alabiliyor. Biz de meyilli olunca arkadaş faktörü etkiledi ...' (Bursa K33, 25, K)

NEİY gençlerin istihdam dışında olmaları sosyal nedenlere de bağlıdır. Bu bağlamda sosyal çevre değerlendirildiğinde katılımcıların büyük bir çoğunluğu arkadaşlarının iş arama sürecinde kendini desteklediğini belirtmiştir. Sadece %2'si (3 kişi) arkadaşlarının olumsuz etkiler yarattığını ve gelir getirici bir işte çalışmalarına engel teşkil ettiğini belirtmişlerdir.

Derinlemesine görüşülen NEİY gençlerin eğitim ve çalışma hayatına diğer aile büyükleri ve kardeşlerin etkileri

Gençlerin büyük bir çoğunluğu diğer aile büyükleri ve kardeşlerin eğitim anlamında destekçi olduğunu belirtmiştir. Ancak %7,9'u aile büyüklerinin ve kardeşlerin olumsuz etkiler yarattığını veya onların olumsuz özelliklerinin kendilerini etkilediğini belirtmişlerdir. Bu olumsuz etkiler genellikle gençlerin okul/alan/bölüm seçme dönemlerinde gerçekleşmektedir.

'... Abim eğitim hayatımda etkiliydi. Hala da etkili. Farklı bir karar verince mesela benim İngilizcem iyi İngilizce öğretmeni olayım dediğimde 'gerek yok, çalış, paranı kazan' diyerek beni bastırır…' (İstanbul YK1, 20, K)

Yine gençlerin büyük bir çoğunluğu diğer aile büyükleri ve kardeşlerin iş arama sürecinde destekçi olduğunu belirtmiştir. Ancak %6,6'sı (10 kişi) ise aile büyüklerini ve kardeşlerini şu anda gelir getirici bir işte çalışmasına engel olarak görmektedir. Aile büyükleri çalışmaktan ziyade eğitim almalarının öncelikli olduğunu düşünmektedir, iş arama sürecinde destek olmamalarının sebebi eğitime yöneltmek istemeleridir. Bu bağlamda ifadelere bakıldığında aile üyelerinin her biri mülakata katılan NEİY bireylerin daha iyi koşullarda çalışmalarını istemekte ve onları bu yönde motive etmektedir.

Derinlemesine görüşülen NEİY gençlerin eğitim yaşamına afet-olağan üstü durumların ve Covid -19 pandemisinin etkileri

2020 yılının başından itibaren yaşanan küresel sağlık krizi (Covid-19 pandemisi) hem dünyada hem de ülkemizde gerek gündelik hayatı gerekse eğitim hayatını önemli ölçüde etkilemiştir. Eğitim hayatında zorlayıcı bir faktör olan salgın uzaktan eğitim modelini zorunlu kılmıştır. Bu bağlamda mülakata katılan gençlerin bir kısmı %34,9'u (53 kişi) salgın veya afetler nedeniyle eğitim hayatının zorlandığını düşünmektedir. Bu 53 kişi içerisinde %69,8'i (37 kişi) pandemi sebebiyle, %17'si (9 kişi) deprem, %5,7'si (3 kişi) sel nedeniyle eğitim hayatında sorunlar yaşamıştır.

'...Pandemi olmasaydı şimdi üniversiteye gitmiş olabilirdim. Pandemi döneminde karambole geldi her şey. Ben de sınava girsem de kazanamam diye düşündüm…' (Manisa K116, 20, K)

'...Pandemiden dolayı stajlarım iptal oldu. Birde okulda aldığım eğitim zaten yetersiz olduğunu düşünüyorum. Stajlarla tamamlanacaktı. O da olmadığı için yetersiz mezun olduğumu düşünüyorum.' (Samsun K124, 23, K)

Emek piyasalarına geçişte önemli bir uygulama olan staj, gençlere teorik eğitimin yanında pratik eğitimi de vermektedir. Pratik eğitimden mahrum kalmış ve tecrübelerinin neredeyse hiç olmadığı yeni mezunların emek piyasalarına girişlerinin daha uzun ve zor olacağı söylenebilmektedir. Bazı katılımcılar ise ülkemizde çeşitli dönemlerde yaşanan ve ciddi tahribatlar yaratan depremlerin eğitim hayatlarını nasıl zorlayıcı bir hale getirdiğini ifade etmişlerdir.

'...99 depreminde birinci sınıfa başlamıştım. Dışarda çadırlarda ders görmüştük. Bayağı etkilemişti bizi…'(İstanbul K59, 28, K)

'...2011 Van depremiyle birlikte Doğu illeri sarsıldı ve eğitim tamamen durduruldu. Doğu illerine gelen öğretmenler bile tedirgin oluyordu. Van depreminden Ağrı da çok etkilendi. Hocalar korkmuştu evde kalmayı tercih ettiler ve bu eğitimimizi etkiledi. Pandemi de eğitim hayatımızı zorladı ve online eğitim başladı. Ben köydeyim internet yok. Ben dersleri takip edemiyordum. Babamı zar zor eve internet getir diye ikna ettim. Bu sefer altyapı yok, bağlanamadım. Babam ekstra internet yüklemeye başladı ama bu sefer de beş derse katılamıyor iki derse katılabiliyordum. Aslında hiç kimse online eğitimden faydalanamadı. Hoca anlatıp çıkıyor, sadece slaytı yetiştirmeye çalışıyordu. Soru bile soramıyorduk…' (Ağrı YK1, 20, K)

'...Bu sene deprem oldu bizim köy uzak olduğu için yardım gelmedi yakın köylere kitaplar falan da geldi bizim köy uzak olduğu için gelmedi. Benim ve kardeşlerimim eğitim durumu aksadı…' (Malatya K110, 19, K)

'...İlk öğretimde 1. ve 2. sınıfta Doğu'da eğitim görmüştüm. Terör olaylarından dolayı ve doğal afetlerden kardan, doğa olaylarından dolayı eğitimim düzgün olmadı. Ailem de memur olduğu için başka yere de gidemedik…Biz kardan dolayı okula gidemiyorduk. Türkçe dersleri matematik dersleri hiçbir şey hatırlamıyorum. Okula deprem oluyordu ondan korkuyorduk. Terör olayları da korkutuyor insanı (…) Bende etkisi çok vardı... (*Balıkesir K30, 26, E)*

Derinlemesine görüşülen NEİY gençlerin çalışma hayatına afet-olağan üstü durumların ve Covid -19 pandemisinin etkileri

Mülakata katılan 152 NEİY genç içerisinde 101 kişi (%66,4) Covid-19 pandemisini şu anda gelir getirici bir işte çalışmasına veya istihdam edilmesine engel olan bir faktör olarak belirtmiştir. Bu süreçte kurumlar, iş kapasitesinde ve gelir düzeyinde gerileme yaşandığı için işçi çıkartmış veya yeni personel alımı yapmamıştır. Olağanüstü bir durum olan Covid-19 pandemisi her ne kadar belirli bir süre aralığında sona ereceği düşünülse de küresel sağlık krizinin en çok etkilediği kesimlerden biri NEİY gençler olmuştur. Zira istihdam dışında olan bu gençlerin, kriz dönemlerinde emeğe olan talebin düşmesi nedeniyle, istihdama girişleri daha güç hale gelmektedir.

> *'...Örnek ile açıklıyım bu yazın başında Pandemi başladı ben Temmuz ayından beri boştayım. Çalıştığım yerler benden çok memnundu. Benim telefonumu aldılar, 'önümüzdeki sene gel' dediler. Aradığımda 'pandemi nedeni ile işler az' diyip işe almadılar…' (Hatay K53, 25, E)*

> *'...Askere gitmem gerekiyordu işi bırakmak zorunda kaldım. Dönünce öğrencilerim hazırdı ama pandemi nedeniyle işimi kaybettim...' (Kocaeli K104, 27, E)*

Derinlemesine görüşülen NEİY gençlerde göç faktörü

Türkiye genelinde yapılan görüşmelerde, Türkiye'ye yurt dışından göç etmiş toplam 10 kişi ile görüşülmüştür, göçmenler içerisinde 5 kişi göçmen olmasının işsizliğe sebep olduğunu belirtmiştir. İş bulamayan göçmenler dil bilmediği veya iş arama kanalları hakkında bilgi sahibi olmadığı için ve kişilerin tutumları nedeniyle işsiz kalmıştır.

> *'...İşe alımlarında bazen sempatik bulunuyoruz, bazen de arka planda kalabiliyoruz. Ara ara etkiledi…' (İstanbul K67, 25, E)*

> *'...Göçmenlik de etkili oldu. Fazla çalışma yapamıyordum. Adam bana Çinli diyordu…' (İstanbul K76, 29, E)*

4.5. Emek Piyasası Kaynaklı Nedenler

NEİY gençlerin aile, eğitim, bireysel ve çevresel nedenlerden oldukça etkilendiği görülmüştür. Bununla birlikte gençlerin emek piyasasına girişleri ve orada tutunmalarını engelleyen bazı faktörler de söz konusudur. Tablo 42 incelendiğinde bu faktörler, ücret düzeyinin düşüklüğü, sosyo ekonomik belirsizlikler, eğitim alanı ile iş imkanlarının gerekleri arasındaki uyumsuzluklar, iş tecrübesinin olmaması, bilgi edinme ve yönlendirilme eksikliği, iş bulma umudunu kaybetme ve çalışma koşullarının zorlayıcı etkileri olarak sıralanabilir.

Tablo 42. Ankete katılan 15-29 yaş grubu gençlerin NEİY olmalarını belirleyen emek piyasası faktörleri

Alt Boyut	Neden İfadeleri	%
Ücret düzeyi	Düşük ücretle bir işte çalışmaktansa, çalışmamayı tercih ederim	42,5
Sosyo-ekonomik belirsizlik	Başka bir şehirde veya başka bir bölgede iş arayabilirim, ama o bölgedeki sosyal ve ekonomik belirsizlikler iş aramama engel oluyor	39,5
Eğitim-emek piyasası uyumsuzluğu	Eğitim aldığım /yetiştirildiğim uzmanlık alanında iş bulamadım/ bulamıyorum	39,0
İş tecrübesi	Bir iş tecrübem olmadığı için iş bulamadım/bulamıyorum	26,1
Bilgi ve yönlendirme Eksikliği	İş bulmak için hangi iş arama kanallarını kullanmam gerektiğini bilmiyorum	24,9
Umudunu kaybetme	İş bulma umudumu kaybettiğim için iş bulamıyorum	17,2
Çalışma koşulları	Çalışma koşulları beni çok zorladığı için çalışmak/istihdam edilmek istemiyorum	14,2

Derinlemesine görüşülen NEİY gençlerde eğitim ve çalışma alanı uyumsuzluğu:

NEİY gençler arasında çalışma deneyimi olanlara *"Aldığınız eğitiminize uygun bir işte çalışma deneyiminiz oldu mu?"* sorusu yönetilmiştir. Gençlerin %54'ünün (67 kişi) aldığı eğitime uygun bir işte çalışma deneyimi olmamış, %39,5'inin (49 kişi) ise aldığı eğitime uygun bir işte çalışma deneyimi olmuştur. Aldıkları eğitime uygun bir işte çalışmayan 67 kişinin %62,7'si (42 kişi) erkek, %37,3'ü (25 kişi) kadındır. Eğitim düzeylerine bakıldığında lisans mezunlarının %37,3'ü (25 kişi) aldığı eğitime uygun bir işte çalışma deneyimi olmamıştır. %23,9'u (16 kişi) ise lise mezunu ve % 16,4'ü (11 kişi) ön lisans mezunudur. Gelir düzeylerine bakıldığında ise %44,8'i (30 kişi) 2500 TL ve altında iken %43,3'ü (29 kişi) 2.501-5000 TL arasındadır. Bu veri NEİY gençler özelinde eğitim-emek piyasası uyumsuzluğunun nedenlerini ortaya çıkarmaktadır. Zira gençler çeşitli nedenlerle aldıkları teorik eğitimin dışında işlerde çalışabilmektedir. Öncelikle gençler eğitim masraflarını karşılamak için alanının dışında işler yapmalarına rağmen mezun olduktan sonra aldıkları eğitimin yetersiz olması, iş piyasasında tecrübesizlik, mevcut yeteneklerle işverenin beklentilerinin uyuşmuyor olması gibi sorunlardan dolayı istihdamın dışında kalabilmektedir.

> *'...Mağazalarda satış elemanlığı yaptım. Deneyimim olmadığı için kendi alanımda çalışamadım...' (İstanbul K57, 27, K)*

> *'...Lise mezunu olduğum için daha düşük şartlarda çalıştım. Bağlantılı değil eğitimimle...' (Mardin YK2, 21, E)*

> *'...Çay dağıttım. O iş için çağırdılar. Zaten ülke de hani gençler ne için çağırılıyor, senden fikir almak için değil. Gel oğlum sen büyüklerine çay dağıt, şu evrakları topla şu faturaları yatır...' (Aydın K29, 24, E)*

Daha önce gelir getirici işte çalışanların %39,5'i (49 kişi) ise aldığı eğitime uygun bir işte çalışma deneyimi olmuştur. Bu gençlerin %55,1'i (27 kişi) kadın, %44,9'u (22 kişi) erkektir. Eğitimine uygun bir işte çalışanların eğitim durumuna bakıldığında en yüksek pay %57,1 ile (28 kişi) lisans mezunlarınındır.

'...Evet. Halk eğitim merkezlerinde Yaz okullarında çalıştım, eğitimimle alakalı...' (Konya K106, 26, K)

'...Mezuniyetimden kısa süre sonra bu imkânı buldum ve basketbol antrenörlüğü yaptım ücretli yaptım. Askere gitmem gerekiyordu işi bırakmak zorunda kaldım...' (Kocaeli K104, 27, E)

Derinlemesine görüşülen NEİY gençlerin iş başvurularının sonuçları

Gençlere "*İş başvurularından aldığınız sonuçları neye bağlıyorsunuz?*" sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların vermiş oldukları cevaplar değerlendirildiğinde iş başvurularının olumsuz sonuçlanmasındaki en önemli nedeni tecrübe eksikliği (%21,1) olarak belirtmişlerdir.

'... yeni mezun olmama, tecrübesiz olmama, korona sürecine bağlıyorum…' (İstanbul K78, K, 22)

'...Hiç dönüş yok. İnsanın umudu tükeniyor. Kabarık bir CV istiyorlar. Ama insanlar bu donanımı nereden edinecekler burada bir tezatlık var…' (İstanbul K74, K, 22)

'...Nedenini söylemediler ama CV yetersizliği olabilir. Arkadaşımın CV'si dolu onu bayağı çağırdılar. Bölüm, eğitim, yurtdışı, puan gibi şeyler etkili. Bir de tanıdık etkili…' (İstanbul K70, E, 26)

'...Eğitim düzeyi ile değil de tecrübeyle alakalı olduğunu düşünüyorum…' (İstanbul K68, K, 19)

'...Tecrübem yok yeterince olumsuz olma nedeni bu…' (İstanbul K60, K, 29)

'...Genelde olumsuz dönüş alıyorum. Yeni mezun olmama bağlıyorum…' (İstanbul YK3, K, 29)

Gençlerin bir kısmı ise dış görünüşlerinin iş başvurularında olumsuz yönde etkili olduğunu ifade etmişlerdir.

'... Tesettürlü olmam…' (Antalya K20, 27, K)

'...Sebebi kesin demiyorum ama benim gördüğüm kadarı ile hem tecrübesizlik hem de bayan arıyorlar. Dış görünüşün çok önemi var…' (Hatay K53, E, 25)

Gençlerin bir kısmı ise iş başvurularından aldıkları sonuçları çalışma koşullarını kabul etmemelerine veya beğenmemelerine bağlamaktadır. Bu koşullar ücretlerin düşük olması, sigorta yapılmaması, çalışma saatlerinin uzun olması ve iş tanımından uzak ek işlerin yapılmasının beklenmesi şeklindedir.

'... Dershanede eğitim danışmanı olarak başvurdum. Bana sorumluluk olarak çok farklı işleri öne sürdüler. Yeri gelince temizlik, çay servisi gibi işler de yapılabileceğini, rehberlik hizmeti yapılabileceğimi söylediler. Ben şok oldum…' (Kocaeli K98, 24, K)

'... Yapacağı işin dışında ek şeyler, işle alakalı olmayan şeyler istiyorlar…' (İzmir YK4, E, 22)

Katılımcıların vermiş olduğu ifadelerden de anlaşılacağı üzere işe alımlarda tanıdıklara öncelik tanınması iş başvurularının olumsuz etkilenmesine neden olmaktadır.

'...İş başvurum oldu. Torpil olmadığı için işe giremedim….' (Kastamonu K90, E, 28)

'...Torpil ve tolerans. Örneklendirebilirim, birkaç ay önce Erzurum'da ağrı merkezine adamı olanlar girdiler…' (Erzurum K40, E, 22)

'...şirketler dönmüyor. Çünkü torpil olması gerek…' (Gaziantep K42, K, 20)

5. Türkiye'de NEİY Olmanın Gençler Üzerindeki Etkileri

Gençlerin NEİY olma nedenleri farklılaştığı gibi NEİY olmanın etkileri de farklılaşmaktadır. Diğer bir ifadeyle, farklı nedenlerin gençler üzerinde farklı sonuçları olabilmektedir. NEİY olmanın etkileri ülkelere, bölgelere ve hatta kişilere göre farklılık gösterebilmektedir. Bu çalışma kapsamında alanda yapılan nicel ve nitel araştırmaların sonuçları dikkate alınarak NEİY olma sonuçları/etkileri; "bireysel etkiler", "aile etkileri", "çevresel etkiler" ve "politik yaklaşım etkileri" şeklinde sınıflandırılmıştır. Ankete katılan 15-29 yaş grubu gençlerin NEİY olmalarının sonuçları arasında öne çıkan etkiler Tablo 43'te de görüleceği üzere "*politik yaklaşım etkileri*" ve *"bireysel etkiler"* ağırlıklıdır. Buna göre NEİY gençler için öncelikli olarak belirginleşen ilk 5 etki şöyle sıralanmaktadır:

- Ülkeye gelen kişilere (göçmen, sığınmacı vb.) kaynak aktarılmasını doğru bulmamaktadırlar.
- Eğitim ve istihdam politikalarını yeterli ve etkili düzeyde görmemektedirler.
- NEİY olmanın etkilerine rağmen gelecekteki başarı beklentileri oldukça yüksektir.
- İstihdam dışında olmaları gelir yetersizliği ve ihtiyaçlarını karşılayamamaya neden olurken sosyal yardım almaya, aileden/sosyal çevreden maddi destek almaya mecbur bırakmaktadır.

- NEİY olmalarının etkisiyle potansiyellerini ortaya çıkaramamaktadırlar.

İlk 10 faktör özelinde bakılırsa yukarıdakilere ilaveten şu 5 etkiler sırasıyla öne çıkmaktadır:

- NEİY etkilerine rağmen geleceğe baktıklarında şimdikine oranla daha mutlu olacaklarına inanmaktadırlar.
- İstihdam dışında olmalarının etkisi ile yoksullaştığını düşünmektedirler.
- İstihdam dışında olmalarının etkisi ile kamu politikalarına karşı olumsuz bir bakış açısına sahiptirler.
- Kişisel sorunlarını yakın çevresiyle paylaşabilmektedirler.
- İŞKUR üzerinden iş bulacaklarına dair inanç ve umutlarını yitirmişlerdir.

Tablo 43. NEİY olmanın 15-29 yaş grubu gençler üzerinde öne çıkan etkileri

Ana Boyut	Alt Boyut	Sonuç / Etki İfadeleri	%
Politik yaklaşım etkileri	Göçmen politikaları yaklaşımı	Devletin, vatandaşları dışında ülkeye gelen kişilere (göçmen, sığınmacı vb) kaynak aktarmasını doğru bulmuyorum	69,2
Politik yaklaşım etkileri	İstihdam politikaları yaklaşımı	Devletin istihdam politikalarını yeterli görmüyorum	67,2
Politik yaklaşım etkileri	Eğitim politikaları yaklaşımı	Devletin eğitim politikalarını yeterli görmüyorum	66,8
Bireysel etkiler	Başarı beklentisi	Benim için önemli olan konularda ileride başarılı olacağımı umuyorum	63,5
Bireysel etkiler	Gelir yetersizliği	İstihdam dışında olduğum için ihtiyaçlarımı karşılayamıyorum	57,7
Bireysel etkiler	Sosyal yardım alma	İstihdam dışında olduğum için ailemden/sosyal çevremden maddi destek alıyorum	57,5
Bireysel etkiler	Kendini gerçekleştirme	Eğitimde ve istihdam dışında olduğum için potansiyelimi ortaya çıkaramıyorum	56,4
Bireysel etkiler	Mutluluk beklentisi	Geleceğe baktığımda şimdikine oranla daha mutlu olacağımı umuyorum	56,4
Bireysel etkiler	Yoksullaşma	İstihdam dışında olduğum için yoksullaştığımı düşünüyorum	55,4
Politik yaklaşım etkileri	Kamu politikaları yaklaşımı	İstihdam dışında olmam kamu politikalarına karşı olumsuz bir bakış açısına sahip olmama neden oluyor	52,8
Çevresel etkiler	Sosyal uyum	Kişisel sorunlarımı yakın çevremle rahatlıkla paylaşabiliyorum	51,1
Politik yaklaşım etkileri	İş bulma kurumu yaklaşımı	İŞKUR üzerinden iş bulacağıma inanmıyorum	47,2
Bireysel etkiler	Yaşam doyumu	Yaşamımdan memnunum	45,1
Çevresel etkiler	Sosyal uyum	Eğitim ve istihdam dışında olmanın beni sosyal yaşantımdan (eğlenceli faaliyetlerden) uzaklaştırdığını düşünüyorum	44,3

Bireysel etkiler	Umutsuzluk	İstihdam dışında olmak geleceğe dair umutsuz olmama sebep oluyor	41,7
Bireysel etkiler	Umutsuzluk	Eğitim dışında olmak geleceğe dair umutsuz olmama sebep oluyor	37,2
Bireysel etkiler	Mutsuzluk	Hayatımdaki her şeyi düşündüğümde kendimi oldukça mutsuz hissediyorum	36,4
Bireysel etkiler	Dijital bağımlılık	Eğitim veya istihdam dışında olmam nedeniyle bilgisayar-internet-sosyal medya bağımlısı oldum	36,3
Bireysel etkiler	Yaşam kalitesi	Eğer bugün ölecek olsam hayatımın boşa geçtiğini düşünürüm	35,1
Bireysel etkiler	Ruhsal sağlık	Eğitim veya istihdam dışında olmamın ruh sağlığımı olumsuz yönde etkilediğini düşünüyorum	33,5
Politik yaklaşım etkileri	Kayıtsızlık yaklaşımı	Ülkedeki gelişmelere kayıtsız bir tutum içerisindeyim	33,2
Çevresel etkiler	Sosyal uyum	Eğitim ve istihdam dışında kalmamın beni yalnızlaştırdığını düşünüyorum	32,6
Aile üzerindeki etkiler	Aile içi huzursuzluk	Eğitim veya istihdam dışında olmam aile içi huzursuzluklara yol açıyor	30,3
Bireysel etkiler	Yaşam doyumu	Benim için hayat o kadar karmaşıklaştı ki bir çıkış bulmakta zorlanıyorum	29,6
Bireysel etkiler	Değersiz hissetme	Yaptıklarımın değerinin başkaları tarafından takdir edilmediğini hissediyorum	27,7
Bireysel etkiler	Öz saygı	Eğitimde ve istihdam dışında olmak kendime olan saygımı azaltıyor	27,4
Bireysel etkiler	Öz saygı	Eğitim veya istihdam dışında olduğum için kendimi değersiz hissediyorum	25,7
Bireysel etkiler	Kendini gerçekleştirme	Bazen hiçbir işe yaramadığımı düşünüyorum	25,4
Aile üzerindeki etkiler	Aile baskısı	Eğitim veya istihdam dışında olmam nedeniyle ailem bana baskı yapıyor	22,7
Bireysel etkiler	Yaşam doyumu	Dünyaya yeniden gelseydim yaşamımda hemen hemen hiçbir şeyi değiştirmezdim	21,2
Çevresel etkiler	Sosyal uyum	Sosyal çevreme topluma uyum sağlamakta zorlanıyorum	19,9
Çevresel etkiler	Sosyal dışlanma	Kendimi toplumdan dışlanmış hissediyorum	19,1
Aile üzerindeki etkiler	Aile ilgisizliği	Ailem eğitim veya istihdam dışında olmamla ilgilenmiyor	18,1
Çevresel etkiler	Sosyal dışlanma	Bulunduğum ortamlarda yok sayılıyorum/dikkate alınmıyorum	16,3
Bireysel etkiler	Kendine zarar verme	Eğitim veya istihdam dışında olmak kendime zarar verme isteği yaratıyor	15,8
Çevresel etkiler	Sosyal dışlanma	Beni kötü örnek olarak tanımlayan insanlar var	15,0
Bireysel etkiler	İntihar düşüncesi	Eğitim veya istihdam dışında olmak bana intiharı düşündürüyor	11,8

5.1. Bireysel Etkileri

Tablo 44'te NEİY olmanın bireysel etkileri bir arada görülmektedir. Buna göre 15-29 yaş grubu gençlerin büyük bir çoğunluğu ileride başarılı olacağına dair umutludur. Ancak başarı beklentisi yüksek olan bu gençlerin yine çoğunluğu ihtiyaçlarını karşılayamadığını ve gelir yetersizliği nedeniyle ailesinden, sosyal çevresinden maddi destek almak zorunda olduğu ifade etmiştir. Bununla birlikte gençler NEİY olmaları nedeniyle potansiyellerini ortaya çıkaramadıklarını vurgulamaktadır. Başarı beklentisi gibi gelecekte mutlu olacağına yönelik umudu da fazla olan NEİY gençlerin yine çoğunluğu yoksullaştığını düşünmektedir.

Tablo 44. Ankete katılan 15-29 yaş grubu gençlerin NEİY olmalarının bireysel etkileri/sonuçları

Alt Boyut	Sonuç / Etki İfadeleri	%
Başarı beklentisi	Benim için önemli olan konularda ileride başarılı olacağımı umuyorum	63,5%
Gelir yetersizliği	İstihdam dışında olduğum için ihtiyaçlarımı karşılayamıyorum	57,7%
Sosyal yardım alma	İstihdam dışında olduğum için ailemden/sosyal çevremden maddi destek alıyorum	57,5%
Kendini gerçekleştirme	Eğitimde ve istihdam dışında olduğum için potansiyelimi ortaya çıkaramıyorum	56,4%
Mutluluk beklentisi	Geleceğe baktığımda şimdikine oranla daha mutlu olacağımı umuyorum	56,4%
Yoksullaşma	İstihdam dışında olduğum için yoksullaştığımı düşünüyorum	55,4%
Yaşam doyumu	Yaşamımdan memnunum	45,1%
Umutsuzluk	İstihdam dışında olmak geleceğe dair umutsuz olmama sebep oluyor	41,7%
Umutsuzluk	Eğitim dışında olmak geleceğe dair umutsuz olmama sebep oluyor	37,2%
Mutsuzluk	Hayatımdaki herşeyi düşündüğümde kendimi oldukça mutsuz hissediyorum	36,4%
Dijital bağımlılık	Eğitim veya istihdam dışında olmam nedeniyle bilgisayar-internet-sosyal medya bağımlısı oldum	36,3%
Yaşam kalitesi	Eğer bugün ölecek olsam hayatımın boşa geçtiğini düşünürüm	35,1%
Ruhsal sağlık	Eğitim veya istihdam dışında olmamın ruh sağlığımı olumsuz yönde etkilediğini düşünüyorum	33,5%
Yaşam doyumu	Benim için hayat o kadar karmaşıklaştı ki bir çıkış bulmakta zorlanıyorum	29,6%
Değersiz hissetme	Yaptıklarımın değerinin başkaları tarafından takdir edilmediğini hissediyorum	27,7%
Öz saygı	Eğitimde ve istihdam dışında olmak kendime olan saygımı azaltıyor	27,4%
Öz saygı	Eğitim veya istihdam dışında olduğum için kendimi değersiz hissediyorum	25,7%
Kendini gerçekleştirme	Bazen hiçbir işe yaramadığımı düşünüyorum	25,4%
Yaşam doyumu	Dünyaya yeniden gelseydim yaşamımda hemen hemen hiçbir şeyi değiştirmezdim	21,2%
Kendine zarar verme	Eğitim veya istihdam dışında olmak kendime zarar verme isteği yaratıyor	15,8%
İntihar düşüncesi	Eğitim veya istihdam dışında olmak bana intiharı düşündürüyor	11,8%

Derinlemesine görüşülen gençlerde NEİY olmanın bireysel etkileri

Gençlerin NEİY statüsünde olmalarının birçok etkisinden söz edilebilmektedir. Bu etkiler genel olarak değerlendirildiğinde fiziksel ve ruhsal sağlık üzerine etkiler, yaşam doyumu ve yaşam kalitesi üzerine etkiler olabilmektedir. Nitekim yapılan görüşmeler sonucunda gençlerin NEİY olmalarnın yaşam kalitelerini olumsuz yönde etkilediği görülmüştür. Gençlerin görüşmelerde verdikleri yanıtlar sınıflandırıldığında yaşadıkları başlıca olumsuzluklar şöyle sıralanabilmektedir;

- Maddi gelirlerinin olmaması gençlerin yaşam kalitesini düşürmektedir.
- Gençler sosyal aktivitelere katılamamaktadır.
- Ekonomik sorunlar yaşamaktadır.
- Psikolojik olarak olumsuz etkilenmektedir.
- Diğer insanların gözünde itibar kaybına neden olmaktadır.
- Ailesine yük olduğunu düşünmektedir.
- Sürekli evde oturmak zorunda kalmaktadır.
- Ailesinden yardım isterken çekinmektedir.

Hiçbir şekilde etkilemediğini belirtenlerin oranı ise (%2) çok düşüktür.

Derinlemesine görüşülen gençlerde NEİY olmanın yoksullaştırıcı etkileri

Görüşülen NEİY gençlerin özellikle gelir yokluğu nedeniyle maddi sıkıntılar çektileri bunun da sosyalleşme imkanlarını ellerinden aldığı görülmektedir.

> *'... Arkadaşlarımla buluştuğum zaman çok sıkıntı yaşıyorum. Arkadaşlarla buluşmaya gitmiyorum. O zaman da onlar, onları sevmediğimi düşünüyorlar veya çok güzel giyinen arkadaşlar oluyor ben onlar gibi yapamıyorum. Arkadaşlarım etkinlik yapıyorlar yer tutup mesela. Benim elimde para yok dediğimde 'istesen bulursun' diyorlar. Yokluğu bilmedikleri için anlamıyorlar. Annem çok üzülüyor. Bazen yemek olmuyor ben tost yapayım dediğimde çok kötü oluyor…' (İstanbul YK1, 20, K)*

> *'... Kötü etkiliyor. İnsan bazen diplomayı yırtıp, hiç okumamış gibi düşeneyim diyorum. Hiç okumayan arkadaşlarım için hayat daha güzel gibi duruyor bazen. Bazı arkadaşlarım ben çocuklarımı okutmayacağım diyor…' (Balıkesir K32, 23, E)*

> *'... Evimin ihtiyacını, kendi ihtiyacımı karşılayamıyorum. Bir telefonum bile yok. Babamdan haber alamıyorum. Hastalığım başlıyor. Strese giriyorum. Kendimi kesiyorum. Kolum hep kesik kesik…' (İstanbul K66, 29, E)*

Yukarıdaki ifadeler de göz önüne alındığında NEİY statüsündeki gençleri eğitim ve istihdama entegre etmenin yanında psiko-sosyal iyi oluşları göz önüne alınmalı ve verilecek hizmetler çeşitlendirilmelidir. Zira psiko-sosyal açısından iyi olmama hali yalnızca bugünü değil gençlerin gelecek beklentilerini de olumsuz etkilemektedir.

Derinlemesine görüşülen gençlerde NEİY olmalarının gelecek planları/beklentileri üzerindeki etkileri:

Eğitim ve istihdam dışında olmanız "gelecek planlarınızı/beklentilerinizi" nasıl etkiliyor? sorusuna gençlerin büyük bir kısmı birden fazla olumsuz etkiden bahsetmiştir. Tüm yanıtları tasnif edildiğinde olumsuz etkilerin %76,2 düzeyinde olduğu görülmektedir. Belirtilen olumsuz etkilerden en fazla dile getirilenler; "geleceğe yönelik plan yapamama", "gelecek kaygısı yaşama", "geleceğe yönelik umutsuzluklar", "evlenme planlarının ertelenmesi", "hayallerin ertelenmesi", "aileye katkı sağlayamama" gibi etkilerdir.

> *'...Kendimi öldüresim bile geldi…' (İstanbul K66, 29, E)*
>
> *'...Gelecekle ilgili kaygılıyım çok. Askerde mi kalsam yoksa kalmasam başka iş mi bulsam diye düşünüyorum hep. Okula devam etmeyi isterdim ama şimdi ben istesem ailem istemez. Kazanç getirmem lazım...' (Adana YK3, 19, E)*
>
> *'...Hayatımla ilgili kararalar alamıyorum, gelirim olmadığı için gelecek kaygım oluyor...' (Adana K1, 26, K)*
>
> *'...Gelecek konusunda umutsuzluk oluyor. Çalışmayınca gelecek ile ilgili bir plan yapamıyorum...' (Adana K2, 25, K)*
>
> *'...Gelecek kaygısı ve umutsuzluk, vazgeçiş ve çabaladım da ne oldu gibi hissiyatlar neden oluyor...' (Ağrı YK1, 20, K)*

Gençlerin bir kısmı bu durumdan gelecek planlarının ve beklentilerinin etkilenmediğini (%14,2) belirtmiştir. Hatta olumlu (%2,5) etkilendiği belirten gençler de vardır.

> *'...Yükselttiğini düşünüyorum. Her şeyin eğitim olmadığını, geliştirmem gereken başka şeylerin de olduğunu düşünüyorum…' (Kırıkkale K96, 20, K)*
>
> *'...Gelecek planımı etkilemiyor. Daha iyi etkiliyor aslında. Sınava hazırlanabiliyorum...' (İstanbul K72, 18, K)*
>
> *'...Geleceğe dair planlar yapabiliyorum. Çocuk gelişimi okuyup, çocuklara eğitim vermeyi ümit ediyorum...' (Gaziantep K46, 18, K)*
>
> *'...Ne kadar gururum incitse de beni daha çok hırslandırıyor. ...' (Malatya K111, 22, E)*

Derinlemesine görüşülen NEİY gençlerde gelecek hissi, güven, şükür ve kaygılar

Gençlerin %18,7'si (71 kişi) hayata karşı daha umutla bakmaktadır. Bunun nedeni şu anki yaşam koşullarının değişmesi, geleceğe karşı plan yapması, bir sınavı geçme düşüncesi, çalışma hayatına girmesi ya da düzenli bir işe girme düşüncesi insanları umutlu olmaya sevk etmesi olarak yorumlanabilir. %6'sı (23 kişi) kendisini mutlu ve huzurlu hissetmektedir. %3,9'u (15 kişi) özgüven sahibi, %1.8 i (7 kişi) başarılı, %2'si (8 kişi) hem maddi hem de manevi anlamda güvenli hissetmektedir. Çeşitli dezavantajlara sahip olmalarına rağmen bazı NEİY gençler geçmiş yaşamlarına göre geleceği ve kendilerini mutlu ve güvende hissettiklerine dair ifadelerde bulunmuşlardır.

'...Çok daha umutluyum, gelecek düşüncelerim umudumu düşürmüyor…' (Ankara K15, 22, K)

'...güzel şeylerin olacağını düşünüyorum. Güzel şeylerin olabileceğini umut ediyorum. Düzenli bir işim olacağını umut ediyorum…' (Kayseri K91, 24, E)

'...cezaevine göre daha umutluyum. Orda daha kötü durumdaydım…' (Trabzon YK2, 22, E)

'...bir türk vatandaşı, Çerkez ve Suriyeli olarak mutlu ve güvende hissediyorum. Burada bir hakkım var güvendeyim diye düşünüyorum. Suriye'de hakkımı alamadım ama burada alabileceğimi düşünüyorum...' (Balıkesir YK1, 28, K)

Gençlerin şimdiki durumlarından geleceğe baktıklarında zıt duygu durumlarını aynı anda yaşadıklarını göstermektedir. Bununla birlikte bir inanca ve değere sahip olmak gençlerin bulundukları duruma yine de şükredip umutla bakmalarını sağlamaktadır.

'...Umutluyum. Devlet kurumu olsa da olmasa da çalışacağım ama özel sektör daha zorlayacak beni. Daha çok kaygılıyım...' (Manisa K117, 27, E)

'...kendimi endişeli hissediyorum; ama Allah'a güveniyorum o da rahatlatıyor. Biraz pasif görüyorum kendimi. Ama bunları zamanla aşabilirim diye düşünüyorum...' (Hatay K49,27, K)

'...umutluyum. Buruk hissediyorum, biraz da mutsuzum, biraz da inançlıyım; ama bunun için devletin teşviklerde bulunması gerektiğini düşünüyorum… (Antalya K20, 27, K)

'…Mutsuz, umutsuz, güvensiz, başarısız hissediyorum. Çabalıyorum aslında birikim de yapıyorum, aktifim aslında. Bir yandan da başarılıyım...' (Adana YK 3, 19, E)

'...bu şekilde devam ederse ben değil çoğu insan mutsuz olacak. Her şey parçalanıyor. Kimse kimseye güvenmeyecek. Eğitim ve inanç varsa insanlar kurtulacak. Suriye, Irak, Azerbaycan gibi ülkeleri görünce de kendimi şanslı hissediyorum...' (Van K144, 22, E)

Gençlerin %16,5'i (63 kişi) ailevi, sosyal veya ekonomik nedenlerden dolayı kaygılı hissetmektedir. %7,5'i (28 kişi) ise geleceğine ilişkin, ülke ekonomisi nedeniyle veya kişisel nedenlerden dolayı belirsizlik hissine kapılmışlardır. %10,9'luk (41 kişi) kesim geleceğe dair umutsuzluk içerisindedirler. %0,9'unun (3 kişi) hayata ve yaşama dair endişeleri vardır. Katılımcıların %10,7'ü (40 kişi) özgüven eksikliği, iş bulamama ve geç kalmışlık hissi gibi nedenle kendisini kötü, mutsuz ve başarısız hissetmektedir.

'...Karamsarım. Kızım olduktan sonra gelecek konusunda daha endişeliyim…' (Adana K2, 25, K)

'...Umutluyum ama kaygılıyım. Ekonomik anlamda güvensizim…' (Adana YK 1, 26, K)

'...Gelecek kaygım var, hayatımın çekilecek hiçbir durum yok, kaygılıyım…' (Ankara K17, 21, E)

'...Kötü hissediyorum. Uzman çavuş olmak istiyorum. Olmamak var. Gelecek kaygısı var. Kendimi başarısız görüyorum. Pasif bir bireyim…' (Gaziantep K43, 16, E)

'...yapabilir miyim yapamaz mıyım ya da olacak mı olmayacak mı diye tedirginim. Şimdi okumuyorum ya gelecekte de okumama durumum olur mu pişman olur muyum diye tedirginim...' (Gaziantep K47, 19, K)

'...Biraz korkuyorum. Üç kızım da benim gibi olacak diye korkuyorum. Oğlumdan çok kızlarımın okumasını istiyorum. Meslek lisesi çıktı diye ben onları göndermemezlik yapmayacağım. Korkuyorum, endişeliyim. Benim yaptığım hatayı kızlarım da yapacak diye korkuyorum...' (İzmir K88, 23, K)

Derinlemesine görüşülen gençlerde NEİY olmalarının ruhsal ve fiziksel sağlıkları üzerindeki etkileri

Gençlere *eğitim ve istihdam dışında olmanız "ruhsal ve fiziksel sağlığınızı" nasıl etkiliyor?* sorusu yönetilmiştir. Gençlerin NEİY olma durumları ruhsal ve fiziksel sağlıkları açısından bir risk unsurudur. Zira görüşmeler sırasında gençler eğitim ve istihdam dışında olmak ruhsal ve fiziksel sağlık durumlarını olumsuz etkilediğini ifade etmişlerdir. Dahası gençlerin büyük bir kısmı birden fazla olumsuz etkiden bahsetmiştir.

'... Sınavları kazanıyorum, mülakatlara giriyorum, sonra eleniyorum bundan sonra bir işe başlamıyorum. İnsanların soru oklarına maruz kalıyorum bu benim hem psikolojimi etkiliyor. Yutkunma problemi yaşadım. İnsanlara muhtaç olma hissi…' (Ankara K10, 26, E)

'... Psikolojik sıkıntılarım oluyor. Birden ağladığım bir anda güldüğüm dönemler oluyor. Sorumluluklar insana yük gibi geliyor. Fiziksel olarak da yıpranmışlık oluyor…' (Antalya K20, 27, K)

'... Bunaldım duvarlarla konuşmaya başladım, bilgisayara bağırmaya başladım, fiziksel olarak evde olduğum için hareket kısıtlamasına neden oluyor kilo alıyorum…' (Bursa K36, 26, E)

5.2. Aile Etkileri

NEİY olmanın bireysel etkileri kadar yüksek olmasa da aile ilişkileri üzerinde de etkileri görülmektedir. Tablo 45'de yer alan bu etkiler aile içinde bireyler arasındaki huzursuzluklar, baskı ve ilgisizlikler olarak özetlenebilir. Türkiye'de NEİY olmanın aile üzerindeki olumsuz etkileri güçlü aile bağları nedeniyle diğer ülkelere nazaran beklenenden daha az oranda tespit edilmiştir. Ancak mevcut durumda aile içerisinde huzursuzluk yaşayanların durumlarını derinlemesine görüşmelerde irdelenme imkanı bulunmuştur.

Tablo 45. Ankete katılan 15-29 yaş grubu gençlerin neiy olmalarının aile üzerindeki etkileri

Alt Boyut	Sonuç / Etki İfadeleri	%
Aile içi huzursuzluk	Eğitim veya istihdam dışında olmam aile içi huzursuzluklara yol açıyor	30,3%
Aile baskısı	Eğitim veya istihdam dışında olmam nedeniyle ailem bana baskı yapıyor	22,7%
Aile ilgisizliği	Ailem eğitim veya istihdam dışında olmamla ilgilenmiyor	18,1%

Derinlemesine görüşülen gençlerde NEİY olmalarının aile içi ilişkilere etkileri

Görüşülen NEİY gençlerin bazılarında anket sonuçlarında olduğu gibi aile büyükleri tarafından özellikle bir işe girmeleri yönünde baskı uygulamaları olmaktadır.

'...İş bakmak için evden çıkıyorum. Ailem bana baskı kuruyor 'git iş bul diye' bu durum beni evden soğutuyor...' (Konya YK 1, 21, E)

'...Sabah yedide kalkar dışarı çıkarım, Atakum sahilinde köpeğimi gezdiririm. Çünkü 12'ye kadar yatsam, bana ne yatıyorsun kalksana diyecek biliyorum. 'Kalk git iş ara' diyecek babam.' (Samsun K126, 24, E)

Derinlemesine görüşülen gençlerde NEİY olmalarının aile kurma durumları üzerindeki etkileri:

Gençlerin bir kısmı ise aile kurmak istediklerini ancak istihdam dışında kalmanın buna engel olduğunu ve ertelemek durumunda kaldıklarını ifade etmişlerdir.

'...Ben şu an nişanlıyım. Ama istihdam edilmediğim sürece evlenmeyi düşünmüyorum…' (Antalya K20, 27, K)

'...evlenip yuva kuralım dediğimizde onu bile etkiliyor…' (Kayseri K94, 24, E)

'...Gelecek beklentimiz evlenmekti o da iş güç yok. O da aksadı…' (Samsun K125, 23, E)

'...Olumsuz etkiliyor. Eğitim iş olmadan plan kurmam. Aile hayatım için iş ve eğitimimin olması lazım. Yaşım geçmiş olabilir…' (Trabzon K143, 25, E)

'...Planlarımı olumsuz etkiliyor. Planlarımı erteliyorum. Evlenmek istiyorsunuz ama erteliyorsunuz…' (İzmir K87, 29, K)

5.3. Çevresel Etkileri

NEİY olmanın bireysel ve aile üzerindeki etkilerine yanı sıra sosyal ilişkileri ve dışlanma süreçlerini içeren çevresel etkileri de söz konusudur. Çevresel etkiler Tablo 46'da da görüleceği üzere sosyal uyum becerilerini ve sosyal dışlanma ihtimalini belirlemektedir. Kişisel sorunlarını çevresi ile paylaşabilme durumu NEİY gençlerin yaklaşık yarısı için mümkün görünmemektedir.

Tablo 46. Ankete Katılan 15-29 Yaş Grubu Gençlerin NEİY Olmalarının Çevresel İlişkiler Üzerindeki Etkileri

Alt Boyut	Sonuç / Etki İfadeleri	%
Sosyal uyum	Kişisel sorunlarımı yakın çevremle rahatlıkla paylaşabiliyorum	51,1%
Sosyal uyum	Eğitim ve istihdam dışında olmanın beni sosyal yaşantımdan (eğlenceli faaliyetlerden) uzaklaştırdığını düşünüyorum	44,3%
Sosyal uyum	Eğitim ve istihdam dışında kalmamın beni yalnızlaştırdığını düşünüyorum	32,6%
Sosyal uyum	Sosyal çevreme topluma uyum sağlamakta zorlanıyorum	19,9%
Sosyal dışlanma	Kendimi toplumdan dışlanmış hissediyorum	19,1%
Sosyal dışlanma	Bulunduğum ortamlarda yok sayılıyorum/dikkate alınmıyorum	16,3%
Sosyal dışlanma	Beni kötü örnek olarak tanımlayan insanlar var	15,0%

Derinlemesine görüşülen gençlerde NEİY olmalarının sosyal ilişkileri üzerindeki etkileri:

Gençlere, *eğitim ve istihdam dışında olmanız "sosyal ilişkilerinizi" nasıl etkiliyor?* sorusu sorulmuştur. Gençlerin NEİY olmaları sosyal ilişkilerini de olumsuz etkilemektedir. Gençlerin

büyük bir kısmı birden fazla olumsuz etkiden bahsetmiştir. Belirtilen olumsuz etkilerden en fazla dile getirilenler; sosyalleşemiyorum, sevgilimle bir yere gidemiyorum, daha kısıtlı bir hayat sürüyorum, ailemle sorunlar yaşıyorum, ailemden para istemeye çekiniyorum, istediğim yerlere gidemiyorum, sürekli evde oturuyorum gibi yanıtlardır.

'...Kız arkadaşımla bir yere gidemiyorum. Bir hediye alayım diyorum alamıyorum. Beni psikolojik olarak olumsuz etkiliyor…' (Ankara K19, 20, E)

Bunun yanı sıra pek etkilenmediğini (10 kişi) belirten bireyler de olmuştur.

'...Benim durumumu bildikleri için sosyal ilişkilerimi etkilemiyor…' (Erzurum K40, 22, E)

Derinlemesine görüşülen gençlerde NEİY olmalarının sosyal çevre ile uyum ve zamanı değerlendirme üzerindeki etkileri

Gençlere *boş zaman aktiviteleriniz nelerdir?* sorusu yöneltildiğinde katılımcılar genel olarak, boş zaman aktiviteleri olarak günlük rutinin içinde olabilecek cevapları vermişlerdir. Bunlar kitap/dergi okumak, ders çalışmak, internet zaman geçirmek, televizyon izlemek ve müzik dinlemektir. Bir kısım katılımcı yürüyüş yaptığını, semt havuzunda yüzdüğünü, satranç, bowling oynadığını ve ibadetlerine yöneldiğini söylemiştir. Aşağıda verilen diyaloglar incelendiğinde mülakata katılan gençlerin boş zamanlarında riskli olabilecek davranışları sergilemediği bazılarının sosyal medya veya çeşitli platformları kullandığı gözlenmiştir. Bu durumlarda aşırı uç örneklerin olmaması önemlidir.

'...Semt havuzlarında yüzüyorum…' (Adana YK 2, 22, E)

'...Oyun oynuyorum, sosyal medyada takılıyorum…' (Ankara K19, 20, E)

'...Kitap okuyorum. Sevdiklerime yardım ediyorum. Derslerimi tekrar ediyorum. Kardeşime yardım ediyorum...' (Ankara YK 2, 23, E)

'...Telefonla dizi, film izliyorum...' (Ankara K18, 23, K)

'...Kur-an'ı Kerim'in meailini okuyorum. Çocuklarıma kitap okuyorum. Etkinlik yapıyorum…' (Konya YK 2, 23, K)

'...aileme yardım ediyorum…' (Aydın K26, 25, E)

'...Sosyal medya bağımlılığım var. İnternetten film izliyorum…' (Aydın K28, 24, E)

Derinlemesine görüşülen NEİY gençlerin sosyal hayatlarında düzenli etkinlikleri

"Düzenli yaptığınız etkinlikler nelerdir?" sorusuna katılımcıların %17,1'i (26 kişi) düzenli olarak yaptığı bir etkinliğin olmadığını, %5,3'ü ise belirli bir düzeninin olmadığını söylemiştir.

Düzenli yapılan etkinliklerin başında yürüyüş, halı saha maçı, ayak tenisi, bisiklet sürmek gibi sporlar gelmektedir. Bir kesim ise kitap/dergi okuduğunu, ders çalıştığını, ailesine yardımcı olduğunu/vakit geçirdiğini, internette vakit geçirdiğini belirtmiştir. Katılımcılar içerisinde risk ve aykırı sayılabilecek etkinliklerin yer almaması olumludur.

'...Haftada üç gün yarım saat yürüyorum ve kitap okuyorum...' (Van K145, 18, E)

'...Burada kitap okuma etkinliğimiz var herkes okuyup birbirine anlatıyor...' (Van K146, 24, E)

'...Haftada iki gün Salı- Perşembe 45 dakikalık rehabilitasyona gidiyorum. Arkadaşlarımla da buluşur, sohbet ederim. Servis gelip alıyordu eskiden; ama şimdi pandemi nedeniyle o da durdu...' (Şanlıurfa K130, 25, E)

'...İngilizce öğrenmeye çalışırım. İnternetten grafik tasarımı konusunda kendimi geliştirmeye çalışırım...' (İzmir YK 4, 22, E)

'...Youtube'dan videolar izliyorum eğitim amaçlı veya eğlence amaçlı...' (Kayseri K91, 24, E)

'...Spor yapıyorum, makale okuyorum, kitap okuyorum. Bunları düzenli olarak yapmaya çalışıyorum...' (İstanbul K67, 25, E)

'...Kahvede arkadaşlarımla. Arada balığa giderim…' (Trabzon YK 1, 29, E)

Derinlemesine görüşülen NEİY gençlerin evde geçen zamanları:

Gençlere "*zamanınızın ne kadarı evde geçiyor?"* sorusu sorulmuştur. Gençlerin yarısından fazlası sıklıkla evinde zaman geçirdiğini ifade etmektedir.

'...10 saat uyuyorum geri kalan 12 saatin 6'sını evde geçiriyorum…' (Adana YK2, 22, E)

'...Hepsi evde geçiyor…' (Antalya K20, 27, K)

'...%95 evde geçiyor…' (Hatay K53, 25, E)

'...Uzun bir süresini evde geçiriyorum. Bir atanma şansım varsa bu senemi feda etmeye hazırım…' (İstanbul K74, 22, K)

Gençlerin yaklaşık %20'si ise evinde az ya da çok az zaman geçirdiğini beyan etmektedir. Zamanının çoğunu ev dışında geçiren gençlerin bazıları aile üyeleri ile sorun yaşadığını ifade etmiştir. Ev dışında geçirilen zamanlarının çoğunu ise arkadaşlarıyla geçirdiklerini ifade etmişlerdir.

'...Evde 2-3 saat kalıyorum. Pek evde kalmayı tercih etmiyorum. Tartışma oluyor çünkü...' (Balıkesir K32, 23, E)

'...Haftanın iki üç günü dışardayız. Arkadaşlarımla geziyoruz...' (Hatay K51, 24, K)

'...Uyumak dışında 2-3 saat evdeyim...' (Konya K108, 26, E)

Evde çok zaman geçirmek ve ev dışında çok zaman geçirmek NEİY gençleri olumsuz yönde etkileyen iki durumdur. Nitekim evde uzun vakit geçiren gençlerin sosyal çevreleri ile olan ilişkileri zamanla zayıflayabilmekte ve adaptasyon sorunları yaşayabilmektedirler. Zamanlarının çoğunu dışarıda geçiren NEİY gençler kendileri gibi NEİY olan bireylerden etkilenebilmektedirler.

Derinlemesine görüşülen gençlerin ev dışındaki sosyalleşmeye yönelik zaman ve faaliyet alışkanlıkları:

Gençlere *ev dışına çıktığınızda neler yapıyorsunuz ve günün hangi saatlerinde ev dışında oluyorsunuz?* soruları sorulmuştur. Katılımcıların büyük çoğunluğu genellikle arkadaşlarıyla vakit geçirmek ve yürüyüş yapmak için dışarı çıkmaktadır. İş başvurusu yapmak için çıkanların oranı, sosyalleşmenin yanında daha düşük kalmaktadır. İş aramak için ev dışına durumunun bazen hane içerisinde yaşayanların baskısı ile gerçekleştiği de görülmektedir.

'...İş bakmak için evden çıkıyorum. Ailem bana baskı kuruyor 'git iş bul diye'. Bu durum beni evden soğutuyor...' (Konya YK 1, 21, E)

'...Sabah yedide kalkar dışarı çıkarım. Atakum sahilinde köpeğimi gezdiririm. Çünkü 12'ye kadar yatsam, bana ne yatıyorsun kalksana diyecek biliyorum. Kalk git iş ara, diyecek babam. Benden beklentisi olmayan arkadaşlarımın yanına gider, takılırdım...' (Samsun K126, 24, E)

Bununla beraber katılımcıların cevapları incelendiğinde öğleden sonra ve akşamları dışarı çıkmayı tercih ettikleri görülmektedir.

'...Arkadaşlarımla, ailemle vakit geçiriyorum. Akşamları genelde dışarı çıkarım...' (Adana K1, 26, K)

'...Sabah çıkmayı tercih ederim. Sabah 10.00-13.00 arası kafeterya giderim. Pandemi nedeni ile öğle sıcağında ve kalabalık zamanlarda dışarı çıkmıyorum. Ev dışına çıkmanın bir maliyeti var...' (Aydın K28, 24, E)

Bazı bağımlı NEİY bireyler ise ev dışında oldukları zamanlarda kullanmış oldukları maddeleri temin ettiklerini ifade etmektedirler.

'...Dışarı zaten madde bulmak için çıkıyorum. Devlet uyuşturucu tedavisi konusunda başka yollar bulsun. Ben AMATEM ile bırakabileceğimi düşünmüyorum...' (İstanbul K61, 29, E)

'...Madde kullanımı için çıktım. İş aramak için çıkıyorum. Genelde gündüz vakti dışarıya çıkıyorum...' (İstanbul K79, 25, E)

5.4. Politik Yaklaşım Üzerine Etkileri

Tablo 47. Ankete katılanların siyasi ve sosyal katılım durumlarına göre dağılımları

		N	%
Arkadaşlarımla düzenli olarak görüşürüm	Evet	2.389	75,6
	Hayır	769	24,4
En son seçimde oy verdim	Evet	2.051	64,9
	Hayır	1.107	35,1
Gelecek seçimlerde oy vereceğim	Evet	2.684	85,0
	Hayır	474	15,0
Bir sivil toplum kuruluşu/vakıf- dernek gönüllüsüyüm	Evet	304	9,6
	Hayır	2.854	90,4
Sosyal yardım alıyorum	Evet	180	5,7
	Hayır	2.978	94,3

Tablo 47'de ankete katılanların siyasi ve sosyal katılım durumlarının dağılımları verilmiştir. Buna göre, katılımcıların %75,6'sı arkadaşlarıyla düzenli olarak görüşürken, %64,9'u en son seçimde oy verdiğini, %85'i ise gelecek seçimlerde oy vereceklerini beyan etmiştir. Katılımcıların %9,6'sı sivil toplum kuruluşu/vakıf/dernek gönüllüsü iken, %5,7'si sosyal yardım almaktadır.

Çalışma kapsamında gençlerin NEİY olmasının eğitim, istihdam, göçmen politikaları başta olmak üzere genel kamu politikalarına yönelik algılarını nasıl etkilediği, emek piyasasının önemli bir kurumu olan İŞKUR üzerinden bir iş bulabileceklerine yönelik inançları ve ülkedeki gelişmelere yönelik tutumları sorgulanmıştır. Tablo 48'e göre gençlerin büyük çoğunluğunun göçmen, eğitim, istihdam ve genel olarak kamu politikalarını yeterli ve etkili bulmadığı görülmektedir. İŞKUR üzerinden iş bulacağına inanmayanların oranı %47,2'i iken, gençlerin %33,2'si ülkesinde yaşanan olaylar karşısında kayıtsız kalmayı tercih ettiklerini belirtmişlerdir.

Tablo 48. Ankete Katılan 15-29 Yaş Grubu Gençlerin NEİY Olmalarının Politik Yaklaşımlarına Etkileri

Alt Boyut	Sonuç / Etki İfadeleri	%
Göçmen politikaları yaklaşımı	Devletin, vatandaşları dışında ülkeye gelen kişilere (göçmen, sığınmacı vb) kaynak aktarmasını doğru bulmuyorum.	69,2
İstihdam politikaları yaklaşımı	İstihdam politikalarını yeterli görmüyorum	67,2
Eğitim politikaları yaklaşımı	Eğitim politikalarını yeterli görmüyorum	66,8
Kamu politikaları yaklaşımı	İstihdam dışında olmam kamu politikalarına karşı olumsuz bir bakış açısına sahip olmama neden oluyor	52,8
İş bulma kurumu yaklaşımı	İŞKUR üzerinden iş bulacağıma inanmıyorum	47,2
Kayıtsızlık yaklaşımı	Ülkedeki gelişmelere kayıtsız bir tutum içerisindeyim	33,2

Kaynakça / References

Abayasekara, A., & Gunasekara, N. (2019). Determinants of youth not in education, employment or training: Evidence from Sri Lanka. *Review of Development Economics*, 23(4), 1840–1862. https://doi.org/10.1111/rode.12615.

Alfani, F., Clementi, F., Fabiani, M., Molini, V., & Valentini, E. (2020). Once NEET, always NEET? A synthetic panel approach to analyze the moroccan labor market. *World Bank Group Poverty and Equity Global Practice Policy Research Working Paper*.

Alfieri, S., Sironi, E., Marta, E., Rosina, A., & Marzana, D. (2015). Young Italian NEETs (not in employment, education, or training) and the influence of their family background. *Europe's Journal of Psychology*, 11(2), 311–322. doi:10.5964/ejop.v11i2.901.

Alpar, R. (2018). *Spor, sağlık ve eğitim biliminden örneklerle uygulamalı istatistik ve geçerlik, güvenirlik -SPSS çözümleme adımları ile birlikte-* (5.bs.). Ankara: Detay Yayıncılık.

Alvarado, A., Conde, B., Novella, R., & Repetto, A. (2020). Youths not in education, employment or training in Latin America and The Caribbean: Skills, aspirations, and ınformation. *Journal of International Development*. doi: 10.1002/jid.3503.

Anastasi, A., Urbina, F. (1997). *Psychological Testing* (7th Edition). New York: Prentice-Hall.

Axelsson, L., Andersson, I. H., Edén, L., & Ejlertsson, G. (2007). Inequalities of quality of life in unemployed young adults: A population-based questionnaire study. *International Journal for Equity in Health*, 6(1), 1-9. doi:10.1186/1475-9276-6-1.

Baggio, S., Iglesias K., Deline S., Studer J., Henchoz Y., Mohler-Kuo M., & Gmel G. (2015). Not in education, employment, or training status among Swiss men. Longitudinal associations with mental health and substance use. *Journal of Adolescent Health*, 56, 238-243.

Bălan, M. (2016). Economic and social consequences triggered by the neet youth. *Knowledge Horizons-Economics*, 8(2), 80–87.

Bassanini, A., & Duval, R. (2006). Employment patterns in OECD countries: Reassessing the role of policies and institutions. *OECD Social, Employment and Migration Working Papers No. 35*. Paris. https://doi.org/10.1787/702031136412.

Berlin, M., Kääriälä, A., Lausten, M., Andersson, G., & Brännström, L. (2020). Long-term NEET among young adults with experience of out-of-home care: A comparative study of three Nordic countries. *International Journal of Social Welfare*, 1–14. https://doi.org/10.1111/ijsw.12463.

Berry, C., Easterbrook, M. J., Empson, L., & Fowler, D. (2019). Structured activity and multiple group memberships as mechanisms of increased depression amongst young people not in employment, education or training. *Early Intervention in Psychiatry*, 13(6), 1480–1487. https://doi.org/10.1111/eip.12798.

Blood, D, F., Budd, W, C. (1972). *Educationaş Measauremet, and Evulation*. USA: Harper & Row Publishers.

Bonnard, C., Giret, J. F., & Kossi, Y. (2020). Risk of social exclusion and resources of young NEETs. *Economie et Statistique / Economics and Statistics*, 514-515–5, 133–154.

Bridgeland, J. M., Dilulio, J. J., & Morison, K. B. (2006). *The silent epidemic: Perspectives of high school dropouts*. Washington DC: Civic Enterprises.

British Council (2017). *Next Generation Türkiye*.

Brown, J, D. (2000). What is construct validity?, Shiken: JALT testing & evaluation. *SIG Newsletter*, 4(2), 8-12.

Bynner, J., & Parsons, S. (2002). Social exclusion and the transition from school to work: The case of young people not in education, employment, or training (NEET). *Journal of Vocational Behavior*, 60(2), 289–309. doi:10.1006/jvbe.2001.1868.

Cabral, F. J. (2018). Key drivers of NEET phenomenon among youth people in Senegal. *Economics Bulletin*, 38(1), 248-261.

Caliendo, M., & Schmidl, R. (2016). Youth unemployment and active labor market policies in Europe. *IZA Journal of Labor Policy*, 5(1). Doi:10.1186/s40173-016-0057-x.

Callanan, M., & Morrell, G. (2011). Influences on post-16 participation: The views of 16-to 18-year-olds studying part-time in further education (FE) or not in employment, education or training (NEET). *Centre for Analysis of Youth Transitions Report No. 5*, Institute for Fiscal Studies.

Canon, M., Kudlyak, M., & Liu, Y. (2015). Youth labor force participation continues to fall, but it might be for a good reason. *Regional Economist*-The St. Louis FED, Saint Louis.

Carcillo, S., Fernández, R., Königs, S., & Minea, A. (2015). NEET Youth in the Aftermath of the Crisis: Challenges and Policies (OECD Social, Employment and Migration No. 164). *OECD Social, Employment and Migration Working Papers*. https://doi.org/10.2139/ssrn.2573655.

Caruana, E., Allott, K., Farhall, J., Parrish, E. M., Davey, C. G., Chanen, A. M., Killackey, E., & Cotton, S. M. (2019). Vocational engagement among young people entering mental health treatment compared with their general population peers. *Early Intervention in Psychiatry*, 13(3), 692-696.

Clark, A. E. (2013). Unemployment as a social norm: Psychological evidence from panel data. *Journal of Labor Economics*, 21(2), 323-351.

Copps, J., & Keen, S. (2009). *Getting back on track. Helping young people not in education, employment or training in England*. London: New Philanthropy Capital.

Çarkçı, J., (2020). *Sosyal bilimlerde ölçek geliştirme kılavuzu*. İstanbul: Çizgi Kitap Evi.

De Almeida, A. N., & Simões, F. (2020). Professional development perspectives across gender and age groups of under-qualified rural NEETs. *Journal of Community Psychology*, 1–17. https://doi.org/10.1002/jcop.22356.

De Lannoy, A., & Mudiriza, G. (2019). *A profile of young NEETs: Unpacking the heterogeneous nature of young people not in employment, education or training in South Africa Cape Town: (SALDRU Working Paper No. 249)*. SALDRU, UCT.

Demir, I. (2020). *SPSS ile istatistik rehberi*. İstanbul: Efe Akademi, İstanbul.

Dias, T. S., & Vasconcelos, A. M. N. (2020). Heterogeneity among young people neither in employment nor in education in Brazil. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 688(1), 208–224. doi:10.1177/0002716220913234.

Dixon, S. (2013). Not in employment, education or training: the long-term NEET spells of young people in New Zealand. *Ministry of Business, Innovation and Employment (MBIE)*.

Erkuş, A. (2007). Ölçek geliştirme ve uyarlama çalışmalarında karşılaşılan sorunlar. *Türk Psikoloji Bülteni*, 13(40), 17-25

Eurofound. (2012). *NEETs – Young people not in employment, education or training: Characteristics, costs and policy responses in Europe*. Luxemburg: Publications Office of the European Union. https://doi.org/10.2806/41578.

Feng, Z., Ralston, K., Everington, D., & Dibben, C. (2018). Long term health effects of NEET experiences: evidence from Scotland. *Journal of Epidemiology and Community Health*, *72*(Suppl 1), A65 LP-A66. https://doi.org/10.1136/jech-2018-SSMabstracts.136.

Finlay, I., Sheridan, M., McKay, J., & Nudzor, H. (2010). Young people on the margins: In need of more choices and more chances in twenty-first century scotland. *British Educational Research Journal*, 36(5), 851–867. https://doi.org/10.1080/01411920903168532.

Franzosi, C. (2015). Being NEET. Neither in education nor in employment. First results from a sociological survey. *ISFOL, giugno 2014. Isfol OA*.

Genç Hayat Vakfı. (2017). *Sessiz ve görünmeyen gençler araştırması projesi raporu: Okumayan ve çalışmayan gençliğin durumu ve çözüm önerileri*. İstanbul: Genç Hayat Yayınları.

Genda, Y. (2007). Jobless youths and the NEET problem in Japan. *Social Science Japan Journal*, 10(1), 23–40. https://doi.org/10.1093/ssjj/jym029.

Gutiérrez-García, R. A., Benjet, C., Borges, G., Méndez Ríos, E., & Medina-Mora, M. E. (2018). Emerging adults not in education, employment or training (NEET): Socio-demographic characteristics, mental health and reasons for being NEET. *BMC Public Health*, 18(1). Doi:10.1186/s12889-018-6103-4.

Hultman B., & Hemlin S. (2008). Self-rated quality of life among the young unemployed and the young in work in northern Sweden. *Work*, 30(4), 461-72.

Jianu, I. (2019). The Effect of young people not ın employment, education or training, on poverty rate in European Union. *Journal of Eastern Europe Research in Business and Economics*, 1-14.

Kan, A. (2013). *Test Geliştirme, (çeviri Editörü) Psikolojik test ve değerleme: Testlere ve ölçmeye giriş* (7.bs.). Ankara: Nobel yayıncılık.

Karyda, M., & Jenkins, A. (2018). Disadvantaged neighbourhoods and young people not in education, employment or training at the ages of 18 to 19 in England. *Journal of Education and Work*, 31(3), 307–319. doi:10.1080/13639080.2018.1475725.

Kessler, R. C., Berglund, P., Demler, O., Jin, R., Merikangas, K. R., & Walters, E. E. (2005). Lifetime Prevalence and Age-of-onset Distributions of DSM-IV Disorders in the National Comorbidity Survey Replication. *Archives of General Psychiatry*, 62(6), 593-602.

Kevelson, M. J. C., Marconi, G., Millett, C. M., & Zhelyazkova, N. (2020). *College educated yet disconnected: Exploring disconnection from education and employment in OECD Countries, with a comparative focus on the U.S*. ETS Research Report Series. https://doi.org/10.1002/ets2.12305.

Kovess-Masfety, V., Leray, E., Denis, L., Husky, M., Pitrou, I., & Bodeau-Livinec, F. (2016). Mental health of college students and their non-college-attending peers: results from a large French cross-sectional survey. *BMC Psychology*, 4(1). doi:10.1186/s40359-016-0124-5.

Mendolia, S., & Walker, I. (2014). Do NEETs Need Grit? *(No. 8740). IZA Discussion Paper*.

Milligan, K., Moretti, E., & Oreopoulos, P. (2004). Does education improve citizenship? Evidence from the United States and the United Kingdom. *Journal of Public Economics*, 88(9-10), 1667–1695. doi: 10.1016/j.jpubeco.2003.10.005.

Niknami,S., Lena S., Eskil W. (2019). Ethnic minority youths in the labour markets in Denmark, Finland, Norway and Sweden. *Discussion Paper Series, No. 12274*.

Nordenmark, M., Gillander Gadin, K., Selander, J., Sjödin, j., & Selsström, E. (2015). Self-rated health among young Europeans not in employment, education or training- with a focus on the conventionally unemployed and the disengaged. *Society, Health & Vulnerability*, 6(1), 1-17, https://doi.org/10.3402/vgi.v6.25824.

O'Dea, B., Glozier, N., Purcell, R., McGorry, P. D., Scott, J., Feilds, K.-L., & Hickie, I. B. (2014). A cross-sectional exploration of the clinical characteristics of disengaged (NEET) young people in primary mental healthcare. *BMJ Open*, 4(12), e006378. Doi:10.1136/bmjopen-2014-006378.

OECD. (2016). *Society at a Glance 2016: OECD Social Indicators*. Paris: OECD Publishing. http://dx.doi.org/10.1787/9789264261488-en.

Ogresta, J., Rezo, I., Kožljan, P., Paré, M. H., & Ajduković, M. (2020). Why do we drop out? Typology of dropping out of high school. *Youth & Society*, 1-21. doi:10.1177/0044118X20918435.

Palmer, C., Clancy, S., Hazledine, R., Atkin, J., & Qu, R. (2020). Maslow, Meaning and Data: Applying interdisciplinary approaches to evaluating a personalised youth employment programme. 1-25. doi: https://doi.org/10.31235/osf.io/rjgdu

Pattinasarany, I. R. I. (2019). Not in employment, education or training (NEET) among the youth in Indonesia: The effects of social activities, access to ınformation, and language skills on NEET youth. *MASYARAKAT: Jurnal Sosiologi*, 24(1). Doi:10.7454/mjs. v24i1.10308.

Pemberton, S. (2008). Tackling the NEET generation and the ability of policy to generate a "NEET" solution—Evidence from the UK. *Environment and Planning C: Government and Policy*, 26(1), 243–259. doi:10.1068/c0654.

Powdthavee, N., & Vignoles, A. (2009). The Socioeconomic gap in university dropouts. *The B. E. Journal of Economic Analysis & Policy*, 9(1), 1-36. doi: 10.2202/1935-1682.2051.

Quintano, C., Mazzocchi, P., & Rocca, A. (2018). The determinants of Italian NEETs and the effects of the economic crisis. *Genus*, 74(1). Doi:10.1186/s41118-018-0031-0.

Ranzani, M., & Rosati, F. (2013). The NEET trap: A dynamic analysis for Mexico. *Understanding Children's Work (UCW) Project*.

Rennison, J., Maguire, S., Middleton, S., & Ashworth, K. (2005). *Young people not in education, employment or training: Evidence from the education maintenance allowance pilots database (Research Report No 628)*. Centre for Research in Social Policy (CRSP).

Robson, K. (2008). 'Becoming NEET in Europe: A comparison of predictors and later-life outcomes', paper presented at the Global Network on Inequality Mini-Conference, 22 February 2008, New York.

Ruesga-Benito, S., González-Laxe, F., & Picatoste, X. (2018). Sustainable development, poverty, and risk of exclusion for young people in the European Union: The case of NEETs. *Sustainability*, 10(12), 4708. Doi:10.3390/su10124708.

Serracant, P. (2014). A brute indicator for a NEET case: Genesis and evolution of a problematic concept and results from an alternative indicator. *Social Indicators Research*, 117(2), 401–419. doi:10.1007/s11205-013-0352-5.

Sierra, C. Jose David, Colin H-L., Mark MK., Simon H., & Max P. (2018). *Towards a better understanding of NEET youth in Ontario: Findings from the "made in Ontario" NEET youth research initiative*. Toronto: Ontario Ministry of Children, Community and Social Services.

Strelitz, J. (2003). Tackling disadvantage: Education. In D. Darton & J. Strelitz (Eds.), *Tackling UK poverty and disadvantage in the twenty-first century: An exploration of the issues* (ss. 57–75). York: Joseph Rowntree Foundation.

Susanlı, Z. B. (2016). Understanding the NEET in Turkey. *Eurasian Journal of Economics and Finance*, 4(2), 42-57.

Şeker, H. ve Gençdoğan, B. (2014). *Psikolojide ve eğitimde ölçme aracı geliştirme* (2. Bs.). Ankara: Nobel Yayıncılık.

Şencan, H. (2005). *Sosyal ve davranışsal ölçümlerde güvenirlik ve geçerlik*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Tamesberger, D., & Bacher, J. (2014). NEET youth in Austria: A typology ıncluding socio-demography, labour market behaviour and permanence. *Journal of Youth Studies*, 17(9), 1239–1259.

Tavşancıl, E. (2014). *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi* (5. Baskı), Ankara: Nobel Yayınevi

Tezbaşaran, A. (2008). *Likert tipi ölçek hazırlama kılavuzu* (2.bs.). Ankara: Psikologlar Derneği.

Vancea, M., & Utzet, M. (2018). School-to-work transition: the case of Spanish NEETs. *Journal of Youth Studies*, 21(7), 869–887. doi:10.1080/13676261.2017.1421313.

Vancea, M., & Utzet, M. (2018). School-to-work transition: the case of Spanish NEETs. *Journal of Youth Studies*, 21(7), 869–887. doi:10.1080/13676261.2017.1421313.

Wickremeratne, N., & Dunusinghe, P. (2018). Youth not in education, employment and training (NEET) in Sri Lanka. *Advances in Economics and Business*, 6(5), 339-352.

Wong, M. (2016). *The characteristics of youth not in education, employment or training (NEET) in Australia and Japan*. Japan: Japan Institute for Labour Policy and Training

Worldbank. (2021). Computer-Assisted Personal Interviews (CAPI). https://dimewiki.worldbank.org/Computer-Assisted_Personal_Interviews_(CAPI)

Yang, Y. (2020). China's youth in NEET (Not in education, employment, or training): Evidence from a national survey. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 688(1), 171–189. doi:10.1177/0002716220909807.

Youth Guarantee Programme (2015). *Census on youths NEET: Report on findings operational programme II – Cohesion Policy 2007-2013 empowering people for more jobs and a better quality of life*. ESF3.231.

Yurdabakan, İ., & Çüm, S. (2017). Davranış bilimlerinde ölçek geliştirme (açıklayıcı faktör analizine dayalı) [Scale development in behavioral sciences (based on exploratory factor analysis)]. *Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care*, *11*(2), 108-126.

Zencirkıran M. (2019). *Türkiye'nin toplumsal yapısı*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Zuccotti, V.C., & O'Reilly, J. (2019). Ethnicity, gender and household effects on becoming NEET: An intersectional analysis.*Work, Employment and Society*, 33(3), 351–373.

Ek / Appendix

Ek 1: Anket Soru Formu

1) Yaşınız	……...		
2) Cinsiyetiniz	Kadın ( ) Erkek ( )		
3) Medeni durumunuz	Evli ( ) Evli ama eşinden ayrı yaşıyor ( ) Boşanmış ( ) Bekar ( ) Eşi hayatta değil ( )		
4) İkamet ettiğiniz il/ilçe	…….	**İlçe:**	…….
5) Kaç kardeşiniz var?	.....		
6) Kaçıncı çocuksunuz?	……		
7) Anne – baba sağ olma durumu	İkisi de hayatta ( ) Anne hayatta değil ( ) Baba hayatta değil ( ) İkisi de hayatta değil ( )		
8) Sağ ise Anne – Baba Medeni Durumu	Boşanmış ( ) Evli ama ayrı yaşıyor ( ) Evli ve birlikte yaşıyor ( )		
8.1.)*(Boşandı/ayrı yaşıyor ise) *anne-babanız boşandığında/ayrı yaşamaya başladığında kaç yaşındaydınız?*	……		

9) Sağ ise baba çalışma durumu		**10) Sağ ise anne çalışma durumu**	
Çalışıyor ( )	Çalışmıyor ( )	Çalışıyor ( )	Çalışmıyor ( )

11) Babanızın mesleği nedir?					
İşçi – ücretli çalışan ( )	Memur ( )	İşletme sahibi – iş insanı ( )	İş arıyor ( )	Emekli ( )	Çalışmaya engel durumu var ( )

12) Annenizin mesleği nedir?						
İşçi – ücretli çalışan ( )	Memur ( )	İşletme sahibi – iş insanı ( )	İş arıyor ( )	Emekli ( )	Çalışmaya engel durumu var ( )	Ev hanımı ( )

13) Babanızın eğitim durumu nedir?			
Okur yazar değil ( )	İlkokul (5 Yıl) ( )	Ortaokul (3 Yıl) ( )	İlköğretim (8 Yıl) ( )
Lise ( )	Meslek Lisesi ( )	Ön Lisans ( )	Lisans ( )
Yüksek Lisans ( )		Doktora ( )	

14) Annenizin eğitim durumu nedir?			
Okur yazar değil ( )	İlkokul (5 Yıl) ( )	Ortaokul (3 Yıl) ( )	İlköğretim (8 Yıl) ( )
Lise ( )	Meslek Lisesi ( )	Ön Lisans ( )	Lisans ( )
Yüksek Lisans ( )		Doktora ( )	

15) Aynı hanede (evde) birlikte yaşadığınız kişiler aşağıdakilerden hangisi gibidir?			
Anne, baba ve çocuklar ( )	Anne, baba, çocuklar ve diğer aile büyükleri ( )	Anne veya babadan birisi ve çocuklar ( )	Anne ve/veya baba yok, aile büyüklerinden biri ( )
Diğer ise yazınız ……...			

16) Ailenizde (hanenizde) yaşayan kaç kişi var ?	……..
17) Ailenizde (hanenizde) kaç kişi çalışmaktadır?	…….

18) Hanenizin toplam aylık gelir ne kadar? (tl)					
2500 TL altı ( )	2501 – 5000 TL ( )	5001 – 8.000 TL ( )	8001 – 10.000 TL ( )	10.001 – 15.000 TL ( )	15.001 TL ve üzeri ( )

19) Son mezun olduğunuz okula göre eğitim durumunuzu işaretleyiniz			
Okur yazar değil ( )	İlkokul (5 Yıl) ( )	Ortaokul (3 Yıl) ( )	İlköğretim (8 Yıl) ( )
Lise ( )	Meslek Lisesi ( )	Ön Lisans ( )	Lisans ( )
Yüksek Lisans ( )		Doktora ( )	

***19.1.* Ön lisans ve lisans mezunu ise bölüm bilgisi yazın**	……..

20) Son mezun olduğunuz okuldan sonra eğitime devam etmeyeli/eğitimi bırakalı ne kadar zaman oldu?			
0-1 Yıl ( )	1-2 Yıl ( )	2-3 Yıl ( )	3-4 Yıl ( )
4-5 Yıl ( )	5-6 Yıl ( )	6-7 Yıl ( )	7-8 Yıl ( )
8-9 Yıl ( )	9-10 Yıl ( )	10 yıl ve üzeri ( )	

21) Çalıştığınız tüm işyerlerini (Kendi işiniz de dahil) düşünerek şimdiye kadarki toplam çalışma/ istihdamda olma sürenizi işaretleyiniz.			
İş tecrübem olmadı ( )	0-1 Yıl ( )	1-2 Yıl ( )	2-3 Yıl ( )
3-4 Yıl ( )	4-5 Yıl ( )	5-6 Yıl ( )	6-7 Yıl ( )
7-8 Yıl ( )	8-9 Yıl ( )	9-10 Yıl ( )	10 ve üzeri ( )

22) Ne kadar süredir çalışmıyor/ istihdam edilmiyorsunuz?			
1-2 Ay ( )	2-3 Ay ( )	3-6 Ay ( )	6-9 Ay ( )
9-12 Ay ( )	12– 24 Ay ( )	24- 36 Ay ( )	36 ay ve üzeri ( )

23) İŞKUR'a kayıtlı mısınız?	
Evet ( )	Hayır ( )

24) İş arıyor musunuz?	
Evet ( )	Hayır ( )

24.1) Evet ise Ne Kadar Süredir İş Arıyorsunuz?				
0-1 ay ( )	1-3 ay ( )	3-6 ay ( )	6-9 ay ( )	9-12 ay ( )
12 ay ve üzeri ( )				

24.2) Evet ise 2 Hafta içerisinde iş başı yapabilecek durumda mısınız?	
Evet ( )	Hayır ( )

25) Aşağıdaki ifadelere "evet" / "hayır" seçeneklerinden birisini seçerek işaretleyiniz.		
Engelli bir bireyim ( )	Evet ( )	Hayır ( )
Doktor tarafından teşhis edilmiş depresyon, anksiyete, panik atak veya benzeri bir rahatsızlığım var.	Evet ( )	Hayır ( )
Eski hükümlüyüm ( )	Evet ( )	Hayır ( )
Madde bağımlılığı yaşadım ( )	Evet ( )	Hayır ( )
Gün içinde çok fazla internet/oyun/sosyal medya kullanıyorum ( )	Evet ( )	Hayır ( )
Yakın çevremden fiziksel şiddet gördüm ( )	Evet ( )	Hayır ( )
Evimde internet var ( )	Evet ( )	Hayır ( )
Akıllı telefonum var ( )	Evet ( )	Hayır ( )

Sigara kullanıyorum ( )	Evet ( )	Hayır ( )
Alkol tüketiyorum ( )	Evet ( )	Hayır ( )
Arkadaşlarımla düzenli olarak görüşürüm. ( )	Evet ( )	Hayır ( )
En son seçimde oy verdim	Evet ( )	Hayır ( )
Gelecek seçimlerde oy vereceğim	Evet ( )	Hayır ( )
Bir sivil toplum kuruluşu/Vakıf- Dernek gönüllüsüyüm	Evet ( )	Hayır ( )
Sosyal yardım alıyorum	Evet ( )	Hayır ( )
Meslek sahibi olabileceğim bir eğitime katılmak isterim.	Evet ( )	Hayır ( )
Mesleki eğitim kurslarının iş bulmak için faydalı olacağını düşünüyorum.	Evet ( )	Hayır ( )
Ulaşabileceğim eğitim ve öğretim fırsatları hakkında yeterince bilgim var.	Evet ( )	Hayır ( )
Yaşadığım yerdeki arkadaşlarımın çoğu eğitimde ve/veya istihdamda bulunuyor.	Evet ( )	Hayır ( )
Düzenli gelir elde edeceğim bir işte çalışmak isterim.	Evet ( )	Hayır ( )

26) Aşağıdaki İfadelere Katılma ya da Katılmama Durumunuzu 1'den 5'e kadar İşaretleyiniz.
1: "Kesinlikle katılmıyorum 2: Katılmıyorum 3: Kararsızım 4:Katılıyorum 5: Kesinlikle katılıyorum

EĞİTİM VE İSTİHDAM DIŞI OLMA NEDENLERİ (Kendi içinde ROTASYON)					
Eğitimim yarıda kaldı.	**1** ( )	**2** ( )	**3** ( )	**4** ( )	**5** ( )
Tercihen eğitimime devam etmedim/etmiyorum.	**1** ( )	**2** ( )	**3** ( )	**4** ( )	**5** ( )
Okulumu/bölümümü/alanımı sevmediğim için eğitimime devam etmek istemedim.	**1** ( )	**2** ( )	**3** ( )	**4** ( )	**5** ( )
Eğitim kurumlarına erişemediğim/ulaşamadığım için eğitimime devam edemedim/ edemiyorum.	**1** ( )	**2** ( )	**3** ( )	**4** ( )	**5** ( )
Maddi durumum yeterli olmadığı için eğitimime devam edemedim/ edemiyorum.	**1** ( )	**2** ( )	**3** ( )	**4** ( )	**5** ( )
Ebeveynlerimin yaklaşımının eğitimim üzerinde olumsuz etkileri olduğunu düşünüyorum.	**1** ( )	**2** ( )	**3** ( )	**4** ( )	**5** ( )
Bakmakla yükümlü olduğum çocuk/engelli/yaşlı olduğu için eğitimime devam edemedim/edemiyorum.	**1** ( )	**2** ( )	**3** ( )	**4** ( )	**5** ( )
Bakmakla yükümlü olduğum çocuk/engelli/yaşlı olduğu için iş bulamadım/ bulamıyorum.	**1** ( )	**2** ( )	**3** ( )	**4** ( )	**5** ( )
Eğitim düzeyimi yeterli görüyorum.	**1** ( )	**2** ( )	**3** ( )	**4** ( )	**5** ( )
Eğitim aldığım/yetiştirildiğim uzmanlık alanında iş bulamadım/ bulamıyorum.	**1** ( )	**2** ( )	**3** ( )	**4** ( )	**5** ( )
Yeterli eğitime sahip olmadığım için iş bulamadım/bulamıyorum.	**1** ( )	**2** ( )	**3** ( )	**4** ( )	**5** ( )
Engelli olduğum için eğitimime devam edemedim ve/veya iş bulamadım/ bulamıyorum.	**1** ( )	**2** ( )	**3** ( )	**4** ( )	**5** ( )
Sağlık durumum elvermediği için eğitimime devam edemedim ve/veya iş bulamadım/bulamıyorum.	**1** ( )	**2** ( )	**3** ( )	**4** ( )	**5** ( )
Eğitim dışında olmamın tek sorumlusu benim.	**1** ( )	**2** ( )	**3** ( )	**4** ( )	**5** ( )
İstihdam dışında olmamın tek sorumlusu benim.	**1** ( )	**2** ( )	**3** ( )	**4** ( )	**5** ( )
Eğitim dışında olmamda yakın çevrem (ebeveyn, kardeş, eş, arkadaş) etkili oldu/oluyor.	**1** ( )	**2** ( )	**3** ( )	**4** ( )	**5** ( )
İstihdam dışında olmamda yakın çevrem (ebeveyn, kardeş, eş, arkadaş) etkili oldu/oluyor.	**1** ( )	**2** ( )	**3** ( )	**4** ( )	**5** ( )
Gerekli sosyal bağlantılarım olmadığı için iş bulamadım/bulamıyorum.	**1** ( )	**2** ( )	**3** ( )	**4** ( )	**5** ( )

Bir iş tecrübem olmadığı için iş bulamadım/bulamıyorum.	**1** ( )	**2** ( )	**3** ( )	**4** ( )	**5** ( )
İş bulmak için hangi iş arama kanallarını kullanmam gerektiğini bilmiyorum.	**1** ( )	**2** ( )	**3** ( )	**4** ( )	**5** ( )
İş bulma umudumu kaybettiğim için iş aramıyorum.	**1** ( )	**2** ( )	**3** ( )	**4** ( )	**5** ( )
Ülkede yaşanan ekonomik krizler nedeniyle iş bulamadım/bulamıyorum.	**1** ( )	**2** ( )	**3** ( )	**4** ( )	**5** ( )
Ülkedeki sosyal eşitsizlikler (fırsat eşitliği olmaması, ayrımcılık vb.) nedeniyle iş bulamadım/bulamıyorum.	**1** ( )	**2** ( )	**3** ( )	**4** ( )	**5** ( )
Yaşadığım bölgede eğitimim ve yetkinliklerime uygun başvurabileceğim bir iş olduğunu düşünmüyorum.	**1** ( )	**2** ( )	**3** ( )	**4** ( )	**5** ( )
Başka bir şehirde veya başka bir bölgede iş arayabilirim, ama o bölgedeki sosyal ve ekonomik belirsizlikler iş arama engel oluyor.	**1** ( )	**2** ( )	**3** ( )	**4** ( )	**5** ( )
Herhangi bir kişi ya da kurum istihdam imkanı sağlasa da çalışmak istemedim/istemiyorum.	**1** ( )	**2** ( )	**3** ( )	**4** ( )	**5** ( )
Düşük ücretle bir işte çalışmaktansa, çalışmamayı tercih ederim.	**1** ( )	**2** ( )	**3** ( )	**4** ( )	**5** ( )
Maddi durumum yeterli olduğu için çalışmak/istihdam edilmek istemiyorum.	**1** ( )	**2** ( )	**3** ( )	**4** ( )	**5** ( )
Çalışma koşulları beni çok zorladığı için çalışmak/istihdam edilmek istemiyorum.	**1** ( )	**2** ( )	**3** ( )	**4** ( )	**5** ( )
Çalışma hayatında yer alacak özgüvene sahip değilim.	**1** ( )	**2** ( )	**3** ( )	**4** ( )	**5** ( )

27) Aşağıdaki İfadelere Katılma ya da Katılmama Durumunuzu 1'den 5'e kadar İşaretleyiniz. ***1: "Kesinlikle katılmıyorum 2: Katılmıyorum 3: Kararsızım 4:Katılıyorum 5: Kesinlikle katılıyorum***					
EĞİTİM VE İSTİHDAM DIŞI OLMANIN ETKİLERİ (Kendi içinde ROTASYON)					
Yaşamımdan memnunum.	**1** ( )	**2** ( )	**3** ( )	**4** ( )	**5** ( )
Eğitim dışında olmak geleceğe dair umutsuz olmama sebep oluyor.	**1** ( )	**2** ( )	**3** ( )	**4** ( )	**5** ( )
İstihdam dışında olmak geleceğe dair umutsuz olmama sebep oluyor.	**1** ( )	**2** ( )	**3** ( )	**4** ( )	**5** ( )
Benim için hayat o kadar karmaşıklaştı ki bir çıkış bulmakta zorlanıyorum.	**1** ( )	**2** ( )	**3** ( )	**4** ( )	**5** ( )
Yaptıklarımın değerinin başkaları tarafından takdir edilmediğini hissediyorum.	**1** ( )	**2** ( )	**3** ( )	**4** ( )	**5** ( )
Eğer bugün ölecek olsam hayatımın boşa geçtiğini düşünürüm.	**1** ( )	**2** ( )	**3** ( )	**4** ( )	**5** ( )
Dünyaya yeniden gelseydim yaşamımda hemen hemen hiçbir şeyi değiştirmezdim.	**1** ( )	**2** ( )	**3** ( )	**4** ( )	**5** ( )
Benim için önemli olan konularda ileride başarılı olacağımı umuyorum.	**1** ( )	**2** ( )	**3** ( )	**4** ( )	**5** ( )
Geleceğe baktığımda şimdikine oranla daha mutlu olacağımı umuyorum.	**1** ( )	**2** ( )	**3** ( )	**4** ( )	**5** ( )
Hayatımdaki her şeyi düşündüğümde kendimi oldukça mutsuz hissediyorum.	**1** ( )	**2** ( )	**3** ( )	**4** ( )	**5** ( )
Eğitimde veya istihdam dışında olmak kendime olan saygımı azaltıyor.	**1** ( )	**2** ( )	**3** ( )	**4** ( )	**5** ( )
Eğitimde veya istihdam dışında olduğum için potansiyelimi ortaya çıkaramıyorum.	**1** ( )	**2** ( )	**3** ( )	**4** ( )	**5** ( )
Bazen hiçbir işe yaramadığımı düşünüyorum.	**1** ( )	**2** ( )	**3** ( )	**4** ( )	**5** ( )
Eğitim veya istihdam dışında olmamın ruh sağlığımı olumsuz yönde etkilediğini düşünüyorum.	**1** ( )	**2** ( )	**3** ( )	**4** ( )	**5** ( )
Eğitim veya istihdam dışında olmak kendime zarar verme isteği yaratıyor.	**1** ( )	**2** ( )	**3** ( )	**4** ( )	**5** ( )
Eğitim veya istihdam dışında olmak bana intiharı düşündürüyor.	**1** ( )	**2** ( )	**3** ( )	**4** ( )	**5** ( )
Eğitim veya istihdam dışında olduğum için kendimi değersiz hissediyorum.	**1** ( )	**2** ( )	**3** ( )	**4** ( )	**5** ( )

Eğitim veya istihdam dışında olmam aile içi huzursuzluklara yol açıyor.	**1** ( )	**2** ( )	**3** ( )	**4** ( )	**5** ( )
Eğitim veya istihdam dışında olmam nedeniyle ailem bana baskı yapıyor.	**1** ( )	**2** ( )	**3** ( )	**4** ( )	**5** ( )
Ailem eğitim veya istihdam dışında olmamla ilgilenmiyor.	**1** ( )	**2** ( )	**3** ( )	**4** ( )	**5** ( )
Eğitim veya istihdam dışında olmam nedeniyle bilgisayar-internet-sosyal medya bağımlısı oldum.	**1** ( )	**2** ( )	**3** ( )	**4** ( )	**5** ( )
İstihdam dışında olduğum için ihtiyaçlarımı karşılayamıyorum.	**1** ( )	**2** ( )	**3** ( )	**4** ( )	**5** ( )
İstihdam dışında olduğum için ailemden/sosyal çevremden maddi destek alıyorum.	**1** ( )	**2** ( )	**3** ( )	**4** ( )	**5** ( )
İstihdam dışında olduğum için yoksullaştığımı düşünüyorum.	**1** ( )	**2** ( )	**3** ( )	**4** ( )	**5** ( )
Eğitim veya istihdam dışında olmanın beni sosyal yaşantımdan (eğlenceli faaliyetlerden) uzaklaştırdığını düşünüyorum.	**1** ( )	**2** ( )	**3** ( )	**4** ( )	**5** ( )
Eğitim veya istihdam dışında kalmamın beni yalnızlaştırdığını düşünüyorum.	**1** ( )	**2** ( )	**3** ( )	**4** ( )	**5** ( )
Kendimi toplumdan dışlanmış hissediyorum.	**1** ( )	**2** ( )	**3** ( )	**4** ( )	**5** ( )
Sosyal çevreme (topluma) uyum sağlamakta zorlanıyorum.	**1** ( )	**2** ( )	**3** ( )	**4** ( )	**5** ( )
Bulunduğum ortamlarda yok sayılıyorum/dikkate alınmıyorum.	**1** ( )	**2** ( )	**3** ( )	**4** ( )	**5** ( )
Beni kötü örnek olarak tanımlayan insanlar var.	**1** ( )	**2** ( )	**3** ( )	**4** ( )	**5** ( )
Kişisel sorunlarımı yakın çevremle rahatlıkla paylaşabiliyorum.	**1** ( )	**2** ( )	**3** ( )	**4** ( )	**5** ( )
Devletin istihdam politikalarını yeterli görmüyorum.	**1** ( )	**2** ( )	**3** ( )	**4** ( )	**5** ( )
Devletin eğitim politikalarını yeterli görmüyorum.	**1** ( )	**2** ( )	**3** ( )	**4** ( )	**5** ( )
İŞKUR üzerinden iş bulacağıma inanmıyorum.	**1** ( )	**2** ( )	**3** ( )	**4** ( )	**5** ( )
Devletin, vatandaşları dışında ülkeye gelen kişilere (göçmen, sığınmacı vb) kaynak aktarmasını doğru bulmuyorum.	**1** ( )	**2** ( )	**3** ( )	**4** ( )	**5** ( )
İstihdam dışında olmam kamu politikalarına karşı olumsuz bir bakış açısına sahip olmama neden oluyor.	**1** ( )	**2** ( )	**3** ( )	**4** ( )	**5** ( )
Ülkedeki gelişmelere kayıtsız bir tutum içerisindeyim.	**1** ( )	**2** ( )	**3** ( )	**4** ( )	**5** ( )

EK 2: Mülakat Soru Formu

1) Yaşınız	……...		
2) Cinsiyetiniz	Kadın ( ) Erkek ( )		
3) Medeni durumunuz	Evli ( ) Evli ama eşinden ayrı yaşıyor ( ) Boşanmış ( ) Bekar, ilişkisi yok ( ) Bekar, ilişkisi var ( ) Eşi hayatta değil ( )		
4) İkamet ettiğiniz il/ilçe	…….	**İlçe:**	…….
5) Kaç kardeşiniz var?	.....		
6) Kaçıncı çocuksunuz?	……		
7) Anne – baba sağ olma durumu	İkisi de hayatta ( ) Anne hayatta değil ( ) Baba hayatta değil ( ) İkisi de hayatta değil ( )		
8) Sağ ise Anne – Baba Medeni Durumu	Boşanmış ( ) Evli ama ayrı yaşıyor ( ) ( ) Evli ve birlikte yaşıyor		
8.1.)*(Boşandı/ayrı yaşıyor ise) *anne-babanız boşandığında/ayrı yaşamaya başladığında kaç yaşındaydınız?*	……		

9) Sağ ise baba çalışma durumu		**10) Sağ ise anne çalışma durumu**	
Çalışıyor ( )	Çalışmıyor ( )	Çalışıyor ( )	Çalışmıyor ( )

11) Babanızın mesleği nedir?					
İşçi – ücretli çalışan ( )	Memur ( )	İşletme sahibi – iş insanı ( )	İş arıyor ( )	Emekli ( )	Çalışmaya engel durumu var ( )

12) Annenizin mesleği nedir?						
İşçi – ücretli çalışan ( )	Memur ( )	İşletme sahibi – iş insanı ( )	İş arıyor ( )	Emekli ( )	Çalışmaya engel durumu var ( )	Ev hanımı ( )

13) Aynı hanede (evde) birlikte yaşadığınız kişiler aşağıdakilerden hangisi gibidir?			
Anne, baba ve çocuklar ( )	Anne, baba, çocuklar ve aile büyükleri ( )	Anne veya babadan birisi ve çocuklar ( )	Anne ve/veya baba yok, aile büyüklerinden biri ( )
Diğer ise yazınız ……...			

14) Ailenizde (hanenizde) yaşayan kaç kişi var ?	……..
15) Ailenizde (hanenizde) kaç kişi çalışmaktadır?	…….

16) Hanenizin toplam aylık gelir ne kadar? (tl)					
2500 TL altı ( )	2501 – 5000 TL ( )	5001 – 8.000 TL ( )	8001 – 10.000 TL ( )	10.001 – 15.000 TL ( )	15.001 TL ve üzeri ( )

17) Son mezun olduğunuz okula göre eğitim durumunuzu işaretleyiniz			
Okur yazar değil ( )	İlkokul (5 Yıl) ( )	Ortaokul (3 Yıl) ( )	İlköğretim (8 Yıl) ( )
Lise ( )	Meslek Lisesi ( )	Ön Lisans ( )	Lisans ( )
Yüksek Lisans ( )		Doktora ( )	

18) Son mezun olduğunuz okuldan sonra eğitime devam etmeyeli/eğitimi bırakalı ne kadar zaman oldu?			
0-1 Yıl ( )	1-2 Yıl ( )	2-3 Yıl ( )	3-4 Yıl ( )
4-5 Yıl ( )	5-6 Yıl ( )	6-7 Yıl ( )	7-8 Yıl ( )
8-9 Yıl ( )	9-10 Yıl ( )	10 yıl ve üzeri ( )	

19) Çalıştığınız tüm işyerlerini (Kendi İşiniz de dahil) düşünerek şimdiye kadarki toplam çalışma/ istihdamda olma sürenizi işaretleyiniz.			
İş tecrübem olmadı ( )	0-1 Yıl ( )	1-2 Yıl ( )	2-3 Yıl ( )
3-4 Yıl ( )	4-5 Yıl ( )	5-6 Yıl ( )	6-7 Yıl ( )
7-8 Yıl ( )	8-9 Yıl ( )	9-10 Yıl ( )	10 ve üzeri ( )
20) Ne kadar süredir çalışmıyor/ istihdam edilmiyorsunuz?			
1-2 Ay ( )	2-3 Ay ( )	3-6 Ay ( )	6-9 Ay ( )
9-13 Ay ( )	12-24 Ay ( )	24-36 Ay ( )	36 ay ve üzeri ( )
21) İŞKUR'a kayıtlı mısınız?			
Evet ( )		Hayır ( )	
22) İş arıyor musunuz?			
Evet ( )		Hayır ( )	
22.1) Evet ise Ne Kadar Süredir İş Arıyorsunuz?			
0-1 ay ( )	1-3 ay ( )	3-6 ay ( )	6-9 ay ( )	9-12 ay ( )
13 ay ve üzeri ( )				
22.2) Evet ise 2 Hafta içerisinde iş başı yapabilecek durumda mısınız?			
Evet ( )		Hayır ( )	

23) Aşağıdaki ifadelere "evet" / "hayır" seçeneklerinden birisini seçerek işaretleyiniz.		
Engelli bir bireyim ( )	Evet ( )	Hayır ( )
Doktor tarafından teşhis edilmiş depresyon, anksiyete, panik atak veya benzeri bir rahatsızlığım var.	Evet ( )	Hayır ( )
Yurtdışından göç etmiş bulunmaktayım ( )	Evet ( )	Hayır ( )
Eski hükümlüyüm ( )	Evet ( )	Hayır ( )
Madde bağımlılığı yaşıyorum. ( )	Evet ( )	Hayır ( )
İnternet/oyun/sosyal medya bağımlısıyım ( )	Evet ( )	Hayır ( )
Yakın çevremden fiziksel şiddet görüyorum ( )	Evet ( )	Hayır ( )
Evimde internet var ( )	Evet ( )	Hayır ( )
Akıllı telefonum var ( )	Evet ( )	Hayır ( )
Sigara kullanıyorum ( )	Evet ( )	Hayır ( )
Çok fazla alkol tüketiyorum ( )	Evet ( )	Hayır ( )
Arkadaşlarımla düzenli olarak görüşürüm. ( )	Evet ( )	Hayır ( )
Senede en az bir hafta evden uzakta tatil yaparım (akraba yanında kalma dışında) ( )	Evet ( )	Hayır ( )
En son seçimde oy verdim	Evet ( )	Hayır ( )
Gelecek seçimlerde oy vereceğim	Evet ( )	Hayır ( )
Bir siyasi partinin üyesiyim	Evet ( )	Hayır ( )
Bir sivil toplum kuruluşu/Vakıf- Dernek gönüllüsüyüm	Evet ( )	Hayır ( )
Sosyal yardım alıyorum	Evet ( )	Hayır ( )
Meslek sahibi olabileceğim bir eğitime katılmak isterim.	Evet ( )	Hayır ( )
Mesleki eğitim kurslarının iş bulmak için faydalı olacağını düşünüyorum.	Evet ( )	Hayır ( )
Ulaşabileceğim eğitim ve öğretim fırsatları hakkında yeterince bilgim var.	Evet ( )	Hayır ( )
Yaşadığım yerdeki arkadaşlarımın çoğu eğitimde ve/veya istihdamda bulunuyor.	Evet ( )	Hayır ( )
Düzenli gelir elde edeceğim bir işte çalışmak isterim.	Evet ( )	Hayır ( )

Yarı Yapılandırılmış Sorular

1- Eğitiminizin "yarım kaldığını" düşünüyor musunuz? *(Okulu terk etme veya bir üst eğitime devam durumu)*

1.1. Evet ise nedenlerini açıklayabilir misiniz? Hayır ise aldığınız eğitimi iyi ve yeterli olarak değerlendiriyor musunuz?

1.2. Eğitim aldığınız okulu/bölümü/alanı severek mi okudunuz? Zamanda geri gidebilseydiniz farklı bir tercihiniz olur muydu?

2- Eğitim hayatınızda sizi zorlayan faktörler oldu mu? ***Olduysa, Bu faktörler nelerdir?***

2.1. Anne-Babanızın eğitim hayatınıza etkisini nasıl değerlendiriyorsunuz?

2.2. Ailenin diğer büyükleri ve kardeşlerinizin eğitim hayatınıza etkilerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

2.3. Evli iseniz eşinizin eğitim hayatınıza etkilerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

2.4. Arkadaşlarınızın eğitim hayatınıza etkilerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

2.5. Yoksulluk eğitim hayatınızı etkileyen faktörlerden birisi midir?

2.6. Yaşadığınız bölge/mahallenin şartları eğitim hayatınızı etkileyen faktörlerden birisi midir?

2.7. Ülkemizde yaşanan ekonomik ve siyasi krizlerin eğitim hayatınıza etkilerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

2.8. Sosyal eşitsizliklerin (fırsat eşitliği olmaması, ayrımcılıklar, gelir adaletsizliği, sınıf farklılıkları, azınlık olma, imkanlara erişim sorunu) eğitim hayatınıza etkilerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

2.9. Afet ve salgın gibi olağanüstü durumların eğitim hayatınıza etkilerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

3- Meslek edindirme kurslarına katıldınız mı?

3 a) Katıldıysanız, Ne tür kurslara katıldınız ve yararlı buldunuz mu?

3 b) Katılmadıysanız, Neden katılmadınız, katılmayı düşünür müsünüz?

4) Sizi eğitim imkan ve fırsatlarını aramaya ne teşvik edebilir?

4.1. Nasıl bir eğitim almak istersiniz?

4.2. İstihdam odak/iş bulabileceğiniz bir alanda mesleki eğitim almak ister misiniz?

4.3. Gelir getirici bir işte çalışabilmek için gerekli olan mesleki eğitime katılmanız ne kadarlık bir süre içerisinde mümkün? (3 aya kadar, 6 aya kadar, 1 yıla kadar, 3 yıla kadar, hiçbir zaman)

5-Daha önce gelir getirici işte/işlerde çalıştınız mı?

5 A) Çalıştıysanız,

5.1. Aldığınız eğitime uygun bir işte çalışma deneyiminiz oldu mu?

5.2. Çalıştığınız işlerdeki işe alım sürecinizi anlatır mısınız?

5.3. Çalıştığınız işlerdeki çalışma koşullarınız nasıldı? (Tam zamanlı, yarı zamanlı, geçici, proje bazlı, işbaşı eğitim programı, kendi işini kurmak vb.)

5.4. Kayıt dışı olarak çalıştığınız oldu mu?

5.5. Çalıştığınız işlerden ayrılma/çıkarılma nedeninizi açıklayabilir misiniz?

5 B) Çalışmadıysanız,

5.6. Çalışmama durumunuz bir tercih midir, yoksa zorunluluk mudur?

6- Şuan gelir getirici bir işte çalışmanıza/istihdam edilmenize engel olarak faktörler nelerdir?

6.1. Anne-Babanızın çalışma hayatınıza etkisini nasıl değerlendiriyorsunuz?

6.2. Ailenin diğer büyükleri ve kardeşlerinizin çalışma hayatınıza etkilerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

6.3. Evli iseniz eşinizin çalışma hayatınıza etkilerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

6.4. Arkadaşlarınızın çalışma hayatınıza etkilerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

6.5. Şuan ki eğitim düzeyinizin çalışma hayatınızı etkileyen faktörlerden birisi midir?

6.6. Yaşadığınız bölge/mahallenin şartları çalışma hayatınızı etkileyen faktörlerden birisi midir?

6.7. Göçmenseniz göç etmiş olmanın çalışma hayatınıza etkilerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

6.8. Ülkemizde yaşanan ekonomik ve siyasi krizlerin çalışma hayatınıza etkilerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

6.9. Sosyal eşitsizliklerin (fırsat eşitliği olmaması, ayrımcılıklar, gelir adaletsizliği, sınıf farklılıkları, azınlık olma, imkanlara erişim sorunu) çalışma hayatınıza etkilerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

6.10. Afet ve salgın gibi olağanüstü durumların çalışma hayatınıza etkilerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

7-Sizi iş fırsatlarını aramaya ne teşvik edebilir?

7.1. İş arama yollarınız nelerdir?

7.2. Nasıl bir işte çalışmak istersiniz?

7.3. Gelir getirici bir işte çalışmayı kendiniz için ne kadarlık bir süre içerisinde mümkün görüyorsunuz? (3 aya kadar, 6 aya kadar, 1 yıla kadar, 3 yıla kadar, hiçbir zaman)

7.4. İş başvurularından aldığınız sonuçları neye bağlıyorsunuz?

8- Şuanda hem "eğitim" hem de "istihdam" dışında olmanız bir tercih mi yoksa zorunluluk mudur? Buna neden olan durum/olay/faktörler nelerdir *(Eğitim yetersizliği, çalışmak istememe, ev işleri ve çocuk bakımı, maddi bir kaygı taşımama, dezavantaja sahip olma, çalışma hayatından beklentilerin sunulmaması örneğin; ücretin teklif edilen yetersiz olduğunu düşünme vb.)*

9- Eğitim ve istihdam dışında olmanız "yaşam kalitenizi" nasıl etkiliyor?

9.1. Eğitim ve istihdam dışında olmanız "gelecek planlarınızı/beklentilerinizi" nasıl etkiliyor?

9.2. Eğitim ve istihdam dışında olmanız "sosyal ilişkilerinizi" nasıl etkiliyor?

9.3. Eğitim ve istihdam dışında olmanız "ruhsal ve fiziksel sağlığınızı" nasıl etkiliyor?

10- Eğitime katılmak/devam etmek için hangi kurum ve araçlara başvurursunuz?

10.1. Kaldığınız yerden devam ederek eğitim düzeyinizi ilerletmek mi isterseniz yoksa başka bir alanda farklı bir eğitim almak mı?

10.2. Eğitiminize devam etme ya da yeni bir eğitim düzeyinde ilerlemek için ne yapmanız gerektiğini biliyor musunuz?

10.3. Online eğitim sitelerine üyeliğiniz var mı, aldığınız online eğitimler var mı?

10.4. Kendinize ait bir eğitim planınız var mı?

11- İstihdama katılmak için hangi kurum ve araçlara başvurursunuz?

11.1. İŞKUR'a ve diğer iş bulma sitelerine kayıtlı mısınız?

11.2. İş bulmak için hangi yol ve yöntemleri takip edersiniz?

11.3. Güncel bir özgeçmiş (Cv) oluşturdunuz mu?

12- Geleceğinizi düşündüğünüzde, kendinizi nasıl hissediyorsunuz?

13- Dün yaptıklarınızı düşündüğünüzde bir gününüzü nasıl geçiyorsunuz, neler yapıyorsunuz?

13.1. Boş zaman aktiviteleriniz nelerdir?

13.2. Düzenli yaptığınız etkinlikler nelerdir?

13.3. Zamanınızın ne kadarı evde geçiyor?

13.4. Ev dışına çıktığınızda neler yapıyorsunuz ve günün hangi saatlerinde ev dışında oluyorsunuz?

3. BÖLÜM / CHAPTER 3

TÜRKİYE'NİN ULUSAL NEİY STRATEJİSİ: KURUMSAL YAKLAŞIM VE ÖNERİLER

TURKEY'S NATIONAL NEET STRATEGY: INSTITUTIONAL APPROACH AND SUGGESTIONS

Levent ŞAHİN[1], M. Erkam KOCAKAYA[2], Osman AKGÜL[3]

[1]Prof. Dr., İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, İstanbul, Türkiye
E-mail: levent.sahin@istanbul.edu.tr

[2]Araş. Gör., İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, İstanbul, Türkiye
E-mail: muhammed.kocakaya@istanbul.edu.tr

[3]Doç. Dr., İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, İstanbul, Türkiye
E-mail: osman.akgul@istanbul.edu.tr

DOI: 10.26650/B/SS46.2021.014.03

ÖZ

Ne eğitimde ne istihdamda ne de yetiştirmede (NEİY) statüsünde olan gençlere yönelik etkin strateji, politika ve uygulamaların geliştirilmesi bu statüde yer alan nüfusun miktarının ve özelliklerinin tespit edilmesine bağlıdır. Bununla birlikte NEİY statüsünde olmanın nedenleri ve etkilerinin profil araştırmaları ile belirlenmesi, elde edilen bulgulara göre mevcut emek piyasası koşullarında bu statüye düşme ihtimali olan gençler için risk analizleri yapılması ve yenilikçi stratejik yaklaşım ve önleyici politikalar geliştirilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda çalışmanın amacı Türkiye'nin ulusal NEİY stratejisinin çerçevesini belirleyecek uygulayıcılara yönelik "erişim", "yetkinlik", "yetiştirme" ve "yerleştirme" önerileri sunmaktır. Nitekim, Avrupa İstatistik Kurumu (EUROSTAT) 2020 yılı verileri ile 15-29 yaş grubu içerisinde AB ülkelerinin NEİY oranı ortalaması %13,7 iken, Türkiye'de bu oran %32 seviyesinde görünmektedir. Çalışmada istatistikler dikkate alınarak Türkiye'de NEİY gençlerin mevcut durumu ortaya konulmuş ve NEİY ile mücadelede paydaş olabilecek merkezi kurumların öne çıkan politikaları ve uygulamaları değerlendirilmştir. Çalışmanın sonucunda paydaş kurumların mevcut strateji, plan ve belgeleri ve sahada tespit edilen ihtiyaçlar dikkate alınarak NEİY ile mücadelenin çerçevesi oluşturulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Türkiye'de NEİY, NEİY istatistikleri, Ulusal NEİY stratejisi, NEİY ile mücadele, NEİY politikaları

ABSTRACT

Developing effective strategies, policies, and practices for young people who are not in education, employment, or training (NEET) depends on ascertaining the number of individuals and characteristics of the population in this cohort. In addition, it is necessary to determine the causes and effects of becoming part of the NEET cohort through profile studies, to conduct risk analyses for young people who are likely to fall into this status in the current labor market conditions and to develop strategies as well as preventive policies. Within this scope, this study aims to offer "reaching," "competence," "training," and "placement" suggestions for practitioners who will determine the framework of Turkey's national NEET strategy. Indeed, in the 2020 annual statistical report released by the European Statistical Institute (EUROSTAT), the average NEET rate of EU countries is 13.7% in the 15–29 age group, while in Turkey, this rate appears to be 32%. In this study, the current situation of NEET young people in Turkey was revealed by taking account of the statistics, and the prominent policies and practices of central institutions that could be stakeholders in the fight against NEET were evaluated. As a result of the study, a framework for the fight against NEET was created by taking account of the existing strategies, plans, and documents of the stakeholder institutions and the needs identified in the field.

Keywords: NEET in Turkey, NEET statistics, National NEET strategy, Dealing with NEET, NEET policies

Extended Abstract

It is recognized that developed and fast-developing countries are turning toward preventive planning in their labor market policies. For this planning, it is important to be able to determine the potential of a young labor force that does not participate in employment and the proportion of young people who are at risk of becoming disadvantaged or marginalized in the future. In this context, the young population that is not in education, employment, or training (NEET) stands out among the youth workforce statistics. However, it should be noted that NEET statistics alone are not sufficient to see the extent of the impact on the labor market. Nevertheless, these data constitute the first step toward developing policies and practices for NEET young people and taking steps toward addressing the NEET problem. In this study, NEET statistics were addressed in detail within the scope of the 15–29 age group. Basic statistics on NEET young people are released by the Turkish Statistical Institute (TUIK) and the European Statistical Institute (EUROSTAT). In Turkey, there are approximately 5,700,000 NEETs between the ages of 15 and 29 years or 32% of 17,837,000 working-age people in that age bracket. According to the gender distribution statistics, 66.2% of the NEET population are female and 33.8% are male. Again, when we evaluate the male and female youth population based on gender, 21.3% (1,925,000) of the total male population of 9,022,000 in the 15–29 age group have NEET status as opposed to 42.8% (3,775,000 people) of the 8,815,000 thousand female population. When these rates are taken into account, the number of NEET women in the 15–29 age group is twice as high as that of men. When the NEET population in Turkey is examined based on age groups, within the working-age population, 19.7% (1,178,000) of the

5,965,000 thousand people aged 15 to 19, 37.2% (2,138,000) of the 5,745,000 people aged 20 to 24, and 38.9% (2,384,000) of the 6,126,000 thousand people aged 25 to 29 have NEET status. As generally stated in the literature, the number and proportion of NEETs increase with age in Turkey. When the labor force structure is analyzed, according to the 2020 data, 24.7% (1,405,000) of the 5,700,000 NEETs in the 15–29 age group are considered unemployed, while 75.3% (4,295,000) people are not participating in the labor force. When the population of NEET young people is evaluated according to their willingness to work, 42% (2,396,000) of them want to work, and 58% (3,304,000) do not want to work. In light of these data, the fight against NEET stands at a critical point for Turkey. Indeed, the Presidency of Strategy and Budget, Ministry of Youth and Sports, Ministry of Family, Labor and Social Services, Turkish Employment Agency İŞKUR, Ministry of National Education, and Ministry of Industry and Technology have put the fight against NEET on the agenda for a long time in their strategic plans and documents. When developing a national NEET strategy as a whole, an effective fight against NEET needs to establish the goals, objectives and cooperation between these institutions that prioritize the fight against NEET among the goals and objectives of their strategic plans. Examples of successful practices of institutions in Turkey in the fight against NEET are detailed under the headings of the relevant institutions in the study. Strategic recommendations that ultimately determine the framework of the fight against NEET in this study were discussed under the headings of "reaching, competence, training, and placement." Developing innovative solutions requires a participatory, sustainable, holistic, and interdisciplinary approach. The implementation of strategic plans in the long term depends on the implementation of fast and effective solutions in the short term. At this point, making successful practices sustainable is possible by including an effective model for reaching young people. In addition, the educational curriculum that young people are subject to should be reconsidered with an innovative "Competence Model" design, taking into account twenty-first-century skills, future professions, current skills and competencies, and current labor market skill requirements. At the same time, this process should be supported by the "Training Model" design, where the training provided will be complemented with practical work experience. Ultimately, the complementary aspect of the models is the training activities that provide the closest process to realizing employability. At this point, in addition to the existing activities and practices, a "Placement Model" design should be planned and implemented as part of the whole. The possibility of becoming part of the NEET cohort is a situation that can occur at any time, as can be seen in the causes and effects. The reason for this can be explained by factors including structural issues in education, training, and employment; economic crises; structural features of the labor market; expansion and contraction in labor

supply and demand; problems of access to education; education and labor market mismatches; regional conditions; and the failure to provide young people with education and training curricula in line with the skill demands of future professions. The models designed in four main themes hereinabove emerged by prioritizing certain policy areas so that young people do not become part of the NEET cohort. These policy areas have been identified in the study for researchers and practitioners.

1. İstatistiklerle Türkiye'de NEİY Gençlerin Görünümü

NEİY oranının belirlenmesi, faydalanılamayan genç işgücü potansiyelini ve gelecekte dezavantajlı duruma düşme veya marjinalleşme riski altında olan gençlerin oranını belirleyebilmek açısından önem teşkil etmektedir (Statistics New Zealand, 2011: 8). Ancak belirtmek gerekir ki NEİY oranı farklı tecrübeler, sorunlar, ihtiyaçlar veya yapılan farklı seçimler gibi NEİY grubunun arkasında yatan özellikleri ölçmemektedir. NEİY istatistikleri, insanların ne yaptıklarından ziyade ne yapmadıklarını gösteren verilerdir (Statistics New Zealand, 2011: 9).

Ülkelerin NEİY gençlere yönelik politika ve uygulamalar geliştirebilmesi ve sorunları çözmeye yönelik adımlar atabilmesi NEİY oranlarının detaylı bir şekilde bilinmesine bağlıdır. NEİY oranlarının alt kırılımları ile bilinmesi ülkeler için NEİY olma riski yüksek olan grupları önceliklendirebilmeyi sağlamaktadır. Bu bağlamda ülkeler belirli aralıklarla NEİY oranlarını ölçme ve nedenlerini araştırma faaliyetlerinde bulunmaktadır. Bu çalışmada da Türkiye'nin 15-29 yaş grubu gençleri özelinde NEİY oranları detaylı bir şekilde ele alınmaya çalışılmıştır.

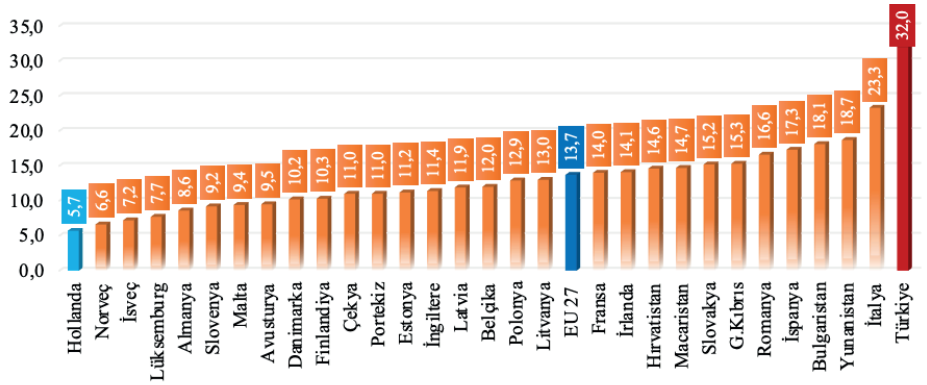

Şekil 1: AB ülkeleri ve Türkiye'de NEİY oranları, (15-29 yaş), (2020), (%)
Kaynak: Eurostat, "Young people neither in employment nor in education and training by sex, age and labour status (NEET rates) [edat_lfse_20] verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

15-29 yaş grubu nüfus içerisinde "NEİY" statüsündeki gençlerin AB üyesi ülkeler ve Türkiye'deki durumunu EUROSTAT verileri ile gösteren Şekil 1'e bakıldığında, 2020 yılında en yüksek NEİY oranına sahip ülke açık ara fark ile Türkiye (%32) görünmektedir.

AB ülkelerinin NEİY oranı ortalaması %13,7 iken, Avrupa'nın en yüksek NEİY oranına sahip ülkeleri sırasıyla, İtalya (%23,3), Yunanistan (%18,7), Bulgaristan (%18,1) ve İspanya (%17,3) ve Romanya (%16,6)'dır. En düşük NEİY oranına sahip ülkeler ise sırasıyla Hollanda (%5,7), Norveç (%6,3), İsveç (%7,2), Lüksemburg (%7,7), Almanya (%8,6) olarak belirlenmiştir.

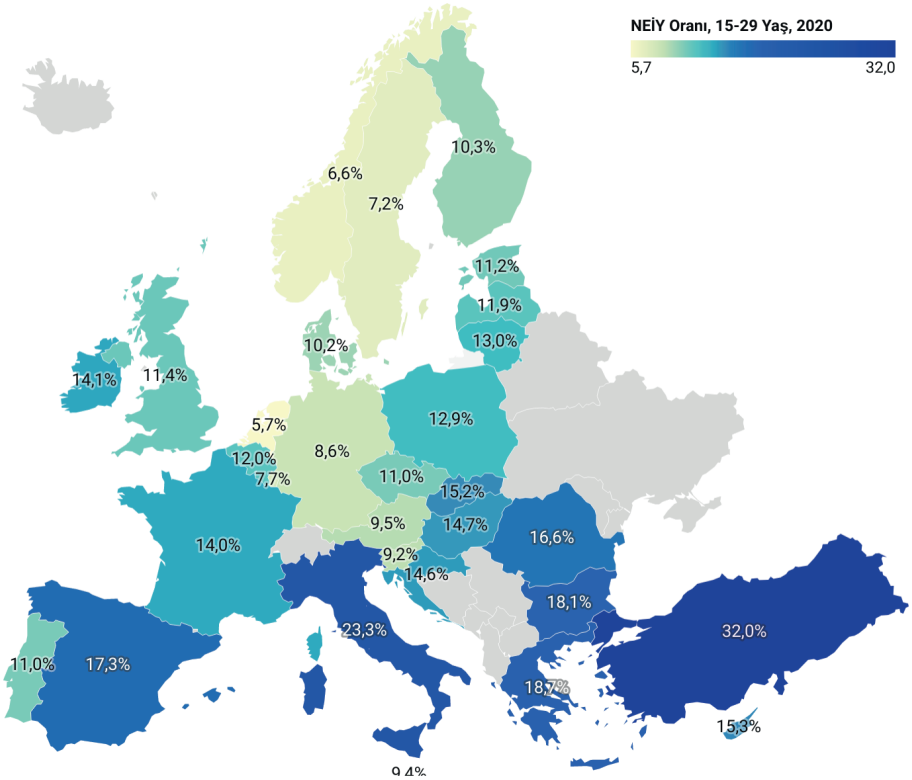

Harita 1: AB ülkeleri ve Türkiye'de NEİY oranı, 15-29 yaş, 2020
Kaynak: Eurostat, "Young people neither in employment nor in education and training by sex, age and labour status (NEET rates) [edat_lfse_20] verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Harita 1'de ise Avrupa kıtasında NEİY oranlarının dağılımı coğrafi olarak gösterilmektedir. Oranlar incelendiğinde Avrupa'nın güneyine ilerledikçe NEİY oranlarının yükseldiği görülmektedir.

1.1. Yaş Grupları ve Cinsiyete Göre Türkiye'de NEİY Gençler

Türkiye'nin nüfus yapısı oldukça genç bir profil çizmektedir. Bu kapsamda NEİY gençlerin cinsiyet kadar yaş grupları bazında da alt kırılımlarda incelenmesi eğitim ve istihdam politikalarının etkinliği için önem arz etmektedir. NEİY gençlere ilişkin temel istatistikler Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) ve Avrupa İstatistik Kurumu (EUROSTAT) tarafından açıklanmaktadır. Özellikle 15-29 yaş grubu ve bu yaş grubu içerisindeki 15-19, 20-24 ve 25-29 yaş aralıklarının incelenmesi için EUROSTAT istatistikleri daha elverişli olmaktadır. Zira NEİY genç sayısı ve oranı yaş grupları bazında TÜİK veritabanında açıklanmamaktadır. Tablo 1'de 2020 yılı verileri ile Türkiye'de yaşayan genç nüfus ve bu nüfus içerisinde NEİY statüsünde olan gençlerin yaş ve cinsiyet grupları bazında dağılımlarına yer verilmiştir.

Tablo 1. Yaş grupları ve cinsiyete göre Türkiye'de NEİY gençler, 2020

Yaş Grubu	Cinsiyet	Çalışma Çağı Nüfus (Bin Kişi)	NEİY Nüfus (Bin Kişi)	NEİY Oranı %	NEİY Nüfusun Yaş Grubu İçerisinde Dağılımı %
15-19 Yaş	Erkek	3.081	499	16,2	42,4
	Kadın	2.884	679	23,5	57,6
	Toplam	**5.965**	**1.178**	**19,7**	**100**
20-24 Yaş	Erkek	2.890	768	26,6	35,9
	Kadın	2.855	1.370	48,0	64,1
	Toplam	**5.745**	**2.138**	**37,2**	**100**
25-29 Yaş	Erkek	3.051	658	21,6	27,6
	Kadın	3.075	1.726	56,1	72,4
	Toplam	**6.126**	**2.384**	**38,9**	**100**
15-29 Yaş	Erkek	9.022	1.925	21,3	33,8
	Kadın	8.815	3.775	42,8	66,2
	Toplam	**17.837**	**5.700**	**32,0**	**100**

Kaynak: Eurostat, "Young people neither in employment nor in education and training by sex, age and labour status (NEET rates) [edat_lfse_20] ve "Population by sex, age, citizenship and labour status (1 000)" [lfsa_pganws] verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Tablo 1'e göre Türkiye'de 15-29 yaş grubunda yer alan çalışma çağındaki 17.837 bin kişinin %32'si yani 5.700 bin genç NEİY statüsündedir. NEİY gençlerin cinsiyet dağılımına bakıldığında ise %33,8'nin erkek %66,2'sinin ise kadın olduğu görülmektedir. Yine cinsiyet bazında erkek ve kadın genç nüfusu kendi içinde değerlendirdiğimizde 15-29 yaş grubundaki 9.022 bin toplam erkek nüfusunun %21,3'ü (1.925 bin kişi) NEİY statüsünde iken, 8.815 bin kadın nüfusunun %42,8'i (3.775 bin kişi) NEİY statüsündedir. Bu oranlar dikkate alındığında 15-29 yaş grubu içerisindeki NEİY kadınların sayısı erkeklere oranla iki kat daha fazladır.

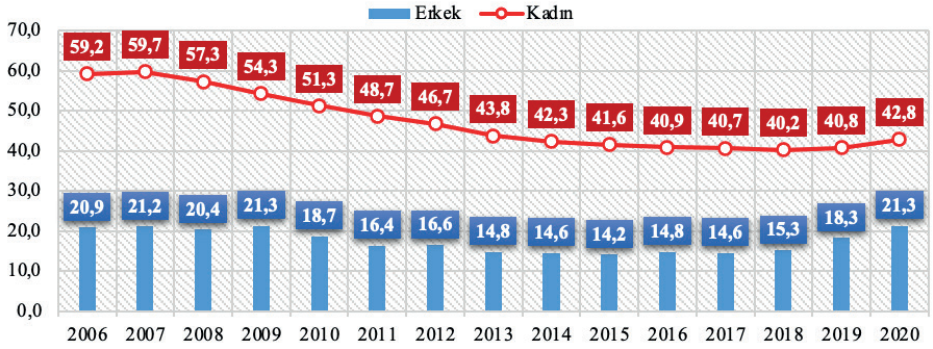

Şekil 2: Türkiye'de cinsiyete göre NEİY genç oranları, (2006-2020), (%)
Kaynak: Eurostat, "Young people neither in employment nor in education and training (NEET), by sex and age - annual data [lfsi_neet_a] verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Şekil 2'deki grafikte 15-29 yaş grubu gençlerde NEİY oranlarının 2006 yılından 2020 yılına kadar olan seyri gösterilmektedir. Buna göre 2006 yılında %59,2 kadın NEİY oranı ve %20,9 erkek NEİY oranı söz konusu iken, kadın NEİY oranlarında her yıl gözlenen azalma 2019 yılı itibarıyla tekrar yükselişe geçerek 2020 yılında %42,8 olarak gerçekleşmiştir. Erkeklerde de görülen bu azalma eğiliminin kırılım noktası 2018 yılı olarak kayda geçmiş ve 2020 yılı itibarıyla erkek NEİY oranı %21,3 seviyesine yükselmiştir.

Türkiye'nin NEİY statüsündeki gençleri yaş grupları bazında değerlendirildiğinde 15-19 yaş grubunda çalışma çağı nüfusta yer alan 5.965 bin kişinin %19,7'si (1.178 bin kişi) NEİY statüsündedir. Bunların %42,4'sü erkek, %57,6'sı ise kadınlardan oluşmaktadır. Bu yaş grubunda diğer yaş gruplarına göre daha düşük düzeyde de olsa kadınların erkeklere göre NEİY olma durumu daha yüksek oranda tespit edilmiştir. 20-24 yaş grubunda NEİY oranları incelendiğinde çalışma çağı nüfusta yer alan 5.745 bin kişinin %37,2'si (2.138 bin kişi) NEİY statüsündedir. Bunların %35,9'u erkek, %64,1'i ise kadınlardan oluşmaktadır. 25-29 yaş grubunda ise çalışma çağı nüfusta yer alan 6.126 bin kişinin %38,9'u (2.384 bin kişi) NEİY statüsündedir. Bunların da %27,6'sı erkek, %72,4'ü kadın olarak görülmektedir. Genel olarak literatürde ifade edildiği üzere Türkiye'de yaş ilerledikçe NEİY sayısı ve oranı da artış göstermektedir.

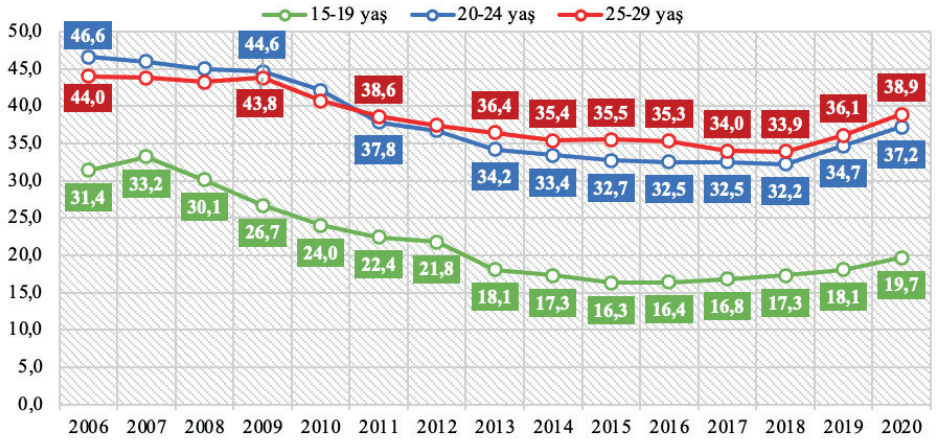

Şekil 3: Türkiye'de yaş gruplarına göre NEİY oranları, (2006- 2020), (%)
Kaynak: Eurostat, "Young people neither in employment nor in education and training (NEET), by sex and age - annual data [lfsi_neet_a] verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Şekil 3'te ise NEİY gençlerin yaş gruplarında 2006 yılından günümüze kadar nasıl bir dağılım gösterdiği yer almaktadır. Grafik incelendiğinde 2018 ve sonrasında yaş gruplarında hızlı bir yükseliş görünmektedir. Bu durum özellikle Covid-19 salgınının emek piyasalarını ciddi ölçüde etkilediği 2020 yılında kritik bir boyuta evrilmektedir.

1.2. Eğitim Durumuna Göre Türkiye'de NEİY Gençler

Eğitim ve istihdamın dışında olan bu gençlerin son mezun oldukları eğitim düzeyine göre incelenmesi politika ve programların hedef kitlesini belirlemede önem arz etmektedir. Bu kapsamda Tablo 2'te 2020 yılı verileri ile Türkiye'de NEİY gençlerin yaş grupları ve cinsiyet bazında ISCED 11 eğitim sınıflandırmasına göre eğitim düzeylerine yer verilmektedir.

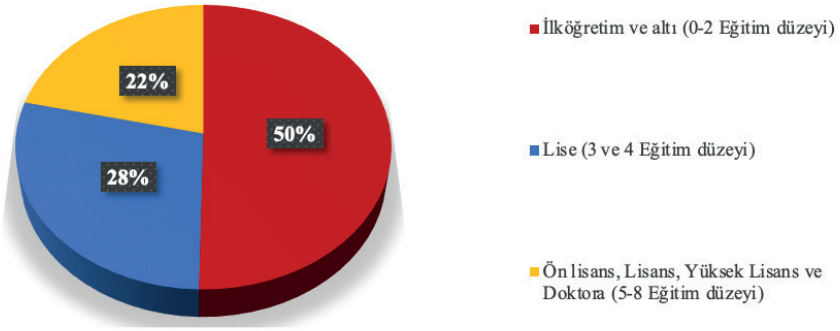

Şekil 4: Eğitim durumuna göre Türkiye'de NEİY gençler, (15-29 yaş), (2020 yılı)
Kaynak: Tablo 2'deki verilerden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Şekil 4'te görselleştirilen 2020 yılı verileri ile Türkiye'de NEİY statüsünde olan 15-29 yaş grubu gençlerin (5.700 bin kişi) %50,3'ü (2.869 bin kişi) ilköğretim ve altı (0-2) eğitim düzeyinde, %28,3'ü (1.613 bin kişi) lise (3-4) eğitim düzeyinde ve %21,4'ü (1.218 bin kişi) ön lisans ve üzeri (5-8) eğitim düzeyindedir. Cinsiyet bazında da bakıldığında beklenenin aksine sadece NEİY kadınlarda değil hem erkeklerde hem de kadınlarda NEİY olanların büyük bir çoğunluğu ilköğretim ve altı (0-2) eğitim düzeyinden mezun görünmektedir. Bu veri 15-29 yaş grubu gibi Türkiye'nin 21. yüzyıl yetkinlikleri ile donatılarak geleceğin mesleklerine hazırlanması gereken insan kaynağına dair önemli bir işaret olarak değerlendirilmelidir.

15-19, 20-24, 25-29 yaş grupları karşılaştırıldığında yaş ilerledikçe NEİY sayısının arttığı, sadece erkekler özelinde 25-29 yaş grubunda toplam NEİY sayısı ve oranında bir azalma meydana geldiği görülmektedir. Üç yaş grubunun tümünde NEİY kadınların oranı ve sayısı tüm eğitim düzeyleri için erkeklerden daha yüksektir.

Tablo 2. Türkiye'de Eğitim Durumu ve Cinsiyete Göre NEİY Gençler, 15-29 Yaş, 2019

Yaş Grubu	ISCED 11 Eğitim Sınıflandırması	Toplam			Erkek			Kadın		
		Bin kişi	NEİY Oranı	Yaş Grubu İçerisindeki Dağılımı	Bin kişi	NEİY Oranı	Yaş Grubu İçerisindeki Dağılımı	Bin kişi	NEİY Oranı	Yaş Grubu İçerisindeki Dağılımı
15-19 Yaş	İlköğretim ve altı (0-2 Eğitim düzeyi)	664	14,4	56,4	287	11,8	57,5	377	17,3	55,5
	Lise (3 ve 4 Eğitim düzeyi)	510	37,6	43,3	212	32,6	42,5	298	42,3	43,9
	Ön lisans, Lisans, Yüksek Lisans ve Doktora (5-8 Eğitim düzeyi)	4	60,1	0,3	1	38,5	0,1	4	66,5	0,5
	Toplam NEİY	**1.178**	**19,7**	**100**	**499**	**16,2**	**100**	**679**	**23,5**	**100**
20-24 Yaş	İlköğretim ve altı (0-2 Eğitim düzeyi)	960	48,5	44,9	327	30,9	42,6	633	68,9	46,2
	Lise (3 ve 4 Eğitim düzeyi)	642	26,0	30,0	254	19,4	33,1	388	33,3	28,3
	Ön lisans, Lisans, Yüksek Lisans ve Doktora (5-8 Eğitim düzeyi)	536	41,5	25,1	186	35,6	24,2	350	45,4	25,5
	Toplam NEİY	**2.138**	**37,2**	**100**	**768**	**26,6**	**100**	**1.370**	**48,0**	**100**
25-29 Yaş	İlköğretim ve altı (0-2 Eğitim düzeyi)	1.245	51,6	52,2	320	27,1	48,6	925	75,1	53,6
	Lise (3 ve 4 Eğitim düzeyi)	461	35,4	19,3	125	17,0	19,0	336	59,3	19,5
	Ön lisans, Lisans, Yüksek Lisans ve Doktora (5-8 Eğitim düzeyi)	678	28,1	28,4	214	18,8	32,5	466	36,5	27,0
	Toplam NEİY	**2.384**	**38,9**	**100**	**658**	**21,6**	**100**	**1.726**	**56,1**	**100**
15-29 Yaş	İlköğretim ve altı (0-2 Eğitim düzeyi)	2.869	31,9	50,3	934	20,0	48,5	1.935	44,7	51,3
	Lise (3 ve 4 Eğitim düzeyi)	1.613	31,4	28,3	591	21,9	30,7	1.022	41,9	27,1
	Ön lisans, Lisans, Yüksek Lisans ve Doktora (5-8 Eğitim düzeyi)	1.218	32,8	21,4	400	24,1	20,8	818	39,9	21,7
	Toplam NEİY	**5.700**	**32,0**	**100**	**1.925**	**21,3**	**100**	**3.775**	**42,8**	**100**

Kaynak: Eurostat, "Young people neither in employment nor in education and training by sex, age and educational attainment level (NEET rates) [yth_empl_160] ve "Population by sex, age and educational attainment level (1.000)", [lfsa_pgaed] verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

1.3. Çalışma Hayatında NEİY Gençler

NEİY gençlerin yaş, cinsiyet ve eğitim durumu kadar işgücü piyasalarındaki görünümü de oldukça önemlidir. Politikaların temeli gençlerin eğitim ve istihdama kolay erişimini sağlamak ve eğitim sonrası istihdam edilebilirliği artırarak istihdam sürecini kalıcı hale getirmektedir. Bu kapsamda Tablo 3'te yaş grubu ve cinsiyet bazında NEİY gençlerin işsizlik,

işgücü dışında olma, çalışmak isteme ve istememe durumlarına yer verilmiştir. Bu dağılımda özellikle çalışmak isteyen ama işgücüne dahil olmayan yani iş aramadığı/arayamadığı için işsiz sayılmayan NEİY gençler dikkatle değerlendirilmesi gereken bir gruptur.

Tablo 3. Yaş grubu ve cinsiyet bazında gençlerin işgücü profili, 2020

Yaş Grubu	Cinsiyet	NEİY Nüfus	İşsiz NEİY Nüfus		İşgücüne Dahil Olmayan NEİY Nüfus		Çalışmak İsteyen NEİY Nüfus		Çalışmak İstemeyen NEİY Nüfus	
		(Bin Kişi)	Bin Kişi	%	Bin Kişi	%	Bin Kişi	%	Bin Kişi	%
15-19 Yaş	Erkek	499	134	4,3	365	11,8	234	7,6	265	8,6
	Kadın	679	59	2,0	620	21,5	150	5,2	529	18,3
	Toplam	**1.178**	**193**	**3,2**	**985**	**16,5**	**384**	**6,4**	**794**	**13,3**
20-24 Yaş	Erkek	768	354	12,2	414	14,3	517	17,9	251	8,7
	Kadın	1.370	269	9,4	1.101	38,6	488	17,1	882	30,9
	Toplam	**2.138**	**623**	**10,8**	**1.515**	**26,4**	**1.005**	**17,5**	**1.133**	**19,7**
25-29 Yaş	Erkek	658	370	12,1	288	9,4	498	16,3	160	5,2
	Kadın	1.726	219	7,1	1.507	49,0	509	16,6	1.217	39,6
	Toplam	**2.384**	**589**	**9,6**	**1.795**	**29,3**	**1.007**	**16,4**	**1.377**	**22,5**
15-29 Yaş	Erkek	1.925	858	9,5	1.067	11,8	1.249	13,8	676	7,5
	Kadın	3.775	547	6,2	3.228	36,6	1.147	13,0	2.628	29,8
	Toplam	**5.700**	**1.405**	**7,9**	**4.295**	**24,1**	**2.396**	**13,4**	**3.304**	**18,5**

Kaynak: Eurostat, "Young people neither in employment nor in education and training by sex, age and labour status (NEET rates)", [edat_lfse_20] ve "Population by sex, age, citizenship and labour status (1 000)" [lfsa_pganws] verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

2020 yılı verileri ile 15-29 yaş grubunda NEİY statüsünde bulunan 5.700 bin gencin %24,7'si (1.405 bin kişi) işsiz statüsünde, %75,3'ü 4.295 bin kişi) ise işgücüne dahil olmayan grupta yer almaktadır. NEİY genç nüfus çalışmak isteme durumlarına göre değerlendirildiğinde %42'si (2.396 bin kişi) çalışmak isteyen, %58'i (3.304 bin kişi) ise çalışmak istemeyen bir profilde görülmektedir. Cinsiyet bazında değerlendirildiğinde NEİY statüsündeki 1.925 erkeğin %44,6'sı (858 bin kişi) işsiz, %55,4'ü (1.067 bin kişi) de işgücüne dahil değildir. Bu rakam kadınlarda daha fazla olup işsiz NEİY statüsündeki kadın sayısı 547 bin (%14,5), işgücüne dahil olmayanların sayısı ise 3.228 bindir (%85,5). Bu verilerle NEİY kadınların ciddi bir oranla aynı yaş grubundaki erkeklere göre 3 katı kadar daha fazla işgücü dışında oldukları görülmektedir.

Yine 15-29 yaş grubunda cinsiyet bazında NEİY gençlerin çalışmak isteme durumlarına bakıldığında erkeklerin %64'9'u (1.249 bin kişi) çalışmak istediğini %35,1'i (676 bin kişi) de çalışmak istemediğini belirtmiştir. Kadınların ise %30,4'ü (1.147 bin kişi) çalışmak isterken %69,6'sı (2.628 bin kişi) gibi büyük bir kısmı çalışmak istemediği görülmektedir. Bu

verilere göre NEİY kadınların büyük bir oranla "gönüllü olarak" istihdamın dışında kaldıkları söylenebilir. Ancak çalışmak istediğini belirten 1.147 bin NEİY kadın aktif emek piyasası politikaları bağlamında işsizliği azaltıcı önemli bir hedef grup olarak öne çıkmaktadır.

Cinsiyet bazında alt yaş gruplarında bakıldığında kadınlar özelinde oransal olarak özellikle 15-19 yaş grubundaki NEİY kadınların %91,3'ü işgücünün dışında ve %77,9'u çalışmakta istemeyen olarak görülmektedir. Bununla birlikte erkek NEİY gençlerin tüm yaş gruplarında işsiz statüsünde olanların işgücüne dahil olmayan nüfusa göre daha yüksek olduğu görülmektedir. NEİY erkeklerin tüm yaş gruplarında yüksek oranla iş arayan oldukları kadınların ise işgücüne dahil olmayan nüfusta kalan ve çalışmak istemeyen bir profil çizdikleri söylenebilir.

1.4. Bölgelere Göre NEİY Gençler

Türkiye'de 15-29 yaş grubunun bölgeler bazında değerlendirmesi Tablo 4 ve Harita 2'de IBBS-I ve Tablo 5 ve Harita 3'te ise IBBS-II düzeyinde verilmiştir.

Tablo 4. NEİY gençlerin IBBS-I 12 bölge tahmini dağılımı, 2019

IBBS-I 12 Bölge	15-29 Yaş Genel Nüfus	NEİY Nüfusu	%
Güneydoğu Anadolu	2.460.490	1.045.708	42,5
İstanbul	3.621.848	840.269	23,2
Akdeniz	2.357.478	707.243	29,9
Ege	2.211.808	568.435	25,7
Doğu Marmara	1.798.273	503.516	28,0
Batı Anadolu	1.872.815	494.423	26,4
Ortadoğu Anadolu	1.091.976	411.675	37,7
Orta Anadolu	957.705	281.565	29,4
Batı Karadeniz	1.003.503	261.914	26,1
Kuzeydoğu Anadolu	615.796	220.455	35,8
Batı Marmara	747.510	191.363	25,6
Doğu Karadeniz	583.781	157.037	26,9

Kaynak: Eurostat, "Young people neither in employment nor in education and training by sex and NUTS 2 regions (NEET rates)", [edat_lfse_22] verileri ve TÜİK 2019 Nüfus İstatistiklerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.
* Kurumsal olmayan çalışma çağı nüfus datasına erişilemediğinden 15-29 yaş grubu genel nüfusu dikkate alınmıştır.

Tablo 4'teki 15-29 yaş grubu genel nüfusuna göre NEİY oranları dikkate alınarak tahmin edilen NEİY nüfusuna bakıldığında en yüksek NEİY sayısı sırasıyla Güneydoğu Anadolu (1.045.708 bin kişi), İstanbul (840.269 bin kişi) ve Akdeniz (707.243 bin kişi) bölgelerine aitken; en düşük NEİY sayısı sırasıyla Doğu Karadeniz (157.037 bin kişi), Batı Marmara (191.363 bin kişi) ve Kuzeydoğu Anadolu (220.455 bin kişi) olarak görülmektedir.

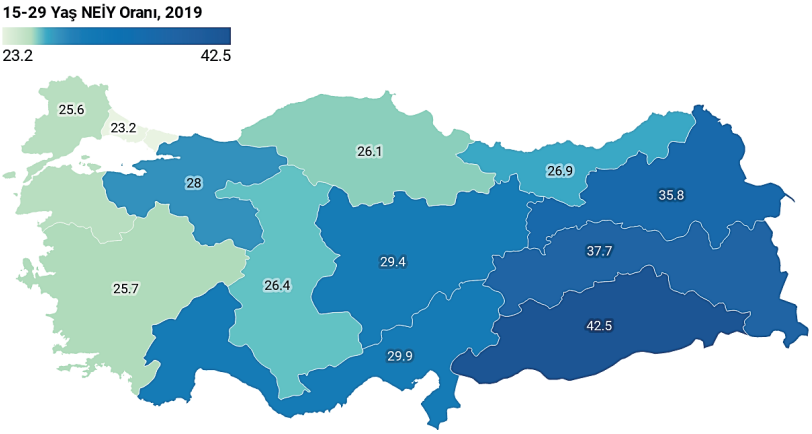

Harita 2: Türkiye'de IBBS-I 12 Bölge Sınıflandırmasına Göre NEİY Oranı, 15-29 Yaş, 2019
Kaynak: Eurostat, "Young people neither in employment nor in education and training by sex and NUTS 2 regions (NEET rates)" [edat_lfse_22] verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Harita 2'deki NEİY oran dağılımına bakıldığında 2019 yılı itibarıyla, Türkiye'de NEİY oranlarının en yüksek olduğu bölgeler sırasıyla; %42,5 ile Güneydoğu Anadolu Bölgesi, %37,7 ile Ortadoğu Anadolu Bölgesi ve %35,8 ile Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi olurken; NEİY oranlarının en düşük olduğu bölgeler ise sırasıyla; %23,2 ile İstanbul, %25,6 ile Batı Marmara Bölgesi ve %25,7 ile Ege Bölgesi olmuştur. İncelenen tüm yıllarda, her bölgede kadınların NEİY oranları erkeklerden yüksek olurken; 2019 yılı itibarıyla kadın ve erkekler arasındaki NEİY oran farkının en yüksek olduğu bölge 26,3 puan farkıyla Güneydoğu Anadolu Bölgesi; kadın ve erkekler arasındaki NEİY oran farkının en düşük olduğu bölge ise 10,5 puan farkıyla Doğu Karadeniz Bölgesi olmuştur.

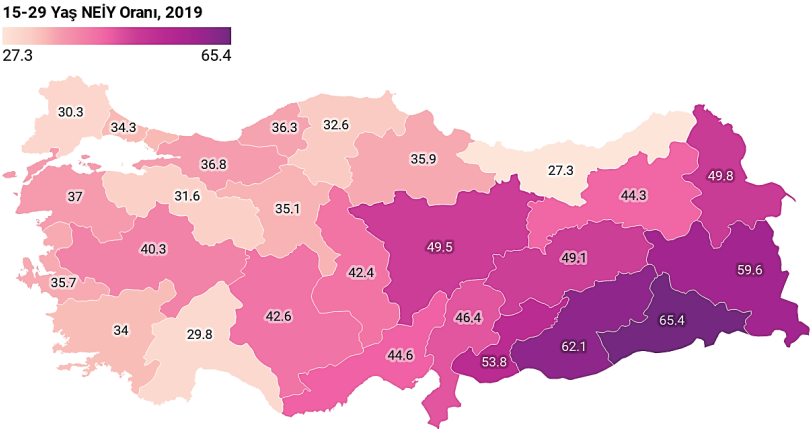

Harita 3: Türkiye'de IBBS-II 26 bölge sınıflandırmasına göre NEİY oranı, 15-29 yaş
Kaynak: Eurostat, "Young people neither in employment nor in education and training by sex and NUTS 2 regions (NEET rates)" [edat_lfse_22] verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Harita 3'teki NEİY oran dağılımına bakıldığında 2019 yılı itibarıyla, Türkiye'de NEİY oranlarının en yüksek olduğu bölgeler sırasıyla; %65,4 ile Mardin, Batman, Şırnak, Siirt bölgesi, %62,1 ile Şanlıurfa, Diyarbakır bölgesi ve %59,6 ile Van, Muş, Bitlis, Hakkari bölgesi olurken; NEİY oranlarının en düşük olduğu bölgeler ise sırasıyla; %30,3 ile Tekirdağ, Edirne, Kırklareli bölgesi, %29,8 ile Antalya, Isparta, Burdur bölgesi ve %27,3 ile Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüshane bölgesi olmuştur. İncelenen tüm yıllarda, her bölgede kadınların NEİY oranları erkeklerden yüksek olurken; 2019 yılı itibarıyla kadın ve erkekler arasındaki NEİY oran farkının en yüksek olduğu bölge %27,8 puan farkıyla Van, Muş, Bitlis, Hakkari bölgesi; kadın ve erkekler arasındaki NEİY oran farkının en düşük olduğu bölge ise %10,5 puan farkıyla Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane bölgesi olmuştur.

Tablo 5: NEİY gençlerin IBBS-I 26 bölge tahmini dağılımı

26 Bölge	15-29 Yaş Nüfus	NEİY Nüfus	%
İstanbul-TR10	3.621.848	1.242.294	34,3
Şanlıurfa, Diyarbakır-TRC2	1.051.782	653.157	62,1
Mardin, Batman, Şırnak, Siirt-TRC3	699.119	457.224	65,4
Ankara-TR51	1.279.585	449.134	35,1
Adana, Mersin-TR62	895.168	399.245	44,6
Van, Muş, Bitlis, Hakkari-TRB2	666.490	397.228	59,6
Gaziantep, Adıyaman, Kilis-TRC1	709.589	381.759	53,8
Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye-TR63	759.591	352.450	46,4
Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu, Yalova-TR42	904.085	332.703	36,8
İzmir-TR31	897.919	320.557	35,7
Kayseri, Sivas, Yozgat-TR72	574.368	284.312	49,5
Bursa, Eskişehir, Bilecik-TR41	894.188	282.563	31,6
Manisa, Afyonkarahisar, Kütahya, Uşak-TR33	678.892	273.593	40,3
Konya, Karaman-TR52	593.230	252.716	42,6
Samsun, Tokat, Çorum, Amasya-TR83	612.631	219.935	35,9
Aydın, Denizli, Muğla-TR32	634.997	215.899	34,0
Antalya, Isparta, Burdur-TR61	702.719	209.410	29,8
Malatya, Elazığ, Bingöl, Tunceli-TRB1	425.486	208.914	49,1
Kırıkkale, Aksaray, Niğde, Nevşehir, Kırşehir-TR71	383.337	162.535	42,4
Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane-TR90	583.781	159.372	27,3
Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan-TRA2	319.620	159.171	49,8
Erzurum, Erzincan, Bayburt-TRA1	296.176	131.206	44,3
Balıkesir, Çanakkale-TR22	347.140	128.442	37,0
Tekirdağ, Edirne, Kırklareli-TR21	400.370	121.312	30,3
Zonguldak, Karabük, Bartın-TR81	226.024	82.047	36,3
Kastamonu, Çankırı, Sinop-TR82	164.848	53.740	32,6

Kaynak: Eurostat, "Young people neither in employment nor in education and training by sex and NUTS 2 regions (NEET rates)", [edat_lfse_22] ve TÜİK 2019 Nüfus İstatistiklerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.
* Kurumsal olmayan çalışma çağı nüfus datasına erişilemediğinden 15-29 yaş grubu genel nüfusu dikkate alınmıştır.

Tablo 5'deki 15-29 yaş grubu genel nüfusuna göre NEİY oranları dikkate alınarak tahmin edilen NEİY nüfusuna bakıldığında en yüksek NEİY sayısı sırasıyla İstanbul (1.242.294 bin kişi), Şanlıurfa, Diyarbakır (653.157 bin kişi) ve Mardin, Batman, Şırnak (457.224 bin kişi) bölgelerine aitken; en düşük NEİY sayısı sırasıyla Kastamonu, Çankırı, Sinop (53.740 bin kişi), Zonguldak, Karabük, Bartın (82.047 bin kişi) ve Tekirdağ, Edirne, Kırklareli (121.312 bin kişi) bölgeleri olarak görülmektedir.

2. Neiy İle Mücadelede Kurumsal Yaklaşım

Eğitim, istihdam ve yetiştirme süreçlerinin dışında olan nüfus meselesi, Türkiye gibi hızla büyüyen ve sürdürülebilir kalkınma hedefleri ile küresel ekonomide önemli bir aktör olma yolunda ilerleyen ülkelerin en önemli gücü olan "gençlik kaynağının" fırsattan tehdite dönüşmesine işaret etmesi bakamından önem arz etmektedir. Demografik fırsat penceresinden 21. yüzyılın yetkinlikleri ile donanmış ve geleceğin mesleklerine hazır eğitimli bir genç işgücü için çalışmanın bu bölümünde NEİY ile mücadelede Türkiye'nin kurumsal yapısı, mevcut politika ve uygulamaları ile mevcut yapıda öne çıkan durumlar değerlendirilmiştir. Tablo 6'da Türkiye'nin NEİY ile mücadelesinde birlikte hareket etmesi gereken kurumlar ve ilgili birimlerine yer verilmiştir.

Tablo 6: NEİY ile ilgili merkezi kurumlar ve birimleri

Cumhurbaşkanlığı

- Cumhurbaşkanlığı Kabinesi
- Strateji ve Bütçe Başkanlığı
- Politika kurulları

Gençlik ve Spor Bakanlığı

- Gençlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü
- Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Genel Müdürlüğü
- Eğitim, Araştırma ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

- İŞKUR
- Çalışma Genel Müdürlüğü
- Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü
- Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü
- Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü
- Avrupa Birliği ve Mali Yardımlar Genel Başkanlığı

Milli Eğitim Bakanlığı

- Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü
- Meslekî ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü
- Ortaöğretim Genel Müdürlüğü

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı

- TÜBİTAK
- KOSGEB

Tablo 7'de ise İlgili kurumların NEİY ile mücadelede bugüne kadar ortaya koydukları stratejik, belge, plan ve programlar yer almaktadır. Bu programların ve eylem planlarının NEİY ile mücadelede önemi ise bir sonraki başlıkta yer alan tablolarda detaylıca özetlenmiştir.

Tablo 7: NEİY ile ilgili merkezi kurumların stratejik belge, plan ve programları

BAKANLIK	STRATEJİ BELGESİ, PLAN VE PROGRAM
Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı	**1. Kalkınma Planları:** ➢ Onuncu Kalkınma Planı ➢ On Birinci Kalkınma Planı
	2. Özel İhtisas Komisyonu Raporları: ➢ Çocuk ve Gençlik Özel İhtisas Komisyonu Gençlik Çalışma Grubu Raporu (Onuncu ve On Birinci)
	3. Programlar: ➢ Yıllık Programlar - 2020 yılı Programı ➢ Orta Vadeli Programlar (2018 – 2022) - Yeni Ekonmi Programı 2019 – 2020 - Yeni Ekonomi Programı 2020 – 2021 - Yeni Ekonomi Programı 2021 – 2023
Gençlik ve Spor Bakanlığı	**1. Ulusal Gençlik ve Spor Politika Belgesi** **2. 2019 – 2023 Stratejik Planı**
Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	**1. Ulusal İstihdam Stratejisi** **2. Çocuk İşçiliği İle Mücadele Ulusal Programı Eylem Planı 2017 – 2023** **3. Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı 2018 – 2023** **4. 2019 – 2023 Stratejik Planı**
➢ İŞKUR	**1. Ulusal Gençlik İstihdam Eylem Planı** **2. 2018 – 2022 Stratejik Planı**
Milli Eğitim Bakanlığı	**1. Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi ve Eylem Planı 2014 – 2018** **2. Türkiye Mesleki ve Teknik Eğitim Strateji Belgesi ve Eylem Planı 2014 – 2018** **3. 2019 – 2023 Stratejik Planı**
Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	**TÜBİTAK** ➢ Ulusal Bilim ve Teknoloji Politikaları 2003-2023 Strateji Belgesi **KOSGEB** ➢ Türkiye Girişimcilik Stratejisi ve Eylem Planı 2015 – 2018

2.1. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı

2.1.1. On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023*)*

On Birinci Kalkınma Planında (2019-2023) "Nitelikli insan ve güçlü toplum" ekseni altında beşeri sermayenin güçlendirilmesi, kapsayıcı büyüme yaklaşımının belirgin bir biçimde hayata geçirilmesi ve refahın toplumun tüm kesimlerine yaygınlaştırılması amacıyla uygulanacak politikalar ele alınmaktadır. Bu eksende gençlerin; yaşam becerileri yüksek, özgüven sahibi, insani ve milli değerleri haiz, bilgi toplumunun gerekleriyle donanmış, yetenekleri, eğitimleri ve tercihleri ile sosyal, siyasal ve ekonomik hayata aktif katılan, yaşadığı topluma ve sorunlarına duyarlı olmalarını amaçlayan politikalar öngörüldüğü ifade

edilmiştir. Bu politikalar altında eğitim ve istihdam dışındaki gençlere yönelik alınan tedbirler ise şöyledir (T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2019, s.146):

- *"Eğitimde ve istihdamda yer alamayan gençlerin profilleri belirlenerek eğitime, işgücüne ve istihdama katılımlarını destekleyecek birey, aile ve toplum odaklı bütüncül bir yaklaşım geliştirilecektir.*
- *Söz konusu gençlerin eğitimde ve istihdamda olmama nedenlerine uygun olarak işgücüne ve istihdama katılımlarını artırmak üzere teşvik programları uygulanacaktır.*
- *Eğitimde ve istihdamda olmayan gençlere mesleki alan belirlenmesine yönelik eğitim ihtiyaç analizi yapılacaktır.*
- *Gençlerle çalışan kurumlar; başta eğitimde ve istihdamda olmayan gençler olmak üzere gençleri KOSGEB ve İŞKUR'un mesleki yönlendirme, girişimcilik ve meslek edindirme hizmetleri hakkında bilgilendirecek ve bu hizmetlere yönlendirecektir."*

On Birinci Kalkınma Planı kapsamında oluşturulan Gençlik Çalışma Grubu tarafından hazırlanan raporda NEİY gençler ***"Eğitim, Öğrenim ve Çalışma Sürecinde Olmayan Gençler"*** başlığında ele alınmıştır. Burada NEİY gençlere yönelik oranlarla Türkiye'deki durum analiz edilmiş ve kadınların dezavantajlı konumuna dikkat çekilmiştir. Buna göre (T.C. Kalkınma Bakanlığı Çocuk ve Gençlik Özel İhtisas Komisyonu Raporu, 2019, s.34);

> *"Türkiye'de NEİY rakamlarında toplumsal cinsiyet farklılıkları açıkça görülmektedir. Cinsiyet bazlı farklılaşma tüm ülkelerde olmasına rağmen OECD verilerine göre bu farkın en yüksek olduğu ülke Türkiye'dir. 15-19 yaş ve 20-24 yaş aralığında tüm yıllarda kadınların NEİY oranları erkeklerden fazladır. Bu farklılığın nedeninin kadın ve erkeğin toplumsal cinsiyet rollerinden kaynakladığı tahmin edilebilir. Erkek ve kadınlar arasındaki NEİY oranlarındaki farklılık Türkiye, Meksika ve Şili gibi toplumlarda cinsiyet eşitsizliğinin hakim olduğu ve ev işlerinin daha çok kadınlar tarafından yapıldığı ülkelerde daha belirgindir. Bu bağlamda Türkiye'deki ev kızı kategorisine bakmak yararlı olacaktır. Bu gençler ev kızı olarak isimlendirilen, çeşitli yaşlarda eğitimi bırakmış, henüz evlenmemiş, üniversite eğitimine devam etme şansı olmayan, iş yaşamına katılmayan ve dolayısıyla tamamen ailesine bağımlı genç kadınlardır(...) Türkiye'de NEİY konusunda dikkat çeken bir diğer nokta iş aramayan NEİY sayısının büyüklüğüdür. NEİY kategorisi işe sahip olmayanlar ve aktif olarak iş aramayanlar olarak ikiye ayrıldığında veriler birçok gencin iş aramadığını göstermektedir. Aktif olmayan yani iş aramayan gençlerin sayısının Türkiye'de yüksek olmasının bir nedeninin de yukarıda bahsedilen ev kızı kategorisindeki genç kadınların iş aramamaları olduğu söylenebilir."*

Raporda NEİY gençlere yönelik öneri ise şu şekildedir:

> *"NEİY gençler konusu ayrı ele alınmalı ve bu kapsamdaki gençlerin istihdama kazandırılması için politikalar geliştirilmelidir. Bu sayede, söz konusu gençlerin sosyal hayattan dışlanma ve potansiyellerinden faydalanamama riskleri de bertaraf edilmiş olabilecektir."*

2.1.2. Yeni Ekonomi Programı (Orta Vadeli Program) 2019-2021

Makroekonomik hedefleri destekleyecek ve büyümeyi sürdürülebilir kılacak nitelikli insan gücü ve güçlü toplum hedefi ile ilgili projelerin ve programların hayata geçirilmesi de hedeflenmektedir. Bu kapsamda hayata geçirilecek projelerden biri NEİY gençlere yöneliktir. Buna göre "*Eğitimde ve istihdamda yer alamayan gençlerin profilleri belirlenerek, bu kişilerin işgücüne ve istihdama katılımlarını destekleyecek birey, aile ve toplum odaklı bir mekanizma geliştirilecektir."* (T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı, 2018, s.23).

2.1.3. 2020 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı

2020 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı'nda gençlik konusunda ele alınan konulardan biri eğitimde ve istihdamda olmayan gençlerin oranı olmuştur. Dolayısıyla NEİY gençlerin doğrudan ele alındığı görülmektedir (T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2020, s.299-301).

- *Aktif işgücü programları yaygınlaştırılacak ve programların etkinliği artırılacaktır.*
- *Gençlerin, kadınların ve sosyal yardım alanların işgücü piyasasına katılımını sağlamaya yönelik hedef grup, sektör, bölge odaklı aktif işgücü programlarının uygulanması ve kursiyerler ile katılımcıların programlar sonrasında istihdam edilmelerini kolaylaştırmaya yönelik beceriler kazanmaları sağlanacaktır.*
- *Eğitimde ve istihdamda yer alamayan gençlerin profilleri belirlenerek eğitime, işgücüne ve istihdama katılımlarını destekleyecek birey, aile ve toplum odaklı bütüncül bir yaklaşım geliştirilecektir.*
- *Gençliğin genel profili (sosyal medya kullanımı, girişimcilik, değer yargıları, eğitim ve iş hayatına bakışı, ne eğitimde ne istihdam olan gençler, bilim-kültür-sanat faaliyetlerine katılımı vb.) araştırması yapılacaktır.*
- *Türkiye'deki geçici koruma kapsamındaki gençliğin profili, beklentileri ve sosyal uyumu kapsamında araştırma yaptırılacaktır.*

2.2. Gençlik ve Spor Bakanlığı

Gençlik ve Spor Bakanlığı 2019-2023 Strateji Planı incelendiğinde, Bakanlığın amaçlarından birinin "gençlerin beklenti ve ihtiyaçları ile gençlik ve spor alanında yapılacak araştırmalar doğrultusunda gençlerin kendi potansiyellerini gerçekleştirebilmelerine imkân sağlamak, karar alma ve uygulama süreçleri ile sosyal hayatın her alanına etkin katılımını artırmak amacıyla eğitimler, projeler ile çalışmaları düzenlemek ve desteklemek" olduğu görülmektedir. Bu amaç doğrultusunda belirlenen hedefler ise aşağıdaki gibidir (T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı, 2019, s.13.):

- *Gençlik ve spor alanına ilişkin uygulanan proje ve çalışmalar ile katılımcı ve faydalanıcı genç sayısını artırmak,*
- *Gençlik ve spor alanına ilişkin paydaşlar tarafından sunulan projeleri desteklemek ve etkinliğini artırmaya yönelik çalışmalar yürütmek,*
- *Eğitim, rehberlik ve danışmanlık hizmetleri kapsamında gençlik alanında çalışanlara ve gençlere yönelik eğitim, kurs, uzmanlık programları, seminer, sempozyum, konferans ve benzeri etkinlikler gerçekleştirmek ve desteklemek,*
- *Gençlik alanında yapılan ve desteklenen inceleme, araştırma ve yayın sayısını artırmaktır.*

Bu hedefleri gerçekleştirmek adına hedeflere bağlı bazı stratejiler geliştirmiştir. Sözü edilen stratejilerden NEİY durumuyla mücadele niteliğiyle öne çıkan bazıları ise aşağıdaki gibidir:

- *Gençliğin çok yönlü gelişimiyle ilgili gönüllülük, hareketlilik, eğitim vb. temaların bir arada bulunduğu proje ve çalışmalar, dezavantajlı gençlere öncelik verilmek suretiyle yürütülecektir.*
- *Gerçekleştirilen proje ve çalışmalarla toplumun farklı sosyo-ekonomik katmanlarında yaşayan gençlere ulaşılacak, böylelikle gençlerin bireysel ve sosyal gelişimlerine katkıda bulunulacak ve karar alma süreçlerine katılımları artırılacaktır.*
- *Gençlik alanında çalışanlara ve gençlere yönelik kişisel, mesleki ve sosyal eğitim programları ile rehberlik ve danışmanlık hizmetleri yapılacak ve desteklenecektir. Bu kapsamda, eğitim programları ile rehberlik ve danışmanlık hizmetlerine ilişkin müfredat çalışmaları yapılacak ve eğitim modülleri oluşturulacaktır.*

Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın NEİY gençleri de kapsayan diğer bir belgesi ise ***Ulusal Gençlik ve Spor Politika Belgesi***'dir. Politika belgesi hazırlanırken gençlikle ilgili kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları, eğitimciler ve özellikle gençlerin görüş ve önerileri alınmıştır ve bu çalışmalar sonucu sorunlar analiz edilmiş ve hedefler belirlenmiştir. Bu doğrultuda belge gençlik ve spor alanında rehber niteliğinde olup bu alanlarda ortak anlayış, vizyon, politika ve hedeflere erişmek ve ilgili kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları ve diğer paydaşların aktiviteleri ve hizmetleri arasında iş birliğini sağlamak için hazırlanmıştır. Hedefler doğrudan NEİY üzerine olmamakla beraber dolaylı yoldan NEİY gruplara da hitap etmektedir. Politikanın NEİY gençleri de kapsayan temel politika alanları, politikalar ve hedefler şu şekildedir (T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı, 2016, s.6-23):

- ***Eğitim ve Hayat Boyu Öğrenme***
  - *Eğitime erişimin arttırılması ve eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması*
  - *Yaygın eğitim imkânlarının geliştirilmesi ve hayat boyu öğrenme anlayışının güçlendirilmesi.*
- ***Aile***
  - *Ailelerin gençlerle, gençlerin de aileleri ile ilgili duyarlılığının arttırılması.*
- ***Etik ve İnsani Değerler***
  - *Kadın-erkek eşitliğinin güçlendirilmesine ilişkin tedbirlerin alınması.*
- ***İstihdam, Girişimcilik ve Mesleki Eğitim***
  - *Genç işsizliğini en aza indirmek için etkin mücadele yöntemlerinin geliştirilerek sürdürülmesi.*
  - *Gençlerin staj imkânlarının arttırılması ve staj kalitesinin uluslararası standartlara uygun olarak geliştirilmesi.*
  - *Kariyer danışmanlığı ve mesleki rehberlik hizmetlerinin daha etkin şekilde geliştirilmesi.*
  - *Çalışmayan gençlerin iş hayatına katılımını sağlamaya yönelik sosyal projelerin geliştirilmesi.*
  - *Tam zamanlı çalışma hakları çerçevesinde evde çalışma, uzaktan çalışma, esnek çalışma gibi çalışma stratejilerinin geliştirilmesi.*
  - *Genç girişimciliğine olan teşvik ve desteklerin arttırılarak sürdürülmesi.*
- ***Dezavantajlı Gençler ve Sosyal İçerme***
  - *Engelli gençlerin sosyal dışlanmaya maruz kalmalarının önlenmesi.*
  - *Suç işleyen gençlerin topluma kazandırılması ve gençlerin suç davranışına yönelmelerinin önlenmesi.*
  - *Sokakta yaşayan gençlerin toplumla bütünleşmelerinin sağlanması.*
  - *Kentlere göç eden ve uyum sorunu yaşayan gençlerin sosyal içerilmelerinin sağlanması.*
  - *Genç kadınların yaşamın her alanında desteklenmesi.*

Tablo 8. Gençlik ve spor bakanlığı

Kurum	Birim	Faaliyet	NEİY'le Mücadelede Önemi
Gençlik ve Spor Bakanlığı	***Gençlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü***	**Gençlik Merkezleri** - Gençlik Merkezleri Akademisi - Gençlik Merkezleri Kulüpleri Genç Ofisler Gençlik kampları, proje ve faaliyetler, STK'lar ile ilişkiler ve çeşitli gençlik programları	Gençlerin yaşadıkları bölge, sosyal çevreleri ve ailede ve çevrede rol-model eksikliği eğitimi bırakma kararlarında etkili olabildiği gibi emek piyasası tecrübelerine de etki etmektedir. Bununla beraber NEİY gençler toplumdan soyutlanma riskiyle de karşı karşıyadır. Gençleri sosyal, kültürel, sanatsal, bilimsel ve sportif faaliyetlere yönlendiren, gençlerin kişisel, sosyal ve ruhsal gelişimine katkıda bulunan, gençlere rehberlik ve danışmanlık sağlayan ve gençlerin çeşitli aktiviteler içinde yer alarak sosyal beceriler kazanabilmesi ve paylaşımlarda bulunabilmeleri amacıyla çeşitli çalışmalar yapan bu merkezler hem teorik hem de uygulamalı çalışmaları içermektedir. Bu sayede gençlere rehberlik ve danışmanlık yapılmakta, gençlerin aktifleşmesine katkı sağlanmakta ve kendilerini geliştirmeleri için fırsat sunulmaktadır. Bu sayede dolaylı olarak NEİY nedenleriyle ve etkileriyle mücadele edilmektedir.
	Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Genel Müdürlüğü	Yurt Hizmetleri Burs Hizmetleri Öğrenim Kredisi	Her ne kadar eğitim teorik olarak ücretsiz olsa da çocukların okula gönderilmesinin maliyeti özellikle düşük gelirli aileler için nispeten yüksektir. Özellikle yükseköğretim maliyetinin diğer düzeylere oranla daha yüksek olması nedeniyle toplumun her kesiminin yükseköğretime erişim sağlamasının oldukça güç olduğu söylenebilmektedir. Dolayısıyla NEİY olmanın bir nedeni de gelir düzeyinin düşüklüğüne bağlı olarak bireyin yükseköğretime başlamaması ya da yarım bırakmasıdır. Bu doğrultuda yükseköğrenim öğrencilerine kredi veya burs vermek, öğrencilerin yükseköğrenimlerini kolaylaştırmakta ve NEİY durumuyla dolaylı yoldan mücadele etmektedir. Bununla beraber yurtlarda verilen koruyucu ruh sağlığı hizmetleri de gençlerin uyum sağlamalarını kolaylaştırması yönünden NEİY ile mücadelede etkili olma potansiyeline sahiptir.
	Eğitim, Araştırma ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü	- Rehberlik ve danışmanlık hizmeti - Araştırma, proje ve yayın faaliyetleri - Eğitim ve kültür faaliyetleri	Gençlerin NEİY olmadan önce ve NEİY olduktan sonra ihtiyaç duyacakları faaliyetlerin gerçekleştirilmesi noktasında bakanlığın aktif bir yaklaşımı söz konusudur. - Gençlere rehberlik ve danışmanlık hizmeti yapmak, eğitim hizmet ve imkânlarını geliştirici faaliyetlerde bulunmak, - Gençlik veya spor alanında proje ve çalışmalar yapmak, bu alanda yapılacak proje ve çalışmaları değerlendirmek, katılmak, desteklemek, uygulama ve sonuçlarını denetlemek, desteklenecek proje ve çalışmalara ilişkin usul ve esasları belirlemek, - Gençliğin gelişimine katkı sağlamak amacıyla eğitim ve kültür alanında yapılabilecek faaliyetleri planlamak, eğitim vermek veya verdirmek, kurslar açmak veya açtırmak, uzmanlık programları, seminer, sempozyum, konferans ve benzeri etkinlikler düzenlemek, - Dezavantajlı gençlere ve gençlerin hareketliliğine yönelik projeleri öncelikli olarak desteklemek
Kaynak: T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı stratejik planı, faaliyet raporları ve kurum yayınlarından yararlanarak hazırlanmıştır.			

Gençlik ve Spor Bakanlığı'na bağlı merkezler ve yurtlarda sunulan rehberlik ve danışmanlık hizmetlerinde görevli personel NEİY hususunda bilgilendirilebilir ve NEİY olma potansiyeline sahip gençleri tespit etmeye yönelik çalışmalar yapılabilir. Yurtta kalan gençler için tasarım ve beceri atöyleleri, kursları düzenlenebilir. Bununla birlikte gençler arasında psiko-sosyal yönden destekleyici bir akran mentorluğu sistemi geliştirilebilir.

2.3. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmet Bakanlığı

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı 2019-2023 Strateji Planı incelendiğinde, Bakanlığın amaç ve hedeflerinden NEİY gençleri de kapsayanlar şu şekildedir (T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2019, s.18-19.):

- ***Bireyin, ailenin ve toplumsal yapının korunması ve güçlendirilmesi***
  - *Kadına yönelik ayrımcılıkla mücadele etmek ve kadının toplumdaki konumunu güçlendirmek*
- ***İş gücü piyasasının etkinleştirilmesi***
  - *İşgücü piyasasında güvenceli esnekliği sağlamak*
  - *Özel politika gerektiren birey ve grupların istihdamını ve iş gücü piyasasına dahil olma niteliğini artırmak*

Orta Vadeli Programda (Yeni Ekonomi Programı) Bakanlığın işgücü piyasasında sorumlu olduğu görevlerden biri "*Eğitimde ve istihdamda yer alamayan gençlerin profilleri belirlenerek, bu kişilerin işgücüne ve istihdama katılımlarını destekleyecek birey, aile ve toplum odaklı bütüncül bir mekanizma geliştirilecektir.*" olmuştur.

Bununla beraber Bakanlık'ın amaçlarından biri kurumsal kapasite ve hizmet kalitesinin artırılmasıdır. Bu amaç doğrultusunda hedeflerden biri Avrupa Birliği ve diğer uluslararası kuruluşların istihdam, eğitim ve sosyal politika alanlarındaki fonlarının, ulusal öncelikler çerçevesinde uygulanmasını sağlamaktır. Bu hedef doğrultusunda ise birtakım ihtiyaçlar söz konusudur. Bakanlık bu hedefe yönelik ihtiyaçlardan birinin "*Eğitimde ve istihdamda yer alamayan gençlerin istihdama katılımlarının artırılması öncelik arz eden hususlar arasındadır. Bu amaçla, gençlerin işgücü piyasasına katılımlarının desteklenmesi ve staj, girişimcilik ve işbaşı eğitim programları vb. uygulamalar yoluyla istihdam edilebilirliklerinin desteklenmesi, ayrıca iş arama becerilerinin geliştirilmesi ve çalışma hayatına uyumlarını sağlamak için bilinçlendirme faaliyetleri yürütülmesi gerekmekte*" olduğunu belirtmektedir (T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2019, s.147.).

Tablo 9. AÇSHB - Avrupa birliği ve mali yardımlar genel başkanlığı

Birim	Faaliyet	NEİY'le Mücadelede Önemi
Avrupa Birliği ve Mali Yardımlar Genel Başkanlığı	**Devam Eden Projeler** - Ne Eğitimde Ne İstihdamda Olan Gençlere Yönelik İşgücü Piyasası Destek Programı Operasyonu (NEETPRO) - Kayıtlı Kadın İstihdamının Artırılması Operasyonu - Kadınların Kooperatifler Yoluyla Güçlendirilmesi Operasyonu - Türkiye'de Okula Katılımın Artırılması için Şartlı Nakit Transferinin Etkisinin Güçlendirilmesi Operasyonu - Eğitimli Bakıcıların Desteklenmesi Yoluyla Kayıtlı Kadın İstihdamının Teşviki - Kurumsal Çocuk Bakım Hizmetleri Yoluyla Kayıtlı Kadın İstihdamının Desteklenmesi - İş ve Meslek Danışmanlığı Hizmetlerinin Geliştirilmesi Operasyonu	Avrupa Birliği ve Mali Yardımlar Genel Başkanlığı, diğer kurum ve kuruluşlarla işbirlikleri yaparak çalışma koşullarının iyileştirilmesi, istihdam politikaları ve hizmetlerinin kalitesinin arttırılması, istihdamın ve istihdam edilebilirliğin desteklenmesi, herkesin eğitime erişimi sağlanarak eğitim ve beceri düzeylerinin arttırılması, eğitim ve öğretimin kalitesinin arttırılması, hayat boyu öğrenme ve uyum yeteneğinin geliştirilmesi ve dezavantajlı kişilerin sosyal koruma hizmetlerine ve işgücü piyasasına erişiminin sağlanması gibi alanlarda çeşitli projeler yürütmektedir. Birimin doğrudan NEİY gençlere yönelik bir projenin yanı sıra eğitime ilişkin ve kadınlara yönelik çeşitli projeleri de mevcuttur. Kadınların NEİY statüsü bağlamında daha dezavantajlı olduğu düşünüldüğünde kadınları güçlendirmeye ve çocuk bakım hizmetlerine yönelik projelerin de NEİY durumuyla dolaylı yoldan mücadele ettiği söylenebilir. Bununla beraber eğitime ilişkin projeler eğitimi bırakma oranlarını düşürme yönünde fayda sağlayabilir. Nihayetinde İş ve Meslek Danışmanlığına yönelik projeler de NEİY'le mücadelede rol oynayan ve daha da aktif olabilecek bir hizmetin geliştirilmesi anlamına gelmektedir.
Kaynak: T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı stratejik planı, faaliyet raporları ve Avrupa Birliği ve Mali Yardımlar Genel Başkanlığı yayınlarından yararlanarak hazırlanmıştır.		

Tablo 10. AÇSHB - Çalışma genel müdürlüğü / çocuk işçiliği ile mücadele

Birim	Faaliyet	NEİY'le Mücadelede Önemi
Çalışma Genel Müdürlüğü	**Çocuk İşçiliği İle Mücadele Ulusal Programı** Çalışan çocukların eğitime yönlendirilmesi ve sosyal hayata kazandırılmaları için rehabilite edilmeleri amaçlarına yönelik olarak belirlenen stratejiler: - Çocuk işçiliği ile mücadele konusunda en kötü biçimlerdeki çocuk işçiliğine öncelik verilerek farkındalık çalışmalarının artırılması - Ulusal ve bölgesel medya kuruluşlarının programlarında çocuk işçiliğine yer vermesini sağlayacak çalışmalar yürütülmesi - Çocuk hakları konusundaki farkındalığın artırılması	Eğitim her ne kadar teoride ücretsiz olsa da esasında çocukları okula göndermek özellikle yoksul aileler için yüksek bir maliyet kalemi olarak görülmektedir. Bunlarla beraber her ne kadar üniversitelerin temel işlevi meslek edindirme olmasa da eğitim ancak uzun süre devam edip üniversiteye gidildiğinde kişiyi mesleğe ulaştırabilir olarak değerlendirilmektedir. Türkiye'de kırsal kesimde ilköğretim sonrası okulların yalnızca belli noktalarda olması ve okul sayısının da oldukça düşük olması okula ulaşım noktasında da ekstra bir maliyet doğurmaktadır. Bu da tarımda çocuk emeğine ihtiyaç duyan ailelerin çocuğu okula göndermek ve eğitimi teşvik etmek yerine ücretsiz aile çalışanı olarak kullanmasına neden olmaktadır. Yine masraflarını karşılamakta zorlanan ailelerin çocuklarının ya aileleri ya da başkaları için çalıştıkları görülmektedir. Bu nedenle çocuklar eğitimden ayrılmakta ve çocuk işçi olarak çalışmaktadırlar. Kayıtdışı da olsa çalışıyor olmaları bu çocukları mevcut durumda NEİY kategorisinin dışında tutsa da uzun vadede NEİY potansiyeli taşıdıkları gerçeğini değiştirmemektedir. Zira çalışan çocuklar çoğu zaman okula devam edememekte, hem çalışıp hem okula giden çocuklar ise okulda yeteri kadar başarı gösteremeyerek zorunlu eğitimlerini yarıda bırakmakta dolayısıyla gelecekte çalışma yaşamları için gerekli donanımdan yoksun kalmaktadırlar. Bu nedenle çocuk işçiliğiyle mücadele uzun vadede NEİY riskiyle mücadelede de faydalı olma potansiyeline sahiptir.
Kaynak: T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı stratejik planı, faaliyet raporları ve Çalışma Genel Müdürlüğü yayınlarından yararlanarak hazırlanmıştır.		

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın hazırladığı diğer bir belge ise ***Çocuk İşçiliği ile Mücadele Ulusal Programı 2017-2023 Dönemi Eylem Planı'***dır. Bu program ile çocukların çalışma yaşamına girmesinde temel nedenleri oluşturan yoksulluğun ortadan kaldırılması, eğitimin kalitesinin ve ulaşılabilirliğinin artırılması, toplumsal bilinç ve

duyarlılığın artırılması gibi geniş kapsamlı tedbirlerle başta çocuk işçiliğinin en kötü biçimleri olmak üzere çocuk işçiliğinin önlenmesi temel hedef olarak belirlenmiştir. Bu doğrultuda hazırlanan eylem planında alınacak önlemler şu şekildedir (T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, 2017):

- *Hukuki düzenlemeler ve mevzuatın uygulanması ve güncellenmesine yönelik önlemler*
- *Mevcut kurumsal yapıların güçlendirilmesi ve yeni kurumsal yapıların oluşturulmasına yönelik önlemler*
- *Farkındalık artırıcı önlemler*
- *Sosyal tarafların ve toplumun katılımının sağlanmasına yönelik önlemler*
- *Eğitim ve iyileştirmeye yönelik önlemler*
- *Yoksulluğu giderici önlemler*
- *Sosyal koruma ve sosyal güvenlik ağının genişletilmesine yönelik önlemler*

Tablo 11. AÇSHB - Çalışma genel müdürlüğü / ulusal istihdam stratejisi

Birim	Faaliyet	NEİY'le Mücadelede Önemi
Çalışma Genel Müdürlüğü	**Ulusal İstihdam Stratejisi** - Eğitim-istihdam ilişkisinin güçlendirilmesi, - İşgücü piyasasında güvence ve esnekliğin sağlanması, - Özel politika gerektiren grupların istihdamının artırılması, - İstihdam-sosyal koruma ilişkisinin güçlendirilmesi olmak üzere 4 temel politika ekseni ile büyüme veya büyümenin istihdam esnekliği yüksek olan 7 sektöre yönelik 40 somut hedef, 57 politika ve 201 tedbirden oluşmaktadır. Stratejinin üçer yıllık eylem planlarıyla hayata geçirilmesi planlanmıştır. Öne çıkan bazı tedbirler şöyledir: - Eğitime erişimde özel gruplara (kız çocukları, engelli çocuklar, coğrafi konum sebebiyle veya sosyo-ekonomik açıdan olumsuz koşullarda yaşayan çocuklar) odaklanılarak bu grupların eğitime erişimi ve devamının önündeki engeller kaldırılacaktır. - Öğrencilere ve velilere yönelik olarak meslek tanıtımı faaliyetlerinin etkinliği artırılacaktır. - Öğrencilerin mesleki ilgilerinin tespitinde kullanılacak ölçme ve değerlendirme araçları çeşitlendirilecek ve geliştirilecektir. - İŞKUR'un yükseköğretim mezunlarına yönelik faaliyetleri çeşitlendirilecektir. - Üniversitelerin kariyer merkezleri yaygınlaştırılarak öğrencilere iş arama ve bulma teknikleri konusundaki rehberlik faaliyetleri artırılacaktır. - Yükseköğrenim mezunlarına ilişkin düzenli olarak istihdam izleme araştırmaları yapılacaktır. - Kadın istihdamının artırılmasına ve çalışanların kayıtlı hale getirilmesine yönelik teşvik düzenlemeleri tanıtılarak uygulamanın yaygınlaştırılması sağlanacaktır. - Gençlere kariyer planlaması, iş arama yardımları, eşleştirme ve danışmanlık hizmetleri sunulacaktır. - Üniversite öğrencilerinin iş piyasasına geçişlerini sağlamak amacıyla üniversite-sektör işbirliği geliştirilecektir.	Ulusal istihdam stratejisinin 4 temel politika ekseni de NEİY'leri doğrudan ya da dolaylı olarak ilgilendirmektedir. Ancak en çok öne çıkan politikanın eğitim-istihdam ilişkisinin güçlendirilmesi olduğu söylenebilir. Zira gençlerin istihdam edilmesinde genel itibariyle ilk iş için iş araştırma süreci oldukça önemlidir. Söz konusu süreç uzun süreli bir işsizlikle beraber, beceri kazanma kapasitelerinin düşmesine sebep olmaktadır. Bununla beraber NEİY olmanın en önemli belirleyicilerinden biri iş deneyimi olmaması gibi nedenlerle eğitimden istihdama geçerken gençlerin sorun yaşamasıdır. Bu doğrultuda diğer kurum ve kuruluşlarla işbirliği içinde yapılacak ve gerek belirli bir süre için gerekse sürekli olması planlanan faaliyetler NEİY olma potansiyeli taşıyan gençlerin eğitimden kopmamaları, NEİY statüsünde olanların eğitime dönmeleri yahut istihdam edilmeleri için bir köprü vazifesi görebilir. Bununla beraber Ulusal İstihdam Stratejisi, yalnızca emek arzına yönelik değil emek talebine yönelik tedbirleri de içinde barındırmaktadır. Diğer bir ifadeyle hem paydaşlarını geliştirmeye yönelik hem de özel sektörü teşvik etmeye yönelik tedbirler de söz konusudur. Bunun da gayriiradi olarak NEİY statüsünde olan gençlerin emek piyasalarına girmeleri için fırsat yaratacağı söylenebilir.

Kaynak: T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı stratejik planı, faaliyet raporları ve Çalışma Genel Müdürlüğü yayınlarından yararlanarak hazırlanmıştır.

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın diğer bir belgesi ise ***Ulusal İstihdam Stratejisi'***dir. Ulusal İstihdam Stratejisi; eğitim-istihdam ilişkisinin güçlendirilmesi, işgücü piyasasında güvence ve esnekliğin sağlanması, özel politika gerektiren grupların istihdamının artırılması ve istihdam-sosyal koruma ilişkisinin güçlendirilmesi olmak üzere 4 temel politika ekseni ile büyüme veya büyümenin istihdam esnekliği yüksek olan 7 sektöre yönelik 40 somut hedef, 57 politika ve 201 tedbirden oluşmaktadır. Stratejinin üçer yıllık eylem planlarıyla hayata geçirilmesi planlanmıştır. Ulusal İstihdam Stratejisi'nin NEİY gençlere de yönelik olarak öne çıkan bazı genel tedbirleri şunlardır (T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, 2017):

- *Erişilebilir bir eğitim sistemi içerisinde herkese okul öncesinden başlayarak temel beceri ve yetkinlikler kazandırılacaktır.*
- *Genel ve mesleki eğitimin kalitesi ve etkinliği artırılacaktır.*
- *Hayat Boyu Öğrenme (HBO) kapsamında acık öğrenme ortamları oluşturulacak ve hayat boyu öğrenme özendirilecektir.*
- *Eğitim-işgücü piyasası arasında uyum sağlanacaktır.*
- *Aktif İşgücü Piyasası Politikaları (AİPP) yaygınlaştırılarak etkinliği artırılacaktır.*
- *Kadınların işgücüne katılma oranı ve istihdamı artırılacak, kayıt dışı istihdam ile mücadele edilecektir.*
- *Genç işsizliği azaltılacaktır.*

Tablo 12. AÇSHB - Çocuk hizmetleri genel müdürlüğü

Birim	Faaliyet	NEİY'le Mücadelede Önemi
Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü	Sosyal ve Ekonomik Destek Hizmetleri	Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilen yardımların en önemli fonksiyonu; Kurum'un öncelikli hedef grubu olan korunmaya muhtaç çocuk ve gençlerin korunma altına alınmasına esas oluşturacak nedenin ekonomik yoksunluk olması halinde, bu kişilere ve ailelerine kuruluş bakımı yerine, ekonomik yardım ve diğer destekleyici sosyal hizmet uygulamalarıyla ailenin parçalanmadan bir arada yaşamasına fırsat sağlamaktır. Ayrıca kuruluş bakımından ayrılan ve ekonomik desteğe ihtiyaç duyan gençlerin bir süre desteklenerek toplumda muhtaç duruma düşmeden hayatlarını sürdürmeleri amaçlanmaktadır. Uygulanan ekonomik destek tutarları okula devam durumuna göre değişiklik göstermekte ve okula devamda uygulanan yardımların miktarı artmaktadır (2020 Temmuz-Aralık döneminde orta öğretime devam eden çocuk için ekonomik destek tutarı 1.173,90 TL iken orta öğretim seviyesinde olup okula devam etmeyen çocuk için 733,69 TL'dir). Yapılan destekle düşük gelir seviyesindeki çocukların yanı sıra eğitime devam da desteklenmektedir.
Kaynak: T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı stratejik planı, faaliyet raporları ve Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü yayınlarından yararlanarak hazırlanmıştır.		

Tablo 13. AÇSHB - Kadının statüsü genel müdürlüğü

Birim	Faaliyet	NEİY'le Mücadelede Önemi
Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü	**Eğitimler** -*Kadın Erkek Eşitliği ve Toplumsal Cinsiyet Eğitimleri*: Proje kapsamında, "Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Eğitim Programları" düzenlenmiştir. Bu çerçevede, toplumsal cinsiyet eşitliğinin ana plan ve programlara yerleştirilmesine yönelik bir eğitim materyali hazırlanmış, bir eğitici havuzu oluşturulmuş ve projenin yürütülmesinde pilot il olarak belirlenen beş ilde (Ankara, Gaziantep, Antalya, Samsun ve Bursa) kamu görevlilerine, üst düzey yöneticilere, politika uzmanlarına ve politika uygulayıcılarına (toplam 700 kişiye) toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimleri verilmiştir. -*Dikkat Yurtta Genç Var Projesi*: Ortaöğretim kurumlarında çalışan öğretmenlere, öğrencilere ve ailelerine yönelik olarak, toplumsal cinsiyet eşitliği, hayata ve istihdama katılım odaklı eğitim faaliyetleri, rol model buluşmaları, seminerler gerçekleştirilmesi amaçlanmıştır. -*Ben De Varım Projesi*: kız teknik ve meslek liselerinde çalışan öğretmenlere, öğrencilere ve ailelerine yönelik olarak, toplumsal cinsiyet eşitliği, hayata ve istihdama katılım odaklı eğitim faaliyetleri, rol model buluşmaları, seminerler gerçekleştirilmesi amaçlanmıştır.	Literatür incelendiğinde cinsiyetin NEİY olmada önemli bir belirleyici olduğu ve kadınların NEİY olma oranlarının erkeklere oranla daha fazla olduğu görülmüştür. Kadınlar içinde ise düşük bir eğitim seviyesine sahip olanların, bakım sorumluluğu olanların NEİY bağlamında daha yüksek bir riske sahip olduğu görülmektedir. Bu nedenle kadınlara yönelik politika, program ve projeler oldukça önemlidir. Kadınlara yönelik eğitim ve istihdam projelerinin de NEİY'le mücadelede etkili olacağı ifade edilebilir. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü hem kadınlar hem de kurumlar için eğitimler ve programlar düzenlemektedir. İstihdama yönelik programlar çeşitli alanlarda eğitimler vermek, girişimciliği desteklemek gibi şekillerde uygulanabildiği gibi çocuk bakımı konusunda destek şeklinde de gerçekleştirilebilmektedir. Uygulanan programlar yalnızca bağımlı çalışmaya yönelik olmayıp girişmcilik / sosyal girişimcilik de teşvik edilmektedir. Bununla beraber yaşanılan bölgenin özellik ve ihtiyaçlarının da göz önünde bulundurulduğu görülmektedir.
	Projeler - Annemin İşi Benim Geleceğim Projesi - Türkiye'nin Mühendis Kızları Projesi - Kadınların Ekonomik Fırsatlara Erişiminin Artırılması Projesi - Kadın İstihdamının Desteklenmesi İçin Büyükanne Projesi (Nisan 2017-Nisan 2018) - Kadın Boyacı Ustalar Projesi - Kadın Çiftçi Eğitimi İşbirliği Protokolü - Genç Fikirler Güçlü Kadınlar Projesi - İşte Eşitlik Platformu	

Kaynak: T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı stratejik planı, faaliyet raporları ve Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü yayınlarından yararlanarak hazırlanmıştır.

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın hazırladığı diğer bir belge ise ***Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve 2018-2023 Dönemi Eylem Planı***'dır. Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2018-2023) beş temel politika eksenine -eğitim, sağlık, ekonomi, karar alma mekanizmalarına katılım, medya- ilişkin mevcut durum, temel amaç, hedefler, stratejiler ve faaliyetler düzenlenmiştir. Strateji Belgesi ve Eylem Planı'nda beş temel politika eksenine ilişkin 5 temel amaç, 21 hedef, 21 strateji ve 126 faaliyete yer verilmiştir. Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi'nin NEİY gençleri de kapsayan stratejileri aşağıdaki gibidir (T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2018):

- *Kadınların okuryazarlık oranlarının yanında nitelikli okuryazarlığını arttırarak sosyal ve ekonomik hayata katılımlarının kolaylaştırılması*
- *Kız çocuklarının ve kadınların eğitime kayıt, devam ve tamamlama oranlarının arttırılması*
- *Kurumların eğitimde kadın erkek eşitliğini sağlamaya yönelik kapasitelerinin geliştirilmesi ve kurumlar arası eşgüdümün sağlanması*
- *Kadınların daha da güçlenmesi hedefi çerçevesinde işgücü piyasasına ilişkin mevzuatın yeniden değerlendirilmesi ve etkin uygulama için gerekli iyileştirmelerin yapılması*

- *İşgücü piyasasında nitelikli kadın istihdamını artıracak şekilde mesleki eğitim ve beceri gelişimi fırsatlarının güçlendirilmesi*
- *Kadın girişimciliğinin geliştirilmesi ve özellikle bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanılmasını yaygınlaştırarak kadınların ekonomik konumlarının güçlenmesinin sağlanması*
- *Özel politika gerektiren kadınların ekonomik hayata katılmaları konusunda çalışmaların arttırılması*

Tablo 14. AÇSHB - Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü

Birim	Faaliyet	NEİY'le Mücadelede Önemi
Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü	**Aile Yardımları** Öksüz ve Yetim Yardımı: Annesi veya babası vefat etmiş 18 yaşından küçük muhtaç durumda olan çocuklar için yapılan nakdi yardımdır. Tutar: 150 TL. 2 ayda bir ödeme yapılır.	- Gençlerin NEİY olma nedenlerinden birini düşük gelir oluşturmaktadır. Gençlerin hem kendilerinin hem de ailelerinin geliri NEİY statüsü için önemlidir. Bu nedenle hem ailelere hem de gençlere yapılacak yardımlar eğitime devam için önemlidir. Söz konusu yardımlar yoksul ailelerin çocuklarının eğitime devam etmeleri için faydalı olacaktır. - Türkiye'de kırsal kesimde ilköğretim sonrası okulların yalnızca belli noktalarda olması ve okul sayısının da oldukça düşük olması okula ulaşım noktasında da ekstra bir maliyet doğurmaktadır. Bu da eğitimden kopma açısından bir risk unsurudur. Taşıma ve barınma için verilen bu yardımlar çocukların/gençlerin eğitime devam etmeleri için faydalı olacaktır. - NEİY olmanın bir diğer nedeni sağlık durumudur. Özellikle engelli bireyler, eğitim ve istihdama katılımda son derece zorlanmaktadır. Fiziksel engelli çocuklar okula giden yoldaki sokakların tekerlekli sandalye kullananlara uygun olmaması, okula ulaşım sağlansa da okulun merdivenlerinin uygun olmaması, asansör olmaması, kapılarının dar olması, masaların uygun olmaması ya da okul tuvaleti gibi donanımların erişilmez olması gibi nedenlerle okula gitmekte zorluk yaşamaktadırlar. Bu çocuklara yapılacak olan yardımlar engelli çocukların eğitime devam etmeleri için faydalı olacaktır. Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü tarafından istihdam yardımları da yapılmaktadır. İş aramanın kendisi de maliyetli bir durumdur. Bu nedenle işe yönlendirme yardımı da emek piyasasına geçiş için faydalı olabilir.
	Eğitim Yardımları - İhtiyaç sahibi ailelere yapılan eğitim materyali yardımlarıdır. İlk ve orta öğrenim çağında çocuğu bulunan ve hane içinde kişi başına düşen geliri net asgari ücretin 1/3'ünden (701,32 TL) az olan haneler aileler faydalanabilir. Tutar Mütevelli Heyeti tarafından belirlenir. Ödeme dönemi eğitim-öğretim dönemi içinde SYD Vakıfları tarafından belirlenir. - *Şartlı Eğitim Yardımı*: Sosyal güvencesi olmayan, fakir ve muhtaç durumda bulunan ailelere çocuklarını okula göndermeleri şartıyla yapılan yardımlardır. Tutar: İlköğretim erkek öğrenci aylık 45 TL, kız öğrenci aylık 50 TL. Ortaöğretim erkek öğrenci aylık 55 TL, kız öğrenci aylık 75 TL. 9 ay (2 ayda bir toplu) ödeme yapılır. - *Öğle Yemeği Yardımı*: MEB ile işbirliği içinde taşımalı eğitim uygulaması kapsamında, okulların bulunduğu merkezlere taşınan yoksul öğrencilere öğle yemeği verilmektedir. Her iki eğitim öğrenim döneminde her gün karşılanır. Program MEB'e kaynak transferi şeklinde yürütülmektedir. - *Ücretsiz Ders Kitabı*: İlk ve orta öğrenim öğrencilerinin ders kitapları ücretsiz verilmektedir. - *Öğrenci Taşıma Barınma ve İaşe Yardımı*: Taşımalı sistem dışında kalan ilköğretim ve ortaöğretim öğrencilerinin ulaşım, barınma vb. ihtiyaçlarına yönelik destek verilmektedir. Ödeme tutarı SYD Vakfı tarafından ihale sonucu belirlenir. Yıllık ödeme yapılır. Program MEB'e kaynak transferi şeklinde yürütülmektedir. - *Engelli Öğrencilerin Ücretsiz Taşınması*: Özel eğitime gereksinim duyan öğrencilerin okullara erişiminin sağlanması amacıyla MEB ile işbirliği içinde destek sağlanmaktadır. Ödeme tutarı İl/İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından belirlenir. Yıllık ödeme yapılır. Program MEB'e kaynak transferi şeklinde yürütülmektedir. - *Yurt Yapımı*: Ortaöğretim öğrencilerine yönelik yurt ihtiyacı bulunan yerlerde 100, 200 ve 300 kapasiteli yurtlar yapılmaktadır. Yurtlardan muhtaç öğrenciler faydalanmaktadır.	
	İstihdam Yardımları - *İşe Yönlendirme Yardımı*: Düzenli yardım alan hanelerden 18-55 yaş arası olup vakıflarca çalışabilir olarak değerlendirilerek İŞKUR'a bildirilen sosyal yardım yararlanıcılarından İŞKUR tarafından, iş görüşmesine yönlendirilen sosyal yardım yararlanıcısına 40-100 TL arası yapılır. - *İşe Başlama Yardımı*: Düzenli yardım alan hanelerden 18-55 yaş arası olup vakıflarca çalışabilir olarak değerlendirilerek İŞKUR'a bildirilen sosyal yardım yararlanıcılarından İŞKUR tarafından iş görüşmesine yönlendirilen sosyal yardım yararlanıcılarından işe başlayanlardan bütünleşik sistem üzerinden yapılan incelemede, SGK kayıtlarında işe başlama bilgisi gözüken ve üzerinden 60 gün geçmeyen sosyal yardım yararlanıcısına asgari ücretin 1/3' ne karşılık gelen miktar ödenir.	

Kaynak: T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı stratejik planı, faaliyet raporları ve Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü yayınlarından yararlanarak hazırlanmıştır.

Tablo 15. AÇSHB - İŞKUR ve programları

Birim	Faaliyet	NEİY'le Mücadelede Önemi
İŞKUR (İlgili Kuruluş)	**Ne Eğitimde Ne İstihdamda Ne de Yetiştirme de Olan Gençlere (NEİY) Yönelik Faaliyetler** İŞKUR'a kayıtlı 15-24 yaş aralığındaki gençlere yönelik potansiyel NEİY tespiti ve İş Avcılığı Modeli hayata geçirilmiştir. Bu çalışmada İŞKUR'a kayıtlı 15-24 yaş arasındaki kişilerin eğitimde, istihdamda ve Aktif İşgücü Piyasası Programlarında (AİPP) olup olmama durumu sorgulanmaktadır. Bu sorgulama arka planda sürekli yapılmakta olup İŞKUR'a yeni kayıt olan bireylerde NEİY sorgu sürecinden geçmektedir. Bu sorgu Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK), Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) ve Yükseköğretim Kurulu (YÖK) ile Kurumumuz arasında sağlanan veri akışı yardımıyla gerçekleştirilmiştir. Bu sayede İŞKUR'a kayıtlı olan kişiler içinden potansiyel olarak NEİY kapsamına girenler tespit edilmektedir. NEİY olarak tespit edilen kişilerin işgücü piyasasına kazandırılmasına yönelik İş Avcılığı Modeli uygulanmaktadır. İş Avcılığı Modelinde İş ve Meslek Danışmanı geri planda potansiyel NEİY birey için uygun Kurum hizmeti taraması yapmakta, uygun hizmet tespit edildiğinde birey ile iletişime geçilmektedir. Eğitimde ve istihdamda yer almayan gençlere yönelik uygulanan İş Avcılığı Modeline bağlı olarak performans göstergesi olarak NEİY Ligi uygulaması hayata geçirilmiştir.	İŞKUR emek piyasasına yönelik pek çok faaliyet yürütmektedir. Doğrudan NEİY gençlere yönelik programların yanı sıra dolaylı olarak mücadele edecek politikalar da mevcuttur. Burada engelli, eski hükümlü, kadın, öğrenci ve gençler gibi özel politika gerektiren gruplar dikkate alınmakta ve bu gruplara yönelik programlar ve projeler geliştirilmektedir. İŞKUR'a kayıtlı 15-24 yaş aralığındaki gençlere yönelik potansiyel NEİY tespiti ve İş Avcılığı Modeli hayata geçirilmiştir. Bu çalışmada İŞKUR'a kayıtlı 15-24 yaş arasındaki kişilerin eğitimde, istihdamda ve Aktif İşgücü Piyasası Programlarında (AİPP) olup olmama durumu sorgulanmaktadır. Bu sorgulama arka planda sürekli yapılmakta olup İŞKUR'a yeni kaydolan bireylerde NEİY sorgu sürecinden geçmektedir. Bu sorgu Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK), Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) ve Yükseköğretim Kurulu (YÖK) ile Kurumumuz arasında sağlanan veri akışı yardımıyla gerçekleştirilmiştir. Bu sayede İŞKUR'a kayıtlı olan kişiler içinden potansiyel olarak NEİY kapsamına girenler tespit edilmektedir. NEİY olarak tespit edilen kişilerin işgücü piyasasına kazandırılmasına yönelik İş Avcılığı Modeli uygulanmaktadır. İş Avcılığı Modelinde İş ve Meslek Danışmanı geri planda potansiyel NEİY birey için uygun Kurum hizmeti taraması yapmakta, uygun hizmet tespit edildiğinde birey ile iletişime geçilmektedir. Eğitimde ve istihdamda yer almayan gençlere yönelik uygulanan İş Avcılığı Modeline bağlı olarak performans göstergesi olarak NEİY Ligi uygulaması hayata geçirilmiştir.
	Aktif İşgücü Programları -İşbaşı Eğitim Programları -Mesleki Eğitim Kursları -Girişimcilik Eğitim Programı	
	İş ve Meslek Danışmanlığı -İş Arayan Danışmanlığı -Meslek Danışmanlığı -İş Kulüpleri **İşgücünü ve İşverenleri Buluşturan Faaliyetler** -İstihdam Fuarları -Sanal İstihdam Fuarları -Kariyer Günleri **Çalışma Disiplini Kazandırmaya Yönelik Faaliyetler** -Toplum Yararına Programlar (TYP) -Sosyal Çalışma Programı (SÇP) **İŞKUR Hizmetlerine Erişimin Artırılmasına İlişkin Faaliyetler** -İŞKUR Hizmet Noktaları -İŞKUR Kampüste **Özel Politika Gerektiren Kişi Ve Grupların Mesleki Eğitimine İlişkin Faaliyetler** -Engellilerin Mesleki Eğitimi ve Rehabilitasyonu -Hükümlü/Eski Hükümlülerin Mesleki Eğitimi -Kadınların Mesleki Eğitimi -Gençlerin Mesleki Eğitimi **İdari Para Cezalarından Finanse Edilen Faaliyetler** -Mesleki Eğitim ve Rehabilitasyon Projeleri -Engelli Kendi İşini Kurma Projesi -Eski Hükümlü Kendi İşini Kurma Projesi -Destek Teknolojileri Projeleri -Korumalı İşyeri Projeleri -İşe ve İş Yerine Uyum Projeleri **Özel Proje ve Uygulamalara İlişkin Faaliyetler** -Mesleki Eğitim ve Beceri Geliştirme İşbirliği Protokolü (MEGİP) -Çocuk Bakım Desteği -İşte Anne Projesi -İşe İlk Adım Projesi **Öğrencilere Yönelik Danışmanlık Faaliyetleri** -Alan, Dal Seçimine, Kariyer Planlamasına Destek Çalışmaları -İŞKUR Kampüs	

Kaynak: T.C. İş Bulma Kurumu (İŞKUR) stratejik planı, faaliyet raporları ve Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü yayınlarından yararlanarak hazırlanmıştır.

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın hazırladığı diğer bir belge ise ***Türkiye İş Kurumu 2019-2023 Dönemi Stratejik Planı***'dır. Stratejik planda NEİY gençleri dolaylı yoldan kapsayan amaç ve hedefler aşağıdaki gibidir (Türkiye İş Kurumu Strateji Geliştirme Dairesi, 2019, s.3-5):

- ***İşe yerleştirme hizmetlerini işgücü piyasasının ihtiyaçları doğrultusunda geliştirmek.***
  - *Özel politika gerektiren grupların istihdamını artırmak.*
- ***İşgücü piyasasının ihtiyaçları doğrultusunda kalıcı istihdam için nitelikli danışmanlık hizmetleri geliştirmek***
  - *Öğrencilere etkili iş ve meslek danışmanlığı hizmeti vermek.*
  - *İş arayanların kalıcı istihdamını sağlamak için etkili iş ve meslek danışmanlığı hizmeti vermek.*
- ***İşgücünün istihdam edilebilirliğine yönelik aktif işgücü hizmetlerini geliştirmek***
  - *Plan döneminde düzenlenen işbaşı eğitim programı katılımcı sayısını bir önceki yıl hedefinin %5'i oranında artırmak.*
  - *Plan döneminde düzenlenen mesleki eğitim kursiyer sayısını bir önceki yıl hedefinin %5'i oranında artırmak.*
  - *Dijital dönüşümün ortaya çıkardığı yeni meslek alanlarında, öncelikli sektörlerin ihtiyaç duyduğu becerilere sahip işgücünün yetiştirilmesine yönelik kurs ve programlar düzenlemek*
  - *Engellilerin işgücüne katılımını ve istihdam edilebilirliğini artırmak amacıyla aktif işgücü piyasası programları uygulamak, bu kapsamda yeni mesleki eğitim yöntemleri geliştirmek.*

Bununla beraber On Birinci Kalkınma Planı'nda ve Yeni Ekonomi Programı'nda (YEP) İŞKUR'un sorumlu olduğu tedbirlerden biri; *"Eğitimde ve istihdamda yer alamayan gençlerin profilleri belirlenerek, bu kişilerin işgücüne ve istihdama katılımlarını destekleyecek birey, aile ve toplum odaklı bütüncül bir mekanizma geliştirilecektir.*" tedbiri olmuştur. Bu tedbiri uygulamak için işe yerleştirme hizmetlerini işgücü piyasasının ihtiyaçları doğrultusunda geliştirme amacı, özel politika gerektiren grupların istihdamını artırma hedefi doğrultusunda stratejilerden biri *"İŞKUR'a kayıtlı ve ne eğitimde ne de istihdamda olma ihtimali olan gençlerin istihdam edilebilirliklerine yönelik proje ve programların uygulanmasında paydaş kuruluşlarla işbirliği yaklaşımı esas alınacaktır."* Olmuştur (Türkiye İş Kurumu Strateji Geliştirme Dairesi, 2019, s.30). Bununla beraber işgücü piyasasının ihtiyaçları doğrultusunda kalıcı istihdam için nitelikli danışmanlık hizmetleri geliştirme amacı, iş arayanların kalıcı istihdamını sağlamak için etkili iş ve meslek danışmanlığı hizmeti verme hedefi doğrultusunda geliştirilen stratejilerden biri *"Kadın, genç, engelliler ile İŞKUR'a kayıtlı olan ne eğitimde ne istihdamda olma ihtimali olan gençler gibi özel politika gerektiren gruplara yönelik hizmet geliştirilmesi ve sunulmasına öncelik verilecektir."* olmuştur (Türkiye İş Kurumu Strateji Geliştirme Dairesi, 2019, s.35).

2.4. Milli Eğitim Bakanlığı

Tablo 16. Milli eğitim bakanlığı birimleri

Kurum	Birim	Faaliyet	NEİY'le Mücadelede Önemi
Milli Eğitim Bakanlığı	***Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü***	**Türkiye'de Hayat Boyu Öğrenmenin Geliştirilmesi Projesi** ***Hayat Boyu Öğrenme Portalı:*** Portalda güncel öğrenme ve istihdam fırsatlarının yanı sıra kişilerin mesleki ve kişisel gelişim ihtiyaçlarına yönelik hayat boyu rehberlik bilgileri sunulmaktadır. Çeşitli hizmet sağlayıcılarından alınan verilerin biraraya getirilmektedir. Hayat Boyu Öğrenme Portalı'nda, temel eğitimden yüksek öğretime, yaygın eğitimden uzaktan öğrenmeye tüm öğrenme fırsatları konusunda bilgi sunulmaktadır.	Hayat boyu öğrenme, örgün, yaygın ve serbest öğrenme olarak her türlü eğitim ve öğretimi kapsamakta ve öğrenme, "beşikten mezara" kadar devam etmekte ve belli bir yaşa ve ortama bağlı olmaksızın her yaşta ve her yerde gerçekleşebilmektedir. Hayat boyu öğrenmenin geliştirilmesi hem kişilerin istihdam edilebilirliğini arttıracak hem de istihdam edilmek istemeyen gençlerin (kadınlar öne çıkabilir bu noktada) eğitimde olmaları sağlanarak, pasifleşmelerinin önüne geçilebilir.
	Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü	***Mesleğim Hayatım Portalı:*** -Öğretim Programları ve Materyalleri -Örgün Eğitim -Yaygın Eğitim -Mesleki Kurslar -Özel Politika Gerektiren Gruplar İçin Mesleki Eğitim ***Projeler:*** -Mesleki Eğitim Hareketlilik Veri Tabanı ve Rehberler Projesi (VETEXPRESS) -Mesleki Eğitim Yoluyla Toplumsal ve Ekonomik Uyum Projesi (KFW)	NEİY olmanın bir diğer nedenini kişinin sevmediği bir alanda eğitim alması, eğitim aldığı alana ilişkin istihdam imkanının olmaması ve eğitim programının içeriğine bağlı olarak eğitim-emek piyasası uyumsuzluğu oluşturmaktadır. Bu nedenle mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri, tutum, tavır ve meslek ahlakını kazandırmak son derece stratejiktir. Mesleki ve teknik eğitim ise öğrencileri ilgi ve yetenekleri doğrultusunda ortak bir genel kültür verilerek bir üst öğrenime ve iş hayatına hazırlamayı hedeflemektedir. Mesleki ve teknik eğitimde sektörün işgücü ihtiyacına cevap verebilecek niteliğe sahip, gelişen teknolojiye uyum sağlayabilen, paydaşların planlama ve karar alma süreçlerine etkin katıldığı bir yapının kurulması amaçlanmaktadır. Mesleğim Hayatım Portalı'nın mesleki ve teknik eğitime erişimin geliştirilmesi, kapasitesinin artırılması, eğitim sektörünün toplumla ve iş dünyası ile ilişkilerinin geliştirilmesi ve nitelikli işgücünün istihdamının sağlanmasına katkıda bulunması gibi amaçları bulunmaktadır. Bu doğrultuda hem portal hem de projeler NEİY'le mücadelede faydalı olacaktır.
	Ortaöğretim Genel Müdürlüğü	***Ortaöğretime Uyum Programı:*** Ortaöğretime yeni başlayan öğrencilerin gelişim özellikleri ve bu sınıf düzeyinde görülen okul terki ve devamsızlık gibi sorunları dikkate alarak geliştirilen uyum programı, "önleyici ve gelişimsel rehberlik yaklaşımı" ile hazırlanmıştır. 9. sınıfa başlayan öğrenciler ve velilerine yönelik geliştirilen program üç temel bileşen halinde sunulmaktadır; 1. Öğrenci ve velilerin okul hakkında bilgilendirilmeleri, 2. Uyumu kolaylaştıran becerilerin kazandırılması, 3. Akademik ve mesleki gelişimin desteklenmesi ***Proje ve Araştırmalar:*** - Ortaöğretimde (IPA-II) Devam ve Okullaşma Oranlarının Artırılması Projesi: Avrupa Birliği Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı (IPA II) kapsamında desteklenmek üzere kabul edilen proje ile ortaöğretimde öğrencilerin okula aidiyet duygularının geliştirilmesi, okul ortamlarının cazip hale getirilmesi, okuldaki motivasyonlarının iyileştirilmesi ve öğretmen-öğrenci etkileşiminin artırılmasına yönelik çalışmalar yapılarak devam ve okullaşma oranlarının artırılması hedeflenmektedir. - Müdahale Modeli Araştırması: Ortaöğretimde devamsızlık, sınıf tekrarı ve örgün eğitim dışına çıkma riski taşıyan öğrencilere yönelik olarak farklı ülkelerde gerçekleştirilen önleyici, müdahale edici ve telafi edici çalışma örneklerini ve uluslararası politika, model ve uygulamaları içeren bir araştırma raporu hazırlanması amaçlanmaktadır.	Yapılan bazı araştırmalar okulu bırakacak gençlerin okulu bırakmadan önce bazı sinyaller verdiklerini ve bu gençlerin önceden tahmin edilebilir olduğunu göstermektedir. Okulu bırakmada etkili olan faktörlerden bazıları gençlerin amaçsız kalması, uyumda problem yaşaması ve akran zorbalığıdır. Bu doğrultuda uyum program ve projeleri önleyici çalışmalar olarak faydalı olacaktır.

Kaynak: T.C. Milli Eğitim Bakanlığı stratejik planı, faaliyet raporları ve ilgili müdürlüklerin yayınlarından yararlanarak hazırlanmıştır.

2.5. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı

Tablo 17. Sanayi ve teknoloji bakanlığı birimleri

Kurum	Birim	Faaliyet	NEİY'le Mücadelede Önemi
Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	*TÜBİTAK (Bağlı Kuruluş)*	***Lisans Bursu:*** 2205 Lisans Burs Programı kapsamında TÜBİTAK tarafından belirlenen temel fen ve sosyal bilimler programlarına destek verilmektedir.	Burslar gençleri eğitim – öğretime ve kişisel gelişimlerini sağlamaya teşvik edici nitelik taşımaktadır. Mentorluk desteği de kişilerin kariyer seçim süreçlerine faydalı olacaktır.
		Lisansüstü Bursu: 2211 Yurt İçi Lisansüstü Burs Programı kapsamında lisansüstü öğrenim gören, özel kural ve ilkelere uyularak belirlenmiş öğrencilerin yurt içinde yaşam giderlerini karşılamak amacıyla TÜBİTAK Yönetim Kurulu tarafından belirlenen miktarda ve süreyle bursiyerlere aylık ödeme yapılmaktadır.	
		Mentorluk Programı: 2248 Mentorluk Desteği Programının amacı, TÜBİTAK Bilim İnsanı Destek Programları Başkanlığı tarafından desteklenen bursiyerlerin ve olimpiyat öğrencilerinin kariyer gelişimlerine destek olmak ve hedeflerine ulaşmalarına katkı sağlamak amacıyla mentorluk desteği vermektir. Program 2019 yılında yürürlüğe konulmuştur.	
	KOSGEB *(Bağlı Kuruluş)*	Girişimcilik Destekleri	KOSGEB'in girişimcilik destekleri de NEİY gençler için önemli olabilir. NEİY içindeki bir grup da işsizlerdir. Genç işsizlik oranlarının yüksek olmasında önemli etkenlerden biri emek piyasasındaki dezavantajlı konumlarıdır. Genellikle emek piyasalarına ilk kez girdikleri için deneyimsiz olmaları, işi öğretme bakımından işverenler için işe alımlarda maliyetlerinin daha yüksek görülmeleri, okuldan işe geçişte yaşadıkları çeşitli sorunlar gibi pek çok nedenle emek piyasasına girerken zorlanmaktadırlar. Diğer yandan gençlerin uzun eğitim hayatı nedeniyle yalnızca teorik bilgi birikimine sahip olmaları ve dolayısıyla uygulama alanındaki tecrübesizlikleri iş hayatına girdiklerinde uzun bir adaptasyon süreci yaşamalarına neden olmaktadır. Bu nedenle işverenlerin tercihi genellikle tecrübesiz gençler yerine tecrübeli yetişkinleri istihdam etmekten yana olmaktadır. Gençlerin okulla beraber tecrübe kazanmaları da beklenmektedir. Ne var ki gençlerin eğitim hayatlarını sekteye uğratmadan yeterli bir tecrübeye sahip olmaları mümkün görünmemektedir. Bu doğrultuda NEİY ile mücadelede yalnızca istihdamda olmalarını sağlayıcı değil aynı zamanda girişimcilik ruhu aşılanarak bu gençlerin mal ve hizmet üretmelerinin sağlanması diğer bir ifadeyle gençlerin istihdam yaratmaları da faydalı olacaktır.

Kaynak: T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, KOSGEB ve TUBİTAK stratejik planı, faaliyet raporları ve yayınlarından yararlanarak hazırlanmıştır.

3. Ulusal Neiy Stratejisi İçin Stratejik Öneriler: NEİY Gençlere Yönelik Stratejik Model Tasarımı

Özel politika gerektiren gruplar arasında yer alan gençliğin sorunlarına yenilikçi çözümler geliştirilmesi katılımcı, sürdürülebilir, bütüncül ve disiplinler arası bir yaklaşımı gerekli kılmaktadır. Uzun vadede stratejik planların uygulanması kısa vadede hızlı ve etkisi yüksek çözüm uygulamalarının hayata geçirilmesine bağlıdır.

Tablo 18. NEİY gençlere yönelik stratejik model tasarımı

Erişim Modeli Tasarımı	Yetkinlik Modeli Tasarımı	Yetiştirme Modeli Tasarımı	Yerleştirme Modeli Tasarımı

Bu noktada başarılı uygulamaların sürdürülebilir kılınması gençlere yönelik etkin bir erişim modeli içermesi ile mümkün görülmektedir. Bununla birlikte erişilen gençlerin tabi olduğu eğitim müfredatı, 21. yüzyıl becerileri, geleceğin meslekleri, mevcut beceri ve yetkinlikler, mevcut iş piyasası beceri gerekleri dikkate alınarak yenilikçi bir "Yetkinlik Modeli" tasarımı ile yeniden ele alınmalıdır. Ancak bu süreç eğitimler sonrasında pratik uygulamaların deneyimleneceği "Yetiştirme Modeli" tasarımı ile desteklenmelidir. Nihayetinde modellerin tamamlayıcı yönü istihdam edilebilirliği gerçekleştirmeye en yakın süreci içeren yetiştirme faaliyetleridir. Bu noktada mevcut faaliyet ve uygulamalara ilaveten bir "Yerleştirme Modeli" tasarımı bir bütünün parçası olarak planlanmalı ve uygulanmalıdır.

NEİY olma ihtimali neden ve etkilerde de görüldüğü üzere her an gerçekleşebilecek bir durumdur. Bunun nedeni eğitim, yetiştirme ve istihdama ilişkin yapısal sorunların ekonomik kriz, emek piyasası yapısal özellikleri, emek arzı ve talebindeki genişleme ve daralmalar, eğitime erişim sorunları, eğitim - emek piyasası uyumsuzlukları, bölgesel koşullar ve geleceğin mesleklerinin becerilerine uygun eğitim öğretim ve uygulama müfredatlarının gençlere aktarılamaması olarak ifade edilebilir. Bu noktada yukarıda dört ana temada tasarlanan model, gençlerin NEİY statüsünde olmamaları için bazı politika alanlarının önceliklendirilmesi ile ortaya çıkmıştır. Bu politika alanları şu şekilde ifade edilebilir:

- NEİY gençlere erişim; profil, potansiyel ve neden analizi
- Nitelikli eğitime erişim sorunları
- Eğitim- emek piyasası gerekleri uyumsuzluğu
- İyileştirilmiş yetiştirme programları ihtiyacı

- Artırılmış mesleki eğitim ve telafi uygulamaları ihtiyacı
- İşgücü piyasasına erişim ve istihdam edilebilirlik sorunları
- Bölgesel ihtiyaç ve analizlerin önceliğine uygun yerel politikaların "birlikte yap" modeli ile hayata geçirilmesi
- Özelleştirilmiş rehberlik ve danışmanlık hizmetlerinin yenilikçi yöntemlerle ve hedef kitle odaklı yürütülmesi
- NEİY farkındalığı oluşturma, veri analizi yapma ve kaynakları etkin kullanarak sunma noktasında paydaş katılımı ve iş birliği ağının işlevsel kılınması ihtiyacı

Tablo 19. NEİY gençlere yönelik "erişim modeli" tasarımı

Erişim Modeli Tasarımı	Eğitim ve istihdam dışı gençlerin gönüllü katılımı ile bir "**NEİY veri tabanı**" oluşturulması
	NEİY olma neden ve etkilerin belirlenmesine yönelik "**profil analizi**" yazılımının geliştirilmesi
	Yerel düzeyde gençlerin NEİY olmalarını etkileyen "dışsallıkların" belirlenmesi ve buna yönelik güçlendirici tedbirlerin alınması için ilgili kurum ve kişilerin bilgilendirilmesi
	NEİY profillere yönelik farklı düzeylerde gelişim programlarını içeren açık kaynak "**e-eğitim**" platformu kurulması
	Gençlik merkezleri ve KYK yurtlarındaki genç envanteri üzerinden "**NEİY potansiyeli analizi**" yapılması
	İŞKUR'a kayıtlı genç envanteri üzerinde "**NEİY potansiyeli analizi**" yapılması
	Gençlik ve Spor Bakanlığı STK proje çağrıları kapsamında araştırma ve projelerde **NEİY gruplara yönelik** yerel yetkinlik programlarının önceliklendirilmesi
	Kırsaldaki NEİY gençlere yönelik **muhtar, imam ve sağlık çalışanlarının bilgilendirilmesi ve** yönlendirilmesi
	Erişim imkansızlığı olan bölgelere yönelik "**mobil tasarım ve beceri araçları**" ile yetkinlik ve yetiştirme modellerinin ulaştırılması
	Eski hükümlü ve madde bağımlısı olan gençlere yönelik erişimin kolaylaştırılması için paydaş kurumlar ile il bazlı güdümlü projelerin gerçekleştirilmesi
	Kalkınma ajansı çağrılarında **NEİY gruplarına yönelik** araştırma ve projelerin **teşvik edilmesi**
	NEİY gençlere erişim sorunlarının çözümünde **paydaş katılımı ve işbirliği ağının** güçlendirilmesi
	Eğitim ve gelir düzeyi görece daha düşük olan **ebeveynlerin**, çocuklarının eğitime devam etmelerini destekleyici bir tutuma sahip olmaları yönünde **yönlendirilmeleri**

Tablo 20. NEİY gençlere yönelik "yetkinlik modeli" tasarımı

Yetkinlik Modeli Tasarımı	Yerel paydaşların katılımı ile NEİY gençlere yönelik "**yerel yetkinlik modellerinin**" tasarımı
	Açık kaynak e-egitim platfomu ile NEİY gruplara yönelik temel ve mesleki yetkinliklerin sunulması
	Eğitim alanı ve yerleşim yerindeki emek piyasası uyumsuzluklarının giderilmesine yönelik, yerel istihdam ve mesleki eğitim kurulları ile işletmelerin ortak **mesleki uygulama programları** geliştirmelerinin teşvik edilmesi
	Mevcut rehberlik hizmetlerinin eğitimden kopmayı önleyici gücü yüksek, tespit, takip, güdüleme ve yönlendirme faaliyetleri içeren"**okul sosyal hizmet**" birimlerine dönüştürülmesi
	KYK yurtlarında geleceğin meslekleri ile ilişkilendirilmiş "**tasarım ve beceri atölyeleri (workshop)**" yürütülmesi
	KYK yurtlarında kalan gençlere yönelik "**hobi eğitimleri**"nin teşvik edilmesi
	Gönüllü katılımı yüksek ve sosyal etki üreten yenilikçi, girişimci ve sosyal gençlere "**marifet bursu**" verilmesi
	Yerel düzeyde sanat ve spor alanlarında yetenekli gençlerin dezavantajlı gençlere yönelik "**akran mentörlüğü**" programlarının geliştirilmesi
	Gençlerin yetkinlik programları başarılı olabilmeleri için parelel şekile yürütülecek "**Yetkin aile eğitim programları**" icra edilmesi ve programın bir parçası olarak "**Güçlü Aile Kampları**"nın düzenlemesi

Tablo 21. NEİY gençlere yönelik "yetiştirme modeli" tasarımı

Yetiştirme Modeli Tasarımı	Özellikle Anadolu illerindeki meslek liseleri, yüksekokullar ve üniversitelerin bünyesinde "**bilgi ve deneyim aktarım merkezleri"nin (Knowladge hub)** oluşturulması. Bu merkezlerde kariyer geliştirme, staj, girişimcilik, mentörlük ve gelişim seminerlerinin organize edilmesi
	Gençlerin iş piyasası koşullarının gereği çevikleştirilmesine yönelik **"yenilikçi işveren mentörlüğü"** programlarının yürütülmesi
	Gençlerin iş kollarındaki çalışma hakları, koşulları ve örgütlenme deneyimleri üzerine bilgi edinebilecekleri **"Sendikal mentörlük"** programlarının yürütülmesi
	Yerel kalkınma öncelikleri kapsamında belirlenen mesleklere yönelik okul dışı zamanlarda, uygulama ağırlıklı ve yarışma tabanlı **"ürün geliştirme atölyelerinin" (workshop)** düzenlenmesi
	Mesleki eğitim müfredatındaki uygulama eksiklliğinin giderilmesi için İŞKUR ve yerel paydaşlarla **"önceliklendirilmiş telafi eğitimlerinin"** projelendirilmesi
	Tarımsal üretim yapan gençlere ve kadınlara yönelik kooperatifçik faaliyetlerini destekleyecek **"üretim, pazarlama,iş geliştirme, hibe destekleri" mentörlüğü** sunulması
	Gençlik ve kültür merkezleri bünyesinde gençlerin yenilikçi çözümler geliştirmeye teşvik edilmesi için **sosyal inovasyon laboratuvarlarının** kurulması
	Eski hükümlü ve madde bağımlısı olan NEİY gençlere yönelik eş zamanlı 3 kademeli tedavi, rehabilitasyon ve istihdam odaklı gelişim programlarının yerel düzeyde uygulanması
	Engelli gençlerin yetiştirme süreçlerine aktif katılımı için "**destekli istihdam projeleri**"nin sayısının artırılması (*İşe Atıl Hayata Katıl Projesi Örneği)*

Tablo 22. NEİY Gençlere Yönelik "Yerleştirme Modeli" Tasarımı

Yerleştirme Modeli Tasarımı	Eğitiminin yarıda kaldığını düşünen gençlere yönelik "**eğitime devam bursu**" verilmesi
	Lisans mezunlarının nitelikli lisansüstü eğitime katılımlarını teşvik etmek için **YLSY kapsamındaki programların artırılması**
	NEİY gençlerin yetkinlik ve yetiştirme programları öncesi ve sonrası gelişimlerinin analiz edilerek, uygun **işlere yönlendirilmeleri**
	Erişilen gençlerin yetkinlik ve yetiştirme süreçlerini takip eden ve gençlerin gönüllü dahil olduğu"**yerel izleme ve yönlendirme servislerinin**" oluşturulması
	NEİY gençlere yönelik ilçe ve il dışı iş aramalarını teşvik etmek üzere "**İş görüşmeleri finansal desteği**" sunulması
	NEİY gençlerin dijital okur-yazarlık becerisinin geliştirilmesi ve dijital kimliklerinin oluşturulması için "**dijital profil danışmanlığı**" desteği verilmesi
	Kovid-19 pandemisi ile daha da yaygınlaşan uzaktan çalışma ve pasif gelir üretme alanlarına yönlendirme yapılması
	Uzun dönem NEİY statüsündeki gençlerin eğitim ve istihdamını gerçekleştiren işverenlere yönelik "**yüksek sosyal etki**" ödüllerinin verilmesi, bu yolla sosyal sorumluluk çalışmalarının istihdam içermesinin teşvik edilmesi

Kaynakça / References

Eurostat. Young people neither in employment nor in education and training by sex, age and educational attainment level (NEET rates) [yth_empl_160]

Eurostat. Young people neither in employment nor in education and training by sex, age and labour status (NEET rates) [yth_empl_150]

Eurostat. Young people neither in employment nor in education and training by sex and NUTS 2 regions (NEET rates), [edat_lfse_22]

Eurostat. Population by sex, age, citizenship and labour status (1 000) [lfsa_pganws]

Eurostat. Young people neither in employment nor in education and training by sex, age and labour status (NEET rates) [edat_lfse_20]

Eurostat. Young people neither in employment nor in education and training (NEET), by sex and age - annual data [lfsi_neet_a]

Eurostat. Population by sex, age and educational attainment level (1.000) [lfsa_pgaed]

T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı. (2019). *On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023).*

T.C. Kalkınma Bakanlığı Çocuk ve Gençlik Özel İhtisas Komisyonu Raporu. (2018). *Gençlik*

Çalışma Grubu Raporu.

T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı. (2018). *Orta Vadeli Program (2019-2021).*

T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı. (2020). *2020 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı.*

T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı. (2018). *2019-2023 Strateji Planı.*

T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı. (2016). *Ulusal Gençlik ve Spor Politika Belgesi.*

T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (2019). *2019-2023 Strateji Planı.*

T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı. (2017). *Çocuk İşçiliği ile Mücadele Ulusal Programı 2017-2023 Dönemi Eylem Planı.*

T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı. (2017). *Ulusal İstihdam Stratejisi (2014-2023) ve Eylem Planları (2017-2023).*

T.C. Ail eve Sosyal Politikalar Bakanlığı. (2018). *Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve 2018-2023 Dönemi Eylem Planı.*

Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) Strateji Geliştirme Dairesi. (2019). *Türkiye İş Kurumu 2019-2023 Dönemi Stratejik Planı.*